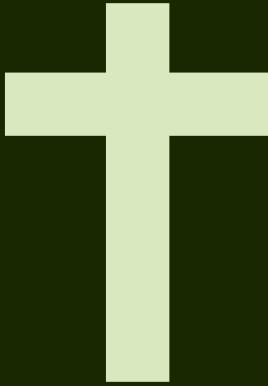

Gagek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long
Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3

Contents

MATAI	1
MARKUS	72
LUKAS	117
JON	193
SINARË	245
ROM	312
1 KORINT	346
2 KORINT	376
GALATA	397
EPESUS	408
PILIPI	419
KOLOSİ	427
1 TESALONIKA	435
2 TESALONIKA	441
1 TIMOTI	445
2 TIMOTI	454
TITUS	461
PILEMON	465
HIBRU	467
YAKOBUS	493
1 PITA	502
2 PITA	513
1 JON	519
2 JON	527
3 JON	529
YUT	531
NEBË PESEPSËN	534

YESU KERISI YI BENGÖ NIVESA SËN MATAI KEVU

Yesu Kerisi Yi Degwa
(Lk 3:23-38)

¹ Yesu Kerisi yi degwa lo sënë: Yesu saga sën Davit* yi mewis, geDavit saga sën Abraham yi mewis.

² Abraham ƙo Isaak, gIsaak ƙo Yakop, geYakop saga sën ƙo Yuda losho ari lo.

³ GeYuda ƙo Peres luho avëhnö Sera, geluho ataj Tamar. GePeres ƙo Hesron.

Ga, Hesron ƙo Ram.

⁴ Ga, Ram ƙo Aminadap, gAminadap ƙo Nason, geNason ƙo Salmon.

⁵ GeSalmon ƙo Boas, gata Rahap.

GeBoas ƙo Obet, gata Rut.

Ga, Obet ƙo Yese, ⁶ geYese ƙo Mehö-los-bengö Davit, geDavit ƙo Solomon, gata sën Uria venë wirek lo.

⁷ Loga, Solomon ƙo Rehoboam, geRehoboam ƙo Abiya, gAbiya ƙo Asa.

⁸ Ga, Asa ƙo Yosapat, geYosapat ƙo Yoram, geYoram ƙo Usia.

⁹ Ga, Usia ƙo Yotam, geYotam ƙo Ahas ga, Ahas ƙo Hesehia.

¹⁰ Ga, Hesehia ƙo Manase, geManase ƙo Amos, gAmos ƙo Yosia.

¹¹ GeYosia ƙo Yekonia losho ari lo, lob loƙ buk saga alam Babulon* deduu alam Israel vahi medeƙo sir ya denedo hir nyëg.

¹² Deya denedo nyëg böp Babulon* lom Yekonia ƙo nalu Sealtiel.

Lob Sealtiel ƙo Serubabel, ¹³ lob Serubabel ƙo Abiut, gAbiut ƙo Eliakim, gEliakim ƙo Asor.

¹⁴ GAsor ƙo Sadok, geSadok ƙo Akim, gAkim ƙo Eliut.

¹⁵ GEliut ƙo Eleasar, gEleasar ƙo Matan, geMatan ƙo Yakop ngwë.

¹⁶ GeYakop sënë ƙo Yosep sën Maria regga, lob Maria saga sën ƙo Yesu, sën denenër bë Kerisi* lo.

¹⁷ Nebë saga lob sir pin Abraham yi mewis sir, beyam verup loƙ Davit saga, besir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Gevu Davit beyam verup loƙ buk sën deƙo sir ya denedo nyëg böp Babulon*, saga sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Lob vu buk sën deƙo sir ya denedo nyëg böp Babulon* beberup loƙ Kerisi*, og sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu nebë saga ving.

Maria Kō Yesu Kerisi
(Lk 2:1-7)

¹⁸ Yesu ata kō yi lo degwa nebē sēnē: Deggoinn ata Maria rak in jak vu Yosep, rēk luho yō nahēn denedo, log Maria nalu loḵ rak Anon Vabuung. ¹⁹ Yosep sēn deggoinn rak bē natu regga lo, yi mehō netetuu aggata nirōp, lob su bē rēk nanēr avēh yi gāgek nimumsēn rangah vu alam pin rē. Gaḵ vongin bē bepul Maria vunsēn. ²⁰ Yosep nahēn kwa nevo nebē sēnē, loḵ Mehōbōp yi angēr yam vu yi loḵ pesepsēn benēr vu bē, “Davit* yi mewis Yosep-e! Gwengō! Su nim dēlin Maria! Gaḵ gwēko nōk natu venēm. Hurmahen sēn loḵ nare ayo lo, saga Anon Vabuung vong vu yi. ²¹ Rēk gēko nalu aguu lom genanēr arē nabē Yesu. In rēk gēko yi alam vēr in hir nipaya nyēvewen.”

²² Ngaa pin sēnē anon rak yoh vu gāgek sēn Mehōbōp vong verup mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn Yesaya avi lo nebē:

²³ “Ham gwengō rē! Rēk avēh avō nalu doḵ, lom gēko nalu aguu. Lob rēk genanēr arē nabē Emanuel.”

Arē sēnē degwa nebē ‘Anutu nedo ving hil’.

²⁴ Lob Yosep ggēp mepesep ggovek gekedi rak, lom vong yoh vu sēn Mehōbōp yi angēr nēr vu yi lo. Ya beko avēh netu venē, ²⁵ rēk su neya aggata ving yi rē, gema rot, beya verup loḵ buk sēn venē kō nalu aguu lo. Lob tahi ggev rak nebē Yesu.

2

Alam Los Kwaj Bōp Vu Alam-yu-ngwē Yam Delē Yesu

¹ Maria kō Yesu vu Betlehem ggēp Yudea loḵ buk sēn Herot* tu mehō-los-bengō menedo. Kō ggovek, lom alam kwaj bōp la vu nyēg mala neverup bedeyam Yerusalem medeloḵ tepēk bē, ² “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hurmahen mewis sēn lo tena? He halē yi betuheng verup ggēp sēn nyēg mala neverup, lom he yam in bē gaḵo arē jak.” ³ Mehō-los-bengō Herot* ngo hir gāgek saga, lob lēk anon, balam Yerusalem pin delēk ving. ⁴ Lob tahi alam-denēko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi pin ya vu yi beloḵ tepēk in sir bē, “Kerisi* ata gēko yi gēp tena?” ⁵ Lob denēr yah bē, “Ata gēko yi gēp Betlehem vu distrik Yudea, in mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn kevu gāgek meneggēp nebē:

⁶ ‘Hong Betlehem vu nyēg Yuda,

su getu nyēg Yuda yi beggang-bu mahen tamusēn rē, gaḵ gekwesuu.

In ggev bōp ti rēk berup doḵ hong,

lob gēgin salam Israel.’ ”

⁷ Herot* ngo nebē saga lob vun yi metahi alam los kwaj bōp saga yam, beloḵ tepēk in sir in bē jak ni nirōp nabē betuheng saga verup loḵ buk tena. ⁸ Log vong sir ya Betlehem genēr vu

sir bë, “Ham na sero hurmahen saga niwëek ata, lob bë ham natok vu yi, og ham gwëko gagek nom vu sa, in senök gaço arë jak geving.”

⁹ Dengo mehö-los-bengö yi gagek saga ggovek log deya. Lob betuheng sën delë neggëp nyëg mala neverup lo, muġin beya nare ya valek nyëg sën hurmahen neggëp lo. ¹⁰ Delë betuheng lom kwaj vesa rot. ¹¹ Lob delok ya beggang ayo bedelë hurmahen luho ata Maria, lob deyun lusej vu los deko yi rak. Gedeggoo kupek la lo hir keröng yoh vu sir bedevo vu yi. Goor, gekele niķegwi reggu nivesa sën denenër arëj nebë praginsëj* los mur*. ¹² Log Anutu vo pesepsën vu sir lo buk bë su nah deberup vu Herot*, lom deyoh aggata ngwë medeyah medeya bej.

Yosep Kō Venë Lu Nalu Rak Medeluk Medeya Ejep

¹³ Deya ggovek, log Mehöböp yi angër ti yam vu Yosep benër vu yi lo pesepsën bë, “Kwedi gwëko hurmahen luho ata jak, megebeya megena Ejep. In Herot* vongin sero hurmahen bengis yi nadiik.” ¹⁴ Lob Yosep kedi meko hurmahen luho ata rak lo buk beya Ejep. ¹⁵ Lob ya denedo sagu rot beya verup lo buk sën Herot* diik. Devong nebë saga lob gagek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gagek-rangahsën avi lo anon rak nebë:
“Sa tahi nalug vu Ejep yam.”

Herot Sis Hurmahen Ngahisekë Medediik*

¹⁶ Rëk Herot* rak ni bë alam los kwaj böp saga dekuung in yi, lob ahë sengën pangsen rot, bevong alam la deya Betlehem los nyëg mahen mahen sën neggëp dus vu lo, bedesis hurmahen maluh pin bedediik. Sir sën ataj nahën neko sir lo rot, beya verup lo hir ngebek netu luu rak lo, yoh vu buk sën alam los kwaj böp denër vu Herot* bë delë betuheng nyëdahis lo. ¹⁷ Lom mehö-nenër-gagek-rangahsën Yermia yi gagek sën kevu meneggëp lo anon rak. Sënë nebë:

¹⁸ “Aye ti dedun vu nyëg Rama.

Nesu los nengeek böpata.

Rakel nesu in nalu lo,

medenahubin yi, rëk ma gesu yoh vu rë.

In nalu lo su denedo rë, gak malaj ma.”

Yosep Lööho Venë Lu Nalu Vu Ejep Medeyom

¹⁹ Herot* diik ggovek, lom mëm Mehöböp yi angër ti yam tato yi vu Yosep ggëp Ejep lo pesepsën, ²⁰ menër vu yi bë, “Kwedi gwëko hurmahen luho ata jak megenah Israel hir dob. In alam sën bë dengis hurmahen lo dediik.”

²¹ Lob Yosep kedi meko hurmahen luho ata rak, beyah Israel hir dob. ²² Rëk ngo bë Arkelaus lo yah ama Herot* ben

betu alam Yudea hir mehö-los-bengö lob ggöneng in yi besu ya sagu rë. Rëk Anutu vo pesepsën vu Yosep in tato aggata vu yi, lob ya los distrik Galilea. ²³ Ya nedo nyëg ti arë nebë Nasaret. Lom alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek lo anon rak. Sën denër bë:
 “Rëk denanër yi nabë yi Nasaret ti.”

3

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gägek
 (Mk 1:2-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Vu buk saga mehö-neripek-alam Jon verup nedo nyëg-yumeris ggëp Yudea hir dob, benenër gägek bë, ² “Ham gwegin ham in Nyëg-yägek-yi vongin anon jak.” ³ Jon saga sën Anutu vong gägek rak yi verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi nebë:

“Mehöti aye neraḵ loḵ nyëg-yumeris bë,
 ‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
 meham sesor begëp niröp.’ ”

⁴ Jon sënë neröp röpröp ading sën denevasu rak kamër niviiis lo, genevëh ḵabi neggëp balo. Genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁵ Lob alam Yerusalem losho alam nyëg Yudea pin, galam pin sën denedo dus vu bël Yordan lo deneya vu yi. ⁶ Bedenër hir ngaa nipaya rangah geJon neripek sir luḵ bël Yordan. ⁷ Loḵ Jon lë bë alam Parisai* los alam Sadukai* ngahi deyam vu yi in bë dejipek bël geving, lom nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëḵ natōḵ vu ham vu buk tamusën agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. ⁹ Ham su kwamin bo megweḵo gägek jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gaḵ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelong sënë denatu Abraham yi mewis. ¹⁰ Yönon, in ḵoov nevu nevaleḵ ḵele gega meneggëp vorot, in ḵele pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, saga rëḵ dengap bedegetë jak na nengwah.

¹¹ Sa naripek ham rak bël mu, in bë ham gwërin ham. Gaḵ mehö los niwëek ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam, lob sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti menaḵah vaha suu vër rë. Mehö sënë rëḵ basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi gegevong benengwah ga ham vahi. ¹² Jom yi savor loḵ ya nema vorot in tetëhin kale ḵale na in yi wit* gahis, gengupin jak na jök-wit-yi. Gaḵ ḵale ḵale saga, og rëḵ besi jak na nengwah sën medo netum degwata lo.”

Jon Ripek Yesu
 (Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³ Nebë sënë lob Yesu vu Galilea meluḵ meya bël Yordan vu Jon, in bē Jon jipek yi. ¹⁴ Rēḵ Jon nērin yi bē, “Bē gejipek sa og mēm nivesa, ma nebē va sēn geyam vu sa-ē?” ¹⁵ Rēḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Genakōōḵ galu dahun hil gesepa dok Anutu yi aggata nabē sënë rē loḵ mēm.” Lob Jon yoḡekin yi ḡaḡek beripek yi.

¹⁶ Yesu ripek bël ggovek gerak yom roneḵ, lob pevis beyaḡek tatekin yi, gelē Anutu yi Anon Vabuung ni nebē soḵ nuung ti beluḵ yam nare raḵ yi. ¹⁷ Log ḡaḡek ti yam vu yaḡek bē, “Yiḵ sa nalug sënë sēn sahēḡ neving yi los halē yi nivesa lo!”

4

Satan Pelēpin Yesu Vu Nyēḡ-yumeris (Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

¹ Ggovek saga log Anon Vabuung li Yesu raḵ meya nyēḡ-yumeris in Satan pelēpin yi. ² Yesu su gga nos rē genedo meris buk gerangah mehōdahis luu, lom diiḵahē. ³ Lob mehō-pelēpinsēn-ala ya menēr vu yi bē, “Bē Anutu nalu hong, og genanēr ḡelōng sënë denatu brēt!” ⁴ Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “ḡaḡek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

‘Nos mu su yoh vu bē gevong bemehōnon demedo vesaj rē, ḡaḵ yiḵ ḡaḡek pin sēn neverup raḵ Anutu avi lo nejom ahon ving.’ ”

⁵ Loḵ Satan ḵo yi beluho deya nyēḡ vabuung Yerusalem, beḵo yi raḵ ya dub-vabuung-bōp yu vavunē, log nēr vu yi bē, ⁶ “Bē Anutu Nalu hong, og gwetē hong na dob, in ḡaḡek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

‘Rēḵ gevong yi angēr lo nam deḡegin hong nivesa.’

Log ḡaḡek ngwē nēr bē:

‘Rēḵ detabuu hong dok nemaj gesu rēḵ gengis vaham jaḵ ḡelōng rē.’ ”

⁷ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “ḡaḡek ngwē neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebē:

‘Su geseggi Mehōbōp sēn hong Anutu.’ ”

⁸ Loḵ tum Satan ḵo yi meluho deya ḵedu ading ti, beya tato nyēḡ dob pin los mehōnon pin gehir ngaa nivesa vesa pin vu yi, ⁹ log nēr vu bē, “Bē gangun lup vu sa los gwēḵo sarēḡ jaḵ, og sēḵ dēēin ngaa los arē arē pin sënë nōḵ vu hong!” ¹⁰ Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “Satan! Gwēḵo hong jaḵ megena! ḡaḡek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebē:

‘Yiḵ gwēḵo Mehōbōp sēn hong Anutu lo jaḵ, beḡegurek yi yō timu babu!’ ”

¹¹ Lob Satan veyā in Yesu meya, gangēr yam deneloḵ vu yi.

*Yesu Vong Huk Muginsën Vu Galilea
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)*

¹² Deduu Mehö-neripek-alam Jon ahon beya nedo karabus, beYesu ngo bengö lom tah yi yah distrik Galilea. ¹³ Loḵ vuu Nasaret geya nedo Kapernaum sën neggëp ngaggee böp Galilea nenga beneggëp ya los alam Sebulon los Naptali hir dob lo. ¹⁴ Ya saga lob gägek sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya nër lo anon raḵ nebë:

¹⁵ “Alam Sebulon los alam Naptali hir dob, ggëp aggata sën neya los ngaggee Galilea vu bël Yordan nenga vahi sagu.

GeGalilea hir dob vahi sën alam dahis yam denedo loḵ lo.

¹⁶ Nengwah-tumsën böpata jëh raḵ alam sën denedo loḵ malakenu ayo lo!

Denedo loḵ nyëg malakenu sagi bebë denadiiḵ bemalaj nama na, loḵ Rangah raḵ in sir!”

¹⁷ Vu buk saga Yesu ḵo yi huk raḵ benër gägek rangah bë, “Ham gwegin ham! In Nyëg-yagek-yi vongin anon jak.”

*Yesu Ggoin Yi Hur Maluh Lubeluu Raḵ
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)*

¹⁸ Yesu neyoh ngaggee böp Galilea nenga, lom töḵ vu Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo luho ari Andreas, geluho medo denetë leḵ luḵ ya ngaggee in bë degeḵo gël, in yiḵ luho yö hir huk sagi. ¹⁹ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in melu gwëḵo mehönon denam vu sa nabë sën melu neḵo gël agi.” ²⁰ Lob pevis beluho devuu hir leḵ geya desepa yi melööho deya.

²¹ Lööho deya beya deverup, lob lë mehöti luho ari, Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho. Luho raḵ denedo yaḡ ving amaj Sebedi, medenejoo hir leḵ vepulsën yah. Loḵ Yesu tahi luho, ²² lob luho devuu amaj los yaḡ ya pevis geya desepa yi.

*Yesu Nër Gägek Loḵ Dub-supinsën-yi
(Lk 6:17-19)*

²³ Log Yesu yoh vu distrik Galilea pin benër gägek vu alam loḵ dub-supinsën-yi. Nër Bengö Nivesa raḵ Anutu-yi-nyëg, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa raḵ. ²⁴ Lob Yesu bengö ya meyoh vu distrik Suria pin, lom deḵo alam sën nij raḵ aggagga los alam sën nij nesang lo, galam sën memö nipaya nevonḡ sir lo, galam sën bedo nevesi sir lo, galam sën sekëj neselöngin lo pin, medeya vu yi mevong benijvesa nerak. ²⁵ Lob alam ngahiseḵë vu distrik Galilea los Beggangbu-nemadluho gevu nyëg böp Yerusalem los distrik Yudea pin, gevu bël Yordan vahi yi, bedesepa yi medeya.

5

Yesu Nër Gagek Ggëp Kedu

¹ Yesu lë alam ngahisekë denesupin sir, lom rak ya kedu ti meto nedo, geyi hur maluh deya vu yi, ² lom tatekin gagek vu sir nebë sënë:

Yesu Nër Mehönon Nebë Sënë Sën Kwaj Vesa
(Lk 6:20-23)

- ³ “Alam sën derak ni bë su nijvesa rë lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëk demedo nivesa dok yi nyëg.
⁴ Alam sën ayoj maggin in ngaa nipaya sën nedo dob lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong mayoj nivesa.
⁵ Alam sën denedahun arëj lo, kwaj vesa,
in rëk dob ala sir.
⁶ Alam sën ahëj ving rot bë degevang ngaa niröp mu nebë sën alam dediikahëj in nos lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong banon jak benajom sir ahon.
⁷ Alam sën kwaj paya in alam vahi bedenelok vu sir lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong dok nah vu sir nabë.
⁸ Alam sën ayoj neggëp niröp rot lo, kwaj vesa,
in rëk degelë Anutu.
⁹ Alam sën denevang in bë dedahun begö na lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk nanër nabë nalu sir.
¹⁰ Alam sën deneko maggin in denesepa lok ngaa niröp los yohvu lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëk demedo nivesa dok yi nyëg.
¹¹ Alam rëk depelë ham gedegevang rii jak ham gedenanër gagek nipaya kuungsën aggagga jak ham in denelë bë sa alam ham, rëk mu mëm ham kwamin vesa. ¹² Ham ayomin nivesa bekwamin vesa anon, in ham nyëvewen rëk gëp yagek, in denevang nebë saga vu alam-denenër-gagek-rangahsën wirek.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Mamireng Los Rangah
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

- ¹³ “Ham nebë dob sënë yi mamireng. Rëk mamireng bë nimök jak, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va? Mamireng nebë saga hen huk ma, om hil getë na balam debakë duk dob. ¹⁴ Geham nebë dob sënë yi rangah. Nyëg ti bë medo jak kedu, og su yoh vu bë bun yi rë. ¹⁵ Gemehöti su netaggi lok ram menetung ggevek ya dëg ayo rë. Ma rot. Gak mu netung rak nedo reek vavunë in bë natum jak alam pin sën denedo beggang ayo lo. ¹⁶ Om ham najëh jak alam pin malaj nabë saga, lob rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevang lo, lob rëk degeko ham Amamin sën nedo yagek lo arë jak.”

Yesu Nër Gagek Rak Horek

17 “Ham su kwamin bo nabë seyam in dahun Moses yi horek los alam-denenër-ğagek-rangahsën hir gagek na. Gağ ma. Sa su yam in bë dahun na rë, gağ seyam in bë tatekin degwa begevong banon jağ. 18 Sa nanër vu ham yönon nabë Anutu su rëğ dëein gagek metes teka, ma nyë dus ti sën neggëp loğ horek-ë, begeto megëp rë. Gağ yö rëğ gëp nabë sënë rot, bena berup doğ buk sën yagek los dob nama na, gAnutu yi gagek pin anon jağ rë. 19 Om bë mehöti keyëh gagek dus ti doğ horek sënë betahu alam bedegevong noh vu sën nër lo, og Anutu rëğ nanër yi gëp Nyëğ-yagek-yi nabë mehö tamusën verök-yi. Gağ alam sën denesepa loğ horek sënë bedenetatekin vu alam medenero lo, og rëğ Anutu nanër sir vu Nyëğ-yagek-yi nabë sir böp. 20 Om sa nanër vu ham nabë: Bë ham su sepa doğ Anutu yi horek bekwesuu alam-horek-yi los alam Parisai* rë, og ham su yoh vu bë rëğ doğ na Nyëğ-yagek-yi rë.”

Yesu Nër Gagek Rak Ngaa Ahë-sengën-yi (Lk 12:57-59)

21 “Ham ngo gagek sën neggëp vu alam hib wirek lo ggovek nebë, ‘Su gengis mehönon denadiik’. Mehöti bë ngis mehö ngwë menadiik, og rëğ geğo nyëvewen doğ nah. 22 Gağ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë ahë sengën vu ari, og rëğ geğo nyëvewen doğ nah. Log bë mehöti nanër gagek nipaya jağ ari, og rëğ bare kaunsor mala in debo nyëvewen vu yi doğ nah. Log mehöti bë nanër ngwë nabë, ‘Kwam ma!’ og rëğ duk na nengwah vu Nyëğ-nipaya megeğo nyëvewen doğ nah.

23 Nebë saga lob bë gweğo hong seriveng in gwtung jağ na jepö gëp dub vabuung, loğ kwam bo nabë melu arim ham gagek ti neggëp, 24 og gwevuu hong seriveng bemedo jepö degwa, geğena vu arim bemelu semu gagek govek rë, loğ mëm genom gwtung hong seriveng vu Anutu. 25 Mehöti bë gevong gagek vu hong, lob melu nahën neyök aggata, meneya vu jaas sën nengo gagek lo, og gepevis bemelu semu gagek doğ ti. In rëğ getung hong doğ na jaas nema, lob jaas getung hong doğ na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong doğ na karabus. 26 Sa nanër vu hong yönon nabë su rëğ gwetah hong vër in karabus pevis rë, gağ rëğ gemedo rot bena berup doğ buk sën hong nyëvewen govek na los dahis lo.”

Yesu Nër Bë Su Gwevong Baggëb

27 “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Su gwevong baggëb’. 28 Gağ sa, og sa nanër vu ham nabë: Bë maluh ti gelë avëh ti bayo gurekin yi, og saga nebë nevong baggëb vu avëh saga loğ ayo ggovek ya.

²⁹ Om nabë malam gahis vesa gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin dok na Nyëg-nengwah-yi. ³⁰ Log nabë nemam vesa vong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin dok na Nyëg-nengwah-yi.”

*Yesu Nër Bë Maluh Los Venëj Su Debeput Sir
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)*

³¹ “Alam hib wirek hir gagek ngwë neggëp nebë, ‘Nabë mehöti nidëlin venë, og bo kapiya-vepulsën-yi vu yi’. ³² Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Avëh ti su nevong baggëb rë rëḵ regga nidëlin yi, og mehö saga vong bevenë vong baggëb, om degwa neggëp vu yi. Gemehöti bë geḵo avëh sën regga nilëlin yi lo, og mehö saga vong baggëb vu avëh sënë.”

Yesu Nër Bë Su Genanër Yönon Vavunë

³³ “Log ham ngo gagek ngwë neggëp vu alam hib wirek nebë, ‘Nabë ham nanër gagek los nanër yönon vavunë geving, og ham su gwekuung jaḵ, gaḵ ham gwevong noh vu gëp Anutu mala’. ³⁴ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham su nanër yönon vavunë. Ma rot. Geham su tato yagek in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In yagek saga og yik vong bë Anutu yi sëa sën nedo raḵ lo. ³⁵ Geham su tato dob in alam dejak ham gagek ni nabë yönon, gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. Gedob og yik vong bë Anutu yi sëa mahen sën nebë vaha raḵ lo. Geham su tato nyëg böp Yerusalem in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. GeYerusalem saga og yik Mehöböp-los-bengö yi nyëg. ³⁶ Gesu getato yum in alam dejak hong gagek ni nabë yönon, gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In su geyoh vu bë gwevong yum viis ti natu veroo ma veriik jaḵ rë. ³⁷ Om nabë gengogekin ngaa, og gengogekin niröp, rëḵ mu nabë kwam bo nabë ‘Ma!’, og genanër rangah nabë ‘Ma!’ Beyik ggovek. Gaḵ bë ham nanër yönon vavunë geving, og sagaḵ Mehö Nipaya yi ngaa.”

*Yesu Nër Bë Su Gebo Dok Nipaya Nyëvewen
(Lk 6:29-30)*

³⁸ “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Bë mehöti selupek malam vër, og geselupek hen vahi dok nah, genabë mehöti getur nevum vër, og gwetur hen ti dok nah’. ³⁹ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë gevong paya vu ham, og ham su bo dok nah vu yi. Ti bë petap hong dok nengam

vesa, og gepeggirin nengam kěj bepetap geving. ⁴⁰ Genabë mehöti vongin bë geķo hong na vu jaas sën genģo gageķ lo, in nakah hong röpröp vër, og gebo hong röpröp-ayööng-yi vu yi geving. ⁴¹ Genabë mehö los arë ti nanër vu hong nabë gweķo yi kupeķ bemelu na aggata dus ti rë, og gweķo meģena dus ngwë geving. ⁴² Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu. Gemehöti bë ketag nabë geķo hong ngaa ti mena rëķ geķo nom, og su gweruu demim vu yi.”

*Yesu Nër Bë Hil Ahöd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo
(Lk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ “Ham ngo gageķ sënë negģep wireķ nebë, ‘Ham ahëmin geving ham alam, geham ngis begö vu alam sën denesis begö vu ham lo’. ⁴⁴ Gaķ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo, geham najom jaķ in alam sën denedeginengin ngaa maggin raķ ham lo. ⁴⁵ Ham gwevong nabë saga in tato nabë ham Amamin sën nedo yaģek lo nalu ham. Yi sën nevong beyi hes netum raķ alam nij paya los alam nijvesa pin, genevong hob neto vu alam yohvu los alam sevök sevök lo. ⁴⁶ Bë ham ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og ham su rëķ gweķo nyëvewen jaķ rë. Ma! In ngaa nebë saga og yiķ alam nij paya pin lo denevong. ⁴⁷ Genabë ham ngo bengwëng in ham arimin lo mu, og yiķ alam dahis pin denevong nebë saga medenedo, om ham vong ngaa böp tena kesuu sir-a? ⁴⁸ Om ham ngo medo yö niröp anon, nabë sën ham Amamin vu yaģek yö nedo niröp anon.”

6

Yesu Nër Bë Gedoķ Vu Mehönon

¹ “Ham gweģin ham. Ham su gwevong ham ngaa nivesa vesa jaķ alam malaj medegelë. Bë ham gwevong nabë saga, og ham Amamin sën nedo yaģek lo su rëķ gevong nyëvewen vu ham rë. ² Bë gedoķ vu alam sën deneraķ vu in ngaa lo, og su gwevong mehönon deģevë avuuk los deģeķo kapah medenamugin log getamu nabë alam kwaj luu sën denevong loķ dub-supinsën-yi los aggata in bë alam deģeķo arëj jaķ lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deķo hir nyëvewen ggoveķ ya raķ saga, gaķ su rëķ denatöķ vu nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ³ Nabë gedoķ vu alam-kupeķ-masën, og nemam kěj su jaķ ngaa sën nemam vesa nevong lo ni, ⁴ gaķ gedoķ vu sir yö ğep vunsën. GAMam vu yaģek neraķ ngaa sën negģep vunsën lo ni, om rëķ bo doķ nah nyëvewen vu hong.”

*Yesu Tateķin Bë Hil Najom Jaķ Nabë Sënë
(Lk 11:2-4)*

⁵ “Log nabë ham najom jak, og ham su gwevong nabë alam kwaj luu rë. Ahëj neving pangsen bë denajom jak dok dub-supinsën-yi ayo los aggata böp nenga ketu, in alam degelë sir. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gak su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ⁶ Gak bë genajom jak, og gedok na beggang ayo begehii veluung avi, log mëm genajom jak vu Amam sën nedo lok nyëg vunsën saga. Amam saga nedo yagek menelë ngaa pin sën neggëp vunsën lo, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong. ⁷ Log bë ham najom jak, og ham su nanër gagek meris meris mu nabë alam dahis. Denekuung bë denanër gagek ngahisekë, og mëm Anutu rëk gengo sir. ⁸ Ham su gwevong nabë sënë. Gak ham Amamin vu yagek rak ngaa pin sën ham nerak vu in lo ni. Yönon, ham ngo nahën geham su kwetag vu yi rë, log yö rak ni vorot. ⁹ Om ham najom jak nabë sënë:

‘He Amamin sën nedo yagek,

mehönon debo vabuung in arëm.

¹⁰ Genam genatu he Mehöböp noh vu nyëg pin, gemehönon pin degevong noh vu kwam gëp dob nabë sën angër denevong ggëp yagek lo.

¹¹ Gebo nos vu he vu pehi sënë.

¹² Lob gedahun he ngaa nipaya na nabë sën he nedahun ngaa nipaya sën mehönon denevong vu he lo ya.

¹³ Su gweli he na vu pelëpinsën, gak mu gweko he vër in ngaa nipaya pin.

(In hong Nyëg og Nyëg anon, gehong Anutu los niwëek, garëm og böpata rot kesuu ngaa pin, neggëp degwata los degwata. Yönon!)

¹⁴ Kë! Nabë ham dahun mehönon hir ngaa nipaya na, og rëk ham Amamin vu yagek dahun ham ngaa nipaya na geving nabë saga. ¹⁵ Gak nabë ham su dahun mehönon hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin vu yagek su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë gerëk nama.”

Yesu Nër Gagek Rak Sën Ayej Ggërin Nos

¹⁶ “Bë ham ayemin gërin nos geham su gwa rë, og ham su malamin seluh nabë alam kwaj luu sën malaj neseluh in bë alam dejak ni nabë ayej ggërin nos lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gak su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ¹⁷ Gak bë ayam gërin nos, og gwetung wël* jak yum, gegejipek malam, ¹⁸ in alam su dejak ni nabë ayam ggërin nos. GAmam sën nedo vunsën lo yö timu jak ni. Amam vu yagek nelë ngaa sën neggëp vunsën lo, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Nër Gagek Rak Kupek Nivesa
(Lk 12:33-34)

¹⁹ “Ham su ngupin ham kupek nivesa vesa vu dob sënë. In vu dob sënë og ngaa nemonek los jeluj nelok benipaya neraḱ, galam hodeḱ denekevoh wes geneggodeḱ ya. ²⁰ Gaḱ ham ngupin ham ngaa nivesa vu yaḱek. In vu yaḱek og ngaa su nemoneḱ rë, gejeluj su nelok menipaya neraḱ rë, galam hodeḱ su denekevoh wes gedeneḱgodeḱ ya rë. ²¹ Nyëḱ sën ham supin ham kupek menedo loḱ lo, og ham su rëḱ kwamin birekin nyëḱ saga rë.”

Yesu Nër Bë Malam Tu Navim Yi Rangah
(Lk 11:34-36)

²² “Malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëḱ gegwang na navim pin los dahis. ²³ Gaḱ nabë malam natum in ngaa nipaya, og rëḱ navim pin malakenu doḱ. Log ayom malakenu bë pemëḱin rangah na, og rëḱ malakenu natu böpata jaḱ.”

Yesu Nër Gagek Rak Ala Luu, Anutu Los Kupek
(Lk 16:31)

²⁴ “Hur ti su yoh vu bë gevonḱ huk vu ala luu doḱ ti rë. In rëḱ nidëlin ngwë, gahë geving ngwë, ma rëḱ ayo napiik vu ngwë genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevonḱ huk vu Anutu los monë doḱ ti rë.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jaḱ los Kwad Na Ngahi
(Lk 12:22-31)

²⁵ “Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaḱ in ham medoḱ tepëḱ nabë, ‘Hil rëḱ aḱa va? Ma hil rëḱ nanum va?’ Geham su newamin jaḱ in navimin nabë, ‘Hil rëḱ kebu navid jaḱ va?’ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁶ Ham kwamin bo soḱ sën denevëëḱ medeneyoh yaḱek babu lo rë. Su denehin nos ḱahis rë, gesu denerur anon bedenesupin rak ya beggang rë, rëḱ ham Amamin vu yaḱek nevet sir. Gaḱ ham mehönön, og ham kwesuu soḱ sënë. ²⁷ Nabë ham ti kwa bo nabë geḱo yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og maḱ yoh vu bë rëḱ gevonḱ-a? Ma! ²⁸ Om ham su newamin jaḱ in tob! Ham kwamin bo sesik talohek sën nekweḱ pahup ayo lo rë. Su denevonḱ huk los denevasu tob rë, ²⁹ log sa nanër vu ham nabë wirek Solomon* los yi vunëḱ-vunëḱ niḱapiik negḱerin yi, rëḱ ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ³⁰ Yönon, Anutu negin nivesa vos sën nare gwëbeng, gerëḱ dekesik neheng bedebesu jaḱ na nengwah. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jaḱ ni nabë Anutu rëḱ geḱin ham geving bekesuu saga. ³¹ Om ham su newamin jaḱ menanër nabë, ‘He rëḱ aḱa va? Ma nanum va?’

Ma ajöp va?’ ³² In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsen bë denatök vu. Gağ ham Amamin vu yagek rak ngaa pin sën ham nerağ vu in lo ni ggovek ya. ³³ Om ham malamin sepa Anutu namugin nabë nam gegin ham geham gwevong ngaa niröp noh vu kwa, loğ mëm ngaa pin saga og rëğ gevong vu ham geving. ³⁴ Ham su kwamin bo ngaa maggin neheng yi benewamin jağ pehi. Gağ ngaa neheng yi, og neheng rëğ ham kwamin bo. Ngaa maggin neggëp loğ buk pin, om ham kwamin bo buk ti ti yö yi maggin doğ buk saga lo beggovek.”

7

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Degwa
(Lk 6:37-38, 41-42)

¹ “Ham su seggi mehö ngwë doğ ayomin nabë mehö nipaya, in lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. ² In Anutu rëğ seggi ham gagek nabë sën ham neseggi mehö ngwë hir gagek lo. Gerëğ gevong doğ nah vu ham nabë sën ham nevong vu mehö ngwë lo. ³ Ma nebë va sën genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su genelë gang dus ti sën neggëp loğ malam aga rë-ë? ⁴ Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë, gang dus ti neggëp loğ ngo malam gahis. ⁵ Hong mehö kwam luu! Gwevong gang dus ti saga vër in malam govek rë, loğ mëm rëğ gwelë ngaa mahen teka sën neggëp loğ arim mala aga nivesa megebo vër.

⁶ Ham su gwevong Anutu yi ngaa vabuung vu anöö! Geham su gwetë ham ngaa vuneksën sën ham nebağo rak monë böp lo na vu böök. In rëğ debakë duk dob jağ vahaj, log depekwe medega ham.”

Yesu Nër Gagek Rak Sën Hil Ketag Ngaa Vu Anutu
(Lk 11:9-13)

⁷ “Bë ham kwetag ngaa vu Anutu og rëğ bo vu ham, bë ham sero ngaa, og ham rëğ natök jağ, bë ham pepa jağ reping, og Anutu rëğ tahinin vu ham. ⁸ In alam sën deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir, log alam sën denesero ngaa lo, og denetök rak, galam sën denepepa rak reping lo, og netahinin vu sir.

⁹ Bë ham ti nalu ketag nos vu ama, og rëğ bo gelong vu yi? Ma! ¹⁰ Log bë mehöti nalu ketag yi in gël ti, og ama rëğ bo nyël ti vu yi? Ma rot! ¹¹ Ham alam nimin paya vu dob sënë, rëğ ham kwamin nevo nalumin lo menevong ngaa nivesa vu sir, om ham jağ ni borot nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëğ gevong ngaa nivesa vesa vu alam sën deneketag vu yi lo. ¹² Ngaa pin sën

ham ahëmin neving bë alam degevang vu ham lo, og ham gwevang vu sir namugin. Horek los alam denenër-gagek-rangahsën hir gagek lo degwa nebë sënë.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Hil Adoḵ Na Aggata Mahen Mala-tumsën-yi

(Lk 13:24)

¹³ “Ham doḵ na aggata avi mahen in aggata sënë neya Nyëḡ Mala-tumsën-yi. Gaḵ aggata sën neya Nyëḡ Nipaya lo, og böpata beneggëp tateḵinsën, lob alam ngahiseḵë deneyoh ya saga rot. ¹⁴ Gaḵ aggata sën neya Nyëḡ Mala-tumsën-yi lo, og mahen teka, behuk böp, lob alam ti ti mu denetöḵ raḵ medeneloḵ ya.”

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil Vu Alam-Gagek-Kuungsën

(Lk 6:43-44)

¹⁵ “Ham gwegin ham vu alam-gagek-kuungsën. In alam saga nebë mehönnon dekebu sir raḵ sipsip navij gedeneloḵ yöḵ vu ham in bë ham gwekuung nabë sir alam nijvesa. Rëḵ mu ayoj peggo nipaya nebë anöö bemën sën vongin dega ham. ¹⁶ Ham ngo rëḵ jaḵ nij jaḵ hir huk sën degevang lo. In mehöti su nerur vud anon raḵ aggis niggin ti jes rë, gemehöti su nerur mori anon raḵ jajap rë gema. ¹⁷ Ḳele nivesa pin yö nesis anon nivesa, geḵele nipaya yö nesis anon nipaya. ¹⁸ Ḳele nivesa su yoh vu bë ngis anon nipaya rë, geḵele nipaya su yoh vu bë ngis anon nivesa rë. ¹⁹ Ḳele pin sën su nesis anon nivesa rë lo, og denevuv medenetë raḵ ya nengwah. ²⁰ Om ham gwelë alam-gagek-kuungsën hir huk, beham jaḵ nij nabë saga.”

Yesu Rëḵ Nanër Vu Alam La Nabë Su Raḵ Nij Rë

²¹ “Alam pin sën ayej neloḵ sa bë ‘Mehöböp! Mehöböp!’ lo, saga sir pin su rëḵ dedoḵ na Nyëḡ-yagek-yi medenatu Anutyi-alam rë, gaḵ yik alam sën denesepa loḵ Amaḡ yi gagek lo sën rëḵ dedoḵ na Nyëḡ-yagek-yi medenatu yi alam. ²² Vu Buk-tamusën og alam ngahiseḵë rëḵ ayej doḵ sa nabë, ‘Mehöböp! Mehöböp! He nër gagek rangah raḵ arëm, los hetii memö to deya in mehönnon raḵ arëm, gehe hevong ngaa böp ngahiseḵë raḵ arëm!’ ²³ Rëḵ ma gesëḵ nanër vu sir nabë, ‘Sa su raḵ ham nimin rë. Ham alam nimin paya, ham jaḵ na nenga in sa!’ ”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Beggang Luu

(Lk 6:47-49)

²⁴ “Alam sën degengo sa gagek bedesepa doḵ lo, og sir nebë mehö los kwa sën lev yi beggang raḵ nedo gelöng böp. ²⁵ Lob hob to raḵ mebël vaar böp gesang böp vë beggang saga, rëḵ su kevoh ya rë, in beggang saga yi mudeng luḵ ya gelöng meving ahon niwëëḵ. ²⁶ Gaḵ alam pin sën degengo sa gagek pin rëḵ su desepa doḵ rë lo, og sir nebë mehö kwa masën, sën lev

yi beggang rak nedo raggër. ²⁷ Lob hob to rak, mebël vaar böp, gesang böp vë beggang saga, lob kevoh pevis bekevoh ya verök yi in raggër niyes.”

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek, lob alam yu böpata saga delëk bavij tök in yi gagek, ²⁹ in su nenër vu sir nebë alam-horek-yi lo rë. Gağ nenër nebë mehö los niwëek ti.

8

Yesu Vong Mehö Nisevuuk Benivesa Rak (Mk 1:40-44; Lk 5:12-14)

¹ Yesu vu kedu meluk meya, lob alam ngahisekë detamuin yi. ² Lob mehöti los nisevuuk yam dus vu yi bepetev meneggëp lok vaha genër bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving og geyoh vu bë gwevong mesa nig veseek jak!” ³ Lom Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëg ving! Om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwëgin hong! Su gena genanër ngaa sënë vu mehö la. Gağ mëm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.”

Yesu Vong Rom Ti Sën Negin Alam-begö-yi Lo Yi Hur Nivesa Rak (Lk 7:1-10)

⁵ Yesu lok ya Kapernaum, lob alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi hir ggev nedo, lob ya vu yi meketag bë dok vu yi. ⁶ Ketag bë, “Mehöböp! Sa hur nirak meneggëp beggang ayo; sekë selöngin benesang pangsën rot.” ⁷ Lom Yesu nër bë, “Sëk nök gevong benivesa jak.” ⁸ Rëk mehö negin alam-begö-yi nër yah bë, “Mehöböp, sa su mehö nig vesa yoh vu bë gedok na sa beggang rë. Om yik genanër jak avim mu gesa hur nivesa jak. ⁹ Gağ yik sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag sën negin sa menevo huk vu sa lo babu, log sengo salam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’ og rëk na, gesa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’ og rëk nam. Gesa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwevong ngaa sënë!’ og rëk gevong. Om yik genanër jak avim mu og yik yoh vu.”

¹⁰ Yesu ngo, lom ranga nema genër vu alam sën denetamuin yi lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su tök vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë. ¹¹ Gesa nanër vu ham nabë alam ngahisekë vu nyëg mala neverup los nemasusek ya yö rëk dena bemedo dega nos dok Nyëg-yagek-yi geving Abraham lööho Isaak lu Yakop. ¹² Gağ alam Yuda og Anutu rëk getii vahi na nyëg malakenu dobnë medengu medegeköö nyëj, gesu rëk dedok na demedo Nyëg-yagek-yi rë. ¹³ Lob Yesu

nër vu mehö negin alam-begö-yi bë, “Genah megena böm, gerëk anon jak vu hong noh vu hong gagek sën gevong ving agi.” Lob nahën nenër log mehö negin alam-begö-yi lo yi hur nivesa rak pevis.

Yesu Vong BePita Ggen Avëh Nivesa Rak
(Mk 1:29-31; Lk 4:38-39)

¹⁴ Yesu rak ya Pita yi beggang, lob lë Pita ggen avëh nivanë meneggëp beggang ayo. ¹⁵ Lom Yesu jom loḵ nema, lob nikul ya gekedi rak menevong nos vu Yesu.

Yesu Vong Alam Ngahisekë Nijvesa Rak
(Mk 1:32-34; Lk 4:40-41)

¹⁶ Log sehuksën lom deḵo alam ngahisekë sën memö denegwang ya sir lo medeyam vu yi, lob tii memö rak avi mu meto deya, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa rak. ¹⁷ Vong ngaa sënë lob mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon rak. Sën nër nebë:

“Yö ti vo hil niraksën vër,
geḵo hil nivanë aggagga rak yah yi.”

Gagek Rak Sën Hil Tamuin Yesu
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Yesu lë alam ngahisekë yam detetup yi, lob nër vu yi hur maluh bë dejak yaḡ medena ngaggee böp nenga vahi. ¹⁹ Lob alam-horek-yi ti ya vu yi menër bë, “Tatovaha! Nyëḡ pin sën gena lo, og sëḵ sepa hong bena geving.” ²⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesoḵ newisej nedo, gaḵ Mehönon Nalu og ben sën gëp doḵ lo ma!” ²¹ Log yi hur maluh lo ngwë nër bë, “Mehöböp! Amaḡ nadiik besedev rë, loḵ mëm senök tamuin hong.” ²² Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Getamuin sa, galam-diiksën yö rëḵ dedev hir heljëng.”

Yesu Vong Sang Los Ngaggee Bahë Yes Rak
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Yesu rak ya nedo yaḡ geyi hur maluh derak ya ving. ²⁴ Derak meto deya ngaggee vuheng, lob pevis besang yam böp bevong ngaggee sis bevongin dahun yaḡ. Rëḵ Yesuḡ ggëp ying. ²⁵ Loḵ yi hur maluh ya deggee vu yi gedenër bë, “Mehöböp! Gedoḵ vu hil! Hil hevongin nadiik bemalad nama!” ²⁶ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham newamin neraḵ in-a? Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Nër bë saga log kedi petupek rak sang los ngaggee, lob ahë yes rak bededun ma geneggëp. ²⁷ Lom sir pin delëk mederanga nemaj gedenër bë, “Mehö sënë nebë va? Om sën sang los ngaggee denḡo aye-ë!”

Yesu Tii Memö Ya In Mehö Luu
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Loḵ tum Yesu ya verup Gadara hir nyëg vu ngaggee nenga vahi, lob tōḵ raḵ mehō luu, geluho vu waaḵ sën denebë mehōnon sekëj loḵ lo avi medetōḵ to. Memö nedo loḵ luho beluho nij wëëk ata, lob alam deneggönengin luho gesu deneyoh aggata saga rë. ²⁹ Lob luho pevis bedengeek bë, “Anutu Nalu hong! Bë gwevong va vu he? Buk yō nahën, log geyam sënë in bë gebo vanë vu he namugin-a?” ³⁰ Lob bööḵ yu ti vare deneruuk raḵ ḵedu sënë medenare ading teka. ³¹ Lob memö deketag vu Yesu bë, “Nabë gwetii he na, og gwevong he na madoḵ na bööḵ yu ti sagu!”

³² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham na!” Nebë saga lob to deya meya deloḵ ya bööḵ, lob bööḵ pin saga deserög niwëëk beya depesöng ya nyëg vaha degwa ti, bedelūḵ ya ngaggee berehöö sir pin bemalaj maya verōḵ yi.

³³ Log alam sën denegin bööḵ lo deveya medeya nyëg böp beya denër gagek pin rangah vu hir alam, los memö yi gagek ving. ³⁴ Lom alam pin vu nyëg saga deyah medeya denesero Yesu. Detōḵ vu yi lom deketag vu yi bë gevuu hir nyëg gena.

9

Yesu Vong Mehö Nema Los Vaha Nipaya Nivesa Rak (Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Yesu raḵ yah yaḡ beyah los ngaggee nenga vahi betōḵ ya yi nyëg. ² Lob mehō la devaḵu mehōti sekë selöngin raḵ reek medeya vu yi. Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehō sekë selönginsën bë, “Naluḡ-e! Ayom sepëp jaḵ! In sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

³ Lob tum alam-horek-yi vahi denḡo bekwaj nevo loḵ ayoj bë, “Mehō sënë ḵo yi raḵ besevōḵ Anutu!” ⁴ Rëḵ Yesu raḵ ngaa sën kwaj nevo loḵ ayoj lo ni, lom nër vu sir bë, “Ham kwamin nevo gagek nipaya nebë sënë loḵ ham ayomin in va? ⁵ Ham kwamin nevo gagek sën senër bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ agi lo bë anon ma? In re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yōnon-a? Rëḵ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jaḵ megena’, og mëm ham rëḵ jaḵ ni nabë sa nanër gagek los anon. ⁶ Om sa bë ham jaḵ ni nabë Mehōnon Nalu niwëëk yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob—”; log peggin menër vu mehō sekë selönginsën bë, “Kwedi gwëḵo hong reek jaḵ megenah böm!” ⁷ Lob mehō lo kedi raḵ meyah ben. ⁸ Galam delë ngaa sënë lom deggöneng rot, gedëḵo Anutu arë raḵ in vong niwëëk nebë sënë vu mehōnon in bë dedoḵ vu mehōnon vahi.

Yesu Tahi Matai (Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Lob Yesu kedi raḵ vu saga meya, lom lë mehöti nedo raḵ beggang-takës-yi, arë nebë Matai. Lom nër vu yi bë, “Genam getamuin sa!” Lob Matai kedi raḵ meya tamuin yi.

¹⁰ Loḵ tum Yesu medo negga nos loḵ Matai ben, lob alam-deneḵo-takës* losho alam-nijpaya ngahiseḵë yam denedo medenegga nos ving losho yi hur maluh. ¹¹ Alam Parisai* la delë nebë saga lom denër vu yi hur maluh bë, “Nebë va sën ham tatovaha negga nos ving alam-deneḵo-takës* losho alam-nijpaya-ë?”

¹² Rëḵ Yesu ngo hir gagek menër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gaḵ alam nijraksën mu yö deneya vu. ¹³ Om ham nah bekwamin bo gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa rë. Sën nenër bë: ‘Sa su hevongin bë gaḵo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë.’ Gaḵ sahëg ving bë ham kwamin paya in alam beham doḵ vu sir. In sa su yam in bë tahi alam yohvu rë, gaḵ seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo.”

Tepëḵ Raḵ Alam Sën Su Ayej Neggërin Nos Rë
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Lob buk ngwë lom mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh deya vu Yesu medeloḵ tepëḵ in yi bë, “He los alam Parisai* ayemin neggërin nos buk ngahiseḵë gehe su naha rë, log hong hur maluh og su denevong rë in va?”

¹⁵ Loḵ Yesu peggin gagek raḵ mehö sën neḵo avëh lo benër yah bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë og yi alam sënë su rëḵ ayoj maggin medengu rë. Rëḵ mëm buk sën debo mehö sën geḵo avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëḵ ayoj maggin gayej gërin nos doḵ buk saga.

¹⁶ Log mehöti su neḵo tob mewis sën su deneripek rë lo len ti meneduu tob muḡeng sën nekweek lo raḵ rë. Nabë gevong nabë saga, og rëḵ dejipek lob tob mewis sënë najul menom, getob muḡeng sënë rëḵ nakweek gökin belen böpata rot. ¹⁷ Gemehöti su netöö wain* mewis loḵ memëk-navi muḡeng rë. Bë gevong nabë sënë og rëḵ wain ngol navi muḡeng sën bebepul gekeseh geto mena meris, gememëk-navi nipaya jaḵ geving. Gaḵ mëm denatöö wain* mewis doḵ na memëk-navi mewis, og mëm luho rëḵ demedo nivesa doḵ ti.”

Ggev Nalu Avëh Vesa Loḵ Gavëh Ngwë Nivesa Raḵ
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Yesu nahën nenër gagek sënë vu sir, lob alam Yuda hir dub-supinsën-yi ala ti yam vu Yesu beyun lus vu yi log nër bë, “Sa nalug avëh nahën nediik gwëbengko, om genam gwebë nemam jaḵ yi in vesa doḵ nah.” ¹⁹ Lob Yesu kedi tamuin yi beya, lob yi hur maluh kedi deya ving yi.

²⁰ Log avëh ti niķōķ neyam ata yoh vu ngebek nemadluho-mevidek-luu, lob verup ggëp Yesu demi bebë nema raķ Yesu yi tob nyë. ²¹ In kwa nevo ggëp ayo nebë, “Bë sa gebë nemag jak yi tob mu, og sëķ niķ vesa jak.” ²² Lom Yesu ggërin melë avëh lom nër vu yi bë, “Naluġ-e, kwam vesa! In ayom yam timu vu sa lob vong benimvesa raķ.” Lob pevis bavëh nivesa raķ.

²³ Lob Yesu ya verup dub ala lo yi beggang. Lom ngo alam denevë gevëëġ apel heljëng yi los denevong dedun böp, loķ nër vu sir bë, ²⁴ “Ham jak na! Avëh mahen su diiķ rë, gaķ mu neggëp yiiing!” Rëķ denöp raķ yi. ²⁵ Lob Yesu tii sir beto deyah dobnë, geloķ ya bejom loķ avëh mahen nema bekedi raķ. ²⁶ Lob gaġek lo bengö ya meyoh vu nyëġ saga pin meya.

Yesu Vong Ķenod Luu Gengengöleng Ti Menij Vesa Raķ

²⁷ Log Yesu kedi vu nyëġ saga meya, lom mehö luu malaj ķenod detamuin yi, bedetahi bë, “Davit* yi Mewis-e! Kwam gevongin aluu!” ²⁸ Yesu ya verup loķ ya beggang ayo, loķ luho deyam vu yi, lob loķ tepëķ in luho bë, “Melu vong ving bë seyoh vu bë gevong melu malamin nivesa jak, ma ma?” Loķ luho deyoġek bë, “Ëë-ë, Mehöböp. Geyoh vu.” ²⁹ Lob Yesu bë nema raķ luho malaj genër bë, “Om anon jak noh vu sën melu ayomin nam vu sa agi!” ³⁰ Lob luho malaj tum yah, log Yesu vo ķooin luho bë, “Melu su na nanër ngaa sënë vu mehö la.” ³¹ Rëķ ma geluho to deya lob denër Yesu bengö ya meyoh vu nyëġ saga pin.

³² Luho to deneya log alam deķo mehöti verup, sën su yoh vu bë bengwëng rë in memö kwa-ngengöleng-yi nedo loķ yi. ³³ Lob Yesu tii memö saga to meya log mëm nevengwëng. Lob alam ngahiseķë saga kwaj ya ngahi mederanga nemaj gedenër bë, “Wirek hil su halë ngaa ti nebë sënë ggëp Israel rël!” ³⁴ Rëķ alam Parisai* denër bë, “Netii memö to deneya raķ memö alaj niwëëķ.”

Yesu Kwa Vongin Alam

³⁵ Lob Yesu ya meyoh vu nyëġ böp los mahen pin, betateķin gaġek vu sir loķ hir dub-supinsën-yi ayo yoh vu nyëġ. Benër Bengö Nivesa raķ Anutu-yi-nyëġ, gevong alam los niraksën aggagga gengaa maggin sën neggëp navij lo pin benijvesa raķ. ³⁶ Lë alam ngahiseķë saga, lom kwa vongin sir. In medo deneketul loķ gedenedo paya rot nebë sipsip sën alaj main sir lo. ³⁷ Nebë saga lob peġgirin gaġek menër vu yi hur maluh bë, “Nos ngahiseķë anon loķ menedo huk anon, rëķ alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. ³⁸ Om ham kwetaġ vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom!”

10

Yesu Ggooin Yi Hur Nemadluho-bevidek-luu Rak (Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Yesu tahi yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu yam bevo niwëek vu sir bē degetii memō geto dena los degevang balam sēn niraksēn aggagga pin tōk vu sir lo nijvesa jak, jak arē. ² Sinarē nemadluho-bevidek-luu sēnē arēj sēnē: Mehō muginsēn Simon (sēn denenēr arē ngwē nebē Pita) log ari Andreas, geYakobus luho ari Jon sēn Sebedi nalu luho, ³ lob Pilip geBartolomai, Tomas geMatai, sēn yi mehō-neko-takēs*. Log Yakobus ngwē sēn Alpeus nalu, geTadaius. ⁴ Log Simon sēn yi mehō-neruuk-alam-Rom, luho Yudas Iskariot sēn rēk nanēr Yesu tato vu alam-begō-yi lo.

Yesu Vong Horek Vu Yi Hur Maluh Gevang Sir Ya Huk (Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Lob Yesu vong yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sēnē ya, log nēr gāgek vu sir ving bē, “Ham su na vu alam-yu-ngwē. Geham su dok na alam Samaria* hir nyēg. ⁶ Gaḱ ham na vu sipsip Israel sēn deneketul loḱ bevongin malaj nama lo. ⁷ Ham na nanēr vu sir nabē sēnē: ‘Nyēg-yāgek-yi vongin anon jak!’ ⁸ Ham gwevang balam nijraksēn nijvesa jak, geham gwevang beheljēng vesaj dok. Ham gwevang balam nij sevuuk nij veseek jak, geham gwetii memō geto dena in alam. Sevo nig wëek yōk vu ham nyēmasēn gemonē ma, om ham gwevang meris vu sir geham su gweko monē jak. ⁹ Ham su gweko monē goor ma seriva, ma monē kōk sepa dok ham kēggis. ¹⁰ Geham su gweje vahek sepa mena āggata, beham su gweko rōprōp luu luu, beham su gweko suu ngwē geving, beham su natohin atoheng. Gaḱ yō nama rot! In alam sēn ham nanēr gāgek vu sir gedok vu sir lo rēk dedok vu ham medebo nos lu ngaa vu ham. ¹¹ Sēn ham na nyēg bōp ti ma beggang-bu mahen ti lo, og ham dok tepēk in alam nijvesa in degegin ham, lob mēm ham medo geving sir rot beham na jak.

¹² Lob nabē ham dok na beggang ti ayo, og ham nanēr gāgek semusēn vu alam saga. ¹³ Nabē sir alam nijvesa, og ham gāgek semusēn rēk na vu sir. Gaḱ nabē sir alam nij paya, og ham gāgek semusēn rēk pekwē menom vu ham. ¹⁴ Log nabē mehō la su degegin ham nivesa gēp hir beggang ma hir nyēg rē, besu degengo ham gāgek rē, og ham tetēhin kebus in ham vahamin in dejak ni nabē devong paya, gegwevuu beggang ma nyēg saga geham na. ¹⁵ Sa nanēr vu ham yōnon nabē, vu Buk-tamusēn, sēn Anutu gengo mehōnon hir gāgek lo, og rēk alam vu nyēg saga denatōk vu nyēvewen bōpata rot kesuu Sodom los Gomora.”

*Maggin Aggagga Rëk Berup
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-27)*

¹⁶ “Ham gwengö rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöö bemën avij. Om ham kwamin bo namugin begwevong ham ngaa los kwamin nabë sën hil nanër nyël bë denevong ngaa los kwaj lo. Geham malamin yes nabë sën hil nanër nuung bë malaj yes lo. ¹⁷ Ham gwegin ham in mehönon. In rëk degeko ham na gagek vu kaunsor bedebeek ham dok hir dub-supinsën-yi. ¹⁸ Log rëk degeko ham na bare dok kiap böp los alam-los-bengöj böp lo malaj, in salam ham, lob ham rëk nanër sa rangah vu sir gevu alam dahis. ¹⁹ Nabë degeko ham na gagek, og ham su newamin jak nabë, ‘Maḥ hil rëk nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëk nanër gagek re?’ Gaḥ dok buk saga og Anutu yö rëk gevong gagek sën ham nanër vu sir lo vu ham. ²⁰ In ham su ngo rëk nanër gagek saga rë, gaḥ ham Amamin yi Anon Vabuung yö rëk nanër gagek berup ham avimin. ²¹ Alam rëk degevong arij lo dok na alam-begö-yi nemaj bedengis sir medenadiik. Log amaj rëk degevong nabë saga vu naluj. Log hurmahen rëk degelë amaj lu ataj paya medenanër sir rangah bedengis sir medenadiik.

²² Lob rëk alam pin degelë ham paya in salam ham. Gaḥ alam sën denajom sir ahon rot, bena berup dok buk sën denadiik lo, saga rëk Anutu geḥo sir nom vu yi. ²³ Lob nabë degevong paya vu ham vu nyëḡ la, og ham beya mena nyëḡ ngwë. Sa nanër vu ham yönon nabë ham nahën gesu rëk semu huk na gëp nyëḡ Israel pin rë, log Mehönon Nalu rëk nom. ²⁴ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë, log hur-huk-meris-yi ti su kesuu ala rë. ²⁵ Nabë hur maluh arëj böp jak nabë hir tatovaha, og ggovek. Genabë hur-huk-meris-yi arëj böp jak nabë alaj, og yoh vu. Nabë denanër Belsebul* jak beggang ala, og rëk denanër yi hur nabë saga los denanër ggev nipaya la jak sir geving.”

*Mehönon Degönengin Anutu
(Lk 12:2-7)*

²⁶ “Om ham su gönengin mehönon. Ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng rëk natök nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp loḥ gobeng gwëbeng agi, og nahub rëk alam pin dejak ni. ²⁷ Gagek sën sa nanër vu ham vunsën lo, og ham nanër na rangah. Gegagek sën sa nepatereng loḥ ya ham nengamin lo, saga ham bare jak telig getahi na rangah. ²⁸ Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu menadiik lo, in su deyoh vu bë rëk dengis ham anomin geving rë. Gaḥ mëm ham göneng in Mehö sën yoh vu bë kevhoh ham navimin los anomin dok Nyëḡ-nengwah-yi lo. ²⁹ Ham yoh vu bë bago sok mahen luu jak toea timu, rëk sok saga ti su rëk

mala nama vunsën geham Amamin dugin rë. ³⁰ Gaḵ ham og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis beneraḵ ni. ³¹ Om ham su gönengin ham, in kwa nevo ham kesuu soḵ ngahiseḵë menengin ham.”

Hil Nanër Rangah Nabë Yesu Yi Alam Hil

(Lk 12:8-9)

³² “Mehöti bë nanër yi rangah vu mehönon nabë sa alam yi, og sëḵ nanër yi rangah nabë saga vu Amaḡ sën nedo yaḡek lo. ³³ Log bë mehöti dah sarëḡ vun in mehönon nabë su sa alam yi rë, og sëḵ dah arë vun in Amaḡ sën nedo yaḡek lo.”

Yesu Yam In Begö Berup

(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Ham su gwekuung nabë seyam in gevong mamer vu dob. Ma! Sa su yam in mamer rë, gaḵ seyam in begö berup. ³⁵ Seyam in gevong gaḡek-begö-yi berup galam degelë sir paya in sa los sa gaḡek.

Mehönon losho amaj ahëj sengën vu sir.

Log avëh losho ataj ahëj sengën vu sir,

gavëh atov losho ggej denapëëng sir,

³⁶ galam sën denedo raḵ beggang timu lo depemëḡin sir.

³⁷ Mehöti bë ahë geving ama ma ata rot kesuu sa, og su yoh vu bë rëḵ natu sa alam rë. Log bë mehöti ahë geving nalu maluh ma avëh kesuu sa, og su yoh vu bë rëḵ natu sa alam rë. ³⁸ Log mehöti bë su bër yi ḵelepeḵo* jaḵ metamuin sa rë, og su yoh vu bë rëḵ natu sa alam rë. ³⁹ Mehöti bë kwa bo yi, og su rëḵ medo mala-tumsën rë. Gaḵ mehöti bë kwa bo sa gekwa birek in yi, og rëḵ medo mala-tumsën.”

Alam Sën Rëḵ Degeḵo Nyëvewen Lo

(Mk 9:41)

⁴⁰ “Mehöti bë gevong nivesa vu ham, og vong nivesa vu sa. Gemehöti bë gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving. ⁴¹ Mehöti bë geḵo mehö-nenër-gaḡek-rangahsën ti jak in yi mehö-nenër-gaḡek-rangahsën, og luhoho rëḵ degeḵo hir nyëvewen gëp ti. Gemehöti bë geḵo mehö niröp ti jak in yi mehö niröp, og luhoho rëḵ degeḵo hir nyëvewen gëp ti. ⁴² Log mehöti bë geḵo bël kul mebo vu sa mehö meris ti menanum in raḵ ni bë sa hur, og sa nanër vu ham yönon nabë, mehö sënë yi nyë vewen neggëp vu yaḡek.”

11

Mehö-neripek-alam Jon Vong Yi Hur Maluh Deya Vu Yesu

(Lk 7:18-35)

¹ Yesu nêr gagek saga vu yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ggovek, log kedi rak beya beggang-bu sên deneggëp dus vu nyëg saga in bê tatekin gagek vu sir.

² Log Mehö-neripek-alam Jon nedo karabus gengo ngaa böp sên Kerisi* nevong lo bengö, lob vong yi hur maluh la deya vu Yesu in bê dedok tepëk in yi nabë, ³ “Mağ hong mehö sên Jon nêr bengöm bê rëk genam lo sênë, ma he rëk medo gegin yi rë?”

⁴ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham nah mena nanêr ngaa sên ham ngo los ham lê lo vu Jon nabë, ⁵ alam malaj kenod denelë nyëg ggökin, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek nerak galam nengaj mir denengo gagek, galam sên denediik lo vesaj nelok yah, log alam sên denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ⁶ Mehöti sên su kwa luu luu in sa rë lo, og kwa vesa!”

Yesu Vong Tepëk Rak Ngaa Ngahisekë In Jon

⁷ Lob Jon yi hur maluh deyah lok mëm Yesu yom nêr Jon degwa vu alam yu böpata saga nebë, “Wirek ham ya nyëg-yumeris in bê ham gwelë mehö nebë va? Ham bê gwelë ayöong neko dee menekepë yah geneyom-a? ⁸ Ma ham ya in bê gwelë mehö nebë va? Ham bê gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma! Alam sên deneröp tob niyes nebë saga, og denedo alam-los-bengöj bej. ⁹ Ma ham ya in bê gwelë mehö nebë va? Mehö-nenêr-gagek-rangahsên ti? Èë, om mëm sa nanêr vu ham nabë mëm yi mehö-nenêr-gagek-rangahsên bekesuu alam-denenêr-gagek-rangahsên lo pin. ¹⁰ Yik mehö saga sên dekevu gagek rak yi lok Anutu-yi-kaپیya nebë: ‘Gwengo rë! Sëk gevong sa hur ti namugin,

mena negetongin aggata in hong!’

¹¹ Sa nanêr vu ham yönon nabë Mehö-neripek-alam Jon arë böp rot kesuu alam pin sên ataj neko sir vu dob agi. Rëk mu alam sên denesepa lok sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëk dekesuu Jon. ¹² Lok buk sên Mehö-neripek-alam Jon yam dob lo, lob ngaa maggin vongin bê kepë Nyëg-yagek-yi beyam verup gwëbeng, galam nijpaya denesis begö vu Nyëg-yagek-yi niwëek ata benij wëek rot in bê deduk na medegeko. ¹³ Gagek pin sên alam-denenêr-gagek-rangahsên dekevu lo los horek pin, neggëp in mala negët Jon sênë. ¹⁴ Lob ham bê jak ni nabë saga, og ham gwevong geving mehö sênë lo nabë Elia sên denenêr bê rëk nom lo. ¹⁵ Mehöti bê nenga neggëp, og gengo sa gagek. ¹⁶ Ma sëk tatekin ham alam buk sênë jak va? Ham nebë hurmahen sên ggëp deneggök telig bedenetahi hurmahen vahi bê:

¹⁷ ‘He nasis ggağeng rëk ma
geham su nelöö rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,
rëk ham su nesu menepengah ham rë.’

¹⁸ In Mehö-neripek-alam Jon yam, lob su negga nos los nenum wain rë, rëk ham nër yi nebë, ‘Memö nelok vu yi!’ ¹⁹ Lob Mehönon Nalu yam benegga los nenum, lob ham nër yi bë, ‘Ham gwelë mehö sënë! Mehö ahëta los nenum wain pangësën, alam-deneço-takës* losho alam nijpaya hir mehö yi!’ Rëk mu nabë hil galë Anutu yi huk og hil ajaḵ ni nabë yi mehö los kwa.”

Yesu Kwa Pesivin Alam Sën Su Denevong Ving Rë
(Lk 10:13-15)

²⁰ Log Yesu vong gagek raḵ nyëg vahi sën nevong ngaa böp ngahisekë lok rëk su deneggërin sir yah vu Anutu rë lo nebë, ²¹ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëp in ham! Ham Betsaida! Gëp in ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong lok ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom, medegeyeh vahek duum gededev tamut jak sir gedemedo dok vewev degwa. ²² Om sa nanër vu ham nabë, dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweḵo maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ²³ Geham alam Kapernaum, ham bë kwerë ham jaḵ na vavunë? Ma! Rëk ham duk na Nyëg-nengwah-yi. Bë mehöti gevong ngaa böp gëp Sodom nabë sën sa hevong ggëp ham nyëg lo, og rëk Sodom nahën medo rot beberup dok buk sënë. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweḵo maggin böpata rot kesuu Sodom hir maggin!”

Yesu Nër Bë, “Ham Nam Vu Sa Mesewah”
(Lk 10:21-22)

²⁵ Vu buk saga Yesu jom raḵ bë, “O Amag! Hong Mehöböp vu yagek los dob. Sahëg nivesa rot vu hong in ngaa pin sënë neggëp vunsën in alam los kwaj, gaḵ getato vu alam sën su deluḵ dub böp rë lo. ²⁶ Yönon Amag! In yiḵ ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa.” ²⁷ Log nër ving bë, “Amag vo ngaa pin lok yam sa nemaḵ ggovek ya. Gemehöti su raḵ Nalu ni rë, gaḵ Ama yö timu raḵ ni. Gemehöti su raḵ Ama ni rë, gaḵ yiḵ Nalu yö timu raḵ ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving. ²⁸ Ham sën nekwerë ngaa maggin, beham nevimengin menedo lo, ham pin nam vu sa, in sa gaḵo maggin vër in ham geham sewah. ²⁹ Ham natu sa hur, beham gweḵo kwa vu sa. In sa mehö malag yes, gesa su nehako sa raḵ lok ayog rë, lob ham ayomin rëk geto megëp revuh. ³⁰ Kë! Huk sën sebo vu ham lo saga su rëk deginengin ham rë, gengaa maggin sën sëḵ gevong vu ham in ham kwerë lo, saga yiḵ sepëp!”

12

*Tepək Raq Buk-sewahsën-yi** (Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo, lob yi hur maluh derur nos sënë anon mededah in dediikahëj. ² Loq alam Parisai* delë lob denër vu Yesu bë, “Gelë! Hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi*!” ³ Rëk loq tepëk yah vu sir bë, “Maq ham su tevin gagek sën Davit diikahë wirek lo rë? ⁴ Diikahë lob losho alam sën denesepa yi lo deloq ya Anutu yi dub bedegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris nebë Davit su deyoh vu bë dega rë lo, gaq alam-deneqo-seriveng mu yö denegga, (rëk mu dediikahëj lom degga lob saga su devong paya rë). ⁵ Log maq ham su raq gagek sën neggëp loq horek lo ni rë? Sënë nebë alam-deneqo-seriveng denevong huk loq dub ayo loq Buk-sewahsën-yi* lob dekeyëh horek ving nebë saga, rëk su devong paya rë. ⁶ Rëk sa nanër vu ham nabë ngaa sën nedo agi, sën böpata kesuu dub-vabuung-böp. ⁷ Bë ham jak gagek sën neggëp loq Anutu-yi-kaqiya lo ni, og ham su rëk bo maggin vu sir rë. Gagek sënë nebë: ‘Sa su nehevongin bë gaqo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë, gaq sahëg neving bë ham kwamin paya in alam beham doq vu sir.’ Om su devong paya rë. ⁸ In Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehö Nema Nipaya Nivesa Raq (Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Yesu vu nyëg saga beya meloq ya alam Parisai* saga hir dub-supinsën-yi. ¹⁰ Lob mehö sekë belooinsën ti nedo. Lom alam la bë denanër gagek jak Yesu, lob deloq tepëk in yi bë, “Maq yoh vu bë hil gevong alam nijraksën nijvesa jak doq Buk-sewahsën-yi* ma ma?” ¹¹ Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham ti yi sipsip perurek timu, lob duk söv doq Buk-sewahsën-yi*, og maq mehö saga su rëk najom jak nom vavunë rë? Gaq rëk najom jak nom! ¹² Rëk mu mehönon dekesuu sipsip yönon. Om sën hil ayoh vu bë adoq vu mehönon doq Buk-sewahsën-yi*.” ¹³ Log nër vu mehö sënë bë, “Getelo sekëm nam!” Lom telo sekë ya, lob nivesa raq nebë vahi. ¹⁴ Lob alam Parisai* to deyah dobnë medesupin sir medevengwëng raq aggata bë dengis Yesu menadiik.

Anutu Yi Mehö-huk-yi Yesu

¹⁵ Loq Yesu raq ni, lob vuu nyëg saga geya. Lob alam ngahisekë detamuin yi, lob vong alam nijraksën pin benivesa raq. ¹⁶ Log vo qoo vu sir bë su denanër yi rangah,

17 lob gagek sën wirek Anutu nër verup mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya avi lo anon rak. 18 Nebë:

“Sa hur sënë, sehooiñ yi rak,
sahëg neving yi, gesa halë yi nivesa kesuu alam vahi pin.

Rëk sa getung sa Anon Vabuung jak yi,
lob rëk tatekin sa gagek anon degwa vu alam-yu-ngwë.

19 Losho mehönon su rëk denanër sir rë, gesu rëk gengeek rë,
gesu rëk degengo gegevong paang gëp telig rë.

20 Gagwëk sën keyëh meneggëp neko ahon lo, og sa hur su rëk
keyëh na verök yi rë.

Log ram yi wik sën ggëp nelëlek teka lo, og sa hur su rëk
napuv na verök yi rë.

Rëk medo gevong huk in rot begagek niröpsën anon jak
bokesuu ngaa nipaya pin.

21 Lob alam-yu-ngwë rëk medo debo kwaj in yi nabë rëk dok
vu sir.”

*Denër Bë Yesu Vong Huk Rak Satan Niwëëk
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)*

22 Lob deko mehöti yam vu yi. Memö nedo lok yi bemala
kenod los su yoh vu bë bengwëng rë. Lob Yesu vong benivesa
rak, betum nevengwëng genelë nyëg. 23 Lob alam yu böpata
saga delëk anon bedenër bë, “Mehö sënëk mak yik Davit* yi
mewis sën lo?” 24 Rëk alam Parisai* dengo, lob denër bë,
“Netii memö to deneya rak memö alaj Belsebul* niwëëk.”
25 Rëk Yesu rak ayoj ni, lob nër vu sir bë, “Nabë alam dob
timu debasuh sir bedengis sir, og dob saga rëk nabumeng
na. Log nabë nyëg böp ti ma alam degwa ti debasuh sir na
yu luu bedengis sir, og rëk nyëg ma alam degwa ti saga su
rëk demedo rë. 26 Om nabë Satan getii yi hur memö geto
dena, og losho yi hur rëk debasuh sir, lom yi nyëg rëk medo
niwëëk nabë va? 27 Rëk mu nabë Belsebul* nelok vu sa yönon
besa nehetii memö to deneya, og mak re nelok vu ham alam
besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga
degengo ham gagek sagi medeseggi rë. 28 Gak bë Anutu yi
Anon Vabuung lok vu sa, besa hetii memö beto deneya, og
ham jak ni nabë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gegin
ham. 29 Mehöti su yoh vu bë dok na Mehö Nipaya los niwëëk
saga yi beggang mebo yi kupek pin vër rë. Nabë naduu mehö
niwëëk saga govek, og mëm godek yi kupek pin sën nedo lok
yi beggang ayo lo. 30 Mehöti sën su sa alam yi rë lo, og nesis
begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip
ving rë lo, og netii sir meya denepalët lok. 31 Om sa nanër vu
ham nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönon hir ngaa nipaya
los gagek pelësën pin sën denvong lo na. Gak gagek pelësën

sën denenër raḵ Anon Vabuung lo, og su rëḵ Anutu dahun na rë.

³² Log mehöti bē nanēr gagek nipaya ti jaḵ Mehōnon Nalu, og rëḵ Anutu dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabē mehöti nanēr gagek nipaya ti jaḵ Anon Vabuung, og su rëḵ Anutu dahun yi nipaya sënë na rë. Gaḵ rëḵ nama, vu gwëbeng gevu tamusën geving.”

Kele Nipaya Nevuuk Anon Nipaya

(Lk 6:43-45)

³³ “Nabē ham baroh kele nivesa, og yō rëḵ ngis anon nivesa. Nabē ham baroh kele nipaya, og yō rëḵ ngis anon nipaya. In hil nehalē kele anon rëḵ mēm hil naraḵ ni nebē kele nivesa ma nipaya. ³⁴ Nyël nalu ham! Ham su yoh vu bē nanēr gagek nivesa rë, in ham alam nimir paya. Yōnon, ham nenēr gagek verup avimin yoh vu ngaa sën ham kwamin nevo loḵ ayomin lo. ³⁵ Om mehō nivesa neḵo ngaa nivesa vër loḵ ngaa nivesa sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenēr yam rangah, log mehō nipaya neḵo ngaa nipaya vër loḵ ngaa nipaya sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenēr yam rangah. ³⁶ Om sën sa nanēr vu ham nabē gagek jeggin jeggin pin sën alam denenēr lo, og rëḵ Anutu gevong nyëvewen doḵ nah vu sir doḵ buk sën gengo alam pin hir gagek lo. ³⁷ In hong gagek rëḵ nanēr hong nabē hong mehō nim vesa ma rëḵ nanēr hong nabē hong mehō nim paya.”

Alam La Deketag Vu Yesu Bē Degelē Ngaa Böp

(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸ Nër saga ggovek lob alam-horek-yi la los alam Parisai* la denēr vu yi bē, “Tatovaha, he hevongin bē gwëvong ngaa böp ti behe galē.”

³⁹ Lom nër yah vu sir bē, “Ham alam sën nedo dob-ë, ham alam nimir paya. Ham nebē avëh baggëb, om sën ham nekwetag bē ham gwelē ngaa böp. Rëḵ mu sa su rëḵ gevong ngaa böp vu ham rë. Gaḵ sëḵ gevong ngaa böp nabē sën mehō-nenēr-gagek-rangahsën Yona yi ngaa böp lo mu vu ham beggovek. ⁴⁰ Wirek Yona neggëp loḵ gël böp ayo yoh vu rangah löö gebuk löö, lom Mehōnon Nalu rëḵ gëp doḵ dob ayo noh vu rangah löö gebuk löö nabē saga. ⁴¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehōnon hir gagek, lob rëḵ alam Nineve kedi debare medenanēr gagek jaḵ alam vu buk sënë nabē denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye bedeggërin sir yah vu Anutu. Gaḵ Mehō sën nedo agi kesuu Yona, rëḵ ham su wërin ham rë. ⁴² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehōnon hir gagek, lob rëḵ avëh-los-bengö vu dob nyë sën sang-neverup lo kedi bare menanēr gagek jaḵ

alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In avëh-los-bengö sënë yam vu dob nyë in bë gengo Solomon* yi gagek los kwa böp. Gaḵ Mehö sën nedo agi og kesuu Solomon*, rëḵ ham su ngo aye rë.”

Memö Yom Ggökin
(Lk 11:24-26)

⁴³ “Memö nipaya sën to meya in mehönnon ti lo, og to meya medo neyoh nyëḡ nivevo benesero nyëḡ len ti in bë sewah dok, rëḵ su netöḵ raḵ rë. ⁴⁴ Lom nër bë, ‘Maam saḵ nah mena galë beggang sën sa nado loḵ wirek lo rë!’ Lob yah verup rëḵ nelë bë desekee beggang sën lo bedevunëḵ vu benedo meris. ⁴⁵ Lob rengö yi beyah ḵo memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḵ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo mëm nedo paya ya veröḵ yi rot. Om ngaa nipaya nabë sënë rëḵ natöḵ vu alam nij paya sën denedo gwëbeng agi nabë saga.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu nahën nenër gagek nebë sënë vu alam, log ata gari lo yam denare dobnë in bë losho debengwëḡ. ⁴⁷ Lob mehöti nër vu bë, “Gelë, atam losho arim lo yam denare dobnë in bë ham los bengwëḡ.” ⁴⁸ Lob Yesu nër gagek yah vu mehö sënë bë, “Sataḡ re? Gesarig re lo?” ⁴⁹ Lob tato yi hur lo raḵ nema genër bë, “Gwelë! Ataḡ lo arig lo sënë. ⁵⁰ Alam sën denesepa loḵ Amaḡ vu yaḡek kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, sataḡ lo!”

13

Mehö Netetëhin Nos Gahis Vu Huk
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Vu buk saga Yesu vu beggang ayo meto meya dobnë, beya nedo dus vu ngaggee böp nenga. ² Loḵ alam yu böpata deya vu yi, lob Yesu raḵ ya nedo yaḡ ti, galam pin denare ngaggee nenga. ³ Log nër gagek peḡgirinsën ngahiseḵë vu sir bë, “Ham gwengö rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis.

⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lom soḵ yam degga pevis. ⁵ Log gahis la to merak nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöḡ vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu, ⁶ lob hes tum bevev rak lom meran ya, in gëga su luḵ ya dob gebinë rë. ⁷ Log gahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig meḡḡök nos bevong paya. ⁸ Log gahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob rig basis anon nivesa. La sis anon mehödahis nemadvahi, gela sis anon mehödahis löö, gela sis

anon mehödahis ti benemadluho. ⁹ Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Degwa Rangah
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Lob yi hur maluh ya delok tepëk in yi bë, “Genër gagek pin netu gagek peggirinsën vu sir in va?” ¹¹ Lok nër yah vu sir bë, “In Anutu tatekin Nyëg-yagek-yi yi gagek vunsën degwa vu ham, gaḵ su tatekin vu alam sënë rë. ¹² Mehöti sën neraḵ gagek degwa ni lo, og rëḵ jaḵ la degwa ni geving rot, gemehöti sën su neraḵ gagek degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na veröḵ yi. ¹³ Senër gagek peggirinsën vu sir in bë rëḵ degelë mu gesu deḵ ni rë, log degengo mu gesu denatök jaḵ gagek degwa rë. ¹⁴ Om mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon raḵ, sën nër nebë:

‘Ham nengamin rëḵ gengo, rëḵ ham kwamin su rëḵ natök jaḵ rë.

Ham malamin rëḵ gelë, rëḵ ham su rëḵ jaḵ degwa ni rë.’

¹⁵ GeYesaya nër raḵ sir ving bë:

‘Nabë saga, in alam sënë ayoj niwëëk,
medemir nengaj gedekebu malaj
in bë malaj rëḵ gelë genengaj rëḵ gengo,

lob deḵ ni medegerin sir lob sa gevonḡ benijvesa jaḵ.’

¹⁶ Gaḵ mu hameḵ kwamin vesa in ham malamin nelë sa los ham nengamin nengo sayeg. ¹⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë: Wirek alam-denenër-gagek-rangahsën los alam yohvu ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëḵ su denelë rë. Log denebë nengaj in bë degengo gagek sën ham nengo agi, rëḵ su denengo rë.”

*Gagek Peggirinsën Raḵ Mehö Netetëhin Gahis Lo Yi Degwa
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)*

¹⁸ “Om ham gwengo gagek peggirinsën raḵ mehö netetëhin gahis lo degwa rë. ¹⁹ Alam sën denengo Nyëg-yagek-yi yi gagek rëḵ su kwaj netök raḵ degwa rë lo, og sir nebë gahis sën to nedo lok aggata, in Mehö Nipaya lo yam neseapos gagek lo vër in ayoj. ²⁰ Log gahis sën to nedo raḵ gelong vavunë lo, nebë alam sën denego gagek medeko raḵ pevis mekwaj vesa in. ²¹ Rëḵ mu sir nebë nos gëga sën neraḵ vu gelong lo, lob su denedo hus ading rë. Bë ngaa maggin ti natök jaḵ sir, ma mehö la denanër sir in desepa lok sa gagek, og rëḵ dedëin na pevis. ²² Log gahis sën to melok ya vos niggin ggin ayo lo, nebë alam sën denengo gagek, lok newaj neraḵ in ngaa dob yi lo. Gahëj ving monë lu ngaa rot ggök ya gagek, lom diik gesu sis anon rë. ²³ Log gahis sën to meluk ya dob jeji lo nebë alam sën denego gagek bedetök raḵ degwa bedenevong ving bedenevong banon raḵ lo. La denesis anon mehödahis

nemadvahi, gela denesis anon mehödahis löö, gela denesis anon mehödahis ti benemadluho.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Vos Nipaya Kip Loḵ Huk

²⁴ Loḵ nër gagek peggirinsën ngwë ggökin vu sir bē, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë mehönon ti tetëhin nos gahis nivesa loḵ yi huk. ²⁵ Lob neggëp yiing buk, log mehö sën nelë yi paya lo, tetëhin vos nipaya gahis ggök ya nos gahis lo vavunë geneya. ²⁶ Lob gahis lo kip meböp raḵ ggovek bebë ngis anon, loḵ delë vos nipaya lo kip merivin loḵ ving. ²⁷ Lob yi hur ya denër vu yi bē, ‘Mehö böp, maḵ getetëhin gahis nivesa loḵ hong huk, log vos nipaya sën kip agu yam vu tena?’ ²⁸ Loḵ nër vu sir bē, ‘Mehö sën nelë sa paya lo vong ngaa sënë!’ Lom yi hur deloḵ tepëḵ in yi bē, ‘Om he na bepul vos sënë na?’ ²⁹ Rëḵ nër yah bē, ‘Ma! Bë ham bepul vos na, og maḵ ham rëḵ bepul nos la geving. ³⁰ Om ham naḵöök geluho desarömin sir medebare gebuk sën hil abo nos anon lo rë. Lob doḵ buk saga og sëḵ nanër vu alam sën debo nos anon lo nabë dengap vos nipaya jaḵ bun namugin bena degetë jaḵ na nengwah, log mëm dengupin nos anon jaḵ na sa jök.’”

Gagek Peggirinsën Raḵ Gahis Mahen Teka

(Mk 4:31-32; Lk 13:18-21)

³¹ Loḵ Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bē, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë mastet* gahis sën mehöti ḵo meya mehın loḵ yi huk. ³² Nos gahis saga mahen teka genos gahis pin kesuu, rëḵ tum nekip lob böp neraḵ benekesuu nos pin geya netu ḵele, besoḵ sën denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej loḵ nema.”

³³ Log nër gagek peggirinsën ngwë vu sir nebë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë yiist* sën nevong bebrët nerig lo. Avëh ti ḵo meya sarömin ving parawa ḵetuḵ löö loḵ gabum, lom yiist* köd parawa pin sënë merig.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën

(Mk 4:33-34)

³⁴ Yesu nër gagek peggirinsën pin saga gesu nër ti rangah rë, gaḵ nër tu gagek peggirinsën mu vu alam yu böpata saga. ³⁵ In mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek sënë anon jaḵ. Sën nebë:

‘Sëḵ nanër vu sir jaḵ gagek peggirinsën.

Gesëḵ nanër gagek sën nevun yi loḵ buk sën Anutu tung yagek los dob meneggëp rot meverup gwëbeng agi vu sir.’

Gagek Peggirinsën Raḵ Vos Nipaya Lo Degwa

³⁶ Yesu nër ggovek, log vuu alam yu böpata saga ya, geloḵ yah beggang ayo, lob yi hur maluh ya deloḵ tepëḵ in yi bē,

“Genanër gägek peggirinsën sën vos nipaya kip loḵ huk anon lo degwa rangah vu he rë.”

³⁷ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö sën nevaroh nos gahis nivesa saga og Mehönon Nalu. ³⁸ Gedob pin sënë nebë huk, genos gahis nivesa saga nebë alam sën detu Anutu yi hur, gevos nipaya saga nebë Mehö Nipaya Satan yi hur lo. ³⁹ Log mehö netetëhin vos nipaya gahis lo, saga Satan. Log buk sën dengupin nos lo, saga og buk sën dob los yägek nama na lo. Galam sën dengupin nos lo, sagak angër lo. ⁴⁰ Log sën dengupin vos nipaya mena debesi pin jaḵ nengwah lo, og yiḵ rëḵ degevang nabë sënë doḵ Buk-tamusën. ⁴¹ Doḵ buk saga Mehönon Nalu rëḵ gevong yi angër na dengupin alam nij paya pin sën depelëpin alam-vongvingsën-yi lo geving alam pin sën denevang ngaa nipaya lo, bedegeḵo sir vër in Anutu-yi-Nyëg. ⁴² Lob rëḵ degetë sir doḵ na nengwah, bedengu los degeköö nyëj. ⁴³ Lob vu buk saga Anutu-yi-alam rëḵ denajëh nabë hes gëp Amaj-yi-Nyëg. Mehöti bë nenga neggëp og gengo gägek sënë!”

Gägek Peggirinsën Raḵ Mehö Nesero Yi Monë Loḵ Huk Anon

⁴⁴ “Log sën Nyëg-yägek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebë kupeḵ nivesa sën mehöti vun meneggëp loḵ dob bemehö ngwë töḵ vu, log vun yah ggökin. Kwa vesa rot geya nevong yi ngaa pin balam debago beḵo monë raḵ pin, lom yah bago dob len ti sënë betu yi ngaa.”

Gägek Peggirinsën Raḵ Kumḵum

⁴⁵ “Log sën Nyëg-yägek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebë mehö-nebago-ngaa nesero kumḵum nivesa in bë bago. ⁴⁶ Töḵ vu kumḵum ti bemalangeri rot beyi monë böpata rot. Lom ya mevong yi kupeḵ pin balam debago, lob ḵo monë raḵ betum yah bago kumḵum malangeri sënë raḵ betu yi ngaa.”

Gägek Peggirinsën Raḵ Lek-gël-yi

⁴⁷ “Log gägek peggirinsën ngwë nebë sënë: Sën Nyëg-yägek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebë lek-gël-yi ti sën denetë luḵ ya loo beggërin gël aggagga loḵ. ⁴⁸ Lek pup lom dedadii raḵ yam roneḵ, bedeggooin gël nivesa loḵ ya gabum, gedetë nipaya ya. ⁴⁹ Lob buk sën yägek los dob nama na lo, og rëḵ nabë sënë. Angër rëḵ nam degeḵo alam nij paya vër doḵ alam nijvesa vuheng, ⁵⁰ bena degetë sir doḵ na nengwah, bedengu los degeköö nyëj.”

Gägek Peggirinsën Raḵ Mehöti Los Yi Kupeḵ Mewis Los Mugeng

⁵¹ Log Yesu loḵ tepëḵ in sir bë, “Maḵ ham raḵ gägek mewis pin sënë degwa ni?” Lom deyogek bë, “Ëë-ë!” ⁵² Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-horek-yi sën nengo gägek raḵ Nyëg-yägek-yi

venuh ggovek lo, saga nebë beggang ala ti. Lok ya yi beggang-kupek-yi ayo beko yi kupek mewis los mugeng lok ti beluk yom.”

*Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)*

⁵³ Yesu nër gagek peggirinsën saga vu sir ggovek log vuu hir nyëg ya, ⁵⁴ geyah ben menenër Anutu yi gagek vu yi alam lok hir dub-supinsën-yi. Lom avij tök medenër bë, “Mehö sënë ko kwa los ngaa böp böp sënë vu tena? ⁵⁵ Yosep sën mehö nelev beggang lo nalu yi! Gata Maria! Gemaḵ ari lo sën Yakobus geYosep geSimon geYudas lo? ⁵⁶ Gavëhnö lo sën denedo ving hil-ë! Log maḵ ko ngaa pin sënë vu tena?” ⁵⁷ Denër nebë sënë, log denelë yi paya. Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Alam vu nyëg pin deneko mehö-nenër-gagek-rangahsën arëj raḵ, gaḵ yö hir alam, gesir sën losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵⁸ Lob su vong ngaa böp ngahiseḵë vu nyëg saga rë, in su ayoj neya timu vu yi rë.

14

Degwa Sën Herot Kuung Bë Jon In Yesu Lo
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)*

¹ Vu buk saga Herot* tu distrik Galilea ala menedo, bengo Yesu bengö. ² Lob nër vu yi alam sën denengo gagek ggëp avi lo bë, “Yik Mehö-neripek-alam Jon lo sënë! Kedi raḵ ggökin vu bedub, om sën nevong ngaa los niwëëk ata nebë agi.”

³ Herot* nër bë saga in jom Mehö-neripek-alam Jon beduu yi ahon wirek betung yi ya karabus. Herot* vong raḵ ari Pilip venë Herodias sën ggodeḵ yah tu venë lo. ⁴ In Jon nër vu Herot* bë, “Su geḵo avëh sënë niröp rë!” ⁵ Lom Herot* bë ngis yi menadiḵ rëḵ ggönengin alam Yuda in kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti. ⁶ Betum buk sën Herot* kwa vo yi buk sën ata ko yi wirek lo, lob vong nos böp balam la desupin sir ving yi, geHerodias nalu avëh yam nelöo lok malaj.

⁷ Lob Herot* lë bahë nivesa rot in yi, lob nër yönon rot vu avëh avö sënë getato nema ya vavunë bë, “Bë genanër ngaa ti vu sa, og sëḵ bo nöḵ vu hong yönon!” ⁸ Lob Herodias lok nalu avëh ahë bemëm nër vu Herot* bë, “Gwetung Mehö-neripek-alam Jon yu doḵ gabum ti megebo vu sa pehi sënë!” ⁹ Nër nebë sënë lom mehö-los-bengö Herot* ayo maggin, rëḵ kwa vo gagek sën nër yönon getato nema ya vavunë lo, in neggönengin alam vatëveḵ sën deyam in yi nos böp lo denego. Lob nër bë degevong noh vu saga. ¹⁰ Lom vong mehöti ya beggang karabus ayo meketöv Jon kwa. ¹¹ Lob deḵo yu lok gabum ti beyam devo vu avëh avö sënë, beḵo meyah vo vu

ata. ¹² GeJon yi hur maluh yam deko anon meya delev. Delev ggovek, log ya denër vu Yesu.

*Yesu Vet Alam 5,000
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

¹³ Yesu ngo gagek sënë lob vuu nyëg saga gerak yag meya nyëg-yumeris tahsën ti. Loḵ alam denḡo lom devuu nyëg böp gedeyoh roneḵ bedesepa yi medeya. ¹⁴ Lob Yesu ya verup merak yah roneḵ vu nyëg-yumeris, lob lë alam ngahiseḵë saga bekwa vongin sir, lob vong behir alam nijraksën nijvesa rak.

¹⁵ Log sehuḵ luḵ lob yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Nyëg-yumeris tahsën sënë behes mala ya ggovek, om gwevong alam sënë deketëḵin sir medena denoh vu beggang-bu ti ti in debaḡo hir nos.” ¹⁶ Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “O, su dena! Gaḵ ham bet sir!” ¹⁷ Rëḵ denër yah vu yi bë, “Rëḵ mu hil hed brët nemadvahi gegël luu mu-o!” ¹⁸ Rëḵ nër yah bë, “Ham gweḵo nam vu sa rë!”

¹⁹ Lom nër vu alam bë degeto demedo jaḵ pahup, log ḵo brët nemadvahi gegël luu lo rak, log varah mala rak yaḡek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu. Log mëm deḡo bevo vu yi hur maluh beya devo ggelek alam saga. ²⁰ Lob sir pin degga meyoh vu sir, log desupin vahi sën nahën nedo lo loḵ sap nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Alam sën degga nos lo sir maluh yoh vu 5,000, gesu detevin avëh los hurmahën ving rë.

*Yesu Vare Neya Rak Ngaggee Vavunë
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)*

²² Ggovek log Yesu vong yi hur maluh bë dejak na yag bedena ngaggee nenga vahi namugin, gegevong alam bedenah bej rë. ²³ Vong alam deya ggovek, log yö ti ya los ḵedu in bë najom jaḵ, lob nahën ya nedo ḵedu gebuk loḵ. ²⁴ Geyag to meya ngaggee vuheng rot, lom sang vë niwëëḵ yam ggëp yag neru, lob ngaggee tëe luḵ ya yag rot. ²⁵ Lob dus rak in bë nyëg geheng, log Yesu vare neya rak ngaggee vavunë betöḵ ya vu sir. ²⁶ Delë bë vare neya rak ngaggee vavunë, lom delëḵ meḵenuj verup medenër bë, “Alam diiḵsën ḵenuj ti!”, gedeggöneng medengeeḵ. ²⁷ Rëḵ Yesu pevis benër ya vu sir bë, “Ham su newamin jaḵ! Yiḵ sa sënë om ham su göneng.”

²⁸ Lom Pita nër yah vu bë, “Mehöböp! Nabë hong saga, og genanër gesa bare jaḵ ngaggee vavunë benök vu hong!” ²⁹ Lom Yesu nër bë, “Genam!” Lob Pita vuu yag geto meya nare rak ngaggee vavunë meya vu Yesu, ³⁰ rëḵ ngo sang dedun, lom ggöneng bevongin bë duḵ na ngaggee bengaggee jehöö yi. Lob ngeëḵ in Yesu bë, “Mehöböp, genajom sa jaḵ!”

³¹ Lom Yesu pevis bejom Pita rak genër vu yi bē, “Su ayom neyam timu vu sa yōnon rē! Ayom luu luu in-a?” ³² Lob luho derak yah yağ, log sang maya avuti. ³³ Lob alam sēn denedo rak yağ lo depetev medeneggēp loğ vaha gedenēr bē, “Anutu nalu hong yōnon rot!”

Yesu Vong Alam Niraksēn Ngahisekē Vu Genesaret Menijvesa Rak*

(Mk 6:53-56)

³⁴ Ggovek, loğ ya deverup ngaggee vahi beya detok ya Genesaret*, ³⁵ lob alam vu nyēğ sagu derak ni bē Yesu, lob devong gagek ya nyēğ dus dus pin bedeko alam nijraksēn pin yam vu yi. ³⁶ Gedeketağ vu yi bē yik alam nijraksēn degebē nemaj jak yi röpröp nyē mu. Lob sir pin sēn denebē nemaj rak lo og nijvesa nerak.

15

Anutu Yi Horek Kesuu Hil Kenud Hir Horek

(Mk 7:1-13)

¹ Parisai* la losho alam-horek-yi la vu Yerusalem bedeyam vu Yesu bedenēr bē, ² “Tum hong hur maluh denekeyēh alam hib wirek hen hir horek sēn devong vu hil agi lo in-a? Su deneripek nemaj mugin rēk mēm denegga nos rē!” ³ Rēk Yesu nēr yah vu sir bē, “Log yik ham nebē saga! Nebē va sēn ham ngo nesepa loğ alam hib wirek hen hir horek geham nekweyēh Anutu yi horek-ē? ⁴ Anutu nēr bē, ‘Gegurek amam lu atam babuj’ genēr ving bē, ‘Mehöti bē nanēr gagek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik’. ⁵ Rēk ham nenēr bē, ‘Mehöti yi monē lu ngaa neggēp in bē doğ vu ama ma ata jak, rēk mu nanēr vu yi nabē, “Sa bē doğ vu meluu megevong sa ngaa sēnē nök vu meluu, rēk mu rēk nama, in sehooin rak ggovek in bē natu seriveng vu Anutu”, ⁶ og ggovek, mehō saga su doğ vu ama lu ata jak.’ Rēk mu ham nedahun Anutu yi gagek rak ngaa nebē saga in bē ham ngo sepa doğ alam hib wirek hen hir gagek. ⁷ Ham alam kwamin luu! Mehō-nenēr-gagek-rangahsēn Yesaya nēr gagek sēnē rak ham niröp nebē: ⁸ ‘Alam sēnē deneko sarēğ rak verup avij, rēk mu ayoj yō neggēp ading in sa.

⁹ Yō denenēr mehōnon hir horek gedenenēr bē, “Anutu yi horek sēnē!” lob deneko sa rak meris mu.’ ”

Ngaa Sēn Nevong Mehōhon Benij Paya Nerak

(Mk 7:14-23)

¹⁰ Lob Yesu supin alam deyam vu yi benēr vu sir bē, “Ham gwengo beham jak ni. ¹¹ Ngaa sēn nelok ya mehōnon avij lo, og su nevong benij paya nerak rē. Gağ mēm ngaa sēn nedo

loḵ mehōnon ayoj berak neverup avij lo mu, sēn nevong benij paya nerak.”

¹² Lob yi hur maluh ya denēr vu yi bē, “Alam Parisai* denḡo hong gāḡek saga lob ayoj nipaya. Ma ḡerak ni?” ¹³ Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Nḡaa pin sēn Amag vu yaḡek su nevaroh rē lo, og rēḵ bepul los ḡega na. ¹⁴ Ham naḡōōḵ ḡeyō hir nḡaa! Alam malaj ḡenod lob dekuung bē detato aggata vu alam malaj ḡenod ngwē. Bē mehō mala ḡenod ngwē tato aggata vu mehō mala ḡenod ngwē, og rēḵ luhoho debēs lii doḵ ti.”

¹⁵ Lom Pita nēr yah vu Yesu bē, “Om ḡenanēr ḡāḡek peggirinsēn sēnē degwa behe ḡango rē!” ¹⁶ Rēḵ Yesu nēr bē, “Om ham ngo nahēn ḡeham su nerak ni rē? ¹⁷ Maḵ ham su rak nḡaa pin sēn hil naha lo ni bē neloḵ ya hil avid beya nare loḵ hil ahēd ḡevus, loḵ tum to neluḵ ya asoreng rē? ¹⁸ Ḡaḵ nḡaa sēn rak neverup mehōnon avij beto neyam rangah lo, sēn yam ḡḡēp ayoj. Lob nḡaa nebē sēnē sēn nevong bemehōnon nij paya nerak. ¹⁹ In nḡaa sēn neverup ayoj lo nebē sēnē: Kwaj nevo nḡaa nipaya, denesis mehōnon medenediik, denegodeḵ alam venēj ma regḡaj, maḡēm los avō denegodeḵ sir, denegodeḵ nḡaa, denenēr ḡāḡek kuungsēn, denenēr ḡāḡek pelēsēn. ²⁰ Nḡaa pin sēnē nevong bemehōnon nij paya nerak. Ḡaḵ bē mehōnon dega nos besu dejipek nemaj namugin rē, og saga su nevong benij paya nerak rē.”

*Kanaan Avēh Vong Ving Yesu Anon Rot
(Mk 7:24-30)*

²¹ Lob Yesu kedi rak loḵ nyēḡ saga beya distrik Ture los Sidon. ²² Lob avēh-yu-ngwē ti vu Kanaan nedo sagu beyam tahi bē, “O Mehōbōp! Davit* yi Mewis hong! Kwam ḡevong in sa! Memō nipaya ti ḡwang ya sa nalug avēh ayo benevasap yi rot!” ²³ Rēḵ Yesu su nēr ḡāḡek ti loḵ yah vu yi rē. Lob yi hur maluh deyam vu yi medenēr bē, “Avēh sēnē tahi meḡejiin hil rot, om ḡwevong nah!” ²⁴ Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Anutu vong sa meseyam in sedoḵ vu sipsip mala-masēn vu Israel mu!” ²⁵ Rēḵ avēh yam dus bepetev menegḡēp loḵ vaha ḡenēr bē, “Mehōbōp ḡedoḵ vu sa!”

²⁶ Loḵ Yesu nēr rak ḡāḡek peggirinsēn yah vu yi bē, “Su yoh vu bē hil ḡaḡo hurmahen hir nos vēr beḡetē na vu anōō rē!” ²⁷ Rēḵ avēh nēr bē, “Mehōbōp, saḡaḵ yōnon, ḡaḵ mēm anōō denepatu nos metes sēn alaj denevong meneluḵ ya reek len lo!” ²⁸ Nēr nebē sēnē, lom Yesu nēr yah vu yi bē, “O avēh! Ayom neyam timu vu sa yōnon rot, om nḡaa sēn ḡenevongin lo rēḵ anon jaḵ vu hong.” Lom loḵ hes mala saga avēh nalu nivesa rak yah ḡōkin.

Yesu Vong Balam Niraksēn Ngahiseḡē Nijvesa Rak

²⁹ Log Yesu ya raḵ beya metōḵ ya ngaggee bōp Galilea nenga. Besepa meya teka loḵ mēm raḵ ya ḵedu ti beto nedo. ³⁰ Lob alam ngahiseḵē desupin sir medeyam vu yi. Lob deḵo alam vahaj nipaya, seḵēj vegguu, malaj ḵenod, kwaj ngengōleng, geniraksēn vahi ving, bedeyam vu yi. Bedebē sir loḵ Yesu vaha, lob vong benijvesa raḵ. ³¹ Lob alam saga ḵenuj ya in denelē alam kwaj ngengōleng denevengwēng, galam seḵēj vegguu seḵēj nesesor yi, galam vahaj nipaya deneya aggata, galam malaj ḵenod denelē nyēg. Lob deḵo Israel hir Anutu arē raḵ.

*Yesu Vet Alam 4,000
(Mk 8:1-10)*

³² Lob Yesu supin yi hur maluh lo benēr vu sir bē, “Sa kwag paya in alam sēnē, in denedo buk lōō ving sa benos main sir. Lob sa su hevongin bē gevong sir na rē, in meyip rēḵ gevong sir bemalaj pebilin gēp aggata bedebēs.” ³³ Loḵ yi hur maluh denēr vu yi bē, “Nyēg-yumeris sēnē, om hil rēḵ gaḵo nos vu tena mabet alam yu bōpata sēnē jaḵ-a?” ³⁴ Rēḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham brēt va la neggēp vu ham-a?” Lom denēr yah bē, “He hōmin brēt nemadvahi-bevidek-luu gegēl mahen luu.” ³⁵ Lob Yesu nēr vu alam beto denedo dob. ³⁶ Log ḵo brēt nemadvahi-bevidek-luu, gegēl luu lo raḵ, gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu, log deḵo bevo vu yi hur maluh, beya devo ggelek alam. ³⁷ Degga beyoh vu sir, log vahi nedo bedesupin loḵ jebeng nemadvahi-mevidek-luu. ³⁸ Log alam sēn degga nos lo sir yoh vu 4,000, gesu detevin avēh los hurmahen ving rē. ³⁹ Log mēm Yesu vong medeketēḵin sir medeya, log raḵ yaḵ meya los Magadan.

16

Alam Parisai los Sadukai* Detahi Bē Degelē Ngaa Bōp
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)*

¹ Alam Parisai* los Sadukai* deyam in bē deseggi Yesu, lob denēr bē gevong ngaa bōp yaḵek yi ti bedegelē. ² Rēḵ nēr yah vu sir bē, “Ham nelē bē gerub nevarah sehuksēn lob ham nenēr bē, ‘Gerub varah sehuksēn, om nyēg rēḵ gevang neheng.’ ³ Log ham nelē ḵeḵup nekebu monbuk, lom ham nenēr bē, ‘Keḵup kebu monbuk genyēg malakenu rot, om vongin ayōōng los hob nam!’ Ngaa nebē sēnē netato vu ham beham ngo neraḵ ni, rēḵ ham su neraḵ ngaa sēn neggēp ham malamin gwēbeng-ē ni rē!” ⁴ Ham alam nimin paya, ham nebē avēh baggēb, om sēn ham kwetag bē ham gwelē ngaa bōp. Rēḵ mu sa su rēḵ gevong ngaa bōp ti beham gwelē rē. Gaḵ sēḵ tato ngaa bōp nabē sēn Yona yi ngaa bōp lo vu ham mu beggovek.” Log Yesu vuu sir geya.

Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Parisai Los Sadukai* Hir Yiist* Sën Nevong Brët Menerig Lo*
(Mk 8:14-21)

⁵ Yi hur maluh deraḵ yaḡ ving yi medeya ngaggee nenga vahi, rëḵ kwaj virekin nos gesu deḵo la sepa rë. ⁶ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ⁷ Lob yö denër vu sir bë, “Hil su haḵo nos la sepa rë, om sën nenër aga!” ⁸ Yesu raḵ ni lob nër bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë! Ma nebë va sën ham nesap ham raḵ bë ham su ḵo nos la sepa rë-ë? ⁹ Ma ham nahën geham su raḵ ni rë? Maḵ ham su kwamin nevo brët nemadvahi sën alam 5,000 degga gesap va la sën ham supin loḵ lo rë? ¹⁰ Log maḵ ham su kwamin nevo brët nemadvahi-bevidek-luu sën alam 4,000 degga geham supin loḵ jebeng va la lo rë? ¹¹ Ma ham su raḵ ni rë? Sa su nanër nos vu ham rë! Gaḵ senër vu ham bë ham gwegin ham vu Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ¹² Lob mëm deraḵ ni bë su nër raḵ yiist* sën brët yi lo rë. Gaḵ nenër bë degegin sir vu Parisai* los Sadukai* hir gagek.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Mehö Sën Anutu Ggoin Raḵ In Bë Geko Hil Nah
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Yesu ya los Sisarea vu distrik Pilipi, lob loḵ tepëḵ in yi hur maluh bë, “Alam denenër Mehönon Nalu bë yi re?” ¹⁴ Lob denër yah bë, “Mehö la denenër bë Mehö-neripek-alam Jon. Log la denenër bë Elia. Log la denenër bë Yeremia, ma mehö-nenër-gagek-rangahsën wirek hen ti.” ¹⁵ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Gaḵ hameḵ nenër bë sa re?” ¹⁶ Loḵ Simon Pita nër yah bë, “Hong Kerisi*! Anutu mala-tumsën Nalu hong!”

¹⁷ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Jon* nalu Simon! Kwam vesa anon! Alam dob sënë ti su tateḵin gagek sënë vu hong rë. Gaḵ Amag sën nedo yaḡek lo yö tateḵin vu hong. ¹⁸ Om sa nanër vu hong nabë hong Pita (sënë degwa nebë gelöng), lob sëḵ dev sa dub jaḵ medo gelöng sënë, geNyëḡ Nipaya su yoh vu bë bare megedu begö jaḵ dub sënë rë. ¹⁹ Sëḵ bo kii Nyëḡ-yaḡek-yi vu hong. Gengaa sën genanërin vu dob lo, og Anutu rëḵ nanërin vu yaḡek geving. Gengaa sën gengogekin vu dob lo, og Anutu rëḵ bo veyovin gëp yaḡek geving.” ²⁰ Log Yesu nër niwëëḵ vu yi hur maluh bë su na denanër vu mehö la nabë yi Kerisi*.

Yesu Nër Yi Maggin Rangah Bë Rëḵ Nadiik Gekedi Jaḵ Nah
(Mk 8:31-9:1; Lk 8:22-27)

²¹ Log Yesu nër rangah mugin vu yi hur maluh loḵ buk saga bë rëḵ na Yerusalem, lob alam-teta losho alam-denëḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi rëḵ debo vanë ngahiseḵë vu yi, gedengis yi menadiik, gebuk natu löö rëḵ mëm kedi jaḵ nah gökin.

²² Lob Pita ko yi meya nenga bevong gagek rak yi be, “Mehöböp, su rëk nabë saga rë! Ngaa sënë su rëk natök vu hong rë!” ²³ Lok Yesu ggërin yah benër vu Pita be, “Satan! Gebare nah sa demig, in genewërin sa aggata! Su kwam tök rak Anutu kwa rë, gaq kwam nevo ngaa nebë sën mehönon yö kwaj nevo lo!”

²⁴ Log Yesu nër vu yi hur maluh be, “Mehöti be natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kelepeko* betamuin sa. ²⁵ In mehöti be kwa bo yi begegin nivesa, og rëk anon mala nama. Gaq mehöti be kwa birekin yi benadiik in sa, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Nabë mehöti yö geko yi jak in ngaa dob yi pin bemedo lok nadiik, og yi ngaa sënë rëk dok vu yi nabë va? Ma mehönon rëk debago Anutu jak va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ²⁷ Mehönon Nalu rëk nam los Ama yö niwëek geyi vunek vunek yagek yi geyi angër lo, lob dok buk sënë og rëk bo nyëvewen dok nah ngaa pin sën mehönon denevong lo vu sir. ²⁸ Sa nanër vu ham yönnon nabë ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gaq rëk demedo medegele geMehönon Nalu nom nabë mehö-los-bengö in gegin hil.”

17

Hur Maluh Löö Delë Bë Yesu Navi Agga Ngwë Rak (Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ Buk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek, log Yesu ko Pita geYakobus luho ari Jon bederaq kedu ading ti, beyö ya denedo. ² Lob delë be Yesu navi agga ngwë rak, bemala netum nebë hes, geyi tob veroo meris nebë davës. ³ Lob delë Moses lu Elia detök yam medenevengwëng ving yi. ⁴ Pita lë lob nër vu Yesu be, “Mehöböp, he nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Bë ahëm geving, og sedev numeng löö gëp sënë, ti vu hong, ngwë vu Moses, gengwë vu Elia.”

⁵ Nahën nevengwëng, log beggob veroo ti yam bom Yesu lööho, log gagek ti yam lok beggob ayo nebë, “Sa Nalug yik sënë, sën sahëg neving yi los halë yi nivesa lo. Ham gwebë nengamin vu yi!” ⁶ Yi hur maluh dengo sënë, lob deggöneng bedepetev beyuj ya dob.

⁷ Lok Yesu yam vu sir bebë nema rak sir genër be, “Ham su göneng rë, ham kwedi jak!” ⁸ Lob devër malaj rak rëk su denelë mehöti ving rë, gaq yik Yesu yö timu nare. ⁹ Sir vu kedu menahën deneluk medeneyah, lob Yesu nër niwëek vu sir be, “Ngaa sën ham lë agi, og ham su na nanër vu mehö la. Rot bemëm Mehönon Nalu kedi jak nah gökin gëp bedub rë, lok mëm.”

¹⁰ Lom yi hur maluh delok tepëk in yi be, “Lok nebë va sën alam-horek-yi denenër be Elia rëk nom namugin lo?” ¹¹ Lok

mëm tatekin yah vu sir bë, “Yönon, Elia rëk nom namugin besemu ngaa pin rë. ¹² Rëk mu sa nanër vu ham nabë Elia yam ggovok ya, rëk alam su derak ni rë, gedevong paya vu yi yoh vu yö kwaj. Gerëk debo vanë vu Mehönon Nalu nabë saga geving.” ¹³ Yesu nër nebë sënë, lob yi hur maluh derak ni bë nenër Mehö-neripek-alam Jon vu sir.

*Yesu Vong Hurmahen Ti Los Memö Benivesa Rak
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)*

¹⁴ Loḷ yah to detoḷ vu alam yu böpata, lob mehöti verup vu Yesu beyun lus vu yi, ¹⁵ genër bë, “Mehöbö! Kwam gevongin sa nalug. Bado nevong yi benavi nipaya rak rot. Nevesi yi rak nengwah los nevës bël beron ngahiseḷë. ¹⁶ Lob sa haḷo yam vu hong hur maluh lo rëk su deyoh vu bë degevong benivesa jak rë.”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Oo, ham alam dahis! Ham su vong ving rë! Sëḷ medo buk va la geving ham-a? Gesëḷ medo ḷerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Maam ham gweḷo hurmahen nam vu sa rë!” ¹⁸ Lob Yesu petupek rak memö, lob lëëin hurmahen geto meya, log bado maya in yi pevis.

¹⁹ Loḷ Yesu losho yi hur maluh meris yö denedo, lob deloḷ tepëḷ vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?” ²⁰ Rëḷ Yesu nër vu sir bë, “Ham su nevong ving niwëëḷ rë, om sën ham su yoh vu rë! Kë! Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham vongvingsën mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham rëḷ nanër vu ḷedu sënë nabë ‘Kwedi jak megena sagul’, og rëḷ na. Bë ham gwevong geving yönon, og ham yoh vu bë rëḷ gwevong ngaa pin. ²¹ [Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë. Gaḷ hil ayed gërin nos gehil najom jak mu og mëm.]”

*Yesu Nër Gagek Netu Luu Bë Rëḷ Nadiiḷ Gekedi Jak Gökin
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)*

²² Yah denedo Galilea lob buk ti lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Rëḷ debo Mehönon Nalu doḷ na mehönon nemaj. ²³ Lob rëḷ dengis yi menadiiḷ, loḷ buk natu löö lob kedi jak nah gökin.” Lob yi hur maluh ayoj maggin rot.

Yesu Bago Takës-dub-vabuung-yi

²⁴ Lob ya deverup Kapernaum, galam sën denëḷo takës-dub-vabuung-böp-yi lo ya deverup vu Pita bedeloḷ tepëḷ vu yi bë, “Maḷ ham tatovaha netung takës-dub-vabuung-yi ving-a?” ²⁵ Lob Pita yogek bë, “Eë-ë, netung lo!” Log loḷ ya beggang ayo, loḷ Yesu tum loḷ tepëḷ in yi mugin bë, “Simon! Kwam

nevo bē? Alam-los-bengōj vu dob sēnē, deneko takēs-kupek-yi los deneko vu mehōnon tena? Maḡ yō deneko vu hir alam, ma deneko vu alam-yu-ngwē?”

²⁶ Lob Pita nēr yah bē, “Deneko vu alam-yu-ngwē!” Lom Yesu nēr bē, “Nebē saga, om hir alam su degetē takēs gegēp!
²⁷ Rēḡ mu alu su gevong bahēj sengēn. Om gena geseyu gwaak gēp ngaggee nenga, lob gēl ti sēn rēḡ berup namugin begweko jak lo, og gebasuh avi lob rēḡ genatōḡ vu monē ti dok. Lob mēm gweko monē saga megena gwetē natu alu hed takēs.”

18

Re Bōp Vu Anutu-yi-nyēg-a?
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Vu buk saga Yesu yi hur maluh ya deverup vu yi bedelok tepēḡ in yi bē, “Mehō re tu muginsēn vu Nyēg-yagek-yi kesuu alam pin-a?”

² Lob Yesu ḡo hurmahen ti yam bevarah loḡ malaj, ³ genēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē ham su gwērīn ham gedahun ham nabē hurmahen nebē sēnē rē, og ham su yoh vu bē rēḡ dok na Nyēg-yagek-yi rē. ⁴ Mehōti bē dahun yi rot nabē hurmahen sēnē, og rēḡ natu muginsēn vu Nyēg-yagek-yi kesuu alam pin. ⁵ Log mehōti bē kwa bo sa bedok vu hurmahen nabē sēnē ti, og sakaḡ loḡ vu sa.”

Nгаа Nipaya Sēn Nevong Paya Vu Mehōnon Besu Denevong Vīng Rē
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ “Gaḡ bē mehōti geli sa alam sēn ayoj neya timu vu sa mahen teka mu lo ti, begevong ngaa nipaya, og rēḡ geḡo nyēvewen bōpata rot vu tamusēn, gaḡ nabē deseyu gelong bōpata dok kwa gedegetē duk na loo vuheng namugin bemala nama, og mēm nivesa, in su kepē mehōnon la. ⁷ Gēp in alam vu dob sēnē in ngaa nipaya neggēp merēḡ kepē sir. Yōnon! Ngaa nipaya rēḡ berup, rēḡ mu gēp in alam sēn denekēpē mehōnon ngwē rak ngaa nipaya lo.

⁸ Lob nabē nemam ma vaham bē gevong bengaa nipaya kepē hong, og maam kwetōv megwetē na. Geyīḡ nemam vahi timu ma vaham vahi timu, in mēm gemedo malam-tumsēn degwata. In rēḡ nemam luu gevaham luu lob degetē hong dok na nengwah sēn netum yoh vu buk los rangah lo.

⁹ Log nabē malam gahis vahi bē gevong bengaa nipaya kepē hong, og maam geselupek vēr begwetē na. Geyīḡ malam vahi mu medo in mēm gemedo malam-tumsēn degwata. In rēḡ malam gahis luu lom degetē hong dok na nengwah sēn neggēp Nyēg-nengwah-yi lo.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Sipsip Ti Mala Ma
(Lk 15:1-7)

¹⁰ “Ham gwegin ham! In rēḵ ham gwekuung nabē hurmahen maluh los avēh nebē sēnē sir ngāa meris. Ma! Sa nanēr vu ham nabē hir angēr vu yagek sēn denegin sir lo vare denelē Amag sēn nedo yagek lo yoh vu buk. ¹¹ [In Mehōnon Nalu luḵ yam in bē geḵo alam malaj masēn nah gökin.] ¹² Ham kwamin bo rē. Bē mehōti yi sipsip 100, lob bē ti mala nama, og rēḵ na sero ma rēḵ nama? Gaḵ rēḵ gevuu 99 bedebare ḵedu gena sero ti sēn mala ma lo. ¹³ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē natōḵ vu sipsip ti saga, og rēḵ kwa vesa in rot kesuu sēn kwa vesa in 99 lo. ¹⁴ Nebē sēnē, om ham Amamin vu yagek nilēl bē hurmahen nebē sēnē ti su mala nama.”

Yesu Nēr Gagek Raḵ Sēn Hil Gango Arid Hir Ngāa Nipaya Degwa Lo
(Lk 17:3)

¹⁵ “Bē arim gevong ngāa nipaya vu hong, og ngo ti gena genanēr yi nipaya tato vu yi rē. Lob nabē gengo ayem, og saga nebē geḵo yi yom vu hong. ¹⁶ Rēḵ nabē su ngo ayem rē, og gweḵo mehōti ma mehō luu geving bemelōo nah doḵ ti in meluu ma melōo nanēr gagek rangah, og mēm ham rēḵ semu. ¹⁷ Rēḵ nabē su ngo melōo ayemin rē, og genanēr vu sa alam pin. Rēḵ nabē su gengo sa alam ayej geving rē, og ham gwelē yi nabē yi alam-yu-ngwē ti, meyi mehō-neḵo-takēs*. ¹⁸ Sa nanēr vu ham yōnon nabē ngāa sēn ham nanērin vu dob lo, og rēḵ Anutu nanērin gēp yagek geving. Gengaa pin sēn ham ngoḵekin vu dob lo, og Anutu rēḵ ngoḵekin gēp yagek geving.

¹⁹ Log sa nanēr vu ham yōnon gökin nabē: Bē ham mehō luu ayoj timu in ngāa ti vu dob sēnē beluho deketag in vu Amag, og Amag sēn nedo yagek lo, rēḵ gevong banon jak. ²⁰ Kē, log nabē mehō luu ma mehō lōo kwaj bo sarēg bedengupin sir doḵ ti, og sēḵ nam medo geving sir.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Hur Sēn Su Nevo Loḵ Monē Nyēvewen Rē

²¹ Loḵ buk saga Pita ya verup vu Yesu benēr vu yi bē, “Mehōbōp, arig gevong nipaya beron va la vu sa loḵ mēm sa dahun yi ngāa nipaya na? Maḵ noh vu beron nemadvahi-bevidek-luu-a?”

²² Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Sa su rēḵ nanēr vu hong nabē beron nemadvahi-bevidek-luu mu rē. Gaḵ sa nanēr vu hong nabē gedahun yi ngāa nipaya na noh vu 70 natu beron nemadvahi-vidék-luu.” (Nēr bē sēnē in bē tato nabē hil dahun mehōnon hir ngāa nipaya sēn denevong vu hil lo pin na.)

²³ Log nēr ving bē, “Sēn Nyēg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebē mehō-los-bengō ti vongin bē yi hur debo doḵ nah yi

monë. ²⁴ Lob deko ti ya verup vu yi, geyi nyëvewen böpata rot yoh vu 10 milion kina. ²⁵ Rëk yi monë su yoh vu bë bo dok rë. Lob mehö-los-bengö nër bë mehö la debago mehö sënë losho venë lo nalu lo, geyi ngaa pin, bedenatu hur-huk-meris-yi in dok nah yi nyëvewen böpata sënë. ²⁶ Lob yi hur maluh saga petev meneggëp loḵ vaha gesu bë, ‘Genakööḵ rë, rëḵ mëm sëḵ bo dok nah hong monë!’ ²⁷ Lob ala kwa vongin yi, benër bë ggovek gesu bo dok nah, log vong yi yah.

²⁸ Lob hur maluh sënë to meya dobnë, lob töḵ raḵ hur maluh ngwë sën vo yi monë yik mahen mu vu wirek yoh vu K100 benyëvewen nahën neggëp vu yi lo. Lob jom yi ahon niwëëk begibek nema loḵ kwa genër bë, ‘Gebo dok nah sa monë!’

²⁹ Lob hur maluh ngwë sënë petev meneggëp loḵ vaha geketag vu yi bë, ‘Genakööḵ rë, rëḵ mëm sëḵ bo dok nah hong monë!’ ³⁰ Rëḵ su ngo aye rë, getung yi ya karabus in bë mëm bo dok yi nyëvewen rë, lob mëm degeḵo yi vër. ³¹ Hur maluh vahi delë ngaa sënë, lom ayoj maggin rot, lob ya denër gägek sënë pin rangah vu alaj.

³² Lob alaj tahi yi hur maluh saga yah benër vu yi bë, ‘Hong hur nipaya! Muginsën gesu vu sa, lob sa dahun hong nyëvewen böpata saga ya meris. ³³ Sa kwag vongin hong, rëḵ su kwam vongin hur maluh ngwë saga rë in-a?’ ³⁴ Lob ala ahë sengën, lom tung yi loḵ ya karabus in debo maggin vu yi bemedo, bemëm bo dok nah yi nyëvewen böpata saga los dahis lob mëm. ³⁵ Om nabë ham su dahun arimin hir ngaa nipaya na yönon rë, og Amag sën nedo yagek lo rëḵ gevong nabë sënë vu ham.”

19

*Yesu Nër Gägek Raḵ Sën Maluh Los Venëj Denevepul Sir Lo
(Mk 10:1-12; Lk 16:18)*

¹ Yesu nër gägek pin sënë ggovek, log vuu distrik Galilea geya los distrik Yudea hir dob sën neggëp bël Yordan vahi yi. ² Lob alam ngahiseḵë detamuin yi bedeya sagu, lob vong behir niraksën nemaya benijvesa neraḵ.

³ Lob alam Parisai* la deyam vu yi bedeloḵ tepëḵ bedeseggi yi bë, “Yoh vu bë mehöti bepul venë jaḵ gägek meris meris mahen ti ma ma?”

⁴ Lob Yesu nër yah bë, “Maḵ ham su tevin gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo rë? Gägek sënë nebë Anutu tung mehönon vu nyëdahis, og tung mehönon maluh los avëh! ⁵ Log nër bë, ‘Nebë saga om maluh rëḵ gevuu ama lu ata, log geḵo venë, lob luho denatu anon timu!’ ⁶ Om luho su rëḵ nabë luho luu gökin rë, gaḵ luho detu anon timu. Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek ya lo, og mehönon su debepul.”

⁷ Lob alam Parisai* denër vu yi bë, “Log nebë va sën Moses vo horek vu hil benër bë mehõnon dekevu qapiya-vepulsën-yi bedebo vu venëj gedejuuk sir na-ë?”

⁸ Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ayomin niggoh om sën Moses yogek in bë ham bepul venëmin nah. Rëk su nebë saga vu nyëdahis rë. ⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Bë mehõti venë su vong baggëb rë, rëk regga vuu yi geqo avëh ngwë, og mehõ saga vong baggëb.”

¹⁰ Lob yi hur maluh denër bë, “Bë ngaa nabë sënë gëp vu maluh los venëj, og maam mehõnon su degeqo sir.”

¹¹ Lob nër yah vu sir bë, “Alam pin su deyoh vu bë degevong noh vu gagek sën denatu timu agi rë, gaq alam vahi sën Anutu duu sir niwëek revuh ti lo, og sir saga mu sën deyoh vu bë desepa dok. ¹² Alam aggagga su deyoh vu bë rëk degeqo avëh rë. In mehõ la og ataj yõ qo sir nebë saga. Log alam denevong paya vu mehõ la besu denëqo avëh rë. Log alam la kwaj nevo Nyëg-yagek-yi, lob ayoj ni nelël bë su degeqo venëj. Mehõti yoh vu bë gevong noh vu gagek sënë og gevong.”

*Yesu Jom Raq Hurmahen
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)*

¹³ Lob alam deqo hurmahen la medeya vu Yesu in bë gebë nema jak sir genajom jak sir. Rëk yi hur maluh deruuk losho ataj. ¹⁴ Loq Yesu nër bë, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og alam Nyëg-yagek-yi sir.” ¹⁵ Log bë nema raq sir log ya rak.

*Mehõ Magëm Ti Yi Kupek Ngahisekë
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

¹⁶ Lob mehõ magëm ti ya verup vu Yesu beloq tepëk vu yi bë, “Tatovaha! Mëm sa gevong va ti nivesa in mëm sa medo malag tumsën degwata los degwata?”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëk in sa in ngaa nivesa in va? Yik Mehõ timu nedo beyi mehõ nivesa! Kwam nevo bë gemedo malam-tumsën, og gesepa dok Anutu yi horek pin!” ¹⁸ Rëk loq tepëk yah ggökin bë, “Horek tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Horek nebë sënë: Su gengis mehõnon medenadiik! Su gwevong baggëb! Su gegodek ngaa! Su genanër gagek kuungsën jak mehõ ngwë! ¹⁹ Gegurek amam lu atam babuj! Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong!”

²⁰ Lob mehõ magëm sënë nër yah vu yi bë, “Sa nesepa loq horek pin sënë ggovek ya. Rëk mu sa gevong va ngwë geving-a?”

²¹ Lob Yesu nër vu bë, “Bë genatu mehõ yohvu, og gwevong hong kupek pin balam debago, lob gebo monë sën gweqo jak

hong ngaa pin lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo, log mëm genam getamuin sa, gemëm hong kupek nivesa rëk gëp vu yagek.”²² Rëk mehö magëm ngo gagek sënë, lob ya los ayo maggin rot, in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehö-los-bengö-ggoreksën bë dok na Nyëg-yagek-yi, og rëk bimengin rot.”²⁴ Sa nanër gökin vu ham nabë kamer ti bë gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën gevongin nabë dok na Anutu yi nyëg, og sagak huk böpata rot kesuu.”

²⁵ Lom yi hur maluh dengo gagek sënë lom delëk bedenër bë, “Om mak re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”

²⁶ Lob Yesu gët sir genër vu sir bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevang beyö demedo malaj-tumsën rë, gak Anutu yö yoh vu bë gevong bedemedo malaj-tumsën. In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

²⁷ Nër bë sënë lob Pita nër yah vu bë, “Gwelë! He hevuu he ngaa pin ya gehe yam medo nesepa hong, om he rëk gako va nivesa jak sënë?”

²⁸ Lob mëm Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë vu Buk-tumusën gengaa pin pekwë yi natu mewis, geMehönon Nalu jak medo mehö-los-bengö yi sëa malangeri belos arë, og mëm vu buk saga ham sën netamuin sa agi rëk jak medo sëa-los-arëj nemadluho-bevidek-luu geving sa. Lob ham rëk gwengo alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu hir gagek.”²⁹ Log alam pin sën kwaj nevo sarëg bedenevuu hir beggang, ma arij, ma avëhnöj, ma amaj, ma ataj, ma naluj, ma hir dob lo, og rëk degeko nyëvewen mehödahis jak gëp alam nemadvahi dok nah sënë, log demedo malaj-tumsën degwata los degwata.”³⁰ Rëk mu alam ngahijsekë vu muginsën rëk nom denatu alam tamusën, log alam ngahijsekë vu tamusën rëk nah denatu alam muginsën.”

20

Gagek Peggirinsën Rak Mehö Nebago Yi Hur-huk-yi Lo

¹ “Kë”! Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehöti sën kedi rak lo monbuk anon meya nesero alam in degevang huk in yi wain.”² Lob vengwëng ving hur la, bedeyogekin bë degeko kina ti dok buk saga og ggovek, log mëm vong sir medeya denevang yi huk wain.”³ Lo jak yah verup lo 9 krök, lob lë alam la gedenare meris mu rak telig, in huk main sir.”⁴ Lob nër vu sir bë, ‘Ham na gvevang sa huk wain geving, log sëk bago ham nivesa.’ Lob deya huk.

⁵ Log hes vuheng rak 12 krök los 3 krök, lob yah to bevong nebë sënë ggökin.”⁶ Log 5 krök sehuksën, lob yah to belë bë

alam la denare, lob nër vu sir bë, ‘Ham nare sënë yoh vu hes mala pin in va?’ ⁷ Loḵ denër yah bë, ‘Huk main he!’ Lob nër bë, ‘Om ham na gwevong sa huk wain geving!’

⁸ Lob buk loḵ, lob huk wain ala nër vu mehō sën negin alam huk yi lo bë, ‘Getahi hur nam begebago sir. Gebago gëp alam sën deyam huk tamusën lo, bena natōḵ na alam sën deyam mugin lo!’

⁹ Lob alam sën deneya huk raḵ 5 krök seuksën lo denare yam, besir ti ti deneko monë kina ti ti. ¹⁰ Galam sën deyam huk muginsën lo denare yam, gekwaj nevo bë rëḵ degeko monë ngahisekë rot. Rëḵ ma! Yiḵ deneko kina ti ti nebë saga ving. ¹¹ Deḵo monë, rëḵ mu devong ayej nipaya vu huk ala medenër bë, ¹² ‘Alam sënë deyam tamusën, bedevong huk seuksën mu, rëḵ gebago sir nebë he. Gaḵ he nehevong huk böpata hes ading rot, behes negga he rot.’

¹³ Denenër nebë sënë, lob nër yah vu sir ti bë, ‘Sa mehō-e! Sa su hevong nipaya vu ham rë! Hil ajoo gagek mugin bë sëḵ bago hong jaḵ monë kina ti, ¹⁴ om gweḵo hong monë begena. Monë sën sevo vu hong lo, og sa bë gevong vu alam tamusën geving nabë saga. ¹⁵ Bë sa gevong ngaa ti jaḵ sengo sa monë sënë, og maḵ sënë su yoh vu rë? Sa hevong nivesa rëḵ ahëm nevongin sënë in va?’ ¹⁶ Om alam vu tamusën rëḵ nah denatu alam muginsën galam vu muginsën rëḵ nom denatu alam tamusën nabë saga.”

Yesu Nër Gagek Netu Beron Löö Bë Rëḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah Gökin
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Lob Yesu neya in bë na Yerusalem, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu desepa yi medeneya ving. Nahën denetetuu aggata medeneya, lob Yesu ḵo sir yah nenga menër vu sir bë, ¹⁸ “Ham ngo? Gwëbeng hil naraḵ menaya Yerusalem, lob rëḵ degetung Mehönon Nalu doḵ na alam-deneko-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj. Lob rëḵ denanër gagek venuh nabë dengis yi nadiiḵ. ¹⁹ Log rëḵ debo yi doḵ na alam dahis nemaj, in denanër gagek pelësën jaḵ yi los debeek yi gedengis brëm na yi betii ḵelepeḵo*. Gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

Sebedi Venë Ḵo Nalu Luho Beya Vu Yesu
(Mk 10:35-45)

²⁰ Lob Sebedi venë ḵo nalu luho sepa beya vu Yesu, lom petev meneggëp loḵ vaha in bë ketag ngaa ti vu. ²¹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Geyam in va?” Lob nër yah vu bë, “Genanër nabë sa nalug luho denatu hong gadu gëp hong Nyëg. Ngwë medo gëp nemam vesa gengwë medo gëp nemam ḵëj.”

²² Nër bē sēnē, loḵ Yesu nēr yah vu nalu luho bē, “Melu su raḵ ngāa sēn melu nekwetag in vu sa agi ni rē. Ma melu yoh vu bē melu rēḵ nanum doḵ kap* sēn sēḵ nanum doḵ lo?” Rēḵ luho denēr yah bē, “Alu ayoh vu!”

²³ Lob Yesu nēr vu luho bē, “Yōnon, melu rēḵ nanum doḵ sa kap! Rēḵ mu mehō sēn rēḵ medo gēp sa nemaḡ vesa gemehō sēn rēḵ medo gēp sa nemaḡ ḵēj lo, og su neggēp vu sa rē. Gaḵ alam sēn Amaḡ yō ggooin sir raḵ lo, sēn rēḵ demedo doḵ.”

²⁴ Lob sir nemadluho denḡo luho hir ḡaḡek sēnē, lob ahēj sengēn vu luho ari. ²⁵ Rēḵ Yesu supin sir yam benēr vu sir bē, “Ham raḵ ni! Alam dahis hir alam sēn denegin sir lo, og denēḡo sir raḵ vu hir alam. Gehir alam bōp denedeginengin hir alam raḵ horek ngahi. ²⁶ Rēḵ mu ham, og ham su gwevong nabē saga! Gaḵ mehōti bē gevongin nabē natu ham mehō bōp ti, og gevong ngāa nabē sēn tu ham hur in doḵ vu ham. ²⁷ Log bē mehōti gevongin nabē natu ham mehō muginsēn ti, og gevong ngāa nabē sēn yi mehō meris lo begevong huk nyēmasēn vu ham. In Mehōnon Nalu yiḵ nebē saga. ²⁸ Su yam in bē alam degevong huk vu yi rē. Gaḵ yam in bē gevong huk vu mehōnon genadiiḵ doḵ nah alam ngahiseḡē bej in ḡeḡo sir nah vu Anutu.”

*Yesu Ro Ḳenod Luu Malaj Betum Yah
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)*

²⁹ Log dekedi vu Yeriko bedeya lob alam ngahiseḡē deta-
muin Yesu. ³⁰ Lob mehō mala ḡenod luu denedo loḵ aggata
nenga. Luho denḡo ḡaḡek bē Yesu to neyam, lob luho detahi
niwēēk bē, “Mehōbōp, Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin
aluu!” ³¹ Lob alam saga depetupek raḵ luho bē luho ayej
nama, rēḵ ma geluho pasang detahi bōpata rot bē, “Mehōbōp!
Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!”

³² Lob Yesu nare betahi luho benēr bē, “Melu vongin bē
sa gevong va vu meluu-a?” ³³ Lob luho denēr yah vu bē,
“Mehōbōp, alu hevong in bē gwevong balu malamin nivesa
jaḵ nah.”

³⁴ Lob Yesu kwa vongin luho mebē nema raḵ luho malaj, lob
pevis beluho malaj tum medelē nyēḡ ḡḡōkin, geluho detamuin
yi bedeya.

21

*Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebē Mehō Los Bengō Ti
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Jn 12:12-19)*

¹ Ya deverup dus raḵ Yerusalem, lob detōḵ ya Betpage vu
Ḳedu Ḳele-oliv. Lob Yesu vong hur maluh luu deya, ² log nēr
vu luho bē, “Melu doḵ na beggang-bu ti sēn melu malamin
neya agu, lob pevis bemelu rēḵ ḡwelē dogi ti gedeseyu

menare genalu nare ving. Lob melu kwevelekin begweko luho nom vu sa. ³ Lob nabë mehöti nanër gagek jak meluu, og melu nanër nabë Mehöböp bë jak mena. Lob rëk gevong luho nam pevis.” ⁴ Vong ngaa sënë in gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën nër lo anon jak nabë:

⁵ “Ham nanër vu nyëg Sion* yi alam nabë sënë:

‘Ham gwelë ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Yi mehö mala yes ti, lob rak nedo dogi beneyam.

Rak nedo dogi-kupek-yi nalu ti beneyök.’ ”

⁶ Lob hur maluh luho ya devong yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. ⁷ Luho deko dogi ata ving nalu, lob delah hir röpröp ayööng yi rak ya dogi luho demij, beYesu rak nedo. ⁸ Galam ngahisekë dekah hir röpröp ayööng yi bedevah neggëp aggata. Log la denesap kapah medenebë neggëp aggata ving. ⁹ Lob alam vahi sën denemugin gevahi sën denetamuin yi lo denepisekin medenetahi bë:

“Hosana, Oo Davit* Nalu!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëek!

Hil gaço Anutu arë jak na vavunë rot!”

¹⁰ Mëm Yesu loḷ ya Yerusalem, lob alam pin detahi bedevong nyëg dedun rak log sir vahi deneloḷ tepëk vu sir bë, “Mehö re sënë?” ¹¹ Lob alam sën deneya ving yi lo denër yah bë, “Mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea!”

*Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḷ Dub Ayo
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)*

¹² Lob Yesu loḷ ya dub-vabuung-böp ayo betii alam pin sën denedo loḷ medenebago ngaa los alam sën denetung ngaa in mehö ngwë bago lo. Log keyovekin tevor pin sën denepëkwë* monë rak lo ving alam sën denetung nuung lo hir sëa.

¹³ Log nër vu sir bë, “Gagek neggëp loḷ Anutu-yi-kapiya nebë, ‘Sa beggang og rëk denanër nabë beggang jom-raksënyi. Rëk ham vong beyah tu alam hodeḷ bej waak vunsën rak.’ ”

¹⁴ Yesu nedo loḷ dub-vabuung-böp lob vong alam malaj kenod la gevahaj nipaya la, benijvesa rak. ¹⁵ Alam-deneḷo-seriveng hir ggev los alam-horek-yi ahëj sengën rak in delë bë nevong ngaa böp böp nebë saga, log dengo hurmahen bë denepisekin loḷ dub ayo nebë, “Hosana vu Davit* yi Mewis!” lob denër vu yi bë, ¹⁶ “Maḷ su gëngo gagek sën denenër-ë rë?” Loḷ Yesu nër yah vu sir bë, “Eë-ë, sa hango! Gaḷ ham su tevin gagek sën neggëp loḷ Anutu-yi-kapiya lo rë? Nebë:

‘Getahu hurmahen sën nahën denevengwëng paya paya los sën ataj nahën denevo rur vu sir lo, gedegeko arëm jak niröp anon.’ ”

17 Log vuu sir geto meya beyah Betania beya neggëp sagu.

Yesu Nër Lob Kele Pik Meran Ya
(Mk 11:12-14, 20-24)*

18 Heng to, lob Yesu kedi meyah nyëg böp lob diikahë, 19 lob lë kele pik* ti nare loḵ aggata nenga beya in, rëḵ anon ma geris meris. Lob nër vu kele pik* sënë bë, “Su gengis anom gökin genama na veröḵ yi!” Lob pevis beḵele pik* lo meran ya.

20 Yi hur maluh delë nebë sënë, lob delëḵ beḵenuj ya gedenër bë, “Nebë va sën kele pik* meran ya pevis-ë?”

21 Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham gwevong geving anon, geham su kwamin luu luu rë, og rëḵ ham gwevong ngaa nabë sën sa hevong vu kele pik* agi. Lob ham su rëḵ gwevong sënë mu rë. Gaḵ bë ham nanër vu kedu sagu nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ og rëḵ anon jak. 22 Log bë ham gwevong geving benajom jak in ngaa ti, og ngaa pin sën ham nekwetaḡ in bë gweḵo lo, og saga ham rëḵ gweko.”

*Alam Yuda Deloḵ Tepëḵin Yesu Bë Re Ggoin Yi Raḵ
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)*

23 Log Yesu loḵ ya dub-vabuung-böp betateḵin gägeḵ vu alam. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev los Israel hir alam teta deverup vu yi bedenër bë, “Re vo niwëëḵ vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggoin hong raḵ-a?”

24 Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Kë”, om sa bë doḵ tepëḵ in gägeḵ ti nöḵ vu ham rë, loḵ nabë ham nanër nom, og mëm sëḵ nanër mehö sën ggoin sa raḵ in bë sa gevong huk agi nöḵ vu ham. 25 Sën Mehö-neripeḵ-alam Jon neripeḵ alam lo, og maḵ degwa vu tena? Maḵ yam vu yaḡeḵ ma sepa loḵ mehönon vu dob kwaj?” Lob tum yah denesap sir raḵ medenenër bë, “Bë hil nanër nabë yam vu yaḡeḵ, og rëḵ doḵ tepëḵ nom vu hil nabë, ‘Rëḵ nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ 26 Log nabë hil nanër nabë sepa loḵ mehönon vu dob kwaj, og hil rëḵ agönengin alam sën denare-ë. In sir pin kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën ti yönon.”

27 Lob denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëḵ nanër mehö sën ggoin sa raḵ lo vu ham rë!”

Yesu Tahu Alam Yu Luu Raḵ Hurmahen Luu

28 “Rëḵ ham kwamin vo bë? Mehöti nalu luu denedo, lob ya vu nalu agu benër vu bë, ‘Naluḡ-e, pehi sënë gena gwevong sa huk wain!’ 29 Loḵ nalu nër yah vu bë, ‘Sa niḡ lël!’ Loḵ yom ggërin ayo geya mevong huk wain. 30 Log yik ama ya menër vu nalu amon nebë saga, lob yoḡeḵ bë ‘Eë, amag! Sëḵ na!’ Rëḵ su ya rë. 31 Lom nalu ngwë tena sën ngo ama aye?” Rëḵ

denër yah bë, “Nalu aguu!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Om sa nanër vu ham yonon nabë alam-deneço-takës* losho avëh baggëb denevong ving bedenelok ya Anutu yi Nyëg in ham. ³² In Mehö-neripek-alam Jon yam betatekin aggata niröpsën vu ham, rëk ham su vong ving yi rë. Gaç alam-deneço-takës* gavëh baggëb lo yö denevong ving yi. Beham lë sir ggovek ya, rëk ma geham su wërin ham bevong ving yi rë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raç Alam Nij Paya Denegin Huk Wain

(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

³³ “Ham gwengo gagek peggirinsën ngwë agi rë! Mehöti los yi dob böpata bevaroh huk wain bengö ti. Gejegelin gelöng netu heek beggërin, gesemu nyëg gelev asoreng ti in denapip wain anon dok, belev beggang ading ti sën debare jak medemalajin huk wain lo ving. Lob vo huk sënë lok ya mehö la nemaj in bë degegin ganon vahi natu yi yi gevahi natu hej, log tah yi ya nyëg ngwë. ³⁴ Gebuk sën wain anon nemonek lo dus raç, lob vong yi hur la deya vu alam sën denegin huk lo in bë degeço yi wain anon vahi. ³⁵ Rëk alam sën denegin huk lo dejom yi hur lo ahon bedeneveek la, gedenesis la medenediik, gedenetengwa la raç gelöng. ³⁶ Lok huk ala vong hur la deyah ggökin. Vong alam ngahisekë kesuu sën vong ya mugin lo, rëk alam sën denegin yi huk lo yik devong nebë saga vu sir ving. ³⁷ Log vong nalu ya vu sir raç neggëp hus. In kwa nevo bë, ‘Rëk degurek babu!’ ³⁸ Rëk alam sën denegin huk wain lo delë nalu lob yö denër vu sir bë, ‘Mehö sënë rëk dok nah ama ben vu tamusën begeço yi ngaa pin. Om ham-o! Hil angis yi benadiik log mëm yi huk sënë natu hil ngaa!’ ³⁹ Lob dejom ahon mederot yi yah dobnë, gedesis mediik.” ⁴⁰ Lom Yesu lok tepëk bë, “Om ham kwamin nevo bë? Nahub rëk huk wain ala nam, og rëk gevong nabë va vu alam sën denegin yi huk lo?”

⁴¹ Lob denër yah vu yi bë, “Rëk ngis alam nij paya sënë beyuj katak jak. Gerëk bo huk wain saga vu alam mewis la bedegegin, rëk mëm buk sën dejur anon lo, og mëm debo vahi vu yi!” ⁴² Lob Yesu nër vu sir bë, “Maç ham su tevin gagek sën neggëp lok Anutu-yi-çapiya lo rë? Nebë:

‘Alam sën denelev beggang lo, nij lëlin gelöng ti sënë.

Rëk mu sënë netu gelöng niwëek beggang nyëketu-yi.

Mehöböp vong sënë lob he halë bë nivesa rot.’

⁴³ Om sa nanër vu ham nabë rëk Anutu geço yi Nyëg vër in ham, gebo vu alam sën degevong banon jak lo. ⁴⁴ [Lob mehöti bë bës bengis yi jak gelöng sënë, og rëk metes jak. Ma bë gelöng sënë geto mejak gëp mehöti, og rëk katak jak.]”

⁴⁵ Alam-deneço-seriveng hir ggev los alam Parisai* dengo

gägek peggirinsën sën Yesu nër agi, lob derak ni bë nenër rak sir. ⁴⁶ Lob bë denajom yi ahon, rëk deneggönengin alam sën yam denare lo in kwaj nevo Yesu bë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti.

22

Gägek Peggirinsën Rak Nos Sën Maluh Ti Lu Venë Denejom Nemaj Mewis

(Lk 14:15-24)

¹ Log Yesu nër gägek peggirinsën ngwë ggökin bë: ² “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë sën mehö-los-bengö ti bë getung avëh na vu nalu, lob vong nos böpata. ³ Wirek vong dik ya in alam la in bë denam dega nos sën nalu lu venë rëk denajom nemaj lo, lob loḵ buk sën bë dega nos lo, lob vong yi hur la yah denër vu sir. Rëk su deyam rë, genij nelël medenedo. ⁴ Lob vong hur la yah ggökin genër vu sir bë, ‘Ham na vu alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, beham nanër vu sir nabë sa hero nos ggovek menedo. Sa hevong medesis burmakau böp böp los nalu tuvek sën jeji lo ggovek ya. Besa semu ngaa pin ggovek benedo. Ham nam in gwa nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj!’

⁵ Yi hur ya denër gägek sënë vu sir, rëk nij tebö besu debë nengaj vu rë, gedeya jeggin jeggin. Ti ya yi huk, gengwë ya nevong yi huk stewa, ⁶ gesir vahi dejom mehö-los-bengö yi hur ahon medenevasap sir, gedenesis sir medenediik. ⁷ Lob mehö-los-bengö ahë sengën rot bevong yi alam-begö-yi ya desis alam sën desis yi hur medediik lo pin bemalaj maya, gedevesi loḵ hir nyëg ving. ⁸ Log mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, ‘Nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj lo nöḵ ggovek ya menedo, rëk alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, sir mehönon nij paya besu deyoh vu bë dega rë. ⁹ Om ham na menoh vu aggata böp sën nevasuh yi lo pin, lob alam pin sën ham natöḵ vu gëp sagu, og ham nanër vu sir nabë nam dega nos sën nalug lu venë denejom nemaj agi!’ ¹⁰ Nër nebë sënë, log yi hur deyoh vu aggata pin bedesupin alam pin sën denetöḵ vu sir lo, alam nijvesa losho alam nij paya pin. Beyam denedo beggang sën maluh lu venë denejom nemaj lo bepup. ¹¹ To denedo gemehö-los-bengö loḵ ya in bë gelë sir. Lob lë mehöti gesu röp röpröp nebë sën vo vu yi vatëveḵ pin mederöp lo rë, gema. ¹² Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Sa mehö-e! Geyoh tena megelok yam sënë gesu geröp röpröp rë?’ Rëk mehö sënë su nër gägek ti rë. ¹³ Lom mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, ‘Ham naduu nema los vaha gegwetë yi geto mena dobnë, bena medo malakenu sagu, bengu megeköo

nyè!’ ” ¹⁴ Lom Yesu nër bē, “Kē”, Anutu nevang dik ya vu alam ngahisekē, rēk neggooin ti ti mu raḅ in dedok na!”

*Delok Tepēk In Yesu In Takēs Sēn Denetung Vu Alam Rom Hir Mehō-los-bengō Sisar**

(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Lob alam Parisai* yō yah denēr vu sir bē, “Hil natōk vu gāgek ti tena in hil naduu Yesu?” In sir bē denaduu Yesu nabē sēn mehōnon denesis soḅ loḅ leḅ lo. ¹⁶ Lob devong hir hur maluh lo ving Herot* yi alam beya denēr vu Yesu bē, “Tatovaha! He naraḅ ni bē hong mehō nirōp! Lob genetateḅin Anutu yi aggata vu alam los anon. Su ḅenehōnengin alam malaj rē, gaḅ ḅenenēr gāgek neggēp ti vu alam meris gevu alam los arēj ving. ¹⁷ Om ḅenanēr vu he rē, nabē yoh vu bē hil getung takēs vu alam Rom hir mehō-los-bengō Sisar* ma nama?” ¹⁸ Rēk Yesu raḅ nij bē sir alam kwaj luu lob nēr bē, “Ham alam kwamin luu! Ham bē seggi sa? ¹⁹ Maam ham tato monē-takēs-yi ti vu sa rē!” Lob deḅo monē ḅahis ti yam vu yi, ²⁰ lob loḅ tepēk in sir bē, “Re ḅenu los arē sēn raḅ neggēp agi?” ²¹ Lob denēr yah bē, “Sisar*!” Lob nēr yah vu sir bē, “Om ham gwevang Sisar* yi ngāa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngāa og ham bo nah vu Anutu!” ²² Dengo gāgek sēnē lob delēk beḅenuj ya. Lob devuu yi gedeya.

Delok Tepēk In Yesu In Sēn Mehōnon Denadiik Gedekedi Jak Lo

(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Alam Sadukai* denenēr bē alam-diiksēn og su rēk deḅedi jaḅ nah rē. Lob sir la deya vu Yesu yik loḅ buk saga bedelok tepēk in yi bē, ²⁴ “Tatovaha! Moses nēr bē, ‘Bē mehōti nalu nama log nadiik, og ari geḅo yi alov beluho degeḅo naluj vu ari.’ ²⁵ Lob mehōti loḅho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo ving he wirek. Lob arij aḅuu ḅo avēh lob diik, ḅenalu ma. Lob ari amon ḅo yi alov, ²⁶ loḅ ari amon diik nebē saga, lob gwee nebē saga beya meto arij meggi. ²⁷ Sir pin naluj ma gedediik, log avēh diik raḅ neggēp hus. ²⁸ Om ḅenanēr nabē najeeng sēn mehōnon diiksēn deḅedi jaḅ nah lo, og avēh sēnē rēk natu arij ti tena venē? In sir pin deḅo avēh timu saga netu venēj.”

²⁹ Loḅ Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham su raḅ Anutu yi gāgek sēn neggēp loḅ yi ḅapiya lo ni rē! Beham su raḅ Anutu niwēek ni ving rē! Om sēn ham nekuung raḅ in ham rot. ³⁰ Vu buk sēn mehōnon diiksēn deḅedi jaḅ nah lo, og maluh su rēk degeḅo avēh rē, gavēh su rēk deḅaḅ maluh rē, gaḅ rēk nama. Gaḅ rēk demedo nabē angēr lo vu yaḅek. ³¹ Rēk gāgek sēn mehōnon diiksēn bē deḅedi jaḅ nah lo! Maḅ ham su tevin gāgek sēn Anutu nēr vu ham meneggēp loḅ yi ḅapiya lo rē? Sēn nēr nebē,

³² ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa.’ Nabë mehönön denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë, gaḵ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi.” ³³ Lob alam pin sën dengo gägek agi lo delëk bekenuj ya.

Anutu Yi Horek Ti Sënë Kesuu Vahi Pin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴ Loḵ alam Parisai* dengo bë Yesu yi gägek saga vong Sadukai* bededuj ma, lob desupin sir ya vu yi ³⁵ in bë deseggi yi, lob hir mehö-horek-yi ti loḵ tepëḵ in yi bë, ³⁶ “Tatovaha! Horek ti tena kesuu horek vahi pin-a?”

³⁷ Lob Yesu nër vu yi bë, “Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis, bekenum los dahis, gekwam los dahis na vu yi timu. ³⁸ Horek dus ti sënë böpata rot bekesuu vahi pin. ³⁹ Lob horek böp ngwë netu luu nebë saga nebë, ‘Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.’ ⁴⁰ In Horek pin los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek pin lo degwaj neggëp loḵ horek luu sënë.”

Yesu Loḵ Tepëḵ In Kerisi Vu Alam Parisai**
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹ Alam Parisai* desupin sir benahën denedo, lob Yesu loḵ tepëḵ in sir bë, ⁴² “Ham kwamin nevo Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo bë maḵ degwa vu re?” Loḵ denër yah vu yi bë, “Degwa vu Davit*.”

⁴³ Lob nër yah vu sir bë, “Rëḵ nebë va sën Anon Vabuung vo kwa vu Davit benër Mehöböp raḵ Kerisi-ë? ⁴⁴ Sën nër bë: ‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë:

“Gemedo sa nemaḡ vesa.

Gevu tamusën og sëḵ ḡtung alam sën denelë hong paya lo dedoḵ na vaham gebinë.”

⁴⁵ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?”

⁴⁶ Lob mehöti su yoh vu bë nanër gägek ti doḵ nah vu Yesu rë. Lob deggönengin yi gägek loḵ buk sënë, besu deneloḵ tepëḵ vu yi ggökin yah rë.

23

Alam-horek-yi Los Parisai Hir Aggata*
(Lk 11:37)

¹ Lob Yesu nër gägek vu alam yu böpata saga losho yi hur maluh lo bë, ² “Alam-horek-yi los alam Parisai* deneloḵ yah Moses ben, ³ om gägek sën devo vu ham lo, og ham gwengo beham sepa doḵ. Rëḵ ngaa sën denevong lo, og saga ham su sepa doḵ. In deneggooin horek ngahiseḵë raḵ rëḵ su

denevong yoh vu rë. ⁴ Deneduu ngaa maggin bedenetelë rak ya mehõnon kwaj, rëk sir og nij nelël gesu denevër nemaj in bë dedok vu sir teka rë. ⁵ Ngaa pin sën denevong lo, og sagak denevong in bë alam degelë. Log denekevu Anutu yi horek la loḵ kapiya medebom loḵ gobeng gedenevaku vil dabaj kesuu alam vahi gedenesemu hir röpröp nyë vetevek menare soo soo. ⁶ Gahëj neving bë jak na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi, gedemedo lël mala gëp dub-supinsën-yi. ⁷ Log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir bedegeko sir jak dok alam tabaak los denanër sir nabë Tatovaha. ⁸ Rëk mu ham og alam su denanër ham nabë Tatovaha! Gaḵ yik Mehõ timu tu ham tatovaha, gaḵ ham pin arimin ham mu.

⁹ Log ham su nanër ham mehõti vu dob sënë nabë ham Amamin yi. Gaḵ yik ham Amamin timu nedo, yik Yi sën nedo yagek. ¹⁰ Log su denanër ham nabë Alaj ham. Gaḵ yik ham Alamin timu sënë, yik Kerisi*. ¹¹ Rëk mu mehõ sën bë kesuu ham benatu ham mehõ böp lo, og natu ham hur rë. ¹² Mehõti bë geko yö arë jak, og rëk arë nama. Log mehõti bë dahun arë, og rëk arë böp jak.”

Yesu Nër Gagek Rak Alam-horek-yi Hir Ngaa Nipaya Sën Denevong Lo

(Mk 12:38-40)

¹³ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nevehii Nyëg-yagek-yi yi veluung avi in mehõnon pin! Log ham ngo su nelok ya rë, geham newërin alam sën denevong in bë dedok na lo ving.

¹⁴ Wöp-o! Ham alam-horek-yi galam Parisai*-e, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko avëh alov hir beggang lu ngaa vër in sir, log ham nejom rak hus adingsekë in bë kebu jak ham ngaa nipaya saga. Om rëk ham gweko nipaya böpata dok nah nyëvewen.

¹⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko loḵ loo los dob pin in bë natok vu mehõti begërin yi natu ham hur. Lob mehõ nebë sënë netu ham hur ggovek, lob tum ham nevong yi netu mehõ nipaya kesuu ham berëk na Nyëg-nengwah-yi geving ham.”

Yesu Nër Alam Parisai In Deruu Demij Vu Ngaa Vabuung Böp Gedeko Ngaa Mahen Rak*

(Lk 11:37-52; 20:45-47)

¹⁶ “Wöp-o! Gëpin ham! Ham mehõnon malamin kenod sën ham bë tato aggata vu mehõnon! Ham nenër bë, ‘Bë mehõti nanër dub-vabuung-böp arë genanër yönon vavunë, og sagak ngaa meris. Gaḵ mehõti bë nanër dub-vabuung-böp yi goor, genanër yönon vavunë, og su rëk gekuung jak rë, gaḵ rëk gevong noh vu sën nër lo.’ ¹⁷ Ham mehõnon kwamin ma,

gemalamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maḵ goor kesuu-a? Ma! Dub-vabuung-böp sën vong begoor netu vabuung lo, om saga kesuu! ¹⁸ Log ham nenër bē, 'Bē mehōti nanër jepō gëp dub-vabuung-böp genanër yōnon vavune, og sagak ngaa meris. Gaḵ bē nanër seriveng sën rak nedo jepō lo, genanër yōnon vavunē, og su rēḵ gekuung jaḵ rē, gaḵ rēḵ gevong noh vu sën nēr lo.' ¹⁹ Ham mehōnon malamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maḵ seriveng kesuu-a? Ma! Jepō sën nevong beseriveng netu vabuung lo, om saga kesuu! ²⁰ Om mehōti bē nanër jepō genanër yōnon vavunē, og nevong niwëek vu yi gagek rak jepō los ngaa pin sën rak nedo lo ving. ²¹ Gemehōti bē nanër dub-vabuung-böp genanër yōnon vavunē, og nevong niwëek vu yi gagek rak dub-vabuung ving Mehō sën nedo loḵ dub ayo lo. ²² Log mehōti bē nanër yaḡek genanër yōnon vavunē, og nevong niwëek vu yi rak Anutu yi sēa los Mehō sën rak nedo lo ving.

²³ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nos pin vu huk saga sën ham neḡo anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebē jemejeng los yesek gemajēj ving, rēḵ ham vuu horek yi gagek böp böp vahi pin ya. Sën nenër bē alam degevang ngaa niröp mu, los kwaj pesivin mehōnon mededok vu sir gayoj na timu vu Anutu lo. Horek sën nebē hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rēḵ gevu sënē na rē. Rēḵ mu mēm hil sepa doḡ ngaa böp sënē namugin. ²⁴ Ham mehōnon malamin kenod sën ham bē tato aggata vu mehōnon! Ham nesepa loḵ horek mahen mahen geham su nesepa loḵ horek böp böp rē, lob sënē nebē sën ham seruuin ngemek vēr in bēl kul, geham num kamer los dahis ving bēl loḵ ya ham ayomin.

²⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neripek kap los perē navi mu, geham nesupin ngaa hodeḡ nipaya paya los ngaa jeggin jeggin loḵ ayo peggo. ²⁶ Ham Parisai* malamin kenod! Ham jipek kap ayo namugin rē, loḵ mēm navi rēḵ niveseek jaḡ geving.

²⁷ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nebē bedub avi sën dekevu heveḡ veroo rak. Hil halē ggëp vavunē bē malangeri, rēḵ ayo peggo og heljēḡ sekēj los ngaa ningōhek pin pup beneggëp. ²⁸ Lom ham nebē saga. Alam denelē ham navimin mu, lob denekuung bē ham nimin vesa. Rēḵ mu gagek kuungsën los ngaa nipaya pup ham ayomin."

Yesu Nēr Alam-horek-yi Bē Rēḵ Degeḡo Nipaya Nyëvewen

29 “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sën denebë alam-denenër-gägek-rangahsën sekëj loḵ wirek lo, geham nevunek vu alam-yohvu hir bedub. 30 Geham nenër bë, ‘Bë he medo wirek doḵ he kenumin lo hir buk, og su rëḵ he doḵ vu sir bangis alam-denenër-gägek-rangahsën sënë rë.’ 31 Om saga og ham ngo nenër ham degwa rangah bë alam sën denesis alam-denenër-gägek-rangahsën bedenediik lo hir mewis ham. 32 Maam ham ngo tahu doḵ nah ham kenumin lo vahaj!

33 Ham nyël! Beggëv nalu ham! Ham su yoh vu bë rëḵ beya in Nyëg-nengwah-yi rë! 34 Om sa nanër vu ham nabë sëḵ gevong alam-denenër-gägek-rangahsën la, galam los kwaj nivesa la, galam-horek-yi la, benök deberup vu ham, lob ham rëḵ ngis sir la medenediik, geham ngis la jaḵ na kelepeko*, geham beek la doḵ ham dub-supinsën-yi. Log ham rëḵ juuk sir begwetii sir medok vahaj medena nyëg ngwë. 35 Om rëḵ denanër alam sën denesis sir medenediik vu nyëdahis lo, gesën vu buk agi pin degwa gëp vu ham nabë ham sis sir ving. Kë. Loḵ mehö-yohvu Abel, beyam verup loḵ Barakia nalu Sakaria sën desis mediik loḵ dub-böp ayo vabuung los jepö vuheng atov lo, og ngaa pin sënë degwa rëḵ gëp vu ham. 36 Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa pin sënë nyëvewen rëḵ natok vu alam vu buk sënë.”

*Yesu Su Rak Nyëg Böp Yerusalem
(Lk 13:34-35)*

37 “Yerusalem, Yerusalem! Hong mehö genesis alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik, log genetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yök vu hong lo rak gelong medenediik! Sa nehevong beron beron in bë ngupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loḵ yah babu lo, rëḵ nim lël. 38 Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëg rëḵ nabumeng na. 39 Om sa nanër vu ham nabë ham su rëḵ malamin jaḵ sa gökin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën ham nanër nabë:
‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

24

*Yesu Nër Gagek Rak Dub-vabuung-böp Bë Rëḵ Kevoh Na
(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)*

1 Yesu vu dub-vabuung-böp ayo beto meya, lob yi hur maluh deya vu yi bedetato dub-vabuung yi beggang pin vu yi. 2 Rëḵ nër yah vu sir bë, “Ham lë ngaa pin sënë? Sa nanër vu

ham yönon nabë: Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin bedegetë geto jeggin jeggin.”

*Yesu Nër Rangah Bë Maggin Rëk Berup
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)*

³ Yesu ya nedo Kedu Kele-oliv, lob yi hur maluh meris yö deya vu yi bedenër bë, “Genanër vu he nabë gagek sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë vongin geduk nom dob, log dob los yagek hir buk nama na?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwengin ham! ⁵ In rëk mehö la degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenanër sarëg jak nah sir nabë, ‘Yik Kerisi* sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir. ⁶ Log ham rëk gwengo begö bengö, galam denanër jeggin jeggin nabë vongin berup, og ham su newamin jak! In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën. ⁷ Alam dob ngwë rëk dekedü belosho alam nyëg ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedü belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log meyip rëk natök vu nyëg vahi, gejemapi gee jak dob la. ⁸ Ngaa pin sënë og yik nebë nivanë sën nevong avëh mugin in bë degeko naluj lo. ⁹ Dok buk sënë rëk alam degeko ham in debo vanë los maggin vu ham, gedengis ham nadiik. Log alam pin rëk degelë ham paya in sa alam ham.

¹⁰ Lob rëk alam ngahisekë nij dëlin sa gedegërin sir nah, bedegelë sir paya, lob degetung hir alam dok na alam-begö-yi nemaj. ¹¹ Lob alam-gagek-kuungsën ngahisekë rëk kedi degekuungin alam ngahisekë. ¹² Ngaa nipaya nam meböpata jak, lob alam ngahisekë su rëk ahëj geving sir rë. ¹³ Gak mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geko sir nah vu yi. ¹⁴ Lob rëk alam denanër Bengö Nivesa jak Anutu-yi-Nyëg na menoh vu dob pin balam pin degengo, log mëm yagek los dob hir buk govek na.”

*Yesu Nër Bë Ngaa Los Maggin Rot Rëk Berup
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ “Lob ham rëk gwelë nabë ngaa vabuung degwa nipaya sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Daniel nër wirek lo bare dok nyëg vabuung Yerusalem begevong paya vu-bë mehöti natevin sënë, og kwa bo gagek sënë mejak ni rë- ¹⁶ og mëm dok buk saga alam sën demedo distrik Yudea lo rëk debeya bedena los kedu. ¹⁷ Lob mehöti bë jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geko yi ngaa vu beggang ayo rë, gak rëk beya mena pevis. ¹⁸ Log mehöti bë medo dok huk anon, og su rëk serög benah geko yi röpröp-ayöong-yi gëp beggang rë, gak rëk beya

mena pevis. ¹⁹ Gëp in avëh sën naluj nare loḵ ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu naluj loḵ buk agi. ²⁰ Ham najom jaḵ nabë ngaa sënë su natök vu ham doḵ kwev-ayöong-nikul-yi, ma doḵ Buk-sewahsën-yi* rë. ²¹ Yönon, doḵ buk sënë og rëḵ maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung dob lo rë rot Beverup gwëbeng sënë. Log su rëḵ maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²² Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëḵ medo vesa rë. Rëḵ mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir raḵ lo, om rëḵ bepul buk los maggin saga dus.

²³ Doḵ buk sënë bë mehöti nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yiḵ Kerisi* sënë!’, ma nanër nabë, ‘Yi sagu!’, og ham su gwevong geving hir gagek. ²⁴ Rëḵ Kerisi-kuungsën la los alam-gagek-kuungsën la rëḵ dekedi bedegevong huk los niwëek aggagga gedegevong ngaa böp böp. Yönon, lob nabë deyoh vu, og rëḵ degeḵo alam sën Anutu ggooin sir raḵ lo nah vu sir. Rëḵ mu su deyoh vu rë. ²⁵ Ham ngo? Senër sënë mugin vu ham! ²⁶ Om nabë denanër vu ham nabë, ‘Ham gwelë! Nedo nyëg-yumeris saga!’, og ham su na sagu. Ma denanër nabë, ‘Ham gwelë! Vun yi menedo loḵ beggang ayo!’, og ham su gwevong geving sir, ²⁷ in Mehönon Nalu rëḵ nam nabë sën davës nevër ggëp nyëg mala neverup beya netök nyëg mala nemasuseḵ lo, balam pin degelë. ²⁸ Vu nyëg sën heljeng deneggëp lo, og ḵadani denesup sir ya in bë dega.”

Yesu Nër Bë Nahub Rëḵ Mehönon Nalu Nom

(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ “Maggin buk sënë yi govek na rë, log rëḵ pevis ‘benyëg malakenu doḵ, gekwev su rëḵ natum rë, log betuheng rëḵ geto in yagek.

Gengaa los niwëek pin vu yagek rëḵ desasuḵin sir.’

³⁰ Lob vu buk saga, mëm ngaa ti rëḵ berup gëp yagek babu in bër ham kwamin beham jaḵ ni nabë Mehönon Nalu vongin duk nom, lob rëḵ mehönon pin vu dob dengü medengis sir. Log rëḵ degelë Mehönon Nalu doḵ medo beggob yagek yi, benam los niwëek gevunëḵ vunëḵ yagek yi malangeri rot. ³¹ Lob avuuk rëḵ ngu bededun böpata, log gevong yi angër na dengupin alam sën yö ggooin sir raḵ tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tatekin Gagek Raḵ Go**

(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)

³² “Ham kwamin bo jaḵ go* rë. Buk sën bë purpur berup ngu lo, og ham neraḵ ni bë go* vongin nabung beham dev jaḵ na jök. ³³ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jaḵ, og

ham jak ni nabë Mehönon Nalu yam dus rak benare aggata avi. ³⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë mehönon pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. ³⁵ Yagek los dob rëk nama na, gak sa gagek, og su rëk nama na rë.”

*Yesu Nër Bë Mehöti Su Rak Buk Los Ngebek Saga Ni Rë
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Rëk mehöti su rak buk los hes mala saga ni rë. Angër vu yagek su derak ni rë. GeNalu su rak ni rë. Gak Ama yö timu rak ni. ³⁷ Mehönon Nalu bë nom, og alam rëk medo degevong ngaa nabë sën denevong lok Noa yi buk wirek lo. ³⁸ Wirek sën bël su vuuk rë lo, og mehönon medo denegga los denenum, gemaluh deneko venëj, gavëh denerak reggaj rot, beya verup lok buk sën Noa lok ya yag ayo. ³⁹ Log alam saga su derak ni bë ngaa ti vongin natök vu sir rë, log bël vuuk verup pevis berehöö sir pin. Lob buk sën Mehönon Nalu nom lo rëk nabë saga. ⁴⁰ Lob bë maluh luu demedo huk anon, og Anutu rëk geko ngwë na gegevuu ngwë bemedo. ⁴¹ Lob bë avëh luu medo degebil nos, og Anutu rëk geko ngwë na gegevuu ngwë bemedo. ⁴² Om ham medo malamin natum, in ham dugin buk sën ham Mehöböp rëk nom lo. ⁴³ Ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodek rëk nam dok buk begodek yi ngaa lo, og su yoh vu bë rëk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë. ⁴⁴ Nebë saga, om ham gwero ham bemedo, in Mehönon Nalu rëk nom dok buk ti, log ham dugin.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Alam-huk-yi Nivesa Los Nipaya
(Lk 12:41-46)*

⁴⁵ “Mağ hur ti tena nedo beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëk gooin yi jak in gegin yi hur vahi pin bebo nos gelek sir niröp dok buk sën degek nos lo. ⁴⁶ Gevu tamusën nabë ala na genom berup, lob gelë nabë yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, og yi hur sënë rëk kwa vesa. ⁴⁷ Log sa nanër vu ham yönon nabë ala rëk gevong yi ngaa pin dok na nema in gegin. ⁴⁸ Gak hur nipaya ti og rëk kwa bo dok ayo nabë, ‘Sa alag su yoh vu bë rëk nom pevis rë!’ ⁴⁹ Lob geveek hur-huk-yi vahi, gega los nanum geving alam sën denenum bël mengëes bedenekeyevin lo. ⁵⁰ Log ala rëk nom dok buk ti sën yi hur su negin yi lok lo rë, gak rëk nom dok hes mala ti sën yi dugin lo. ⁵¹ Lob rëk ala ngis yi rot mebasap yi, log getë na medo geving alam kwaj luu, bedegeko nyëvewen gëp ti. Vu nyëg sagu og rëk dengü medegeköö nyëj.”

25

Yesu Nër Gagək Peggirinsën Raḵ Avëh Avö Nemađluho

¹ Log Yesu tatekin vu sir bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik rëḵ nabë sën avëh avö nemađluho deḵo hir ram raḵ beya denebuu maluh sën nahën neḵo avëh lo ggëp aggata.

² Lob sir nemađvahi kwaj ma, genemađvahi los kwaj. ³ Avëh kwaj masën deḵo hir ram bedeyam, rëḵ su deḵo wël* sepa rë. ⁴ Gaḵ avëh los kwaj deḵo hir ram raḵ bedetöö wël* la loḵ buayo ving bedeḵo sepa. ⁵ Rëḵ mehö sën ḵo avëh lo su yam pevis rë, lob avëh pin malaj neggëp, lob deggëp yiing.

⁶ Lob buk vuheng raḵ loḵ kööḵ ti yam bë, ‘Mehö sën ḵo avëh lo yam raḵ. Ham na gwebuu yi vu aggata begweḵo menam!’

⁷ Lob avëh avö pin dekedi raḵ bedesemu loḵ hir ram. ⁸ Lob avëh kwaj masën denër vu avëh los kwaj bë, ‘Ham bo hömin wël* teka vu he rë, in he hömin ram vongin nakul!’ ⁹ Rëḵ avëh los kwaj denër yah vu sir bë, ‘Ma! Wël* teka sënë su rëḵ noh vu hil pin rë. Om maam ham ngo na baḵo hömin vu setuwa!’ ¹⁰ Lob dekedi raḵ benahën medo deneyök aggata, log mehö sën ḵo avëh lo to. Lob avëh sën desemu sir ggovek medenedo lo deloḵ ya beggang ayo ving yi in dega nos böp sën maluh lu venë denejom nemaj lo. Log devehii reping yah.

¹¹ Log avëh avö nemađvahi sën kwaj ma lo yom deverup lob denër bë, ‘Mehö böp, mehö böp! Getahinin reping in hel!’

¹² Rëḵ nër yah vu sir bë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë sa dugin ham!’

¹³ Om sa nanër vu ham nabë ham medo malamin natum, in ham su raḵ buk los hes mala ni rë.”

Yesu Nër Gagək Peggirinsën Raḵ Hur Löö

(Lk 19:12-27)

¹⁴ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë mehö ti neya vatëvek nyëg ngwë, log supin yi hur bevo yi monë ggelek sir in degegin. ¹⁵ Kwa vo hir huk los nij wëëḵ ti ti lo, lob vo ggelek loḵ yah sir. Ti ḵo K5000, gengwë ḵo K2000, log ngwë ḵo K1000. Vong nebë sënë log ya raḵ. ¹⁶ Ya ggovek, log mehö sën ḵo K5000 lo pevis bevong huk bagosën raḵ, lob ḵo K5000 sevök ya ving. ¹⁷ Log mehö sën ḵo K2000 lo vong huk bagosën raḵ ving beḵo K2000 sevök ya ving nebë saga. ¹⁸ Gaḵ mehö sën ḵo K1000 lo, og ḵo monë sën ala vo vu yi lo beya melev söv gevun luḵ ya.

¹⁹ Nahub gebuk sën alaj yom verup lo, lob vongin bë genḵo monë sën vo vu sir lo. ²⁰ Lob mehö sën ḵo K5000 lo verup, lob ḵo K5000 ving K5000 sën ala vo vu yi lo, genër bë, ‘Mehö böp! Gwelë! Gevo K5000 sënë vu sa, log sa hevong huk bagosën raḵ behaḵo K5000 sënë ving.’ ²¹ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa megevong yoh vu. Gevong nivesa rot! Genegin ngaa

mahen mahen pin nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahisekë. Genam balu kwad vesa doḱ ti.’

²² Log mehö sën ḱo K2000 lo verup ving benër bë, ‘Mehö böp! Gevo K2000 vu sa wirek, log sa hevong huk bagosën raḱ, lob sa haḱo K2000 ving.’ ²³ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa, megevong yoh vu! Genegin ngaa teka teka nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahisekë. Genam balu kwad vesa doḱ ti.’

²⁴ Log tum mehö sën ḱo K1000 lo verup benër bë, ‘Mehö böp! Sengo raḱ nim ggovek ya bë hong mehö los nim wëek. Mehö ngwë denevaroh nos gengo geneḱo anon. Log mehö ngwë denevong huk, lob ngo geneḱo hir nyë-sevöksën. ²⁵ Nebë saga om sën sehöneng, lob sevun hong monë K1000 sënë menedo loḱ dob. Hong ngaa sënë, om gweḱo nöḱ!’ ²⁶ Rëḱ ala nër yah vu yi bë, ‘Hong hur nipaya rot! Benim tebö ata! Maḱ yönon, geraḱ ni bë sa nehaḱo nos sën mehö ngwë denevaroh lo, gesa nehaḱo nyë-sevöksën raḱ sën mehönon ngwë denevong huk in lo? ²⁷ Bë nabë saga, og gwetung sa monë na beggang-monë-yi, in nabë senom berup nabë sënë, og sa gaḱo sa ngaa los yi sevöksën geving. ²⁸ Om ham bo K1000 sënë vër in mehö sënë geham bo vu mehö sën ḱo la ving metu K10,000 lo. ²⁹ In alam pin sën hir ngaa neggëp lo, og rëḱ degeḱo la geving, gehir ngaa la rëḱ berup geving mekesuu. Gaḱ mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og mahen teka sën neggëp vu yi lo rëḱ nama na veröḱ yi. ³⁰ Lob ham gwetë hur sehëb sënë doḱ na nyëḱ malakenu sën alam denesu los deneköö nyëj lo.’ ”

Yesu Nër Bë Rëḱ Mehönon Nalu Gengo Alam Pin Hir Gageḱ

³¹ “Nahub rëḱ Mehönon Nalu nam los niwëek gevunek vunek yaḱek-yi, gangër pin denam geving yi, og vu buk sënë rëḱ jaḱ medo yi sëa malangeri los vunek vunek yaḱek-yi. ³² Log mehönon pin rëḱ dengupin sir na debare mala. Lob rëḱ basuh sir na yu luu nabë sën sipsip ala ggooin sipsip raḱ yu ngwë, gememëḱ raḱ yu ngwë. ³³ Rëḱ gevong sipsip na nema vesa, gememëḱ na nema ḱëj. ³⁴ Nabë sënë lob Mehö-los-bengö rëḱ nanër vu alam sën denare nema vesa lo nabë, ‘Ham nam! Ham sën Amaḱ vong semusemu vu ham lo. Ham doḱ na nyëḱ sën tongin vu ham wirek loḱ buk sën netung yaḱek los dob meneggëp lo. ³⁵ In wirek sediikahëḱ, rëḱ ham vo nos vu sa. Sayog vev in bël kul, rëḱ ham vo bël kul mesenum. Sa mehö nyëḱ ngwë rëḱ ham ḱo sa ya ham beggang. ³⁶ Ham lë sa navig meris, lob ham vo tob vu sa. Sa nig raḱ, rëḱ ham gin sa nivesa. Sa nado ḱarabus, rëḱ ham yöḱ lë sa kesii.’

³⁷ Loḱ tum alam yohvu saga rëḱ dedoḱ tepëḱ nah vu yi nabë, ‘Mehöböp! He halë loḱ buk tena bë gediikahëm lob he vo nos vu hong-a? Log he halë bë ayom vev in bël loḱ buk tena lob

he vo vu hong-a? ³⁸ Log he halë bē hong mehō nyëg ngwë loḵ buk tena, lob he haḵo hong ya he beggang-a? Log genare navim meris loḵ buk tena lob he vo tob vu hong-a? ³⁹ Gehe halë bē nim raḵ ma genedo ḵarabus loḵ buk tena, lob he yōḵ halë hong kesii-a?

⁴⁰ Lob Mehō-los-bengō rēḵ nanēr vu sir nabë, ‘Sa nanēr vu ham yōnon nabë ngaa sën ham nevonḡ vu arig lo nij paya paya sën su los bengōj vu dob rē lo, og ngaa pin sënë ham nevonḡ vu sa.’

⁴¹ Log rēḵ nanēr alam sën demedo nema ḵēj lo nabë, ‘Ham alam nimir paya! Ham su bare sa malaḡ. Ham na medoḵ na nyëg sën devonḡ vu Satan losho yi angēr lo. Sën nengwah netum yoh vu buk los buk lo. ⁴² In wirek sediikahëḡ, rēḵ ham su vo nos vu sa rē. Sayoḡ vev in bël kul, rēḵ ham su vo bël kul vu sa rē. ⁴³ Sa mehō nyëg ngwë, rēḵ ham su ḵo sa ya ham beggang rē. Sa nig raḵ los sa nado ḵarabus, rēḵ ham su yam lë sa kesii rē.’

⁴⁴ Lob rēḵ denanēr nah vu yi nabë, ‘Mehöböp! Vu buk tena he halë bē gediikahëm, ma ayom vev in bël, ma hong mehō nyëg ngwë, ma navim meris, ma nim raḵ los genedo ḵarabus rēḵ he su halë hong nivesa rē?’

⁴⁵ Loḵ rēḵ nanēr nah vu sir nabë, ‘Sa nanēr vu ham yōnon nabë ngaa sën ham nehulin in arig lo nij paya paya vu dob lo, og ham nehulin ngaa pin sënë in sa ving.’ ⁴⁶ Lob alam sënë rēḵ denatōḵ vu nipaya nyëvewen doḵ nah degwata los degwata. Gaḵ alam yohvu rēḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata.”

26

Alam Ggev Devengwëḡ Raḵ Yesu Bë Dengis Yi Nadiik
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Yesu nēr gagek pin sënë ggovek ya, log mēm nēr vu yi hur maluh bē, ² “Ham raḵ ni bē buk luu mu nahën lob Buk-ggöksën-yi* berup, lob mēm rēḵ denanēr Mehōnon Nalu rangah bedengis yi jak ḵelepeḵo*.”

³ Vu buk sënë alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta desupin sir raḵ alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggang, ⁴ bedejoo gagek bē denadëḡek bedenajom Yesu ahon gedengis yi menadiik. ⁵ Rēḵ denēr bē, “Hil su gevonḡ doḵ buk nos yi sënë in alam rēḵ degevonḡ dedun.”

Avëh Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raḵ Yesu Yu
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Yesu nedo loḵ mehō sevuuknyë Simon yi beggang vu Betania. ⁷ Medo negga nos, lob avëh ti ḵo ngaa reggu nivesa loḵ buayo ḡelōḡ veroo sën denenēr arë nebë alabasta* lo ti,

beya keseh rak Yesu yu. Alam Yuda debago ngaa reggu nivesa sënë rak monë böpata bedenerikin rak heljeng. ⁸ Rëk yi hur maluh delë ngaa sënë, lob ahëj sengen gedenër bē, “Nevasap ngaa reggu nivesa sënë in va? ⁹ Bē hil gevong balam debago, og hil rëk gaço monë böpata jak, lob hil adok vu alam-kupek-masën jak.” ¹⁰ Rëk Yesu rak hir gagek sënë ni, lob nër vu sir bē, “Ham nër avëh in va? Yö semu sa rak ngaa nivesa! ¹¹ Alam-kupek-masën rëk demedo geving ham gesu rëk nama na rë. Gaç saç su rëk medo hus ading geving ham rë. ¹² Avëh keseh ngaa reggu nivesa sënë rak sa vorot in gero sa navig namugin in sëk nadiik mededev sa. ¹³ Sa nanër vu ham yönon nabë rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenänër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degenço bekwaj bo.”

Yudas Yogek Bë Rëk Nanër Yesu Rangah
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ti sën arë nebë Yudas Iskariot lo ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev, ¹⁵ belok tepëk in sir bē, “Ham rëk bo va vu sa log mëm sa gevong Yesu dok na ham nemamin-a?” Lom devo monë seriva mehödahis ti benemadluho vu yi. ¹⁶ Lob vu buk saga Yudas medo mekwa nesero buk los aggata in bē gevong Yesu dok na nemaj.

Yesu Gga Nos-ggöksën-yi Ving Yi Hur Maluh
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Lob buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yüst* nema in lo yi buk muginsën verup, lob yi hur maluh deya vu yi bedenër bē, “He na gero nyëg vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹⁸ Lob nër vu sir bē, “Ham na nyëg böp Yerusalem beham na vu mehö sën lo, beham nanër vu yi nabë, ‘Tatovaha nër bē, “Sa buk dus rak, om sa bē ga nos los reggu ggöksën-yi geving sa hur maluh jak hong beggang.” ’” ¹⁹ Lob yi hur maluh devong yoh vu sën Yesu nër vu sir lo, bedesemu nos los reggu ggöksën-yi lok.

²⁰ Loç sehuksën lob medo negga nos los reggu ving yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Medo denegga, lob nër vu sir bē, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Ham sënë ti rëk gevong sa dok na alam Yuda nemaj.” ²² Lob ayoj maggin rot, gesir ti ti delok tepëk in yi bē, “Mehöböp, maç sa?” ²³ Rëk nër yah vu sir bē, “Mehö sën nema loç ya gabum in nos ving sa lo rëk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj. ²⁴ Kë! Mehönon Nalu rëk nadiik nabë sën dekevu meneggëp loç Anutu-yi-çapiya lo. Rëk mu gëpin mehö sën rëk nanër Mehönon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo, ko nabë ata su

geko yi!” ²⁵ Log Yudas mehö sën rëk nanër yi rangah lo, nër ving bē, “Tatovaha, maḵ sa?” Rëk Yesu nër yah vu yi bē, “Yiḵ ngo genër yoh vu!”

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²⁶ Medo denegga nos los reggu, lob Yesu ḵo brët gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu mevo ggelek yoh vu yi hur maluh pin genër bē, “Ham gweḵo nök begwa! Sa reggos sënè!” ²⁷ Log ḵo wain kap ti raḵ, gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu gevo vu sir genër bē, “Ham pin nanum doḵ sënè!” ²⁸ Sa ḵök sënè in tato sa gägek mewis sën sejoo in doḵ vu ham lo nabë rëk anon jaḵ! Sa ḵeseh in alam ngahiseḵë in bē dahun hir ngaa nipaya na. ²⁹ Sa nanër vu ham nabë sa su rëk nanum wain nabë sënè gökin nah rë. Rot bena berup doḵ buk sën hil nanum wain agga ngwë doḵ ti doḵ Amag yi Nyëḡ.”

³⁰ Log devong raro ti beggovek, log to deyah dobnë bedeya Kedu Kele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëk Geruu Demi Vu Yi
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Lob Yesu nër vu sir bē, “Ham pin rëk gwevu sa geham beya mena in sa pehi buk sënè. In dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

‘Sa Anutu sëḵ ngis sipsip alaj,

log sipsip lo degevu talë medena jeggin jeggin.’

³² Om rëk nabë saga, loḵ sëḵ ḵedi jaḵ nah gökin, lob sëḵ namugin mena distrik Galilea, geham tamu in sa.” ³³ Lob Pita nër yah vu yi bē, “Sir pin sënè og maḵ rëk degevu hong bedebeya medena, gaḵ saḵ su rëk gevong nabë sënè rë!” ³⁴ Lom Yesu nër yah vu yi bē, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënè og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëḵ gedah sa vun natu beron löö!” ³⁵ Rëḵ Pita nër yah vu yi bē, “Seyoh vu bē sëḵ nadiik geving hong, gaḵ sa su rëḵ dah hong vun rë, gerëḵ nama veröḵ yi!” Lob yi hur maluh pin denër nebë saga.

Yesu Jom Raḵ Ggëp Getsemane
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Lob Yesu ya nyëḡ sën denenër arë nebë Getsemane lo, ving yi hur maluh lo, lob nër vu sir bē, “Ham medo sënè gesena najom jaḵ vu sagu!” ³⁷ Lob ḵo Pita ving Sebedi nalu luh. Lob ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁸ Lob nër vu sir bē, “Sayog maggin rot bevong in bē sa nadiik. Om melöö naḵöök medo sënè bemedo malamin natum begadu sa. ³⁹ Log tah ya teka, lob petev meneggëp dob, log jom raḵ meketag bē, “O Amag! Bë yoh vu og gweḵo ngaa maggin sënè bër in sa! Rëḵ mu su gesepa doḵ sa gägek, gaḵ ngo kwam!”

⁴⁰ Log yah to vu lööho, rëk lë gedene ggëp yiing. Lob loḵ tepëḵ vu Pita bē, “Nebē va? Melöö su yoh vu bē rëḵ medo malamin natum dus ti geving sa rē? ⁴¹ Melöö malamin medo natum bemelöö najom jaḵ, in ngaa ti su kepē ham! Eë-ë yōnon! Ham ayomin niyes rëḵ mu navimin ni tebō!”

⁴² Lob yah nejom raḵ beron netu luu bē, “Oo Amag! Bē ngaa maggin sēnē natōḵ vu sa gesu yoh vu bē noh nenga in sa rē, og ggovek, sa gevong noh vu kwam.” ⁴³ Loḵ yom to ggökin, rëḵ lë bē deneggëp yiing yah, in malaj neggëp lo.

⁴⁴ Lob denedo geyah meya nejom raḵ netu beron löö, lob yik nēr gagek lo ggökin yah.

⁴⁵ Log yah to vu yi hur maluh benēr vu sir bē, “Ham sewah bengo nahēn newëp-a? Ham lë! Buk sēn Anutu tung in debo Mehōnon Nalu doḵ na alam nij paya nemaj lo verup ggovek ya, ⁴⁶ om ham kwedi jaḵ behil ana. Ham lë? Mehō sēn gevong sa doḵ na nemaj lo yam dus raḵ!”

*Yudas Vo Yesu Loḵ Ya Alam-begö-yi Nemaj
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)*

⁴⁷ Yesu nahēn medo nenēr bē saga, log Yudas verup. Yi sēn hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo ti, lob ḵo alam yu böpata ti medeyam los paëp yu anil gebegö. Alam-deneḵo-seriveng hir ggev los Israel hir alam-teta devong sir yam. ⁴⁸ Lob mehō sēn bē tato Yesu rangah vu sir lo, nēr vu sir vorot bē, “Sëḵ tato Yesu vu ham nabē sēnē, nabē sa gemul* mehōti, og ham najom yi ahon.”

⁴⁹ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis benēr bē, “Buk Tatovaha!” Log mul* yi. ⁵⁰ Rëḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Sa mehō! Ngaa sēn geyam in bē gwevong lo, og gwevong pevis!” Lob deyam dus bedejom Yesu ahon. ⁵¹ Rëḵ alam sēn denare ving Yesu lo ti nema loḵ yah dadii yi paëp-yu-anil vēr in newis, besap alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁵² Rëḵ Yesu nēr vu bē, “Gejöp hong paëp doḵ nah newis. In alam sēn denevong begö lo, og mehō ngwë rëḵ dengis sir doḵ nah nyëvewen medenadiik. ⁵³ Bē sa ḵetag na vu Amag nabē gevong yi angër ngahiseḵë rot denam pevis mededok vu sa, og gekuung bē su rëḵ gevong nam rē? ⁵⁴ Rëḵ bē sa gevong nabē sēnē, og su rëḵ Anutu yi gagek anon jaḵ rē. Sēn dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē ngaa nabē sēnē rëḵ natōḵ vu sa lo.”

⁵⁵ Log Yesu nēr vu alam sēnē bē, “Ham yam in bē sero mehō-begö-hodeḵ-yi om sēn ham ḵo paëp-yu-anil los begö meyam in bē najom ahon-a? Sa netateḵin gagek vu ham loḵ dubvabuung-böp yoh vu buk, rëḵ ham su nejom sa ahon rē? ⁵⁶ Rëḵ mu ngaa pin sēnē netōḵ vu sa in gagek sēn alam-denener-gagek-rangahsēn dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo

anon jak.” Nebë saga lob yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Devong Gagek Vu Yesu Benare Kayapas Mala

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dejom Yesu ahon bedeko ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggang. Galam-horek-yi los alam-teta desupin sir bedenedo ggovek ya. ⁵⁸ Lom Pita tamuin sir beneya, rek nevun yi geneyam ggëp ading. Lob ya beloq ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggang tete ayo, beya nare telig ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëg lo, in bë jak gagek lo degwa ni.

⁵⁹ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër gagek kuungsën jak Yesu in lob dengis yi menadiik. ⁶⁰ Lob alam ngahisekë denër gagek kuungsën rak yi, rek su detok vu degwa ti in bë dengis yi menadiik rë. Lok mëm mehö luu deverup, ⁶¹ lob luho denër bë, “Mehö sënë nër bë, ‘Seyoh vu bë sa kevoh Anutu yi dubvabuung-böp na gesedev nah buk löö mu!’ ”

⁶² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kedi nare gelok tepëk vu Yesu bë, “Su genenër gagek ti yom rë? Denenër gagek va sën rak hong-ë?” ⁶³ Rëk Yesu su nër gagek ti yah rë. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok tepëk vu yi ggökin bë, “Selok tepëk in hong yönon rak Anutu mala-tumsën arë, om genanër vu he nabë hong Kerisi*, Anutu nalu hong ma ma?”

⁶⁴ Lok Yesu nër yah bë, “Genër yoh vu! Rëk mu sa nanër vu ham nabë: Nahub rek ham gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëek nema vesa, gerëk jak medo beggob vu yaqek benom!” ⁶⁵ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kweek yi röpröp ading getahi bë, “Ko yi rak besevök Anutu! Ma hil medo nesero mehönon sën denanër gagek jak yi lo in va? Ham ngo bë ko yi rak besevök Anutu! ⁶⁶ Om ham kwamin nevo bë?” Lob denër yah niwëek vu yi bë, “Vong paya om nadiik!”

⁶⁷ Log depesuv nyëj kos rak mala gedepëng yi, gela depetap nenga, ⁶⁸ gedenër bë, “Hong Kerisi*? Om genanër rangah vu he nabë re sis hong-a?”

Pita Lah Yesu Vun

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Log Pita nedo rak telig, lob Kayapas yi hur avëh ti yam dus vu yi benër bë, “Hong sënëk melu Yesu sën vu Galilea lo nesepa ham.” ⁷⁰ Rëk Pita lah yi vun rak alam pin malaj bë, “Sa dugin gagek sën genër aga!” ⁷¹ Log to meya nare ya tete avi, lob hur avëh ngwë lë yi ggökin, lob nër vu alam sën denedo lo bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu Nasaret!” ⁷² Rëk Pita lah yi vun ggökin bë, “Yönon vavunë, sa dugin mehö sënë!” ⁷³ Lob nedo

teka, loḵ alam sēn denare dus vu yi yam denēr vu bē, “Yōnon rot, alam sagu hir ti sēn hong agi. In ayem yō tato hong rangah bē hong Galilea ti!” ⁷⁴ Lob Pita du gāgēk in yi benēr niwēēk rot neggēp Anutu mala bē, “Yōnon vavunē, sa dugin mehō sēn! Bē sa ḡekuung jaḵ og Anutu ngis sa mesa nadiik!” Nēr ggovek log kōkrēēh su. ⁷⁵ Lob Pita kwa vo yah gāgēk sēn Yesu nēr lo bē, “Kōkrēēh su rēḵ ngu rē, log rēḵ gedah sa vun natu beron löö.” Lob Pita to meyah dobnē beya mesu böpata rot.

27

*Alam-deneḵo-seriveng Hir Ggev Deḵo Yesu Ya Vu Pilatus
(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)*

¹ Monbuk anon lob Israel hir alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam-teta lo pin devengwēng raḵ Yesu ggovek bē dengis yi menadiik. ² Log deduu yi gedēḵo meya devong loḵ ya kiap böp Pilatus nema.

*Yudas Vaku Kwa
(Sn 1:18-19)*

³ Lob Yudas, mehō sēn nēr Yesu rangah lo, lē bē dejoo gāgēk bē Yesu nadiik, lob yom ayo maggin vu yi, lom ḵo monē seriva mehōdahis benemadluho sēn lo yah vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam-teta, ⁴ genēr bē, “Sa hevong ngāa nipaya! Senēr mehō sēn nipaya su neggēp vu yi rē lo rangah, bevongin dengis yi menadiik.” Rēḵ denēr yah bē, “Su he ngāa rē, gaḵ ngo hong ngāa!” ⁵ Lob Yudas pengah monē sēnē ya dub-vabuung-böp ayo, log to meya vaku kwa bediik.

⁶ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev depatu monē seriva sēnē raḵ, rēḵ denēr bē, “Monē hel kōḵ sēnē, om hil su ayoh vu bē ḡetung na geving Anutu yi monē seriveng rē!” ⁷ Lob denēr gāgēk ti venuh, lob debago dob len ti vu mehō sēn nesemu dēg lu ngāa raḵ ngāgēk lo raḵ monē sēnē, in bē dedev alam-yungwē hir heljēng dok. ⁸ Om sēn denēr dob len ti sēnē arē nebē Dob-hel-kōḵ, meneggēp nebē saga begwēbeng. ⁹ Lob gāgēk sēn Anutu vong verup mehō-nenēr-gāgēk-rangahsēn Yeremia avi wirek lo anon raḵ. Sēn nēr bē, “Alam Israel denēr vorot bē rēḵ degevong monē seriva mehōdahis ti benemadluho in mehō los arē sēnē, lob deḵo monē sēn deggooin raḵ in bē debago yi jaḵ agi, ¹⁰ bedebago mehō sēn nesemu dēg lu ngāa raḵ ngāgēk lo yi dob len ti raḵ, yoh vu gāgēk sēn Anutu nēr vu sa lo.”

*Rom Ti Sēn Tu Kiap Böp Lo Pilatus Loḵ Tepēḵ In Yesu
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)*

¹¹ Devarah Yesu ya kiap böp mala, lob loḵ tepēḵ in yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḵ Yesu nēr yah bē, “Genēr ya meyoh vu!” ¹² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev

los alam-teta denër gagek rak yi, rëk su nër gagek ti loḵ yah rë. ¹³ Nebë saga lom Pilatus nër vu yi bë, “Maḵ su gengo gagek pin sën denër rak hong-ë rë?” ¹⁴ Rëk Yesu su nër gagek ti loḵ yah rë, lom kiap böp kwa ya ngahi.

Kiap Böp Pilatus Nër Bë Dengis Yesu Jaḵ Kelepeḵo
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëp nebë sënë: Neyoh vu ngebek pin, og kiap böp nevong alam ḵarabus ti ti vër. Bë alam detahi mehöti arë, og Pilatus nelëëin mehö timu saga neyah vu sir. ¹⁶ Vu buk saga mehöti nedo ḵarabus, arë nebë Barabas, galam pin denḡo bengö bë mehö nevun alam kwaj. ¹⁷ Lob alam ngahiseḵë yam desupin sir, lob Pilatus loḵ tepëḵ in sir bë, “Ham vongin mehö ngwë tena bë sa gaḵo yi bër nöḵ vu ham-a? Barabas, ma Yesu sën denenër arë nebë Kerisi* lo?” ¹⁸ In yö rak ni rot bë alam-deneḵo-seriveng ahëj nevong medenelë Yesu paya, besën devo yi loḵ ya nema.

¹⁹ Lob Pilatus rak nedo yi sëa-gagek-yi in bë gengo yi gagek, rëḵ venë vong gagek ya vu yi bë, “Su gwevong ngaa ti vu mehö niröp saga, in sa halë pesepsën rak yi gwëbeng, lob sa newag rak rot.”

²⁰ Loḵ alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam-teta deloḵ alam ahëj bedetahi ya vu Pilatus bë dëëin Barabas bër vu sir gengis Yesu menadiiḵ. ²¹ Rëḵ kiap böp Pilatus loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Ham vongin mehö luu sënë ngwë tena bë sa gaḵo bër nöḵ vu ham-a?” Loḵ denër yah bë, “Barabas!” ²² Rëḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu sir ggökin bë, “Om sëḵ gevong nabë va vu Yesu, mehö sën denenër yi nebë Kerisi* lo?” Lom detahi yah bë, “Gengis yi jaḵ na kelepeḵo*!” ²³ Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ bë, “In va? Mehö sënë vong va paya?” Rëḵ detahi niwëëḵ rot bë, “Gengis yi jaḵ na kelepeḵo*!”

²⁴ Lom Pilatus rak ni bë su debë nengaj vu yi gagek rë, gaḵ newaj rak gebegö böpata vongin berup. Om ḵo bël beripek nema rak alam pin malaj genër bë, “Bë ham ngis mehö niröp sënë menadiiḵ, og su degwa neggëp vu sa rë! Gaḵ ham ngo ham ngaa!”

²⁵ Lob alam pin detahi yah bë, “Degwa yö gëp vu he los he mewis!” ²⁶ Lob Pilatus lëëin Barabas yah vu sir. Log nër balam-begö-yi deveek Yesu gedëḵo medeya in dengis yi jaḵ na kelepeḵo*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

²⁷ Kiap böp yi alam-begö-yi deḵo Yesu loḵ ya kiap böp yi beggang sën denenër arë nebë Prëtoryam lo, log desupin alam-begö-yi yu böpata pin ya detetup yi. ²⁸ Lob dekah yi tob vër,

gederöp röpröp kök ti loḵ yah yi medetahu mehō-los-bengö raḵ yi. ²⁹ Debuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung raḵ yu, gedewo ngesing loḵ nema vesa, log deneyun lusej vu yi gedepelë yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengö hong, mehō böp los gayeheng!” ³⁰ Gedepesuv nyëj ḵos raḵ yi, gedewo ngesing vër bedesis yu raḵ. ³¹ Depelë yi ggovek, log dekah tob sënë vër in yi, gederöp yö yi tob loḵ yah yi, gedeko yi bedeya in dengis yi jaḵ na kelepeko*.

Desis Yesu Raḵ Ya Kelepeko

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Deya lob detök vu alam Kurene ti, arë nebë Simon. Lob denër niwëëk bē, “Kwerë kelepeko*!” ³³ Lob ya deverup kedu ti arë nebë Golgota. Arë sën degwa nebë ‘Nyëg-yusekë’. ³⁴ Lob desarömin marasin nimengëës ving wain bedewo vu Yesu in bē nanum. Lob tep beseggi rëḵ nilëlin gesu num rë. ³⁵ Desis yi raḵ ya kelepeko* ggovek, log yom detë gelöng mahen teka la in bē gooin sir ti ti jaḵ bedegeko yi tob. ³⁶ Ggovek log medo denemalajin yi. ³⁷ Lob dekevu yi gägek sën mehönön denër raḵ yi lo raḵ neggëp kelepeko* yu nebë:

ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ YESU SËNË.

³⁸ Log desis alam-begö-hodeḵ luu raḵ kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj. ³⁹ Lob alam sën deneyah gedeneyom lo denenër pelë raḵ yi gedenevarah nemaj vu yi ⁴⁰ gedenenër bē, “Hongëḵ-o! Genër bē kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, gegedev nah buk löö mu lo, om ngo gedok vu hong! Bë Anutu Nalu hong, og ngo geduk vu kelepeko* megenam!” ⁴¹ Log alam deneko-seriveng hir ggev loḵo alam-horek-yi ving alam-teta denenër pelë raḵ yi nebë saga ving. ⁴² Denenër bē, “Nelok vu alam, gaḵ su yoh vu bē yö dok vu yi rë! Alam Israel hir mehō-los-bengö! Nabë dëëin kelepeko* geduk menam, og mëm rëḵ hil gevong geving yi. ⁴³ Nevong ving Anutu? Om nabë Anutu ahë ving yi yönön, og nam dok vu yi! In nër bē Anutu Nalu yi.” ⁴⁴ Lob alam-begö-hodeḵ luu sën desis luho nare Yesu vahi vahi lo denër pelë raḵ Yesu ving nebë saga.

Yesu Diik Ya

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

⁴⁵ Log hes vuheng raḵ, log malakenu loḵ beyoh vu dob pin beya meto 3 krök sehuksën.

⁴⁶ Lob dus raḵ in bē 3 krök lob Yesu ngeek böpata bē, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Sënë degwa nebë, “O sa Anutu, sa Anutu, nebë va sën gwevuu sa ya-ë?” ⁴⁷ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bē, “Mehö sënë netahi Elia!” ⁴⁸ Log pevis besir ti serög beya meko ngaa ayo sovinsën sën nedo

loḵ loo lo ti, bedagoo luḵ wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo geduu ya vetii ngesing, gevo ya verup loḵ Yesu avi in bē sesuvin. ⁴⁹ Rëḵ sir vahi denër bē, “Genaköök gehil galë rë, nabë Elia rëḵ nam doḵ vu yi ma rëḵ nama?” ⁵⁰ Rëḵ Yesu ngeek böpata ggökin log lëein anon ya.

⁵¹ Lob pevis betob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek raḵ luu ggëp vavu beya metöḵ ahu. Log dob ggee gegelöng böp böp dego. ⁵² Gebedub avi tatekin yi gAnutu-yi-alam sën dediik ggovek lo ngahisekë vesaj loḵ, bedekedi raḵ los navij dahis. ⁵³ Dekedi raḵ loḵ mëm Yesu kedi raḵ yah ggökin, log mëm to deyam medelöḵ ya nyëg vabuung Yerusalem. Balam ngahisekë delë sir. ⁵⁴ Log mehö negin alam-begö-yi ving yi alam-begö-yi sën medo denegin Yesu lo dengo gejemapi ggee, gedelë ngaa vahi nebë saga, lob kënuj verup, gedenër bē, “Yönon rot! Mehö sënëḵ Anutu nalu yi!”

⁵⁵ Lob avëh sën denetamuin Yesu vu Galilea bedeyam in bē dedoḵ vu yi lo ngahisekë denare ading teka bevare denelë. ⁵⁶ Sir ti arë nebë Maria vu Magdala. Log Maria ngwë sën Yakobus lu Yosep ataj. Log avëh ti sën Sebedi nalu luho ataj.

Debë Yesu Navi Loḵ Gelöng Len

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Log sehuk luḵ lob mehö-los-bengö-ggoreksën ti vu Arimatea beberup. Arë nebë Yosep. Yiḵ Yesu yi hur maluh ti yi ving, bemedo nesepa loḵ Yesu yi gagek. ⁵⁸ Ya verup belöḵ tepëḵ vu Pilatus bē geḵo Yesu nihil. Lob Pilatus nër bedevo vu yi. ⁵⁹ Lob Yosep ḵo nihil bebom loḵ tob veroo mewis ti. ⁶⁰ Log ya mebë loḵ ya yö yi bedub mewis sën nahën denesap loḵ gelöng meris lo. Log tetolin gelöng böpata ti ggërin avi. Vong ggovek log ya. ⁶¹ Lob Maria vu Magdala luho arë ngwë denedo bemedo malaj neya waak bedub saga.

Alam-begö-yi Ggëp Denegin Bedub

⁶² Buk sën alam Yuda denero sir in bē dega nos Buk-ggöksën-yi* lo ggovek ya geheng to, loḵ mëm alam-deneḵo-seriveng los alam Parisai* yah denër vu Pilatus bē, ⁶³ “Mehö böp! He kwamin nevo gagek sën mehö gagek kuungsën saga nedo mala vesa genër lo bē, ‘Buk löö na govek rë, loḵ sëḵ kedi jak nah!’ ⁶⁴ Om genanër bedegegin bedub avi noh vu buk löö. In rëḵ yi hur maluh degodeḵ yi na gedenanër vu alam nabë kedi raḵ ggökin vu bedub. Lob gagek kuungsën vu tamusën rëḵ kesuu sën muginsën.” ⁶⁵ Lom Pilatus nër vu sir bē, “Ham gwëḵo alam-begö-yi la in degegin, beham behii bedub avi niwëëḵ ata!” ⁶⁶ Lob ya dekepa bedub avi niwëëḵ gedejegwi ḵele niḵegwi* teka raḵ gelöng nenga ya vetii waak avi ving, gedetung alam-begö-yi medo denegin.

28

*Yesu Kedi Raḡ Ggökin**(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)*

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ggovek ya, geheng to lok Soda monbuk, lob Maria vu Magdala luho Maria ngwë kedi deya in bë degelë bedub. ² Lob pevis bejemapi ggee böpata, in Mehöböp yi angër ti vu yagek meluḡ yam tetolin gelöng vër in waḡ avi geraḡ nedo. ³ Mala netum nebë davës, geyi tob veroo meris nebë beggob. ⁴ Alam-begö-yi sën denegin bedub lo delë, lom kenuj verup in yi, benij loḡ ti nebë alam-diiksën. ⁵ Rëḡ angër nër vu avëh luho bë, “Melu su göneng! Serak ni bë melu yam nesero Yesu, mehö sën desis yi raḡ kelepeḡo* lo. ⁶ Rëḡ mu su neggëp sënë rë! Gaḡ kedi raḡ yoh vu sën nër wirek lo! Om melu nam gwelë nyëḡ sën neggëp loḡ veseveng lo. ⁷ Log melu nah mena pevis, bena nanër vu yi hur maluh lo nabë kedi raḡ ggökin vu bedub bemugin meya distrik Galilea, geham rëḡ na gwelë yi vu sagu. Yiḡ senër vu meluu ggovek saga!”

⁸ Lob avëh luho deggöneng rot, rëḡ kwaj vesa böpata, lob pevis beluho deserög bedeneyah in bë denanër vu yi hur maluh lo. ⁹ Loḡ Yesu töḡ vu luho vu aggata benër bë, “Monbuk!” Lob luho deya dus vu bedepetev medeneggëp gedejom loḡ vaha medeḡo arë raḡ. ¹⁰ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu su göneng! Melu nah mena nanër vu arig lo nabë dena distrik Galilea, lob rëḡ degelë sa gëp sagu.”

Gagek Raḡ Alam Sën Denegin Bedub Avi

¹¹ Avëh luho nahën deneyök aggata galam-begö-yi sën denegin bedub lo deyah medeya nyëḡ böp Yerusalem pevis bedenër ngaa pin sën töḡ vu sir ggëp bedub lo vu alam-deneḡo-seriveng hir ggev. ¹² Lob alam-deneḡo-seriveng hir ggev ving alam-teta bedevengwëng raḡ gagek ti, lob devo monë ngahiseḡë vu alam-begö-yi saga, ¹³ gedevo ḡoo vu sir bë, “Ham na nanër nabë sënë, ‘Yi hur maluh deyam buk, gehe hëp yiing, log deggodeḡ ya.’ ¹⁴ Lob nabë kiap böp gengo gagek sënë, og he rëḡ semu gagek vu yi, lob su rëḡ gevong gagek vu ham rë.” ¹⁵ Nebë saga lob alam-begö-yi deḡo monë geya devong yoh vu gagek sën alam Yuda hir ggev denër vu sir lo. Lob gagek sënë ya meyoh vu alam Yuda pin, lob nahën denesepa loḡ hir gagek sënë bedenener nebë sënë rot begwëbeng.

*Yesu Vo Huk Vu Yi Hur Maluh**(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Sn 1:6-8)*

¹⁶ Log hur maluh nemadluho-bevidek-ti lo detetuu aggata medeya Galilea, beya deverup ḡedu sën Yesu nër tato vu sir

lo. ¹⁷ Lob delë Yesu, lob depetev medeneggëp loḵ vaha gedeko arë rak, rëḵ sir vahi kwaj luu luu. ¹⁸ Lob Yesu yam dus benër gagek vu sir bë, “Anutu vo niwëek pin vu sa bë sa gegin yagek los dob. ¹⁹ Om ham na gwevong mehönnon pin denatu sa hur maluh los avëh. Lob ham jipek sir jaḵ Ama arë, geNalu arë, bAnon Vabuung arë. ²⁰ Log ham tahu sir doḵ gagek pin sën sa netateḵin vu ham lo in desepa doḵ. Ham gwengo rë! Serëḵ medo geving ham noh vu buk pin rot bedob los yagek hir buk govek na.”

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Markus Kevu

*Mehö-neripek-alam Jon Nër Yi Gagek Rangah
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-30)*

¹ Anutu nalu Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa degwa muginsën:

² Nebë sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya kevu loḵ Anutu-yi-ḵapiya wirek meneggëp nebë:

“Gwengö rë! Sëḵ gevong sa hur ti namugin mena negetongin hong aggata.”

³ “Gemehöti aye neraḵ loḵ nyëg-yumeris bë, ‘Ham bolinin Mehöböḵ yi aggata meham sesor megëp niröp.’”

⁴ Nebë sënë, loḵ Mehö-neripek-alam Jon yam vu nyëg-yumeris meyam nenër gägek rangah nebë, “Ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, lom mëm sejipek ham jak bël, gAnutu rëḵ dahun ham ngaa nipaya na.” ⁵ Nër bë saga, lob alam vu distrik Yudea los alam Yerusalem pin deneya vu yi. Denenër hir ngaa nipaya pin rangah vu, log mëm neripek sir luḵ bël Yordan.

⁶ Jon röp yi röpröp ading sën denevasu raḵ kamer niviiis lo, log nevëh ḵabi neggëp balo, genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁷ Lob yam nenër Anutu yi gägek rangah nebë, “Mehö los niwëek ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam. Gesa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti mekevelekin vaha suu rë. ⁸ Sën seripek ham lo, og sengo hetung bël meris mu raḵ ham, gaḵ mëm yi sën rëḵ nam getung Anon Vabuung jak ham.”

*Yesu Ripek Bël
(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)*

⁹ Vu buk saga Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea meya vu Jon, beJon ripek yi luḵ bël Yordan. ¹⁰ Ripek, log Yesu nahën neraḵ yom roneḵ, loḵ lë geyagek tateḵin ya gAnon Vabuung ni nebë soḵ nuung ti meto megwang ya Yesu ayo. ¹¹ Log gägek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong! Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

*Satan Seggi Yesu
(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)*

¹² Ggovek saga lob Anon Vabuung ggee loḵ ayo bë na nyëg-yumeris ti. ¹³ Ya nyëg-yumeris ti sën sag hir nyëg lo beya nedo buk mehödahis luu, geSatan ya medo nepelëpin yi vu sagu. Lom Satan vuu yi ya gemëm angër yam deneloḵ vu yi.

*Yesu Neko Yi Huk Rak Vu Galilea
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)*

¹⁴ Deduu Mehö-neripek-alam Jon beya nedo karabus, loḵ mēm Yesu ya distrik Galilea menēr Anutu yi Bengö Nivesa rangah nebë, ¹⁵ “Anutu tung buk vorot lob tōḵ yam, om gwëbeng sënë Anutu-yi-nyëḡ vongin anon jaḵ, om ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, beham gwevong geving Anutu yi Bengö Nivesa sënë.”

*Yesu Tahi Alam-gël-yi Lubeluu
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)*

¹⁶ Buk ti lob Yesu medo nesepa loḵ ngaggee böp Galilea nenga, lob tōḵ vu Simon lu ari Andreas geluho medo denetë leḵ luk ya ngaggee in bë degeḵo gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁷ Lob Yesu nēr vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in gweḵo mehönnon denam vu sa nabë sën melu neḵo gël gwëbeng agi lo.” ¹⁸ Lob pevis beluho devuu leḵ ya geya desepa yi melöōho deya.

¹⁹ Log löōho deya dus ti beya deverup, loḵ Yesu lë Sebedi nalu luho, Yakobus lu ari Jon, geluho rak denedo yaḡ ti medeneduu hir leḵ vepulsën yah. Lë luho lob pevis metahi luho. ²⁰ Lom luho devuu amaj Sebedi losho yi hur-huk-yi lo berak denedo yaḡ geluho ya desepa Yesu medeya.

Mehöti Los Memö Nipaya Ti

²¹ Sir sënë ya detōḵ ya Kapernaum, log yik Yudea hir Buksewahsën-yi* ti, lom Yesu luḵ ya dub-supinsën-yi menetateḵin gageḵ vu alam sën denedo loḵ lo. ²² Nenēr gageḵ vu sir, lob ḵenuj ya rot in su nenēr nebë mehö-horek-yi rë, gaḵ nenēr gageḵ nebë mehö los niwëëḵ ti.

²³ Nebë saga, lom mehöti to nare loḵ dub ayo gememö nipaya ti nedo loḵ ayo. ²⁴ Lom ngeeḵ bë, “Yesu vu Nasaret! Bë gwevong va vu he? Maḵ geyam in bë kwevoh he? Serak nim nebë Anutu yi Mehö Vabuung hong!” ²⁵ Loḵ Yesu petupeḵ rak bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” ²⁶ Lob memö sesö yi loḵ mehö lo ayo gengeeḵ böpata, log vuu yi geto meya. ²⁷ Lob alam pin saga delëḵ anon, gedeneloḵ tepëḵ vu sir bë, “Va ti sënë? Maḵ gageḵ mewis ma va? Mehö sënë nenēr vu memö nijpaya lo ving nebë yi mehö los niwëëḵ ti, om nengaj yes geto deneya!” ²⁸ Lom pevis medenenēr Yesu arë ya meyoh vu distrik Galilea pin.

*Yesu Vong Pita Ggen Avëh Menivesa Rak
(Mt 8:14-15; Lk 4:38-39)*

²⁹ Ggoveḵ saga log tur vu dub-supinsën-yi ayo, lob löōho Jon lu Yakobus ya deraḵ ya Simon Pita luho Andreas hir beggang. ³⁰ Lob pevis medenēr Simon Pita ggen avëh vu bë nivanë rot

meneggëp. ³¹ Lob mëm Yesu ya mejom loḵ nema beḵo yi raḵ, lom nikul ya pevis, lob mëm neyeh nos bevo vu sir.

*Sehuksën Lob Yesu Vong Alam Ngahiseḵë Nij Vesa Rak
(Mt 8:16-17; Lk 4:40-41)*

³² Ggovek log sehuksën behes luḵ ya, lob denēḵo alam nijraksën meya deverup vu Yesu, medenēḵo alam sën memö denegwang ya ayoj ving. ³³ Alam pin vu beggang-bu ti saga ya denekebu sir loḵ veluung avi. ³⁴ Loḵ mëm Yesu nevong alam ngahiseḵë sën niraksën aggagga nevong sir agi benijvesa neraḵ, genetii memö ngahiseḵë to deneya in mehönnon. Log nërin memö pin bë su denanër yi rangah, in deneraḵ ni bë Anutu Nalu yi.

*Yesu Neḵo Loḵ Nyëḡ Menër Yi Gagek Rangah
(Lk 4:42-44)*

³⁵ Nyëḡ yö nahën gesu heng rë, log Yesu kedi raḵ buk meya nedo nyëḡ-yumeris tahsën in bë najom jaḵ na vu Anutu. ³⁶ Loḵ Simon losho alam sën denedo ving yi lo ya desero ³⁷ bedetöḵ raḵ lob denër vu bë, “Alam pin medo denesero hong!” ³⁸ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Hil ana beggang bu böp böp sën nedo dus agi in sa nanër Anutu yi gagek rangah vu sir geving. In seyam in bë sa gevong nabë sënë.” ³⁹ Lom mëm neḵo loḵ distrik Galilea beneluḵ ya dub-supinsën-yi pin menenër Anutu yi gagek rangah vu alam pin. Genetii memö to deneya in mehönnon ving.

*Yesu Vong Mehöti Los Nisevuuk Benivesa Rak
(Mt 8:2-4; Lk 5:12-16)*

⁴⁰ Buk ti lob mehöti los nisevuuk ya vu yi metung lus luḵ geketag vu yi bë, “Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong besa nig veseek jaḵ.” ⁴¹ Lob Yesu kwa pesivin yi mebë nema raḵ yi genër vu yi bë, “Sa ahëḡ ving! Om nim veseek jaḵ!” ⁴² Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴³ Lob Yesu vo kooiin niwëëk gevong yi ya pevis. Nër vu yi nebë, “Gwegin hong besu gena genanër ngaa sënë vu mehö la. ⁴⁴ Gaḵ mëm gena getato hong vu mehö-neḵo-seriveng gegwetung seriveng in nim veseek raḵ. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejaḵ ni nabë nim veseek raḵ.” ⁴⁵ Rëḵ ma gemehö lo to meya meya medo neturin yi gagek sënë rangah vu mehönnon pin medengo, lob Yesu su yoh vu bë na tato yi rangah vu beggang-bu ti rë gema. Geyö ya nedo tahsën loḵ mëm alam yoh vu nyëḡ pin medo deneya vu yi.

2

*Yesu Vong Mehö Sekë Selönḡin Ti Benivesa Rak
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)*

¹ Buk la ggovek ya, loḵ Yesu yah meya nedo Kapernaum, loḵ alam denḡo bē yah nedo ben. ² Lob desup sir ya beyi beggang pup. Gedeggērin veluung avi ving, belen ti su ggēp netōḵ rē. GeYesu nenēr Anutu yi gāgēk nivesa rangah vu sir. ³ Medo nenēr vu sir log deḡo mehō seḡē selōngin ti medeverup. Sir lubeluu devaḡu medeyam vu Yesu. ⁴ Derāḡ vu mehōnon pin saga besu deyoh vu bē degeto denam Yesu mala rē, lom derāḡ ya beggang vavunē medekehe beggang demi valeḡ sēn Yesu nare lo. Dekehe ggovek ya geggēp netōḵ, log mēm deseyesin reek los mehō seḡē selōnginsēn lo to meluḡ ya beggang ayo. ⁵ Nebē sēnē lob Yesu lē bē ayoj neya timu vu yi, lom nēr vu mehō seḡē selōnginsēn bē, “Naluḡ-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya!”

⁶ Log alam-horek-yi la loḵ denedo beggang ayo sēn ving Yesu bekwaj nevo loḵ ayoj bē, ⁷ “Nenēr gāgēk va ti sēnē? Ḳo yi raḡ besevōḡ Anutu! Mehōti su yoh vu bē dahun ngaa nipaya na rē, gaḡ Anutu yō timu yoh vu!” ⁸ Loḵ Yesu raḡ ni loḵ ayo bē kwaj nevo nebē sēnē, lom nēr vu sir bē, “Ham ayomin neya ngahi nebē sēnē in va? ⁹ Ham kwamin nevo gāgēk sēn senēr agi bē, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bē anon ma, in re yoh vu bē gelē nabē dahun ya yōnon-a? Rēḡ mu mēm nabē sa nanēr vu yi nabē, ‘Kwedi jaḡ megena’, og mēm ham rēḡ jaḡ ni nabē sa nanēr gāgēk los anon. ¹⁰ Rēḡ sa bē ham jaḡ ni nabē sa Mehōnon Nalu sēn seyoh vu bē dahun ngaa nipaya na gēp dob, om...” log peggirin menēr vu mehō seḡē selōnginsēn bē, ¹¹ “Sa nanēr nōḡ vu hong nabē: Kwedi gwēḡo hong reek jaḡ megenah bōm!” ¹² Lob kedi raḡ pevis beḡo yi reek raḡ meya, gesir pin vare denelē. Delē, bavij tōḡ rot gedēḡo Anutu arē raḡ medenenēr bē, “Hil su halē ngaa ti nēbē sēnē wirek rē!”

Yesu Tahi Levi
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Ggovek log Yesu to meyah dobnē meyah meya ngaggee bōp Galilea nenga, loḵ mēm alam pin deneya vu yi benetateḡin gāgēk vu sir. ¹⁴ Ggovek, log ya raḡ meya meto metōḡ vu Alpeus nalu Levi* gelōḡ nedo beggang-takēs-yi, lob nēr vu yi bē, “Genam medo ḡesepa sa!” Lob Levi kedi raḡ mesepa yi meya.

¹⁵ Loḵ Yesu losho alam ngahiseḡē sēn denetamuin yi lo ya denegga nos loḵ Levi ben. Alam-deneḡo-takēs* losho alam nijpaya sēn denekeyēh horek lo geyi hur maluh, sir pin ya denegga nos ving yi. ¹⁶ Loḵ tum Parisai* hir alam-horek-yi lo delē bē losho alam nijpaya sēn galam-deneḡo-takēs* lo denegga nos loḵ ti, lob delōḡ tepēḡ vu yi hur maluh bē, “Nebē

* **2:14:** Levi sēnē arē ngwē nebē Matai. Su Yakob nalu rē, gaḡ yik mehō ngwē.

va sën negga nos ving alam-deneḱo-takēs* losho alam nijpaya agi-ē?” ¹⁷ Rēḱ Yesu ngo lob nēr vu sir bē, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rē, gaḱ alam nijraksën mu yō deneya vu. Om sesu yam in bē tahi alam yohvu rē; gaḱ mu seyam in bē tahi alam sën ngaa nipaya neggēp vu sir lo.”

Deloḱ Tepēḱ In Alam Sën Ayej Neggērin Nos Lo
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Log buk ngwē, lob Mehō-neripek-alam Jon yi hur maluh losho alam Parisai* pin devongin bē degeḱo Anutu arē jaḱ, lom ayej ggērin nos besu degga rē, loḱ tum mehō la ya deloḱ tepēḱ vu Yesu bē, “Jon yi hur maluh losho Parisai* hir hur maluh ayej neggērin nos besu denegga rē, log tum hong hur maluh denegga nos gesu ayej neggērin rē in va?” ¹⁹ Lom Yesu peggirin gageḱ raḱ mehō sën neko avēh lo, benēr yah vu sir bē, “Ham kwamin bo rē, nabē mehōti medo geving yi alam geluho avēh ti denajom nemaj! Bē nabē sënë og yi alam sënë su deyoh vu bē rēḱ ayej gērin nos rē! Gaḱ mu mehōti sën bē geḱo avēh lo nedo ving sir, om rēḱ kwaj nivesa medega nos gesu deyoh vu bē rēḱ ayej gērin rē. ²⁰ Rēḱ mēm buk sën debo mehō sën geḱo avēh lo vēr besu medo geving yi alam rē, og mēm yi alam rēḱ ayoj maggin bayej gērin nos doḱ buk saga.”

²¹ Log Yesu nēr vu sir ving bē, “Mehōti su neḱo tob mewis sën su deneripek rē lo len ti menepeḱa tob muḱeng sën nekweek lo len raḱ rē. Nabē gevong nabē sënë, og rēḱ dejipek, lob tob mewis sënë najul menom getob muḱeng sënë rēḱ nakweek gökin melen böpata rot. ²² Gemehōti su netöö wain* mewis loḱ ya memēk-navi muḱeng rē. Gaḱ bē mehōti gevong nabē sënë, og rēḱ wain ngol navi mebepul, gewain keseh geto mena bebasap wain los memēk-navi doḱ ti. Gaḱ denetöö wain mewis loḱ ya memēk-navi mewis mu!”

*Yi Hur Maluh Derur Nos Loḱ Buk-sewahsën-yi**
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti, lob yi hur maluh derur anon mededah. ²⁴ Lom Parisai* lo delē medeloḱ tepēḱ vu yi nebē, “Gwelē! Nebē va sën hong hur maluh dekeyēh horek Buk-sewahsën-yi-ē?”

²⁵ Rēḱ Yesu loḱ tepēḱ yah vu sir bē, “Maḱ ham su tevin gageḱ raḱ ngaa sën Davit vong wirek lo rē? Nos main mediikahē, ²⁶ lob losho alam sën denesepa yi lo deloḱ ya Anutu yi dub-vabuung. Alam-deneḱo-seriveng hir ggev Abiatar neḱin Anutu yi dub-vabuung loḱ buk saga, lob deluḱ ya medegga brēt vabuung sën denetunḱ netu seriveng benedo ggēp Anutu mala lo. Nos sën alam meris su deyoh vu bē dega rē lo, gaḱ alam-deneḱo-seriveng mu yō denegga. Rēḱ mēm mehō meris sën Davit gga, gevo vu alam meris sën denesepa yi lo bedegga

ving. (Rëk su devong paya rë, gaḁ dediikahëj om degga, lob yik sa hur maluh sënë nebë)."

²⁷ Lok Yesu nër vu sir ggökin yah nebë, "Anutu su tung Buk-sewahsën-yi* in bë deginengin mehönon rë, gaḁ tung in bë dok vu sir. ²⁸ Om Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala."

3

Mehö Sekë Beloin

(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Buk ngwë rë, lob luk yah dub-supinsën-yi ggök yahin, galam sën loḁ denedo dub ayo lo ti sekë beloin. ² Log alam vahi sën denelë Yesu paya lo medo malaj nesepa yi, in bë degelë nabë rëḁ gevong benema nivesa jaḁ dok Buk-sewahsën-yi* ma rëḁ nama. Nabë gevong, og mëm denanër gagek jaḁ yi nabë keyëh horek.*

³ Lom Yesu nër vu mehöti sën sekë beloin lo bë, "Kwedi jaḁ megenam gebare dok he malamin vuheng atov!" ⁴ Lob loḁ tepëḁ vu sir pin bë, "Maḁ hil horek nër bë hil gevong ngaa nivesa dok Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḁ nër bë hil adok vu mehönon in demedo vesaj, ma hil nid dël jaḁ sir in denadiik?" Dengo rëḁ ayej ma rot geti su vengwëng rë. ⁵ Lom Yesu vare mala neḁo loḁ menelë sir gahë sengën vu sir gayo maggin rot vu sir, in su kwaj nevongin mehöti sënë rë, gayoj niwëëk. Loḁ nër vu mehö sekë beloin bë, "Getelo sekëm nam!" Lom mehö lo telo nema ya, lom nivesa raḁ pevis. ⁶ Rëḁ Parisai* lo deluḁ yom dobnë, lob losho Herot* yi alam desap sir medenesero aggata in bë dengis Yesu menadiik.

Alam Yu Böpata Desupin Sir Ggëp Ngaggee Böp Nenga

⁷ Lob Yesu losho yi hur maluh detah sir meya denedo ngaggee böp nenga, lom alam ngahiseḁë rot vu distrik Galilea denetamuin sir. Galam vu distrik Yudea ving. ⁸ Galam vu nyëḁ böp Yerusalem, galam vu distrik Idumea, galam vu bël Yordan vahi-yi. Galam sën denedo dus vu nyëḁ böp Ture los Sidon, besir ngahiseḁë deyam. Sir pin denengo ngaa pin sën nevong lo, lom deneya vu yi. ⁹ Lom nër vu yi hur maluh bë na degeḁo yaḁ ti, in alam ngahiseḁë deneyam rot om rëḁ degeving in yi. ¹⁰ In vong sir ngahiseḁë benijvesa raḁ, om alam nijraḁsën denepeḁa raḁ yi rot in bë degebë nemaj jaḁ

* **3:2:** Alam Parisai* denelë sën Yesu nevong mehönon benijvesa neraḁ lo nebë nevong huk ti, om nabë gevong dok Buk-sewahsën-yi og nekeyëh horek Buk-sewah-sën-yi. Rëḁ Yesu nër bë Anutu tung Buk-sewahsën-yi in dok vu mehönon, om nabë dok vu mehönon benijvesa jaḁ dok Buk-sewahsën-yi og yik yoh vu, gaḁ su keyëh horek rë. Rëḁ alam Parisai* delë Yesu paya in ngaa sënë bedenevongin bë dengis yi.

yi. ¹¹ Log memö sën denegwang ya mehõnon medenevong lo, denelë yi lom denepetev medeneggëp loḵ vaha gedenengeek bë, “Anutu nalu hong!” ¹² Lob nevo ḵoo vu sir niwëek bë su denanër yi rangah.

Yesu Ggoin Sinarë Nemadluho-bevidek-luu Raḵ
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Loḵ tum ya nyëg ti los ḵedu betahi alam sën kwa nevo sir lo bë dena vu yi. ¹⁴ Log ggoin maluh nemadluho-bevidek-luu raḵ in bë desepa yi geyö rëḵ gevong sir mena denanër yi gagek rangah. ¹⁵ Vo niwëek vu sir ving in degetii memö sën denegwang ya mehõnon ayoj lo geto dena. ¹⁶ Ggoin Simon, lob nër ggev ngwë raḵ nebë Pita. ¹⁷ Lob ggoin Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho raḵ, benër ggev ngwë raḵ luho nebë Boanerges, (degwa nebë luho nij wëek nebë vaḵuvek). ¹⁸ Lob ggoin Andreas luho Pilip ga, Bartolomai luho Matai, geTomas ga, Alpeus nalu Yakobus, geTadaius, geSimon sën yi mehõ-neruuk-alam-Rom ti, ¹⁹ geYudas Iskariot ving, sën rëḵ nanër Yesu rangah lo.

*Yesu Luho Belsebul**
(Mt 12:24-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu yah meya ben lob mehõnon ngahiseḵë yom desupin sir ggökin yah, lom Yesu losho yi hur maluh su deyoh vu bë dega nos rë, in mehõnon ngahiseḵë medeggërin sir. ²¹ Loḵ Yesu yi alam denedo bej gedengo bë alam deggërin sir rot, lob denër bë, “Maḵ yu vong paya!” Lom deya in bë denajom yi nah.

²² Log alam-horek-yi la deyam vu Yerusalem medenenër bë, “Memö alaj Belsebul* nevong yi!” Gedenenër ving bë, “Netii memö to deneya raḵ memö alaj niwëek!” ²³ Loḵ mëm Yesu supin sir yam dus getatekin vu sir bë, “Satan rëḵ getii yö yi hur memö geto dena nabë va? ²⁴ Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og alam sënë su rëḵ demedo los nij wëek rë. ²⁵ Log nabë alam degwa timu debasuh sir medengis sir, og alam sënë su rëḵ demedo los nij wëek rë. ²⁶ Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir medengis sir, og su rëḵ demedo rë, gaḵ rëḵ malaj nama na.

²⁷ Log hil su ayoh vu bë agök Mehõ Nipaya los niwëek saga ben vavunë gabo yi ngaa vër rë. Mëm nabë hil naduu Mehõ los niwëek sënë ahon, og mëm hil rëḵ abo yi ngaa pin vër menama na veröḵ yi.”

²⁸⁻³⁰ Alam sënë denenër bë Yesu nevong ngaa nebë sënë in memö nipaya ti nevong yi, loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yõnon nabë Anutu yoh vu bë dahun mehõnon hir ngaa nipaya pin na, ngaa nipaya los gagek pelësën sën denanër jaḵ Anutu lo. Gaḵ nabë mehõti nanër gagek pelësën

jaḵ Anon Vabuung (nabë yik sëëḵ memö nipaya ti), og Anutu su rëḵ dahun yi gageḵ sënë na rë, gaḵ yö rëḵ gëp vu yi degwata.”

Yesu Ata Loshö Ari Lo
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹ Lob ata losho ari lo yam denare dobnë gedevong gageḵ ya vu yi bë duk na vu sir. ³² Gelosho mehönön ngahiseḵë denedo, lom denër vu yi bë, “Atam garim lo avëhnöm lo yam denare dobnë medeneloḵ tepëḵ in hong!” ³³ Rëḵ loḵ tepëḵ yah vu sir nebë, “Ataḡ lo arig re lo?” ³⁴ Log mala neḵo loḵ beggang ayo menelë alam pin sën detebuu yi lo genër vu sir bë, “Sataḡ lo sarig lo sënë! ³⁵ Alam sën denesepa loḵ Anutu kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, sataḡ lo.”

4

Yesu Nër Gageḵ Peggirinsën Raḵ Mehö Sën Netetëhin Nos Gahis
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Buk ngwë rë, loḵ Yesu yah meya ngaggee böp lo nenga, lom tateḵin gageḵ vu mehönön ggökin yah. Mehönön ngahiseḵë rot desup sir medenetëḵing raḵ sir, lom raḵ ya nedo yaḡ ti raḵ ngaggee vavunë galam pin denedo ngaggee nenga.

² Lom mëm nenër gageḵ peggirinsën ngahiseḵë vu sir, genër bë, ³ “Ham gwengö rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. ⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob soḵ yam pevis medegga. ⁵ Log gahis vahi to meraḵ nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu. ⁶ Lob hes verup netum bevev raḵ, lob meran ya pevis in gëga su luḵ ya dob rë. ⁷ Log gahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig, lob ggök nos besu sis anon rë gema. ⁸ Log gahis vahi to meluḵ ya nedo dob jeji lob kip verup merig mesis anon. Vahi sis dahis ti benemadluho, gevahi sis dahis löö, gevahi sis dahis nemadvahi.” ⁹ Log nër ving bë, “Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gageḵ sënë.”

Yesu Nenër Gageḵ Peggirinsën In Va?
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰ Ya nedo tahsën, loḵ yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën losho alam sën denesepa yi lo, yam deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Gageḵ peggirinsën sën genër-ë degwa nebë va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Anutu netateḵin gageḵ vunsën raḵ yi nyëḡ degwa vu ham, gaḵ alam vahi sën denedo nenga lo, og Anutu nenër vu sir loḵ gageḵ peggirinsën mu,

12 'in bē su rēk degērin sir nah vu Anutu mekevoh hir ngāa nipaya na rē.

Gaḅ degelē mu gesu dejak ni rē,
log degengo mu gesu denatōk jak gāgek degwa rē.' ”

*Yesu Tatekin Mehō Sēn Netetēhin Nos Gahis Lo Yi Gāgek
(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)*

13 Lob loḅ tepēk yah vu sir nebē, “Ma ham su raḅ gāgek peggirinsēn sēnē degwa ni rē? Om maḅ ham rēk jak gāgek peggirinsēn pin ni nabē va? 14 Mehōti sēn netetēhin nos gahis lo nebē mehō nenēr Anutu yi gāgek. 15 Log gahis vahi sēn to nedo loḅ aggata lo nebē alam sēn dengo Anutu yi gāgek ggovek, loḅ tum Satan yam pevis meḅo vēr in ayoj lo. 16 Gegahis vahi sēn to meraḅ nedo dob los gelōng lo nebē mehōnon vahi sēn dengo Anutu yi gāgek log ahēj nivesa medeḅo raḅ pevis. 17 Rēk mu sir nebē nos gega sēn neraḅ vu gelōng lo om denedo teka, loḅ ngāa maggin tōk vu sir, ma, alam denenēr pelēsēn raḅ sir in denesepa loḅ Anutu yi gāgek, lom tum delēēin pevis. 18 Log gahis vahi sēn loḅ nedo vos niggin ggin ayo lo nebē alam sēn denengo Anutu yi gāgek ggovek lo. 19 Loḅ newaj neraḅ in ngāa-dob-yi rot gahēj neving monē bedenelev vahaj in kupeḅ lu ngāa, lob mēm ngāa pin sēnē neggōk Anutu yi gāgek banon nema. 20 Log gahis sēn to meluḅ ya dob jeji lo nebē alam sēn dengo yi gāgek medevasu loḅ ayoj medenevong yoh vu banon neraḅ lo. Sēnē nebē nos rig menesis anon nivesa; vahi nesis dahis ti benemadluho, gevahi nesis dahis lōō, gevahi nesis dahis nemadvahi.”

*Yesu Nēr Bē Hil Su Abun Ram Gevek Na Reek Gebinē
(Lk 8:16-18)*

21 Lob nēr vu sir bē, “Bē hil gelu doḅ ram buk, og maḅ yoh vu bē hil abun duḅ na dēg ayo ti, ma, hil getung duḅ na reek gebinē? Ma! Hil getung jak medo reek vavunē in natum nivesa behil galē nyēg jak. 22 Lob ngāa pin sēn neggēp vunsēn lo, najeeng rēk tato yi rangah, gengāa pin sēn debom meneggēp loḅ gobeng gwēbeng agi, og najeeng rēk alam pin dejak ni. 23 Bē ham nengamin neggēp, og ham gwengo gāgek sēnē meham kwamin bo!”

24 Loḅ nēr vu sir ggōkin bē, “Ham kwamin bo gāgek sēn ham nengo lo nivesa rē. Ngāa sēn ham neving vu mehō ngwē lo, og rēk Anutu bo doḅ nah vu ham nabē, gebo la geving mesevōk. 25 Mehōti sēn neraḅ gāgek degwa ni lo, og rēk jak la degwa ni geving rot. Gemehōti sēn su neraḅ gāgek degwa ni rē lo, og rēk kwa birekin teka sēn neraḅ ni lo benama na verōk yi.”

*Yesu Nēr Gāgek Peggirinsēn Raḅ Nos Gahis Nebē Nekip Nebē
Sēnē*

²⁶ Log nër bē, “Sën Anutu yi Nyëg anon jak lo, og yik nebë mehöti tetëhin nos gahis luk ya dob. ²⁷ Lom neggëp buk genekedi rak monbuk benedo yoh vu buk ngahi, log nos gahis lo kip berig geyi dugin degwa sën nos nerig rak lo. ²⁸ Gahis yö kip verup dob. Neru verup muginsën, lob tung ris rak genema ggol rak, lom mëm vuuk anon. ²⁹ Loḷ nelë bē anon loḷ beris nebung, lob mëm neḷo paggëpek beketöv anon in anon loḷ ggovek lo. Kë! Lob Anutu yi Nyëg anon nerak nebë sënë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Mastet Gahis*
(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)

³⁰ Log nër ggökin yah bē, “Hil nanër nabë Anutu negin hil nebë va? Gehil nanër gagek peggirinsën jak yi nyëg nabë anon nerak nebë va? ³¹ Hil nanër nabë: Sën yi Nyëg anon jak lo, og yik nebë mastet* gahis sën hil nehehin lo. Mastet* gahis sënë og mahen teka rot genos gahis pin kesuu. ³² Loḷ nabë hil gehin, og nakip bejig böpata bekesuu jojeng pin, bemëm nema böp gol dok og sok sën denevëeng medeneya agi rëḷ nam dejegwi newisej dok nema gedejivin kuu. Kë! Lob Anutu yi Nyëg anon nerak nebë sënë!”

Yesu Nenër Gagek Peggirinsën
(Mt 13:34-35)

³³ Yesu nenër vu sir loḷ gagek peggirinsën ngahi yoh vu sën bē dejak ni. ³⁴ Nenër yi gagek vu mehönon pin loḷ gagek peggirinsën nebë sënë, rëḷ mëm losho yi hur maluh yö ya denedo tahsën, log netateḷin gagek sën pin rangah vu sir.

Yesu Nevong Mesang Ahë Yes Rak
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Loḷ buk timu saga, lob nyëg luk ya, lob nër vu yi hur maluh nebë, “Hil ana ngaggee vahi sagu rë.” ³⁶ Yesu rak nedo yaḡ lo vorot, lom yi hur maluh derak ya ving medeya, gedevuu alam saga lo ya. Gelosho yaḡ vahi desepa sir medeya. ³⁷ Lob sang böpata nevë gengaggee nesis böp meneluk ya yaḡ ayo bevuuk loḷ, bevongin bē napup. ³⁸ GeYesu bē kwa rak ngadoheng dus ti meneggëp yiing ggëp yaḡ hus, loḷ mëm yi hur maluh deggee vu yi medenër vu bē, “Tatovaha! Su kwam nevo hil bē vongin hil malad nama rë?” ³⁹ Lom kedi rak pevis bepetupek rak sang los ngaggee bē, “Ggovek ya! Ahëm yes jak!” Lom sang ahë yes rak pevis gededun ma geneggëp. ⁴⁰ Lob mëm nër vu sir bē, “Ham newamin rak in-a? Maḷ su ham ayomin neyam timu vu sa rë?” ⁴¹ Lom kënuj ya rot gedaneloḷ tepëḷ vu sir nebë, “Maḷ mehö sënë yi nebë va? Om sën sang los ngaggee denḡo aye-ë?”

5

Memö To Meya in Garasa Maluh Ti
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Nebë saga, lom ya detök ya ngaggee nenga vahi, sën alam Garasa hir nyëg lo. ² Lob Yesu rak nedo yag meya pesöng ya ronek, lob mehöti kedi ggëp waak sën denebë mehönnon sekëj lo lo meluk to vu yi, lob memö nipaya nedo lo ayo. ³ Mehö sënë ben lo neggëp waak ving mehönnon sekëj gemehöti su yoh vu bë naduu yi ahon jak sëng ma ngaa ti rë gema. ⁴ Gak deneduu nema los vaha rak sëng wirek wirek, lo nevepul sëng in nema genekelugin sëng benepepöö in vaha, gemehöti su yoh vu bë gevong bemala yes jak rë. ⁵ Nedo nyëg heljëng los kedu, log medo nengeek buk los rangah genesis yi rak gelöng.

⁶ Mehö sën nahën nedo adingnë menelë Yesu, lo serög meyam petev neggëp lo Yesu vaha, ⁷ gengeek bë, “Yesu, Anutu Vavunë nalu hong. Geyam in-a? Bë gwevong va vu sa? Sa ketag yök vu hong niwëek neggëp Anutu mala nebë su gebasap sa!” ⁸ In Yesu nër vu memö sënë bë, “Memö nipaya-e! Gwevuu mehö sënë na gegweto gena!” ⁹ Lob mëm Yesu lo tepëk ya vu mehö sënë bë, “Arëm re?” Rëk bë, “Sarëg nebë Mehömehö in he ngahisekë.” ¹⁰ Lo mëm pasang neketag vu Yesu nebë Yesu su getii sir na gedegevuu nyëg sagi.

¹¹ Log böök yu ti vare deneruuk rak kedu sënë vewen, ¹² lom tum memö deketag vu yi bë, “Gwevong he mehe na gegwang na böök sagu ayoj.” ¹³ Lob yogekin bë yoh vu bë degegwang na, lom mëm memö nipaya sën devuu mehö lo ya geto deya degwang ya böök; lob böök saga sir 2,000, lob mëm deserög meya deluk nyëg vaha degwa ti meya devës ya ngaggee bengaggee rehöö sir pin bemalaj maya verök yi.

¹⁴ Lob alam sën denegin böök lo deveya meya denër ngaa sënë rangah vu alam pin sën denedo lo nyëg böp los mahen mahen lo ving. Lob alam saga deyah in bë degelë ngaa sën to meya lo. ¹⁵ Lob deyah vu Yesu medelë mehö sën memö to deya in yi lo. Delë mehö sën Mehömehö gwang ya yi wirek lo vëh tob benedo nivesa gekwa nevo ngaa nivesa, lo tum deneggönengin sir rot. ¹⁶ Lob alam sën delë ngaa agi rak malaj lo, denetatekin ngaa pin sën tök vu mehö los memö nipaya geböök lo pin vu sir ving. ¹⁷ Lom mëm alam pin deketag vu Yesu bë gevuu hir nyëg gena. ¹⁸ Lom Yesu nahën nerak yah yag, log mehö sën memö to deya in yi lo ya ketag vu yi bë na geving yi. ¹⁹ Rëk Yesu vong yi yah genër vu yi bë, “Mu genah megena vu hong alam megena genanër ngaa böp sën Mehöböp vong vu hong los kwa pesivin hong lo rangah vu sir.” ²⁰ Lob yah meya medo nenër gagek sënë rangah vu alam ggëp nyëg sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo

nebë Yesu vong ngaa böp sën sënë vu yi, lom tum alam pin avij netök.

Gagek Rak Yairus Nalu Avëh Luho Avëh Sën Bë Nema Rak Yesu Yi Tob

(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Yesu rak yag meyah meya ngaggee vahi galam ngahisekë desupin sir meyam detetup yi loḵ ngaggee nenga. ²² Nahën nedo ngaggee böp nenga lob dub-supinsën-yi ala ti, arë nebë Yairus, to metök vu yi, lob petev meto neggëp loḵ vaha, ²³ log ketag niwëek vu yi bë, “Sa nalug avëh dus rak in nadiik. Om genam gwebë nemam jak yi in vesa doḵ bemedo.” ²⁴ Lom Yesu ya ving yi beluho deya, lob alam ngahisekë rot desepa luho medepeḵa rak yi medeya ving.

²⁵ Lob avëh ti nikök medo neyam yoh vu ta nemadluho-bevidek-luu. ²⁶ Yi sënë neya vu dokta ngahisekë in bë degevang benivesa jak, rëḵ ma gesu deyoh vu rë, geneḵo vanë rot. Bago sir rak yi monë los yi ngaa pin bemaya verök yi, rëḵ su nivesa nerak rë genikök neyam ata. ²⁷ Avëh sënë lo nengo Yesu bengö nebë nevang mehönön benijvesa nerak, lob mëm sepa yi begwang ya alam ngahisekë sënë lo vuheng atov, beyam to nare Yesu demi gebë nema rak yi tob, in kwa nevo loḵ ayo nebë, ²⁸ “Nabë sa gebë nemaḵ jak yi tob mu, og rëḵ sa nig kelök jak.” ²⁹ Kwa vo loḵ ayo nebë sënë, gebë nema rak tob genengo loḵ ayo nebë nikök tewii ya benivesa rak pevis. ³⁰ Lob Yesu ngo bë niwëek la to meya in yi, loḵ peggirin yi pevis loḵ alam sagi lo vuheng atov meloḵ tepëḵ vu sir nebë, “Re bë nema rak sa tob-a?” ³¹ Rëḵ yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Genelë bë alam ngahi sën denepeḵa rak hong rot, loḵ geloḵ tepëḵ bë re bë nema rak hong in va?” ³² Rëḵ Yesu mala neḵo loḵ menelë sir in bë jak mehöti sën vong nebë agi ni. ³³ Loḵ avëh rak ngaa sën töḵ vu yi lo ni, om ggöneng menelëḵ, lom yam petev meneggëp loḵ Yesu vaha genër yi gagek pin sënë rangah vu yi. ³⁴ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Nalug-e! Ayom yam timu vu sa, lob vong benim vesa rak, om gena los ayom sepëp genim raksën sënë rëḵ nama na verök yi.

³⁵ Yesu nahën nevangwëng vu avëh sënë, log mehö la deḵo gagek ggëp dub ala Yairus yi beggang beyam denër vu dub ala sënë bë, “Nalum diik ya gwëbeng, om su gwëḵo Tatovaha mala seggi rë.” ³⁶ Loḵ Yesu su bë nenga vu hir gagek rë, genër vu dub-supinsën-yi ala bë, “Su newam jak! Gaḵ ayom nam timu vu sa!” ³⁷ Lob nërin alam pin saga bedenedo, geyik losho Pita geYakobus luho ari Jon, gavëh avö sën diik lo ama, medeya. ³⁸ Ya deto dub ala sënë yi beggang, lob mëm nelë bë alam ngahisekë denedo genengo bë denevang dedun böpata gedenesu medenesis sir rot. ³⁹ Nebë sënë rëḵ Yesu loḵ ya

beggang ayo benër vu sir bē, “Ham nevong dedun böpata los ham nesu rot nebē sēnē in va? Hurmahen sēnē su diik rē, gaḵ neggēp yīing mu!” ⁴⁰ Loḵ denöp raḵ yi, lom tii sir pin to deya dobnē gemēm losho hurmahen sēnē ama lu ata, geyi hur maluh lööho sēn deya ving yi lo, medelok ya beggang ayo sēn hur avēh diik meneggēp loḵ lo, ⁴¹ lob jom loḵ nema genēr vu loḵ ayej bē, “*Talita kumi!*” (Degwa nebē, “Avēh mahene! Kwedi jak!”) ⁴² Lom mēm avēh mahen lo kedi raḵ pevis meneggee meneya, in yi ta nemadluho-bevidek-luu. Gemem sir pin kenuj ya rot in. ⁴³ Log Yesu vo koo vu sir bē su dena denanēr ngaa sēnē rangah vu mehō la, genēr ving bē degevong nos vu avēh mahen sēnē.

6

Alam Nasaret Depelē Yesu

(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Ggovek log Yesu yah meya yi nyög, lom yi hur maluh deya ving yi. ² Lob Buk-sewahsēn-yi* lom luḵ ya dub-supinsēn-yi menetahu alam. Sir ngahi denedo, lom dengo aye bavij töḵ medenēr vu sir nebē, “Mehō sēnē neḵo gāgēk sēnē vu tena? Maḵ re vong gāgēk los kwa sēnē vu yi? Re loḵ vu yi om sēn nevong ngaa böp böp nebē agi? ³ Sēnēḵ yīḵ Maria nalu, mehō sēn nelev beggang lo? Gari lo sēn Yakobus luho Yoses geYudas lu Simon agi lo? Gavēhnö lo sēn yīḵ nahēn denedo ving hil-ē lo?” Lom denelē yi paya. ⁴ Nebē sēnē lob Yesu nēr vu sir bē, “Alam vu nyög pin deneko mehō-nenēr-gāgēk-rangahsēn arēj raḵ, gaḵ yō hir alam, gehir degwa, gesir sēn losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵ Lom Yesu su yoh vu bē gevong ngaa böp vu saga rē. Gaḵ yīḵ nebē nema raḵ alam nijraksēn ti ti mu benijvesa nerak. ⁶ Lob avi töḵ meranga nema in su denevong ving yi rē gema. Lom ya neḵo loḵ beggang-bu sēn denedo dus raḵ lo metateḵin Anutu yi gāgēk vu sir.

Yesu Vong Yi Hur Maluh Nemadluho-bevidek-luu Sēn Deya Rak

(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Lob supin yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sēn lo genēr vu sir bē dena jaḵ. Nevong sir luu luu ya genēr vu sir bē degetii memö nipaya lo geto dena. ⁸ Lob nēr gāgēk vu sir ving bē denatohin atoheng mu gedena meris. Su degeḵo nos sepa, gevahek los monē gēp. ⁹ Gaḵ yīḵ dejöp suu beröpröp ading timu gesu degeḵo ngwē sepa. ¹⁰ Log yīḵ nēr yah vu sir ggökin bē, “Bē mehōti geḵo ham luu luu sēnē doḵ na yi beggang megegin ham, og ham naḵöök doḵ beggang saga rot beham na jaḵ. ¹¹ Rēḵ nabē beggang-bu ti su degegin ham los degengo ham gāgēk nivesa rē, og ham tetēhin kebus in

vahamin, in dejak ni nabë devong paya, log ham gwevuu beggang ti saga na geham na jak. ¹² Lob mëm deya rak meya denër Anutu yi gagek sënë rangah vu mehõnon bẽ degevu hir ngaa nipaya na gedegërin sir nom vu Anutu. ¹³ Gedenetii memõ ngahisekë to deneya, gedenerikin wël* kele-oliv* rak mehõnon ngahisekë sën nij nerak lo ving, benijvesa nerak.

Mehõ-neripek-alam Jon Diik Nebë Sënë
(Mt 14:1-12; Lk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Alam pin dengo Yesu bengõ medenër ya meyoh vu alam pin, beMehõ-los-bengõ Herot* ngo ving bẽ nevonng ngaa bõp nebë sënë, lom alam vahi denenër bẽ yik sënëk Mehõ-neripek-alam Jon sën diik lo rëk vesa loḵ yah, om sën nevonng huk los niwëek nebë agi. ¹⁵ Rëk mu alam vahi denenër bẽ, “Mu mak Elia.” Galam vahi denenër bẽ, “Mu mehõ-nenër-gagek-rangahsën ti nebë alam sën denenër gagek rangah wirek lo.” ¹⁶ Rëk mu Herot* nengo bengõ nebë sënë lob nër bẽ, “Mu yik Jon sën sa ketöv kwa lo sën kedi rak yah.”

¹⁷ In wirek og Herot* yõ vonng mehõ la ya dejom Mehõ-neripek-alam Jon ahon medetung loḵ ya karabus rak degwa nebë sënë: Herot* ggoḵ ari Pilip venë Herodias, betum neḵo netu venë, ¹⁸ lom Jon nër vu Herot* bẽ, “Gehodeḵ arim avëh, sënë su yoh vu rë, gekweyëh horek!” ¹⁹ Lob Herodias ahë sengën vu Jon bebë ngis yi nadiik rëk ma, gaggata su neggëp rë, in Herot* neggõnengin Jon. ²⁰ In nerak ni bẽ su nevonng ngaa nipaya ti rë, gaḵ yi mehõ yohvu beyi vabuung, lom negin yi nivesa. Nengo Jon yi gagek lom kwa neya ngahi gayo maggin, rëk ahë neving pangsën bẽ gengo yi gagek rot.

²¹ Nebë sënë geHerodias yõ medo mekwa nevo bẽ buk ti rë. Lob mëm buk ti, lob Herot* kwa vo yi buk sën ata ḵo yi wirek lo, lob nevonng nos bõpata ti vu yi ggev losho yi alam sën denegin begõ lo hir ggev, gevu alam bõp bõp vu distrik Galilea pin. ²² Medo denegga nos sënë geHerodias nalu avëh avõ ti lo ya nelõo loḵ malaj, geHerot* losho yi vatëveḵ sën ahëj nivesa rot vu yi, lom Mehõ-los-bengõ Herot* nër vu bẽ, “Genanër ngaa ti sën ahëm neving rot lo rangah vu sa, lob sëḵ bo nõk vu hong.” ²³ Lom tato nema ya vavunë genër yõnon rot bẽ, “Ngaa ti sën genanër vu sa lo, og yik sëḵ bo noh vu nõk vu hong. Gaḵ bẽ genanër sa ngaa pin sënë vewen, og sa su rëḵ gulin rë.”

²⁴ Lob avëh avõ to meyah dobnë beya meloḵ tepëḵ vu ata bẽ, “Senah mena nanër va?” Rëḵ bẽ, “Mehõ-neripek-alam Jon yu!” ²⁵ Lom pevis meloḵ yah humek ayo menewa newa meneya vu mehõ-los-bengõ menër vu yi bẽ, “Sa bẽ gwevonng Mehõ-neripek-alam Jon yu vu sa! Gwetung doḵ medo gabum ti megebo vu sa pevis.” ²⁶ Lob mehõ-los-bengõ ayo maggin rot, rëḵ ggõneng vu gagek sën nër rangah vu avëh lo, lob su bẽ rëḵ keyëh gagek rë

in nër yönön getato nema ya vavunë, beyi alam vatëveḵ pin denḡo. ²⁷ Lom pevis mevong alam-begö-yi ti ya in Jon yu loḵ ḵarabus ayo. Lob ketöv Jon kwa, ²⁸ betung loḵ gabum ti, beḡo yom vu avëh avö sënë lo, loḵ mëm ḵo meyah vo vu ata.

²⁹ Ggovek saga lob Jon yi hur maluh denḡo bengö bē desis yi mediik, lob ya deḡo meya debē loḵ waak heljēng yi ti.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-13)

³⁰ Lob sinarë sën Yesu vong sir ya lo yom deverup vu yi, bedenër huk sën denevong lo los gägeḵ pin sën denenër vu alam lo vu yi. ³¹ Galam ngahiseḡe deneyah gedenevom vu sir besu deyoh vu bē dega nos rē, lom Yesu nër vu yi hur maluh lo bē, “Ham nam hil ngo ana medo nyëḡ-yumeris tahsën geham sewah teka rē!”

³² Lom mëm sir yö anon derak ya yag medeya nyëḡ-yumeris tahsën ti. ³³ Rëḵ alam ngahi delē bē deneya rak, lob derak nyëḡ sën bē dena lo ni, lob alam vu nyëḡ böp pin saga deneserög medeneyoh roneḵ medenemugin meya denegin Yesu losho yi hur maluh vu ngaggee böp nenga vahi sagu. ³⁴ Yesu pesong ya roneḵ loḵ lē bē sir ngahiseḡe, lob kwa vongin sir rot, in sir nebē sipsip sën alaj main sir, lom mëm tateḵin gägeḵ ngahiseḡe vu sir rot, ³⁵ besehuk luḵ, lom yi hur maluh ya denër vu yi bē, “Sënëḵ nyëḡ-yumeris tahsën sënë genyëḡ ggovek ya, ³⁶ om gwevong sir medenah medena beggang-bu ti ti sën neggëp dus agi medebago hir nos.” ³⁷ Loḵ nër yah vu sir bē, “Mu ham ngo gwevong nos vu sir!” Loḵ deloḵ tepëḵ yah vu bē, “Gemonë K200 tena in he na bago brët noh vu sir medega?” ³⁸ Lom mëm loḵ tepëḵ vu sir bē, “Ham brët va la neggëp-a? Ham nah gwelē rē!” Lob yah delē beyom denër vu bē, “Brët nemadvahi, gegël luu!”

³⁹ Nebë saga, lob mëm nër vu alam pin bē, “Ham gweto medo yu ti ti jak pahup sën nimewis aga, beham medo rē!” ⁴⁰ Lob to denedo yu yu rak neggëp alam mehödahis nemadvahi vahi, geraḵ neggëp alam mehödahis löö löö. ⁴¹ Ggovek ya, lob mëm nejom brët nemadvahi saga gegël luu lo rak, bemëm varah mala rak yageḵ gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu, log mëm deḡo brët bevo vu yi hur maluh bemëm ya devo ggelek yoh vu alam pin. Lob heḵ gël mevo yoh vu sir pin nebë saga ving. ⁴² Lom degga beyoh vu sir pin bahëj pup ya. ⁴³ Degga ggovek, log desupin brët los gël sën nedo lo loḵ sap nemadluho-bevidek-luu bepup ya. ⁴⁴ Log alam sën degga nos lo, sir maluh 5,000.

Yesu Vare Neggök Ngaggee Vavunë

(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Ggovek ya log Yesu vong yi hur maluh bë dejak na yag medenamugin medena ngaggee vahi medena Betsaida, geyik medo megevong alam pin sën deketekin medena rë. ⁴⁶ Lob vong sir ya, log ya los kedu in bë najom jak. ⁴⁷ Nebë saga lob sehuk luk geyag to meya ngaggee vuheng atov geYesu yö ti nahën nedo kedu. ⁴⁸ Loḵ nelë bë denevimengin yag rot in sang neruuk sir los yag yom. Loḵ nyëg neggovek in bë geheng, lob Yesu vare neya raḵ ngaggee vavunë beya meto vu sir bevong in bë kesuu sir gena. ⁴⁹ Rëḵ delë bë vare neya raḵ ngaggee vavunë meneya, lob dekuung bë alam-diiksën kenuj ti, lom dengeek. ⁵⁰ In sir pin delë medeggöngengin yi medelëk rot, rëḵ Yesu vengwëng ya vu sir pevis bë, “Ham su newamin jak! Yik sa sënë, om ham su göng!” ⁵¹ Lom raḵ ya yag ving sir, log sang maya avuti, lom tum avij netoḵ mederanga nemaj ⁵² in su kwaj nevo brët sën vet alam raḵ lo rë gema. In nahën gesu kwaj toḵ raḵ degwa rë.

Yesu Nevong Alam Genesaret La Menij Vesa Raḵ
(Mt 14:34-36)*

⁵³ Lob derak yag medetok ya Genesaret*, lom mëm deseyu yag ahon ya ngaggee nenga menedo. ⁵⁴ Log depesong mederak ya ronek, lom alam vu nyëg sagi delë Yesu mederak ni pevis. ⁵⁵ Lom mëm deneserog medeneyoh vu nyëg saga pin medenevaku alam nijraksën loḵ hir kanyë medeneya nyëg sën denengo bë Yesu ya meto nedo lo. ⁵⁶ Vu beggang yu böp geyu mahen geyoh vu nyëg sën Yesu neyoh lo pin, og denebë alam nijraksën ya deneggëp telig, log deneketag vu yi bë yoh vu bë degebë nemaj jak yi röpröp ading nenga mu. Lom alam pin sënë sën denebë nemaj raḵ yi tob lo, og nijvesa nerak.

7

*Alam Hib Wirek Hir Gagek Mugeng
(Mt 15:1-9)*

¹ Parisai* galam-horek-yi la vu Yerusalem desupin sir medeya vu Yesu. ² Lob delë bë yi hur maluh vahi denegga nos los nemaj nipaya-sënë nebë su deneripek nemaj yoh vu alam Yuda hir horek mugin rë gema. ³ Denër nebë sënë in Parisai* ving alam Yuda pin denesepa loḵ alam hib wirek hir gagek sën nebë: Su dejipek nemaj namugin rë, og su rëḵ dega nos. ⁴ Gengaa pin sën debago vu maket lo, og deneripek rë, loḵ mëm denegga. Gemedo denesepa alam hib wirek hir gagek mugeng ngahisekë nebë sënë ving, bedeneripek kap gegabum gedëg aën los ngaa pin. ⁵ Denevong nebë sënë, om sën Parisai* losho alam-horek-yi deloḵ tepëḵ vu Yesu bë, “Hong hur maluh dekeyëh horek medenegga nos los nemaj nipaya gesu denesepa loḵ alam hib wirek hir gagek rë in

va?" ⁶ Lob nēr yah vu sir bē, "Mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn Yesaya nēr valek ham yōnon bē ham ayomin luu. Kevu wirek meneggēp nebē sēnē:

'Alam sēnē deneko sarēg rak rak avij meris mu,
gak ayoj nilēlin sa.

⁷ Yō denenēr mehōnon hir horek mu, log denenēr nebē "Anutu yi gāgek sēnē!"

Log deneko sarēg rak meris mu.'

⁸ Ham lēein Anutu yi horek ya, geham nejom mehōnon hir gāgek mugeng ahon."

⁹ Loḱ nēr vu sir ggōkin bē, "O yōnon! Maḱ ham mehōnon los kwamin, om sēn ham neruu demimin vu Anutu yi horek geham ngo nesepa loḱ alam hib wirek hir gāgek-ē? ¹⁰ In Moses nēr wirek meneggēp bē, 'Gegurek amam lu atam babuj!' genēr ving bē, 'Bē mehōti nanēr gāgek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik.' ¹¹ Loḱ ham nenēr bē, 'Bē mehōti yi monē lu ngaa neggēp in bē doḱ vu ama ma ata jak, rēḱ mu nanēr vu luho nabē, "Sa bē doḱ vu meluu megevong sa ngaa sēnē nōk vu meluu, rēḱ mu rēḱ nama in sehooin rak ggovek netu Korban (sēnē nēr bē tu Anutu yi seriveng)."

¹² Nenēr nebē saga, lob ham nevo veyovin bē, 'Yik ggovek, su doḱ vu ama lu ata!' ¹³ Lob sēnē og ham nekweyēh Anutu yi horek meham nenēr bē ngaa meris, geham nesepa loḱ alam hib wirek hen hir gāgek menenēr bē ngaa anon. Beham netahu nalumin lo loḱ ving. Geham nevong ngaa ngahiseḱ nebē sēnē."

Nгаа Sēn Nevong Mehōnon Menij Paya Nerak
(Mt 15:10-20)

¹⁴ Ggovek, loḱ supin alam ggōk yahin menēr vu sir bē, "Ham pin gwengo sa gāgek bejak ni venuh! ¹⁵ Ngaa pin sēn hil naha lo su yoh vu bē duk na mehōti ayo megevong benipaya jak rē. Gak mu ngaa sēn nedo loḱ ayo merak neverup avi lo mu sēn nevong benipaya nerak. ¹⁶ [Bē mehōti nenga neggēp og gengo mekwa bo rē!]"

¹⁷ Nēr gāgek sēnē ggovek, log vuu alam saga gerak ya beggang, loḱ mēm yi hur maluh ya deloḱ tepēḱ vu yi in gāgek peggirinsēn sēnē. ¹⁸ Lob loḱ tepēḱ yah vu sir bē, "Ma ham nahēn geham su nerak ni rē? Maḱ ham su rak ni bē ngaa pin sēn hil naha meneloḱ ya hil ayod lo, og su yoh vu bē gevong mehōti benipaya jak rē? ¹⁹ In ngaa nebē sēnē su negwang ya mehōnon ayoj rē, gak neluḱ ya ahēj kevus mu, loḱ tum to neluḱ ya asoreng." Yesu nēr vu hil loḱ gāgek sēnē nebē nos los reggu aggagga pin og nivesa. ²⁰ Log mēm nēr vu sir bē, "Ngaa sēn nedo loḱ mehōnon ayoj meneverup avij lo, sēn nevong bemehōnon nij paya nerak. ²¹ In ngaa sēn neggēp loḱ

mehönon ayoj merak neverup avij lo nebë sënë: Kwaj nevo ngaa nipaya, denevong baggëb, deneggodek ngaa, denesis mehönon medenediik, ²² deneggodek mehö ngwë venëj ma reggaj, malaj anonin mehö ngwë yi ngaa, denevong ngaa nipaya aggagga, denetetuhin mehö ngwë, kwaj nevo ngaa nipaya yoh vu buk pin netu hir ngaanon, ahëj sengën, denenër gägek pelësën rak mehönon, deneko sir rak, denevong jeggin jeggin. ²³ Ngaa nipaya pin sënë loq neggëp mehönon ayoj, besën rak neverup avij menevong benij paya nerak.”

*Ponisia Avëh Ti Vong Ving Yesu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Lob Yesu kedi rak loq saga meya Ture los Sidon hir nyëg, beya nedo loq beggang ti. Vongin bë bun yi, rëk ma gesu yoh vu bë dah bengö vun rë. ²⁵ Loq avëh ti vu sagu ngo bë Yesu nedo, lom ya vu yi pevis. In memö nipaya ti gwang ya nalu avëh ayo menevong yi, lom ya pevis mepetev meneggëp loq Yesu vaha. ²⁶ Avëh sënë og avëh yu ngwë, ata Grik avëh beko yi vu Ponisia vu distrik Suria benedo, lob ya ketag vu Yesu bë getii memö geto mena in nalu.

²⁷ Lob Yesu nër rak gägek peggirinsën yah vu yi bë, “Hil abet hurmahen namugin rë, in su yoh vu bë hil gako hurmahen hir nos vër megetë na vu anöö rë!”

²⁸ Loq avëh sepa loq yi gägek menër yah vu yi nebë, “Ëë-ë, Mehöböp yönon! Gaq mëm hurmahen hir nos sën denegga gemetes to neluk ya reek len lo, og mëm anöö yam denepatu medenegga.”

²⁹ Lom mëm Yesu nër yah vu yi bë, “Genër gägek los kwam saga, om genah megena böm in memö nipaya vuu nalum geto meya gwëbeng!” ³⁰ Lom yah meya ben genalu rak neggëp kanyë gememö to meya verök yi yoh vu sën Yesu nër lo.

Yesu Vong Bemehö Nenga Mir Gekwa Ngengöling Ti Nivesa Rak

³¹ Lob Yesu vu Ture hir nyëg meyoh ya Sidon meneya ngaggee böp Galilea nenga meya neko loq nyëg sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo hir dob. ³² Lob deko mehöti nenga mir gekwa ngengöling bedeya vu yi medeketag bë gebë nema jak yi. ³³ Mehönon ngahisekë denedo saga, lom li yi meya nenga tahsën, loq mëm gelu nema deggis loq ya mehö lo nenga len, log pesuv nyë kos metung rak daggen. ³⁴ Yesu mala ya yagek gerov saheng in kwa pesivin mehö sënë lo, log nër vu bë, “*Epata!*” (Degwa nebë “Nengam natök!”). ³⁵ Lom nenga tök mengo gägek gedaggen neggee menevongwëng nivesa. ³⁶ Lob mëm Yesu vo koo vu sir pin saga bë su dena denanër gägek sënë rangah vu mehö la.

Yesu vo ƙoo vu sir niwëëk, rëƙ ma gedekeyëh aye genij wëëk beya denër rangah. ³⁷ Alam denƙo lob ƙenuj ya rot medenër bë, “Mehö sënë nevonƙ ngaa pin nivesa. Om sën nevonƙ balam nengaj mirsën denenƙo ƙaƙek, genevonƙ balam kwaj ngenƙoleng denevonƙwëng nivesa.”

8

Yesu Vet Alam 4,000 (Mt 15:32-39)

¹ Loƙ buk saga alam ngahiseƙë desupin sir ya vu yi ggökin benos main sir, lom supin yi hur maluh menër vu sir bë, ² “Sa kwag nevonƙin alam sënë in hil nado buk löö genos main sir. ³ Sir vahi deyam vu nyëƙ ading, om nabë sa gevonƙ sir medenah bej los ahëj meyip, og rëƙ nöƙ denadiiƙ aggatata.”

⁴ Lom yi hur maluh deloƙ tepëƙ yah vu yi bë, “Hil nado nyëƙ-yumeris tahsën sënë, om hil rëƙ ƙaƙo nos vu tena in hil abet mehönon sënë ƙaƙ-a?” ⁵ Lob Yesu loƙ tepëƙ yah vu sir bë, “Ham ƙo brët va la?” Loƙ denër yah vu yi bë, “Nemadvahi-bevidek-luu!”

⁶ Lom mëm nër vu mehönon pin beto denedo dob, log ƙo brët nemadvahi-bevidek-luu sënë raƙ gejom raƙ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu yi hur maluh in bë debo gelek noh vu alam pin, lom mëm devo ggelek yoh vu sir.

⁷ Gegël mahen luu neggëp ving, lob nejom raƙ yah vu Anutu los kwa vesa in, genër vu yi hur maluh bë debo gelek noh vu alam pin geving. ⁸ Lob degga meyoƙ vu sir pin beggovek ya, log vahi nedo bedesupin loƙ jebeng nemadvahi-bevidek-luu mepup. ⁹ Log alam sën degga nos lo, sir yoh vu 4,000. Log mëm Yesu vonƙ sir ya, ¹⁰ log pevis belosho yi hur maluh deraƙ ya yaƙ ti medeya nyëƙ Dalmanuta.

Parisai Deseggi Yesu Yi Huk Niwëëk (Mt 16:1-4; Lk 12:54-56)*

¹¹ Lob Parisai* la kwaj nevo bë depelë Yesu, lom ya deto vu bedeseggi yi bë, “Gwevonƙ ngaa böp yaƙek yi ti in he galë nabë Anutu vonƙ hong yam!” ¹² Lob Yesu ayo maggin berov saheng genër vu sir bë, “Ham sën ham nedo dob-ë, ham vonƙin bë sa gevonƙ ngaa böp in bë tato nabë Anutu vonƙ sa meseyam in va? Rëƙ mu sa nanër vu ham yönon nabë sesu rëƙ gevonƙ ngaa böp ti beham gwelë rë, ƙaƙ rëƙ nama!” ¹³ Lob vuu sir geraƙ yah nedo yaƙ ggökin meyah meya ngaggee vahi.

Degegin Sir In Parisai Losho Herot* Hir Gagek (Mt 16:5-12)*

¹⁴ Yi hur maluh kwaj virekin nos gesu deƙo la sepa rë, geyiƙ brët perurek timu raƙ nedo yaƙ. ¹⁵ Lob Yesu nër vu sir loƙ ƙaƙek peƙgirinsën bë, “Arë! Ham gwegin ham vu Parisai* hir

yiist*, gevu Herot* yiwi geving.”¹⁶ Lom kwaj nevo yi gagek medenesap sir rak medenër vu sir bē, “Hil su haḳo brēt la sepa rē, om sēn maḳ nenēr aga!”¹⁷ Loḳ Yesu rak ni, lom nēr vu sir bē, “Nebē va sēn ham nesap ham rak bē ham su ḳo brēt la sepa rē-ē? Maḳ ham duḡin degwa? Ma maḳ ham ayomin yō nahēn niwēēk-a?”¹⁸ Ham malamin neggēp rēḳ ham su nelē rē? Geham nengamin neggēp rēḳ ham su nengo rē? Ma ham su kwamin nevo¹⁹ sēn sa debu brēt nemadvahi vu alam 5,000 geham supin vahi loḳ ya sap va la mepup lo rē?” Rēḳ denēr yah vu bē, “Nemadluho-bevidek-luu!”²⁰ Rēḳ bē, “Log sēn sa deḡo brēt nemadvahi-bevidek-luu vu alam 4,000 lo, og ham supin vahi loḳ ya jebeng va la mepup-a?” Loḳ denēr bē, “Nemadvahi-bevidek-luu!”²¹ Loḳ tum loḳ tepēḳ bē, “Rēḳ ham ngo nahēn geham su rak degwa ni rē?”

Yesu Vong Bemehö Los Mala Ḳenod Ti Vu Betsaida Nivesa Rak

²² Loḳ tum yah deverup Betsaida, lob alam la deli mehō mala ḳenod ti yam vu Yesu bedeketaḡ vu yi bē gebē nema jaḳ yi.²³ Lob Yesu jom loḳ nema geli yi meluho deya beggang telig nenga, loḳ mēm pesuv nyē ḳos loḳ ya mala gahis gebē nema rak yi, log loḳ tepēḳ vu nebē, “Gēlē ngaa la?”²⁴ Lob vēr mala rak menēr bē, “Sa nehalē mehōnon, rēḳ mu sa halē ahēj ḳenu nebē kele, rēḳ mēm vare deneggee medeneya!”²⁵ Lob mēm Yesu bē nema rak yah mala gahis ggōkin, lob mēm mehō lo mala tum niwēēk menelē nyēḡ, bemala nivesa rak genelē ngaa pin neggēp rangah.²⁶ Lob nēr vu mehō sēnē bē, “Su gedoḳ nah beggang-bu ti sēnē pehi gökin bedegelē hong!” Log vong yi yah ben.

Pita Nēr Yesu Arē Rangah (Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Log Yesu losho yi hur maluh ya medo deneko loḳ beggang-bu ti ti sēn neggēp dus rak Sisarea vu distrik Pilipi lo. Nahēn deneyōk aggata log loḳ tepēḳ vu yi hur maluh bē, “Alam denenēr sa bē sa re?”²⁸ Loḳ denēr yah vu yi bē, “Alam vahi denenēr bē Mehō-neripek-alam Jon hong, gevahi denenēr bē hong Elia, gevahi denenēr bē hong mehō-nenēr-gagek-rangahsēn wirek hen ti!”²⁹ Loḳ yik loḳ tepēḳ yah vu sir bē, “Log hameḳ? Ham nenēr bē sa re?” Loḳ Pita nēr yah vu yi bē, “Hong Kerisi*. Mehō sēn Anutu ggooin rak in bē geḳo he nah lo.”³⁰ Lob vo ḳooin niwēēk vu sir bē, “Om ham su na nanēr sa nabē sēnē vu mehōti!”

Yesu Nēr Rangah Bē Rēḳ Nadiik Nabē Sēnē (Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Lob mēm nēr ngaa sēn rēk natōk vu yi lo rāngah vu sir bē alam bōp bōp galam-deneḱo-seriveng hir ggev rēk debo vanē vu Mehōnon Nalu rot, galam-horek-yi rēk degeruu demij vu yi, lob dengis yi menadiik gebuk natu lōō loḱ kedi jaḱ nah gökin. ³² Nenēr vu sir nebē sēnē, lob Pita li yi meya nenga mevong gagek raḱ yi bē, “Su genanēr gagek nabē sēnē!” ³³ Loḱ Yesu peggirin melē yi hur maluh pin, genēr Pita bē, “Hong Satan! Gwevu sa gegena! In su kwam tōk raḱ Anutu kwa rē, gaḱ mu kwam nevo ngaa nebē sēn mehōnon yō kwaj nevo lo.”

³⁴ Lob supin alam yu bōpata saga deyam ving yi hur maluh benēr vu sir bē, “Mehōti bē natu sa hur, og kwa birekin yi gekerē yi kelepeḱo* metamuin sa. ³⁵ Mehōti bē kwa bo yi begegin nivesa, og rēk anon mala nama, gaḱ mehōti bē kwa birekin in yi benadiik in sa los Bengō Nivesa, og rēk medo mala-tumsēn. ³⁶ Gaḱ nabē mehōti yō geko yi jaḱ in ngaa dob yi pin bemedo loḱ nadiik, og yi ngaa sēnē rēk doḱ vu yi nabē va? ³⁷ Ma mehōnon rēk debago Anutu jaḱ va in gevong bedemedo malaj-tumsēn-a? Ma! ³⁸ Alam sēn denedo dob agi sir mehōnon nij paya los deneruu demij vu Anutu, om nabē sir ti ninamum in sa los sa gagek vu dob sēnē, og vu Buk-tamusēn sēn Mehōnon Nalu nom los Ama yō niwēek geyi vunek vunek yagek yi geyi angēr vabuung lo, og rēk ninamum in mehō saga doḱ nah.”

9

¹ Lob Yesu nēr vu sir ving bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Ham sēn nare agi vahi su rēk denadiik rē, gaḱ rēk nahēn demedo medegelē gAnutu yi nyēg anon jaḱ los niwēek.”

Yesu Navi Agga Ngwē Raḱ
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Nahub gebuk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek rē, loḱ Yesu ḱo Pita lōōho Yakobus lu Jon beli lōōho belosho deya ḱedu ading ti beyō ya denedo. Lob Yesu nare loḱ lōōho malaj, lom lōōho delē genavi agga ngwē raḱ, ³ geyi tob veroo meris genepelibin, mehōti su yoh vu bē jipek tob ti meveroo jaḱ nabē sēnē rē. ⁴ Lob delē Elia luho Moses yam denare ving yi gelōōho denevengwēng. ⁵ Lom Pita nēr vu Yesu bē, “Sa alage! He nado mehalē ngaa sēnē om mēm nivesa rot, om he dev numeng lōō, ti vu hong, gengwē vu Moses ga, ngwē vu Elia.” ⁶ Lōōho deneggōneng in sir rot, om sēn Pita vengwēng pevis benēr nebē saga gesu kwa vo nivesa rē. ⁷ Loḱ pevis bebeggob ti yam ggērin sir, log aye ti yam loḱ beggob lo ayo bē, “Sa nalug yik sēnē sēn sahēg neving yi lo, om ham gwebē nengamin vu

yi.”⁸ Nebë saga loḵ pevis belööho malaj neḵo loḵ nyëḡ rëḵ su delë mehöti rë. Gaḵ Yesu perurek timu yö nare ving sir.

⁹ Lob nahën deneluk medeneyam vu ḵedu genër niwëëḵ vu lööho bë su denanër ngaa sën delë lo rangah. Gaḵ yö ḡep rot bemëm Mehönon Nalu kedi jaḵ nah vu bedub rë, loḵ mëm. ¹⁰ Lom devong yoh vu yi gageḵ sënë, loḵ yö yom medo denesap sir raḵ medenër bë, “Kedi jaḵ nah vu bedub sën nabë va?” ¹¹ Lom deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Rëḵ nebë va sën alam-horek-yi denër bë Elia namugin menom dob-ë?” ¹² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, Elia namugin menom in gero ngaa pin nah. Loḵ maḵ gageḵ va ti sënë sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë mehönon rëḵ debo vanë vu Mehönon Nalu bedegeruu demij vu yi-ë?” ¹³ Om mëm sa nanër vu ham nabë Elia yom ggoveḵ, rëḵ mehönon devong ngaa nipaya vu yi yoh vu yö kwaj, nebë sën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo.”

Yesu Vong Memö To Meya In Hurmahen Ti
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)

¹⁴ Lob yah deto vu yi hur maluh vahi lo, lob delë gemehönon ngahiseḵë ya detetup sir, gelosho alam-horek-yi denemehoo sir. ¹⁵ Ya meto detoḵ vu sir, lob alam pin delë Yesu bedelëḵ in yi, lom pevis medeseröḡ medeya vu yi in bë denajom nema. ¹⁶ Lob loḵ tepëḵ vu sir bë, “Ham höḵ ham in gageḵ re?” ¹⁷ Loḵ sir ti aye raḵ menër yah vu bë, “Tatovaha! Sa haḵo nalug ti sën yam vu hong in memö kwa ngengöleng ti gwang ya ayo, lom su nevengwëḡ rë. ¹⁸ Loḵ buk sën memö negwang ya yi, og nepengah yi raḵ dob, log nyë ḵataḵ netung genevu nengitek geni neköpek, om sën sa haḵo meyam. Sa ḵetaḡ vu hong hur maluh sënë bë degetii memö geto mena in, rëḵ ma gesu deyoh vu rë.”

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “O ham mehönon sën nedo dob-ë! Ham su nevong ving sa rë! Om maḵ sëḵ medo geving ham buk va la geving-a? Gesëḵ medo ḵerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Om maam ham gweḵo hurmahen nam vu sa rë!” ²⁰ Lob deḵo maluh mahen sënë ya vu yi, lob memö nelë Yesu, lob pevis mevong behurmahen vës meto nesap nyëḡ meggëp neyon yi genyë ḵataḵ netung.

²¹ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ vu ama bë, “Ngaa sënë töḵ vu yi nangërek-a?” Rëḵ bë, “Yö nahën niḵoḵ lob vong, genevong menesepa loḵ rot. ²² Nevesi yi raḵ nengwah los netë yi luḵ ya bël beron ngahiseḵë bebë nadiik. Rëḵ mëm nabë geyoh vu, og mëm kwam paya in aluu megedoḵ vu.” ²³ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Mu nabë ngo geyoh vu, og mëm! In alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo, og deyoh vu bë degevong ngaa pin.” ²⁴ Lob ama pevis besu bë, “Yiḵ sayoḡ neyöḵ vu hong mahen

teka mu, rëk mu nabë mëm gedok vu sa, og sëk ayog nök timu vu hong pangsen.”²⁵ Yesu lë bë alam ngahisekë desupin sir ya vu yi rot, lom pevis menër memö nipaya sën lo bë, “Hong memö kwam ngengöleng los malam kenod! Sa nanër vu hong nabë: Gwevu hurmahen sënë gegweto gena, gesu gedok nah gökin!”²⁶ Lob memö ngeek gesesö yi rot lok hurmahen, log mëm to meya gehurmahen niköpek meneggëp nebë heljeng, lom alam ngahisekë denër bë, “Diik ya verök yi!”²⁷ Rëk Yesu jom lok nema beko yi rak gemëm kedi rak.

²⁸ Log Yesu rak yah beggang belosho yi hur maluh yö denedo, lob delok tepëk vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?”²⁹ Lok nër yah vu sir bë, “Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë, gaq hil najom jak mu og mëm!”

*Yesu Nër Ggökin Bë Rëk Nadiik Nabë Sënë
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)*

³⁰ Ggovek gedekedi vu nyëg saga bedeya rak meya deneko lok distrik Galilea, lom vun yi in bë alam su dejak nyëg sën nedo lok lo ni.³¹ In netatekin gagek vu yi hur maluh benenër vu sir bë, “Rëk degetung Mehönon Nalu dok na mehönon nemaj, log dengis yi menadiik. Dengis yi menadiik govek gebuk löo jak, lok mëm kedi jak nah gökin.”³² Lob sir dugin gagek sënë rëk deneggöneng gesu denelok tepëk in vu yi rë.

*Delok Tepëk Bë Re Rëk Natu Ggev-a?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)*

³³ Lob yah deverup Kapernaum medelok ya beggang ayo ggovek, lok mëm lok tepëk vu yi hur maluh lo bë, “Sën hil nahën netetuu aggata menayam lo, log ham nevengwëng rak va?”³⁴ Lok ayej ma rot in gagek sën denesap sir rak lo. In denenër bë sir ti tena maq yi böp kesuu sir vahi.³⁵ Lok to nedo gesupin sir nemadluho-bevidek-luu lo yam benër vu sir bë, “Bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö böp ti bebegin ham, og mehö saga dahun yi benah natu mehö meris bedok vu alam pin lok mëm.”³⁶ Lob ko hurmahen ti bevarah yi lok sir vuheng atov gelah nema lok yi genër vu sir bë,³⁷ “Nabë mehöti kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen nabë ti sënë, og sënëk vong vu sa; log bë mehöti gevong nivesa vu sa, og su vong vu sa mu rë, gaq vong vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

*Mehöti Sën Su Nelë Hil Paya Rë Lo, Og Nelok Vu Hil
(Lk 9:49-50)*

³⁸ Lob Jon nër vu Yesu bë, “Tatovaha! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, lok he nërin yi, in hil los su nesepa hil rë!”³⁹ Lok Yesu nër yah vu yi bë,

“Ham su nanërin yi rë! Gaḵ bē mehōti gevongŋŋaa böp jaḵ sarëḡ, og maḵ su rëḵ nanër gageḵ nipaya jaḵ sa rë. ⁴⁰In mehōti sën su nelë hil paya rë lo, og neloḵ vu hil. ⁴¹Sa nanër vu ham yönon nabë: Bē mehōti bo bël kul beham nanum, in Kerisi-yi-alam ham, og sënë su rëḵ gevongŋ vu ham nyëmasën rë.”

Nгаа Pelëpinsën Neli Mehönon Ya Paya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴²Log Yesu nër ving bē, “Nabë mehōti tahu sa alam sën ayoj neyam vu sa mahen teka mu lo ti begevongŋŋaa nipaya, og rëḵ geḵo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Gaḵ nabë deseyu gelongŋ böpata doḵ kwa namugin bedegetë duḵ na loo vuheng bemala nama na, og mëm nivesa in su kepë mehönon la. ⁴³Log nabë nemam gevongŋ bengaa nipaya kepë hongŋ, og maam kwetöv na, geyiḵ gemedo jaḵ nemam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëḡ. Gaḵ nabë gemedo los nemam vahi vahi, og rëḵ degetë hongŋ doḵ na Nyëḡ Nipaya sën nengwah medo mega hongŋ gesu rëḵ nakul rë lo.

⁴⁴[Nyëḡ Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiiḵ rë,
genengwah su rëḵ nakul rë.]

⁴⁵Log nabë vaham geli hongŋ na begwevongŋŋaa nipaya, og maam kwetöv na, geyiḵ gemedo los vaham vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëḡ. Gaḵ nabë gemedo los vaham vahi vahi, og rëḵ degetë hongŋ doḵ na Nyëḡ Nipaya sën nengwah medo mega hongŋ lo.

⁴⁶[Nyëḡ Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiiḵ rë,
genengwah su rëḵ nakul rë.]

⁴⁷Log nabë malam gevongŋ bengaa nipaya kepë hongŋ, og maam geselupek vër megwetë na, geyiḵ gemedo los malam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëḡ. Gaḵ nabë gemedo los malam vahi vahi, og rëḵ degetë hongŋ doḵ na Nyëḡ Nipaya sën nengwah medo mega hongŋ lo. ⁴⁸Vu nyëḡ sënë, og

‘melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiiḵ rë,
genengwah su rëḵ nakul rë.’

⁴⁹Rëḵ debo vanë vu mehönon pin nabë sën alam Yuda denekevu mamireng raḵ sipsip gedenevesi netu seriveng vu Anutu lo. ⁵⁰Mamireng ogŋaa nivesa, rëḵ mu nabë mamireng nimöḵ jaḵ, og hil rëḵ gevongŋ benengën jaḵ nah nabë va? Ngaa niröp gëp doḵ ham ayomin nabë mamireng, log ham medo los gageḵ-mala-yes.”

10

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Avëh Los Maluh Denevepul Sir (Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu kedi vu saga beyah vaseḵ bël Yordan geya distrik Yudea, lob alam ngähiseḵē desupin sir medeya vu yi ggökin, loḵ netateḵin gagek vu sir ggökin nebë sën yö medo nevong yoh vu buk lo.

² Lob Parisai* la deverup in bē deseggi yi, lom deloḵ tepëḵ vu yi bē, “Hil horek nër bē yoh vu bē mehöti nidëlin venë ma ma?” ³ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bē, “Moses vo horek vu ham nebë va?” ⁴ Lom denër bē, “Moses nër bē yoh vu bē mehöti kevu ḵapiya-vepulsën-yi ti nabë ‘Su sa venëḡ hong rël’, log mëm juuk venë na.” ⁵ Loḵ Yesu nër vu sir bē, “Ham ayomin niwëëḵ, om sën Moses vo horek ti sën vu ham. ⁶ Gaḵ Anutu tung maluh gavëh vu nyëdahis sën netung dob los ngaa pin lo. ⁷ Om maluh rëḵ gevuu ama lu ata, log geḵo venë, lob luho denatu anon timu. ⁸ Yönon, luho denatu anon timu. Luho su rëḵ nabë luho luu gökin rë, gaḵ denatu anon timu. ⁹ Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek lo, og mehönon su debepul.”

¹⁰ Loḵ mëm deraḵ yah hir beggang vavunë, lob yi hur maluh deloḵ tepëḵ yah vu yi in gagek sënë ggökin. ¹¹ Lom mëm nër vu sir bē, “Bë maluh ti nidëlin venë gegeḵo avëh ngwë natu venë, og mehö sënë nevong baggëb bevong paya vu venë sogek. ¹² Log bē avëh ti nidëlin regga megevuu na, log na mejaḵ vu maluh ngwë natu regga, og avëh sënë nevong baggëb.”

Yesu Jom Raḵ In Hurmahen (Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Lob mehö la deḵo hurmahen mahen medeyam vu yi in bē gebë nema jaḵ sir, loḵ yi hur maluh deruuk sir. ¹⁴ Loḵ Yesu lë bē denevong nebë sënë, lom ahë sengën genër vu sir bē, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa, ham su gwërin sir! In alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og rëḵ demedo doḵ Anutu-yi-nyëḡ. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëḡ nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bē doḵ na rë.” ¹⁶ Lom mëm neḵo hurmahen raḵ menetabuu sir, log bē nema raḵ sir gejom raḵ vu Anutu in sir bē semu sir.

Mehö Los Bengö-ggoreksën Ti (Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Yesu kedi in bē na jaḵ, loḵ mehöti serög meyam ggërin yi geyun lus vu yi, log loḵ tepëḵ in bē, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon! Sa gevong nabë va in sa medo malag-tumsën degwata los degwata?” ¹⁸ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bē, “Gënër sa bē sa nig vesa in va? Yiḵ Anutu yö timu

nivesa! ¹⁹ Gerak Anutu yi horek sënë ni nebë: Su gengis mehõnon medenadiik! Su gwevong baggë! Su gegodek ngaa! Su genanër gagek kuungsën jak mehõ ngwë! Su gwekuung in mehõnon gegebo hir ngaa vër! Gegurek amam lu atam babuj!” ²⁰ Lob mehõ sënë nër yah vu Yesu bë, “Tatovaha! Sënëk sengo nahën hurmahen log sa nesepa loḵ horek pin sënë, rot beverup gwëbeng sagi.” ²¹ Lob Yesu lë yi bahë ving yi, lob nër vu yi bë, “Gengaa ti nahën! Gena gwevong hong kupeḵ pin na bemehõnon debago, lob gwevong monë sën gweḵo jak lo na vu alam sën denerak vu in ngaa lo. Gwevong nabë sënë, log mëm genam gesepa sa, gemëm hong kupeḵ nivesa rëḵ gëp vu yagek.” ²² Mehõ sënë ngo gagek sënë, lom mala seluh geyah meya los ayo maggin in yi kupeḵ ngahiseḵë rot.

²³ Lom Yesu mala ḵo loḵ sir, log nër vu yi hur maluh bë, “Alam sën hir kupeḵ ngahiseḵë lo bë dedoḵ na Anutu-yi-nyëḡ, og rëḵ debimengin.” ²⁴ Lob yi hur maluh delëḵ mederanga nemaj in yi gagek sënë, loḵ Yesu nër yah ggökin vu sir bë, “Naluḡ lo! Alam bë dedoḵ na Anutu-yi-nyëḡ, og rëḵ huk böp vu sir. ²⁵ Nabë kamer ti gurek na rureḵ len, og yik huk böpata rot, rëḵ mu nabë mehõ-los-bengö-ggoreksën ti gevongin nabë doḵ na Anutu-yi-nyëḡ, og sagak huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Lob yi hur maluh kenuj ya in, geyö deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Om mak re yoh vu bë rëḵ na medo mala-tumsën-a?” ²⁷ Lob Yesu gët sir genër bë, “Mehõnon su deyoh vu bë degevong beyö demedo malaj-tumsën rë, gaḵ Anutu yö yoh vu bë gevong. In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

²⁸ Loḵ Pita nër yah vu yi bë, “Gwelë! He hevu he ngaa pin ya gehë yam medo nesepa hong!” ²⁹ Lob Yesu nër bë, “Sa nanër vu ham yõnon nabë mehõti sën gevuu ben gari losho avëhnö lo, gata losho ama genalu lo geyi dob, in sa los sa Bengö Nivesa sënë lo, ³⁰ og vu buk sënë rëḵ geḵo mehõdahi jak gëp alam nemadvahi doḵ nah yi begganḡ gari lo avëhnö lo, ata lo nalu lo, geyi dob. Log rëḵ geḵo vanë geving, gevu Buk-tamusën rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata. ³¹ Rëḵ mu alam ngahijseḵë vu muginsën, rëḵ nom denatu alam tamusën, galam ngahijseḵë vu tamusën rëḵ nah denatu muginsën.”

*Yesu Nër Netu Beron Löö Bë Rëḵ Nadiik Nabë Sënë
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)*

³² Lob detetu aggata beya deverup in bë dena Yerusalem. Yesu mugin meya, lob yi hur maluh newaj nerak, galam sën denesepa yi lo deneggöneng in sir. Loḵ Yesu supin sir nemadluho-bevidek-luu lo ggök yahin benër ngaa sën rëḵ natöḵ vu yi lo rangah vu sir. ³³ Bë, “Ham ngo! Gwëbeng hil narak menaya Yerusalem, lom mëm rëḵ degetung Mehõnon

Nalu dok na alam-deneko-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj, lom rek degevang gagek vu yi bedenaner nabë nadiik, log degevang dok na alam-yu-ngwë nemaj³⁴ in depelë yi gedepesuv nyëj kos jak yi gedeebëk yi jak aggis, log mëm dengis yi menadiik. Gebuk natu löö lok kedi jak nah gökin.”

Yakobus Luho Jon Hir Tepëk

(Mt 20:20-28)

³⁵ Lob Sebedi nalu Yakobus luho Jon verup deya vu Yesu medelok tepëk vu bë, “Tatovaha! Alu bë ketag gagek ti vu hong in gwevang vu aluu.”³⁶ Lok Yesu lok tepëk yah vu luho bë, “Melu kwamin nevo bë sa gevang nabë va vu meluu-a?”

³⁷ Lok luho denër yah bë, “Genaner vu aluu in tamusën sën rek gemedo los nim wëek böpata gevunek vunek yagek yi lo, og mëm alu natu hong gadu bemedo kwebem vahi vahi. Aluu ngwë medo nemam vesa, gengwë medo nemam këj.”

³⁸ Rek Yesu nër yah vu luho bë, “Meluu dugin gagek sën melu nekwetag in vu sa-ë degwa! Ma melu yoh vu bë melu rek nanum dok kap* sën sëk nanum dok lo? Ma melu yöh vu bë rek jipek bël* nabë sën sëk jipek dok lo?”

³⁹ Lok luho deyogekin bë, “Alu ayoh vu!”

Lob mëm Yesu nër vu luho bë, “Melu nër yönon! Kap* sën sëk nanum dok lo, og melu rek nanum dok, gemelu rek jipek bël nabë sën sëk jipek lo. ⁴⁰ Rek mu mehö sën rek medo gëp sa nemag vesa, gemehö sën rek medo sa nemag këj lo, og su neggëp vu sa rë. Gak alam sën Amag yö ggooin sir rak lo, sën rek demedo dok.”

⁴¹ Lob sir nemadluho dengo luho hir gagek sënë, lob ahëj sengën vu Yakobus luho ari Jon. ⁴² Rek Yesu supin sir genër vu sir bë, “Ham rak alam dahis nij bë hir alam sën denegin sir lo, og deneko sir rak vu hir alam, gehir alam böp denedeginengin hir alam rak horek ngahi. ⁴³ Rek mu ham, og ham su gwevang nabë sënë. Gak bë ham ti gevangin nabë natu ham mehö böp ti, og gevang ngaa nabë sën tu ham hur in dok vu ham, ⁴⁴ log bë ham ti gevangin nabë natu ham mehö muginsën ti, og gevang ngaa nabë sën yi mehö meris lo, begevang huk nyëmasën vu ham pin. ⁴⁵ In Mehönon Nalu yik nebë sënë. Su yam in bë mehönon pin degevang huk mededok vu yi rë, gak yam in bë gevang huk vu mehönon pin los nadiik dok nah alam ngahisekë bej in geko sir nah vu Anutu.

Mehö Mala Kenod Bartimaius Mala Nivesa Rak
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

* **10:38:** Yesu nër maggin sën vongin natök vu yi, rek peggin gagek rak ripeksën bël.

46 Yesu losho yi hur maluh ya detök ya Yeriko gedekesuu medeneya. Geyi hur maluh losho alam ngahisekë deneya ving yi. Loḵ ya verup detök vu Timaius nalu Bartimaius mala ḵenod menedo loḵ aggata nenga, bemedo neketag monë lu ngaa vu alam bë dedoḵ vu yi. 47 Lob ngo Yesu Nasaret bengö nebë verup, lob tahi ya niwëek bë, “Yesu! Davit*-yi-mewis hong! Kwam gevongin sa!” 48 Loḵ alam pin saga depetupek raḵ yi medenër bë aye nama. Rëḵ ma gepasang netahi niwëek rot bë, “Davit*-yi-mewis! Kwam gevongin sa!” 49 Lob Yesu nare benër vu sir bë, “Nabë nam!” Lob detahi yam bedenër vu bë, “Ayom sepëp jaḵ! Tahi hong, om kwedi jaḵ megena vu!” 50 Lob selevekin yi röpröp sën bom yi loḵ lo ya, gekedi pesöng meya vu Yesu. 51 Loḵ Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë, “Gevongin bë sa gevong va vu hong-a?” Loḵ mehö sën mala ḵenod lo nër yah vu bë, “Mehöböp! Sa bë gwevong sa malag natum in sa galë nyëg gökin!” 52 Lom mëm Yesu nër vu yi bë, “Om gena! Ayom yam timu vu sa, om vong bemalam nivesa raḵ!” Lob pevis menelë nyëg, loḵ mëm tetuu aggata metamuin Yesu.

11

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Lob Alam Deko Yi Raḵ (Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

1 Lob ya deverup dus vu Yerusalem meya deto Betpage los Betania ggëp Ḵedu Ḵele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, 2 genër vu luho bë, “Melu na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu. Lob melu na berup aggatavi loḵ melu rëḵ gwelë nabë deseyu dogi nalu ti menare loḵ sagu. Dogi nalu ti sën su mehöti raḵ wirek rë geyö nahën nare, lob melu kwevelekin begweli nom. 3 Genabë mehöti bare gelë meluu, bedoḵ tepëḵ vu meluu nabë, ‘Melu nevong va saga?’ og melu nanër nah vu nabë, ‘Mehöböp bë jaḵ mena!’ lob mëm rëḵ gevong nam pevis.” Nër vu luho nebë saga, log vong luho ya. 4 Luho deya lob detök vu dogi nalu yoh vu sën nër lo. Deseyu meloḵ nare aggatavi benare rangah loḵ aggata böp, lom luho dekevelekin. 5 Galam vare denelë luho, lob deloḵ tepëḵ vu luho bë, “Melu gwevong va vu dogi nalu saga sën melu nekwevelekin-ë?” 6 Rëḵ luho denër Yesu aye vu sir, lom mëm delëein dogi ya vu luho. 7 Lob luho deli dogi nalu yah verup vu Yesu, log delah hir röpröp raḵ demi, log mëm Yesu raḵ ya nedo. 8 Lob alam ngahisekë dekah hir tob medevah loḵ aggata, gesir vahi deneserög medeneya aggata vahi vahi medenesap kapah medenevah aggatata ving, geYesu nerak dogi meneggök. 9 Lob alam sën denemugin gesën denetamuin yi lo denepisek in medenetahi bë, “Hosana!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëek.

¹⁰ Anutu semu hil kenud Davit yi buk sënë, sën vongin nom berup vu hil gökin.

Om hil gaço Anutu arë jak na vavunë!”

¹¹ Lob Yesu ya metök ya Yerusalem belok ya Anutu yi dub-vabuung-böp beko lok belë ngaa pin, lok hes mala ggovek ya lom losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo to deyah dobnë medeyah medeya Betania.

*Yesu Terot Kele Pik**

(Mt 21:18-19)

¹² Heng to lob sir vu Betania medeyam lom diikahë, ¹³ lob nelë kele pik* ti nare adingnë geris ngahisekë rot, lob ya dus in bë sero anon. Ya deverup vu lom lë rëk ris meris ganon ma, in yi buk nahën gesu nesis anon rë. ¹⁴ Lob nër vu kele bë, “Su rëk gengis anom bemehönon dega gök nahin rë!” Geyi hur maluh vare denengo nebë sënë.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub-vabuung-böp Lo
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Yah deverup Yerusalem, lob lok yah Anutu yi dub-vabuung-böp ggökin, lob tii alam sën denevong huk bagosën lok lo. Log keyovekin alam sën denepekwe* monë lo hir tevor, los alam sën denetung nuung in bë alam debago bedebesi natu hir seriveng lo hir sëa. ¹⁶ Log nërin mehönon pin bë su degeko hir ngaa medenah medenom nabë aggata dok dub vabuung. ¹⁷ Log nër vu sir bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë:

‘Sa beggang og rëk denanër nabë beggang-jom-raksën-yi in mehönon vu dob pin denajom jak dok.’

Rëk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsën rak.”

¹⁸ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi sën dengo bë Yesu nër gagek nebë sënë lob desero aggata in bë dengis yi menadiik. In deneggöneng in yi, in alam pin avij netök in yi gagek bemedo denengo. ¹⁹ Nebë saga lob hes luk ya lob devuu Yerusalem ya gedeyah.

Yesu Nër Gagek Rak Kele Pik Meransën*

(Mt 21:20-22)

²⁰ Lob monbuk lok yom deverup, lok delë kele pik* sënë bë meran ya. Ris meran gegega gilin gebebov ya. ²¹ Lob Pita kwa vo Yesu yi gagek menër vu bë, “Tatovaha! Gwelë! Kele pik* sën geterot lo meran bebebov ya!” ²² Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwevong geving Anutu!” ²³ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti nanër vu kedu sënë nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ gesu medo ayo luu luu rë, gaç gevong

geving nabë yi gagek sënë rëk anon jak, og rëk anon jak. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Ngaa sën genejom rak megenekwetag in vu Anutu lo, og gwevong geving yi nabë rëk gweko anon, og rëk bo vu hong yönon.

²⁵ Log nabë ham bare najom jak na vu Anutu, rëk ham ahëmin sengën neggëp vu mehö la, beham kwamin nevo nebë devong ngaa nipaya vu ham, og ham dahun hir ngaa nipaya sën lo na benama na verök yi, geham su kwamin bo gök nahin. Ham gwevong nabë saga, og mëm ham Amamin sën nedo yagek lo rëk dahun ham hömin ngaa nipaya na geving. ²⁶ [Gak nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë, gak yö rëk gëp vu ham.]”

*Delok Tepëk Bë Re Vo Arë Böp Los Niwëek Vu Yesu
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)*

²⁷ Lob ya detök yah Yerusalem lob neko loq Anutu yi dubvabuung-böp lo ggökin, lob alam-denek-seriveng hir ggev, galam-horek-yi los alam teta detök vu yi. ²⁸ Lob delok tepëk vu yi bë, “Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong rak-a?”

²⁹ Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë doq tepëk in gagek ti nök vu ham rë, loq nabë ham nanër nom, og mëm sëk nanër mehö sën ggooin sa rak in bë sa gevong huk agi nök vu ham. ³⁰ Ham nanër gagek sënë vu sa rë nabë: Jon neripek alam, og yam vu yagek, ma, sepa loq mehönon vu dob kwaj?” ³¹ Lom yö yah denesap sir rak medenenër vu sir nebë, “Bë hil nanër nabë yam vu yagek, og rëk doq tepëk nom nabë, ‘Rëk nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ³² Log nabë hil nanër nabë sepa loq mehönon vu dob kwaj...?” Rëk su yoh vu bë denanër gagek sënë rë, in deneggöneng in alam sën vare denengo lo bë rëk dengis sir. In alam pin kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti yönon.

³³ Lom denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëk nanër mehö sën ggooin sa rak lo vu ham rë!”

12

*Yesu Peggirin Gagek Rak Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)*

¹ Lob Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Mehöti varoh huk wain ti, gejegelin gelong netu heek, log semu nyëg ti in napip wain anon doq. Log lev beggang ading ti sën debare jak medemalajin wain lo. Loq tum vo huk sënë loq ya mehö la nemaj in bë degegin, loq mëm anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Ggovek log tah yi ya meya nyëg ading ti meya nedo.

² Gebuk sën wain anon nemonek lo dus rak, lob huk ala sënë nevong yi hur ti ya vu mehõnon sën denegin huk lo, in bë geķo yi wain anon vahi. ³ Rëķ dejom yi ahon medeveek yi gedevong yi yah meya nema meris. ⁴ Loķ huk wain ala lo vong yi hur ngwë yah ggökin, loķ desis yu rak begö, bedevong paya vu yi rot. ⁵ Lom yik vong hur ngwë ya, loķ desis yi mediik ya; genevong yi hur ngahiseķë deya ggök ggökin nebë saga, lob deneveek vahi, gedenesis vahi medenediik. ⁶ Nebë saga lob yi hur pin maya geyik nalu perurek timu sën ahë neving yi rot lo nahën nedo ving yi. Lom kwa vo nebë, ‘Sa nalug sënë, om rëķ degurek babu!’ lom vong yi ya rak neggëp hus. ⁷ Rëķ alam sën denegin yi huk lo, yö denër vu sir nebë, ‘Mehö sënë rëķ doķ nah ama ben beķo yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik gehuk sënë natu hil ngaa!’ ⁸ Lom dejom yi ahon medesis mediik, log detë yah dobnë.

⁹ Nebë saga, om huk wain ala sënë maķ rëķ gevong nabë va vu sir-a? Rëķ na bekevoh alam sën denegin yi huk lo bemalaj nama na veröķ yi, log mëm gevong huk sënë vu alam mewis la medegegin. ¹⁰ Ma maķ ham su tevin gagek sën neggëp loķ Anutu-yi-ķapiya lo rë? Nebë:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë.

Rëķ mu sënë netu gelöng niwëek beggang nyëķetu yi.

¹¹ Mehöböp vong sënë

lom he halë bë nivesa rot!’ ”

¹² Lob alam Yuda hir ggev derak ni bë nenër gagek peg-girinsën rak sir, lom devong in bë denaduu yi na ķarabus, rëķ deggöneng in alam ngahiseķë sën denedo lo, lom devuu yi gedeyah medeya.

Yesu Vong Gagek Rak Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar
Yi Monë-takës-yi*

(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

¹³ Lob devong Parisai* la losho Herot* yi alam la to deya vu Yesu in bë deseggi yi, in bë nabë nanër gagek ti paya, og denajom yi ahon nabë sën mehõnon denesis soķ loķ leķ lo. ¹⁴ Ya deto vu yi lom deloķ tepëķ vu bë, “Tatovaha! He rak nim bë hong mehö niröp, gesu genehöneng in mehõnon megenër gagek yah nenga rë! Gesu genehöneng in alam malaj rë, gaķ genenër gagek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving, log genatateķin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. Om genanër vu he rë nabë hil getë takës na vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama? Hil rëķ getung ma hil su rëķ getung rë?” ¹⁵ Rëķ Yesu rak nij bë kwaj luu, lom nër vu sir bë, “Ham neseggi sa in va? Ham gweķo monë gahis ti nam sa galë rë!”

¹⁶ Lom deko ti ya vu, loḵ loḵ tepək vu sir bē, “Re ḵenu los arē sēn raḵ neggēp agi?” Rēḵ bē, “Sisar*!” ¹⁷ Lom Yesu nēr vu sir bē, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” Lob tum delək rot gavij netōḵ in nēr gagek sēnē los kwa.

Hil Medo Malad-Tumsēn Nabē Va?
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Alam Sadukai* denenēr bē alam-diiḵsēn og su rēḵ deked i jak nah rē. Lob sir la deya vu Yesu medelōḵ tepək vu yi bē, ¹⁹ “Tatovaha! Moses kevu horek sēnē vu hil meneggēp bē, ‘Bē mehōti ari ti nadiiḵ geyi alov nedo, rēḵ mu luho su deko naluj rē, og mēm ari gēko yi alov natu venē meluho degeko naluj vu ari sēn diiḵ lo’. ²⁰ Lob hur magēm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo, lob arij aguu ḵo avēh, ²¹ loḵ diiḵ geluho su deko naluj rē. Lom tum ari amon ḵo yi alov, rēḵ luho su deko naluj rē, log amon diiḵ ving. Log gwee nebē saga, ḵo alov rēḵ diiḵ geluho naluj ma. Beyiḵ sir pin devong nebē sēnē metōḵ ya arij meggi, gesir pin naluj ma. ²² Log avēh sēnē diiḵ rak neggēp hus. ²³ Om genanēr nabē najeeng sēn mehōnon diiḵsēn deked i jak nah lo, og avēh sēnē rēḵ natu arij ti tena venē? In sir pin deko avēh timu saga netu venēj.”

²⁴ Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham dugin Anutu yi gagek sēn neggēp loḵ yi ḵapiya lo, geham dugin Anutu niwēek ving. ²⁵ Vu Buk-tamusēn sēn mehōnon diiḵsēn deked i jak nah lo, og maluh su rēḵ degeko avēh rē, gavēh su rēḵ dejak maluh rē. Gaḵ rēḵ demedo nabē angēr lo vu yagek. ²⁶ Gagek sēn mehōnon diiḵsēn deked i jak nah lo, maḵ ham su tevin ḵapiya sēn Moses kevu lo rē? Sēn nengwah medo netum loḵ kele yu dabun ti log Anutu nēr vu Moses bē, ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa!’ ²⁷ Nabē alam-diiḵsēn denadiiḵ bermalaj nama na verōḵ yi, og su yoh vu bē nanēr nabē lōōho hir Anutu yi rē. Gaḵ lōōho denedo malaj-tumsēn, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsēn hir Anutu yi. Rēḵ ham nekwetul loḵ.”

Horek Böp Sēn Kesuu
(Mt 22:34-40)

²⁸ Lob alam-horek-yi ti verup mengo bē denesap sir nebē sēnē, lob nengo bē Yesu nēr gagek los kwa vu sir lom loḵ tepək vu yi bē, “Horek ti tena sēn kesuu horek vahi pin-a?” ²⁹ Loḵ Yesu nēr yah bē, “Horek sēn kesuu lo nebē: Hong Israel! Gwengo rē! Anutu sēn hil Mehōböp lo, yiḵ Mehōböp perurek timu, ³⁰ om ahēm geving Mehōböp hong Anutu los ayom dahis. Ḵenum natu yi ngaa, gekwam los dahis na vu yi timu, gahēm geving yi los nim wēek pin. ³¹ Lob horek böp ngwē sēn netu luu nebē: Ahēm geving alam sēn denedo dus

vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo. Behorek ngwë su kesuu horek luu sënë rë!”

³² Loḵ mehō-horek-yi sënë nër yah vu yi bë, “Genër niröp, tatovaha! Genër yönon nebë Anutu yö timu, gAnutu ngwë su nedo rë. ³³ Log bë hil ahëd geving yi los ayod dahis gehil kwad los dahis na vu yi timu, gehil ahëd geving yi los nid wëëk, log hil ahëd geving alam sën denedo dus vu hil lo nabë sën hil ngo ahëd neving hil, og mëm ngaa sënë kesuu seriveng sën hil nehetung medenevesi vu Anutu lo los seriveng vahi pin.”

³⁴ Lom Yesu ngo bë mehō sënë nër gagek los kwa lom nër vu bë, “Su genedo ading in Anutu-yi-nyëg rë!” Lob tum alam pin deggöneng in sir gesu deloḵ tepëḵ yah vu Yesu in gagek ngwë rë.

Yesu Loḵ Tepëḵ In Davit Nalu

(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Loḵ tum Yesu medo nenër gagek vu mehōnon loḵ Anutu yi dub-vabuung-böp, loḵ loḵ tepëḵ bë, “Nebë va sën alam-horek-yi denenër Mehō sën Anutu ggooïn raḵ in bë geḵo hil nah lo bë degwa vu Davit*-ë? ³⁶ Anon Vabuung vo kwa vu Davit menër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,
 “Gemedo sa nemaḡ vesa gevu tamusën
 og sëḵ ḡetung alam sën denelë hong paya lo
 dedoḵ na vaham gebinë!” ’

³⁷ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?” Lob alam ngahiseḵë rot denengo yi gagek bekwaj vesa.

Yesu Nër Alam Horek Yi

(Mt 23:1-36; Lk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Lob lev horek vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëḡ neving bë dejöp tob ading nivesa vesa, log ahëḡ neving bë alam debengwëng vu sir bedegeḵo arëḡ jaḵ doḵ alam tabaak, ³⁹ gahëḡ neving bë demedo lël mala doḵ dub-supinsën-yi los jaḵ na dega nos namugin ḡëp nyëḡ-nos-böp-yi. ⁴⁰ Alam sënë su kwaj nevingin avëh alov rë, gaḵ deneggodeḵ hir ngaa, log denejom raḵ hus ading meris mu raḵ alam malaj. Om nyëvewen rëḵ natöḵ vu sir mekesuu rot.”

Avëh Alov Ti Tung Seriveng

(Lk 21:1-4)

⁴¹ Log Yesu to nedo dus vu keröng sën denetung monë seriveng loḵ vu Anutu lo, benelë alam sën denetung lo. Lob lë mehōnon los bengöj-ggoreksën ngahiseḵë gedenetung monë böpata loḵ ya keröng, ⁴² log avëh alov ti hen monë ma, lob yiḵ ḵo monë mahen ḵöḵ luu mu beto metung luḵ ya ving. Monë ḵöḵ luu sënë yoh vu bë nah natu toea ti. ⁴³ Lob Yesu

supin yi hur maluh lo ya menër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yonon nabë: Avèh alov ti sënë tung seriveng böpata rot kesuu seriveng pin sën alam denetung loḵ ya keröng-seriveng-yi lo. ⁴⁴ Senër nebë sënë in sir mehönön los bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gaḵ sën denetung lo og yik metes. Gaḵ avèh sënë og su hen vahi nedo rë, rëḵ yö keyoveḵin keröng ahë degwa raḵ metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

13

Yesu Nër Bë Dub Vabuung Rëḵ Kevoh Na
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo meluḵ yom, lob yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Gwelë, tatovaha! Delev dub sënë raḵ gelöng malangeri gedub böpata benivesa rot!” ² Lob Yesu nër vu bë, “Gëlë beggang böp böp sën delev raḵ gelöng agi? Su rëḵ degönengin gelöng ti gejaḵ medo ngwë vavunë rë. Gaḵ rëḵ dekevoḵ pin medegetë geto jeggin jeggin.”

Nivanë Nyëmuḡinsën
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo rak Kedu Kele-oliv, gAnutu yi dub-vabuung-böp nedo vahi yi, loḵ Pita losho Yakobus lu Jon gAndreas bedeya vu yi medeloḵ tepëḵ bë, ⁴ “Genanër vu he nabë ngaa sën genër lo rëḵ anon jaḵ doḵ buk tena? Geva rëḵ tato vu he nabë ngaa sënë vongin natöḵ nam-a?”

⁵ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in mehö la rëḵ detetuhin ham! ⁶ Alam ngahisekë rëḵ denam medenanër sarëḡ jaḵ nah sir nabë, ‘Mehö sën lo, yik sa sënë!’ Lob rëḵ detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir.

⁷ Log ham rëḵ gwengo begö bengö galam denanër jeggin jeggin nabë vongin berup, og ham su newamin jaḵ, in ngaa nebë sënë yö rëḵ nam, gaḵ Buk-tamusënek yö rëḵ nahën. ⁸ Lob alam dob ngwë rëḵ dekedi belosho alam dob ngwë dengis sir, gemehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëḵ dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log jemapi rëḵ gee jaḵ dob la, gemeyip gevong mehönön vu dob la. Ngaa sënë nebë nivanë sën avèh denevimeng in degeḵo naluj lo. ⁹ Om ham gwegin ham nivesa. In rëḵ degetung ham doḵ na kaunsor lo nemaj, gedebeek ham doḵ dub-supinsën-yi, geham rëḵ bare kiap böp losho alam-los-bengö böp malaj in sa alam ham, lob ham nanër sa rangah vu sir, ¹⁰ geham nanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu mehönön pin sën denedo dob-ë namuḡin rë, loḵ mëm buk govek na.

¹¹ Lob bë denaduu ham medegeli ham na karabus medegevong ham bare kot, og ham su newamin jaḵ pevis

nabë, ‘Sëk nanër nabë va?’ Ma! Gaḅ doḅ buk saga ham rëḅ nanër noh vu gagek sën Anutu yö rëḅ gevong vu ham lo. In ham su ngo rëḅ kwamin bo gagek sënë benanër rë, gaḅ Anon Vabuung yö rëḅ gevong gagek sënë vu ham beham nanër. ¹² Lob alam rëḅ degevong arij lo doḅ na alam-begö-yi nemaj medengis sir medenadiik, log amaj rëḅ degevong naluj nabë, gehurmahen rëḅ degevong amaj los ataj doḅ na hir alam-begö-yi nemaj medengis sir nadiik, log alam pin rëḅ ahëj sengën vu ham in sa alam ham. ¹³ Log mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëëk rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëḅ Anutu geḅo sir nah vu yi.”

*Yesu Nër Bë Nivanë Böpata Rot Rëḅ Berup
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)*

¹⁴ “Lob bë ham gwelë ngaa vabuung degwa nipaya bare doḅ nyëḅ ti sën su yoh vu bë bare doḅ rë lo begevong paya vu, og alam sën denedo distrik Yudea lo debeya medena kedu pevis. (Bë mehöti natevin kapiya sënë, og yö kwa bo gagek sënë mejak ni rë!). ¹⁵ Bë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeḅo ayöong doḅ buk saga, og su rëḅ doḅ nah geḅo yi kupeḅ lu ngaa doḅ beggang ayo rë, gaḅ rëḅ beya mena pevis. ¹⁶ Log bë mehöti na medo huk anon, og su rëḅ pekwë menah beggang in geḅo yi röpröp ayöong yi lu ngaa rë, gaḅ rëḅ beya mena pevis! ¹⁷ Log gëpin avëh sën naluj nare loḅ ayoj lo, gesir sën nahën denevo rur vu naluj lo doḅ buk saga. ¹⁸ Om ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham doḅ kwev-ayöong-nikul-yi. ¹⁹ Yönon, doḅ buk saga og rëḅ maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung ngaa pin lo rë, rot beberup gwëbeng sagi. Log su rëḅ maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²⁰ Lob nabë Mehöböḅ su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëḅ medo vesa rë. Rëḅ mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir raḅ lo, om rëḅ bepul buk los maggin saga dus.

²¹ Doḅ buk saga nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yiḅ Kerisi* sënè!’ ma nanër nabë, ‘Gwelë! Yi saga!’ og ham su gwevong geving hir gagek. ²² In Kerisi-kuungsën la los alam denenër gagek kuungsën rangah la yö rëḅ dekedi bedegevong huk los niwëëk aggagga, gedegevong ngaa böḅ böḅ, lob nabë deyoh vu og rëḅ degeḅo alam sën Anutu ggooin sir raḅ lo nah vu sir. Rëḅ mu su deyoh vu rë.”

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëḅ Nom Dob
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)*

²³ “Om ham gwëgin ham. Senër gagek sënë pin muḅin vu ham in bë ham jak ni bekwamin bo. ²⁴ Ngaa maggin saga govek na rë, loḅ mëm

'hes malakenu dok
 gekwev su rëk natum rë,
 25 gebetuheng rëk geto in yagek,
 gengaa los niwëek pin vu yagek rëk desasukin sir.'
 26 Lom dok buk saga rëk degelë Mehönon Nalu medo dok
 beggob ayo menom los niwëek böpata gevunek vunek yagek
 yi. 27 Lob rëk gevong beyi angër dena dengupin yi alam sën
 ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng
 atov mena menoh vu dob nenga lubeluu."

*Yesu Tatekin Gagek Rak Go**
 (Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

28 "Ham kwamin bo jak go* rë. Bë purpur berup ngu, og
 ham nerak ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök.
 29 Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og mëm ham
 jak ni nabë Mehönon Nalu yam dus rak benare aggata avi.
 30 Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëk malaj
 nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. 31 Yagek
 los dob rëk mala nama, gak mu sa gagek su rëk mala nama na
 rë, yö rëk gëp degwata."

Yesu Nër Bë Su Mehöti Rak Yi Buk Ni Rë
 (Mt 24:36-44; Lk 17:26-30, 34-36)

32 "Rëk mu ngaa sënë yi buk gehes mala, og mehönon pin
 dugin. Angër vu yagek dugin, geNalu dugin ving. Gak Ama
 yö timu rak ni. 33 Om ham gwegin ham, bemailamin medo
 natum, in ham dugin buk sën rëk nam natök vu ham lo.
 34 Gagek sënë nebë mehöti kedi rak beya nyëg ading ti, log nër
 vu yi hur bë degegin yi ngaa pin, log ya rak. Vong huk ggelek
 yoh vu sir ti ti genër vu mehö sën negin veluung avi lo bë
 bare gegin nivesa, gesu gëp. 35 Lob rëk ham nabë. Ham medo
 malamin natum in ham dugin buk sën beggang ala rëk nom
 lo. Rëk nom geto raggita, ma buk vuheng, ma sën kökrëeh
 nahën nesu lo, ma nyëg hengsën. 36 In rëk nom pevis menatök
 vu ham geham gwëp. 37 Gagek sën senër vu ham agi, og yik
 senër vu alam pin bë ham medo malamin natum!"

14

Ggev Desap Sir Rak Bë Dengis Yesu
 (Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

1 Lob yik buk luu mu nahën in bë alam Yuda hir buk-
 vabuung-ggöksën-yi sën denegga brët sën yiist* nema in lo.
 Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi de-
 nesero aggata rot in bë denadëgek medenajom yi ahon.
 Denevong in bë denaduu yi gedengis menadiik. 2 Loğ denër

bë, “Hil su gevong dok alam sën denegga nos böp agi malaj, in rëk dedun böpata.”

*Avëh Ti Rikin Marasin Raķ Yesu Vu Betania
(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)*

³ Log Yesu ya verup Betania benedo mehö seuuuknyë Simon ben. Denedo benedo denegga nos, loķ avëh ti ķo buayo ti beya beggang ayo vu sir. Dero buayo sënë raķ gelöng alabasta* gewël reggu nivesa loķ nare. Wël nart sënë sën denerikin raķ heljëng beyi monë böpata rot, rëk avëh saga ķo meloķ ya vu beveröp buayo raķ gekeseh raķ Yesu yu. ⁴ Rëk alam la sën denedo ving sir lo ahëj sengën meyö denër vu sir bë, “Nevasap wël nivesa sënë in va? ⁵ Gaķ nabë mëm mehöti bago wël sagi jaķ K300 vu hil og mëm, in hil adoķ vu alam-ķupeķ-masën jaķ!” Gedenër avëh saga rot. ⁶ Rëk Yesu nër vu sir bë, “Gëpin! Ham su nanër yi! Yö semu sa raķ ngaa nivesa. ⁷ Gaķ alam-ķupeķ-masën og rëk demedo noh vu buk geving ham gesu rëk nama na rë, lob bë ham kwamin bo nabë ham dok vu sir, og mëm ham yoh vu. Gaķ saķ su rëk medo geving ham hus ading rë. ⁸ Huk sënë yoh vu avëh sënë bë gevong. Rikin marasin sënë raķ sa vorot in gero sa navig namugin in sëķ nadiik mededev sa. ⁹ Gesa nanër vu ham yönon nabë: Rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenanër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degenģo mekwaj bo.”

*Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Bë Rëk Gevong Yesu Dok Na Alam Yuda Nemaj
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)*

¹⁰ Lob Yudas Iskariot sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti ya vu alam-deneķo-seriveng hir ggev in bë nanër Yesu rangah begevong dok na nemaj. ¹¹ Dengo yi gagek sënë, lob ahëj nivesa medenër bë rëk debago yi, lom mëm Yudas kwa nesero buk los aggata sën bë gevong Yesu dok na nemaj lo.

Yesu Losho Yi Hur Maluh Degga Nos Buk-ggöksën-yi
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)*

¹² Log buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo yi buk muginsën verup ggovek ya. Yiķ buk sën denesis sipsip nalu ggöksën-yi loķ lo sënë, lob Yesu yi hur maluh ya deloķ tepëķ vu yi bë, “He na gero nyëģ vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹³ Lob vong yi hur maluh luu ya genër vu luho bë, “Melu dok na nyëģ böp Yerusalem, og mëm melu rëk natoķ vu mehöti genakud bël dok dëģ ti, lom melu tamuın mena. ¹⁴ Lob jaķ na beggang ti, og melu nanër vu beggang saga ala nabë, ‘Tatovaha nër bë, ‘Sa beggang ayo vatëveķ yi tena in sa los sa hur maluh lo aga

nos los reggu ggöksën-yi dok-a?"¹⁵ Lok rëk tato ayo böp ti sën detongin medero ggovek ggëp vavunë lo vu meluu, lom melu gwero nos los reggu vu hil dok saga."¹⁶ Nër vu luho nebë saga, log luho deya rak medelok ya Yerusalem meya detök vu ngaa pin yoh vu sën nër lo, lob mëm luho dero nos los reggu ggöksën-yi lok beggang ayo ti saga.

¹⁷ Ggovek, log sehuksën lob Yesu losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo verup deya beggang ti saga. ¹⁸ Lob nahën denegga nos los reggu, lok Yesu nër vu sir bë, "Sa nanër vu ham yönon nabë ham sën newa nos ving sa agi ti rëk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj."¹⁹ Lom ayoj maggin mesir ti ti denelok tepëk in yi mesepa lok bë, "Maḵ sa?"²⁰ Lok nër yah vu sir bë, "Yik ham nemadluho-bevidek-luu sënë ti. Ham sën hil nedagoo brët lok gabum agi lo ti. ²¹ Mehönon Nalu rëk nadiik nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-ḵapiya wirek lo, rëk mu gëp in mehöti sën rëk nanër Mehönon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo. Ko nabë ata su geḵo yi-ḵa?"

Yesu Vo Pasa Mewis Vu Yi Hur Nyë Muginsën
(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²² Nahën medo denegga nos, lok Yesu ḵo brët rak gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu. Log debu bevo ggelek yoh vu sir genër bë, "Ham gwëḵo nöḵ gwa! Sa reggos sënë!"

²³ Log ḵo wain kap ti rak, gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu, log vo vu sir pin medenum. ²⁴ Log nër vu sir bë, "Sa ḵök sënë, sën sa ḵeseh lok yah mehönon ngahiseḵë in bë tato nabë gagek mewis sën sejoo in dok vu sir lo rëk anon jak. ²⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë sa su rëk nanum wain nabë sënë gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën sëḵ nanum wain agga ngwë dok Anutu-yi-nyëg."

²⁶ Ggovek log devong raro ti, log to deyah dobnë medeyah Ḵedu Ḵele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëk Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Deya rak lob Yesu nër vu sir bë, "Ham pin rëk gwevuu sa geham beya mena. In dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-ḵapiya nebë:

'Sa Anutu, sëḵ ngis sipsip alaj

log sipsip lo degevuu talë medena jeggin jeggin.'

²⁸ Om rëk nabë saga, lok sëḵ kedi jak nah gökin, lob sëḵ namugin mena distrik Galilea, lok ham rëk tamuin sa."²⁹ Lom Pita nër yah bë, "Sir pin sënë og maḵ rëk degevuu hong gedebeya medena, gaḵ saḵ su rëk gevong nabë sënë rë!"³⁰ Lob Yesu nër yah vu yi bë, "Sa nanër vu hong yönon nabë pehi sënë

og kökrëeh su rëk ngu beron luu rë, log rëk gedah sa vun beron löö!" ³¹ Loḵ Pita nër niwëek bë, "Seyoh vu bë sëḵ nadiiḵ geving hong, gak sesu rëk dah hong vun rë, gerëḵ nama veröḵ yi!" Lob yiḵ sir pin denër nebë sënë.

*Yesu Jom Raḵ Loḵ Huk Ti Ggëp Getsemane
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)*

³² Lob Yesu losho yi hur maluh ya deverup nyëḡ ti sën denenër arë nebë Getsemane lo, lob nër vu sir bë, "Ham medo sënë, gesena najom jaḵ rë!" ³³ Lob ḵo Pita geYakobus luho Jon medetah ya teka, loḵ ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁴ Lob nër vu lööho bë, "Sayog maggin rot vongin bë sa nadiiḵ, om melöö naḵöök medo sënë bemedo malamin natum begadu sa." ³⁵ Log tah teka, lob petev meneggëp dob, log jom raḵ meketag bë yoh vu, og Anutu gevong buk-maggin-yi sënë noh nenga in yi. ³⁶ Lob nër bë, "Aba-e! nebë Amag-e! Geyoh vu bë gwevong ngaa pin, om gweḵo ngaa maggin sënë vër in sa. Rëḵ mu su geseḵa doḵ sa gaḡek, gaḵ ngo kwam!"

³⁷ Loḵ yah meya vu lööho melë gedeneḡḡëp ying, lob nër vu Pita bë, "Simon, ggëwëp-a? Su geyoh vu bë medo malam natum dus ti rë?" ³⁸ Ham gwegin ham, beham malamin natum geham najom jaḵ nabë ngaa ti su kepë ham. Yönon, ham ayomin niyēs raḵ, rëḵ mu navimin ni tebö!"

³⁹ Lob yah meya ketag vu Anutu beron ngwë ggökin menër gaḡek timu nebë sën nër muḡin lo. ⁴⁰ Loḵ yom to vu sir ggök yahin belë bë deneggëp yah, in malaj neggëp lo. Lom su deyoh vu bë denanër gaḡek ti nah vu yi rë.

⁴¹ Lom nevong nebë saga netu beron löö, loḵ nër vu sir bë, "Ham ngo nahën newëp geham su malamin netum rë? Maam yiḵ ggovek, in sa buk yam töḵ vu sa ggovek ya! Devo Mehönon Nalu loḵ ya alam nij paya lo nemaj yönon!" ⁴² Om ham kwedi jaḵ mehil ana! Ham lë! Mehöti sën gevong sa doḵ na nemaj lo yam dus raḵ!"

*Yudas Nër Yesu Rangah Mededuu Yi
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)*

⁴³ Yesu nahën medo nenër bë saga log Yudas verup. Yi sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti, lob ḵo alam yu böpata ti medeyam los paëp-yu-anil gebegö. Alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam teta devong sir yam. ⁴⁴ Lob mehö sën bë tato yi rangah lo nër vu sir vorot bë, "Sëḵ tato Yesu vu ham nabë sënë: Nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon beham gwegin yi nivesa megweḵo mena."

⁴⁵ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis menër bë, "Tatovaha!" log mul* yi. ⁴⁶ Lob dejom yi ahon bededuu.

⁴⁷ Lob alam sën denare ving Yesu lo ti dadii yi paëp-yu-anil vër in newis besap alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁴⁸ Lom Yesu loḱ tepëḱ vu sir bë, “Ham yam in bë sero mehö-begö-hodeḱ-yi, om sën ham ḱo paëp-yu-anil los begö meyam in bë najom ahon-ë? ⁴⁹ Sa netateḱin gägeḱ vu ham loḱ dub-vabuung-böp yoh vu buk, rëḱ ham su nejom sa ahon rë! Rëḱ maam Anutu yi gägeḱ sën dekevu wireḱ meneggëp lo anon jaḱ rë!” ⁵⁰ Lom yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Magëm Ti Veya Meya

⁵¹ Loḱ hur magëm ti sepa Yesu meya. Bom yi loḱ tob meris ti gesepa, lom dejom loḱ tob in bë denajom yi ahon. ⁵² Rëḱ vuu tob loḱ nemaj geveya meya ahë töḱsën.

Yesu Nare Loḱ Kaunsor Mala

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Log deḱo Yesu ya vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp, geggev pin losho alam teta galam-horeḱ-yi pin denesupin sir. ⁵⁴ Lob Pita tamuin sir meneya, rëḱ nevun yi in sir meneyam ggëp ading, meya verup alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi beggang beloḱ ya tete ayo menedo telig. Lob medo nevenguh nengwah ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëḱ lo.

⁵⁵ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër gägeḱ jaḱ Yesu gemëm dengis yi menadiiḱ, rëḱ ma gesu detöḱ vu rë. ⁵⁶ Alam ngahiseḱë denenër gägeḱ tetuhinsën raḱ yi, rëḱ ma gedenenër jeggin jeggin, gehir gägeḱ su neggëp ti rë. ⁵⁷ Gesir vahi kedi denër gägeḱ tetuhinsën raḱ yi bë, ⁵⁸ “He hango bë yi sënë nër bë, ‘Sëḱ ḱevoh Anutu yi dub-vabuung-böp sën mehönon delev raḱ nemaj lo na, loḱ buk natu löö lob sëḱ dev ngwë sën mehönon su denelev raḱ nemaj rë lo bebare nah.’ ” ⁵⁹ Rëḱ ma gehir gägeḱ sën denër agi su neggëp ti ving rë.

⁶⁰ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp kedi nare loḱ sir vuheng atov geloḱ tepëḱ ya vu Yesu bë, “Su gënër gägeḱ ti yom rë? Mehönon sënë denenër gägeḱ va sën raḱ hong-ë?” ⁶¹ Rëḱ Yesu aye ma gesu nër gägeḱ ti yah rë. Loḱ alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp loḱ tepëḱ vu yi ggökin bë, “Hong Kerisi* ma ma? Mehö sën hil nehäḱo arë raḱ lo nalu hong-a? Genanër!”

⁶² Loḱ Yesu nër yah bë, “Yiḱ sa lo sënë! Lob ham rëḱ gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëëḱ nema vesa, gerëḱ jaḱ medo beggob vu yaḱeḱ menom.” ⁶³ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp kweek yi röpröp ading getahi bë, “Hil medo nesero mehönon sën denanër gägeḱ jaḱ yi lo in va?

64 Ham ngo bë ko yi raḵ besevök Anutu? Om ham kwamin nevo bë?" Loḵ sir pin denër bë vong paya om nadiik.

65 Lob depesuv nyěj kos raḵ yi gedevaku tob ggërin mala gedepëeng yi gedelok tepëḵ in bë, "Re sis hong-a? Genanër!" Lob ahëvavu sën denëgin yi lo depetap yi ving.

Pita Lah Yesu Vun

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

66 Log Pita nahën nedo raḵ telig, log alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur avëh ti yam to vu sir 67 belë bë Pita medo nevenguh nengwah, lob gët yi pangsen genër bë, "Hong sënëḵ melu Yesu Nasaret nesepa ham!" 68 Rëḵ lah yi vun bë, "Ma! Sa su raḵ ni rë! Sa duḡin hong gageḵ sënë." Lob kedi raḵ meyah nare loḵ tete avi, log kökrëeh ti su. 69 Loḵ hur avëh ti sën lo lë yi ggökin genare loḵ tete avi, lom nër vu alam sën denare dus vu yi lo bë, "Mehö saga yik sir ti saga!" 70 Rëḵ nër ggökin yah bë, "Ma!"

Lob nare teka rë, loḵ alam sën denaregu lo denër vu Pita ggökin bë, "Yönon rot! Yik hir mehöti sën hong-ë! In hong Galilea ti!" 71 Rëḵ Pita du gageḵ in yi benër niwëëḵ rot neggëp Anutu mala bë, "Yönon vavunë! Sa duḡin mehöti sën ham nenër agi! Bë sa gekuung jaḵ og Anutu ngis sa mesa nadiik." 72 Log pevis bekökrëeh su netu beron luu, lob Pita kwa vo yah Yesu yi gageḵ sën nër lo bë, "Kökrëeh su rëḵ ngu beron luu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö." Pita kwa vo lob kwa paya besu rot.

15

Yesu Nare Loḵ Kiap Böp Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

1 Monbuk anon lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, gekaunsor pin bedevengwëng raḵ Yesu, log mëm deduu yah meya devo loḵ ya Pilatus nema.

2 Lob Pilatus loḵ tepëḵ vu yi bë, "Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?" Loḵ nër yah vu bë, "Genër ya meyoh vu!" 3 Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev denër gageḵ ngahiseḵë raḵ yi.

4 Lom Pilatus loḵ tepëḵ ggök yahin bë, "Su gënër gageḵ ti yom rë? Gengo bë denenër gageḵ ngahiseḵë raḵ hong-a?" 5 Rëḵ Yesu su nenër gageḵ ti yah rë gema, lom Pilatus kwa ya ngahi rot.

Denër Bë Yesu Nadiik

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

6 Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëp nebë sënë neyoh vu ngebek pin bë Pilatus nelëëin qarabus ti ti vër. Bë detahi mehöti arë, og Pilatus nelëëin mehö timu saga neyah vu sir. 7 Lob vu buk saga alam sën denesis begö vu

gavman, gesir vahi sën denesis mehö la medenediik beya denedo karabus lo, lob sir ti arë nebë Barabas. ⁸ Lob alam yu böpata verup deya vu Pilatus medeketag vu bë, “Gwevong nabë sën genevong yoh vu ta lo!” ⁹ Loḵ Pilatus nër yah vu sir bë, “Ham vongin bë sa kevelekin alam Yuda hir mehö-los-bengö sënë lo vër nöḵ vu ham ma ma?” ¹⁰ In raḵ ni bë alam-deneḵo-seriveng hir ggev ahëj nevong medenelë Yesu paya, om sën devo yi loḵ ya nema. ¹¹ Rëḵ alam-deneḵo-seriveng hir ggev deloḵ alam pin ahëj bë denanër vu Pilatus bekevelekin Barabas vër. ¹² Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu sir ggökin bë, “Log sëḵ gevong va vu mehö sënë, sën ham nenër yi bë alam Yuda hir mehö-los-bengö lo?” ¹³ Rëḵ detahi yah vu bë, “Gengis yi jaḵ na kelepeḵo*!” ¹⁴ Lom Pilatus loḵ tepëḵ vu sir bë, “In va? Mehö sënë vong va paya?” Rëḵ pasang detahi ya nikelap bë, “Gengis yi jaḵ na kelepeḵo*!” ¹⁵ Lob mëm Pilatus ngo hir gageḵ bevongin bë alam ahëj nivesa jaḵ, lom kevelekin Barabas vër, gevong Yesu ya in bë alam-begö-yi debeek yi, loḵ mëm dengis yi jaḵ na kelepeḵo*.

*Alam-begö-yi Denër Pelësën Raḵ Yesu
(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)*

¹⁶ Lob alam-begö-yi vahi deḵo Yesu medelöḵ ya Pilatus yi beggang-gageḵ-yi ayo ti (Rom ayej nebë Prëtoryam), log detahi alam-begö-yi vahi bedesupin sir ya ving. ¹⁷ Lob deröp tob mala saḡap ti loḵ Yesu gedebuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung raḵ yu. ¹⁸ Log depelë yi gedesis nemaj vu gedenër bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!” ¹⁹ Log desis yu raḵ atoheng ngesing gedepesuv nyëj ḵos raḵ yi gedeyun lusej vu yi. ²⁰ Denër pelësën raḵ yi ggoveḵ, log dekah tob mala saḡap sën vër gederöp yö yi tob loḵ yah, log deḵo yi yah meya doḡnë in dengis yi jaḵ na kelepeḵo*.

*Yesu Nare Raḵ Kelepeḵo
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)*

²¹ Deḵo medeya lob detöḵ vu mehöti loḵ aggata geverup. Simon vu Kurene, sën Aleksander lu Rupus amaj lo, verup in bë doḵ na nyëḡ böp Yerusalem, lob alam-begö-yi dejom yi ahon gedenër bë, “Kwerë kelepeḵo*!”

²² Lob deḵo Yesu medeya nyëḡ ti sënë arë nebë Golgota (sënë nebë Nyëḡ-yuseḵë). ²³ Lob dekeseḵ mur* teka loḵ ya wain medeggee loḵ gedevu vu, rëḵ nilëlin gesu num rë. ²⁴ Lob desis yi raḵ ya kelepeḵo*, log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jaḵ bedegeḵo yi tob.

²⁵ Log 9 krök monbuk lob desis yi raḵ ya kelepeḵo*.
²⁶ Gedekevu yi gageḵ sën mehönon denenër raḵ yi lo raḵ

neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ SĒNĒ!* ²⁷ Log desis alam begö hodek luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema kěj. ²⁸ [Nebë saga lob Anutu yi gagek wirek hen lo anon rak, sën nebë: “Detevin yi ving alam nij paya sën denekeyëh horek lo.”]

²⁹ Lob alam sën deneyah gedenevom lo, denenër pelë rak yi gedenevarah nemaj vu yi gedenenër bë, “Hongëk-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, gegedev nah buk löö mu? ³⁰ Om ngo gedok vu hong megeduk vu kelepeko* megenam!” ³¹ Galam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denenër pelë rak yi ving bedenener vu sir bë, “Nelok vu alam, gak su yoh vu bë yö dok vu yi rë. ³² Nabë yi Kerisi, balam Israel hir mehö-los-bengö yönon, og gevuu kelepeko* geduk menam. Hil galë nabë saga lok mëm hil gevong geving yi!” Gemehö luu sën desis luho nare rak kelepeko* vahi vahi lo denepelë yi ving.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Log hes vuheng rak, lok malakenu lok beyoh vu dob pin beyam to 3 krök sehuksën. ³⁴ Lob 3 krök sehuksën lob mëm Yesu ngeek böpata bë, “*Eloi, Eloi, lama sabaktani!*” —sënë degwa nebë: “*Sa Anutu! Sa Anutu! Nebë va sën gevuu sa ya-ë?*” ³⁵ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Ham ngo! Netahi Elia!” ³⁶ Lok mehöti tup meko ngaa ayo sovinsën sën nedo lok loo lo ti bedagoo lok wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo, geduu rak gagwëk gevo ya verup lok Yesu avi in bë sesuvin, lok mehö sënë nër bë, “Ham naköök! Hil galë rë nabë Elia rëk nam geko yi vër in kelepeko* ma rëk nama!” ³⁷ Lob Yesu ngeek böpata log diik ya, ³⁸ lob tob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kwek rak luu ggëp vavu beya metök ahu.

³⁹ Lob Rom hir alam-begö-yi hir ggev ti sën nare Yesu mala lo lë bë diik ya, lom nër bë, “Mehö sënë og Anutu Nalu yönon rot!” ⁴⁰ Gavëh la denare ading teka mevare denelë. Sir lo sënë Maria vu Magdala, geMaria ngwë sën Yakobus mahen luho Yoses ataj, geSalome. ⁴¹ Vu buk sën Yesu nahën nedo Galilea lo, lom lööho sënë denesepa yi medenelok vu yi. Gavëh vahi sën denesepa yi belosho derak medeya Yerusalem lo denare ving.

Debë Yesu Lok Waak-heljëng-yi

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jn 19:38-42)

⁴² Log hes ggovok in bë duk na, lom alam Yuda kwaj nevo bë degero sir in dega nos dok Buk-sewahsën-yi* monbuk. ⁴³ Lom

Yosep vu Arimatea sën kaunsor böp ti los arë, beyi mehö sën medo netung mala in buk sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo. Sën kedi rak los niwëek meya vu Pilatus meketag vu yi bë juh Yesu nihel vër in kelepeko*. ⁴⁴ Lob Pilatus lëk in, gekwa vo bë mak diik pevis ma va? Lom vong gagek ya vu alam-begö-yi hir ggev yam, belok tepëk vu bë, “Mehö sënë lo diik ya verök yi ma ma?” ⁴⁵ Rëk alam-begö-yi hir ggev vong gagek yom vu, lob rak ni bë diik ya verök yi, lob mëm nër vu Yosep bë juh heljëng vër begeko mena. ⁴⁶ Lom Yosep bago tob veroo nivesa ti, beruh Yesu nihel vër in kelepeko* mebom lo, gebë lo ya waak ti sën yö desap lo gelöng meris, log tetolin gelöng böpata yah ggërin avi. ⁴⁷ GeMaria vu Magdala, geMaria sën Yoses ata lo, luho delë nyëg sën debë heljëng lo ya neggëp lo.

16

Yesu Kedi Rak Yah

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Log Buk-sewahsën-yi* saga ggovek ya, lob Maria vu Magdala lööho Maria ngwë sën Yakobus ata lo, geSalome, belööho ya debago marasin reggu nivesa in bë dejikin jak Yesu nihel vu bedub. ² Buk-sewahsën-yi ggovek ya geheng to, lo Soda monbuk anon, lob dekedi rak medeya bedub, lo mëm hes mala tök. ³ Nahën deneyök aggata gedenenër vu sir bë, “Ma re rëk tetolin gelöng böpata ti sën nare ggërin waak avi lo na vu hil-a?” ⁴ Lo devër malaj rak medelë lo bë gelöng böpata sën lo tetolin meya nare ya nenga vorot. ⁵ Lob lööho deluk ya waak ayo lom delë gemagëm ti nedo ggëp lööho nemaj vesa. Yi tob veroo adingsekë, lom delëk mekenuj ya.

⁶ Lob angër sënë nër vu sir bë, “Ham su kënumin na! Ham yam nesero Yesu Nasaret sën desis yi rak kelepeko lo. Rëk mu su neggëp sënë rë, gaq kedi rak meya. Melöö lë! Nyëg sën debë yi lo neggëp meris. ⁷ Om melöö nah mena nanër vu yi hur maluh, gevu Pita geving, nabë: Mugin meya distrik Galilea om ham tamuin. Ham rëk gwelë yi vu sagu noh vu gagek sën yö nër vu ham wirek lo.”

⁸ Lob lööho vu waak ayo meto deyom dobnë pevis medevaya medeyah. Denelëk rot gavij netök gedeneggöneng in sir, lom su denër rangah vu mehöti rë.

Yesu Tato Yi Vu Maria

(Jn 20:11-18)

⁹ [Yesu kedi rak lo Soda monbuk anon, lom tato yi vu Maria vu Magdala mugin. Yi sën Yesu tii memö nemadvahi-bevidekluu to deya in yi wirek lo. ¹⁰ Avëh sënë yah meya menër bengö vu alam sën denesepa Yesu benahën medo denesu medenesis

sir lo. ¹¹ Nër bedengo bë kedi rak menedo mala vesa metök vu yi, rëk ma gesu debë nengaj vu aye rë.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh Luu
(Lk 24:13-35)

¹² Ggovek ya loḵ sir luu medo denetetu aggata medeneya vuheng ti, lom Yesu töḵ vu luho rëḵ ni agga ngwë rak. ¹³ Lom luho deyah meya denër bengö rangah vu sir vahi, rëḵ su devong ving luho ving rë.

Yesu Vo Huk Vu Sir Nemaḍluho-bevidek-ti
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23)

¹⁴ Ggovek loḵ mëm yi hur maluh nemaḍluho-bevidek-ti sënë medo denegga nos loḵ beggang ayo ti, lom ya meto metök vu sir medelë yi, lom nër sir in su devong ving yi rë gayoj niwëëk. Nenër sir nebë sënë in su devong ving alam sën delë bë kedi rak yah lo hir gagek rë. ¹⁵ Loḵ mëm nër vu sir bë, “Ham na menoh vu dob pin, beham nanër Bengö Nivesa rangah vu mehönnon pin. ¹⁶ Mehö sën ayo neyam timu vu sa geripek bël lo, og sëḵ gaḵo yi nom vu sa berëḵ medo mala-tumsën degwata. Gaḵ mehö sën su ayo neyam timu vu sa rë lo, og rëḵ medo los yi ngaa nipaya menatök jaḵ nyëvewen bemala nama. ¹⁷ Alam sën ayoj neyam timu vu sa lo, og deyoh vu bë rëḵ degevonḡ ngaa böp nabë sënë: Rëḵ degetii memö geto dena jaḵ sarëḡ, log debengwëḡ dok nyëḡ ngwë ayej, ¹⁸ log nabë denajom nyël, ma, denanum bël diiksën, og su rëḵ denadiiḵ rë. Gerëḵ degebë nemaj jaḵ alam nijraksën benijvesa jaḵ.”

Yesu Rak Yah Yagek
(Lk 24:50-53; Sn 1:9-11)

¹⁹ Mehöböp Yesu nër vu sir nebë saga ggovek ya, log Anutu ḵo yi rak yah yagek benedo nema vesa. ²⁰ Geyi hur maluh deya rak beya denenër yi Bengö Nivesa rangah ya meyoh vu nyëḡ pin, geMehöböp nedo ving sir meneloḵ vu sir, genevonḡ ngaa böp los niwëëk yoh vu gagek sën nër vu sir lo.]

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Kapiya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tök vu he lo, bedekëvu loḵ ya kapiya vorot. ² Desepa loḵ alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu muginsën lo ayej, bedekëvu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi gagek rangah, om deturin vu he. ³ Rëḵ mu sa kwag nevo ving bë mak mëm sëḵ kevu niröp rot begevong nöḵ vu hong, in sa nado ving sir hus ading beselok tepëḵ in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir. ⁴ Nebë saga in bë gejak gagek sën detahu hong loḵ lo ni nivesa nabë sënëḵ yönon rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëḵ Geḵo Nalu Jon

⁵ Mehö-neḵo-seriveng ti nedo loḵ buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia neḵin sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron. ⁶ Luho denevong ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa loḵ horek los Anutu yi gagek pin gesu denevuu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë. ⁷ Rëḵ luho naluj ma, gElisabet nare babu sëḵë, beluhu atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë degegin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë gevong, lob ḵo rak menevong menare Anutu mala. ⁹ Yiḵ deggöoin yi rak loḵ alam-deneḵo-seriveng vahi yoh vu sën denevong lo, in bë doḵ na Mehöböḵp yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereggu nivesa berup na vu Anutu. ¹⁰ Alam ngahiseḵë desup sir meyam vare denejom rak ggëp dob, log loḵ ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya. ¹¹ Lob Sakaria lë geMehöböḵp yi angër ti verup nare jepö sën ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa. ¹² Lë angër, lob lëḵ meḵenu ya, geggöneng rot. ¹³ Rëḵ angër nër vu yi bë, "Sakaria, su gegöneng! Anutu ngo hong vengevsën ggovek ya, om venëm Elisabet rëḵ geḵo hurmahen maluh ti vu hong. Lob getahi ggev jak yi nabë Jon. ¹⁴ Rëḵ ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rëḵ geḵo yi, lob alam ngahiseḵë rëḵ kwaj vesa rot in yi medenapisek in. ¹⁵ Lob rëḵ natu ggev mebare Mehöböḵp mala. Su rëḵ nanum wain los bëḵ niwëëḵ rë, gaḵ yö rëḵ nahën doḵ bare ata ayo, log Anon Vabuung rëḵ doḵ nam gërin ayo. ¹⁶ Lob rëḵ gërin alam Israel ngahiseḵë denom vu hir Anutu sën hir Mehöböḵp lo. ¹⁷ Rëḵ natu mehö niwëëḵ los gayeheng nabë sën Elia wirek lo benamugin, loḵ mëm Mehöböḵp tamuin yi menam. Rëḵ gevong mamer, lob alam hib los hurmahen

degelë sir nivesa. Log rëk gërin alam-gagek-keyëhsën ayoj bedesepa dok alam-yohvu kwaj nivesa. Log rëk gevong huk in mehõnon borot medegero sir in Mehõbõp rëk nam.”

¹⁸ Lob Sakaria nër yah vu angër bë, “Sëk jak gagek sënë ni nabë yõnon nabë va? Sa atov ya, besa venëg atov ya ving.”

¹⁹ Loḵ angër nër yah vu bë, “Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yõ vong sa yam nirõp in bë sa nanër vu hong, megevong bengõ nivesa sënë nõk vu hong. ²⁰ Om gwengõ rë! Sa gagek sënë rëk anon jak dok buk sën Anutu ggooin rak vorot lo. Rëk su gevong ving sayeg rë, om rëk gengoo jak kwam, gesu rëk gebengwëng rë, rot bena berup dok buk sën ngaa pin agi anon jak lo, lom mëm.”

²¹ Log alam medo denegin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot loḵ dub ayo vabuung. ²² Loḵ luḵ yom, lob su yoh vu bë bengwëng rë. Lom derak ni bë tõḵ vu ngaa agga ti loḵ dub ayo vabuung. Lom yik netato ngaa rak nema mu vu sir, in avi mir. ²³ Loḵ Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

²⁴ Ggovek, loḵ mëm venë Elisabet nalu loḵ, beyõ neggëp beggang ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neko Mehõbõp arë rak bë, ²⁵ “Mehõbõp vong nebë sënë vu sa. Sa nalug ma besa nig nemum, rëk ma geMehõbõp kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëk Geḵo Nalu Yesu

²⁶ Elisabet nalu loḵ bekwev nemadvahi bevidek ti ggovek ya, loḵ mëm Anutu vong angër Gabriel ya distrik Galilea nyëg bõp ti arë nebë Nasaret. ²⁷ Ya vu avëh avõ ti sën deggooin yi rak ggovek menedo vu mehõti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avõ arë nebë Maria. ²⁸ Gabriel ya vu yi benër bë, “Hong-e! Anutu kwa vongin hong, menelë hong nivesa. Mehõbõp nedo ving hong.”

²⁹ Maria ngo gagek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, “Maḵ gagek va ti sënë?”

³⁰ Loḵ angër nër vu yi bë, “Maria, su newam jak. Anutu ahë nivesa vu hong. ³¹ Om gwengõ rë! Rëk nalum dok, lob gweḵo nalum maluh ti. Lob getahi ggev jak nabë Yesu. ³² Rëk natu Mehõbõp los bengõ, lob denanër yi nabë Anutu Kesusën nalu. Log Anutu rëk gevong yi natu mehõ-los-bengõ dok nah yi degwa Davit ben. ³³ Rëk natu Yakop yi mewis lo hir mehõ-los-bengõ degwata. Lob rëk natu alaj megegin sir degwata los degwata.”

³⁴ Loḵ Maria loḵ tepëḵ yah vu angër bë, “Ngaa sënë rëk anon jak nabë va, in sengo nahën nado gesa su rak maluh ti rë?”

³⁵ Loḵ angër nër yah bë, “Anon Vabuung rëk jak nõk hong, gAnutu Vavunë Kesusën niwëëk rëk gebom hong. Om rëk denanër hurmahen sën gweḵo agi vu tamusën nabë vabuung,

los denanër nabë Anutu Nalu. ³⁶ Om gwengö agi rë! Hong ngwë Elisabet atov ya, rëk nalu aguu loḵ nare ahë. Wirek og alam denenër yi bë nare babu sekë, rëk gwëbeng og nalu loḵ bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya. ³⁷ In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

³⁸ Loḵ Maria nër bë, “Mehöböp yi hur avëh sa, om yö gevong noh vu sën genër aga.” Lob mëm nedo gangër ya.

Maria Ya Nelë Elisabet

³⁹ Maria kedi loḵ buk saga bepevis meya beggang-bu ti ggëp Yuda hir nyëg kedu, ⁴⁰ beya meloḵ ya Sakaria yi beggang benër hes vuheng raḵ Elisabet. ⁴¹ Hurmahen nare loḵ Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee loḵ ayo rot. Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Elisabet ayo, ⁴² lob tahi niwëëk bë, “Anutu semu hong kesuu avëh pin. Besemu hurmahen sën nare loḵ ayom aga ving. ⁴³ Sa nebë va om sën Mehöböp ata yam vu sa-ë? ⁴⁴ Om gwengö rë, sa hango ayem loḵ ya nengag, lob hurmahen sën loḵ nare sayog agi kwa vesa beggee. ⁴⁵ Yönon, Mehöböp rëk semu hong in gevong ving gagek sën nër vu hong lo.”

Maria Yi Raro

⁴⁶ Lob Maria nër bë:
 “Sa nehako Mehöböp arë raḵ loḵ ayog.
⁴⁷ Lob sanog nepisek in Anutu sën ko sa yah vu yi lo.
⁴⁸ In sa og ngaa meris,
 rëk setu yi hur avëh besemu sa.
 Om vu gwëbeng sënë gevu tamusën, og alam pin rëk denanër nabë Anutu semu sa.
⁴⁹ In Anutu Mehö Niwëëk ata vong ngaa böpata rot vu sa, garë tu vabuung.
⁵⁰ Yi semusemu neggëp ving alam sën deneggurek babu lo, genesepa loḵ naluj lo meneya meneya rot.
⁵¹ Nema nevong huk niwëëk,
 log netii alam sën deneko sir raḵ loḵ ayoj lo, meya denepalët loḵ.
⁵² Nedahun alam-los-bengöj niwëëk wëëk,
 geneḵo alam sën su los arëj rë lo raḵ.
⁵³ Nevo ngaa nivesa vesa vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo,
 bedeneko beggovek,
 rëk alam sën los bengöj-ggoreksën lo, og netii sir yah los nemaj meris.
⁵⁴ Neloḵ vu yi hur Israel,
 in yö nahën kwa nevo yi gagek
⁵⁵ sën nër wirek vu hil dobahë Abraham lo bë
 rëk kwa gevongin yi losho yi mewis sën rëk deberup vu tamusën lo,

beyö gëp degwata.”

⁵⁶ Lob Maria nedo ving Elisabet yoh vu kwev löö, loḵ yah meya ben.

Elisabet Ƙo Nalu Jon

⁵⁷ Lob Elisabet yi buk ggovek ya bë geḵo nalu, lob ƴo nalu aguu. ⁵⁸ Lob yi alam sën sir beggang-bu ti lo losho alam sën sir degwa ti lo denḵo bë Mehöböp semu yi böpata rot, lob kwaj vesa ving yi.

⁵⁹ Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya, geti netu löö, lob deyam in bë degerah* hurmahen navi. Devongin bë detahi ama arë Sakaria jaḵ yi, ⁶⁰ rëḵ hurmahen ata nër bë, “Ma! Hil tahi Jon jaḵ yi.” ⁶¹ Loḵ denër yah vu yi bë, “Rëḵ mu hong alam ti su arë nebë saga rë-o.” ⁶² Rëḵ ma, lob detato raḵ nemaj vu ama bë vongin bë tahi ggev re jaḵ nalu, ⁶³ lob tato bedeḵo taperë mahen ti yam bekevu raḵ bë: “Arë nabë Jon.” Lob kwaj ya ngahiseḵë rot.

⁶⁴ Lob mëm Sakaria kwa nivesa loḵ yah pevis, bemëm daggen sepëp raḵ benevengwëng, beneḵo Anutu arë raḵ. ⁶⁵ Lob alam sën sir beggang-bu ti lo deggöneng rot, beya denër ngaa pin sënë ya meyoh vu distrik Yudea nyëḡ ḵedu pin. ⁶⁶ Lob alam pin sën denḵo bengö lo debë loḵ ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenër vu sir bë, “Maḵ hurmahen sënë rëḵ jig lob gevong nabë va?” Lob Mehöböp nemalain yi menegin.

Sakaria Yi Raro

⁶⁷ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin ama Sakaria ayo bevong menër gägek rangah nebë:

⁶⁸ “Hil gaḵo Mehöböp arë jaḵ, hil Israel hil Anutu.

In yam vu yi alam in bë doḵ vu sir begeḵo sir vër in hir ngaa nipaya nyëvewen.

⁶⁹ Genevong mehö niwëëḵ ti verup loḵ yi hur Davit* yi mewis in bë geḵo hil nom vu yi.

⁷⁰ Yoh vu gägek sën nevong verup yi alam vabuung lo avij bedenenër rangah yö vu agu rot beyam lo.

⁷¹ Bë: Rëḵ geḵo hil vër in alam sën denesis begö vu hil los alam sën denelë hil paya lo nemaj.

⁷² Nevong yam in bë gägek kwa-vonginsën sën nër vu hil ḵenud lo lo anon jaḵ,
genevong in bë gägek vabuung sën joo vu sir wirek lo anon jaḵ.

⁷³ Gägek sën nenër los yönon vavunë vu hil dobahë Abraham nebë:

⁷⁴⁻⁷⁵ Rëḵ geḵo hil vër in alam sën denesis begö vu hil lo pin nemaj

gehil su rëḵ agönengin sir rë,

loḵ mēm hil bare mala menatu yi alam vabuung los yohvu megako arē jaḵ noh vu buk pin vu dob.

76 Log hong, hur mahen-e! Alam rēḵ denanēr hong nabē Mehöböp los gayeheng yi mehö-nenēr-gagek-rangahsēn ti hong.

In rēḵ genamuḡin megwetongin Mehöböp yi aggata,

77 lob Anutu-yi-alam deḵ ni nabē vongin kevoḵ hir ngaa nipaya na, geḵo sir nah vu yi.

78 Ngaa sēnē rēḵ berup in hil Anutu kwa vongin hil, lom rēḵ gevong Mehö-rangah-yi nam vu hil nabē sēn hes neverup monbuk menetum raḵ hil.

79 Rēḵ nam in gevong berangah jaḵ in alam sēn denedo loḵ malakenu bevongin denadiiḵ lo, gerēḵ ḡo hil vahi betato aggata vu hil in hil medo nivesa los ayod ḡep revuh.”

80 Loḵ hurmahen sēnē rig meböp raḵ, lob töḵ vu kwa besepa loḵ ngaa nivesa. Loḵ mēm ya nedo nyēḡ-yumeris rot beya verup loḵ buk sēn töḵ yam tato yi vu alam Israel.

2

Maria Ko Yesu (Mt 1:18-25)

¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* Augustus vong ḡagek ya vu alam pin nebē vongin gevong sensas ti bekevu alam pin arēj. ² Kwirinius tu kiap böp menegin distrik Suria loḵ buk saga, lob vong sensas nyēdahis sēnē.

³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bē dekevu arēj.

⁴ Lob Yosep vu Nasaret ḡḡep distrik Galilea merak meyah Davit yi nyēḡ Betlehem ḡḡep distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*. ⁵ Luho venē Maria sēn deli vu yi in bē luho denajom nemaj lo, deya in bē kiap kevu luho arēj doḵ ti. GeMaria nalu loḵ nare ayo.

⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ḡgovek ya bē ḡo nalu.

⁷ Lob ḵo nalu aguū mebom yi loḵ tob mebē loḵ negḡep reggu hir gabum-nos-yi, in vatēvek bej pup ya genyēḡ len ti su negḡep rē.

Angēr Nēr Bengö Vu Sipsip Alaj

⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyēḡ Betlehem saga be-denegin hir sipsip buk ḡḡep pahup ayo. ⁹ Lob Anutu yi angēr ti yam vu sir, benikapiik los vuneḵ vuneḵ yaḡek yi jēh raḵ sir nebē nengwah böpata, lom degḡoneng rot. ¹⁰ Loḵ angēr nēr vu sir bē, “Ham su newamin jaḵ! Gaḵ ham gwengö rē! Sa haḵo

Bengö Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sën denedo dob-ë, in bë degengö bekwaj vesa rot. ¹¹ In gwëbeng sënë avëh ti ƙo nalu vu Davit yi nyëg böp Betlehem. Yik yi Mehöböp Kerisi*. Yi saga sën yam in bë geƙo alam vër in hir ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Geham rëƙ gwelë jak sënë nabë debom yi loƙ tob meneggëp loƙ reggu hir gabum-nos-yi.”

¹³ Lob pevis bangër ngahiseƙë vu yagek medeyam ving angër ti sënë medepisek in Anutu medeƙo arë raƙ nebë,

¹⁴ “Hil gaƙo Anutu arë jak na vavunë!

Galam pin ayoj gëp revuh in Anutu nelë sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delë Yesu

¹⁵ Angër deyah medeya yagek, log sipsip alaj lo yom denër vu sir bë, “Ham-o! Hil ana Betlehem megalë ngaa sën anon raƙ agu, sën gwëbeng Mehöböp nër tato vu hil lo.” ¹⁶ Log deƙedi raƙ pevis medeya. Ya deverup, lob detöƙ raƙ Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loƙ reggu hir gabum-nos-yi. ¹⁷ Delë ggovek, log denër gagek sën denƙo raƙ hurmahen lo rangah. ¹⁸ Lob alam pin sën denƙo sipsip alaj hir gagek lo ƙenuj ya rot. ¹⁹ Rëƙ mu Maria, og jelë gagek pin sënë loƙ ya yu bemedo meƙwa nevo. ²⁰ Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneƙo Anutu arë raƙ. Kwaj vesa vu Anutu in ngaa pin sën denƙo los delë lo, yoh vu sën angër nër vu sir lo.

Detahi Ggev Raƙ Hurmahen

²¹ Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö raƙ, loƙ mëm de-rah* navi, log detahi ggev raƙ yi bë Yesu. Su loƙ nare ata ayo rë geyö nahën, log angër tahi ggev sënë raƙ yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loƙ Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedeneƙuƙ yah dub ayo ggökin in bë nij veseek jak lo ggovek ya yoh vu sën Moses nër lo, lob Yesu ata lu ama deƙo yi medeya Yerusalem in bë degetung yi doƙ na Mehöböp nema. ²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gagek sën neggëp loƙ yi ƙapiya lo bë: Avëh degeƙo naluj muginsën, benabë aguu, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi ngaa vabuung. ²⁴ Log luho bë debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bë: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa loƙ Anutu yönon, log negin mehö semusën sën rëƙ doƙ vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi. ²⁶ GAnon Vabuung tateƙin vu yi vorot bë su rëƙ nadiik pevis rë, gaƙ rëƙ gelë Mehöböp yi Kerisi* jak mala rë, loƙ mëm. ²⁷ Lob mëm Anon Vabuung kehe ayo beloƙ ya dub-vabuung-böp ayo, loƙ Yesu ata lu ama deƙo yi verup loƙ ya in bë

degevang noh vu sën horek nër lo. ²⁸ Lom Simeon ƙo hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meƙo arë raƙ bë:

²⁹ “O Mehöböp, mëm sëƙ nadiik los ahëg nivesa,
in gwëbeng sënë gägek sën genër wirek lo anon raƙ.

³⁰ Sa malag raƙ mehö sën gevong in bë gwëƙo he nök vu hong lo.

³¹ Lom gevong ngaa sënë ggëp mehönon pin malaj.

³² Mehö sënë nebë rangah, om rëƙ najëh rangah jaƙ alam dahis pin,

lob geƙo hong alam Israel lo arëj jaƙ rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya ngahi in gägek sën Simeon nër raƙ luho naluj agi. ³⁴ Loƙ Simeon jom raƙ vu Anutu bë semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bë, “Gwengo rë, hurmahen sënë rëƙ gevong balam Israel ngahiseƙë rëƙ malaj nama, log rëƙ gevong besir ngahiseƙë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëƙ mu alam ngahiseƙë rëƙ nij dëlin yi.

³⁵ Rëƙ nabë sënë in mëm alam ngahiseƙë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natök rangah. Rëƙ mu ngo rëƙ ayom maggin rot geving berëƙ nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gägek-rangahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëƙ yi atov rot. Yi avö gerak regga beluho denedo wirek yoh vu ngebek nemadvahibevidek-luu, ³⁷ loƙ regga diik, genedo alov rot beyi ngebek 84 raƙ loƙ buk sënë. Rëƙ su nevu dub-vabuung-böp ya rë, gaƙ yö neya rot. Buk ngahi og aye ggërin nos genejom raƙ menedo mu, benevang Anutu yi huk buk gerangah. ³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare loƙ buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gägek raƙ hurmahen sënë vu alam pin sën denegin bë Anutu geƙo alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devong ngaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëg böp Nasaret lo.

⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëek raƙ. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Raƙ Meya Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata denerak medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu raƙ, log yiƙ devong nebë saga mederak medeya Yerusalem in bë degelë Buk-ggöksën-yi*. ⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log deneyah medeneya bej. Gaƙ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata dugin. ⁴⁴ Luho dekuung bë ya ving yi mehö la medeneya. Rot beshuk luƙ, loƙ luho denesero yi beya denesero vu alam sën losho degwa ti lo, genij papu lo.

⁴⁵ Luho desero medenesero rëḵ ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem. ⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, loḵ mēm luho detoḵ vu yi loḵ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benengo hir gageḵ, genelok tepëḵ in degwa ving. ⁴⁷ Lob alam pin sën vare denengo yi tepëḵ lo ḵenuj ya in kwa los yi gageḵ sën nenër yah vu sir lo. ⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëḵ anon mederanga nemaj. Lob ata nër vu yi bë, “Aguu-e? Gevasap aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot.” ⁴⁹ Loḵ nër yah vu luho bë, “Melu nesero sa in va? Maḵ melu su kwamin nevo bë sëḵ medo doḵ Amag yi beggang rë?” ⁵⁰ Rëḵ luho su kwaj toḵ raḵ yi gageḵ sën nër agi degwa rë.

⁵¹ Ggovek log mēm yah ving luho belööho deyah Nasaret, lob yö nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelë gageḵ pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ⁵² GeYesu rig meböḵ raḵ, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönon denelë yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

Mehö-neripek-alam Jon Nenër Gageḵ
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemad-luho menemadvahi vorot, lob vong bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yuseḵë benegin sir. Log Herot* tu yuseḵë menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yuseḵë menegin alam ggëp distrik Ituraya los Trakonitis. Log Lusanius tu yuseḵë menegin distrik Abilene, ² gAnas luho Kayapas detu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyëḵ-yumeris loḵ buk saga, bAnutu yi gageḵ neyam vu yi. ³ Nebë saga, lob neyoh vu beggang-bu pin sën nedo dus vu bël Yordan, benenër gageḵ vu alam bë degërin sir medejipek bël, lob mēm Anutu rëḵ kevoh hir ngaa nipaya sën neggëp vu sir lo na. ⁴ Sënë yoh vu gageḵ sën mehö-nenër-gageḵ-rangahsën Yesaya nër meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë: “Mehöti aye neraḵ loḵ nyëḵ-yumeris bë:

‘Ham bolinin Mehöböḵ yi aggata,
meham sesor begëp niröp.

⁵ Debahu lii ayo böḵ böḵ na,
gededev ḵedu böḵ böḵ los mahen medegerurin geto geving.

Gaggata pin sën neggëp bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jaḵ.

⁶ In alam pin degelë ngaa sën Anutu gevong in geḵo hil nah vu yi lo.’ ”

⁷ Lob alam ngahisekë deya vu yi in bë dejipek bël jak nema, loḵ nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëḵ natök vu ham vu Buk-tamusën agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. Gaḵ ham su kwamin bo megweḵo gageḵ jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gaḵ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelöng sëne denatu Abraham yi mewis. ⁹ Yönon, in ḵoov nevu nevaleḵ keḵe gëga meneggëp vorot. In keḵe pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, og rëḵ buv mebesi jak na nengwah.”

¹⁰ Nër nebë sënë, lob alam pin deneloḵ tepëḵ in yi bë, “Om he rëḵ gevong nabë va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Mehöti sën yi röpröp luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën neraḵ vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yik gevong nabë saga geving.”

¹² Log alam sën deneḵo takës* lo la deyam ving in bë dejipek bël, lob deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Tatovaha, log heḵ rëḵ gevong nabë va?” ¹³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham gweḵo monë takës niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gaḵ ham su godeḵ la sevök na geving rë.”

¹⁴ Log alam-begö-yi la deloḵ tepëḵ in sir vu yi bë, “Log heḵ rëḵ gevong nabë va?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham su ngis mehönon jeggjin jeggjin los nanër gageḵ kuungsën jak sir in nabë ham godeḵ hir monë lu ngaa, gaḵ yik ham gweḵo ham monë sën ggev denebago ham lo niröp los ahëmin nivesa beggovek.”

¹⁵ Alam denḵo gageḵ sënë, lob kwaj vo ya niwëëḵ loḵ ayoj bë, “Maḵ Jon sënë yik maḵ yi Mehö sën Anutu ggoojin raḵ in bë geḵo hil nah lo ma ma?” ¹⁶ Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bë, “Sa naripek ham raḵ bël. Rëḵ mëm mehö los niwëëḵ ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam, log sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur bekevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëḵ basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi. ¹⁷ Jom yi savor loḵ ya nema vorot in tetëhin ḵale ḵale na in yi wit*, gengupin wit* anon jak na yi jök-wit-yi. Gaḵ ḵale ḵale saga og rëḵ besi jak na nengwah sën yö medo netum degwata lo.”

¹⁸ Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gageḵ ngahisekë ving in bë gelu ayoj medegërin sir.

Herot Ḷo Jon Ya Ḷarabus
(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)*

¹⁹ Rëḵ Jon vo gageḵ raḵ hir yusekë Herot*, in ggodeḵ ari avëh Herodias log nevong ngaa nipaya vahi ving. ²⁰ Genevong ngaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tung Jon ya ḵarabus.

*Jon Ripek Yesu**(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)*

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom raḵ, lob yaḡek tateḵin yi ²² gAnon Vabuung ni nebë soḵ nuung beluḵ yam raḵ ya yi. Log gaḡek ti yam vu yaḡek bë, “Sa nalug hong. Sahëḡ neving hong besa halë hong nivesa.”

*Yesu Yi Degwa Lo**(Mt 1:1-17)*

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho raḵ, lob mëm ḵo yi huk raḵ. Loḵ alam kwaj nevo yi bë yiḵ Yosep nalu yi.

Log yiḵ Yosep ama Heli. ²⁴ Ga, Heli ama Matat, geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.

Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënëḵ yö ngwë).

²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.

Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.

Ga, Esli ama Nagai. ²⁶ Ga, Nagai ama Maat.

Ga, Maat ama Matatias (sënëḵ yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.

Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.

²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.

Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.

Ga, Sealtiel ama Neri. ²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënëḵ yö ngwë).

Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.

Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.

²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.

Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënëḵ yö ngwë).

Ga, Matat ama Levi (sënëḵ yö ngwë). ³⁰ Ga, Levi ama Simeon.

Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënëḵ yö ngwë).

Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.

³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.

Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.

Ga, Natan ama Davit. ³² Ga, Davit ama Yese.

Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.

Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.

³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama Arni.

Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.

Ga, Peres ama Yuda (sënëḵ yö ngwë). ³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.

Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.

Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.

³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.
 Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.
 Ga, Eber ama Sela. ³⁶ Ga, Sela ama Kainan.
 Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.
 Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.
³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.
 Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.
 Ga, Mahalalel ama Kainan (sënək yö ngwë). ³⁸ Ga, Kainan
 ama Enos.
 Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.
 Ga, Adam og yiḵ Anutu nalu in tung yi.

4

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Anon Vabuung loḵ yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah, lob Anon Vabuung li yi meya nyëg-yumeris.

² Beya nedo nyëg-yumeris yoh vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos loḵ buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë beggovek ya loḵ tum diikahë. ³ Lob Satan nër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og genanër megelöng sënë natu brët.”

⁴ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë.”

⁵ Loḵ Satan ḵo yi merak ya ḵedu ading, lob pevis betato alam pin sën denedo dob lo los hir nyëg pin vu Yesu, ⁶ genër vu yi bë, “Sëḵ bo ngaa nivesa vesa los niwëëk sënë pin vu hong barëm böp jak kesuu mehönon pin. In ngaa pin sënë tu sa ngaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sëḵ bo vu yi benatu yi ngaa.

⁷ Om nabë genadudeḵ vu sa megweḵo sa jak, og ngaa pin sënë rëḵ nöḵ natu hong ngaa.” ⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë: Yiḵ gweḵo Mehöböḵ sën hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu.”

⁹ Loḵ Satan ḵo Yesu ggökin beya nyëg böḵ Yerusalem metung yi rak ya Dub-vabuung-böḵ yu vavunë rot, genër vu yi bë, “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, ¹⁰ in gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

Rëḵ gevong yi angër lo

nam degegin hong nivesa.

¹¹ Log nër ving bë:

Rëḵ detabuu hong doḵ nemaj,

gesu rëḵ gengis vaham jak gelöng rë.”

¹² Loḵ Yesu nër yah vu yi bë,

“Gagek neggëp ving bë: Su geseggi hong Mehöböḵ Anutu.”

13 Satan seggi yi raḵ ngaa sënë ggovek, log ya gekwa vo bë maam buk ngwë rë.

*Yesu Ko Huk Raḵ Nyëdahis Ggëp Galilea
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

14 Yesu ko niwëëk vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis. 15 Lob netatekin gägek vu alam loḵ hir dub-supinsën-yi pin, lob alam pin deḵo arë raḵ.

*Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)*

16 Lob Yesu yah verup Nasaret sën wirek yi mahen genedo merig loḵ lo, log Buk-sewahsën-yi*, lob loḵ ya dub-supinsën-yi nebë sën yö nevong yoh vu soda pin lo. Lob kedi nare in bë natevin Anutu yi gägek. 17 Lob devo mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi ḵapiya loḵ nema bepuh, lob töḵ raḵ len teka sën dekevu meneggëp bë:

18 “Mehöböp yi Anon Vabuung loḵ yam ggërin sayog.

In yö ggooin sa raḵ

in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo.

Vong sa yam in bë sa nanër gägek rangah vu alam sën denedo loḵ ḵarabus ayo lo nabë ggovek ya gedegetah sir vër.

Gesa bë nanër vu alam malaj ḵenod lo nabë malaj natum gökin medegelë nyëg.

Gevong sa yam in bë sa gaḵo alam sën ngaa maggin deginengin sir lo vër,

19 gesa nanër rangah nabë ngebek sën Mehöböp gelë mehönon nivesa lo töḵ yam ggovek.”

20 Yesu tevin gägek dus ti sënë ggovek medengo, lob vevir ḵapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sën denedo loḵ dub-supinsën-yi ayo lo pin yiḵ malaj neya timu vu yi.

21 Lob mëm ḵo gägek lo raḵ menër vu sir bë, “Anutu yi gägek sën ham nahën nengo agi lo anon raḵ gwëbeng.” 22 Lob deḵo arë raḵ, loḵ kwaj neya ngahi in yi gägek nivesa vesa sën nenër verup avi lo, medenër bë, “In va gemu sënëḵ Yosep nalu-ë lo?”

23 Lob nër vu sir bë, “Yönon, maḵ ham rëḵ nanër alam hib hir gägek ti sënë jaḵ sa nabë, ‘Dokta! Ngo gwevong benim vesa jaḵ namugin rë. Om gwevong ngaa nabë sën he hango bë gevong ggëp Kapernaum lo dok ngo hong nyëg sënë geving loḵ mëm.’” 24 Lok nër ggökin bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Alam su denebë nengaj vu mehö-nenër-gägek-rangahsën ti ggëp yö yi beggang degwa rë. 25 Rëḵ mu sa nanër yönon vu ham nabë: Loḵ Elia yi buk og avëh alov ngahiseḵë denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamöö veriik, behob su neto rë yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidek-ti. Gemeyip

böpata yoh vu nyëg. ²⁶ Rëk Anutu su vong Elia ya vu alov la vu Israel in bë doḵ vu sir rë. Gaḵ mëm yik vong yi meya nyëg ngwë vu Sarepat ggëp distrik Sidon mu in doḵ vu avëh alov ti vu sagu. ²⁷ Log yik alam nij sevuuk ngahiseḵë denedo Israel loḵ mehö-nenër-gägek-rangahsën Elisa yi buk nebë saga ving. Rëk sir ti su nivesa neraḵ loḵ sir len rë. Gaḵ yik mehö-yu-ngwë Naaman vu dob Suria yö timu sën nivesa raḵ.”

²⁸ Loḵ alam pin sën denedo dub-supinsën-yi agi dengo gägek sënë, lob ahëj sengën böpata rot. ²⁹ Lob dekededi deruuk Yesu to meya in nyëg saga. Delev hir nyëg sagi benedo raḵ nyëg ḵedu ti, lob deḵo yi medeya peḵë in bë dejos na. ³⁰ Rëk ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

*Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mk 1:21-28)*

³¹ Loḵ tum ya meto distrik Galilea yi nyëg böp ngwë sën Kapernaum. Log Buk-sewahsën-yi*, lob nenër gägek vu alam. ³² Dengo yi gägek, lob avij töḵ mederanga nemaj in nenër gägek nebë mehö los niwëëk ti. ³³ Loḵ memö ti nedo loḵ mehö ti benedo loḵ dub-supinsën-yi saga ving, lob ngeëḵ bë, ³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bë gwevong va vu he? Maḵ geyam in bë kwevoh he? Seraḵ nim bë Anutu yi mehö vabuung hong.”

³⁵ Rëk Yesu petupek raḵ bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” Lob memö sënë të mehö lo to neggëp dob loḵ sir vuheng, log to meya, rëḵ su vong paya vu yi rë. ³⁶ Lob alam pin delëk anon gedenenër vu sir bë, “Sënëḵ maḵ gägek re? Mehö sënë nenër vu memö nebë yi mehö niwëëk los bengö ti, om denengo aye meto deneya in mehönon.” ³⁷ Yesu vong nebë sënë, lob bengö ya meyoh vu nyëg pin vu sagu.

*Yesu Vong MePita Ggen Avëh Nivesa Raḵ
(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)*

³⁸ Yesu vu dub-supinsën-yi ayo meluḵ yom, lom ya meloḵ ya Simon yi beggang, geSimon ggen avëh nivanë böpata meneggëp. Lob deketag vu Yesu bë doḵ vu yi. ³⁹ To meya nare dus mekepë yi ya vu, log petupek raḵ nivanë, lob nikul ya. Log avëh keddi raḵ pevis beneyeh nos in losho dega.

*Yesu Ro Alam Ngahiseḵë Menij Vesa Raḵ
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)*

⁴⁰ Hes ggovek in bë duḵ na, lob alam deḵo hir alam sën nij neraḵ lo medeya vu yi. Lob nebë nema raḵ sir pin ti ti benevong benijvesa neraḵ. ⁴¹ Gememö to deneya in alam ngahiseḵë, gedenengeëḵ bë, “Anutu Nalu hong.” Rëḵ petupek raḵ sir bë ayej nama. In derax ni bë yi Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo.

*Yesu Nevong Huk Meneya Nyëg Böp La
(Mk 1:35-39)*

⁴² Log monbuk anon, lob kedi rak beya nyëg-yumeris tahsën ti. Loḵ alam desero yi medeya vu yi bedevongin bë denanërin yi in su gevuu sir gena nyëg ngwë. ⁴³ Rëḵ nër vu sir bë, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëg yi Bengö Nivesa rangah vu nyëg vahi geving. In Anutu vong sa meseyam in bë gevong huk sënë.” ⁴⁴ Lob ya nenër loḵ distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

*Yesu Tebë Pita, Lom Kō Gël Ngahisekë
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)*

¹ Buk ti, lob nare ngaggee böp Genesaret* nenga, lob alam ngahisekë ya detetup yi medahis rak, in bë degengo Anutu yi gägek. ² Lob lë geyag mahen luu nedo meris yam ngaggee nenga galam-gël-yi deluḵ medeneripek leḵ. ³ Lob rak ya yag ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob kō yag to meya vuheng teka, log mëm nedo rak genetateḵin gägek vu sir.

⁴ Nër gägek vu sir ggovek, log nër vu Simon bë, “Gwetee hong yag geto mena ngaggee sën luḵ ya ading teka loḵ mëm ham gwetë leḵ duk na in ham gweḵo gël.” ⁵ Loḵ Simon nër yah bë, “Alag, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëḵ he su haḵo gël la rë. Rëḵ maam genër om saḵ getë leḵ duk nah gökin rë.” ⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahisekë rot beleḵ vongin bë bepul. ⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo rak yag ngwë lo bë na dedoḵ vu sir. Lob mëm deya bedeḵo gël rak yag luhoho, rëḵ gël vevii bevongin bë duk na ngaggee. ⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus loḵ Yesu vaha genër bë, “Oo-o, Mehöböp! Gedëein sa gegena! In saḵ ngaa nipaya neggëp vu sa.” ⁹ In losho yi alam sën denedo loḵ yag delë gël pin sën deḵo lo, lob ḵenuj ya in. ¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denevong huk timu lo, ḵenuj ya in ving. Rëḵ Yesu nër vu Simon bë, “Su newam jaḵ, in rëḵ gwëḵo mehönnon nabë saga.” ¹¹ Lob dedadii yag ya roneḵ, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

*Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehor
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Yesu nedo nyëg böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp loḵ vaha geketaḵ vu yi bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong mesa nig veseek jaḵ.” ¹³ Lob Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëḵ ving, om nim veseek jaḵ!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ¹⁴ Log Yesu vo ḵooin bë, “Su gena

genanër vu mehöti. Gak mëm gena getato navim vu mehöneko-seriveng, gegwetzung seriveng* in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo. In alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.”¹⁵ Rëk ma geYesu yi ngaa pin sën nevonng lo bengö tup luk nyëg meya. Lob alam ngahisekë denngo medeyam vu yi in bë degengö yi gagek gegevong hir niraksën nama na.¹⁶ Rëk buk la og netah yi ya nyëg-yumeris menejom rak.

*Yesu Vong Bemehö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rak
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gagek vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horek-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëg neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevu distrik Yudea gevu nyëg böp Yerusalem. Lob Mehöböp vo niwëek vu Yesu in bë gero alam nijraksën benijvesa jak.¹⁸ Lob mehö la devaku mehö ti rak reek medeya vu in sekë pin selöngin. Lob devaku medeya in bë na degebë dok Yesu mala gëp beggang ayo,¹⁹ rëk nyëg mir in alam ngahisekë, gesu aggata neggëp in bë debaku dok na rë. Nebë saga, lob derak ya beggang demi tamangsën medekehe beggang demi gedeseluhin mehö sënë los reek luk ya alam vuheng atov beya meto neggëp lok Yesu mala.²⁰ Yesu lë berak ni bë ayoj neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bë, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bë, “Mehö re sagi, sën neko yi rak besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gak Anutu yö timu yoh vu.”²² Rëk Yesu rak ayoj ni, lob nër yah vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi in va?”²³ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena!’ og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon.²⁴ Rëk sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob.” Log peggin menër vu mehö sën sekë selöngin lo bë, “Sa nanër nök vu hong nabë: Kwedi gwëko hong reek jak megenah böm.”²⁵ Nër nebë sënë, lob yik kedi rak avuti rak alam pin saga malaj, bekerë ngaa sën devaku rak lo beneyah ben, genëko Anutu arë rak.²⁶ Lob alam pin saga kenuj ya gederanga nemaj. Lob deko Anutu arë rak, gedeggöneng medenenër bë, “Ngaa ti sën hil halë gwëbeng agi yö agga ti.”

*Yesu Tahi Levi
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Ggovek, geYesu to meyah dobnë meneya, lok lë gemehö sën neko takës* lo ti lok nedo beggang-takës-yi. Arë nebë

Levi.* Lob nër vu yi bë, “Genam gesepa sa.”²⁸ Lob vuu ngaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluho deya.

²⁹ Lob Levi vong Yesu yi nos böp ti loḵ yi beggang, balam sën deneko takës* lo ngahiseḵe losho alam vahi deyam ving luho belosho denegga. ³⁰ Rëḵ alam Parisai* losho hir alam-horek-yi delë, lom denër gageḵ ngahiseḵe raḵ Yesu vu yi hur maluh lo bë, “Nebë va sën ham los alam-deneko-takës* losho alam sën denevong ngaa nipaya lo newa nos loḵ ti-ë?” ³¹ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë. Gaḵ yik alam nijraksën mu yö deneya vu. ³² Om sa su yam in bë tahi alam-yohvu rë. Gaḵ seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo in degërin ayoj.”

Yesu Tahu Yi Raḵ Mehö Sën Neḵo Avëh Lo
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Loḵ deloḵ tepëḵ vu Yesu ggökin bë, “Jon yi hur maluh ayej deneggërin nos gedenejom raḵ beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denevong nebë saga ving. Rëḵ hong hur maluh, og yö medo denegga gedenum mu.” ³⁴ Loḵ Yesu peggin gageḵ raḵ mehö sën neḵo avëh lo benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë, og yi alam sënë su deyoh vu bë ayej gërin nos rë. ³⁵ Rëḵ mëm buk sën debo mehö sën ḵo avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëḵ ayoj maggin bayej gërin nos doḵ buk saga.”

Yesu Tahu Yi Gageḵ Raḵ Tob Los Wain Gememëḵ Navi

³⁶ Loḵ Yesu nër gageḵ pegginrensën ngwë vu sir ggökin bë, “Mehöti su nekweek tob mewis ti len teka menepëḵa muḡeng ngwë sën nekweek lo len raḵ rë. Bë mehöti gevong nabë saga, og rëḵ gevong paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob muḡeng rëḵ gëp ti rë. ³⁷ Log mehöti su netöö wain* mewis loḵ memëḵ navi muḡeng rë. Bë mehöti gevong nabë sënë, og wain rëḵ ngol memëḵ navi mebeḵul gewain keseh geto mena. Gememëḵ navi nipaya jaḵ geving. ³⁸ Gaḵ yik alam yö denetöö wain mewis loḵ ya memëḵ navi mewis og mëm. ³⁹ Log alam sën yö denenum wain muḡeng lo, og su ahëj neving wain mewis rë. Gaḵ denenër bë, ‘Wain muḡeng mëm nivesa.’ ”

6

Gageḵ Raḵ Sën Hil Su Gevong Huk Doḵ Buk-sewahsën-yi
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit*

* 5:27: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gaḵ yik mehö ngwë.

anon la mederii rak nemaj mededah. ² Rêk alam Parisai* la delë medenër bē, “Nebē va sën ham kweyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?” ³ Lok Yesu lok tepëk yah vu sir bē, “Maḥ ham su tevin gagek rak ngaa sën Davit vong wirek lo rē? Sën losho yi hur dediikahēj lo, ⁴ lob lok ya Anutu yi dub beko brēt vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggēp Anutu mala lo. Alam-deneko-seriveng mu yō deyoh vu bē dega brēt saga, gaḥ alam meris nebē Davit og ma. Rêk gga gevo vu yi hur medegga ving.” ⁵ Log Yesu nēr ving bē, “Mehōnon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehō-sekē-paya Ti Menivesa Rak Lok Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwē, lob lok ya dub-supinsën-yi menetatekin gagek vu alam. Log mehōti nema vesa belooïn benedo. ⁷ Alam-horek-yi losho alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bē degelē nabē rēk gevong benema nivesa jak doḥ Buk-sewahsën-yi*, ma rēk nama! In denesero aggata in bē denanēr gagek jak Yesu nabē keyëh horek. ⁸ Rêk yō rak ayoj ni. Lob nēr vu mehō sën sekē paya lo bē, “Kwedi genam gebare doḥ vuheng atov.” Lob kedi meya nare. ⁹ Log Yesu nēr vu sir bē, “Sa bē doḥ tepëk in gagek ti vu ham nabē: Maḥ horek nēr bē hil gevong ngaa nivesa doḥ Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḥ nēr bē hil adok vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dël jak sir in malaj nama?” ¹⁰ Log mala neko lok menelē sir pin, log nēr vu mehō lo bē, “Getelo sekēm nam!” Telo sekē ya, lob nivesa lok ggōkin. ¹¹ Rêk alam saga ahēj sengën bōpata rot, geyah desap sir rak bē degevang nabē va vu Yesu!

Yesu Vong Yi Hur Maluh Denetu Sinarë

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Lok buk sënë, Yesu tah yi ya kedu ti in bē najom jak, lob medo mejom rak vu Anutu buk ading rot menyëg heng ya. ¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggooin sir nemadluho-mevidek-luu lo rak benēr sir bē Sinarë. ¹⁴ Alam lo sënë: Simon sën Yesu tahi ggev ngwē rak bē Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai. ¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sën Alpeus nalu. Ga, Simon sën yi mehō-neruuk-alam-Rom lo. ¹⁶ Ga, Yudas sën Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sën rēk nanēr Yesu rangah vu alam-begō-yi lo.

Yesu Vong Huk Rak Alam Ngahisekē

(Mt 4:23-25)

17 Lob Yesu luḵ meya ving sir beya nare nyëḡ neggumeng ti ving yi hur maluh yu böpata. Galam ngahiseḵë deyam vu nyëḡ böp Yerusalem, gesir sën distrik Yudea pin, galam loo sën dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo. 18 Deyam in bë degengo yi ḡageḵ, log gevong behir niraksën nama na. Galam sën memö nevasap sir lo, og Yesu nevong menjivesa neraḵ ving. 19 Galam pin denedu sir in bë degebë nemaj jaḵ yi. In yi niwëëḵ ya nevong balam pin nijvesa neraḵ.

Yesu Nër Bë Mehönon Deyoh Vu Bë Kwaj Vesa, Gedeyoh Vu Bë Dengu

(Mt 5:1-12)

20 Loḵ Yesu vër mala raḵ menelë yi hur maluh lo, lom nër bë:

“Ham sën neraḵ vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.

In ham tu Anutu-yi-alam beham rëḵ medo nivesa doḵ yi nyëḡ.

21 Ham sën nediikahëmin agi, ham kwamin vesa.

In ham su rëḵ jaḵ vu in ngaa nivesa ti vu tamusën rë.

Ham sën nesu menedo agi, ham kwamin vesa.

In ham rëḵ kwamin vesa menanöp vu tamusën.

22 Alam rëḵ degelë geham sepa doḵ Mehönon Nalu,

lob rëḵ degelë ham paya,

bedegetii ham, gedepelë ham,

gedenanër ham nabë ham nimin paya,

rëḵ mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

23 Nabë degevong nabë sënë vu ham, og ham kwamin vesa, geham napiseḵ in rot, in ham nyëvewen sën neggëp yageḵ lo, og böpata rot. In wireḵ og ḵenuj lo denevong nebë sënë vu alam-denenër-ḡageḵ-rangahsën lo ving.

24 Gaḵ ham sën los bengömin-ggoreksën lo, og ḡëpin ham!

In ham nedo raḵ ngaa sën nivesa vesa lo vorot.

25 Geham sën newa nos böp bahëmin nepup agi, ḡëpin ham!

In ham rëḵ jaḵ vu in ngaa vu tamusën.

Geham sën nenöp ḡwëbeng agi, ḡëpin ham!

In ham rëḵ ngu mengis ham vu tamusën bemalamin ruḵ keseh.

26 Nabë alam pin degeḵo ham arëmin jaḵ, og ḡëpin ham!

In ḵenuj lo denevong nebë saga wireḵ vu alam-ḡageḵ-kuungsën lo.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam SënDenelë Hil Paya Lo

(Mt 5:38-48)

27 “Rëḵ sa bë nanër vu ham sën nengo sa ḡageḵ agi nabë: Ham kwamin pesivin alam sën denesis begö vu ham lo. Geham gwevong nivesa vu alam sën degelë ham paya lo.

28 Geham najom jaḵ in alam sën deneterot ham lo nabë

Anutu semu sir. Geham bengev jak in alam sën denenër pelë rak ham lo nabë Anutu dok vu sir. ²⁹ Nabë mehöti petap nengam vahi, og hongek gegwërin vahi bepetap geving. Genabë mehöti ngoo dok hong röpröp-ayööng-yi, og genakah hong röpröp ngwë geving, gak su gegulin. ³⁰ Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu yi. Genabë mehöti sepos hong ngaa vër in hong, og su genanër vu nabë bo nom. ³¹ Ngaa sën ham ahëmin neving bë alam degevong vu ham lo, og yik ham gwevong nabë saga vu sir namugin.

³² Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo. ³³ Log nabë ham dok vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong nebë sënë ving. ³⁴ Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo dok nah vu ham, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevo ngaa vu sir vahi, in bë degeko hir ngaa vahi dok nah nyëvewen. ³⁵ Gak mëm ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo. Geham dok vu mehönon pin. Ham bo ngaa vu alam, gak ham su kwamin bo nabë rëk debo ngaa ti nom vu ham dok nah nyëvewen. Ham gwevong nabë saga, log vu tamusën, og ham rëk natök vu ham nyëvewen böpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In nevong semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi rë lo, losho alam nij paya. ³⁶ Om ham kwamin gevongin alam medok vu sir nabë sën ham Amamin Anutu nevong lo.”

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Nabë Getu Ala (Mt 7:1-5)

³⁷ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabë yi mehö nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. Log ham su nanër mehö ngwë nabë degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanër ham nabë ham gwëko nyëvewen dok nah ham ngaa nipaya. Gak ham dahun ngaa nipaya sën mehönon denevong vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving. ³⁸ Ham bo ngaa vu mehönon, og Anutu rëk bo dok nah vu ham rot, beham dëg napup avi, beham deginengin gesesesin jak beduk na, genam gök gökin megerurin geto. In yik ngaa sën ham nevong vu mehönon lo, og Anutu rëk gevong nabë saga dok nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Mağ mehö mala kenod ti yoh vu bë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë? Ma! Bë nabë sënë, og luhoho rëk debës söv dok ti.

40 Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë. Bë tatovaha tahu yi govek mejak ni, og mëm luho ala rëk degëp ti.

41 Ma genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sën neggëp lok malam aga rë? 42 Ma nebë va sën genër vu arim bë, 'Ari-e! Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.' Gwelë rë! Hong mehö kwam luu! In gang neggëp lok ngo malam gahis! Ngo gwevong gang dus ti sënë vër in malam govek rë, lok mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp lok arim mala aga nivesa megebo vër."

Yesu Nër Bë Kele Nipaya Yö Nesis Anon Nipaya
(Mt 7:17-20; 12:33-35)

43 "Kele nivesa su nesis anon nipaya rë. Log kele nipaya su yoh vu bë rëk ngis anon nivesa rë. 44 Om mehönon degelë kele anon, lok mëm dejak ni nabë kele nivesa, ma nipaya. In mehöti su nerur mori anon rak aggis niggin ti jes rë. Log mehöti su nerur vud anon rak kele niggin nipaya ti agga rë. 45 Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Mehönon avij nenër gagek sën neggëp lok ayoj lo, menyam rangah."

Yesu Tahu Gagek Rak Sën Hil Adev Beggang Lo
(Mt 7:24-27)

46 "Ham ayemin nelok sa bë, 'Mehöböp, Mehöböp!' rëk ham su nengo sayeg rë in va? 47 Alam sën denam vu sa bedengengo sa gagek bedesepa dok lo 48 og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp, belev mudeng len luk ya rot. Log bël vaar böpata beya mevuv rak beggang lo, rëk su yoh vu bë kevoh rë. In mehö sënë yö lev niwëek mero. 49 Gak alam sën degengo sa gagek rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo dob vavunë mu lo. Su lev mudeng luk ya gebinë rë, om bël vaar beya mevuv rak beggang saga, lob kevoh ya pevis, benipaya rak ya verök yi."

7

Yesu Vong Balam-begö-yi Vu Rom Hir Ggev Yi Hur Nivesa Rak
(Mt 8:5-13)

1 Yesu nër gagek sënë vu alam ggovek, log ya rak beya meluk ya Kapernaum. 2 Alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo, lob ahë neving yi rot, rëk hur tok vu niraksën, bedus rak bë nadiik. 3 Lok alam-begö-yi hir ggev sënë ngo bë Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in bë na denanër vu benam gevong beyi hur nivesa jak. 4 Ya deverup vu Yesu, lob

deketaḡ niwëek vu bē, “Mehö sënë yi mehö nivesa, om yoh vu bē gedok vu yi. ⁵ Ahë neving hil Yuda, beyö lev hil Yuda hil dub-supinsën-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus rak beggang, lok alam-begö-yi hir ggev vo gagek vu yi mehö la medeko medeya vu Yesu bē, “Mehöböp, su gebasap hong, in saḡ su mehö nig vesa yoh vu in bē gedok na sa beggang rē. ⁷ Log sa su nig vesa in bē senök vu hong geving rē. Om yikḡ genanēr jaḡ avim mu, gesa hur rēḡ nivesa jaḡ. ⁸ Gaḡ yik sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag babu, log sengo sa alam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babuḡ ving nebë saga. Bë sa nanēr vu sir ti nabë, ‘Genal’, og rēḡ na. Log bē sa nanēr vu ngwë nabë, ‘Genam!’, og rēḡ nam. Log bē sa nanēr vu sa hur nabë, ‘Gwëvong huk sënë!’, og rēḡ gevong. Om yikḡ genanēr jaḡ avim mu og yikḡ yoh vu.”

⁹ Yesu ngo gagek sënë, lob ranga nema geggërin yah vu alam yu böpata sën losho denesepa sir medeneya lo bē, “Sa nanēr vu ham yönon nabë sa su toḡ vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rē.” ¹⁰ Log alam sën alam-begö-yi hir ggev vong sir ya lo yah deverup beggang lok delë bē hur lo nivesa lok menedo.

Yesu Vong Balam Nain Magëm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyëḡ böp ti arë nebë Nain. Lob yi hur maluh losho alam ngahiseḡ rot deya ving yi. ¹² Lob ya deto dus rak nyëḡ böp saga yi aggata avi, lok alam devaku heljeng ti meya verup deneya bedub. Heljeng sënë ata yam ving. In yikḡ nalu aguu perurek timu sën diikḡ agi, geyi avëh alov. Log alam ngahiseḡ vu nyëḡ saga desepa sir medeyam ving. ¹³ Lob Yesu lë avëh saga mekwa paya in rot, lob nër vu bē, “Su gengu!” ¹⁴ Lob to meya dus bebë nema rak reek sën devaku heljeng lok lo, lom denare. Log Yesu nër bē, “Hur magëm-e! Sa nanēr vu hong nabë kwedi jaḡ!” ¹⁵ Lob heljeng lo kedi rak menedo benevengwëng. Log mëm Yesu vong yi yah vu ata. ¹⁶ Nebë sënë, lob alam pin deggöneng bemëm deḡo Anutu arë rak medenër bē, “Mehö-nenër-gagek-rangahsën böpata ti sën verup nare lok hil vuheng atov agi.” Gedenër ving bē, “Anutu yam in dok vu yi alam.” ¹⁷ Lob denër Yesu bengö sënë ya meyoh vu distrik Yudea los nyëḡ vahi pin.

Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu (Mt 11:2-6)

¹⁸ Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh denër ngaa pin sën Yesu nevong lo vu yi. ¹⁹ Lob Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bē dedok tepëḡ vu Mehöböp nabë, “Yikḡ hong mehö sën denenër bē rēḡ nam lo sënë, ma he rēḡ medo gegin

yi rē?” ²⁰ Lob luho ya deverup vu Yesu medenēr bē, “Mehō-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong genēr bē, ‘Maḵ yiḵ hong mehō sēn denenēr bē rēḵ nam lo sēnē, ma he rēḵ medo gegin yi rē?’ ”

²¹ Lob loḵ buk sēnē, Yesu medo nevong alam niraksēn aggagga menjivesa neraḵ. Netii memō to deneya in sir, genevong balam malaj ḵenod denelē nyēg ggōkin. ²² Lob Yesu nēr yah vu luho bē, “Melu nah mena nanēr ngaa sēn melu nelē los nengo agi vu Jon nabē: Alam malaj ḵenod denelē nyēg, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek neraḵ, galam nengaj mir denengo gāgek, galam sēn denediik lo vesaj nelok yah, log alam sēn denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengō Nivesa. ²³ Om mehō sēn su kwa neya luu luu in sa rē lo, og kwa vesa.”

*Yesu Vong Tepēḵ Raḵ Ngaa Ngahiseḵē In Jon
(Mt 11:7-19)*

²⁴ Jon yi hur luho deyah, loḵ mēm Yesu nēr Jon yi degwa vu alam bē, “Wirek ham ya nyēg-yumeris in bē ham gwele mehō nebē va? Maḵ ham ya in bē gwelē nabē ayōōng neḵo dee ti menekepē ya geneyom-a? ²⁵ Ma ham ya in bē gwelē mehō nebē va? Maḵ ham bē gwelē mehōti nerōp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma. Alam sēn denerōp tob niyes los denedo raḵ ngaa nivesa vesa lo, og sir sagaḵ yō denedo ggēp alam-los-bengōj bej. ²⁶ Ma ham ya in bē gwelē mehō nebē va? Mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn ti? Ēē-ē, om mēm sa nanēr vu ham nabē, mēm yi mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn, bekesuu alam denenēr-gāgek-rangahsēn pin. ²⁷ Yiḵ mehō saga sēn gāgek raḵ yi loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē:

Gwengō rē, sēḵ gēvong sa hur ti namugin
mena negetongin aggata in hong.

²⁸ Om sa nanēr vu ham nabē: Jon arē bōp rot kesuu alam pin sēn ataj neḵo sir vu dob agi. Rēḵ mu alam sēn denesepa lok sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rēḵ dekesuu Jon.”

²⁹ Dengo gāgek sēnē ggovek, log alam pin losho alam sēn denēḵo takēs* lo denēr bē, “Yōnon. Anutu nevong ngaa nirōp.” In deneripek bēl raḵ Jon nema. ³⁰ Rēḵ alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam beJon ripek sir rē, gaḵ deruu demij vu aggata nivesa sēn Anutu bē tateḵin vu sir lo.

³¹ Log Yesu nēr bē, “Om maḵ sēḵ tateḵin ham alam buk sēnē jaḵ va? Maḵ ham nebē va? ³² Ham nebē hurmahen sēn ggēp deneggōk telig medenetahi vu sir vewen bē:

‘He nasis ggaḡeng,

rēḵ ma geham su nelōō rē.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rēḵ ham su nesu menepengah ham ving rē.’

³³ In mehō neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rē. Loḵ ham nenēr bē, ‘Memō neloḵ vu yi.’ ³⁴ Log Mehōnon Nalu yam, lob negga los nenum, loḵ ham nēr yi bē, ‘Ham gwelē, mehō saguḵ mehō ahēta, gemehō sēn yō nenum wain pangśēn. Galam sēn deneḵo takēs* lo, losho alam sēn denevong ngāa nipaya lo vahi hir mehō yi.’ ³⁵ Rēḵ mu hil galē Anutu yi huk los kwa, lob mēm hil ajaḵ ni nabē mehō los kwa ti.”

Avēh Ti Sēn Ngāa Nipaya Neggēp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Raḵ Wēl

³⁶ Alam Parisai* ti tahi Yesu bē na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos. ³⁷ Lob avēh nipaya ti nedo nyēg sagu, lob ngo bē Yesu medo negga nos loḵ Parisai* sēnē yi beggang. Lob ḵo wēl reggu malangeri loḵ buayo gelōng alabasta* veroo ti beya vu. ³⁸ Ya verup nare loḵ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruḵ tōō raḵ Yesu vaha, log revu raḵ yu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wēl merikin raḵ vaha. ³⁹ Rēḵ Parisai* sēn tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lē ngāa sēnē, lob kwa nevo bē, “Yōnon, bē mehō sēnē yi mehō-nenēr-gāgēk-rangahsēn, og rēḵ jaḵ avēh sēn nema raḵ yi agi ni, gejaḵ ni geving nabē avēh nipaya.”

⁴⁰ Nebē sēnē loḵ Yesu raḵ ni benēr yah vu yi bē, “Simon, sa kwag nevo gāgēk ti, om sa bē nanēr vu hong.” Loḵ Simon nēr bē, “Tatovaha, genanēr nam.” ⁴¹ Lob Yesu nēr bē, “Mehōti vo ngāa vu mehō luu meya neggēp vu luho, geluho su devo loḵ rē. Ngwē yi K500, gengwē yiḵ hen K50 mu. ⁴² Rēḵ luho su deyoh vu bē debo doḵ nah rē, lob mehō sēnē nilēl raḵ luho. Om mehō ngwē tena sēn rēḵ ahē geving yi rot-a?”

⁴³ Loḵ Simon nēr yah bē, “Sa kwag nevo bē mehō sēn yi nyēvewen bōpata mesevōḵ lo maḵ ahē neving monē ala rot mekesuu.” Lob Yesu nēr vu bē, “Genēr yoh vu.”

⁴⁴ Loḵ Yesu ggērin yah vu avēh sēnē genēr vu Simon bē, “Gwelē avēh sēnē? Seyam hong beggang ayo, rēḵ su gevo bēl vu sa in bē sejipek vahag rē. Rēḵ avēh sēnē og ripek sa vahag raḵ mala ruḵ gerevu raḵ yu viis. ⁴⁵ Log seloḵ yōḵ beggang ayo rēḵ su gemul* sa rē, rēḵ avēh sēnē og yō medo nemul* sa vahag rot. ⁴⁶ Log su gerikin wēl teka raḵ sa yug rē, rēḵ avēh sēnē loḵ wēl nivesa rot sagi raḵ sa vahag. ⁴⁷ Om sa nanēr vu hong yōnon nabē: Avēh sēnē ahē neving Anutu pangśēn rot in yi ngāa nipaya ngahiseḵē rot, rēḵ ma gAnutu dahun ya bemaya. Gaḵ mehō sēn ngāa nipaya mahen mu neggēp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yiḵ ahē neving yi mahen teka mu.” ⁴⁸ Log Yesu nēr vu avēh bē, “Sa dahun hong ngāa nipaya ya vorot.” ⁴⁹ Lob alam sēn losho medo denegga nos lo kedi denēr yah meyom vu sir bē, “Mehō sēnē maḵ yi re om sēn bē dahun ngāa nipaya

na-ë?”⁵⁰ Log Yesu nër vu avèh lo bē, “Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ko hong yom vu yi vorot. Kwam vesa megena los ayom sepēp.”

8

Avèh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Ggovek loḵ Yesu ya neḵo loḵ nyèḡ böp böp los beggangbu mahen mahen, benenër Bengö Nivesa rangah vu sir raḵ Anutu-yi-nyèḡ. Lob yi hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi. ² Gavèh la sèn wirek Yesu netii memö in sir los nevo niraksèn vër in sir lo deya ving. Sir sènè: Maria sèn denenër bē Maria vu Magdala, beYesu tii memö nemadvahibevidek-luu to deya in yi wirek lo. ³ Ga, Kusa sèn neḡin Herot* yi beggang lo venē Yoana, ga, Susana, gavèh vahi ving, melosho deya. Avèh pin sènè deneloḵ vu Yesu losho yi hur maluh lo raḵ hir monē lu ngaa.

Mehöti Netetèhin Nos Gahis Loḵ Huk Anon (Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Alam yu böpata desupin sir medenedo galam vu nyèḡ pin deyam vu Yesu, lob nër gägek peggirinsèn ti sènè vu sir bē, ⁵ “Mehö netetèhin nos gahis ti to meya huk anon in bē tetèhin yi nos gahis. Netetèhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sèn neyoh huk vuheng lo, lob mehönon denevaḵē gesoḵ yam degga. ⁶ Ga, gahis la to merax nedo dob mahen teka sèn raḵ neggēp gelöng vavunē, lob kip rēḵ bēl ma, lob meran mediik ya. ⁷ Log gahis la to meloḵ ya nedo vos nigginggin ayo, lob vos nigginggin sènè kip berig, lob ggök nos bevong paya. ⁸ Log mēm gahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob kip merig besis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi.” Log nër bē, “Bē mehöti nenga neggēp, og genḡo gägek sènè.”

Yesu Nenër Gägek Peggirinsèn Degwa (Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Lob yi hur maluh deloḵ tepēḵ vu yi in gägek peggirinsèn sènè degwa. ¹⁰ Loḵ nër bē, “Anutu yö tateḵin yi nyèḡ yi gägek vunsèn degwa vu ham, beham rēḵ jaḵ ni. Rēḵ alam vahi og degengö gägek peggirinsèn mu, ‘in malaj rēḵ gelē, rēḵ mu su rēḵ dejak ni rē.

Log rēḵ degengö gägek, rēḵ mu su rēḵ dejak degwa ni rē.’ ”

Yesu Tateḵin Nos Gahis Lo Yi Degwa (Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ “Gägek peggirinsèn sagi degwa nebē: Nos gahis sènè yik Anutu yi gägek. ¹² Log gahis la sèn to nedo loḵ aggata lo, yik alam sèn denengö gägek, loḵ Satan ya neḵo vër in ayoj in bē rēḵ degevang geving lob Anutu geḵo sir nah lo. ¹³ Log

gahis la sën to nedo loḵ nyëḡ gelöng lo, yiḵ alam sën denḡo gageḵ bekwaj vesa in lo, rëḵ mu su luḵ ya ayoj rë. Gaḵ yiḵ devong ving dus teka, loḵ seggisën töḵ vu sir lom delëin ya. ¹⁴ Log gahis la sën to meloḵ ya vos nigginggin ayo lo, og yiḵ alam sën denḡo gageḵ medeya medeya, loḵ tum newaj raḵ in maggin aggagga, gemonë los ngaa-dob-yi sën nesemu hil navid lo pin ggök ya, lom su anon raḵ rë gediik ya. ¹⁵ Gaḵ gahis sën to meluḵ ya dob jeji lo, og alam sën denḡo gageḵ medejom ahon bayoj neya niröp beneggëp nivesa, gedenedo niwëëḵ medenevong banon neraḵ lo.”

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram
(Mk 4:21-25)

¹⁶ “Mehöti su netaggi loḵ ram genekeyoveḵin dëḡ raḵ, ma netung ggevek ya reek len rë. Gaḵ netung raḵ ya vavunë, in bë alam sën dedoḵ na beggang ayo lo degelë nyëḡ. ¹⁷ Lob ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng agi rëḵ natöḵ nam rangah. Gengaa pin sën mehönnon deneloḵ kesii in lo, rëḵ natöḵ nam rangah vu tamusën balam pin dejak ni.

¹⁸ Ham gwebë nengamin, in ham gwengö gageḵ megwero. Mehöti sën neraḵ gageḵ la degwa ni bekwä nevo lo, og rëḵ jak la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḵ gageḵ degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na veröḵ yi.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Loḵ buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bë degelë yi, rëḵ alam yu böpata desup sir medenedo, lob su deyoh vu bë dedoḵ na vu yi rë. ²⁰ Loḵ mehö la denër ya vu yi bë, “Atam losho arim lo verup denare dobnë. Deyam in bë degelë hong.” ²¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Alam sën denengö Anutu yi gageḵ medenesepa loḵ lo, og sir saga sën sa atag lo arig lo.”

Yesu Nër Lob Sang Ahë Yes Raḵ
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh derak ya yaḡ, lom nër vu sir bë, “Hil ajaḵ mana ngaggee nenga vahi.” Lom deya. ²³ Yaḡ neya geYesuḵ ggëp yiing. Log sang böpata ti verup, lob vong bengaggee neluḵ ya yaḡ ayo bevuḵ loḵ bedus raḵ bë malaj nama. ²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedenër vu bë, “Tatovaha! Hil hevongin malad nama!” Lob kedi petupek raḵ sang los ngaggee sën netëë lo, lob sang los ngaggee ahë yes raḵ, gededun ma geneggëp. ²⁵ Log nër vu sir bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönnon rë!” Lom deggöneng gekwaj ya ngahi medenenër vu sir bë, “Maḵ mehö sënë yi nebë va, om sën nër vu sang los bël, lob denḡo aye-ë?”

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Loḵ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggëp ngaggee nenga vahi yi, genyëg sënë neggëp vahi. ²⁷ Lob Yesu vu yaḡ mepesöng ya roneḵ, loḵ alam nyëg sënë ti verup vu yi. Memö la denedo loḵ mehö sënë meyo medo neya ahë töksën yö wirek la, lob su nedo loḵ beggang ré, gaḵ yö ya neggëp loḵ waak sën denebë mehönön sekëj loḵ lo. ²⁸ Mehö sënë lë Yesu, lob ngeek geto petev meneggëp loḵ vaha. Log ngeek böpata bë, “Yesu! Anutu Vavunë Nalu hong! Bë gwevong va vu sa? Sa ketag vu hong nabë su gebasap sa!”

²⁹ Nër bë sënë in Yesu nër vu memö bë geto mena in mehö sënë, in memö sënë nejom yi ahon beron ngahisekë. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduu rak sëng los aën buk ngahi, rëḵ ma genevepul sëng lu ngaa pin. Gememö sënë netë meneya nyëg-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë, “Arëm re?” Loḵ nër yah bë, “Mehömehö.” In degwa nebë memö ngahisekë denedo loḵ yi. ³¹ Lob memö pin saga detahi ya vu Yesu bë, “Su gwetii he dok na asoreng böpata sën adingsekë rot lo!”

³² Log böök yu ti vare deneruuk rak kedu dus vu sir, lob memö lo deketag vu Yesu bë, “Mëm gwevong he na vu böök sagu!” Lob Yesu vong sir ya. ³³ Lob memö lo to deya in mehö sënë beya delok ya böök yu ti sënë. Lob pevis geböök pin deserög rot beya devës ya nyëg vaha degwa, bedeluk ya ngaggee merehöö sir bermalaj maya verök yi.

³⁴ Lob alam sën denegin böök lo delë, lob deveya medeya, beya denër ngaa sënë vu alam nyëg böp los mahen mahen pin. ³⁵ Lob alam saga deya in bë degelë ngaa sën to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelë mehö sën memö to deya in yi lo, gevëh tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loḵ Yesu vaha. Loḵ tum deneggöneng in sir rot. ³⁶ Loḵ mëm alam sën delë ngaa agi rak malaj lo deturin ngaa sën Yesu vong vu mehö sën memö nelok vu yi wirek loḵ nivesa rak agi medero. ³⁷ Lob alam pin vu Gadara denër vu Yesu bë kedi jak mena, gesu medo hir nyëg. In deneggöneng rot. Lob Yesu rak yah yaḡ meyah meya. ³⁸ Loḵ mehö sën memö to deya in yi lo ketag vu Yesu bë na geving yi. Rëḵ Yesu vong yi yah genër vu bë, ³⁹ “Genah megena böm, megena genanër ngaa pin sën Anutu vong vu hong lo vu hong alam.” Lob mehö lo yah meya menër ngaa pin sënë vu alam ggëp yi nyëg.

Yesu Vong Ggev Nalu Avëh Vesa Lok, Gevong Avëh Sën Jom Loḵ Yi Tob Lo Nivesa Rak
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to. ⁴¹ Loḵ mehōti arē nebē Yairus ya verup. Dub-supinsēn-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggēp loḵ Yesu vaha, geketag vu yi bē na yi beggang. ⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nemadluho-bevidek-luu raḵ, lob dus raḵ bē nadiik.

Lob Yesu neya raḵ, loḵ alam ngahisekē depeka raḵ yi rot belosho deneya. ⁴³ Lob avēh ti neya ving. Niḵōk yō medo neyam yoh vu ngebek nemadluho-bevidek-luu, rēḵ mehōti su yoh vu bē gevong menivesa jaḵ nah rē. ⁴⁴ Avēh sēnē verup ya nare dus loḵ Yesu demi gebē nema raḵ Yesu yi tob nyē. Vong nebē sēnē, lob niḵōk tewii ya avuti gesu neyom ggōkin rē. ⁴⁵ Loḵ Yesu loḵ tepēk bē, “Re bē nema raḵ sa?” Loḵ sir pin denenēr yah vu bē sireḵ ma. Log Pita nēr bē, “Sa alag-e! Yik alam ngahisekē sēn denare tetup hong meyōk depeka raḵ hong aga.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nēr bē, “Ma! Loḵ sir ti bē nema raḵ sa, mesa hango bē sa niḡ wēēk la ya vu yi.” ⁴⁷ Lob avēh sēnē raḵ ni bē ngaa sēn vong lo tōḵ yam rangah, om nelēk rot, lob verup ya mepetev meneggēp loḵ vaha, genēr sēn bē nema raḵ yi tob lo degwa rangah vu raḵ alam pin malaj benēr ving bē yi niraksēn maya avuti. ⁴⁸ Lob Yesu nēr vu yi bē, “Nalug-e, ayom yam timu vu sa, om vong benim vesa raḵ. Om genah megena los ayom sepēp.”

⁴⁹ Yesu nahēn nevengwēng vu avēh, log mehōti vu dub ala ben meverup nēr vu dub ala sēnē bē, “Nalum diik ya, om su gwēko Tatovaha mala seggi!” ⁵⁰ Yesu ngo gāgek sēnē rēḵ nēr yah bē, “Su newam jaḵ, gaḵ ayom nam timu vu sa mu, loḵ mēm nalum rēḵ vesa doḵ nah.” ⁵¹ Lob Yesu tōḵ ya ggev lo ben, lob nēr in alam pin bē su dedoḵ na beggang ayo geving yi. Gaḵ yik ḵo Pita lōōho Jon lu Yakobus ving hurmahen ama lu ata mu bedeloḵ ya. ⁵² Galam yō medo denesu medenesis sir in, loḵ Yesu nēr vu sir bē, “Ham su ngu. In sēnēḵ su diik rē, gaḵ yik neggēp yīing mu.” ⁵³ Loḵ denōp raḵ yi, in derāḵ ni bē diik ya verōḵ yi. ⁵⁴ Rēḵ Yesu jom loḵ avēh mahen nema getahi bē, “Avēh mahen-e, kwedi jaḵ!” ⁵⁵ Lob avēh mahen lo anon to meloḵ yah, log kedi raḵ pēvis. Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham bo nos la vu yi mega.” ⁵⁶ Lob avēh mahen ata lu ama ḵenuj ya mederanga nemaj. Loḵ Yesu vo ḵoo vu luho bē luho su na denanēr ngaa sēnē vu mehōti.

9

*Yesu Vo Huk Vu Sinarē Nemadluho-mevidek-luu
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Log tahi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo niwēēk vu sir in bē denoh vu bedegetiī memō geto

dena, gedegevong meniraksën nama na. ² Log vong sir ya in bë denanër gagek jak Anutu-yi-nyëg, gedegevong balam nijraksën nijvesa jak nah. ³ Log nër vu sir bë, “Ham na, rëk mu ham su gweko kupek sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahek, ma gweko nos, ma monë sepa. Geham su gweko röpröp luu luu sepa. ⁴ Log nabë mehöti gecko ham luu luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og ham naköök dok beggang timu saga rot beham nom jak. ⁵ Gak nabë su degeko ham dok na hir beggang rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in dejak ni nabë devong paya, log ham na jak.” ⁶ Nër nebë sënë ggovek, log ya deyoh vu nyëg pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevong balam nijraksën nijvesa nerak yoh vu nyëg pin.

Herot Ngo Yesu Bengö
(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)*

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevong lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bë Jon kedi vu bedub ggökin. ⁸ Log la denenër bë Elia yom verup. Log la denenër bë alam sën denenër gagek rangah wirek lo ti kedi rak yah ggökin. ⁹ Rëk Herot* nër bë, “Jonek sa ketöv kwa lo. Gak mak mehö re sën sa nehango bengö nebë agi?” Lob kwa nevo bë gelë yi jak mala.

*Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)*

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devong lo vu Yesu. Lob ko sir rak belosho yö detah sir ya nyëg-yumeris ti dus vu Betsaida. ¹¹ Loḷ alam saga derak ni lob desepa yi medeya. Ya detök vu yi, lob vengwëng vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa rak sën Anutu bë natu ala megegin sir lo. Genevong balam nijraksën nijvesa nerak ving. ¹² Log sehuk luk, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bë, “Gwevong alam sënë dena in dedok na beggang-bu böp los mahen sën denedo dus dus lo bena degëp, in denatök vu nos lu ngaa rë. In hil nado sënëk nyëg-yumeris tahsën.” ¹³ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ngo rëk bet sir.” Loḷ denër yah bë, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gak yiḷ brët nemadvahi ga, gël luu mu nedo. Ma he yoh vu bë ana bago nos in alam pin sënë?” ¹⁴ In alam ngahi rot denedo bemaluh yoh vu 5,000.

Loḷ Yesu nër yah vu yi hur maluh lo bë, “Ham nanër vu sir nabë sir mehödahis luu menemadluho demedo jak yu ti ti.” ¹⁵ Yi hur maluh devong nebë sënë balam pin to denedo. ¹⁶ Log Yesu ko brët nemadvahi ga, gël luu lo rak, gevarah mala rak yagek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bë na debo gelek alam. ¹⁷ Lob sir

pin degga meyoh vu, log desupin vahi sën nedo lo loḵ ya sap nemadluho-bevidek-luu.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Yi Mehö Sën Anutu Ggoin Raḵ In Bë Geko Hil Nah

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Lob buk ti rë lob Yesu medo nejom raḵ, geyi hur maluh denedo ving yi, lob loḵ tepëḵ in sir bë, “Alam denenër sa bë sa re?” ¹⁹ Loḵ denër yah vu yi bë, “Sir la denenër hong bë Mehöneripek-alam Jon. Gela denenër hong bë Elia. Gela denenër bë alam-denenër-gägek-rangahsën wirek ti kedi raḵ yah ggökin.” ²⁰ Loḵ loḵ tepëḵ in sir ggökin bë, “Gaḵ hameḵ nenër bë sa re?” Loḵ Pita nër yah bë, “Anutu yi Kerisi* hong.”

Yesu Nër Rangah Bë Rëḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Lob Yesu vo ḵoin niwëëḵ vu sir bë, “Om ham su na nanër gägek sënë rangah vu mehöti.” ²² Log nër ving bë, “Mehönon Nalu rëḵ geko maggin ngahiseḵë, galam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rëḵ degeruu demij vu yi, gerëḵ dengis yi menadiiḵ, gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

²³ Log nër vu sir pin bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi ḵelepeḵo* noh vu buk metamuin sa. ²⁴ Mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëḵ anon mala nama. Gaḵ mehöti bë kwa birek in yi menadiiḵ in sa, og rëḵ na medo mala-tumsën. ²⁵ Gaḵ nabë mehöti yö geko yi jaḵ in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiiḵ, og yi ngaa sënë rëḵ doḵ vu yi nabë va? ²⁶ Log nabë mehöti göneng in mehönon bedah sa los sa gägek vun, og Mehönon Nalu rëḵ dah yi vun doḵ buk sën nom los Ama yö niwëëḵ garë böpata, gelos angër vabuung nij wëëḵ gevunek vunëḵ yaḡek yi lo. ²⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë alam sën denare agi vahi su rëḵ denadiiḵ rë, gaḵ rëḵ nahën demedo medegelë gAnutu nam in gegin hil.”

Yesu Navi Agga Ngwë Raḵ

(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu nër gägek sënë ggovek bebuk nemadvahi-mevidek-löö ya ggovek, loḵ ḵo Pita lööho Jon lu Yakobus medeya ḵedu, in bë najom jaḵ. ²⁹ Medo nejom raḵ, lob mala agga ngwë raḵ, geyi röpröp veroo meris nebë davës. ³⁰ Log pevis bemehö luu yam vare denevengwëng ving yi. Yiḵ Moses lu Elia. ³¹ Luho deyam los nij ḵapiiḵ, meyam denenër ngaa pin sën Yesu rëḵ gevong gëp Yerusalem begovek genah mena lo tato vu yi. ³² Pita lööho malaj neggëp pangsën rot bë degëp yying. Rëḵ su deneggëp yying rë, lob delë Yesu niḵapiiḵ ving mehö luu sën lööho denare lo. ³³ Lob luho bë degevu Yesu gedenah jaḵ, lob Pita nër vu Yesu bë, “Sa alag-e! He nado mehalë ngaa sënë om

mëm nivesa rot. Om he dev numeng löö: Ti vu hong, gengwë vu Moses, gengwë vu Elia.” Pita su kwa vo mero rë, gaḵ newa raḵ om pevis menër nebë sënë.

³⁴ Nahën nenër gagek sënë, log beggob ti yam kebu sir. Lok yam rot beggërin sir, lob newaj raḵ rot. ³⁵ Log gagek ti yam lok beggob ayo bë, “Sënëḵ sa nalug. Sehooiñ yi raḵ ggovek ya. Om ham gwebë nengamin vu yi.” ³⁶ Dengo gagek sënë ggovek, log delë bë Yesu yö ti nedo. Lob ayej ma gesu denër ngaa sën delë agi lo vu mehöti loḵ buk saga rë.

Yesu Vong Behurmahen Ti Sën Memö Negwang Ya Yi Lo Nivesa Raḵ Yah

(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Log heng to, lob sir vu kedu beyah deto, loḵ alam yu böpata ti yam debuu Yesu ggëp aggata. ³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bë, “Tatovaha, sa ḵetaḡ vu hong nabë gwelë sa nalug aguu sënë. In yiḵ sa nalug perurek anon timu. ³⁹ Rëḵ memö nipaya ti nepesöng raḵ yi pevis avuti, lob nengeek böpata. Log memö sënë nesesesin raḵ yi pangsen rot lob nyë kataḵ netung. Beyö nevasap yi rot, gesu nevu u yi pevis rë. ⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bë degetii memö nipaya sënë geto mena, rëḵ ma gesu deyoh vu rë.”

⁴¹ Loḵ Yesu nër yah bë, “Oo ham alam vu buk sënë, ham ayomin su neyam timu rë, log ham ayomin su neggëp niröp rë. Om sëḵ nahën medo geving ham buk va la geving meḵerë ham maggin-a? Maam gweḵo nalum nam.” ⁴² Hurmahen sënë nahën neya vu Yesu, log memö lo të yi to mesap nyëḡ, genesesin raḵ yi pangsen. Loḵ Yesu petupek raḵ memö lo, gevong behurmahen nivesa raḵ, log vong yah vu ama. ⁴³ Lob alam pin delë Anutu niwëek sënë, lob delëḵ anon mederanga nemaj.

Yesu Nër Netu Beron Luu Bë Rëḵ Nadiik

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Nahën medo mekwaj neya ngahi in ngaa pin sën Yesu nevong agi, log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, ⁴⁴ “Ham gwebë nengamin vu gagek sënë megwero! Nahub rëḵ rëḵ debo Mehönon Nalu doḵ na mehönon nemaj.” ⁴⁵ Rëḵ su derak gagek sënë ni rë. Gagek sënë degwa vun yi in sir, besu kwaj toḵ vu rë. Rëḵ deggöneng in yi gesu deloḵ tepëḵ in degwa rë.

Hur Maluh Yö Deloḵ Tepëḵ In Sir Bë Re Böp Kesuu-a?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ Log yi hur maluh deḵo gagek ti raḵ medemehoo sir in bë sir ti tena böp kesuu sir vahi. ⁴⁷ Loḵ Yesu raḵ gagek sën kwaj nevo loḵ ayoj lo ni, lob ḵo hurmahen ti yam nare ving yi ⁴⁸ genër vu sir bë, “Mehöti bë kwa bo sa begevong nivesa

vu hurmahen teka nabë sënë, og nevonḡ nivesa vu sa. Log mehöti sën gevong nivesa vu sa lo, og nevonḡ nivesa vu yi sën vong sa meseyam lo. Om ham ti sën dahun yi benevonḡ nivesa vu ham pin lo, og tu böp vorot ggëp Anutu mala.

*Mehöti Bë Su Ngis Begö Vu Ham Rë, Og Ham Alam Yi
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Loḡ Jon nër yah vu yi bë, “Sa alag-e! He halë mehöti genenër arëm los niwëëk benetii memö to deneya, loḡ he nërin yi in hil los su nesepa hil rë.” ⁵⁰ Rëḡ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanërin yi, in mehöti sën su nelë ham paya rë lo, og neloḡ vu ham.”

Samaria La Deggërin Nyëḡ Gedetii Yesu*

⁵¹ Buk sën Anutu geḡo Yesu jaḡ nah yaḡek lo dus raḡ, lob Yesu kwa veröḡ raḡ bë na Yerusalem. ⁵² Lob vong yi hur maluh luu medeḡo ḡaḡek muḡin meya deloḡ ya Samaria* hir nyëḡ ti in bë degero ngaa vu yi. ⁵³ Rëḡ alam vu nyëḡ sagu nij lël bë su rëḡ degeḡo Yesu doḡ na hir beggang rë. In deraḡ ni bë yö rëḡ berup na Yerusalem. ⁵⁴ Hur maluh luu sënë, Jon lu Yakobus, delë ngaa sënë, lob luho denër bë, “Mehöböḡ, maḡ hil tahi nengwah vu yaḡek duḡ nam ga alam sënë?” ⁵⁵ Loḡ Yesu ggërin yah bevong ḡaḡek raḡ luho. ⁵⁶ Log deya raḡ medeya beggang-bu ngwë.

*Alam Sën Denevonḡin Bë Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Nahën medo deneyök aggata, lob mehöti nër vu Yesu bë, “Nyëḡ pin sën gena lo, og sëḡ sepa hong mena geving.” ⁵⁸ Loḡ Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesoḡ newisej nedo, gaḡ Mehönon Nalu, og ben sën ḡëp doḡ lo ma.” ⁵⁹ Log nër vu mehö ngwë bë, “Genam gesepa sa.” Loḡ nër bë, “Amag nadiiḡ besedev rë loḡ mëm.” ⁶⁰ Loḡ Yesu nër vu bë, “Alam diiksën yö rëḡ dedev hir heljëḡ. Gaḡ hong, og gena genanër ḡaḡek jaḡ sën Anutu natu ala megeḡin hil lo.”

⁶¹ Loḡ mehö ngwë nër vu yi bë, “Mehöböḡ, sa hevongin bë nöḡ sepa hong, om genaḡöök gesenah najom sa alam nemaj rë. ⁶² Loḡ Yesu nër vu bë, “Mehö sën ḡo huk raḡ rëḡ kwa luu luu in lo, og su yoh vu bë doḡ na Anutu-yi-nyëḡ rë.”

10

Yesu Vong Alam Mehödahis Löö Benemadluho Ya In Bë Degevong Yi Huk

¹ Ggovek, log ggooin alam 70 raḡ ving, bevong sir luu luu demuḡin medeya nyëḡ böḡ los mahen pin sën rëḡ na lo. ² Log peggin ḡaḡek menër vu sir bë, “Nos ngahiseḡë anon loḡ menedo huk anon, rëḡ alam sën deketöv medengupin lo su

ngahi rë. Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jak. Rëk mu ham gwengo rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip deneloğ ya anöö bemën avij. ⁴ Om ham su banuh jej monë-yi ma, gweje vahek ma, gweko suu sepa. Geham su bengwëng in alam medenajom ham ahon dok aggata. ⁵ Nabë ham dok na beggang ti, og ham bengev jak in sir menanër namugin nabë sënë, ‘Alam beggang ayo ti sënë ayoj gëp revuh.’ ⁶ In lob nabë mehöti nedo ayo revuh loğ beggang saga, og ham gagek semusën saga rëk semu yi. Rëk nabë sir ti su nebë saga menedo rë, og ham gagek sën ham nër ya lo, yö rëk pekwë menom semu ham. ⁷ Log yik ham nağööğ dok beggang timu saga, beham gwa los nanum ngaa sën denevong vu ham lo. In mehö sën nevong huk lo, og netök rağ nyëvewen rağ yi huk. Gağ ham su medo mepesong dok beggang ti ti lo.

⁸ Nabë ham dok na nyëğ böp ti, lob degeko ham na vu sir, og ham gwa nos sën debo vu ham lo. ⁹ Geham gwevong behir alam nijraksën nijvesa jak. Geham nanër nabë, ‘Anutu yi nyëğ vongin anon jak.’ ¹⁰ Gağ nabë ham dok na nyëğ böp ti, rëk su degeko ham na vu sir rë, og ham kwedi mena bare na nyëğ saga yi aggata nyë, genanër nah vu sir nabë, ¹¹ ‘Ham nyëğ sënë dob kebus gga rağ he vahamin, rëk mu he netetëhin yöğ vu ham. Rëk mu ham ngo kwamin bo rë, in Anutu yöğ dus rağ ham ggovek ya, rëk ma geham nimin lël in.’ ¹² Sa nanër vu ham nabë: Vu Buk-tamusën, og alam vu nyëğ nebë sënë rëk denatök vu maggin böp rot kesuu alam Sodom.”

Yesu Nër Bë, “Gëpin Alam Nyëğ Vahi Sën Su Deggërin Sir Rë Lo”
(Mt 11:20-24)

¹³ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëpin ham! Log ham Betsaida! Gëpin ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëğ nabë sën sa hevong loğ ham nyëğ agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom medegeyeh vahek duum gedebo rarii medemedo dok vewev degwa. ¹⁴ Om dok buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ¹⁵ Log ham Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Ham rëk duk na Nyëğ-nengwah-yi.”

¹⁶ Log nër vu yi hur maluh lo bë, “Mehöti bë gengö ham ayemin, og sagağ nengö sayeg. Log mehöti bë geruu demi vu ham, og sagağ neruu demi vu sa ving. Log mehöti bë geruu demi vu sa, og yik neruu demi vu Mehö sën vong sa meseyam lo.”

Hur Mehödahis Löö Benemadluho Sën Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

¹⁷ Ggovek, galam 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedenër bë, “Mehöböp, he nër arëm, lob memö nengaj yes ving meto deya.” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Èë-è sa nehalë gevong bë Satan vës vu yagek nebë davës meyam sis yi. ¹⁹ Ham ngo! Sevo niwëek vu ham, om ham yoh vu bë bakë nyël los veveeyagek böp, geham yoh vu bë dahun Satan yi ngaa vahi pin sën gevong begö vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bë gevong paya vu ham rë. ²⁰ Rëk mu ham su napisek in sën memö nengaj yes vu ham ayemin lo rë, gaḵ ham napisek in dekevu ham arëmin ya neggëp yagek vorot.”

*Yesu Kwa Vesa Bahë Nivesa Vu Ama Anutu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Loḵ buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom raḵ bë, “Oo Amag, hong Mehöböp vu yagek los dob. Sa ahëg nivesa vu hong, in ngaa sënë neggëp vunsën in alam sën deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gaḵ getato vu alam sën su deneluk dub böp rë lo mu. Yönon Amag, in yik ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa.” ²² Log nër ving bë, “Amag tung ngaa pin loḵ yam sa nemaḡ ggovek ya. Log mehöti su raḵ Nalu ni rë, gaḵ Ama yö timu raḵ ni. Log mehöti su raḵ Ama ni rë, gaḵ yik Nalu yö timu raḵ ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og deraḵ ni ving.”

²³ Lob Yesu ggërin yah menër vu yi hur maluh mu bë, “Alam sën denelë ngaa sën ham nelë raḵ malamin agi, og kwaj vesa. ²⁴ Yönon, sa nanër vu ham nabë: Wirek og alam-denenër-gagek-rangahsën ngahi galam-los-bengöj ngahiseḵë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëḵ su denelë rë. Gedenebë nengaj in bë degengo gagek sën ham nengo agi, rëḵ su denengo rë.”

Mehö-horek-yi Loḵ Tepëḵ In Horek Sogek

²⁵ Nebë saga lob alam-horek-yi ti kedi raḵ in bë seggi yi. Lob loḵ tepëḵ vu yi bë, “Tatovaha, sëḵ gevong va in lob sa medo malaḡ-tumsën degwata los degwata?” ²⁶ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Dekevu gagek nebë va meneggëp loḵ horek megetevin-a?” ²⁷ Loḵ mehö saga nër yah vu bë, “Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahëm geving yi los nim wëek pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.” ²⁸ Lob Yesu yogekin bë, “Sagaḵ genër ya meyoh vu. Gwevong nabë saga, og mëm rëḵ gemedo malam-tumsën degwata los degwata.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Ti Raḵ Samaria Ti In Bë Tatekin Alam Sën Denedo Dus Vu Hil*

²⁹ Rëḵ mehö saga vongin bë tato yi nabë yi mehö nivesa, lom sën loḵ tepëḵ yah vu Yesu bë, “Alam sën denedo dus vu sa lo, og sir maḵ re lo?” ³⁰ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vu Yerusalem meneluḵ meneya in bë na Yeriko. Lob alam-begö-hodeḵ la detöḵ raḵ yi loḵ aggata, lob desis yi bedus raḵ bë nadiiḵ geneggëp loḵ aggata nenga. Log deggodeḵ yi tob lu ngaa pin bedeya. ³¹ Loḵ alam-deneḵo-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lë mehö saga, rëḵ ma geyö yoh aggata nenga vahi bekesuu meya. ³² Log alam Levi* ti yiḵ vong nebë saga. Ya meto aggata saga belë yi geneggëp, rëḵ yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya. ³³ Loḵ mëm Samaria* ti medo netamu beya meto belë mehö saga geneggëp, lob kwa pesivin yi. ³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wël* raḵ begö nyë, geteta. Log tung yi raḵ ya yi dogi, beḵo meya mebë loḵ ya vatëveḵ-bej ti begin yi nivesa. ³⁵ Log heng to, lob vo kina luu vu mehö sën neḡin vatëveḵ-bej lo, genër vu yi bë, ‘Gwegin mehö sënë nivesa. Genabë monë sënë su yoh vu rë lob gebasap hong monë la jaḵ geving, og sëḵ nom geto, lob mëm sebo doḵ nah hong monë.’ ³⁶ Nebë saga, om kwam nevo bë mehö löö sën deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebë sën nedo dus vu mehö sën devasap yi agi?” ³⁷ Lob mehö-horek-yi lo nër yah bë, “Mehö sën kwa pesivin yi lo.” Lob Yesu nër vu bë, “Om gena jaḵ, log yiḵ gwevong nabë saga.”

Marta Luho Maria

³⁸ Loḵ tum ya medo deneneḵo loḵ beya deverup beggang-bu ti, lob Yesu loḵ ya, lob avëh ti arë nebë Marta ḵo yi loḵ ya ben. ³⁹ Log Marta ari ti nedo barë nebë Maria. Lob Maria verup nedo loḵ Mehöböp vaha menebë nenga vu yi gagek. ⁴⁰ Rëḵ Marta og nevong huk ngahi in neyeh nos lu ngaa, om kwa neya vu ngaa aggagga. Nevong nebë sënë, lob ya menër vu Yesu bë, “Mehöböp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk böp meneheyeh nos. Ma su kwam nevo sënë rë? Om genanër vu Maria nabë nam doḵ vu sa.” ⁴¹ Loḵ Mehöböp nër yah vu yi bë, “Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam nerak in ngaa ngahiseḵë. ⁴² Rëḵ mu hil narak vu in ngaa timu, lob Maria ḵo ngaa nivesa sënë ya vu yi ggovek ya, lob hil su rëḵ abo ngaa nivesa sënë vër in yi rë.”

11

Hil Najom Jaḵ Nabë Sënë

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom rak loḵ nyëḡ len ti. Jom rak ggovek, loḵ yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Mehöböp, getahu he

dok jomraksën nabë sën Jon netahu yi hur maluh wirek lo.”
²Loḵ nër yah vu sir bë, “Bë ham najom jaḵ, og ham nanër nabë sënë:

‘Amag,

arëm yö gëp vabuung.

Gemehönon pin degurek babum.

³Gebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴Log gedahun he ngaa nipaya na.

In he ngo nedahun mehönon pin hir ngaa nipaya sën denevong vu he lo ya.

Log su gweli he na vu pelëpinsën.’ ”

⁵Log nër vu sir ving bë, “Maḵ bë ham ti kedi mena vu yi alam ti dok buk vuheng menanër vu nabë, ‘Sa mehö-e! Gebo brët löö vu sa rë, ⁶in sehög vatëvek ti medo meyam benahën neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bë ga rë.’ ⁷Loḵ yi alam ti sën lo maḵ rëḵ nanër nah vu yi nabë, ‘Su gegwee vu sa. In sa vehii reping beniwëëḵ raḵ gehe los hurmahen ahëp yiing ya; om sa su yoh vu bë rëḵ kedi menök bo ngaa ti vu hong rë.’ ⁸Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë: Maḵ su rëḵ kwa bo yi mehö saga nabë bo vu yi rë, rëḵ mu netahi menegeyeh loḵ, om rëḵ kedi mebo ngaa pin sën nerak vu in lo vu yi. ⁹Om sa nanër vu ham nabë: Bë ham kwetag ngaa vu Anutu, og rëḵ bo vu ham. Geham bë sero ngaa, og ham rëḵ natök jaḵ. Geham bë pepa jaḵ reping, og Anutu rëḵ tahinin vu ham. ¹⁰In alam pin sën deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sën denesero ngaa lo, og denetök vu. Galam sën denepepa raḵ reping lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹Bë ham ti nalu ketag nos vu ama, og maḵ rëḵ bo gelöng ti vu yi? Ma bë ketag gël vu yi, og maḵ rëḵ bo nyël ti vu yi? Ma!
¹²Log bë nalu ketag kõkrëëh gahis ti vu ama, og maḵ ama rëḵ bo veveeyagek ti vu yi? Rëḵ nama! ¹³Ham alam nimin paya rëḵ ham nevo ngaa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḵ Amag sën nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëḵ bo Anon Vabuung vu alam sën deneketag vu yi lo.”

Denër Bë Yesu Nevong Huk Raḵ Belsebul Niwëëḵ
 (Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)*

¹⁴Yesu tii memö kwa ngengöleng ti to meya in mehöti, genevengwëng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj. ¹⁵Rëḵ sir vahi denenër bë, “Netii memö to deneya raḵ memö hir ala Belsebul* niwëëḵ.” ¹⁶Gesir vahi kwaj nevo bë deseggi Yesu, lom denër vu bë gevong ngaa böp yagek yi ti medegelë. ¹⁷Rëḵ raḵ ayoj ni, lob nër vu sir bë, “Bë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyëg rëḵ nabumeng na. Log alam degwa ti bë debasuh sir medengis sir, og rëḵ arëj nama na. ¹⁸Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir na yu

luu medengis sir, og hir nyëg rëk gëp niwëek nabë va? Senër sënë in ham nër bë sa nehetii memö raḵ Belsebul* niwëek. ¹⁹ Rëk bë Belsebul* nelok vu sa yönon besa nehetii memö to deneya, og maḵ re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi medeseggi rë. ²⁰ Rëk mu nabë Anutu nema nelok vu sa, besa nehetii memö lo, og saga tato bë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gegin ham.

²¹ Nabë mehö niwëek ti medo los ngaa-begö-yi megegin yi beggang nivesa, og yi ngaa pin yö nedo nivesa. ²² Rëk mu nabë mehö los niwëek ngwë niwëek kesuu yi beberup ngis yi medahun na, og nevo yi ngaa-begö-yi sën kwa nevo bë rëk dok vu yi lo vër, betum bo yi ngaa pin vër bebo gelek yi alam.

²³ Mehöti sën su nelok vu sa rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët lok.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Memö Sën Neyom Ggökin
(Mt 12:43-45)*

²⁴ “Memö nipaya sën to neya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo menesero nyëg len ti in bë sewah dok. Rëk su netok vu rë lob nenër bë, ‘Maam saḵ nah mena galë beggang sën sa nado lok wirek lo rë.’ ²⁵ Lob yah verup rëk nelë bë desekee beggang sën lo bedevunek vu menedo meris. ²⁶ Lob rengö yi beyah ko memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo lok beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo, mëm nedo paya ya verok yi rot.”

Alam Sën Kwaj Vesa Lo

²⁷ Alam yu böpata denedo, geYesu nenër gagek sënë, lok avëh ti nare lok sir vuheng bepisek in bë, “Avëh ti sën ko hong wirek, bevo rur vu hong lo, maḵ yö nedo los kwa vesa.” ²⁸ Rëk Yesu nër yah bë, “Rëk mëm alam sën denengo Anutu yi gagek agi medenesepa lok lo, og mëm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

*Alam Detahi Bë Degelë Ngaa Böp
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)*

²⁹ Log alam ngahisekë denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nër vu sir bë, “Alam vu buk sënë og sir alam nij paya, om deketag bë degelë ngaa böp yagek yi. Rëk mu sa su rëk tato ngaa böp ti vu sir rë. Gaḵ yik sëk tato ngaa böp nabë sën Yona lo mu vu sir beggovek. ³⁰ Wirek alam Nineve delë ngaa böp sën tok vu Yona lo mederaḵ ni medeggërin sir. Om yik alam vu buk sënë rëk degelë ngaa böp natok vu Mehönon Nalu nabë saga in dejak ni medegërin sir. ³¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk avëh-los-bengö

vu sën sang neverup lo kedi bare menanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In wirek avëh sënë nedo dob nenga, rëk yam in bë genço Solomon* yi gagek los kwa böp. Gaḅ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rëk ham su ngo aye rë. ³² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk alam Nineve kedi debare medenanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve denço Yona aye medeggërin sir yah vu Anutu. Gaḅ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rëk ham su wërin ham rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram
(Mt 5:15; 6:22-23)*

³³ “Mehöti su netaggi lok ram menevun luḅ ya reek len ma, nekeyoveḱin dëg raḅ rë. Gaḅ netung raḅ ya reek in bë alam sën dedoḅ na beggang ayo lo degelë nyëg. ³⁴ Log malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëk gegwang na navim pin los dahis. Gaḅ bë malam natum in ngaa nipaya, og navim pin rëk malakenu doḅ. ³⁵ Om gwëgin hong nivesa, in rëk rangah sën nedo loḅ hong lo malakenu doḅ. ³⁶ Nabë navim pin rangah rot, gelen ti su malakenu rë, og navim pin rëk rangah na veröḅ nabë sën ram nejëh raḅ hong.”

Ngaa Nipaya Sën Alam Parisai Los Tatovaha Denevong Lo
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)*

³⁷ Yesu nër gagek sënë ggovek, log Parisai* ti nër bë na mega nos geving yi. Lob ya meloḅ ya beggang ayo beya nedo ya tevor. ³⁸ Lob Parisai* sënë lë bë Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rë, lom kwa ya ngahi. ³⁹ Rëk Mehöböḅ nër vu yi bë, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perë navi mu, gaḅ ham ayomin og hodeḅ los ngaa nipaya pup ya. ⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sën nero ngaa demi lo, maḅ su nero ayo peggo ving rë? ⁴¹ Gaḅ ham doḅ vu alam sën deneraḅ vu in ngaa, loḅ mëm ham rëk nimin röḅ jak los dahis.

⁴² Rëk mu ham Parisai*! Gëpin ham! In ham nos pin vu huk saga sën ham neḅo anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böḅ los mahen mahen pin nebë yesëḅ los kele navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rëk mu ham nehök ngaa niröḅ los sën ahëmin geving Anutu lo. Yönon, horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëk gevuu na rë. Rëk mu mëm hil sepa doḅ ngaa böḅ sënë namugin.

⁴³ Wöp-o! Ham Parisai*! Gëpin ham! In ham ahëmin neving pangsën bë ham medo lël mala doḅ dub ayo geham ahëmin neving bë alam debengwëng vu ham medegeḅo ham jak doḅ alam tabaḅ.

⁴⁴ Wöp-o! Gëpin ham! In ham nebë heljäng sën neggëp vunsën loḵ söv gebinë lo. Alam su deneraḵ ni rë, geyö medo deneggök ham ggëp vavunë.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nër yah vu yi bë, “Genër nebë saga, om genër gägek nipaya yam raḵ he ving.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nër yah bë, “Ham alam-horek-yi, gëpin ham ving! In ham netelë ngaa maggin raḵ ya mehönön kwaj. Rëḵ ham ti su netelo nema ya in bë doḵ vu sir teka rë.

⁴⁷ Wöp-o! Gëpin ham! In ham ḵenumin lo desis alam-denenër-gägek-rangahsën lo wirek medediik, log gwëbeng og ham medo nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa raḵ nedo waak sën denebë sekëj lok lo. ⁴⁸ Ham nevong nebë sënë, log ham kwamin nevo ham ḵenumin lo hir ngaa nipaya saga beham ahëmin nivesa in. In ham ḵenumin denesis alam saga, log ham nevuneḵ vu hir bedub.

⁴⁹ Nebë saga om sën Anutu los kwa böp nër bë, ‘Sëḵ gevong alam-denenër-gägek-rangahsën los sinarë la dena vu sir, lob rëḵ dengis sir la denadiik, gedegetii vahi na depalët doḵ.’ ⁵⁰ Nebë saga om Anutu rëḵ nanër alam-denenër-gägek-rangahsën pin sën denesis sir wirek vu nyëdahis sën Anutu tung yägek los dob beyam verup gwëbeng agi degwa gëp vu alam vu buk sënë nabë desis sir ving. ⁵¹ Lok sën Abel diik wirek lo rot, beyam verup loḵ Sakaria sën diik loḵ jepö degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanër vu ham yönön nabë: Anutu rëḵ nanër nabë nipaya pin nyëvewen rëḵ natök vu alam sën denedo gwëbeng agi.

⁵² Wöp-o! Ham alam-horek-yi! Gëpin ham! In ham vun kii sën tateḵin aggata vu mehönön medejaḵ gägek los kwa böp ni lo. Ham su ngo nepedi veluung avi meneloḵ ya rë, log ham newërin aggata in alam vahi sën denevongin bë dedoḵ na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu beggang sënë ayo beto meyah dobnë, lob alam-horek-yi losho Parisai* nij wëëk medenevong newa newa in bë denanër gägek jaḵ yi. Lob deneloḵ tepëḵ in gägek agga ti ti vu yi pangsën in bë degengo aye. ⁵⁴ Lob deseji yi in bë denatök jaḵ gägek ti berup avi, lob degevong gägek vu yi.

12

*Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil In Ngaa Tetuhinsën
(Mt 10:26-27)*

¹ Alam ngahisekë raḵ neggëp mehömehö desup sir yam mederaḵ vu sir, log Yesu nenër vu yi hur maluh lo bë, “Ham su gwa jaḵ Parisai*, in ham rëḵ natu alam kwamin luu nabë sir. ² In ngaa pin sën neggëp vunsën lo, rëḵ natök nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp loḵ gobeng

gwëbeng lo, og mehõnon rëk dejak ni vu tamusën. ³ Nebë sënë om gagek sën ham nenër loḵ mala vahis lo, og alam rëk degengo jak hes. Ga, gagek pin sën ham nepatereng loḵ beggang ayo lo, og rëk debare jak telig gedetahi na rangah.”

*Yesu Nër Bë Hil Agõnengin Anutu Yõ Timu Bagurek Babu
(Mt 10:28-31)*

⁴“Sa mehõ lo, sa nanër vu ham nabë: Ham su gõnengin alam sën dengis ham navimin mu meham nadiik lo. In su deyoh vu bë dengis ham anomin geving rë. ⁵ Gaḵ mëm sa tato mehõ sën ham gõnengin yi lo: Ham gõnengin yi sën nesis mehõnon medenediik, geniweëk neggëp beyoh vu bë rëk getë anoj doḵ na Nyëg-nengwah-yi geving lo. Om sa nanër vu ham nabë mëm ham gõnengin Mehõ sënë.

⁶ Log ham neraḵ ni. Alam denebaḡo soḵ mahen nemadvahi raḵ toea luu mu, rëk Anutu su kwa nevirekin soḵ nebë sënë ti rë. ⁷ Gaḵ ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis beneraḵ ni. Om ham su gõnengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu soḵ mahen mahen ngahiseḵë sënë menengin ham.”

*Yesu Nër Gagek Raḵ Alam Sën Denanër Yesu Arë Rangah Lo
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸“Log sa nanër vu ham nabë: Bë mehõti nanër yi rangah gëp mehõnon malaj nabë sa alam yi, og Mehõnon Nalu rëk nanër yi rangah nabë sënë gëp Anutu yi angër lo malaj. ⁹ Log bë mehõti dah sarëḡ vun in mehõnon, og sëḵ dah arë vun in Anutu yi angër lo.

¹⁰ Mehõti bë nanër gagek nipaya ti jak Mehõnon Nalu, og aggata neggëp in bë mëm Anutu rëk dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabë mehõti nanër gagek nipaya ti jak Anon Vabuung, og aggata su neggëp in bë Anutu rëk dahun yi nipaya ti sën lo na rë.

¹¹ Log nabë alam degelë ham paya in sën ham nesepa loḵ sa lo medegeḵo ham na dub-supinsën-yi ayo, gevu gavman, gevu alam sën detu ggev lo, og ham su newamin jak nabë, ‘Maḵ hil rëk nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëk nanër gagek re?’

¹² Gaḵ doḵ buk saga, og Anon Vabuung yõ rëk gevong gagek sën ham nanër nah lo vu ham.”

*Gagek Peggirinsën Raḵ Mehõ-los-bengõ-ggoreksënKwa Masën
Ti*

¹³ Alam yu böpata sën yam denedo lo ti nër vu Yesu bë, “Tatovaha, ḡenanër vu arig nabë basuh alu amamin yi ngaa pin begevong vahi vu sa.” ¹⁴ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehõ-e! In re ggoo in sa raḵ in bë sa gango ham gagek, ma sebo ham ngaa gelek-a?” ¹⁵ Log nër vu sir ving bë, “Ham gwegin ham! Beham kwamin bo in ham rëḵ malamin anon

in ngaa ngaa. In mehöti sën yi ngaa ngahisekë lo, og su rëk medo mala-tumsën jak yi kupek rë.”

¹⁶ Loḵ tatekin gagek ngwë ggökin vu sir bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti yi nos anon loḵ rot menedo huk anon. ¹⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën sënë kwa nevo loḵ ayo bë, ‘Sëḵ gevong nabë va? Sehög beggang su yoh vu bë sa getung nos anon pin sënë doḵ nam rë.’ ¹⁸ Loḵ nër bë, ‘Maam sa gevong nabë sënë: Sëḵ kevoh sa jök pin na, gesedev böp böp doḵ nah. Lob mëm sëḵ ngupin wit* gahis los sa ngaa nivesa vesa pin jak na jök sënë. ¹⁹ Log mëm sëḵ nanër vu sa nabë, “Ma sa in-a! Sesupin ngaa ngahisekë beyoh vu ngebek ngahisekë rot. Om sëḵ sewah bemedo mega los nanum kwag vesa vesa.”’ ²⁰ Rëḵ Anutu nër vu yi bë, ‘Kwam ma rot! Rëḵ genadiik pehi buk sënë. Log ngaa pin sën gesupin menedo lo, og rëḵ natu re yi ngaa?’ ²¹ Om alam sën yö kwaj neya vu hir ngaa mu gesu kwaj neya vu Anutu rë lo, rëḵ nabë saga.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak Bekwad Na Ngahi
(Mt 6:25-34)*

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Nebë saga om sa nanër vu ham nabë: Ham su newamin jak in ham medoḵ tepëḵ nabë, ‘Hil rëḵ aga va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rëḵ kebu navid jak va?’ ²³ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁴ Om ham kwamin bo soḵ lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon medenesupin rë. Hej jök los beggang sën degetung anon doḵ lo ma. Rëḵ Anutu nevet sir. Gaḵ ham mehönon, og ham kwesuu soḵ lo yönon! ²⁵ Nabë ham ti kwa bo nabë geḵo yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og maḵ yoh vu bë rëḵ gevong-a? ²⁶ Ma! Ham su yoh vu bë gwevong ngaa mahen teka nabë sënë rë, om ham su newamin jak in ngaa vahi.

²⁷ Ham kwamin bo sesik talohék sën nekweḵ pahup ayo lo rë nabë denerak nebë va? Su denevong huk rë, besu denevasu tob rë. Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë: Wirek Solomon* los yi vuneḵ vuneḵ niḵapiik neggërin yi, rëḵ mu ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ²⁸ Yönon, Anutu neḡin vos sën nare gwëbeng gerëḵ dekesik neheng medebesi jak na nengwah agi nivesa. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak ni nabë Anutu rëḵ geḡin ham nivesa geving kesuu vos saga. ²⁹ Om ham su newamin jak medoḵ tepëḵ in ham nabë ham rëḵ gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin na ngahi. ³⁰ In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsën bë denatöḵ vu. Gaḵ ham Amamin vu yagek raḵ ni ggovek ya bë ham nerak vu in ngaa nebë sënë. ³¹ Gaḵ mëm ham malamin sepa nabë Anutu natu ala begeḡin ham, lob mëm rëḵ bo ngaa pin saga vu ham geving.”

*Yesu Nër Bë Hil Angupin Ngaa Nivesa Gëp Yagek
(Mt 6:19-21)*

³² “Ham sipsip yu mahen teka sënë, ham su göneng! Gağ ham Amamin vu yagek joo gagek menare vorot bë ham rëk natu alam-los-bengömin beham medo nivesa geving yi. ³³ Ham gwevong ham ngaa pin balam debago, lob ham bo monë sën ham gweko jağ lo vu alam sën denerağ vu in ngaa lo in doğ vu sir. Ham sero jej-monë-yi sën su rëk siis jağ rë lo. Geham ngupin ngaa nivesa vesa gëp yagek, in vu yagek og ngaa su mala nema rë galam hodeğ su deyoh vu bë dena dus jağ rë, gejeluj su nelok rë. ³⁴ Nyëğ sën ham ngupin ham kupek bemedo doğ lo, og ham rëk gwëp natumin.”

Yesu Nër Bë Hil Gero Hil, Bemedo Gegin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwevëh ham tob dus, beham bağu ahon jağ kabi, geham taggi doğ ram, bemedo gwegin Yesu duk nom. ³⁶ Ham gwevong nabë sën hur denegin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj gerëğ nom geto lo, om denegin yi in bë pepa jağ reping, og detahinin pevis in yi. ³⁷ Nabë alaj nom geto begelë genahën medo denetum, og hur lo sënë rëğ kwaj vesa. Sa nanër vu ham yönon nabë: Alaj yö rëğ gevëh tob nos yi gërin yi, log mëm nanër vu sir nabë na detetup doğ tevor. Log yö rëğ bo nos gelek sir. ³⁸ Yönon, nabë nam buk vuheng, ma doğ sën kökrëeh nesu beron ti geneggëp yah lo, begelë nabë yö nedo denetum, og yö rëğ kwaj vesa rot. ³⁹ Log ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodeğ rëğ godeğ yi ngaa lo bengö namugin, og su yoh vu bë rëğ gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë. ⁴⁰ Om ham gwero ham nabë saga, in Mehönon Nalu rëğ nom doğ buk ti sën ham su kwamin nevo bë rëğ nom doğ lo rë.”

*Gagek Peggirinsën Rağ Hur Nivesa Los Hur Nipaya
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Lob Pita lok tepëğ in bë, “Mehöböğ, mağ ngo genër gagek peggirinsën sënë vu he mu, ma genenër vu alam pin ving-a?” ⁴² Loğ Mehöböğ nër yah bë, “Mağ hur ti tena nedo, beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëğ gooin yi jağ in gegin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp doğ buk sën degeko nos lo! ⁴³ Og ala rëğ na genom berup begelë nabë yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, lob yi hur sënë rëğ kwa vesa. ⁴⁴ Gesa nanër vu ham yönon nabë ala rëğ gevong yi ngaa pin doğ na nema in gegin. ⁴⁵ Gağ bë hur saga kwa bo nabë ala su rëğ nom berup pevis rë, lob beek hur maluh los hur avëh, log yö medo mega los nanum mekeyevin, ⁴⁶ og ala rëğ nom doğ buk ti sën yi hur su negin yi loğ lo rë, gağ rëğ nom doğ hes mala sën yi dugin lo. Lob ala rëğ ngis yi rot mebasap

yi, log getë yi na medo geving alam sën denekeyëh gagek lo, bedegeko nyëvewen gëp ti.

⁴⁷ Sa nanër nabë hur sën neraḵ ala kwa ni ggovek ya, rëḵ mu su nesepa loḵ rë, om ala rëḵ beek yi pangсэн rot. ⁴⁸ Log mehöti bë dugin ala kwa lom gevong paya beyoh vu bë rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah, og ala su rëḵ beek yi pangсэн rot rë. In alam sën alaj bo ngaa ngahiseḵë doḵ nemaj lo, og alaj kwaj nevo bë degevonḡ huk böpata medegeḡin ngaa pin saga nivesa. Log alam sën degeḡin huk ngahiseḵë lo, og alaj kwaj nevo bë degevonḡ pin niröp, gedegevonḡ huk vahi geving.”

Yesu Nër Bë Mehönon Rëḵ Debasuh Sir Degwa Jaḵ Yi Gagek (Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Sa haḵo nengwah yam in bë natum gëp dob, om ko nengwah sënë natumeḵ-a! ⁵⁰ Dus raḵ in bë sa gaḵo ḵerus, om sa hevongin bë govek na pevis in sayog maggin rot. ⁵¹ Maḵ ham kwamin nevo bë seyam in bë gevong mamer vu dob-a? Ma! Sa nanër vu ham nabë: Seyam in bë alam degengo sa gagek bedebasuh sir na yu luu. ⁵² Rëḵ degevonḡ doḵ buk sënë mena rot. Alam nemadvahi rëḵ demedo doḵ beggang timu, lob debasuh sir na yu luu. Löö rëḵ degelë luu paya, log luu rëḵ degelë löo paya. ⁵³ Rëḵ debasuh sir bamaj rëḵ degelë naluj maluh lo paya, genaluj maluh rëḵ degelë amaj paya. Log ataj rëḵ depemëḡin naluj avëh lo, genaluj avëh lo rëḵ depemëḡin ataj. Gavëh böp rëḵ denapëëḡ ggej avëh lo geggej avëh lo rëḵ denapëëḡ ggej avëh böp, degwa jaḵ sa gagek.”

Ngaa Sën Hil Rëḵ Galë Jaḵ (Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)

⁵⁴ Log nër vu alam ving bë, “Ham nelë beggob nekebu yam ggëp sën hes nemasuseḵ ya lo, lob ham nenër pevis bë, ‘Hob vongin geto!’ Lob hob neto yönon. ⁵⁵ Log ham nengo bë sang neyam ggëp ahë, lob ham nenër bë, ‘Hes vongin natum böpata-ol!’ Lob anon neraḵ yoh vu saga. ⁵⁶ Ham alam gagek tetuhinsën ata! Ham nelë raḵ dob yi ngaa, ga, yagek yi ngaa. Rëḵ ham su neraḵ buk sënë ni beneraḵ ni bë Anutu nevong huk loḵ ham vuheng atov rë.”

Yesu Nër Bë Hil Semu Gagek Pevis Gaḵ Su Na Beböpata Jaḵ (Mt 5:25-26)

⁵⁷ “Nebë va sën ham su ngo neseggi ngaa sën neyoh vu lo menevonḡ rë-ë? ⁵⁸ Buk sën genena geving mehö sën melu neya in gwevonḡ gagek lo, og melu nahën nenök aggata, log genanër vu yi bemelu semu gagek, in rëḵ dadii hong doḵ na jaas sën nengo gagek lo nema. Lob jaas bo hong doḵ na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong doḵ na ḵarabus. ⁵⁹ Om sa nanër vu hong nabë: Su rëḵ gwetah hong vër in

karabus pevis rë. Gaḱ rëḱ gemedo rot bena berup doḱ buk sën hong nyëvewen govek na los dahis lo lom mëm.”

13

Mehöti Bë Su Gërin Yi Rë, Og Rëḱ Mala Nama

¹Yiḱ loḱ buk sënë, lob mehö la denër alam Galilea la vu Yesu bë Pilatus sis sir benij köḱ keseh beto meya sarömin ving hir seriveng köḱ. ²Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham kwamin nevo bë alam Galilea sënë hir ngaa nipaya ngahi neggëp vu sir kesuu Galilea vahi pin om sën malaj ma raḱ-a? ³Sa nanër vu ham niröp nabë: Ma! Su nebë saga rë! Rëḱ mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham pin rëḱ malamin nama nabë saga. ⁴Ma alam nemadluho-menemadvahi-vedek-löö (18) sën beggang ading vu Siloam kepë mesis sir wirek bedediḱ lo, og maḱ ham kwamin nevo bë hir ngaa nipaya kesuu alam vahi pin sën denedo Yerusalem lo hir ngaa nipaya? ⁵Ma! Sa nanër vu ham niröp nabë: Su nebë saga rë! Rëḱ mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham rëḱ malamin nama nabë saga.”

Gagek Peggirinsën Raḱ Kele Sën Su Nesis Anon Rë Lo

⁶Loḱ nër gagek peggirinsën ti bë, “Mehöti varoh kele pik* ti menare loḱ yi huk wain ayo, lob ya in bë gelë anon mejur, rëḱ anon ma. ⁷Lob nër vu hur sën nevong huk in lo bë, ‘Gengo? Seyam sero pik* anon yoh vu ngebek löö, rëḱ ma, om gebuv kele na, ma va sën vasap dob jeji rot-ë!’ ⁸Loḱ yi hur sën lo nër yah bë, ‘Mehö böp, genaḱöök gebare ta ngwë sënë geving, besedev dob doḱ degwa, gesa getung tebeḱ doḱ degwa balu galë rë. ⁹In maḱ mëm rëḱ ngis anon doḱ ta sënë. Rëḱ mëm nabë nama lo, og mëm ngo rëḱ gebuv na.’”

Yesu Vong Bavëh Ti Nivesa Raḱ Loḱ Buk-sewahsën-yi

¹⁰Yesu vare nenër gagek vu alam loḱ Buk-sewahsën-yi* ti loḱ dub-supinsën-yi ayo. ¹¹Log avëh ti nedo, rëḱ memö gwang ya ayo lob vong beni neraḱ yoh vu ngebek nemadluho-menemadvahi-mevedek-löö (18). Lob avëh sënë sekë ma rot gedemi sekë vegguu besu yoh vu bë kedi bare niröp rë. ¹²Yesu lë yi, lob tahi yi ya benër vu bë, “Avëh-e, sa hevong behong niraksën maya.” ¹³Log bë nema raḱ avëh sënë, lob demi sesor avuti benare niröp. Log avëh lo ḱo Anutu arë raḱ. ¹⁴Rëḱ dub-supinsën-yi ala ahë sengën pangsën in Yesu vong bavëh sënë nivesa rak loḱ Buk-sewahsën-yi*. Lob nër vu alam pin bë, “Buk-huk-yi nemadvahi-bevedek-ti neggëp, om nabë ham nam in degevong beham nimin vesa jaḱ, og ham nam doḱ buk-huk-yi, gaḱ ham su nam in ngaa nabë sënë doḱ Buk-sewahsën-yi*.” ¹⁵Loḱ Mehöböp nër yah vu yi bë, “Ham alam kwamin luu! Nelok Buk-sewahsën-yi* og ham pin neya böök

bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneko sir ya denenum bël. ¹⁶ Gaḅ avëh sënë lo, og yik Abraham yi mewis yi, rëḅ Satan jom yi ahon yoh vu ngebek nemadluhomenemadvahi-vidék-löö (18). Om sa bë kevelekin aggis in yi dok Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ¹⁷ Nër nebë sënë, lob sir sën denelë yi paya lo nij mum. Galam pin ahëj nivesa medepisek rot in ngaa nivesa pin sën nevong agi.

Gagek Peggirinsën Raḅ Mastet Los Yiist
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)*

¹⁸ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḅ sën Anutu-yi-nyëḅ anon jaḅ lo, og yik nebë va? Maḅ sëḅ tateḅin jaḅ va? ¹⁹ Sën Anutu-yi-nyëḅ anon jaḅ lo, og yik nebë nos sën hil nanër bë mastet* lo gahis. Mehöti ḅo mastet* sënë gahis behin loḅ yi huk. Lob kip merig beni nebë kele, lob soḅ sën denevëëng medeneya agi yam denejégwi newisej loḅ.”

²⁰ Loḅ nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḅ sa tateḅin sën Anutu-yi-nyëḅ anon jaḅ lo jaḅ va ngwë geving-a? ²¹ Sën Anutu-yi-nyëḅ anon jaḅ lo, og yik nebë yiist* sën nevong bebrët nerig lo. Avëh ti sarömin yiist* sënë los parawa ḅetuk böp löö loḅ gabum, lob köd parawa pin sënë merig.”

*Hil Adok Na Veluung Avi Mahen
(Mt 7:13-14, 21-23)*

²² Log ya neḅo loḅ nyëḅ los beggang-bu la, menenër gagek vu alam, log ya in bë na Yerusalem, ²³ lob mehöti loḅ tepëḅ vu yi bë, “Mehöböḅ, maḅ yik Anutu rëḅ geḅo alam ti ti mu nah vu yi?” Loḅ Yesu nër yah vu bë, ²⁴ “Ham pasang dev vahamin dok in ham dok na veluung avi mahen. In sa nanër vu ham nabë: Alam ngahiseḅë rëḅ degevongin rot nabë dedok na, rëḅ mu su rëḅ denoh vu rë, ²⁵ in beggang ala rëḅ kedi bebehii reping. Log ham rëḅ berup bare dobnë bepepa jaḅ, genanër nabë, ‘Mehöböḅ, getahinin reping in he!’ Loḅ rëḅ nanër nöḅ vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa duḅin ham!’ ²⁶ Loḅ ham rëḅ nanër nah nabë, ‘He sën hil los naha nos los nanum loḅ ti, gegenare loḅ he aggata megenenër gagek vu he lo.’ ²⁷ Loḅ rëḅ nanër vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa duḅin ham! Ham sënë nevong ngaa nipaya, om ham jaḅ na nenga in sa!’ ²⁸ Ham rëḅ gwelë Abraham ga, Isaak ga, Yakop galam-denenër-gagek-rangahsën pin demedo dok Anutu-yi-nyëḅ, rëḅ mu ham, og rëḅ dejos ham nah dobnë beham rëḅ ngu megweköö nyëmin. ²⁹ Gaḅ alam vu nyëḅ sën hes mala neverup los nyëḅ sën hes mala nemasuseḅ ya lo, galam vu nyëḅ sën ayööng neyam lo los nyëḅ sën sang neyam lo, og rëḅ dedok na bemedo dega nos böḅ ḅëḅ Anutu-yi-nyëḅ. ³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusën

rëk nah denatu alam muginsën. Galam vahi vu muginsën rëk nom denatu alam tamusën.”

*Yesu Su Rak Yerusalem
(Mt 23:27-39)*

³¹ Lob alam Parisai* la denër niröp loḵ buk sënë vu yi bē, “Gwevu nyëg sënë gegena nyëg ngwë, in Herot* vongin ngis hong megenadiik.” ³² Loḵ Yesu nër yah vu sir bē, “Ham na nanër vu anöö bemën kwa ngahi saga nabë, ‘Gengo! Sëḵ getii memö geto dena, gesëḵ gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ pehi geneheng. Gaḵ duu og sëḵ semu sa huk na verök yi.’ ³³ Rëḵ mu sëḵ medo mena pehi sënë geneheng, ga, duu. In su yoh vu bē dengis alam-denenër-gägek-rangahsën ti doḵ beggang-bu ngwë rë, gaḵ yik yö dengis menadiik doḵ Yerusalem timu.

³⁴ “Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehö genesis alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik, gegenetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yök vu hong lo rak gelöng medenediik. Sa nehevong beron beron in bē sengupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loḵ yah babu lo, rëḵ nim nelël. ³⁵ Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovék ya beham nyëg rëḵ nabumeng na. Sa nanër vu ham nabë: Ham su rëḵ malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën ham nanër nabë:

‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëék lo!’ ”

14

Yesu Vong Bemehö Nivuuksën Ti Nivesa Rak Yah

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ggev ti, lob alam medo malaj nesepa yi. ² In mehö vuuksën ti nedo, lob nedo loḵ mala. ³ Yesu lë, lob loḵ tepëḵ vu alam-horek-yi los alam Parisai* bē, “Yoh vu bē hil gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ⁴ Rëḵ ayej ma rot, lom ḵo mehö saga bevong benivesa rak, log vong yah meya ⁵ genër vu sir bē, “Bë ham ti nalu ma yi burmakau ti bës duk asoreng-bël-yi doḵ Buk-sewahsën-yi* ti, og maḵ ham su rëḵ dadii jaḵ nom doḵ buk saga rë? Gaḵ ham rëḵ gwevong!” ⁶ Rëḵ su kwaj töḵ rak gägek ti medenër loḵ yah rë.

Yesu Nër Bë Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lë vatëveḵ sën deyam in bē dega nos lo ya denedo rak sëa sën los arë lo. Lob nër gägek rak sir betatekin bē, ⁸ “Nabë mehöti gevong dik nam vu hong nabë gena nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jaḵ sëa sën los arë lo. In tum mehö sënë, maḵ rëḵ gevong dik

in mehö ngwë sën los arë kesuu hong lo nam geving. ⁹ Bë gevong nabë sënë, og mehö sën vong dik in meluu lo rëk nam nanër vu hong nabë, 'Gebo sëa-los-arë saga vu mehö sënë.' Lob rëk nim namum böpata rot begenah gemedo lël hus. ¹⁰ Om nabë mehöti gevong dik in hong nabë gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lël hus. Gwevong nabë sënë in lob mehö sën vong dik in hong lo nam gelë hong lob nanër nabë, 'Sa mehö, genam lël mala.' Nabë nanër nabë sënë, og mëm alam pin sën ham los newa nos lo rëk degelë nabë ko hong rak. ¹¹ In mehöti bë yö geko arë jak, og Anutu rëk dahun yi. Gak mehöti sën nabë dahun yi lo, og Anutu rëk geko arë jak na vavunë."

Gwevong Dik Na In Mehönon Nabë Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabë Sënë

¹² Log nër vu mehö sën vong dik ya in yi lo bë, "Nabë gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sën ham degwa ti lo. In mak rëk degevong dik nom in hong begena gegwa nos dok nah hong nos saga gëp hir beggang buk ngwë. ¹³ Gak nabë gwevong nos böp, og mëm gwevong dik na in alam bengöj masën, galam vahaj paya los vahaj kasöm, galam malaj kenod. ¹⁴ In alam nebë sënë su deyoh vu bë debo dok nah hong nos nyëvewen vu hong rë. Gwevong nabë sënë, lob kwam vesa. In Anutu rëk bo dok nah hong nos vu hong vu Buk-tamusën dok buk sën alam yohvu dekedj jak nah gëp bedub lo."

*Gagek Peggirinsën Rak Nos Böp
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Alam sën losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gagek sënë, lob nër vu Yesu bë, "Mehöti sën rëk medo mega nos dok Anutu-yi-nyëg lo og kwa vesa." ¹⁶ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, "Mehöti vongin bë gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngahi in bë nam dega nos böp sënë. ¹⁷ Lob mëm ya verup lo buk sën dega nos böp dok lo, lob vong yi hur ya denër vu alam sën vong dik ya in sir wirek lo bë, 'Ham nam jak in sa hero ngaa pin ggovek ya menedo.' ¹⁸ Rëk alam saga sir pin ti ti yö kwaj nevo hir gagek medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rë. Sir ti nër bë, 'Sa bago huk bengö ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.' ¹⁹ Log ngwë nër vu bë, 'Sa bago burmakau-huk-yi nemadluho, om sa naya in tahu sir dok huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.' ²⁰ Log ti nër bë, 'Yik sa nahën nehako avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nök rë.'

²¹ Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob beggang ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, 'Gena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëg

sënë, begweko alam bengöj masën, galam vahaj paya, galam malaj kenod, galam vahaj kasöm lo megweko sir dok nam sa beggang.’²² Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, ‘Sa hevong yoh vu ayem, rëk mu len la nahën neggëp meris.’

²³ Lob ala nër yah vu bë, ‘Om gena genoh vu aggata böp pin, gegena gesepa dok heek degwa geving, begedadii alam denam. In sa hevongin bë sa beggang yö napup.’²⁴ Gaḵ sa nanër vu hong nabë: Alam pin sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, og su rëk dega sa nos rë.’ ”

*Hil Kwad Bo Megero, Loḵ Mëm Hil Tamuin Yesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë,²⁶ “Nabë mehöti nam vu sa rëk ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yö kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë natu sa hur rë.²⁷ Gemehöti sën su kerë yi kelepeko* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëk natu sa hur rë.

²⁸ Gaḵ bë ham ti kwa nevo bë dev beggang ading ti jak na vavunë, og nedo bekwa neko ngaa-beggang-yi yi monë mugin loḵ mëm.²⁹ Nabë su gevong nabë sënë rë geyö barah mudeng mu dok na meris, log su yoh vu bë gevong besemu na rë, og alam pin rëk degelë bedenänër pelë jak mehö sënë, gedenanöp jak nabë,³⁰ ‘Mehö sënë nelev beggang, rëk mu su yoh vu bë rëk dev mesemu na rë.’

³¹ Log bë mehö-los-bengö ti na begö vu mehö-los-bengö ngwë, og medo mekwa neko aggata pin mugin loḵ mëm neya. In maḵ yik hen alam-begö-yi 10,000 mu, log mehö-los-bengö ngwë yi alam-begö-yi 20,000 kesuu hen. Om rëk kwa bo namugin megero rë nabë: Maḵ rëk ngis begö vu mehö-los-bengö ngwë sënë begetii na, ma maḵ su yoh vu rë?³² Rëk nabë rak ni bë su yoh vu rë, og alam nyëg ngwë sën lo yö nahën denedo ading, log nevonḡ mehö la ya denenër gagek ya bë desemu gagek menadiik gebegö gëp.

³³ Nebë saga, om ham kwamin bo rë. Bë ham ti gelë yi ngaa mu nabë ngaanon, og su yoh vu bë natu sa hur rë.”

*Gagek Peggirinsën Raḵ Mamireng Sën Nengën Nemaya Lo
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ “Mamireng og ngaa nivesa. Rëk mu nabë mamireng sënë nengën nama na, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va?³⁵ Mamireng nebë sënë og su yoh vu bë hil rëk sarömin los dob rë, in rëk gevong paya vu nos vë, log hil su ayoh vu bë keseh dok na geving reggu ahëj sën hil neketëkin loḵ huk lo rë, in su rëk bo tebek dok nos rë. Gaḵ hen huk maya verök

yi behil nehetë ya meris. Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

15

Gagek Peggirinsën Raḵ Sipsip Sën Mala Ma (Mt 18:12-14)

¹ Log alam sën deneko takës* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengo yi gagek. ² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denër yi bë, “Mehö sënë ahë neving alam nijpaya, genegga nos ving sir.”

³ Denër nebë sënë, lob Yesu nër gagek peggirinsën vu sir bë, ⁴ “Bë ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabë ti mala nama, og rëḵ gevuu 99 bare dega kesëḵ gëp nyëḵ len ti, log na sero ti sën mala ma lo. Yö rëḵ sero niwëëḵ rot benatök jaḵ loḵ mëm. ⁵ Bë natök jaḵ, og rëḵ kerë jaḵ gëp bagë los kwa vesa menah. ⁶ Rëḵ nah berup beggang, lob tahi yi alam lo, galam sën yik sir beggang-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rëḵ setök vu behaḵo yom ggökin.’ ⁷ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Angër lo vu yagek kwaj vesa in alam yohvu 99 nebë saga, in su huk neggëp vu sir bë rëḵ degërin sir rë. Gaḵ nabë alam nij paya ti gërin yi, og rëḵ kwaj vesa böpata rot vu yagek kesuu.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Monë Mala Ma

⁸ “Log nabë avëh ti neḵo yi monë gahis nemadluho, loḵ ti mala ma, og rëḵ taggi doḵ ram gesekee beggang ayo menesero rot, bemëm natök jaḵ loḵ mëm. ⁹ Bë natök vu, og rëḵ tahi yi alam lo, galam sën sir beggang-bu ti lo na vu yi, log nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa hevuu sa monë gahis ti, rëḵ sa sero metök vu ggökin.’ ¹⁰ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti sën ngaa nipaya neggëp vu yi lo gërin yi nom, og Anutu yi angër lo kwaj vesa rot.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Hur Magëm Ti Vuu Ama Geya Nyëḵ Ngwë

¹¹ Log Yesu nër ving bë, “Mehöti nalu maluh luu denedo, ¹² lob amon nër vu luho amaj bë, ‘Amag-e, kwam bo begebasuh hong monë lu ngaa pin borot, begebo gelek alu arig.’ Lob ama tung ngaa pin ggelek luho. ¹³ Lob amon su nedo hus ading rë, gaḵ pevis besupin hen beya nyëḵ ading ti. Beya nedo, lob të yi monë pin ya raḵ ngaa nipaya paya sën nevong lo. ¹⁴ Vasap yi ngaa pin bemaya, log meyip böpata verup vu dob sagu. Lob neraḵ vu in nos lu ngaa. ¹⁵ Lob maam ya nevong huk vu mehöti ggëp nyëḵ sagu. Lob mehö sënë vong yi ya, beya negin yi böök lo ggëp yi dob. ¹⁶ Lob kwa neya vu böök hir nos rot bë ga, in mehöti su nelok vu yi rë.”

¹⁷ Nebë sënë loḵ kwa yah tōḵ raḵ ama, lob nēr bē, ‘Amag yi hur lo hir nos ngahisekē, besu deyoh vu bē dega mepalēt na rē. Rēḵ tum sengo yam nado sënë menadiikahēḡ pangśēn. ¹⁸ Om maam sa ḵedi jaḵ menah mena vu amag. Log sēḵ nanēr vu yi nabē, “Amag. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. ¹⁹ Om gwēbeng sa su mehō niḡ vesa yoh vu bē ḡenanēr sa nabē nalum rē. Gaḵ gwetung sa natu hong hur ti.”’ ²⁰ Log kedi raḵ meyah meya vu ama.

²¹ Nahēn verup neyam ggēp ading teka, loḵ ama lē yi, lob kwa paya in yi. Lob serōḡ beya kebi yi, gemul* yi. Loḵ nalu nēr vu yi bē, ‘Amag, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehō niḡ vesa yoh vu bē ḡenanēr sa nabē nalum sa rē.’ ²² Rēḵ ama nēr vu yi hur lo bē, ‘Ham gweḵo tob ading malangeri ti nam pevis bejōp doḵ yi. Geham naḵah seges ti doḵ sekē. Geham jōp suu doḵ vaha. ²³ Geham gweḵo burmakau nalu tuveḵ sēn jeji lo ti nam mengis, in hil aḡa nos bōp gekwad vesa in yi. ²⁴ In vong bē sa nalug sēnē diik ya, rēḵ gwēbeng vesa loḵ yah ggōkin. Mala ma, loḵ hil atōḵ vu yi ggōkin.’ Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aguu ya nedo huk anon, beverup dus raḵ beggang, loḵ ngo geggageng dedun gedanelōō rot. ²⁶ Lob tahi hur ti ya, beloḵ tepēḵ vu yi bē, ‘Denevong va sagu?’ ²⁷ Loḵ nēr yah vu yi bē, ‘Arim amon yom verup, om sēn amam sis burmakau nalu tuveḵ sēn jeji lo ti medenegga gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rē, gaḵ ya nedo vesa beyom verup.’ ²⁸ Rēḵ nalu aguu ahē sengēn rot, lob su loḵ ya beggang ayo rē. Lob ama luḵ ya dobnē, beya semu aye in yi. ²⁹ Rēḵ nēr yah vu ama bē, ‘Sa nehevong hong huk menado yoh vu ngebek ngahisekē nebē hong ngaa meris ti, gesa su neḵeyēh ayam beron ti rē. Rēḵ su genevo memēk nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rē. Geyō nema rot. ³⁰ Rēḵ nalum teka saga ya vasap hong ngaa pin raḵ avēh baggēb lo, geyom verup, lob kwam vo yi beḡesis burmakau nalu tuveḵ sēn jeji lo in yi.’

³¹ Loḵ ama nēr yah vu bē, ‘Nalug, hongēḵ alu nado loḵ ti yoh vu buk, besa ngaa pin tu hong ngaa. ³² Gaḵ mēm hil kwad vesa benapisek in arim sënë. In vong bē diik ya, rēḵ ma genedo vesa beyom verup ggōkin. Mala maya verōḵ yi, loḵ hil halē yi ggōkin.’”

16

Gagek Peggirinsēn Raḵ Hur Ti Sēn Negin Ala Yi Ngaa Paya Lo

¹ Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo ving bē, “Mehō-los-bengō-ggoreksēn ti nedo, beyi hur ti nedo menēḡin yi ngaa ngaa paya. Lob mehō la deya vu mehō monē degwa sēnē medenēr yi hur

rangah vu yi bē nevasap yi ngaa ngahisekē. ² Lob tahi yi hur yam benēr vu yi bē, ‘Genevong nebē tena sēn mehō la denēr bengōm vu sa-ē? Genah getatekin sa ngaa pin sēn genegin lo nabē genevong nebē tena, in sejak ni. In su rēk gwegin sa ngaa gökin nah rē.’

³ Lob mehō sēn negin yi ngaa lo kwa nevo loḵ ayo bē, ‘Sēk gevong nabē va? Ma gemehō böp rēk juuk sa na pehi lo, gesa su rēk gegin yi ngaa gökin nah rē. Sa sekēg ma, om sa su yoh vu bē kedub dob rē-o! Log sa niḡ nemum bē sa su ketag nos vu mehō ngwē. ⁴ Rēk mu sa kwag tōk raḵ aggata ti, om nabē sa gevong nabē sēnē, og alam rēk degeko sa na hir beggang doḵ buk sēn sa alag juuk sa gesesu gegin yi ngaa gökin rē lo.’ ⁵ Nebē sēnē lob tahi alam pin sēn hir nyēvewen neggēp berēk debo doḵ nah vu ala lo ti ti ya vu yi. Lob ti ya verup mugin, lob loḵ tepēk vu bē, ‘Hong nyēvewen va la neggēp vu sa alag-a?’ ⁶ Loḵ nēr yah bē, ‘Wēl* dram 100.’ Lob nēr vu bē, ‘Gweko kapiya teka sēn hong nyēvewen arē neggēp loḵ lo, begweto gemedo pevis, bekwevu yiḵ dram 50 mu doḵ gēp.’ ⁷ Ggovek log mehō ngwē verup, lob mehō sēn negin ngaa lo loḵ tepēk vu bē, ‘Hong nyēvewen va la neggēp-a?’ Loḵ bē, ‘Wit* bēek 100.’ Lob nēr vu bē, ‘Om gweko hong kapiya sēn hong nyēvewen neggēp loḵ lo, beyiḵ kwevu bēek 80 mu doḵ gēp.’

⁸ Lob ala ngo bē nevong nebē saga, lob kenu ya benēr yi hur sēn tetuhin yi lo bē yi mehō los kwa. Yōnon, mehōnon vu dob sēnē yiḵ kwaj böp bedenetetuhin hir alam nebē sēnē. Gaḵ alam-rangah-yi, og su denevong ngaa los kwa nebē sēnē rē.

⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Ham su ngupin monē in gwevong ngaa nipaya paya jak, gaḵ ham gwevong balam denatu ham alam jak. Gevu tamusēn sēn monē nama na lo, og rēk degeko ham jak na beggang nivesa sēn rēk medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabē mehōti nemalain ngaa mahen teka teka nivesa, og rēk malain ngaa böp nivesa geving. Log mehōti sēn su gevong ngaa mahen mahen niröp rē lo, og su rēk gevong ngaa böp niröp geving rē. ¹¹ Om nabē ham su gwegin dob sēnē yi monē niröp rē, og re rēk bo ngaanon vu ham beham gwegin-a? ¹² Log nabē ham su gwegin mehō ngwē hir ngaa nivesa rē, og re rēk bo ham ngo ham ngaa sēn lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bē gevong huk vu ala luu doḵ ti rē. In rēk nidelin ngwē, gahē geving ngwē. Ma rēk napiiḵ vu ngwē, genitebö in ngwē. Ham su yoh vu bē gwevong huk vu Anutu los monē doḵ ti rē.”

Gagek Raḵ Horek Los Anutu-yi-nyēg

¹⁴ Rēk alam Parisai* ahēj neving monē pangsēn, om dengo gagek pin sēn Yesu nēr agi, lob denöp raḵ yi. ¹⁵ Rēk nēr yah

vu sir bë, “Ham ngo neko ham rak ggëp alam malaj bë ham alam yohvu. Rëk mu Anutu rak ham ayomin ni. In ngaa sën mehõnon denelë bë nivesa medeneko rak lo, og Anutu nelë bë ngaa nipaya.

¹⁶ Horek yi gagek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp in bë hil sepa dok, rot meverup lo Jon yi buk. Rëk lo Jon yi buk, beyam verup gwëbeng, og Bengõ Nivesa rak Anutu-yi-nyëg tõk yam rangah. Lob alam pin nij wëek rot in bë dedok na nyëg sënë. ¹⁷ Yagek los dob yoh vu bë govek na bemala nama, rëk mu gagek sën neggëp lo horek lo, og su yoh vu bë teka rëk geto mena rë.”

*Yesu Nër Gagek Rak Sën Alam Los Venëj Denevepul Sir Lo
(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)*

¹⁸ “Bë mehõti nidëlin venë gegekõ avëh ngwë natu venë, og nevonng baggëb. Log mehõti sën nabë gekõ avëh sën regga nilëlin yi lo, og nevonng baggëb bengaa nipaya neggëp vu yi.”

*Yesu Nër Gagek Rak Mehõ Bengõ-ggoreksën Luho Mehõ Meris
Lasarus*

¹⁹ “Mehõti nedo wirek, lob yö neröp röpröp malangeri ngeri los tob sagap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk. ²⁰ Log mehõ-kupek-masën ti neggëp lo yi veluung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi. ²¹ Rëk kwa nevo timu bë na in patu nos metes sën mehõ-los-bengõ-ggoreksën nevonng meneto lo tevor gebinë lo mega, rëk ma. Ganõo verup denetep rak yi pegges.

²² Lo mehõ-kupek-masën lo diik mugin medelev, lob angër deko yi ya nedo ving Abraham. Log mehõ-los-bengõ-ggoreksën diik tamu bedelev yi ving. ²³ Lob ya nedo Nyëg-nipaya beneko vanë böpata. Lo vër mala rak, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi. ²⁴ Lob mehõ-los-bengõ-ggoreksën lo tahi ya vu bë, ‘Amag Abraham-e! Kwam gevongin sa begwevonng Lasarus nam dagoo nema deggis nyë teka dok bël, begevong jak sa daggeg bahë yes jak teka rë. In nengwah sënë gga sa besa hangõ nivanë böpata rot.’

²⁵ Lo Abraham nër yah vu bë, ‘Nalug-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sën genedo malam vesa lo, og genedo rak hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rëk vu nyëg sën gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetok vu vanë rot. ²⁶ Log ngaa ngwë sënë ving. Anutu vong lii böpata ti neggëp lo vuheng meneruu hil. Om alam sën denedo agi degevongin nabë deduk lii sënë gedenok vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sën denedo ggëp aga su deyoh vu bë deduk lii sënë gedejak nam vu he rë.’

²⁷ Lob mehõ-los-bengõ-ggoreksën lo nër bë, ‘Nebë saga om amag, sa ketag vu hong bë gwevonng Lasarus nah bena amag

yi beggang. ²⁸ In sarig lo nemadvahi denedo lok. Om Lasarus pasang nanër gagek niwëek vu sir. In rëk dedok nam nyëg sënë bedegeko vanë.

²⁹ Loḵ Abraham nër yah vu bë, ‘Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp vu sir. Om yik degengo saga.’ ³⁰ Lob mehö sën los kupek wirek lo nër bë, ‘Ma rot! Amag Abraham, sagaḵ su yoh vu rë. Gaḵ mëm nabë alam-diiksën ti kedi jaḵ gëp bedub benah nanër vu sir, og mëm rëk degërin sir.’ ³¹ Loḵ Abraham nër yah vu yi bë, ‘Bë su degengo Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek rë, log nabë mehöti kedi jaḵ nah gëp bedub benah nanër, og su rëk degevonḡ geving yi gagek geving rë.’ ”

17

Nгаа Nipaya Rëḵ Gërin Mehönon Besu Degevonḡ Geving Yesu Rë

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Nгаа aggagga rëḵ berup beseggi mehönon, lob rëḵ kepë sir. Rëḵ mu gëpin mehöti sën jan dok vahaj lo! ² In maḵ rëḵ kepë alam sën nahën nij yes yes lo ti jaḵ nгаа nipaya. Gaḵ nabë deseyu gelöng böpata ti dok mehö nipaya saga kwa namugin medegetë yi duk na loo bemala nama, og sagaḵ nivesa in lob su rëḵ kepë mehönon la rë, gaḵ nama og rëḵ geḵo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Om ham ngo gwëgin ham nivesa.

³ Nabë arim gevonḡ nгаа nipaya, og gebo gagek jaḵ yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi nгаа nipaya saga. ⁴ Log nabë gevonḡ paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu dok buk timu, loḵ gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wöp-o, sa hevong sënëḵ nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevonḡ Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehöböḵ bë, “Gwevonḡ behe ayomin na niwëek.” ⁶ Loḵ Mehöböḵ nër yah vu sir bë, “Nabë yik ham ayomin nam timu mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham yoh vu bë rëḵ nanër vu kele malberi sënë nabë, ‘Gesepul hong los degwam megena gejeyang hong duk na loo vuheng’, og rëḵ gevonḡ noh vu ham ayemin.”

Yesu Nër Bë Yi Hur Degevonḡ Nabë Sënë

⁷ Log Yesu nër ving bë, “Nabë ham ti yi hur kedub dob gëp huk anon, ma gëgin sipsip govek geberup beggang, og maḵ ala rëḵ nanër vu yi nabë, ‘Gepevis begejaḵ nam sëa in gegwa nos’—a? ⁸ Ma! Mu rëḵ nanër vu yi nabë, ‘Gwero sa nos. Gejöp röpröp in gejuu sa nos begweḵo nam besëga genanum namugin, loḵ mëm rëḵ gegwa höm los genanum tamu.’ ⁹ Log

maḵ rēḵ kwa vesa megeḵo hur sēnē jaḵ in nevongŋŋaa yoh vu aye? Ma! ¹⁰ Om yik ham gwevong nabē saga geving. Nabē ham gwevongŋŋaa pin begovek na noh vu sēn Anutu nēr vu ham bē ham gwevong lo, og ham nanēr nabē, ‘Heḵ hur nimin paya. Om huk sēn he nehevong lo, og yik he ngo he huk om he nehevong.’ ”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemadluho Nij Vesa Raḵ

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bē na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sēn neruu dob distrik Samaria los Galilea lo. ¹² Medo meya beya verup beggang-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemadluho detōḵ verup vu yi bedenare adingnē ¹³ gedetahi ya vu yi bē, “Tatovaha, kwam paya in he!” ¹⁴ Yesu nelē sir, lom nēr yah vu sir bē, “Ham na tato navimin vu alam-deneḵo-seriveng.” Lob nahēn medo deneyōḵ, log navij tup nivesa raḵ pevis. ¹⁵ Lob sir ti nelē bē navi nivesa raḵ, lob ggēr in yi benepisek in menetahi ya vavunē, geneḵo Anutu arē raḵ geneyah vu Yesu. ¹⁶ Mehō saga yah verup, lob to petev loḵ Yesu vaha genēr vu bē kwa vesa rot. Rēḵ mu mehō sēnē og Samaria* ti. ¹⁷ Yesu lē bē mehō timu sēnē yom to vu yi, lom lēḵ menēr bē, “Sa kwag nevo bē ham nemadluho sēn lo nimin vesa raḵ pin, loḵ sir nemadvahi-bevidek-lubeluu ya deyoh tena? ¹⁸ Su deyom in bē degeḵo Mehōbōp arē jaḵ rē? Gaḵ yik mehō-yu-ngwē sēnē yō timu yom-a?” ¹⁹ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Kwedi gena! Ayom yam timu vu sa om sēn nim vesa raḵ.”

*Anutu-yi-nyēg Rēḵ Anon Jaḵ
(Mt 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Lob Parisai* deloḵ tepēḵ in Yesu bē, “Anutu rēḵ nam natu ala megegin hil nangērek-a? Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Buk sēn nabē Anutu nam gegin hil lo, og ham su rēḵ gwelēŋŋaa ti jaḵ malamin rē. ²¹ Log su rēḵ denanēr vu ham nabē ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rē. Ham ngo? Anutu yam nedo loḵ ham vuheng atov ggovek ya.”

²² Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo bē, “Buk ti vongin berup, lob ham rēḵ gwevongŋŋ in rot nabē ham gwelē Mehōnon Nalu gökin, rēḵ mu ham su rēḵ gwelē yi rē gerēḵ nama. ²³ Rēḵ denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rēḵ denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamuin sir, gaḵ ham najom ham ahon! ²⁴ In buk sēn Mehōnon Nalu duk nom lo, og ham rēḵ gwelē nabē sēn ham nelē davēs nevēr lom nejēh raḵ nyēg pin lo. ²⁵ Rēḵ mu geḵo nivanē ngahiseḵē rē, galam sēn denedo gwēbeng agi degeruu demij vu yi govek rē. ²⁶ Log doḵ buk sēn Mehōnon Nalu duk nom dob lo, og mehōnon rēḵ medo denegevongŋŋaa pin nabē sēn denevong loḵ Noa yi buk wirek lo. ²⁷ Mehōnon medo denegga

nos los denenum, gemaluh deneḱo venëj, gavëh deneraḱ reggaj, beya verup loḱ buk sën Noa loḱ ya yaḱ ayo lo, loḱ tum bël böpata vuuḱ verup pevis merehöö sir pin.

²⁸ Log yik rëḱ nabë sën Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenum gedenebago kupeḱ lu ngaa. Denevaroh nos los denelev beggang. ²⁹ Rëḱ mu loḱ buk sën Lot kedi ggëp Sodom meya raḱ lo, og Anutu vong nengwah böpata los gelöng nisangsang sën netum lo luḱ yam vu vavunë nebë hob megga sir pin bemalaj maya. Gelöng saga arë nebë salpa*.

³⁰ Lob yik rëḱ mehönon medo denegevong hir ngaa aggagga nabë saga doḱ buk sën Mehönon Nalu duk nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabë mehöti jaḱ na sewah jaḱ yi beggang yu tamangsën vavunë megeḱo ayöong doḱ buk saga, geyi ngaa pin doḱ medo beggang ayo, og su doḱ nah geḱo yi kupeḱ doḱ beggang ayo, gaḱ beya mena pevis. Log nabë mehöti na medo huk anon, og yik nabë saga, su serög menah beggang, gaḱ beya mena pevis. ³² Ham kwamin bo Lot venë rë. ³³ Nabë mehöti kwa bo navi pangsen og su rëḱ medo mala-tumsën rë. Gaḱ nabë mehöti kwa birek in yi, og anon rëḱ medo mala-tumsën.

³⁴ Sa nanër vu ham nabë: Mehö luu rëḱ degëp buk jaḱ kanyë timu doḱ buk sënë, lob Anutu rëḱ geḱo ngwë, log gevuu ngwë begëp. ³⁵ Log avëh luu rëḱ medo denegerii wit* gahis natu parawa, lob Anutu rëḱ geḱo ngwë, log gevuu ngwë bemedo. ³⁶ [Log mehö luu rëḱ demedo doḱ huk anon, lob Anutu rëḱ geḱo ngwë, log gevuu ngwë bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh deloḱ tepëḱ vu yi bë, “Mehöböp, ngaa sënë rëḱ anon jaḱ gëp tena?” Loḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Vu nyëḱ sën heljeng neggëp lo, og ḱadani denesup sir ya timu in bë dega.”

18

Gagek Peggirinsën Raḱ Avëh Ti Vongin Bë Jaas Doḱ Vu Yi

¹ Lob Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir in bë tahu sir beyö denajom jaḱ noh vu buk gesu nij tebö. ² Nër bë, “Jaas sën nengo gagek lo ti nedo nyëḱ böp ti. Lob jaas ti sënë su neggönengin Anutu rë, log su kwa nevo mehönon ving rë. ³ Lob avëh alov ti nedo nyëḱ böp sënë ving. Lob neya vu jaas sënë yoh vu buk menenër vu bë, ‘Mehöti vong paya vu sa, om gwengo sa gagek megwero.’ ⁴ Loḱ jaas sënë kwa vo mugin bë su rëḱ doḱ vu yi rë, lob nedo hus ading teka. Loḱ tum yom kwa vo loḱ ayo bë, ‘Sa su nahönengin Anutu rë, gesa su kwag nevo mehönon rë. ⁵ Rëḱ avëh alov sënë yam neketag vu sa mekeduung raḱ, om maam yik ggovek gesedoḱ vu yi in gagek.

In maḵ rēḵ medo menam vu sa nabē sēnē rot besa nig tebō jak na verōḵ yi.' ”

⁶ Log Mehōbōp Yesu loḵ tepēḵ bē, “Ham ngo jaas nipaya sēnē yi gāgēḵ, ⁷ om ham kwamin nevo bē? Alam sēn Anutu ggooin sir raḵ tu yi ngāa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og ham kwamin nevo bē maḵ su rēḵ doḵ vu sir in gāgēḵ rē? Maḵ rēḵ gēgin hus ading rot, gesu doḵ vu sir pevis rē? Ma. ⁸ Sa nanēr vu ham nabē: Rēḵ genḡo hir gāgēḵ bedoḵ vu sir pevis. Rēḵ mu vu tamusēn sēn Mehōnon Nalu nom lo, og maḵ rēḵ natōḵ vu yi alam la gedenegevong geving yi medemedo ma rēḵ nama?”

Gagek Peggirinsēn Raḵ Alam Parisai Los Mehō Sēn Neḡo Takēs*

⁹ Log Yesu nēr gāgēḵ peggirinsēn ti vu alam vahi sēn yō kwaj nevo sir bē sir alam yohvu gedenele alam vahi pin bē nij paya lo bē, ¹⁰ “Mehō luu kwaj nevo bē denajom jak, lob luho deraḵ medeya dub vabuung bōp. Parisai* ngwē, log alam sēn denēḡo takēs* lo ngwē. ¹¹ Parisai* sēnē nare ya, bevengev raḵ loḵ ayo nebē sēnē, ‘Oo Anutu, sa kwaḡ vesa vu hong, in sa su nebē alam vahi rē. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngāa vēr. Gesir alam nij paya, gedenevong baggēb. Rēḵ sa og su nebē sēn sir-ē rē. Gesa su nebē mehō neḡo takēs* sēn nare agi ving rē. ¹² Sayeg neggērin nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngāa pin sēn sa nehāḡo lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’ ¹³ Rēḵ mehō sēn neḡo takēs* lo, og yō nare ggēp ading, log nilēl bē su barah mala jak yaḡēḵ, gaḵ petap babu log jom raḵ bē, ‘Oo Anutu, sa mehō nig paya, rēḵ mu kwam gevongin sa!’

¹⁴ Om sa nanēr vu ham nabē: Anutu nēr mehō sēn neḡo takēs* agi bē yi mehō yohvu beyah meya yi beggang los nipaya masēn. Gaḵ mehō ngwē sēnē og ma. In mehōti bē yō geḡo yi jak, og Anutu rēḵ dahun yi. Gaḵ mehōti sēn yō dahun yi lo, og Anutu rēḵ geḡo arē jak.”

Yesu Jom Raḵ Hurmahen

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Loḵ deḡo hurmahen deyam vu Yesu, in bē gebē nema jak sir. Rēḵ yi hur maluh delē, lob denērin sir. ¹⁶ Rēḵ ma geYesu tahi hurmahen deyam vu yi, log nēr bē, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa. Ham su gwērin sir, in alam sēn ayoj neyam timu vu sa nebē hurmahen lo, og rēḵ demedo doḵ Anutu-yi-nyēḡ. ¹⁷ Om sa nanēr vu ham yōnon nabē: Mehōti sēn su ayo na timu vu Anutu-yi-nyēḡ nabē hurmahen rē lo, og su yoh vu bē rēḵ doḵ na rē.”

Gagek Raḵ Ggev Sēn Yi Ngāa Ngahiseḡē Neggēp Vu Yi

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

18 Lok ggev ti lok tepëk in yi bē, “Tatovaha! Hong mehō nim vesa anon, om sēk gevong nabē va in sena medo malag-tumsēn degwata los degwata?” 19 Lok Yesu nēr yah vu yi bē, “Genēr sa bē sa niğ vesa in va? In Anutu yō timu og nivesa. 20 Gerak Anutu yi horek ni ggovek ya bē: Su gwevong baggēb. Su gengis mehōnon medenadiik. Su gegodek ngaa. Su genanēr gagek tetuhinsēn jak mehō ngwē. Gegurek amam lu atam babuj.” 21 Lok ggev lo nēr yah vu bē, “Ēē-ē, sēnek sengo nahēn hurmahen, log sa nesepa lok horek pin sēnē rot Beverup gwēbeng sagi.” 22 Yesu ngo lob nēr yah vu yi bē, “Log ngaa ti nahēn. Gwevong hong kupek pin bemehō la debago, lob gebo monē sēn gweko jak lo gelek alam sēn hej ngaa nema in sir lo. Gwevong nabē sēnē log mēm genam gesepa sa, gemēm hong kupek nivesa rēk gēp vu yagek.” 23 Rēk ggev sēnē ngo gagek sēnē, lob ayo maggin rot. In yi mehō kupek degwa.

24 Yesu lē yi lob nēr bē, “Alam sēn hir kupek ngahisekē lo, bē dedok na Anutu-yi-nyēg og rēk debimengin rot. 25 Yōnon, kamer bē gurek na rurek len, og yik huk bōpata rot, rēk mu nabē mehō-los-bengō-ggoreksēn ti gevong in nabē dok na Anutu yi nyēg og sagak huk bōpata rot kesuu.” 26 Alam dengo gagek sēnē lob denēr bē, “Om mak re yoh vu bē rēk medo mala-tumsēn degwata?” 27 Lok Yesu nēr bē, “Ngaa sēn mehōnon su deyoh vu bē degevong rē lo, og Anutu yō yoh vu bē gevong.”

28 Lok Pita nēr bē, “Gwelē! He hevuu he nyēg los he ngaa pin ya, gehe yam medo nesepa hong.” 29 Lob Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham nabē: Alam pin sēn kwaj nevo Anutu-yi-nyēg, bedenevuu hir beggang, gevenēj, garij lo, gamaj los ataj, genaluj lo lo, 30 og Anutu rēk bo ngahisekē dok nah vu sir dok buk sēnē, log rēk demedo malaj-tumsēn degwata los degwata vu tamusēn.”

*Yesu Nēr Beron Netu Löö Bē Rēk Nadiik Gekedi Jak Gökin
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

31 Lob Yesu ko sir nemadluho-bevidek-luu lo ya, benēr vu sir bē, “Ham ngo! Gwēbeng hil narak menaya Yerusalem. Lob gagek pin sēn alam-denenēr-gagek-rangahsēn dekevu rak Mehōnon Nalu wirek meneggēp lo vingin anon jak. 32 In rēk debo yi dok na alam-yu-ngwē nemaj. Lob rēk denanēr pelē jak yi, gedevong paya vu yi, gedepesuv nyēj kos jak yi. 33 Log rēk debeek yi, log mēm dengis yi menadiik. Rēk mu buk natu löö jak, lob rēk kedi jak nah gökin.” 34 Rēk yi hur maluh su derak gagek sēnē ni rē. In neggēp vunsēn in sir lob su kwaj tōk rak degwa rē.

Yesu Ro Mehö Mala Kenod Ti Menivesa Raḵ
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Yesu ya verup Yeriko, lob mehö mala kenod ti nedo loḵ aggata nenga bemedo neketag monë lu ngaa vu alam bë dedoḵ vu yi. ³⁶ Lob ngo dedun bë alam yu böpata to deneyam, lob loḵ tepëḵ vu sir bë, “Denevong va?” ³⁷ Loḵ denër vu bë, “Yesu vu Nasaret verup.” ³⁸ Lob tahi ya bë, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa.” ³⁹ Loḵ alam sën denemugin lo depetupek raḵ yi bë aye nama. Rëḵ ma gepasang netahi menegeyeh loḵ bë, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa!” ⁴⁰ Lob Yesu ya nare genër vu sir bë degeḵo yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë, ⁴¹ “Gevongin bë sa gevong nabë va vu hong-a?” Loḵ nër bë, “Mehöböp, sa bë gwevong besa malag natum gökin.” ⁴² Lob Yesu nër vu bë, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vong bemalam nivesa raḵ.” ⁴³ Lob pevis bemala nivesa raḵ avuti genelë nyëḡ. Lob tamuın Yesu meneya, geneḵo Anutu arë raḵ. Galam pin sën delë ngaa agi deḵo Anutu arë raḵ ving.

19

Sakeus Yi Gagek

¹ Lob Yesu loḵ ya Yeriko in bë noh na bena. ² Loḵ mehöti arë nebë Sakeus nedo. Alam-deneḵo-takës* hir ggev ti yi, beyi mehö neggorek monë ngahiseḵë. ³ Lob kwa nevo bë gelë Yesu mejak ni nabë yi mehö nebë va. Rëḵ yi mehö vaha dus besu yoh vu bë rëḵ gelë yi nivesa rë, in alam ngahi rot medeggërin yi. ⁴ Lob serög bemugin beya merak ya kele map ti in bë mëm gelë Yesu. In raḵ ni bë rëḵ na berup sagu. ⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala raḵ melë yi, lob nër ya vu bë, “Sakeus, geduḵ pevis megenam! In sëḵ medo geving hong doḵ böm pehi sënë.” ⁶ Lob luḵ pevis beḵo Yesu raḵ meya yi beggang los kwa vesa. ⁷ Alam delë nebë sënë, lob ahëḡ sengën medenër bë, “Ya neggëp loḵ mehö nipaya ti sagu yi beggang in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benër vu Mehöböp bë, “Mehöböp, gwengo rë. Sëḵ gevong sa ngaa pin vahi vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo. Log alam sën sa tetuhin sir gesehodeḵ hir ngaa ti ti lo, og sëḵ gevong ngaa lubeluu lubeluu doḵ nah vu sir.” ⁹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwëbeng sënë, Anutu ḵol alam beggang ayo ti sënë yah vu yi. In mehö sënë og degwa vu Abraham ving. ¹⁰ Yönon, Mehönon Nalu yam in bë sero mehönon sën malaj nema lo begeḵo sir nah.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Böp Ti Vo Monë Vu Yi Hur Nemadluho

¹¹ Dengo gagek sënë ggovek, log nër gagek peggirinsën ti vu sir. In ya verup dus raḵ Yerusalem, lob kwaj nevo bë buk dus

raḵ bAnutu-yi-nyëḡ vongin anon jaḵ pevis avuti. ¹² Lob nër vu sir bë, “Mehö böp ti bë na nyëḡ ading ti jaḵ in degetung yi natu mehö-los-bengö benom gegin yi alam pin. ¹³ Lob supin yi hur nemadluho yam bevo monë ḵapiya luu luu ggelek sir pin, log nër vu sir bë, ‘Ham medo gwevong huk bagosën jaḵ monë sënë rot, besenom geto sënë gökin.’

¹⁴ Rëḵ yi alam nij nelëlin yi, om ya, log devong mehö la detamuin yi medeya beya denër bë, ‘He nimin lël bë mehö saga su natu he mehö-los-bengö megegin he!’ ¹⁵ Rëḵ ma gedetung yi tu hir mehö-los-bengö ggovek geyom to. Lob nër bë, ‘Ham tahi alam sën sevo monë vu sir lo nam. Sa bë galë nabë sir ti ti denëḵo va la va la loḵ ya ving-a?’

¹⁶ Lob mehöti nare yam mugin benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën raḵ hong monë ḵapiya luu sënë, log sa haḵo ḵapiya mehödahis sënë loḵ yam ving.’ ¹⁷ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa begevong huk nivesa rot. Genemalamin ngaa mahen sënë nivesa, om sëḵ gevong begwegin nyëḡ böp yu nemadluho.’

¹⁸ Log mehö ngwë sën netu luu nare benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën raḵ hong monë ḵapiya luu sënë, log gwëbeng sa haḵo ḵapiya nemadluho sënë loḵ yam ving.’ ¹⁹ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Om sëḵ gevong nyëḡ böp yu nemadvahi in gwegin.’

²⁰ Loḵ hur ti verup nare yam, benër ya bë, ‘Mehö böp, hong monë ḵapiya luu sën lo sënë. Sa hebom loḵ tob nyë dus teka besa hegin nivesa beyö nedo rot. ²¹ In sa nehalë hong bë hong mehö nim wëëk. Ngaa sën mehö ngwë denetung menedo lo, og geneḵo. Genos sën mehö ngwë denevaroh lo, og genelev anon. Om sën sehönengin hong, lob hong monë ḵapiya luu sën lo yö nedo.’

²² Lob mehö-los-bengö nër vu mehö sënë bë, ‘Hong sënë, nim paya rot! Maḵ sëḵ gevong gagek vu hong jaḵ ngo hong gagek saga rë. Maḵ gerak ni yönon bë sa mehö nig wëëk, bemehö ngwë denetung ngaa nedo lok sa nehako, gesa nalev nos sën mehö ngwë denevaroh lo? Yönon-a? Sa nehevong nebë sënë?’ ²³ Rëḵ nebë va sën su getung sa monë loḵ ya beggang-monë-yi in bë senom og sa gaḵo teka sevöḵ geving rë-ë?’ ²⁴ Log nër vu alam sën denare dus vu lo bë, ‘Ham bo monë ḵapiya luu saga vër in mehö saga, gebo nah geving vu mehö sën ḵapiya mehödahis nedo vu yi lo.’

²⁵ Loḵ denër yah vu bë, ‘Mehö böp, mu ḵapiya mehödahis neggëp vu yi vorot.’

²⁶ Loḵ nër bë, ‘Sa nanër vu ham nabë mehöti sën ngaa neggëp vu yi lo, og sëḵ bo la gökin geving vu. Gaḵ mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og sëḵ bo teka sën neggëp vu yi lo vër

in yi. ²⁷ Rêk alam sên denelê sa paya benij lël bê sa su natu hir mehö-los-bengö lo, og ham gweko sir nam sênê beham ngis sir bedenadiik jak sa malag.’ ”

*Yesu Lok Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)*

²⁸ Yesu nêr gagek sênê ggovek, log mugin betetuu aggata meneya Yerusalem. ²⁹ Ya verup dus rak Betpage los Betania ggëp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ³⁰ genêr vu luho bê, “Melu na medok na beggang-bu ti sên melu malamin neya agu, lob melu rêk gwelê gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehöti su rak dogi sênê wirek rê, lob melu kwevelekin begweko nom. ³¹ Genabê mehöti dok tepêk nabê, ‘Melu gwevong va vu dogi sagi?’ og melu nanêr nah nabê, ‘Mehöböp bê jak mena.’ ”

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detok vu ngaa pin yoh vu sên nêr vu luho lo. ³³ Luho medo denekevelekin dogi sênê, lok dogi ala lok tepêk in luho bê, “Melu nekwevelekin dogi nalu sênê in gwevong va vu?” ³⁴ Lok luho denêr yah bê, “Mehöböp bê jak mena.”

³⁵ Lob luho deko dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob rak ya dogi demi, log detung Yesu rak ya nedo vavunê. ³⁶ Bemêm neraç meneya, galam pin kwaj vesa rot vu yi bedenevah hir tob ggök aggata geneggök, ³⁷ beya deverup dus rak sên aggata nehöo Kedu Kele-oliv. Lob yi hur maluh pin sên denesepa yi lo, gesir ngahisekê saga kwaj vo yah ngaa böp böp pin sên nevong bedenelê wirek lo, lob kwaj vesa bedenepisekin medeneko Anutu arê rak bê:

³⁸ “Anutu gevong semusemu vu mehö-los-bengö sên neyam los Mehöböp niwëek!

Gagek ahê yes rak neggëp yagek,

log Anutu arê böpata los nikapiik nivesa neggëp yagek vavunê!”

³⁹ Log alam Parisai* la delok ya alam yu böpata saga vuheng belosho deneya, lob denêr vu Yesu bê, “Tatovaha, genanêrin hong hur maluh lo sênê nabê ayej nama.” ⁴⁰ Lok nêr yah vu sir bê, “Sa nanêr vu ham nabê: Bê ayej nama, og gelong lo sênê yö rêk denapisek.”

Yesu Su Rak Yerusalem

⁴¹ Lok Yesu ya verup dus rak, lob mala ya melê nyëg böp Yerusalem, lob su rak. ⁴² Su rak bê, “Nabê yik gejak mehö sên yoh vu bê gevong hong begemedo revuh lo ni gwëbeng sagi, og mêm sênê nivesa. Rêk ma gemehö sênê neggëp vunsên in hong, gesu geraç ni rê. ⁴³ Gwengo rê, buk ti vongin berup, lob alam sên degevong begö vu hong lo rêk nam dedev lii begö

yi medetetup dok hong. Log rək deketumin hong vahi vahi.
⁴⁴ Lob rək dekevoh hong geving nalum lo pin sən denedo loḵ hong lo na. Log su rək degönengin gelöng ngwë gejak medo ngwë vavunë rë. In su kwam nevo buk sən Anutu yam in bë dok vu hong lo rë.”

*Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub-vabuung-böp Lo
 (Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)*

⁴⁵ Log loḵ ya dub-vabuung-böp ayo, lob tii alam sën denevong huk bagosën loḵ ayo lo. ⁴⁶ Genër vu sir bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Sa beggang, og yö rək natu beggang jom-raksën-yi. Rək ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waak vunsën rak.”

⁴⁷ Log nenër gagek vu alam yoh vu buk loḵ dub-vabuung-böp ayo. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bë dengis yi menadiik.
⁴⁸ Rək alam pin nij wëek bë degengo yi gagek, lob ggev lo su detoḵ rak aggata ti rë.

20

*Deloḵ Tepëḵ In Yesu Bë Re Vo Niwëek Vu Yi
 (Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

¹ Buk ti, lob Yesu medo netateḵin gagek vu alam loḵ dub-vabuung-böp genenër Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi. ² Bedeloḵ tepëḵ vu yi bë, “Genanër vu he nabë: Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggoin hong rak-a?” ³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë dok tepëḵ in gagek ti nöḵ vu ham rë. Ham nanër vu sa nabë: ⁴ Sën Jon neripek alam lo, og yam vu yagek, ma sepa loḵ mehönon vu dob kwaj?” ⁵ Lob yö desap sir rak medenër bë, “Nabë hil nanër nah nabë: ‘Yam vu yagek’, og rək dok tepëḵ nom nabë: ‘Rək nebë va sën ham su nevong ving yi rë-ë?’ ⁶ Log nabë hil nanër nabë: ‘Sepa loḵ mehönon vu dob kwaj’, og rək alam detengwa hil jak gelöng. In kwaj neya niwëek vu yi bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti.” ⁷ Lob maam denër yah vu Yesu bë, “He duḡin degwa-o!” ⁸ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rək nanër mehö sën ggoin sa rak lo vu ham rë.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
 (Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)*

⁹ Nër nebë saga, log nër gagek peggirinsën sënë vu alam bë, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë loḵ ya alam la nemaj in bë degegin medegeḵo anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Log tah yi ya nedo nyëḡ ading ti beya nedo hus ading

rot. ¹⁰ Log buk sën wain anon nemonek lo dus rak, lob vong yi hur ti ya vu alam sën denegin yi huk wain lo in bë debo yiyi la behur geķo nah vu yi. Rëķ alam lo deveek hur saga, gedevong yi yah meya nema meris. ¹¹ Loķ vong hur ngwë yah meya vu sir ggökin. Rëķ desis yi ving bedevong paya vu yi, gedevong yi yah meya nema meris. ¹² Lob yik vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rëķ desis yi gedepengah, log detë yi yah dobnë. ¹³ Devong nebë sënë, lob huk ala kwa vo bë, ‘Maķ sëķ gevong nabë tena? Maam sa gevong sengo nalug sën sahëg neving yi lo na, in mëm maķ rëķ degurek babu.’ ¹⁴ Rëķ alam lo delë bë nalu ya verup, lob yö denër vu sir bë, ‘Mehö sën agi rëķ dok nah ama ben begeķo ama yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mëm huk sënë natu hil ngaa.’ ¹⁵ Lob derot yi yah dobnë, beyah desis mediik. Om huk wain ala sënë maķ rëķ gevong nabë va vu sir-a? ¹⁶ Rëķ na, lom kevoħ alam sën denegin huk wain agi bemaalaj nama na, log bo huk wain sënë vu alam mewis la bedegegin.” Alam dengo gagek sënë lob denër bë, “Maam ngaa nabë saga og nõk gëp!”

¹⁷ Rëķ Yesu gët sir gelok tepëķ in sir bë, “Bë nama og gagek sën neggëp loķ Anutu-yi-ķapiya lo nër bë va? Sën nër bë:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelong ti sënë,
rëķ mu netu gelong niwëek beggang nyëķetu yi.’

¹⁸ Mehönon pin bë debës bedengis sir jaķ gelong sënë, og rëķ deķataķ jaķ pin. Log nabë gelong sënë geto mejaķ gëp mehöti, og rëķ natul mehö sënë bemetes na.”

¹⁹ Lob alam-horek-yi losho alam-deneko-seriveng hir ggev derak ni bë Yesu nenër gagek peggirinsën sënë rak sir. Lob devongin bë denajom yi ahon dok buk sënë, rëķ deggönengin alam.

Delok Tepëķ Vu Yesu Bë Yoh Vu Bë Degetë Takës Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar?*

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

²⁰ Lob tum alam ggev medo denegin yi. Log devong hir mehö la ya delok yi medenelë. Lob ya detetuhin bë sir alam yohvu, in bë denajom yi ahon jaķ gagek la bedegevong dok nah nemaj gena gagek vu kiap böp. ²¹ Lob delok tepëķ vu yi bë, “Tatovaha, he nehango hong gagek bë hong gagek neya niröp, begenenër gagek niröp vu alam. Su genehönengin alam sën los arëj lo malaj rë. Gaķ genetateķin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. ²² Om kwam nevo bë? Yoh vu bë hil getung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?” ²³ Rëķ Yesu rak hir gagek tetuhinsën sënë ni, lom nër yah vu sir bë, ²⁴ “Ham tato monë gahis ti nam besa galë rë.” Devo ya lob nër bë, “Re ķenu los arë sën rak neggëp agi?” Loķ denër yah bë “Sisar*.” ²⁵ Lob nër yah vu sir bë, “Om ham gwevong Sisar*”

yi ngaa nah vu Sisar*. Log Anutu yi ngaa, og ham bo nah vu Anutu.” ²⁶ Lob su deyoh vu bē denatōk vu gāgek ti jaḅ yi gēp alam malaj medenajom yi ahon rē. Gaḅ ḅenuj ya in gāgek sēn nēr lo, lob ayej ma.

Deloḅ Tepēḅ Vu Yesu In Sēn Mehōnon Denadiiḅ Gedekedi Jaḅ Nah Lo

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Alam Sadukai* denenēr bē alam-diiksēn og su rēḅ dekedi jaḅ nah rē. Lob sir la deya vu Yesu, ²⁸ bedeloḅ tepēḅ vu yi bē, “Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil meneggēp bē, ‘Nabē mehōti geḅo avēh, rēḅ nadiiḅ geluho naluj nama, og ari geḅo yi alov natu venē beluho degeḅo naluj vu ari sēn diiḅ lo.’” ²⁹ Lob hur maḅēm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo. Lob arij aguu ḅo avēh, lob nalu ma gediḅ. ³⁰ Lob ari amon ḅo yi alov loḅ diiḅ ving. ³¹ Lob ari gwee vong nebē saga ving, beya metōḅ meggi. Besir pin deḅo avēh timu sēnē, rēḅ naluj ma, gedediḅ pin. ³² Log mēm avēh diiḅ raḅ neggēp hus. ³³ Om genanēr nabē najeeng sēn mehōnon diiksēn dekedi jaḅ nah lo, og avēh sēnē rēḅ natu arij ti tena venē? In sir pin deḅo avēh timu sēnē netu venēj.”

³⁴ Loḅ Yesu nēr yah vu sir bē, “Maluh los avēh denēḅo sir loḅ buḅ sēnē. ³⁵ Gaḅ maluh los avēh sēn Anutu nēr bē yoh vu bē rēḅ dekedi jaḅ nah medemedo malaj-tumsēn lo, og su rēḅ degeḅo sir doḅ Buk-tamusēn rē. ³⁶ In su deyoh vu bē denadiiḅ gökin rē. Gaḅ rēḅ demedo nabē angēr lo. Anutu rēḅ gevong bedekedi jaḅ nah gēp bedub, om rēḅ denatu yō nalu lo. ³⁷ Log Moses tato vu hil ving bē alam-diiksēn denekedi raḅ yah ggēp bedub. In kevu raḅ Mehōbōp meneggēp loḅ gāgek sēn nengwah netum loḅ ḅele yu dabun ti lo bē, ‘Abraham yi Anutu, gIsaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.’” ³⁸ Om nabē mehōnon denadiiḅ bemalaj nama na verōḅ yi, og su yoh vu bē rēḅ nanēr nabē löōho hir Anutu yi rē. Gaḅ löōho denedo malaj-tumsēn, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsēn hir Anutu yi. In nelē mehōnon pin bē sir pin denedo malaj-tumsēn.”

³⁹ Nēr nebē sēnē, lob alam-horek-yi la denēr yah vu bē, “Tatovaha, genēr ya meyoh vu.” ⁴⁰ Lob nij nemum in yi besu deloḅ tepēḅ in yi gökin yah rē.

Yesu Loḅ Tepēḅ Vu Alam Parisai In Mehō Sēn Anutu Ggōoin Raḅ In Bē Geḅo Hil Nah Lo*

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Loḅ Yesu loḅ tepēḅ yah vu sir bē, “Log nebē tena sēn denenēr Kerisi* bē degwa vu Davit*-ē? ⁴² In Davit yō nēr raḅ avi beneggēp loḅ ḅapiya Saam bē: ‘Mehōbōp nēr vu sa Mehōbōp bē:

“Gemedo sa nemağ vesa.

⁴³ Gevu tamusën og sêk getung alam sën denelë hong paya lo dedok na vaham gebinë.”

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, loğ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?”

Alam-horek-yi Denevong Nipaya Nebë Sënë

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

⁴⁵ Alam pin nahën medo denengo Yesu yi gägek, lob nër vu yi hur maluh bë, ⁴⁶ “Ham gwëgin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa. Log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir medegeko sir jak dok alam tabaak. Gahëj neving pangsën bë na demedo lël mala gëp alam malaj dok dub-supinsën-yi ayo, gahëj neving bë jak na dega nos namuğin gëp nyëğ-nos-böp-yi. ⁴⁷ Alam sënë deneraa avëh alov hir beggang yah vu sir, log denekuung rak bedenevengev rak hus ading. Om dok buk-gägek-yi, og rëk denatok vu maggin böpata rot mekesuu.”

21

Avëh Sën Hen Monë Ma Lo Tung Seriveng Vu Anutu

(Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vër mala rak menelë alam-los-bengöj-ggoreksën lo vahi, geya denetung seriveng luğ ya keröng-monë-yi vu Anutu. ² Lob lë avëh alov ti sën hen monë ma, lob yik tung monë kök teka luu mu luğ ya keröng. ³ Lob nër bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Avëh alov sën hen monë ma agi tē monë böpata rot bekesuu alam vahi pin. ⁴ Senër nebë sënë in sir mehönon-los-bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gağ sën denetung lo og yik metes. Gağ avëh sënë og su hen vahi nedo rē, rëk yö keyovekin keröng ahë degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

Yesu Nër Bë Rëk Debasap Dub-vabuung-böp

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehö la denevengwëng rak dub-vabuung-böp medenenër bë, “Devunek vu beggang sënë rak gelöng nivesa vesa los kupek sën detung tu seriveng vu Anutu lo bemalangeri rot.” Lok Yesu nër bë, ⁶ “Ngaa pin sën ham nelë gwëbeng agi, og buk ti vongin berup, lob su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rē. Gağ rëk dekevoh pin bedegeté geto yoh yoh.”

Yesu Nër Bë Maggin Ngahisekë Rëk Berup

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, ngaa sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë

vongin anon jak-a?”⁸ Lok Yesu nër yah bë, “Ham gwegin ham nivesa, in mehö la rëk degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenänër sarëg jak nah sir nabë, ‘Mehö sën lo yik sa sënë.’ Log rëk denänër nabë, ‘Buk dus rak ggovek ya.’ Rëk mu ham su sepa sir mena.⁹ Log ham rëk gwengö begö bengö los dedun nabë vongin berup, og ham su kenumin berup. In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën.”

¹⁰ Log nër vu sir ving bë, “Alam dob ngwë rëk dekedi belosho alam dob ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir.¹¹ Log jemapi böpata rëk gee jak dob beron beron. Log alam nyëg la rëk denatök jak meyip los niraksën aggagga. Log ham rëk gwelë ngaa böp böp gengaa aggagga sën rëk gevong beham kenumin berup in lo gëp yagek babu.

¹² Rëk mu ngaa pin sënë yö rëk nahën, log rëk denajom ham ahon, bedegevong paya vu ham. Rëk degevong beham gwevong gagek dok dub-supinsën-yi log degetung ham na karabus. Log rëk degeko ham na bare alam-los-bengöj böp los kiap böp lo malaj in sa alam ham.¹³ Lob dok buk sënë, og yik ham nanër sa rangah vu sir.¹⁴ Om ham medo kwamin verök, gak ham su medo mekwamin bo gagek sën ham nanër nah vu sir lo.¹⁵ In sengo rëk gevong gagek sën ham nanër nah vu sir lo dok nök ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sën degelë ham paya lo su deyoh vu bë dekeyëh, ma dedahun gagek sën sebo vu ham agi rë.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sën ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yö rëk denänër ham rangah vu alam sën dengis ham lo. Lob rëk dengis ham la medenadiik.¹⁷ Log alam pin rëk ahëj sengën böp rot vu ham, in sa alam ham.¹⁸ Rëk mu ham yumin viis ti su rëk mala nama dok ham yumin rë.¹⁹ Bë ham najom sa ahon bemedo los nimin wëek, og ham rëk medo malamin-tumsën.”

*Yesu Nër Bë Rëk Degevong Paya Vu Yerusalem
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)*

²⁰ “Rëk mu ham rëk gwelë nabë alam-begö-yi nök detetup dok Yerusalem, og ham jak ni nabë buk sën debasap Yerusalem lo yök dus rak saga.²¹ Dok buk saga og alam sën denedo Yudea lo, rëk debeya bedena kedu. Galam sën denedo lok Yerusalem lo, rëk degevuuy nyëg saga gedebeya medena nyëg ngwë. Galam sën su denedo lok nyëg böp agi rë lo, og su rëk debeya menah dedok na rë.²² Buk sënë og buk sën Anutu rëk bo dok nipaya nyëvewen lo, lob gagek pin sën neggëp lok yi kapiya lo rëk anon jak.²³ Gëpin avëh sën naluj nare lok ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu sir lo dok buk sënë! In Anutu rëk gevong bemaggin böpata rot natök vu dob

sënë bekevoh alam sënë. ²⁴ Paëp-yu-anil rëk ga sir. Galam rëk denaduu sir gedegeko sir bena demedo qarabus na na geving alam-yu-ngwë pin. Galam-yu-ngwë rëk vahaj bakë nyëg böp Yerusalem, bedemedo nabë sënë rot, begëp nabë sënë bena berup doḵ buk sën alam-yu-ngwë hir buk govek na lo.

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ Lob ham rëk gwelë gengaa böp aggagga natök vu hes lu kwev, gebetuheng. Log mehönon pin vu dob rëk newaj bepul bemedo degelëk in loo dedun sën rëk natëë benam lo. ²⁶ Alam ngahisekë rëk kwaj bo ngaa sën anon jak vu dob agi, lob rëk newaj jak rot, gemalaj pebilin. In ngaa los niwëek pin vu yagek rëk desasukin sir. ²⁷ Sënë anon jak, lob rëk degelë Mehönon Nalu doḵ medo beggob ayo menam los niwëek böpata gevunëk vunëk yagek yi. ²⁸ Doḵ buk sën nabë ngaa agi natök nam lo, og ham rëk bare nam bebarah malamin jak. In buk sën Anutu geḵo ham nah lo yam dus rak ggovek ya saga.”

*Yesu Tatekin Buk-tamusën Rak Go
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

²⁹ Log nër gagek ti metatekin vu sir bë, “Ham kwamin bo jak go* los ngaa vahi pin rë. ³⁰ Bë purpur berup ngu, og ham neraḵ ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ³¹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë buk dus rak ggovek ya bë Anutu natu ala benam gëgin hil.

³² Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. ³³ Log yagek los dob rëk govek na bemala nama na vu tamusën, gaḵ sa gagek og su rëk mala nama rë.”

Yesu Vo Horek Vu Hur Maluh

³⁴ “Rëk mu ham gwëgin ham nivesa, in ham rëk medo gw-evong ahëmin ta, genanum beyumin gevong paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabë saga rëk gërin ham ayomin, lob Mehöböp yi buk sënë rëk nam natök vu ham avuti nabë sën sag nelok sapu lo. ³⁵ Buk sënë rëk natök vu alam pin vu dob pin. ³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetag vu Anutu noh vu buk pin in gadu ham niwëek. In lob ngaa pin sënë noh nenga in ham, geham medo rot menatök na vu Mehönon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam loḵ dub-vabuung-böp rangah pin, log buk lob yah neggëp Kedu Kele-oliv. ³⁸ Log monbuk anon lob alam pin deked deneya dub-vabuung-böp in bë nanër gagek medegengo.

22

Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bë Rëk Bo Yesu Dok Na Nemaj

(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)

¹ Buk vabuung sën denegga brët sën yiist* nema in lo verup. Sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ² Lob alam-deneķo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata bë dengis Yesu. Rëk ma in deneggönengin alam.

³ Loķ Satan loķ ya Yudas sën denenër arë ngwë nebë Iskariot lo ayo. Yiķ sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, ⁴ lob ya vengwëng ving alam-deneķo-seriveng losho alam sën denegin dub-vabuung-böp lo, in bë natök vu aggata lob bo Yesu dok na nemaj. ⁵ Lob kwaj vesa, gedenër vu yi vorot bë rëk debago yi. ⁶ Lob Yudas yoķek in ayej, log kwa nesero buk sën alam ngahiseķë su denedo ving yi rë lo, in bë mëm gevong Yesu dok na nemaj.

Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggöksën-yi

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷ Log Buk-vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo verup ggovek ya, lom yiķ buk sën denesis sipsip nalu Buk-ggöksën-yi* yi loķ lo sënë. ⁸ Lob Yesu vong Pita luho Jon ya, genër vu luho bë, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* vu hil in hil aga.” ⁹ Loķ luho deloķ tepëķ yah vu bë, “Gevongin bë alu gero gëp tena?” ¹⁰ Loķ nër yah bë, “Melu lë! Melu na medoķ na nyëg böp sagu, log mehöti rëķ kerë bël doķ dëg böp ti menatök vu meluu doķ aggata. Lob melu tamuın yi rot bedoķ na beggang sën doķ na lo. ¹¹ Lob melu nanër vu beggang ala nabë, “Tatovaha nër bë alu anam nanër vu hong nabë, “Beggang ayo tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu Buk-ggöksën-yi* dok-a?” ¹² Lob rëķ tato ayo böpata ti sën neggëp vavunë vu meluu, ayo ti sën yö devah kanyë raķ vorot. Lob melu gwero nos los reggu vu hil doķ saga.” ¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detök vu ngaa pin yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* loķ.

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)

¹⁴ Log nyëg neggovek, lob Yesu bë ga nos los reggu geving sinarë lo. ¹⁵ Lob nër vu sir bë, “Sahëg neving rot bë sega nos los reggu Buk-ggöksën-yi* sënë geving ham rë, loķ mëm sa gaķo vanë. ¹⁶ Log sa nanër vu ham nabë: Sa su rëķ ga ngaa sënë gökin nah rë, rot bena berup doķ buk sën hil aga doķ ti vu Anutu-yi-nyëg lo.”

¹⁷ Log ƙo wain kap ti rak bejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu log n̄er vu sir b̄e, “Ham gweko s̄en̄e n̄ok benanum noh vu ham. ¹⁸ Sa nan̄er vu ham nab̄e: Sa su r̄ek nanum wain ḡokin nah r̄e, rot bena berup doƙ buk s̄en hil medo doƙ Anutu-yi-nȳeg lo.” ¹⁹ Log ƙo br̄et rak bevengev rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log n̄er b̄e, “Sa reggos s̄en̄e. S̄en s̄ek getung natu seriveng doƙ nah ham b̄omin. Om ham medo sepa doƙ megwevong nab̄e s̄en̄e in ham kwamin bo sa.” ²⁰ Neb̄e saga bedegga ggovek, log ƙo wain kap ti rak bevong neb̄e saga, log n̄er b̄e, “Wain kap ti s̄en̄e og sa ƙok, s̄en s̄ek keseh in ham in b̄e tato nab̄e ḡagek mewis s̄en sejo in doƙ vu ham lo r̄ek anon jak.

²¹ R̄ek mu ham gwel̄e ham r̄e! Meh̄o s̄en r̄ek bo sa doƙ na alam s̄en denel̄e sa paya nemaj lo yik nedo rak tevor ving sa. ²² Ȳonon, Meh̄onon Nalu nesepa loƙ aggata s̄en Anutu n̄er tato vu yi lo. R̄ek mu ḡepin meh̄o s̄en r̄ek nan̄er yi rangah vu alam bedengis yi lo.” ²³ N̄er neb̄e s̄en̄e, lob ȳo delok tep̄ek vu sir yah mejom b̄e, “Meh̄o re r̄ek gevong ngaa s̄en̄e?”

Hur Maluh Den̄er Sir B̄e Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deƙo ḡagek ti rak loƙ sir, medenen̄er b̄e, “Re b̄op kesuu in gegin hil-a?” ²⁵ Loƙ Yesu n̄er vu sir b̄e, “Alam-yu-ngw̄e, og hir meh̄o-los-benḡo tu alaj. Log alam s̄en detu ala medenegin sir lo, og denen̄er behir alam deneko sir rak beden̄en̄er sir b̄e sir alam ngatum. ²⁶ R̄ek mu ham, og ham su gwevong nab̄e saga. Gaƙ meh̄oti s̄en vongin b̄e natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nab̄e s̄en meh̄o ah̄e hus. Log meh̄oti s̄en vongin b̄e natu ham ggev lo, og gevong ngaa nab̄e s̄en yi meh̄o meris ti in doƙ vu ham. ²⁷ Ma re tu ala? Meh̄o s̄en medo negin in ga nos lo, ma hur s̄en neruu nos in b̄e geƙo na vu lo? Gaƙ yik meh̄o s̄en negin b̄e nos na in ga lo! R̄ek mu sa, og sa nado ving ham neb̄e hur meris in b̄e sedok vu ham.

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin tok vu sa beseggi sa, r̄ek ham nedo ving sa, geham su vuu sa r̄e. ²⁹ Log Amag vo yi nȳeg vu sa in b̄e sa gegin, om sebo nȳeg vu ham in ham gwegin nab̄e saga. ³⁰ Ham r̄ek gwa los nanum geving sa jak sa tevor ḡep sa nȳeg. Geham r̄ek medo jak s̄e-a-los-ar̄ej beseggi alam Israel degwa nemadluho-bevidek-luu s̄en lo hir ḡagek.”

Yesu N̄er Pita B̄e R̄ek Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ “Simon, Simon, gwengo r̄e! Satan n̄er vorot b̄e yoh vu b̄e r̄ek geƙo ham na vu yi, begerii ham tet̄er nab̄e wit* gahis. ³² R̄ek sejom rak in hong ggovek ya b̄e hong vongvings̄en su r̄ek nadiik na r̄e. Om s̄en gegw̄erin hong megenom lo, og gebo gadu doƙ arim lo.”

³³ Loḵ Pita nēr yah bē, “Mehöböp, sa hero sa menado in sena ḵarabus geving hong balu nadiik dok ti.” ³⁴ Loḵ Yesu nēr bē, “Pita, sa nanēr vu hong nabē: Pehi buk sēnē, og ḵōḵrēēh su rēḵ ngu rē, log rēḵ gedah sa vun beron löö nabē hong dugin sa.”

Gagek Rak Jej-monē-yi, Gevahek Nalu Los Paēp-yu-anil

³⁵ Log nēr vu sir bē, “Wirek sa hevong ham ya, lob ham su ḵo jej-monē-yi los je vahek sepa rē. Log ham su röp suu rē, lob maḵ ham raḵ vu in ngaa ti ma ma?” Loḵ denēr yah bē, “Ma!” ³⁶ Lob nēr vu sir bē, “Gaḵ gwēbeng sēnē nabē mehōti yi jej-monē-yi nedo, og yō geḵo sepa yi. Bevahek nabē saga. Gemehōti sēn hen paēp-yu-anil nama lo, og tahuuin paēp-yu-anil ti jak yi röpröp-ayöōng-yi. ³⁷ In gagek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, ‘Detevin yi ya ving alam nij paya.’ Om sa nanēr vu ham nabē: Gagek sēnē rēḵ anon jak, jak ngaa pin sēn rēḵ natōḵ vu sa. Yōnon, gagek pin sēn neggēp loḵ ḵapiya raḵ sa lo, og rēḵ anon jak.” ³⁸ Lob denēr bē, “Mehöböp, gelē? He paep-yu-anil luu sēnē!” Loḵ nēr yah bē, “Om yiḵ ggovek saga.”

Yesu Jom Raḵ Vu Getsemane

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Log to meya dobnē beya Ḷedu Ḷele-oliv nebē sēn nevong yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya. ⁴⁰ Ya detōḵ ya, lob nēr vu sir bē, “Ham najom jak niwēēk, in ngaa ti su kepē ham.” ⁴¹ Log tah verup ya teka, yoh vu sēn hil getē gelōng na geto lo, lob yun lus log ketag vu Ama bē, ⁴² “Amag, nabē kwam, og gwēḵo ngaa maggin sēnē vēr in sa. Rēḵ mu su gesepa dok sa gagek, gaḵ ngo kwam.”

⁴³ [Lob angēr ti vu yaḵek beyam gadu yi. ⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsen rot, lob jom raḵ ggōkin niwēēk rot. Lob ḵerus yam in rot benetetuk nebē ḵōḵ beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom raḵ ggovek, log kedi raḵ beyah to vu yi hur maluh lo. Loḵ lē bē deneggēp yying, in ayoj maggin rot. ⁴⁶ Lob nēr vu sir bē, “Ham newēp in-a? Ham kwedi bengev jak, in ngaa ti su kepē ham.”

Yudas Vo Yesu Loḵ Ya Alam Sēn Dengis Yi Lo Nemaj

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahēn medo nevengwēng, log alam yu böpata deverup. Mehō sēn arē nebē Yudas sēn sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rēḵ li sir medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bē gemul* yi. ⁴⁸ Loḵ Yesu nēr vu yi bē, “Yudas, gemul* Mehōnon Nalu in bē getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelē ngaa sēnē bē vongin natōḵ vu yi, lob denēr bē, “Mehöböp, he ngap sir jak paggēpek-yu-anil-a?” ⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur, besap nenga ris vahi vesa ya.

⁵¹ Rêk Yesu nêr bê, “Ggovek! Ngaa saga gëp!” Log bê nema raķ mehõ sênê nenga, lob nivesa raķ yah ggökin.

⁵² Log Yesu lok tepëķ vu alam-deneķo-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böp ala lo, galam teta sên losho deyam in bê denajom yi ahon lo bê, “Maķ ham yam in bê sero mehõ-begõ-hodeķ-yi ti om sên ham ķo paëp-yu-anil los begõ meyam-ë? ⁵³ Sa nado loķ dub-vabuung-böp yoh vu buk ving ham, rêķ ham su lah nemamin loķ sa mejom sa ahon rê. Gaķ buk sên gwëbeng agi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëëķ jaķ na vavunë rot mekesuu.”

Pita Lah Yi Vun Bë Yi Dugin Yesu

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nêr ggovek log dejom yi ahon medeķo medeya. Lob deķo yi loķ ya alam-deneķo-seriveng hir ggev böp yi beggang. Log Pita tamuin sir meneya, rêķ nevun yi in sir meneyam ggëp ading. ⁵⁵ Log devev nengwah loķ telig ggëp beggang sênê yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir. ⁵⁶ Loķ avëh ti lë bê medo nevenguh nengwah, lob tung mala raķ yi genêr bê, “Mehõ sênê nedo ving Yesu ving.” ⁵⁷ Loķ Pita lah yi vun bê, “Ma! Avëh, saķ dugin yi.” ⁵⁸ Genedo teka loķ mehõ ngwë yah verup lë yi, lob nêr bê, “Yiķ sir sên lo ti sên hong agi ving.” Rêķ Pita nêr yah bê, “Alam-e! Saķ ma!” ⁵⁹ Ggovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti loķ mehõti yah verup nêr niwëëķ bê, “Yõnon rot, yiķ mehõ sagi sên nesepa yi ving. In yiķ yi Galilea ti sênê!” ⁶⁰ Rêķ Pita lah yi vun bê, “Alam-e! Sa dugin gageķ ti sên genenêr agi!” Nahên nenêr nebê sênê, log pevis beķõkrëeh su. ⁶¹ Lob Mehõböp ggërin yah melë Pita. Lob Pita kwa vo yah gageķ sên Mehõböp nêr vu yi vorot lo bê, “Pehi buk sênê og ķõkrëeh su rêķ ngu rê, log rêķ gedah sa vun beron löö.” ⁶² Lob Pita to meya dobnë, beyah su böpata rot.

Depelë Yesu Gedepëeng Yi

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sên denejom Yesu ahon lo denêr pelë raķ yi gedeevëķ yi. ⁶⁴ Debom mala loķ tob, gedenesis yi, log denelok tepëķ vu yi bê, “Hong mehõ-nenêr-gageķ-rangahsên-a? Om genanêr nabë re sis hong-a?” ⁶⁵ Log denenêr gageķ nipaya ngahiseķë vahi raķ yi ving.

Devong Gageķ Vu Yesu Raķ Kaunsor Malaj

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Heng to lob alam-deneķo-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horeķ-yi lo desupin sir, log deķo Yesu yam nare malaj gedênêr bê, ⁶⁷ “Genanêr vu he nabë hong Mehõ sên Anutu ggöoin raķ in bê geķo hil nah lo ma

ma?” Loḵ nēr yah vu sir bē, “Nabē sa nanēr nōk vu ham, og ham su rēḵ gwevong geving rē. ⁶⁸ Log bē sedoḵ tepēḵ in nōk vu ham gökin, og ham su rēḵ nanēr doḵ nom vu sa rē. ⁶⁹ Rēḵ mu pehi sēnē, og Mehōnon Nalu rēḵ medo gēp niwēēk ala Anutu nema vesa bemedo degwata.” ⁷⁰ Lob sir pin denēr yah bē, “Om maḵ hong sakaḵ Anutu Nalu hong-a?” Loḵ nēr yah vu sir bē, “Yiḵ saga. Ham voseḵ vorot.” ⁷¹ Lob denēr bē, “Hil rēḵ gango gāgēk re gökin-a? Gāgēk sēnē yō raḵ verup avi behil hangō ggovek ya.”

23

Devong Gāgēk Vu Yesu Menare Pilatus Mala (Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Lob sir pin dekedi bedeko yi ya vu Pilatus ² gedevong gāgēk vu yi bē, “He halē mehō sēnē bē neloḵ alam ahēj in dekedi medengis begō medekepē gavman na. Genenēr in he bē he su getē takēs vu ham mehō-los-bengō Sisar*. Log nenēr bē yiḵ yi Kerisi* sēnē, beyi mehō-los-bengō.” ³ Loḵ Pilatus loḵ tepēḵ vu yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḵ nēr yah vu Pilatus bē, “Genēr ya meyoh vu.” ⁴ Lob Pilatus nēr ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam pin bē, “Sa su toḵ vu gāgēk ti geneggēp vu mehō sēnē rē.” ⁵ Loḵ denēr yah niwēēk bē, “Netateḵin gāgēk vu alam yoh vu distrik Yudea pin beneloḵ ahēj rot bē degevong begō medekepē gavman na. Ko gāgēk sēnē raḵ nyēdahis ggēp Galilea, lob nevong rot, gesēn verup agi.”

Devong Gāgēk Vu Yesu Menare Herot Mala*

⁶ Pilatus ngo hir gāgēk, lob loḵ tepēḵ yah vu sir bē, “Mehō sēnēḵ yi Galilea ti?” ⁷ Lob detateḵin vu yi merak ni bē Yesu yam vu distrik Galilea sēn Herot* neḵin lo, lom vong yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem loḵ buk sēnē ving.

⁸ Herot* lē Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengō lob nevong rot bē gelē yi. Lob kwa vo bē maḵ Yesu rēḵ gevong ngaa böp ti begelē. ⁹ Nebē sēnē lom Herot* neloḵ tepēḵ in yi hus ading. Rēḵ Yesu su nenēr gāgēk ti yah vu yi rē. ¹⁰ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus medenēr gāgēk niwēēk ya atata vu yi rot. ¹¹ Lob Herot* losho yi alam-begō-yi devasap yi gedenēr pelē raḵ yi. Log deḵo tob malangeri ti bederöp loḵ yi, log devong yah meya vu Pilatus ggökin. ¹² Wirek og Herot* luho Pilatus denelē sir paya, rēḵ loḵ buk sēnē, og luho desemu gāgēk medenelē sir nivesa.

Pilatus Nēr Bē Dengis Yesu Jak Na Kelepeḵo (Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³ Lob Pilatus tahi alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam. ¹⁴ Log nër vu sir bë, “Ham ko mehö sënë yam vu sa, log ham nër bë nelok alam ahëj in dekedi medengis begö medekepë gavman na. Om ham gwengo rë. Sa nalok tepëk in yi gagek sënë rak ham malamin niröp. Lob sa su tök vu bë vong ngaa ti paya lok gagek pin sën ham nër rak yi agi rë. ¹⁵ Log Herot* ving nebë saga om sën vong yi yom vu hil ggökin. Ham lë! Mehö sënë su vong ngaa ti paya in bë hil angis yi menadiik rë. ¹⁶ Om maam sëk beek yi gegevong yi nah mena.” ¹⁷ [In hir horek neggëp nebë Pilatus gevong alam karabus ti ti vër dok buk vabuong sënë noh vu ta menah vu sir.]

¹⁸ Lok alam pin ayej lok ti medekeseh rur rak bë, “Gengis mehö saga menadiik gegwevong Barabas nom vu he.” ¹⁹ Barabas sënë vong begö vu gavman lok nyëg böp saga genesis alam medenediik, lob deko yi ya nedo karabus. ²⁰ Lok Pilatus lok tepëk yah vu sir ggökin, in kwa nevo bë dëein Yesu mena. ²¹ Rëk detahi yah bë, “Gengis yi jak na kelepeko*! Gengis yi jak na kelepeko*!” ²² Lok yik lok tepëk yah vu sir netu beron löö bë, “In va? Mehö sënë vong va paya? Sa su halë bë vong ngaa ti paya meneggëp vu yi in bë hil angis yi menadiik rë. Om sebeek yi gegevong yi nah.” ²³ Rëk nij wëek rot, gedetahi ya niwëek ata bë ngis yi jak na kelepeko*, bayej rehöö Pilatus aye. ²⁴ Lob Pilatus kwa vo bë maam gurek hir gagek babu. ²⁵ Lob lëein mehö sën vong begö vu gavman besis mehönon dediik beya nedo karabus lo yah vu sir in detahi arë. Log vo Yesu yah vu sir in bë dengis menadiik yoh vu sën alam detahi lo.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Deko Yesu rak medeya, log Simon vu Kurene nahën verup neya in bë dok na nyëg böp Yerusalem. Lob dejom yi ahon gedebë kelepeko* rak ya bagë bekerë metamuin Yesu.

²⁷ Galam yu böpata denetamuin yi, gavëh ngahisekë denesu medenesis sir, gedenegelu tarot rak yi. ²⁸ Rëk Yesu ggërin yah menër vu sir bë, “Ham Yerusalem avëh, ham su ngu in sa, gak mëm ham ngo ngu in ham los nalumin lo. ²⁹ In buk vongin berup lob rëk denanër nabë:

‘Avëh sën denare babuj sekë lo, gavëh sën su naluj nelok rë lo, gavëh sën su denevo rur vu naluj rë lo, og kwaj vesa.’

³⁰ In dok buk saga, og

‘rëk denanër vu kedu nabë,

“Ham kwepë ham menam jak gwëp he!”

Log rëk denanër vu kedu mahen mahen nabë,

“Ham dahun he!” ’

³¹ In nabë degevang nabë sënë vu kele nidun pehi sënë, og mak rëk degevang nabë va vu kele sën rëk denaboveng na lo?"

³² Log deko alam sën denekeyëh horek lo luu ya in bë dengis luho geving Yesu. ³³ Ya deverup nyëg ti sën denenër arë nebë Nyëg-yusekë lo lob desis yi rak ya kelepeko*. Log desis alam sën denekeyëh horek lo luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare Yesu nema vesa, gengwë nare nema kěj. ³⁴ Lob Yesu nër bë, "Amag, gedahun sir sën devasap sa lo hir ngaa nipaya sënë na. In su derak ni bë denevang paya rë." Ggovek log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak medegeko yi tob. ³⁵ Log alam vare denelë. Rëk alam ggev denër pelë rak yi bë, "Nelok vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yönon sën Anutu ggooin yi rak lo, og yö dok vu yi." ³⁶ Galam-begö-yi denenër pelë rak yi ving. Log deya dus in bë debo wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo besesuin. ³⁷ Log denër vu yi bë, "Nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö hong yönon, og ngo gedok vu hong." ³⁸ Log dekevu gagek ti rak neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ MEHÖ SËNË.*

³⁹ Log mehö luu sën desis luho rak kelepeko* ving lo ngwë nër Yesu bë, "Hong Kerisi*? Og ngo gedok vu hong, gegepok vu aluu geving!" ⁴⁰ Rëk ngwë ngo gagek sënë, lob ggo yi bë, "Yik alöö hoho hako vanë neggëp ti, ma su genehöneng in Anutu rë? ⁴¹ Yönon, aluu og desis aluu lok yah ngaa nipaya sën alu hevong lo, om alu hako vanë beyoh vu. Gak mehö sënëk su vong ngaa ti paya rë." ⁴² Log nër bë, "Yesu, genom los arëm böpata in gwegin mehönon, og kwam bo sa." ⁴³ Lob Yesu nër yah vu yi bë, "Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënë, rëk gemedo geving sa gëp Paradis*."

Yesu Diik Ya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Log hes vuheng rak, lok hes malakenu lok beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök sheuksën. ⁴⁵ Lob tob böpata sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu.

⁴⁶ Log Yesu ngeek böpata bë, "Amag, sa nehevong anog neyök lok nemam." Tahi nebë sënë, log diik ya.

⁴⁷ Lob Rom hir alam-begö-yi yu ti hir ala lë ngaa sënë, lob ko Anutu arë rak bë, "Yönon rot, mehö sënë yi mehö yohvu!"

⁴⁸ Log alam pin sën desup sir ya in bë degelë lo delë ngaa sënë, lob ayoj maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavëh sën sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yö denare ggëp ading teka medenelë ngaa pin sënë.

Debë Yesu Nihel Lok Ya Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰ Log mehöti arë nebë Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyëg böp ti arë nebë Arimatea. Mehö sënë yi mehö nivesa geyi mehö yohvu, geyi kaunsor ving. ⁵¹ Rëk su nevo veyov in kaunsor vahi hir gagek sën denenër bë dengis Yesu lo rë. Gaq yö negin buk sën Anutu natu ala bebegin sir lo benedo. ⁵² Lob mehö sënë ya vu Pilatus meketag Yesu vu yi. ⁵³ Log ya meruh Yesu nihil navi luk mebom lok tob veroo ti, log ya mebe lok waak ti. Nahën denesap waak sënë lok gelong yö meris beneggëp mewis, gesu debë mehö ti lok rë.

⁵⁴ Buk sënëk buk sën denero sir in bë geheng geto log dega nos Buk-ggöksën-yi* lo, log hes neluk in bë govek na gedegök na Buk-sewahsën-yi*.

⁵⁵ Log avëh sën desepa Yesu ggëp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelë bedub sënë. Lob delë mederak nyëg len ti sën bë Yesu nihil meneggëp lok lo ni ving. ⁵⁶ Delë ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wël, gengaa sën reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsën-yi* og desewah yoh vu sën horek nër lo.

24

Yesu Kedi Rak

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Log lok soda saga yi buk muginsën monbuk anon lob avëh dekededi bedeko wël los ngaa reggu nivesa vesa sën dero menedo vorot lo medeya. ² Lok delë gegelong sën neggerin bedub avi lo tetolin meyö ya nare ya nenga. ³ Lob delok ya delë rëk Mehöböp Yesu nihil su neggëp rë. ⁴ Lob vare mekwaj neya ngahi in, medeneketul lok, lok mehö luu depevis beyam denare ving sir geluho hir tob nevër. ⁵ Avëh delë, lob kenuj verup bedepetev bemalaj ya dob. Rëk luho denër vu sir bë, “Ham nesero mehö mala-tumsën sënë lok alam-diiksën hir nyëg in va? Su nedo sënë rë. Gaq kedi rak meya gwëbeng! ⁶ Ham kwamin bo nah gagek sën nahën nedo ggëp distrik Galilea genër vu ham lo rë. ⁷ Nër vu ham bë debo Mehönon Nalu dok na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii kelepeko*, log buk natu löö, lob rëk kedi jak nah gökin.”

⁸ Lob kwaj vo yah gagek sën Yesu nër wirek lo. ⁹ Lob sir vu bedub bedeyah, beya denër ngaa pin sënë rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sën lo losho alam vahi pin. ¹⁰ Yik sir lo sënë: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sën Yakobus ata lo, gavëh vahi sën losho deya lo, bedenër gagek sënë vu sinarë nyëdahis lo. ¹¹ Rëk sinarë lo kwaj nevo bë yik avëh om mak yö denenër gagek kuungsën mu, lob su devong ving ayej rë. ¹² Rëk Pita kedi serög meyah bedub beya meto

nare gekekooin melë waak ayo, rëk lë bë tob meris yö nedo. Lob yah meya rëk kwa neya ngahi in ngaa sënë rot.

*Mehö Luu Detök Vu Yesu Loğ Aggata Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Loğ yik sir sënë luu medo denetuu aggata loğ yik buk saga medeneya nyëğ mahen ti arë nebë Emaus. Aggata sën vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yik yoh vu kilomita nemadluho. ¹⁴ Lob luho medo denetuu aggata gedenevengwëng rak ngaa pin sën lo. ¹⁵ Luho denevengwëng rak gedenelok tepëk in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belöoho deneya loğ ti. ¹⁶ Rëk luho su derağ ni bë Yesu rë.

¹⁷ Lob loğ tepëk vu luho bë, “Melu nevengwëng rak va meneya?” Nër nebë sënë, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh. ¹⁸ Loğ ngwë sën arë nebë Kleopas loğ tepëk yah bë, “Alam pin sën yam denedo Yerusalem lo derağ ngaa sën verup ggëp Yerusalem loğ buk agi ni, gağ mağ yik ngo timu sënë sën hong dugin-a?” ¹⁹ Loğ Yesu loğ tepëk yah bë, “Va ti?”

Loğ luho denër yah vu bë, “Ngaa sën tøk vu Yesu Nasaret lo. In ngaa sën nevong los nenër ggëp Anutu losho alam pin malaj lo netato bë yik yi mehö-nenër-gägek-rangahsën los arë böpata ti, in nevong ngaa pin los niwëek. ²⁰ Lob hil alam-denekosriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi loğ ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denër gägek venuh bë nadiik, lob desis yi rak ya kelepeko*. ²¹ He hekuung bë yi mehö sën rëk geğo alam Israel vër in alam Rom nemaj lo. Kë! Log gägek ngwë sënë: Ngaa pin sënë tøk vu yi ngöp, log buk netu löö sën gwëbeng agi, ²² lob he sënagi avëh la ya delë medenër vu he lob he kenumin ya. In dekedi rak monbuk anon medeya bedub, ²³ lob desero Yesu nihil, lob yom verup denër vu he bë delë angër la, lob angër denër vu sir bë Yesu nedo vesa. ²⁴ Lob he sënagi la deyah medeya bedub, loğ delë ngaa yoh vu sën avëh denër lo. Gağ su detök rak yi rë.”

²⁵ Lob Yesu nër vu luho bë, “Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevong ving alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek pin sën denenër lo rë. ²⁶ Ma melu su rak ni bë Kerisi* og rëk geğo vanë menadiik, loğ mëm vesa doğ nah megeğo arë böpata los vunëğ vunëğ yağek yi rë?” ²⁷ Lob ko gägek rak loğ Moses yi gägek los alam-denenër-gägek-rangahsën pin hir gägek betatekin gägek pin sën nerağ yi meneggëp loğ Anutuyi-kapiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu beggang-bu ti sën luho deneya agi, lob Yesu vong in bë kesuu luho gena. ²⁹ Rëk luho denërin yi bë, “Gemedo geving aluu in hes luğ ya bevongin kënu doğ.” Lob loğ ya nedo ving luho. ³⁰ Ggovek gebë dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ko brët rak bejom rak ya vu

Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho. ³¹ Vong nebë sënë, lob mëm luho malaj rangah raḵ mederaḵ ni. Log mehor pevis geluho su delë yi ggökin rë. ³² Lob luho yö yom denër vu sir bë, “Yönon, alöö medo nesepa hil menayam aggata, lob netatekin Anutu-yi-ḵapiya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot.”

³³ Lob luho pevis bedekedi loḵ buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detöḵ vu sir nemadluho-bevidek-ti sën lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo. ³⁴ Lob denër vu luho bë, “Mehöböp kedi raḵ ggökin yönon beSimon lë yi ggovek ya!” ³⁵ Nebë saga loḵ luho deturin ngaa pin sën töḵ vu luho loḵ aggata lo vu sir. Geluho denër bë derak ni loḵ sën debu brët bevo vu luho lo.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)*

³⁶ Medo denenër gägek sënë, log Yesu verup nare rangah loḵ sir vuheng atov [benër vu sir bë, “Ham ayomin gëp revuh.”] ³⁷ Lob deggöneng rot bekenuj verup. In dekuung bë mehöti ḵenu nare rangah vu sir. ³⁸ Loḵ nër vu sir bë, “Ham ḵenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va? ³⁹ Ham gwelë sa vahag los nemaḵ sagi. Yiḵ sa sënë. Ham gwebë nemamin jaḵ sa geham gwelë. Gaḵ mehönon ḵenuj og nijreggos los nijpeḵooḵ nema, gaḵ su nebë sën ham lë sa agi rë. ⁴⁰ [Nër vu sir nebë sënë, log tato nema los vaha vu sir.] ⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rëḵ mu yö denahën gesu devong ving rë, gaḵ kwaj neya ngahi. Lob nër vu sir bë, “Maḵ ham nos la neggëp-a?” ⁴² Lob devo gël sën devesi lo dus ti vu yi. ⁴³ Lob vo vër megga gedelë raḵ malaj.

⁴⁴ Lob nër vu sir bë, “Wirek sën sa nahën nado ving ham lo, log senër vu ham bë: Gägek pin sën dekevu raḵ sa meneggëp loḵ Moses yi horek, geneggëp loḵ alam-denenër-gägek-rangahsën hir ḵapiya, geneggëp loḵ Saam lo, og gägek pin sënë rëḵ anon jaḵ.” ⁴⁵ Mëm tatekin kwaj, lob derak Anutu yi gägek sën neggëp loḵ ḵapiya lo degwa ni. ⁴⁶ Loḵ nër vu sir bë, “Dekevu gägek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Kerisi* geḵo vanë, gebuk natu löö, lob kedi jaḵ nah gëp bedub. ⁴⁷ Lob rëḵ denanër arë gëp Yerusalem namugin bena menoh vu dob pin, in mehönon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na. ⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë raḵ malamin, om ham na nanër rangah. ⁴⁹ Log sëḵ gevong ngaa sën Amaḵ nër bë rëḵ bo vu ham lo, nöḵ vu ham. Om ham ngo naḵööḵ medo nyëg sënë, rot bemëm niwëëḵ yageḵ yi duk nam vu ham lom mëm.”

*Anutu Ḵo Yesu Raḵ Yah Yagek
(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)*

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema raḡ, gevengev raḡ in sir bë Anutu gegin sir nivesa. ⁵¹ Nahën nejom raḡ in sir, lob vuu sir, gAnutu ḡo yi raḡ yah yagek. ⁵² Log deḡo arë raḡ gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot. ⁵³ Lob denesupin sir loḡ dub-vabuung-böp raḡ buk pin bedeneḡo Anutu arë raḡ.

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Gagek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muginsën Gagek nedo. Gagek nedo ving Anutu, lob Gagek yik yi Anutu. ² Vu muginsën rot Gagek yö nedo ving Anutu. ³ Yö tung ngaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rë. Ma. Ngaa pin sën anon raḵ menedo agi, og pum raḵ yi yö timu. ⁴ Mala-tumsën degwa neggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah. ⁵ Lob Rangah sënë netum raḵ malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gerin rë.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam. ⁷ Yam in bë nanër gagek rangah. Benanër gagek jaḵ Rangah sënë in alam pin degengo yi gagek bayoj na timu vu. ⁸ Jon saga og yi su Rangah rë. Gaḵ yam in bë nanër gagek jaḵ Rangah sënë mu.

⁹ Rangah sogek sën netum raḵ mehönon pin lo yam dob. ¹⁰ Yi yö tung dob, rëḵ luḵ yam nedo dob, rëḵ mehönon vu dob su derak ni rë. ¹¹ Yam yi nyëg, rëḵ yi alam su deḵo yi raḵ rë. ¹² Gaḵ alam sën denëḵo yi raḵ bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu. ¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su neggëp vu amaj lu ataj nij köḵ rë, gesu neggëp vu mehönon yö ayoj neggurekin sir rë, gesu neggëp vu mehönon yö kwaj bë denatu rë. Gaḵ degwa yö neggëp vu Anutu.

¹⁴ Lob Gagek sënë netu mehönon raḵ benedo ving hil, behe halë niwëëk los vunëḵ vunëḵ yaḵek yi. Niwëëk los vunëḵ vunëḵ yaḵek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los gagek anon pin. ¹⁵ Jon nër yi rangah genër bë. “Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, ‘Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yö nedo wirek, gaḵ saḵ nahën neverup.’”

¹⁶ Hil pin haḵo ngaa nivesa vesa ggëp yiyi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil. ¹⁷ Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëḵ Yesu Kerisi vo semusën vu hil rot beyam los gagek anon pin. ¹⁸ Mehöti su mala raḵ Anutu rë. Yö ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo loḵ Ama babu lo, om sën tateḵin Anutu yi degwa vu hil.

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek (Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)

¹⁹ Alam Yuda hir ggev devong alam-deneḵo-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya deloḵ tepëḵ in Jon bë, “Hong re?” Lob Jon nër gagek rangah nebë sënë. ²⁰ Su lah gagek vun rë, gaḵ nër rangah bë, “Sa su Mehö sën Anutu ggöoin raḵ in bë geḵo hil nah lo rë!” ²¹ Loḵ deloḵ tepëḵ in yi

ggökin bë, “Gak hong re? Mak hong Elia ma re?” Rëk bë, “Ma!” Loḵ sireḵ deloḵ tepëḵ yah bë, “Maḵ hong mehö-nenër-gägek-rangahsën sën hil nehegin lo?” Rëk nër yah bë, “Ma!” ²² Nebë saga lom deloḵ tepëḵ bë, “Gak hong re? Genanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!” ²³ Loḵ Jon nër bë, “Sa mehö sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya nër gägek rak sa wirek lo nebë:

‘Mehöti aye nerak loḵ nyëg-yumeris bë, “Ham bolinin Mehöböp yi aggata!” ’”

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam, ²⁵ lob deloḵ tepëḵ in yi bë, “Su hong Kerisi* rë, gesu hong Elia rë, gesu hong mehö-nenër-gägek-rangahsën sënë lo rë, loḵ nebë va sën generipek alam-ë?” ²⁶ Rëḵ Jon nër gägek yah vu sir bë, “Sa naripek alam rak bël. Gak mehöti nare loḵ ham vuheng, geham su rak ni rë. ²⁷ Mehö saga sën rëḵ tamu in sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö nig paya besesu yohvu in bë natu yi hur meḵevelekin aggis in vaha suu rë.” ²⁸ Denër gägek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëg sën Jon neripek alam lo.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

²⁹ Heng to lom Jon lë bë Yesu to neya lom nër bë, “Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëḵ natu seriveng meḵevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu. ³⁰ Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, ‘Mehöti rëḵ nam tamu in sa, yi og kesuu sa in yö nedo mugin, gesak ma!’ ³¹ Sa og su serak ni rë. Rëḵ seyam ripek alam rak bël in bë mehö saga rëḵ natök nam rangah balam Israel dejak ni.”

³² Lob Jon nër ggökin bë, “Sa halë Anon Vabuung vu yagek geluḵ yam nebë soḵ nuung ti meyam nedo rak yi. ³³ Sa og su serak ni rë, rëḵ Mehö sën vong sa yam in bë sejipek alam jak bël lo nër vu sa bë, ‘Gwelë nabë Anon Vabuung duḵ nam medo jak mehöti, og mehö saga sën rëḵ getung Anon Vabuung jak ham nabë sën ngo genetung bël rak sir lo.’ ³⁴ Lob sa halë ggovek besenër gägek rangah bë Anutu nalu yi saga.”

Yesu Ko Yi Hur Maluh Löö

³⁵ Loḵ monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi. ³⁶ Loḵ Yesu to neya, lom mala sepa menër bë, “Kë! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!” ³⁷ Beyi hur maluh luu sënë dengo nebë sënë, lob ya detamu in Yesu. ³⁸ Lob Yesu ggërin yom melë bë luho denetamu in yi lob nër vu luho bë, “Melu nesero va?” Rëḵ luho denër yah vu yi bë, “Rabai! (Sën hil ayed nebë Tatovaha). Böm tena?” ³⁹ Rëḵ bë, “Melu nam rëḵ gwelë!”

* **1:28:** Betania sën neggëp loḵ Jn 1:28 agi og yö ngwë, gak su nyëg mahen ti sën Lasarus lööho avëhnö luho hir nyëg lo rë.

Lob luho ya delë beggang sën neggëp loḵ lo. Yiḵ loḵ 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi loḵ buk saga.

⁴⁰ Luho sën denḡo Mehö-neripek-alam Jon aye meya deta-
muin Yesu lo ngwë† Andreas sën Simon Pita ari. ⁴¹ Lom ya
metöḵ vu ari Simon muḡin menër vu yi bē, “He töḵ vu Mesia!”
(Hil pekwë arë Mesia sënë doḵ nah Grik ayej nabë Kerisi*.)
⁴² Lob Andreas ḵo yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelë yi rëḵ
bë, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rëḵ nanër arëm nabë Kepas!”
(Arë sënë degwa nebë Gelöng.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

⁴³ Loḵ tum heng to lob Yesu bē na distrik Galilea. Lom töḵ vu
Pilip benër vu yi bē, “Getamuin sa!” ⁴⁴ Pilip sënë yi Betsaida
ti, yiḵ lööho Andreas lu Pita beggang-bu timu. ⁴⁵ Lob Pilip ya
metöḵ vu Natanael, lom nër vu yi bē, “Mehö sën Moses kevu
gägek raḵ loḵ horek wirek galam-denenër-gägek-rangahsën
dekevu gägek raḵ ving lo sën he töḵ raḵ ggovek ya. Yi Yesu
Nasaret, Yosep nalu.” ⁴⁶ Lob Natanael nër vu yi bē, “Maḵ ngaa
nivesa ti rëḵ berup ḡep Nasaret-a?” Rëḵ Pilip nër yah vu yi bē,
“Genam rëḵ gwelë!”

⁴⁷ Yesu lë Natanael neyam vu yi, lom nër yi bē, “Ham gwelë!
Israel anon soḡek yi saga! Gägek kuungsën ti su neggëp vu yi
rë!” ⁴⁸ Loḵ Natanael loḵ tepëḵ vu yi bē, “Nebë va sën ḡeraḵ sa
niḡ-ë?” Loḵ Yesu nër yah vu yi bē, “Pilip su tahi hong rë gengo
nahën ḡëdo loḵ kele pik* degwa, log sa halë hong muḡin ḡḡep
sagu.” ⁴⁹ Lob Natanael nër yah vu bē, “Tatovaha! Anutu nalu
hong! Alam Israel hir Mehö-los-bengö hong!” ⁵⁰ Rëḵ Yesu nër
yah vu bē, “Gevong ving saga in senër vu hong bē sa halë hong
loḵ kele pik* degwa? Nahub rë, lob rëḵ gwelë ngaa böpata rot
kesuu sënë!” ⁵¹ Loḵ Yesu nër vu yi ḡḡökin bē, “Sa nanër vu
ham yönon nabë nahub rëḵ ham rëḵ gwelë yaḡek rëḵ tateḵin
yi geham gwelë Anutu yi angër deḵaḵ gededuk vu Mehönon
Nalu.”

2

Mehöti Ḵo Venë Vu Kana

¹ Log buk netu löö lob mehöti ḵo venë ḡḡep Kana vu distrik
Galilea, lom denegga nos böp ḡeYesu ata nedo ving sir. ² Log
devong gägek yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving.
³ Lob wain maya, lob Yesu ata nër vu yi bē, “Hej wain maya!”
⁴ Lom Yesu nër yah bē, “Ataḡ! Alu su nemad loḵ ti in ngaa
rë! In sa buk yö nahën!” ⁵ Rëḵ ata nër vu hur sën denevo nos

† 1:40: Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nër
ngwë arë rangah bē Andreas gelah ngwë vun, lob ngwë sagi og maḵ yiḵ yi Jon, rëḵ
yö kevu ḵapiya sënë om maḵ ḡḡöneng in arë besu kevu rangah rë.

ggelek lo bë, “Nabë nanër gagek ti vu ham, og ham gwevong noh vu!”

⁶ Lob dëg nemadvahi-bevidek-ti nedo in bë vatëvek dejipek nemaj doḵ noh vu sën alam Yuda hir gagek muḡeng lo. Dëg sënë böpata beyoh vu bë hil keḡeh bël keḡuḵ nemadluho ma nemadluho-menemadvahi doḵ na ti ti.

⁷ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweḵo bël mekweseh doḵ na dëg sagu!” Lob deḵo meya dekeseh luḵ ya bepin pup. ⁸ Lob nër vu sir bë, “Mëm ham jeḵoov begweḵo mena vu mehö-nëḡin-nos!” ⁹ Lob deḵo medeya. Lob mehö-nëḡin-nos lo num bël mengo bë tu wain raḵ, rëḵ su raḵ ni bë deḵo vu tena rë. Gaḵ hur sën deneḵo bël lo mëm derak ni. Lob mehö-nëḡin-nos tahi mehö sën ḵo avëh lo yam benër vu yi bë, ¹⁰ “Alam pin og denevo wain nivesa ggelek muḡin, balam denenum ngahiseḵë ggovek rë, loḵ denevo wain nipaya teka tamu. Gaḵ hong og ḡejom wain nivesa ahon bemëm nahën ḡevo yam gwëbengko!”

¹¹ Yesu vong yi ngaa böp nyëmuḡinsën sënë ḡḡëp Kana vu distrik Galilea. Tato niwëëḵ vu sir nebë sënë, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹² Saga ggovek log Yesu luḵ meyah Kapernaum ving ata gari lo, ḡeyi hur maluh lo. Beya denedo buk la ḡḡëp sagu.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub Vabuung Böp Ayo

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³ Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḵ, lob Yesu raḵ meya Yerusalem. ¹⁴ Lom töḵ raḵ alam sën denedo loḵ dub-vabuung-böp ḵatum ayo medenetung burmakau los sipsip ḡesok nuung in bë alam debago lo. Ḡelë alam sën denepekwë* alam Yuda hir monë loḵ yah alam Rom hir monë lo denedo hir tevor medenevong huk. ¹⁵ Lob ḵo agḡis bejoo tu begö betii mehönon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah doḡnë. Ḡekeseh alam sën denepekwë* monë lo, hir monë los tevor ya. ¹⁶ Log nër vu alam sën denevong huk bagosën raḵ sok lo bë, “Ham gweḵo ngaa saga mena! Ham su gwevong Amaḡ yi begḡang sënë natu nyëḡ-bagosën-yi.” ¹⁷ Lob yi hur maluh kwaj vo yah gagek sën negḡëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë: “Sa nehevong niwëëḵ in bë ḡevong hong begḡang ḡëp nivesa.”

¹⁸ Rëḵ alam Yuda delë sënë lom deloḵ tepëḵ in yi bë, “Ḡetii he, om rëḵ ḡetateḵin hong jaḵ ngaa böp tena in he jaḵ nim nabë hong mehö-los-arëm-a?” ¹⁹ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham rëḵ kwevoh dub vabuung sënë na, ḡebuk natu löö rëḵ

sedev nah gökin!” ²⁰ Lob alam Yuda denër bē, “Denelev dub-vabuung-böp sënë yoh vu ta mehödahis luu menenadvahividek-ti, log gekuung bē gedev jak nah noh vu buk löö mu?”

²¹ Rêk dub sën Yesu nër lo, saga yö nër rak navi. ²² Nebë saga, loḵ nahub geYesu kedi rak yah vu bedub rē, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi gagek sën nër wirek lo, lom devong ving gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo los gagek sën Yesu nër lo.

Yesu Rak Alam Pin Nij

²³ Yesu nedo Yerusalem loḵ Buk-ggöksën-yi*, lob alam ngahisekë delë ngaa böp sën nevong lo, lom ayoj ya timu vu yi. ²⁴ Rêk mu Yesu rak sir pin ayoj ni om su vong yi loḵ ya nemaj rē. ²⁵ In rak alam pin ayoj ni. Mehöti su yoh vu bē nanër mehö ngwë ayo vu yi rē, gaḵ nerak mehönon pin ayoj ni ggovek ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwënj

¹ Parisai* ti nedo, arë nebë Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti. ² Mehö sënë yam vu Yesu buk benër vu yi bē, “Tatovaha! He rak nim bē hong tatovaha ti, bAnutu vong hong yam. Bë Anutu su medo geving mehöti rē, og su yoh vu bē rêk gevong ngaa böp böp nabë sën genevong-ë rē.”

³ Rêk Yesu nër yah vu yi bē, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Mehöti bē su natu mewis gökin nah rē, og su rêk doḵ na Anutu-yi-nyëg rē.”

⁴ Lom Nikodemus loḵ tepëḵ yah vu yi bē, “Alam atov rêk natu mewis nah nabë va? Maḵ yoh vu bē rêk doḵ nah atayo megeḵo yi nom-a?”

⁵ Rêk Yesu nër yah vu bē, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Bë mehönon su denatu mewis jak bël los Anon Vabuung rē, og su deyoh vu bē rêk dedoḵ na Anutu-yi-nyëg rē. ⁶ Ngaa navim yi, og sagaḵ navim yö yi. Gaḵ ngaa sën anom yi, og sagaḵ anom yö yi ngaa. ⁷ Su kwam na ngahisekë in sën senër vu hong bē genatu mewis gökin-ë! ⁸ Gaḵ kwam bo sang rē. Sang yö neya jeggin jeggin benevë ya ya. Gengo dedun rêk su geraḵ ni bē ya neverup tena ma ya neyoh tena rē. Og alam pin sën detu mewis rak Anon Vabuung lo, sir nebë sënë.”

⁹ Loḵ Nikodemus loḵ tepëḵ yah vu yi bē, “Ngaa sënë rêk anon jak nabë va?”

¹⁰ Rêk Yesu nër bē, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rêk su geraḵ ngaa sënë ni rē? ¹¹ Sa nanër vu hong yönon nabë: Ngaa sën he narak ni lo sën he nanër. Gehe nanër ngaa sën he nehalë ggovek lo. Rêk ham neruu demimin vu gagek sën he nanër lo. ¹² Sa nanër ngaa-dob-yi vu ham, rêk ham su nevong ving rē. Om nabë sa nanër ngaa-yagek-yi vu ham,

og ham rëk gwevong geving nabë va? ¹³ Mehönon ti su rak ya melë yagek rë, gema. Yik Mehönon Nalu yö timu vu yagek meluk yam. ¹⁴ Wirek Moses varah nyël kenu rak nare kele vu nyëg-yumeris, lob rëk debarah Mehönon Nalu jak nabë saga, ¹⁵ in alam pin sën ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata.

¹⁶ In Anutu kwa pesivin mehönon rot, lob vong nalu pe-rurek timu sënë yam dob in bë alam sën ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gaq demedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Anutu su vong Nalu yam dob in bë bo nyëvewen dok nah mehönon hir ngaa nipaya rë. Gaq vong yi yam in bë geko sir nah vu yi. ¹⁸ Mehönon sën ayoj neya timu vu yi lo su rëk degeko nyëvewen rë. Gaq mehönon sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og Anutu nër vorot bë rëk degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sënë rë. ¹⁹ Rangkah yam dob ggovek, rëk mehönon ahëj ving malakenu. Su ahëj ving rangkah rë, in hir huk nipaya, om rëk degeko nyëvewen dok nah. ²⁰ Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denesis begö vu Rangkah gesu detok yam vu rë, in nij nelël bë su hir ngaa nipaya natok rangkah. ²¹ Gaq mehönon sën denesepa lok ngaa nivesa lo, og detok yam rangkah, in bë mehönon degelë medejak ni nabë denevong hir huk rak Anutu niwëek.”

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yesu Yi Degwa Rangkah

²² Sënë ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam. ²³ GeJon neripek alam vahi ving ggëp Aion, dus vu Salim. In bël ngahisekë neggëp vu nyëg sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir. ²⁴ Vu buk saga su deduu Jon ya karabus rë geyö nahën.

²⁵ Lob gagek ti verup vuheng lok Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gagek sën alam nij veseek jak lo. ²⁶ Lob Jon yi hur maluh ahëj sengën medeya vu Jon bedenër bë, “Tatovaha! Mehö sën nedo ving hong wirek vu bël Yordan nenga vahi agu, begenenër gagek rak yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!” ²⁷ Rëk Jon tatekin vu sir bë, “Bë Anutu vu yagek su bo ngaa ti vu mehöti rë, og su rëk gevong rë. ²⁸ Ham ngo nengo gagek sën senër wirek lo bë sa su Kerisi* rë, rëk Anutu vong sa yam mugin. ²⁹ Bë avëh ti jak maluh, og avëh saga tu maluh sën rak vu yi lo yö timu venë. Lob bë regga sënë yi mehöti medo geving yi begengo aye, og su rëk gelë avëh regga paya rë, gaq rëk kwa vesa rot in yi. Lom gwëbeng sa kwag vesa rot nebë saga. ³⁰ Arë rëk böp jak, gesarëg gëp ahu.

³¹ Mehö sën yam vu vavunë kesuu ngaa pin. Mehö sën ata ko yi vu dob lo, og yi vu dob, beyö nër gagek rak ngaa-dob-yi mu. Gaḵ mehö sën yam vu yagek lo, og kesuu ngaa pin. ³² Mehö saga nër gagek rak ngaa sën lë los ngo ggovek lo, rëḵ su mehöti vong ving yi gagek saga rë. ³³ Gaḵ bë mehöti gevong geving yi gagek, og yik yoḡekin Anutu nebë saga nebë yi mehö gagek anon degwa. ³⁴ Mehö sën Anutu vong yi yam lo, og nenër Anutu yi gagek, in Anutu vong yi Anon Vabuung los dahis loḵ yam ggërin ayo. ³⁵ Ama ahë ving Nalu, bevo ngaa pin loḵ ya nema. ³⁶ Mehönon sën ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gaḵ mehönon sën su desepa doḵ Anutu Nalu aye rë lo, og su rëḵ demedo malaj-tumsën rë. Gaḵ Anutu ahë sengën neggëp vu sir.”

4

Yesu Vengwëng Vu Samaria Avëh Ti*

¹ Yesu ngo bë alam Parisai* derak ni bë neripek hur maluh ngahisekë kesuu Jon. ² (Rëḵ Yesu su neripek sir rë, gaḵ yi hur maluh mu sën deneripek.) ³ Ngo nebë saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggökin. ⁴ Lob aggata sën yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

⁵ Lob ya metök ya Samaria nyëḡ böp ti arë nebë Sukar, dus vu dob len ti sën wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo. ⁶ Lob asoreng sën wirek Yakop lev medeneḵo bël loḵ lo neggëp dus vu nyëḡ saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bël-yi sënë avi. Raḵ siks krök sheuksën.

⁷ Lom Samaria* avëh ti verup in bë geḵo bël, lob Yesu nër vu yi bë, “Bël nam sa nanum!” ⁸ In yi hur maluh deya nyëḡ böp Sukar in bë debago nos. ⁹ Rëḵ Samaria* avëh nër yah vu bë, “Hong Yuda, gesa Samaria* avëh, rëḵ nebë va sën genër vu sa bë ‘Bël nam sa nanum’—ë?” Nër nebë sënë in alam Yuda denelë alam Samaria* paya besu denevengwëng vu sir rë. ¹⁰ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë gejaḵ ngaa sën Anutu vong vu hong ni, begejaḵ mehöti sën nër vu hong bë ‘Bël nam sa nanum’ ni, og rëḵ kwetaḡ vu yi lob bo bël-mala-tumsën-yi vu hong.” ¹¹ Rëḵ avëh nër yah vu yi bë, “Mehöböp, höm ḵetuḵ ma, log asoreng-bël-yi sënë adingsekë rot, om rëḵ gwëḵo bël-mala-tumsën-yi sënë vu tena? ¹² Hil ḵenud Yakop num bël sënë ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vo asoreng-bël-yi ti sënë vu he behe nanum. Rëḵ maḵ gekuung bë gekwesuu yi?” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Alam pin sën denenum bël sënë rëḵ ayoj bev nah gökin in bël. ¹⁴ Gaḵ mehöti bë nanum bël sën sebo vu yi lo, og rëḵ nabë sën bël nebenguv loḵ yi. Log bël sënë

rêk berup jak buk, bebo mala-tumsën vu yi bemedo degwata los degwata.”

¹⁵ Lom avëh nër bë, “Mehöböp, gebo bël sënë vu sa in sa su ayog bev in bël, gesa su medo menom gaço bël vu sënë gök gökin!”

¹⁶ Loğ Yesu nër vu yi bë, “Gena getahi reggam bemelu nom sënë rë!” ¹⁷ Rêk bë, “Sa reggağ ma!” Lom Yesu nër yah vu bë, “Genër bë reggam ma, saga genër yönon rot. ¹⁸ In wirek gerağ maluh nemadvahi. Gağ mehö sën genewëp ving yi loğ yi beggağ gwëbeng lo, og sagağ su reggam anon rë! Om genër yönon!” ¹⁹ Rêk avëh nër bë, “Mehöböp, gwëbeng serağ ni bë mehö-nenër-gägek-rangahsën ti hong! ²⁰ He kenumin lo denesupin sir vu kedu Gerisim sënë medenejom rağ vu Anutu, rêk ham Yuda nenër bë hil najom jak gëp Yerusalem yö timu.”

²¹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh, gwëvong geving sa gägek nabë buk ti vongin berup, lob ham su rêk najom jak vu hil Amad vu kedu sënë rë, beham su rêk najom jak gëp Yerusalem yö timu geving rë. ²² Ham nejom rağ vu ngaa sën ham dugin lo, rêk he og he najom rağ vu ngaa sën he narağ ni lo. In mehö sën rêk geço mehönon nah vu Anutu lo rêk berup gëp Yuda. ²³ Lob buk sën Anutu ggooïn rağ bë berup lo vongin berup. Yönon, lob verup ggovek ya, om doğ buk sënë og alam pin sën degevingin nabë denajom jak yönon lo, og rêk degetung kenuj los dahis vu hil Amad medenajom jak los ayoj timu. Kë’, hil Amad Anutu nesero alam nebë saga in bë denadudeğ vu yi. ²⁴ Anutu yik nebë Anon Vabuung. Om nabë alam degeço yi jak, og degetung kenuj los dahis vu yi, medenajom jak los ayoj timu.”

²⁵ Rêk avëh nër bë, “Serağ ni bë Mesia rêk nam. Sën denenër yi bë Mehö sën Anutu ggooïn rağ in bë geço hil nah lo. Bë nam, og rêk nanër ngaa pin degwa rangah vu hil.” ²⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, “Yik sa lo sën sa nevengwëng ving hong agi!”

²⁷ Nenër nebë saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevengwëng ving avëh nyëğ ngwë ti sënë, rêk mehöti su loğ tepëğ in luho bë, “Bë bo va vu hong-a?”, ma, “Nebë va sën genevengwëng ving avëh-ë?” rë. ²⁸ Lob avëh sënë vuu yi ketuğ menedo, geyah meya beggağnë beyah nër vu yi alam bë, ²⁹ “Ham nam gwelë mehöti! Yi sënë og nër ngaa pin sën sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Mağ yi Kerisi* ma va?” ³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahën medo deneyam, log yi hur maluh denenër vu yi bë, “Tatovaha, gegwa nos rë!” ³² Rêk nër yah vu sir bë, “Sa nos sën sa naha lo nedo, geham su rağ ni rë.” ³³ Lom yi hur maluh lo yö deloğ tepëğ vu sir bë, “Mağ mehöti ko nos yam

vu yi?" ³⁴ Rêk Yesu nêr bê, "Sa nos nebê sênê: Sa bê sepa dok yi sên vong sa meseyam lo yi gagek. Besa bê semu yi huk begovek na. Ham nenêr nebê sênê, 'Kwev lubeluu govek na log nos nabung!', rêk sa nanêr vu ham nabê ham malamin jak megeko dok megwelê huk rê. Nos anon loḵ beveroo rak beyoh vu bê hil ketöv bangupin. ³⁵ Mehö sên nevo nos lo neko yi nyêvewen rak yi huk menedo, genesupin nos sên gwêbeng agi in medo mala-tumsên degwata los degwata, lob rêk mehö sên nevaroh nos lo gemehö sên nevo nos anon lo, luhoho rêk kwaj vesa dok ti. ³⁶ Wirek alam hib denenêr nebê, 'Mehö ngwê nevaroh nos loḵ huk gengwê neko anon.' ³⁷ Gagek saga yönon, om sên sa hevong ham ya in bê ham gwêko nos anon dok huk sên ham su vong huk in rê lo. ³⁸ Alam ngwê yö devong huk in huk saga, rêk ham na gwêko nos anon sên devong huk in bepum rak nemaj lo."

³⁹ Lob Samaria* ngahisekê vu nyêg saga dengo avêh sênê yi gagek, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avêh sênê nêr bê, "Nêr ngaa pin sên sa hevong wirek lo rangah vu sa!" ⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketaḡ bê medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir. ⁴¹ Lob alam vahi dengo yi gagek besir ngahisekê ayoj ya timu vu yi ving. ⁴² Lob denêr vu avêh sênê bê, "Gwêbeng he su ayomin neya timu vu yi rak hong gagek rê, gaḵ he ngo hango yi gagek behe rak ni bê yik Mehö sênê, sên yam in bê dok vu mehönon megeko sir nah vu Anutu lo yönon."

Yesu Vong Mehö-los-bengö Herot Yi Ggev Nalu Nivesa Rak*

⁴³ Buk luu saga ggovek ya, lob Yesu vuu nyêg sênê ya geyah meya distrik Galilea. ⁴⁴ In Yesu yö nêr gagek vorot bê, "Su rêk degeko mehö-nenêr-gagek-rangahsên ti arê jak gëp yö yi beggang degwa rê!" ⁴⁵ Loḵ ya metök ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delê buk-vabuung-ggöksên-yi ving, lom delê ngaa pin sên vong vu Yerusalem lo.

⁴⁶ Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyêg sên vong bêl tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh nirak. ⁴⁷ Mehö sênê ngo gagek bê Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketaḡ vu yi bê duk mena gevong benalu nivesa jak, in dus rak bê nadiik. ⁴⁸ Loḵ Yesu nêr yah vu yi bê, "Bê ham su gwelê ngaa böp aggagga rê, og ham su rêk gwevong geving rê!" ⁴⁹ Rêk mehö-los-bengö yi ggev nêr bê, "Mehöböp, genam alu aduk manah pevis in sa nalug vongin nadiik!" ⁵⁰ Rêk Yesu nêr vu yi bê, "Genah megena! Nalum rêk vesa dok." Lob mehö sênê vong ving Yesu yi gagek meyah. ⁵¹ Nahên neyök aggata log yi hur detök verup vu yi bedenêr vu yi bê, "Nalum vesa lok!" ⁵² Lob loḵ tepêk vu sir bê, "Hes mala va lom vesa loḵ-a?"

Rëk denër bë, “Nikul veseveng loḵ seven krök buk.” ⁵³ Lom ama raḵ ni bë yiḵ veseveng raḵ hes mala sën Yesu nër vu yi bë nalu rëk vesa dok lo. Lom loḵho yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu. ⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vong ngaa böp sënë netu luu.

5

Yesu Vong Mehö Sekë Selöngin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Rak

¹ Saga ggovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu raḵ meya Yerusalem.

² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë loḵ Hibru ayej nebë Betesda. Log delet beggang ti ggërin ngaggee sënë, geyi nyëketu los veluung avi nemadvahi. ³ Lob alam niraksën ngahisekë loḵho alam malaj kenod los vahaj nipaya, galam sën sekëj neselöngin lo deneloḵ ya beggang-ayööng-yi teka sënë beggëp [denëgin ngaggee sënë sën bë gee lo. ⁴ In Mehöböp yi angër ti neluḵ ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee loḵ. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduḵ na namugin lo, og yi niraksën rëk nama na pevis.] ⁵ Lob mehöti nedo loḵ beggang-ayööng-yi sënë, nirak yoh vu ta mehödahis ti benemadluho benemadvahi bevidek löö (38). ⁶ Yesu lë mehö sënë neggëp lom raḵ ni bë nirak hus ading rot, lom loḵ tepëḵ vu yi bë, “Gevongin bë nim vesa jaḵ-a?”

⁷ Lob mehö niraksën nër yah vu bë, “Mehö böp, buk sën ngaggee neggee lo, lom sehög mehönon sën geḵo sa mena getung duḵ na ngaggee lo ma! Sengo bë rëḵ duḵ na, loḵ sa nahën navimengin log denemugin medeneluḵ ya in sa.” ⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Om kwedi gebare begweḵo hong kanyë jaḵ begena!” ⁹ Lom pevis bemehö sënë nivesa raḵ geḵo yi kanyë raḵ beya. Gebuk saga og Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁰ Lom alam Yuda denër vu mehö sën nivesa raḵ lo bë, “Buk-sewahsën-yi* gwëbeng sënë, behorek nërin bë su gweḵo hong kanyë dok!” ¹¹ Rëḵ nër yah vu sir bë, “Mehö sën vong sa mesa nig vesa raḵ lo nër vu sa bë, ‘Gweḵo hong kanyë jaḵ megena!’ ” ¹² Loḵ deloḵ tepëḵ in yi bë, “Mehö re nër vu hong bë gweḵo hong kanyë jaḵ megena?” ¹³ Rëḵ mehö sën nivesa raḵ lo duḵin, in alam ngahisekë vu nyëḡ saga lob Yesu loḵ ya sir vuheng.

¹⁴ Nahub rëḵ Yesu töḵ vu yi ggökin loḵ dub-vabuung-böp katum ayo lob nër vu yi bë, “Gwengo? Gwëbeng nim vesa raḵ, om su gwevong ngaa nipaya gök nahin, in rëḵ maggin böpata natöḵ vu hong kesuu muginsën.” ¹⁵ Lob mehö sënë yah nër vu alam Yuda bë, “Mehö sën vong besa nig vesa raḵ lo, yiḵ Yesu.”

¹⁶ Lob yik alam Yuda ahěj sengën vu Yesu medenelë yi paya in nevonḡ ngaa nebë sënë loḡ Buk-sewahsën-yi*. ¹⁷ Rëḡ Yesu nër yah vu sir bë, “Amag nevonḡ ngaa nebë sënë yoh vu buk pin, om sën sa nesepa loḡ yah vaha.” ¹⁸ Nebë saga lom alam Yuda devonḡ raḡ raḡ rot in bë dengis Yesu menadiik. In su keyëh horek Buk-sewahsën-yi* mu rë, gaḡ nër bë Ama Anutu yonon. Lob yik sënë nebë luho Anutu neggëp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwëëk

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yonon nabë: Nalu su rëḡ gevonḡ ngaa ti noh vu yö kwa rë. Gaḡ nevonḡ ngaa sën nelë gAma nevonḡ lo. Ngaa pin sën Ama nevonḡ lo, og Nalu nesepa loḡ menevonḡ nebë saga ving. ²⁰ In Ama ahë ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sën nevonḡ lo vu yi. Gerëḡ tato huk böp la geving kesuu sënë, lob ham rëḡ kenumin na. ²¹ Ama nenër balam-diiḡsën denekedi raḡ yah genevonḡ medenedo malaj-tumsën. Log Nalu nesepa loḡ meneggoo in alam raḡ yoh vu yö kwa, in bë demedo malaj-tumsën nabë saga. ²² Ama su rëḡ gengo mehöti yi gägek degwa rë. Gaḡ vo huk saga pin loḡ yah Nalu nema ggovek ya. ²³ Nebë saga in alam pin rëḡ degeḡo Nalu jaḡ, nabë sën denëḡo Ama raḡ lo. Alam sën su denëḡo Nalu raḡ rë lo, og su denëḡo Ama sën vonḡ yi yam lo raḡ ving rë.

²⁴ Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Mehöti bë gengo sa gägek bayo na timu vu Amag sën vonḡ sa meseyam lo, og rëḡ medo mala-tumsën degwata los degwata. Su rëḡ natöḡ jaḡ nyëvewen rë, gaḡ kesuu diiḡsën ggovek ya genedo mala-tumsën vorot.

²⁵ Log sa nanër vu ham yonon nabë: Buk ti vingin berup, balam-diiḡsën degengo Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sën degengo aye lo, rëḡ demedo malaj-tumsën. ²⁶ Mala-tumsën degwa neggëp vu Ama yö timu, lom vo niwëëk vu Nalu gemala-tumsën degwa neggëp vu yi ving. ²⁷ Mehönon Nalu yi, om sën Ama ggoo in yi raḡ in bë gengo mehönon hir gägek. ²⁸ Ham su gwelëk in gägek sënë. Gaḡ buk vingin berup, lob alam-diiḡsën pin sën deneggëp bedub lo, rëḡ degengo aye medekedi jaḡ medenam. ²⁹ Alam sën denevonḡ ngaa nivesa lo, rëḡ dekedi jaḡ medemedo malaj-tumsën. Galam sën denevonḡ ngaa nipaya lo, rëḡ dekedi jaḡ nah medenatöḡ jaḡ hir nipaya nyëvewen.

Ngaa Nebë Sënë Tateḡin Yesu Degwa Rëḡ Su Devonḡ Ving Rë

³⁰ Sa su yoh vu bë gevonḡ ngaa ti noh vu sengo kwaḡ rë. Gaḡ sa nesepa loḡ gägek sën sa nehango vu Amag lo menesesor alam hir gägek raḡ. Lob sa gägek neya niröp in sa su kwaḡ nevo bë sepa doḡ ngo kwaḡ rë, gaḡ sa nesepa loḡ yi sën vonḡ sa meseyam lo kwa.

³¹ Bë sengo tatekin sa degwa og su yoh vu rë. ³² Rëk mehö ngwë nedo metatekin sa degwa, lob serak ni bë netatekin yoh vu.

³³ Wirek ham vong alam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bë degengo yi gagek, lob tatekin gagek anon vu sir ggovek ya. ³⁴ Rëk mu sa su nesero mehöti in bë dok vu sa metatekin sa degwa rë. Gaḱ sa nanër sënë in bë ham gwërin ham bAnutu geḱo ham nom. ³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejeh rak nyëḱ lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tatekin sa degwa vu ham, rëk mu ngaa böp sën sa nehevong lo tatekin sa degwa rot bekesuu Jon yi gagek. Sa nehevong huk pin sën Amag vo vu sa in bë sa gevong begovek na lo. Lob huk pin sën sa nehevong lo netato vu mehönon in bë dejak ni nabë Amag vong sa beseyam. ³⁷ Lob Amag sën vong sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nengo aye rë, geham su malamin nerak yi rë. ³⁸ Geyi gagek sënë su neggëp loḱ ham ayomin rë. In ham su vong ving mehö sën Anutu vong yi yam lo rë. ³⁹ Ham nesero gagek loḱ Anutu-yi-ḱapiya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa loḱ neggëp beham rëk natök jak bemedo malamin-tumsën degwata. Rëk ḱapiya saga sën tatekin sa degwa. ⁴⁰ Rëk ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeḱo sarëḱ jak rë! ⁴² Rëk serak ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë. ⁴³ Seyam rak Amag niwëëk, rëk ham su ḱo sa rak rë. Bë mehöti nam jak yö yi niwëëk, og ham rëk gwëko yi jak. ⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönon degeḱo ham arëmin jak, rëk ham su nevongin bë Anutu timu geḱo ham arëmin jak rë, om ham rëk gwevong geving yi nabë va? ⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëḱ gevong gagek vu ham vu Amag. Gaḱ mehö sën mëm rëk gevong gagek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung bë rëk dok vu ham lo! ⁴⁶ Bë ham gwevong geving Moses yi gagek, og rëk ham gwevong geving sa gagek geving. In kevu gagek rak sa. ⁴⁷ Gaḱ bë ham su gwevong geving ngaa sën Moses kevu lo rë, og ham rëk gwevong geving sa gagek nabë va?"

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ Gagek sënë maya, log buk ti lob Yesu ya ngaggee böp Galilea nenga vahi-sën denenër arë ngwë nebë Ngaggee-böp Tiberias* lo. ² Lob alam yu böpata delë ngaa böp sën vong vu alam niraksën lo, lob denetamuin yi. ³ Lob Yesu rak meya

kedu beya nedo ving yi hur maluh lo, ⁴log alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḱ. ⁵Loḱ Yesu mala neḱo loḱ nyëḱ, lob lë bë alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob loḱ tepëḱ vu Pilip bë, “Hil rëḱ bago nos vu tena balam sënë dega?” Nër nebë sënë meseggi Pilip, ⁶gaḱ yö raḱ ngaa sën bë gevong lo ni ggovek ya.

⁷Loḱ Pilip nër yah vu yi bë, “Bë hil bago nos jaḱ monë K200, og sagaḱ su rëḱ noh vu sir pin bedega teka teka rë!” ⁸Rëḱ yi hur maluh ngwë Andreas, sën Simon Pita ari lo, nër vu yi bë, ⁹“Hurmahen ti ḱo brët nemadvahi gegël luu menedo sënë. Rëḱ mu sagaḱ su yoh vu alam yu böpata sënë rë!” ¹⁰Lom Yesu nër bë, “Ham nanër vu sir nabë degeto demedo.” Lob pahup ngahiseḱë taya menedo, lom to denedo raḱ, lob sir maluh 5,000.

¹¹Log Yesu ḱo nos raḱ bejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong gël luu lo ving nebë saga. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj. ¹²Degga ggovek meyoh vu sir, log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Ham ngupin nos vahi sën nahën nedoga. In hil su basap na meris.” ¹³Lob desupin bedevasu loḱ sap nemadluho-bevidek-luu, yiḱ degga brët nemadvahi sën meyoh vu sir gevewen nedo.

¹⁴Alam delë ngaa böp sën vong-ë, lob denër bë, “Yönon rot, mehö-nenër-gägek-rangahsën sën denenër bë rëḱ nam dob lo yiḱ sënë.” ¹⁵Lob Yesu raḱ ni bë vongin denajom yi ahon bedegitung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yö ti tah yi meyah los kedu.

Yesu Vare Neya Raḱ Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶Log sehuksën lob Yesu yi hur maluh deluḱ medeya ngaggee nenga ¹⁷bederak ya yaḱ in bë denah Kapernaum. Lob buk loḱ in sir geYesu yö nahën nedo kedu, ¹⁸log sang yam niwëek bengaggee tëë böp. ¹⁹Log detee yaḱ meto deya ngaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delë Yesu raḱ nare ngaggee vavunë meverup dus vu yaḱ, lob deggöneng rot. ²⁰Rëḱ Yesu nër ya vu sir bë, “Yiḱ sa sën verup agi, om ham su göneng!” ²¹Lob devongin bë degeḱo yi jaḱ na yaḱ rëḱ pevis metöḱ ya ngaggee nenga sën bë dena lo.

Alam Desero Yesu

²²Log heng to lob alam yö nahën denedo ngaggee nenga vahi, gederak ni bë su yaḱ ngahi nedo veseveng rë. Gaḱ yiḱ timu nedo, geYesu su raḱ ya yaḱ sënë ving yi hur maluh rë gema. Gaḱ yi hur maluh meris yö derak ya yaḱ saga medeya. ²³Rëḱ yaḱ la vu nyëḱ böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneknë vu nyëḱ sën Yesu jom raḱ nos gedegga lo. ²⁴Lom delë bë Yesu losho yi hur maluh su denedo rë, lom derak ya yaḱ saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yö Nër Yi Bë Nos Mala-tumsën-yi

²⁵ Desero yi meya detok vu yi ggëp ngaggee nenga vahi, lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha! Geyoh bë tena megeyam-a?” ²⁶ Rëk Yesu nër yah bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Ham su kwamin nevo ngaa böp sën sa hevong lo beham yam nesero sa rë, gaq ham wa nos bahëmin pup, om sën ham yam nesero sa. ²⁷ Ham su gwevong huk in nos sën rëk petar agi! Gaq ham gwevong huk in nos sën rëk medo degwata geyoh vu bë gevong beham medo malamin-tumsën lo. Mehönon Nalu rëk bo nos sënë vu ham, in Ama Anutu tato yi ggovek ya bevong yi yam.”

²⁸ Lob denër yah vu yi bë, “He gevong nabë va in he gevong Anutu yi huk-a?” ²⁹ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Anutu yi huk nebë sënë: Ham ayomin na timu vu Mehö sën Anutu vong yam lo.” ³⁰ Lok denër yah bë, “Rëk gwevong ngaa böp va ti mehe galë lok mëm he rëk gevong geving hong-a? Geyoh vu bë rëk gwevong va? ³¹ He kënumin lo degga mana* ggëp nyëg-yumeris wirek, nebë sën dekevu meneggëp lok Anutuyi-kapiya lo nebë: Vo nos-yagek-yi vu sir medegga.”

³² Lom Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Moses su vo nos-yagek-yi vu ham rë, gaq mëm Amag nevong nos-yagek-yi sogek vu ham. ³³ Nos sën Anutu nevong lo, og luk yam vu yagek in bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën.” ³⁴ Rëk denër yah vu yi bë, “Om Mehöböp, gebo nos sënë vu he noh vu buk!” ³⁵ Rëk Yesu nër bë, “Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. Mehöti bë nam vu sa, og su rëk nadiikahë gökin nah rë. Log bë mehöti ayo na timu vu sa, og su rëk ayo bev in bël gökin rë. ³⁶ Rëk senër vu ham vorot bë ham nelë sa rëk ham su ayomin neyam timu vu sa rë. ³⁷ Mehönon pin sën Amag vo sir vu sa lo, og rëk denam vu sa. Lob mehöti bë nam vu sa, og sa su rëk juuk yi rë. ³⁸ In sa su vu yagek meyam in bë ngo sepa kwag rë. Gaq seluk yam in bë gevong noh vu Mehö sën vong sa meseyam lo kwa. ³⁹ Lob Mehö sën vong sa meseyam lo kwa nebë sënë bë: Alam sën vong vu sa ggovek lo, saga sa su rëk gevuu sir ti bemala nama rë, gaq sengo rëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁰ Kë! Amag kwa nebë sënë bë: Alam pin sën degelë Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata. Gesëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën.”

⁴¹ Log nër bë, “Sengo ti nos sën luk yam vu yagek!” Nër bë sënë lob alam Yuda devong ayej vu medenër gagek ngahisekë rak yi. ⁴² Denër bë, “Mehö sënëk mak Yesu sën Yosep nalu yi lo? Behil arak ama lu ata nij. Ma nebë va sën nër bë yi vu yagek meluk yam-ë?”

⁴³ Lom Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham su nanēr gāgek ngahisekē vu ham! ⁴⁴ Mehōti su yoh vu bē nam vu sa meris rē. Gaḱ Amag sēn vong sa meseyam lo, bē geko mehōti nam, og mehō saga rēḱ nam vu sa. Lob sēḱ nanēr bekedi jaḱ nah vu Buk-tamusēn. ⁴⁵ Alam-denenēr-gāgek-rangahsēn dekevu gāgek meneggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya nebē: Anutu yō rēḱ tateḱin gāgek vu sir pin. Lob alam pin sēn denengo Amag yi gāgek venuh lo, og rēḱ denam vu sa. ⁴⁶ Mehōti su lē Amag rē. Mehō timu sēn nedo ving Anutu beyam lo, yiḱ mehō timu saga sēn lē Ama. ⁴⁷ Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Bē mehōti ayo nam timu vu sa, og rēḱ medo mala-tumsēn degwata los degwata. ⁴⁸ Sengo ti nos-mala-tumsēn-yi. ⁴⁹ Wirek ham kenumin lo degga mana* vu nyēg-yumeris medenedo, loḱ dediik. ⁵⁰ Gaḱ bē mehōti ga nos sēn luḱ yam vu yagek agi, og su rēḱ nadiik rē. ⁵¹ Nos-mala-tumsēn-yi sēn luḱ meyam vu yagek lo, yiḱ sa. Bē mehōti ga nos sēnē, og rēḱ medo mala-tumsēn degwata. Nos sēn sebo vu yi lo, yiḱ sa reggos. Sēḱ bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsēn.”

⁵² Lob alam Yuda yō yah denēr vu sir bē, “Nebē va sēn mehō sēnē bo yi reggos mehil āga-ē?”

⁵³ Loḱ Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Nabē ham su gwa Mehōnon Nalu reggos los nanum yi ḱōḱ rē, og ham su rēḱ medo malamin-tumsēn rē. ⁵⁴ Alam sēn dega sa reggos los denanum sa ḱōḱ lo, og rēḱ demedo malaj-tumsēn degwata los degwata, om sēḱ nanēr bedekedi jaḱ nah vu Buk-tamusēn. ⁵⁵ In sa reggos saga og nos sogek, gesa ḱōḱ saga sēn tu bēl sogek. ⁵⁶ Mehōti bē ga sa reggos los nanum sa ḱōḱ, og rēḱ medo doḱ sa, gesa medo doḱ yi. ⁵⁷ Amag sēn mala-tumsēn degwa lo vong sa beseyam, lob sa nado malag-tumsēn raḱ Amag yi niwēek. Nebē saga, om mehōti bē ga sa, og rēḱ medo mala-tumsēn jak sa nig wēek. ⁵⁸ Nos sagi sēn luḱ vu yagek meyam. Su nebē nos sēn ham kenumin lo degga loḱ dediik lo rē. Gaḱ mehōti bē ga nos sēnē, og rēḱ medo mala-tumsēn degwata los degwata.” ⁵⁹ Yesu nēr gāgek sēnē vu sir loḱ dub-supinsēn-yi vu Kapernaum.

Gagek Mala-tumsēn Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh ngahisekē dengo gāgek sēnē, lom denēr bē, “Gāgek sēnē su yoh vu rē! Re yoh vu bē rēḱ jaḱ degwa ni?” ⁶¹ Rēḱ Yesu raḱ ni bē yi hur maluh denēr gāgek ngahisekē raḱ gāgek sēnē, lom nēr vu sir bē, “Gāgek sēnē vong beham ahēmin sengēn-a? ⁶² Om nabē ham gwelē Mehōnon Nalu jak menah nyēg sēn nedo wirek meyam lo, og ham rēḱ nanēr nabē va? ⁶³ Anon Vabuung yō ti nevong bemehōnon denedo malaj-tumsēn. Hil navid su yoh vu bē doḱ vu hil rē, gaḱ gāgek sēn senēr vu ham gwēbeng agi, og yoh vu bē doḱ vu ham anomin

begevong beham medo malamin-tumsën. ⁶⁴ Rëk ham la su devong ving rë.” Alam sën su devong ving rë lo, og Yesu yō raḡ nij muḡin. Gerak mehō sën rëk nanër yi rangah vu alam-begō-yi lo ni ving. ⁶⁵ Lob nër ggökin bē, “Ham la su devong ving sa gägek rë, om yik raḡ degwa saga sën senër vu ham nebë: Bë Amaḡ su geḡo mehōti nam rë, og su yoh vu bē yō rëk nam vu sa rë.”

⁶⁶ Dengo Yesu yi gägek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ggökin rë. ⁶⁷ Lom Yesu loḡ tepëḡ vu sir nemadluho-bevidek-luu bē, “Maḡ ham rëk kwehe ham in sa nabë saga geving mena?”

⁶⁸ Loḡ Simon Pita nër yah vu yi bē, “Mehöböp, rëk he na vu re? Ma. Hong timu gägek mala-tumsën degwa hong! ⁶⁹ Behe ayomin yök timu vu hong ggovek ya, behe raḡ nim bē Anutu yi Mehö Vabuung hong!”

⁷⁰ Lob Yesu nër gägek yah vu sir bē, “Sehooiin ham nemadluho-bevidek-luu raḡ, rëk ham tik memö!” ⁷¹ Nër nebë saga raḡ Yudas sën Simon Iskariot nalu. Hur maluh nemadluho-bevidek-luu hir ti yi sën rëk nanër Yesu rangah medengis yi nadiik lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rë

¹ Sënë ggovek log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neḡo loḡ distrik Yudea rë, in alam Yuda denevongin bē dengis yi menadiik. ² Lob alam Yuda hir buk vabuung ngwë sën denenër bē Buk-vabuung-numeng-yi lo dus raḡ, (in wirek kenuj lo delev numeng mahen mahen medeggëp loḡ vu nyëḡ-yumeris, om sën denetahu bedenesepa loḡ yoh vu ta). ³ Lob ari lo denër vu yi bē, “Gwevuu nyëḡ sënë gegena Yudea in hong hur maluh degelë hong huk sën genevong lo. ⁴ Bë mehōti kwa bo nabë gevong bengö jaḡ, og su nevun yi huk meneggëp vunsën rë. Genevong ngaa nebë sënë, om gena getato hong vu mehōnon pin medegelë hong.” ⁵ Ari lo sën su denevong ving yi bē Anutu nalu rë, om sën denër nebë sënë. ⁶ Lob Yesu nër yah vu sir bē, “Sa buk yō nahën! Gaḡ buk pin sënëḡ ham ngo ham buk. ⁷ Alam sën denesepa loḡ aggata dob yi lo su deyoh vu bē degelë ham paya rë. Gaḡ denelë sa paya in sa nanër hir ngaa nipaya sën denevong lo rangah. ⁸ Ham ngo na gwelë buk vabuung saga! Gaḡ saḡ su rëk na doḡ buk vabuung sënë rë in sa buk yō nahën.” ⁹ Nër bē sënë vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melë Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Loḡ ari lo demuḡin meya denelë buk vabuung geyö ti rëḡ tamuin sir meraḡ meya. Su ya rangah rë, gaḡ vun yi meya.

¹¹ Rêk alam Yuda desero yi loḵ buk vabuung saga bedenër bē, “Mehö sënë lo nedo tena?” ¹² Lob alam depatereng medenër gagek ngahisekē raḵ yi. Vahi denenër bē, “Yi mehö nivesa!” Gevahi denenër bē, “Ma! Nekuungin alam!” ¹³ Rêk deneggöneng in hir ggev, om sir ti su nēr gagek raḵ yi ya rangah rē.

¹⁴ Denelē buk vabuung saga beyi buk vahi ggovek ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluḵ ya dub-vabuung-böp ḵatum ayo metateḵin gagek vu alam. ¹⁵ Lom alam Yuda deranga nemaj gedenër bē, “Maḵ re rêk tahu mehö sënë loḵ gagek sënë om sën nenēr-ē? Mehöti su tateḵin vu yi rē!” ¹⁶ Rêk Yesu nēr yah bē, “Gagek sën senēr vu ham lo, saga su sengo ti sa ngaa rē. Gaḵ Anutu sën nevong sa meseyam lo yi ngaa. ¹⁷ Genabē mehöti ahē geving nabē gevong Anutu yi gagek banon jaḵ, og rêk jaḵ gagek sën sa nanēr agi degwa ni nabē neyam vu Anutu, ma, sengo nanēr yoh vu kwaḡ. ¹⁸ Mehöti bē nanēr gagek noh vu yö kwa, og sagaḵ nevongin bē yö geḵo arē jaḵ mu. Gaḵ mehöti bē geḵo mehö sën vong yi meyam lo arē jaḵ, og mehö saga rêk nanēr gagek los anon gesu gekuung jaḵ rē. ¹⁹ Wirek Moses vong horek vu ham, rêk ham ti su nesepa loḵ yi horek saga rē. Ma ham bē ngis sa nadiiḵ in degwa va?” ²⁰ Rêk alam saga denēr yah vu bē, “Memö nipaya ti negwang ya ayom! Re bē ngis hong nadiiḵ-a?” ²¹ Rêk Yesu nēr yah bē, “Sa hevong ngaa böp ti lob ham pin kwamin ya ngahi. ²² Moses vo gagek vu ham bē ham gwerah* navimin. Yönon, rêk mu gagek sënë su verup nyēdahis vu Moses rē, gaḵ yö verup wirek vu ham dobahē lo. Rêk ham nerah* nalumin navij loḵ Buk-sewahsën-yi*. ²³ Ham nerah* hurmahen navij loḵ Buk-sewahsën-yi* in bē ham su kweyēh Moses yi horek. Loḵ nebē va sën ham ahēmin sengen vu sa in sën sa hevong bemehöti nivesa raḵ los dahis loḵ Buk-sewahsën-yi*-ē? ²⁴ Ham su nanēr gagek jeggjin jeggjin jaḵ alam, gaḵ ham jaḵ degwa ni meseggi rē loḵ mēm ham nanēr sir niröp.”

Denēr Bē Maḵ Mehö Sënëḵ Yi Mehö Sën Anutu Ggooin Raḵ In Bē Geḵo Hil Nah

²⁵ Log alam Yerusalem la denēr kwaj luu luu bē, “Maḵ yik mehö sën denesero yi in bē dengis yi menadiiḵ lo saga? ²⁶ Ham lē! Nare rangah menenēr gagek rêk su denenēr gagek ti raḵ yi rē! In maḵ alam ggev deraḵ ni bē yi Kerisi* yönon ma va? ²⁷ Rêk mu hil araḵ mehö sënë yi nyēḡ ni, gaḵ bē Kerisi* berup, og hil su rêk ajaḵ yi nyēḡ ni rē!”

²⁸ Lob Yesu nedo dub-vabuung-böp ḵatum ayo metateḵin gagek vu alam, genēr rangah bē, “Ham raḵ sa nig, beham raḵ sa nyēḡ ni! Rêk sa su yam yoh vu sengo kwaḡ rē. Gaḵ mehö sën

vong sa meseyam lo, og gagek anon pin degwa yi, rëk ham su raḁ ni rë. ²⁹ Gaḁ saḁ seraḁ ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

³⁰ Nebë saga lob sir bë denaduu yi na ḁarabus, rëk su dejom yi ahon rë in yi buk yö nahën. ³¹ Alam ngahiseḁë ayoj ya timu vu yi medenër bë, “Mesia sën bë rëk nam lo maḁ yik yi sënë! Gaḁ mehö ngwë su yoh vu bë rëk berup megevong ngaa böp böp kesuu ngaa sën mehö agi nevong-ë rë.”

Devong Ahëvavu Deya In Bë Denaduu Yesu

³² Alam Parisai* denḁo alam denenër gagek aggagga nebë sënë raḁ Yesu, lom losho alam-deneḁo-seriveng hir ggev lo devong ahëvavu la deya in bë denaduu na ḁarabus. ³³ Lob Yesu nër bë, “Yik sa medo buk dus teka geving ham, log sëḁ nah mena vu yi sën vong sa meseyam lo. ³⁴ Ham rëk sero sa, rëk ham su rëk natök jaḁ sa rë. Lob ham su yoh vu bë na nyëḁ sën sena medo lo rë.”

³⁵ Lob alam Yuda yö denër vu sir bë, “Rëk na tena gehil su ayoh vu bë rëk natök vu yi rë? Maḁ rëk na vu hil alam vu alam Grik hir nyëḁ betahu alam Grik-a? ³⁶ Om sën nër bë, ‘Ham rëk sero sa, rëk ham su rëk natök vu sa rë’—ë? Log nër ving bë, ‘Ham su yoh vu bë rëk na nyëḁ sën sena medo lo rë’. Ma maḁ gagek sënë degwa nebë va?”

Bël Mala-tumsën-yi

³⁷ Dus raḁ bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa! ³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loḁ Anutu-yi-ḁapiya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëk benguv doḁ mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.” ³⁹ Nër raḁ Anon Vabuung sën bë rëk bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu ḁo Yesu raḁ yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Raḁ Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la denḁo gagek saga, lob denër bë, “Maḁ mehö sënë, yi Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yönon.” ⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggooin raḁ in bë geḁo hil nah lo.” Loḁ vahi denenër bë, “Mu maḁ Kerisi* su rëk berup gëp Galilea rë! ⁴² In dekevu gagek raḁ Kerisi* meneggëp loḁ Anutu-yi-ḁapiya bë Davit* yi mewis, om yö rëk berup gëp nyëḁ Betlehem sën Davit yi nyëḁ lo.” ⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu. ⁴⁴ Vahi bë degeḁo yi na ḁarabus, rëk ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devong Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneķo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* deloķ tepëķ vu sir bë, “Ham su ķo yi yam rë in va?” ⁴⁶ Rëķ ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gageķ nebë sën mehö agi nenër-ë wireķ rë!” ⁴⁷ Loķ alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a? ⁴⁸ Maķ ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu vu yi? Ma! ⁴⁹ Rëķ alam meris sënë desepa loķ yi in su deraķ horeķ ni rë, om Anutu rëķ gevong bemalaj nama.”

⁵⁰ Loķ sir ti sën Nikodemus, sën wireķ ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bë, ⁵¹ “Maķ hil horeķ nër bë hil gevong gageķ vu mehöti meris mu? Ma! Hil gango yi gageķ namugin, behil ajaķ ngaa sën vong lo ni nivesa rë, loķ mëm.” ⁵² Rëķ denër gageķ yah vu yi bë, “Maķ hong Galilea ti ving-a? Bë genatevin Anutu-yi-ķapiya nivesa, og rëķ gejaķ ni nabë alam-denenër-gageķ-rangahsën ti su rëķ berup gëp distrik Galilea rë.” ⁵³ Log deketëķin sir medeyah medeya bej.

8

Avëh Sën Nevong Baggëb

¹ [Log Yesu yah meya Kedu Kele-oliv. ² Log kedi monbuk anon meyah dub-vabuung-böp ķatum ayo ggökin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo getateķin gageķ vu sir. ³ Lob alam-horeķ-yi los alam Parisai* delë bë avëh ti vong baggëb, lom deķo medevarah ya alam pin malaj ⁴ gedenër vu Yesu bë, “Tatovaha! Avëh sënë vong baggëb lom alam detoķ vu yi. ⁵ Moses vo horeķ vu hil bë hil tengwa avëh nabë sënë jaķ gelong menadiik. Ma hong og rëķ genanër nabë va?” ⁶ Denër bë saga in bë deseggi yi, bedenatöķ vu gageķ ti berup avi bedegevong gageķ vu yi. Rëķ Yesu dudeķ bemedo neseröo dob raķ nema deggis.

⁷ Deloķ tepëķ pangsën rot, lob mëm vër yu raķ benër vu sir bë, “Bë ham ti su nevong ngaa nipaya rë, og mëm namugin betengwa avëh sënë jaķ gelong ti.” ⁸ Log dudeķ yah bemedo neseröo dob ggökin. ⁹ Dengo nebë sënë, lom sir ti ti to medo deneya dobnë vër vër. Alam ggev to deya mugin, log sir vahi detamu. Devuu Yesu geyö ti nedo gavëh nahën nare loķ mala.

¹⁰ Lob Yesu vër mala raķ benër vu avëh bë, “Avëh, sir tena? Maķ mehöti su vongin bë ngis hong rë?” ¹¹ Rëķ bë, “Mehöböp, ma-o!” Lob Yesu nër bë, “Sa ving, sa su hevongin bë ngis hong rë. Om gena, gesu gwevong ngaa nipaya gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹² Lob Yesu nër vu sir ggökin yah bë, “Sa og setu dob yi rangah. Mehöti bë tamuin sa, og su rëķ ketul doķ in aggata

rë, gaḵ rëḵ nama. In rangah rëḵ geli yi mena medo mala-tumsën.”¹³ Nebë saga lob alam Parisai* denër yah vu yi bë, “Ngo genetateḵin hong degwa, om hong gageḵ saga su anon rë.”

¹⁴ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, sengo netateḵin sa degwa. Rëḵ sa gageḵ saga yönon, in seraq nyëḡ sën sa nado meseyam gesëḵ nah lo ni. Rëḵ ham duḡin sa nyëḡ sën sa nado meseyam gesëḵ nah mena medo lo. ¹⁵ Ham ngo nevo nyëvewen loḵ yah vu mehönon yoh vu ham alam-dob-yi ngo kwamin, rëḵ sa, og sa su navo nyëvewen loḵ yah vu mehöti rë. ¹⁶ Gaḵ nabë sa gevonḡ nyëvewen vu mehöti, og sëḵ gevonḡ noh vu, in su sengo ti rë. Gaḵ Mehö sën vonḡ sa meseyam lo neloḵ vu sa, om sëḵ gevonḡ niröp. ¹⁷ Yönon, ham horek ti neggëp nebë sënë: Bë mehö luu denanër gageḵ gëp ti, og luho hir gageḵ saga yönon. ¹⁸ Log yik sa, og sengo netateḵin sa degwa rangah, gAmag sën vonḡ sa meseyam lo netateḵin sa degwa rangah ving.”

¹⁹ Nër nebë saga lob deloḵ tepëḵ in bë, “Amam tena?” Loḵ Yesu nër yah bë, “Ham su raḵ sa nig rë, geham su raḵ Amag ni rë. Bë ham jaḵ sa nig, og ham rëḵ jaḵ Amag ni geving.”

²⁰ Netateḵin gageḵ sënë vu alam loḵ dub-vabuung-böp ḵatum ayo, genenër vu sir loḵ dub ayo ti sën monë ben lo rëḵ mehöti su jom yi ahon rë, in yi buk yö nahën.

Yesu Nër Bë, “Ham Su Rëḵ Na Nyëḡ Sën Sëḵ Na Lo Rë”

²¹ Log Yesu nër yah vu sir ggökin bë, “Sëḵ na geham rëḵ sero sa, rëḵ nama beham nadiiḵ los ham nipaya. Geham su yoh vu bë rëḵ nöḵ nyëḡ sën sena-ë rë.”

²² Lob alam Yuda denër bë, “Nër bë hil su ayoh vu bë rëḵ ana nyëḡ sën na lo rë! Maḵ nër sënë in bë yö rëḵ ngis yi menadiiḵ-a?” ²³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham vu dob sënë, gesa vu vavunë. Om ham nesepa loḵ aggata-dob-yi, gaḵ saḵ su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë. ²⁴ Om sën senër vu ham ggovek bë ham rëḵ nadiiḵ los ham nipaya. Bë ham su gwevonḡ geving nabë sa Mehö sënë lo rë, og ham ngaa nipaya rëḵ gëp vu ham, beham nadiiḵ los.”

²⁵ Lom deloḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Hong re?” Loḵ Yesu tateḵin yah vu sir bë, “Yik sa Mehö lo sënë, nebë sën sa nanër vu ham wirek wirek lo. ²⁶ Sa gageḵ ngahiseḵë nahën neggëp besa bë nanër jaḵ ham beseggi ham. Rëḵ Mehö sën vonḡ sa meseyam lo yi Mehö gageḵ anon degwa, om gageḵ pin sën sa nehango vu yi lo, yik sën sa nanër vu alam pin vu dob.”
²⁷ Nenër Ama Anutu vu sir rëḵ su deraq ni rë.

²⁸ Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Nahub rëḵ ham ngis Mehönon Nalu jaḵ kelepeḵo*, lob mëm ham rëḵ jaḵ ni doḵ buk saga nabë yik sa Mehö lo sënë. Lob ham rëḵ jaḵ ni nabë sa

su nehevong ngaa ti yoh vu sengo kwag rë. Gağ sa nanër gagek yoh vu sën Amag tato vu sa lo. Log Mehö sën vong sa meseyam lo nelok vu sa. ²⁹ Su nevu sa besengo ti nado rë. In sa nehevong ngaa sën ahë neving lo yoh vu buk pin.”

³⁰ Nër nebë sënë lob alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi.

Yesu Nër Bë Gagek Anon Rëğ Gevong Behil Medo Malad-Tumsën

³¹ Lob Yesu nër vu alam Yuda sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo bë, “Bë ham medo dok sa gagek, og ham rëğ natu sa alam yönon, ³² beham rëğ jağ gagek anon ni, lob gagek anon saga rëğ geğo ham vër.”

³³ Lok denër yah vu yi bë, “Abraham yi mewis he, om he su nado lok mehö ngwë nema benehevong huk karabus vu yi rë! Rëğ nebë va sën genër bë hong gagek rëğ geğo he vër-ë?”

³⁴ Lok mëm Yesu tatekin yi gagek vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denedo lok ngaa nipaya, bengaa nipaya negin sir. ³⁵ Alam sën denedo lok mehö ngwë nema menegin sir lo, og su rëğ demedo degwata geving yi rë. Gağ yi yö nalu og mëm rëğ medo dok yi beggang degwata geving yi. ³⁶ Om Nalu bë geğo ham vër in ngaa nipaya, og rëğ geğo ham vër yönon, beham medo nivesa anon. ³⁷ Serağ ni bë Abraham yi mewis ham! Rëğ sa gagek su nedo lok ham ayomin rë, om sën ham bë ngis sa mesa nadiik. ³⁸ Sa nanër gagek rağ ngaa sën Amag tato vu sa ggovek lo, rëğ ham nesepa lok ngaa sën ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nër Alam Yuda Bë Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rëğ Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yönon, og ham rëğ gwevong ngaa nabë sën Abraham nevong lo. ⁴⁰ Senër gagek anon pin sën sa hangö vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiik, rëğ Abraham su vong nebë sënë rë. ⁴¹ Gağ ham ngo nesepa lok amamin vaha!” Lok denër yah bë, “He atamin su değo he duum rë! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rëğ Yesu nër yah bë, “Bë ham amamin Anutu yönon, og rëğ ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwag rë, gağ Anutu vong sa meseyam. ⁴³ Ma nebë va sën ham su rağ sa gagek degwa ni rë-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa gagek. ⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëek pangsen bë ham sepa dok amamin kwa. Vu muginsën yi mehö begö degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng. Gesu nesepa lok gagek anon rë, in gagek anon su neggëp vu yi rë. Bë nanër gagek ti, og rëğ nanër gagek kuungsën, in yö yi ngaa nebë saga. Yi mehö gagek kuungsën, lob gagek kuungsën ala

los degwa yi. ⁴⁵ Gaḱ saḱ nanër gägek anon mu, om sën ham su nevonḱ ving sa rë. ⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bë rëḱ natòḱ vu ngaa nipaya ti gegëp vu sa? Ma! Sa nanër gägek anon mu, rëḱ nebë va sën ham su nevonḱ ving rë-ë? ⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebë nengaj vu Anutu yi gägek. Gaḱ su Anutu nalu ham rë, om sën ham su nebë nengamin vu yi gägek rë.”

Gägek Raḱ Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denër yah vu yi bë, “He raḱ nim bë hong Samaria* ti, rëḱ memö nipaya ti gwang ya ayom. Sagak yönon!” ⁴⁹ Rëḱ Yesu nër yah bë, “Su memö nipaya gwang yam sayog rë. Gaḱ sa nehaḱo Amaḱ raḱ, rëḱ ham nedahun sa. ⁵⁰ Sa su nehevonḱin bë gaḱo arëḱ jaḱ rë. Gaḱ Mehöti nedo beyö rëḱ kwa bo meseggi sa gägek begeḱo sarëḱ jaḱ. ⁵¹ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti sepa doḱ sa gägek, og su rëḱ mala nama na veröḱ yi rë.”

⁵² Lob alam Yuda denër bë, “Gwëbeng he raḱ ni ggovek ya bë memö nipaya ti gwang ya ayom meneloḱ vu hong. Abraham diiḱ ggovek, galam-denenër-gägek-rangahsën dediḱ be-maya, loḱ genër bë, ‘Bë mehöti sepa doḱ sa gägek, og su rëḱ mala nama na veröḱ yi rë.’ ⁵³ In gekuong bë kwesuu hil dobahë Abraham sën diiḱ wirek lo? Gekwesuu alamenenër-gägek-rangahsën sën dediḱ wirek lo ving-a? Log bë gwëḱo hong jaḱ megenatu re?”

⁵⁴ Lob Yesu nër yah bë, “Bë sengo gaḱo arëḱ jaḱ, og serëḱ natu ngaa meris. Rëḱ Amaḱ neḱo sarëḱ raḱ, Mehö sën ham nër bë ham amamin yi lo. ⁵⁵ Rëḱ ma geham su raḱ ni rë. Gaḱ sa, og serak ni. Bë sa nanër nabë sa dugin yi, og rëḱ sa mehö gägek kuungsën nabë ham. Rëḱ serak ni ggovek ya besa nesepa loḱ yi gägek nivesa rot. ⁵⁶ Ham dobahë Abraham sën kwa vesa anon rot in bë gelë sa huk sënë, lob lë ggovek ya, lob ayo nivesa rot.”

⁵⁷ Lob alam Yuda denër bë, “Su hong ta mehödahis luu menemadluho rë geyö nahën, log maḱ gelë Abraham-a?” ⁵⁸ Rëḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Vu muginsën gAbraham su nedo rë, vu buk saga sa nado.” ⁵⁹ Dengo gägek saga lom deḱo gelöng raḱ in bë detengwa yi menadiḱ, rëḱ Yesu vun yi loḱ alam ggëp dub ayo, beto meyah dobnë.

9

Gägek Raḱ Mehö Mala Kenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, loḱ töḱ raḱ mehö mala kenod ti. Yiḱ yö mala kenod loḱ buk sën ata ḱo yi lo. ² Lob Yesu yi hur maluh deloḱ tepëḱ in yi bë, “Tatovaha! Re vonḱ ngaa nipaya

lom sën ata ƙo yi to los mala ƙenod-a? Degwa neggëp vu mehö sënë yö yi ngaa nipaya, ma vu ama lu ata hir ngaa nipaya?”

³ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Degwa su neggëp vu mehö sënë yi ngaa nipaya ma, vu ama lu ata hir ngaa nipaya rë! Gak ngaa sënë yö raƙ yi in bë Anutu yi niwëek natök nam rangah. ⁴ Gwëbeng hes yö nahën netum, gehil gevong Mehö sën vong sa meseyam lo yi huk. In rëƙ buk doƙ in hil, lob mehöti su yoh vu bë rëƙ gevong huk rë. ⁵ Buk sën sa nado dob agi, og setu dob sënë yi Rangah.”

⁶ Yesu nër nebë sënë log pesuv nyë ƙos loƙ dob, log sarömin los, gejegwi loƙ mehö mala ƙenod mala gahis, ⁷ log nër vu yi bë, “Gena gejipek duk ngaggee Siloam!” (Arë sënë degwa nebë ‘Vong ya’). Lom ya meripek luk, lob mala tum, log yom.

⁸ Lob yi alam begganë vïng alam sën denelë yi wirek loƙ buk sën neketag monë lu ngaa vu alam lo delë medeloƙ tepëƙ bë, “Maƙ yiƙ mehö sën medo neketag alam in monë lu ngaa wirek lo sënë?” ⁹ Lom la deyogek bë, “Èë-è! Yiƙ mehö lo sënë!” Log la denenër bë, “Oo sagak mehö ngwë, rëƙ ni nebë mehö saga!” Rëƙ mehö sënë yi yö nër raƙ avi bë, “Yiƙ sa lo sënë!”

¹⁰ Lom deloƙ tepëƙ yah vu yi bë, “Rëƙ malam nivesa raƙ nebë va?” ¹¹ Loƙ nër yah bë, “Mehö sën denenër arë nebë Yesu lo sarömin dob vïng nyë ƙos gejegwi loƙ sa malaƙ, log nër vu sa bë, ‘Gena gejipek duk ngaggee Siloam!’ Lom seya meripek luk, lob sa malaƙ nivesa raƙ besa halë nyëg.” ¹² Lob denër vu yi bë, “Mehö saga nedo tena?” Rëƙ nër yah bë, “Sa dugin!”

¹³ Lob deƙo mehö sën mala ƙenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*. ¹⁴ In Yesu sarömin dob los nyë ƙos sënë betateƙin mehö sënë mala loƙ Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁵ Lom mëm Parisai* deloƙ tepëƙ in mehö saga ggökin bë, “Malam nivesa raƙ nebë va?” Loƙ nër yah vu sir bë, “Mehö saga jegwi dob rumengsën loƙ sa malaƙ, log seripek, lob sa malaƙ tum.” ¹⁶ Lob Parisai* la denër bë, “Mehö saga keyëh horek Buk-sewahsën-yi*, om maƙ Anutu su vong yi yam rë.” Rëƙ la denër bë, “Bë mehö nipaya ti, og su yoh vu bë rëƙ gevong ngaa böp nabë sënë rë!” Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷ Lom denër yah vu mehö mala ƙenod bë, “Mehö sën vong malam nivesa raƙ lo, rëƙ genanër yi nabë va?” Loƙ nër yah bë, “Yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti!”

¹⁸ Wirek mehö sënë mala ƙenod, rëƙ gwëbeng mala netum, rëƙ alam Yuda su devong vïng sënë rë. ¹⁹ Lob detahi mehö mala ƙenod sënë ama lu ata yam, bedeloƙ tepëƙ in luho bë, “Maƙ melu nalumin sënë sën melu nër bë ata ƙo yi to los mala ƙenod lo? Rëƙ nebë va sën gwëbeng nelë nyëg-è?”

²⁰ Lom ama lu ata denër yah bë, “Alu arak ni bë alu nalumin sënë, balu arak ni bë ata ƙo yi to los mala ƙenod. ²¹ Rëƙ alu

su arak ni bë mala netum nebë va rë! Galu dugin mehö sën tatekin mala lo. Om ham ngo dok tepëk vu yi rë. Yi böp rak ggovek ya, om yö nanër yi gagek!”²² Ama lu ata deggöneng in alam Yuda lom denër nebë sënë. In alam Yuda hir ggev denër gagek venuh bë: Bë mehöti nanër Yesu nabë yi Mesia, og rëk degetii yi na in dub-supinsën-yi.²³ Yik rak degwa sënë sën ama lu ata denër bë, “Yi böp rak ggovek ya, om ham ngo dok tepëk vu yi.”

²⁴ Lob detahi mehö sën mala kenod lo beron ngwë ggökin bedenër vu yi bë, “Genanër gagek sënë gëp Anutu mala nabë genenër yonon! In he og he rak ni bë yi mehö nipaya.”

²⁵ Lob nër yah vu sir bë, “Mağ yi mehö nipaya ma ma? Sa dugin. Gağ yik serak ngaa timu ni. Wirek sa malag kenod, rëk gwëbeng sa malag netum.”

²⁶ Loğ delok tepëk yah bë, “Vong nebë va vu hong-a? Tatekin malam nebë va?”²⁷ Rëk nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek, ma ham su ngo rë? Ma nebë va sën ham bë gwengo nah gökin-ë? Mağ ham bë natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggoo yi medenër bë, “Yik yi hur maluh hong saga! Gağ he, og Moses yi hur maluh he!”²⁹ He rak ni ggovek ya bë Anutu vengwëng ving Moses, gağ mağ mehö saga yam vu tena? He dugin yi degwa.”

³⁰ Lom mehö sënë nër yah vu sir bë, “Alam-e! Ngaa sënë yö agga ti! Ham su rak degwa ni rë, rëk vong besa malag netum!”³¹ Hil arak ni bë Anutu su nengo alam nijpaya hir gagek rë, gağ bë mehöti geğo Anutu arë jağ los sepa dok yi gagek lo, og mëm Anutu rëk gengo aye.³² Vu buk muginsën sën Anutu tung yagek los dob lo rot beyam tök gwëbeng, og su denër bë mehöti ata ko yi to los mala kenod rëk mehö ngwë tatekin mala rë.³³ Bë Anutu su gevong mehö sënë nam rë, og su yoh vu bë rëk gevong ngaa nabë sënë rë.”³⁴ Rëk denër yah vu yi bë, “Atam avëh nipaya meko hong los ngaa nipaya, lob gerig los ngaa nipaya, loğ bë getatekin gagek vu he?” Denër bë sënë gedetii vu dub ayo meto meyah dobnë.

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Alam Malaj Kenod

³⁵ Yesu ngo bë deruuk mehö sënë, lob sero menër vu bë, “Ayom neya timu vu Mehönon Nalu, ma ma?”³⁶ Loğ nër yah bë, “O mehö böp, Mehönon Nalu sënëk re? Genanër tato vu sa rë, loğ mëm sëk ayog na timu vu yi.”³⁷ Lom Yesu nër vu yi bë, “Gelë yi ggovek ya, mehö sënë sën gwëbeng yik nevengwëng ving hong-ë!”

³⁸ Lob mehö sënë nër bë, “Mehöböp, sayog neyök timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nër bë, “Seyam dob sënë in mehõnon hir gagek natõk rangah. Alam malaj kenod rëk malaj natum, galam sën denekuung bë malaj netum lo, og malaj kenod dok.” ⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi gagek sënë, lob delok tepëk vu yi bë, “Mağ he malamin kenod ving-a?” ⁴¹ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham malamin kenod, og ham ngaa nipaya su rëk gëp vu ham rë. Rëk ham nenër bë ham malamin netum, om ham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham!”

10

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanër vu ham yõnon rot nabë mehõti sën su neyoh ya sipsip hir tete avi rë genepesõng ggök tete yu meneluk ya lo, og yi mehõ-hodek-ata los begõ-yi. ² Gağ mehõ sën neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi. ³ Mehõ sën negin tete avi lo, og netahinin tete avi in bë sipsip alaj dok na geķo sir. Nelem yi sipsip lo arëj ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam beneko sir to deneya dobnë. ⁴ Neķo yi sipsip meto deneya dobnë ggovek, log nemugin geyi sipsip lo denetamuin yi, in denerağ aye ni. ⁵ Su rëk desepa mehõ ngwë rë. Gağ rëk debeya in mehõ ngwë in su derağ ayej ni rë.” ⁶ Yesu nër gagek peggirinsën sënë vu sir, rëk su derağ degwa ni rë.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebë saga lom Yesu nër yah ggõkin bë, “Sa nanër vu ham yõnon rot nabë sengo ti tu sipsip hir tete avi. ⁸ Alam pin sën demugin meyam denër bë Anutu vong sir yam lo, og sir alam-hodek-ata los begõ-yi. Rëk sipsip su denego ayej rë. ⁹ Gağ sengo ti tu tete avi. Bë mehõti nam vu sa in bë dok na tete ayo, og rëk medo nivesa, lob dok na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehõ-hodek-ata su neyam in ngaa ngwë rë. Gağ neyam in bë godek sipsip gengis sir nadiik megevong rii jağ sir. Gağ sa, og seyam in bë demedo malaj-tumsën medemedo los kwaj vesa. ¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediik in dok vu yi sipsip lo. Gağ hur sën denebago yi lo, og su negin sipsip nivesa rë. ¹² In su sipsip alaj yi sogek rë, om nelë bë anõõ bemën neyam, og nevu sipsip geneveya meneya, ganõõ bemën negga sipsip genetii sir ya denepalët lok. ¹³ In mehõ sënë nevonğ huk in bagosën mu gesu kwa nevo sipsip lo rë.

¹⁴ Gağ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa narağ sa sipsip lo nij, gesa sipsip lo denerağ sa nig, ¹⁵ nebë sën Amağ rağ sa nig geserağ Amağ ni. Om sa nadiik in sedok vu sipsip lo. ¹⁶ Log sa sipsip vahi denedo ving, rëk su denedo dob Yudea sënë rë. Om sëķ gaķo sir saga geving lom degengo sayeg medesepa dok.

Lob rēk sipsip pin denatu yu timu, galaj timu. ¹⁷ Amag ahē neving sa in sēk nadiik in sir. Sēk nadiik gesēk vesag dok nah gökin. ¹⁸ Nabē sa su ngogekin nabē sa nadiik rē, og mehōti su yoh vu bē rēk ngis sa rē. Gaḱ sengo yogekin bē sēk nadiik. Sa nig wēek yoh vu bē sa nadiik, gesa nig wēek yoh vu bē sēk vesag dok nah gökin. Gagek sēnē rēk anon jaḱ noh vu sēn Amag nēr vu sa lo.”

¹⁹ Alam Yuda dengo gagek sēnē lob devasuh sir ya yu luu ggökin. ²⁰ Balam ngahisekē denenēr bē, “Memö nipaya gwang ya yi, om sēn nenēr gagek jeggjin jeggjin. Ma nebē va sēn ham nebē nengamin vu yi gagek-ē?” ²¹ Gela denenēr bē, “Nabē memö nipaya nevonḡ yi, og su rēk nanēr gagek nabē sēnē rē! Bē memö nipaya, og su yoh vu bē gevong bemehö mala ḱenod sēnē nivesa jaḱ rē!”

Alam Yuda Desis Begö Raḱ Avij Vu Yesu

²² Nelok buk-ayööng-yi og kwaj nevo buk sēn dejom raḱ dub-vabuung-böp vu Yerusalem wirek lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin. ²³ Nabē saga lob Yesu vare neggök dub nengagelusēn sēn denenēr bē Solomon yi yi lo, ²⁴ lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedelok tepēk vu yi bē, “Rēk medo gwevong behe ayomin ketul dok noh vu buk va la? Bē hong Kerisi*, og genenēr rangah vu he.”

²⁵ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “Senēr vu ham ggovek ya, rēk ham su nevonḡ ving rē. Huk pin sēn sa nehevong raḱ Amag niwēek lo, og saga netato sa rangah. ²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rē, in su sa sipsip ham rē. ²⁷ Sa sipsip lo, og denengo sayeg, gesa naraḱ nij, gedenetamuin sa. ²⁸ Gesēk gevong bedemedo malaj-tumsēn degwata los degwata gesu rēk malaj nama rē. Gemehōti su yoh vu bē rēk geḱo sir vēr in sa nemaḡ rē. ²⁹ Amag vong sir vu sa, log Amag niwēek rot bekesuu ngaa pin, om mehōti su yoh vu bē rēk geḱo sir vēr in nema rē. ³⁰ In alu Amag og yik aluu timu.”

³¹ Lom alam Yuda dejom gelong raḱ in bē detengwa yi menadiik. ³² Lok Yesu nēr vu sir bē, “Sa tato Amag yi huk nivesa vesa ngahisekē vu ham, rēk ham kwamin nevo sa huk ti tena besēn ham bē ngis sa jaḱ gelong-ē?”

³³ Lok alam Yuda denēr yah vu yi bē, “He su kwamin vo huk nivesa ti behe bē angis hong jaḱ gelong rē! Gaḱ genenēr gagek jeggjin jeggjin. Hong mehö dob yi mu, rēk genēr hong bē hong Anutu.

³⁴ Lom Yesu nēr yah vu sir bē, “Maḱ gagek neggēp lok horek sēn Anutu vo vu ham lo bē, ‘Senēr ham bē ham anutu’ ma ma? ³⁵ Anutu nēr alam sēn vong yi gagek ya vu sir wirek lo bē sir anutu, om hil su ayoh vu bē mehoo Anutu yi gagek sēnē rē. ³⁶ Rēk ham nēr vu Mehö sēn Ama ggooin raḱ bevong

yam dob lo bë nenër gagek jeggin jeggin in nër bë Anutu nalu yi! ³⁷ Nabë sa su nehevong Amag yi huk rë, og mëm ham su ayomin nam timu vu sa beyik ggovek. ³⁸ Rëk mu sa nehevong yi huk, om nabë ham su ayomin nam timu vu sa rë, og ham gwelë huk sën sa nehevong-ë lo, lob ham jak ni nabë Amag nedo loḵ sa, gesa nado loḵ yi.”

³⁹ Lob devong beron ngwë in bë degeḵo na karabus, rëk ma geruu sir geto meya. ⁴⁰ Bemëm yah meya vaseḵ bël Yordan beyah tōḵ ya nyëḡ sën Jon neripek alam loḵ nyëdahis lo, benedo nyëḡ sagu. ⁴¹ Lob alam ngahiseḵë deyam vu yi bedenër bë, “Mehö-neripek-alam Jon su vong ngaa böp rë, gaḵ gagek pin sën nenër raḵ mehö agi, sën anon raḵ.” ⁴² Lob sir ngahiseḵë ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

11

Lasarus Diik

¹ Mehöti arë nebë Lasarus nedo Betania lob nirak meneggëp. Betania sën Maria luho ari Marta hir nyëḡ lo. ² Lob Maria sën keseh ngaa reggu nivesa raḵ Yesu vaha gerevu raḵ yu viis lo sën maluhnö Lasarus nirak. ³ Nebë saga, lob avëhnö luho devong gagek ya vu Yesu bë, “Mehöböp, mehö sën ahëm neving rot lo, nirak!” ⁴ Yesu ngo bë nirak rëk nër bë, “Nirak, rëk mu niraksën saga su rëk gevong menadiik rë! Gaḵ nirak in bë tato Anutu niwëëk nam rangah bAnutu Nalu niwëëk natōḵ nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot. ⁶ Rëk ngo bë Lasarus nirak lob nedo buk luu ving vu nyëḡ sën nedo lo, ⁷ loḵ nër vu yi hur maluh bë, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bë, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevong in bë detengwa hong jak gelong, log bë genah megena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bë, “Hes mala nemadluho-mevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bë mehöti na jak rangah, og su rëk taleḵ rë, in nelë nyëḡ. ¹⁰ Ma bë mehöti na doḵ buk, og rëk taleḵ in nyëḡ malakenu.”

¹¹ Nër nebë sënë ggovek, loḵ nër vu sir ggökin bë, “Hil mehö Lasarus neggëp yiing rëk sëḵ na megee vu yi.” ¹² Lob yi hur maluh denër bë, “Mehöböp, nabë neggëp yiing, og rëk nivesa jak nah pevis!” ¹³ In dekuung bë neggëp yiing mu, gaḵ mu Yesu nër bë Lasarus diik.

¹⁴ Lom mëm Yesu tateḵin vu sir bë, “Lasarus diik! ¹⁵ Lob sa kwag vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebë saga om ham rëḵ ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

16 Lom Tomas sën denenër yi nebë Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bë, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiik geving yi.”

Mehönon Dekedi Jaḵ Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

17 Log mëm Yesu ya beya verup, lob denër vu bë Lasarus ya neggëp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek. 18 Lob Betania neggëp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö). 19 Lob alam Yuda ngahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bë degevang beluho ayoj nivesa jaḵ dok buk sën luho maluhnöj diik lo. 20 Nebë saga lom Marta ngo Yesu bengö bë neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo beggang.

21 Lob Marta nër vu Yesu bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëḵ nadiik rë. 22 Rëḵ serak ni, bë gekwetag ngaa ti vu Anutu og rëḵ bo vu hong.”

23 Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Maluhnöm rëḵ kedi jaḵ nah!” 24 Rëḵ Marta nër yah vu bë, “Serak ni bë rëḵ kedi jaḵ nah vu Buk-tamusën, sën alam pin rëḵ dekedi jaḵ nah lo.” 25 Rëḵ Yesu nër bë, “Mehönon dekedi jaḵ nah los demedo malaj-tumsën degwa sa. Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, nabë nadiik, og rëḵ medo mala-tumsën. 26 Galam sën denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rëḵ denadiik bemalaj nama na verök yi rë. Gaḵ rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Geving ving gagek sënë ma ma?”

27 Lob Marta nër yah vu Yesu bë, “Èë-è Mehöböp! Sa hevong ving hong ggovek ya bë Mesia hong! Anutu Nalu hong! Mehö sën Anutu nër wirek bë rëḵ duk nam dob lo.”

Yesu Su

28 Marta nër bë sënë, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi loḵ beggang ayo bë, “Tatovaha verup nedo betahi hong.” 29 Maria ngo lob kedi rak pevis meya vu Yesu. 30 Yesu su verup beggang rë, geyö nahën nedo nyëg len ti sën Marta ya metök vu yi loḵ lo. 31 Lom alam Yuda sën denedo ving Maria ggëp beggang ayo lo, delë bë kedi rak pevis meya dobnë, lob detamuin yi, in dekuung bë neya in bë ngu jaḵ bedub avi.

32 Loḵ Maria töḵ ya nyëg sën Yesu nedo lo belë yi, lob petev meneggëp loḵ vaha genër vu yi bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëḵ nadiik rë!” 33 Yesu lë bë nesu, gelë alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom loḵ tepëḵ bë, “Ham bë meneggëp tena?” 34 Loḵ denër bë, “Mehöböp, genam rëḵ gwelë!” 35 Lob Yesu su.

36 Lob alam Yuda delë medenër bë, “Ham gwelë! Ahë neving mehö sënë rot!” 37 Rëḵ la denenër bë, “Mehö sënë vong bemehö mala ḵenod mala nivesa rak, om bë berup og maḵ

yoh vu bë rëk gevong beyi mehö sënë medo vesa geving gesu rëk nadiik rë, ma su yoh vu rë?”

Yesu Nër BeLasarus Vesa Lok Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yik waak ti gedepeka gelöng böpata ti ggërin avi. ³⁹ Lob Yesu nër bë, “Ham kwehe gelöng saga na!” Lok mehö sën diik lo avëhnö Marta nër bë, “Mehöböp! Diik mebuk lubeluu ya ggovek benivë rak!” ⁴⁰ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Senër vu hong gwëbeng lo bë, nabë gwevong geving, og rëk gwelë Anutu niwëek!”

⁴¹ Lob mëm dekehe gelöng ya, log Yesu vër mala rak ya yagek genër bë, “O Amag! Sa ketag vu hong begengo sa jom-raksën ggovek ya. ⁴² Serak ni bë genengo sa jom-raksën yoh vu buk, rëk sa kwag nevo alam sën denare agi, gesa nanër sënë in bë dejak ni nabë gevong sa yam.”

⁴³ Nër bë sënë log tahi niwëek bë, “Lasarus! Gweto genam dob!” ⁴⁴ Lob mehö diiksën Lasarus tur to meyam los tob sën debom yi lok lo. Devenir yi lok tob ggëp vaha beya metök bagë, gengwë ggërin mala. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwepuh tob vër in yi!”

*Alam Devengwëng Rak Yesu Medenër Bë Dengis Menadiik
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)*

⁴⁵ Alam Yuda ngahisekë sën deyam vu Maria lo, delë ngaa sën Yesu vong, lob ayoj ya timu vu yi. ⁴⁶ Rëk sir la yah denër ngaa sën Yesu vong agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenër bë, “Hil rëk gevong nabë tena? In mehö sënë nevong ngaa böp böp ngahisekë. ⁴⁸ Bë hil agöneng in yi gegevong nabë sënë rot, og rëk alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rëk nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin.”

⁴⁹ Lok hir mehöti arë nebë Kayapas nedo. Tu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok ta saga, lob nër vu sir bë, “Ham su nerak ngaa ti ni rë. ⁵⁰ Om sën ham su kwamin tok rak bë: Nabë mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mëm nivesa rë. In mëm alam pin su malaj nama.” ⁵¹ Rëk su nër sënë yoh vu yö kwa rë. Gak tu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok ta ti saga, om yik netu mehö-nenër-rangahsën ti ving menër gagek rangah rak sën Yesu rëk nadiik dok nah alam Yuda bej lo. ⁵² Rëk mu su rëk nadiik in alam Yuda mu rë, gak rëk nadiik in ngupin Anutu nalu lo pin sën denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

⁵³ Lob dejoo gagek venuh lok buk sënë bë dengis yi menadiik. ⁵⁴ Lom Yesu su vare neyoh rangah lok alam Yuda malaj ggökin rë, gak tah meya beggang-bu ti arë nebë Epraim,

sën neggëp dus vu nyëg-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

⁵⁵ Lob alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḵ, lob alam ngahiseḵë vu nyëg pin deraḵ medeya Yerusalem in bë de-semu sir in dega nos-ggöksën-yi. ⁵⁶ Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-böp yi ḵatum ayo, gedenenër vu sir bë, “Ham kwamin nevo nebë va? Maḵ Yesu su rëḵ nam gelë buk vabuung sënë rë?” ⁵⁷ Galam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denër ggovek bë, “Bë mehöti raḵ ni bë nedo bë tena, og nanër tato vu he, mehe najom yi ahon.”

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raḵ Yesu Vaha (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metök ya Betania sën nër bemehö diiksën Lasarus kedi raḵ vu bedub lo, gebuk nemadvahi-videk-ti nahën neggëp in bë mëm degelë Buk-ggöksën-yi*. ² Lom devong nos böp vu Yesu vu nyëg sënë, lob Marta neruu nos geLasarus losho vatëveḵ medo denegga nos ving Yesu. ³ Lob Maria ḵo ngaa reggu nivesa buayo böp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga raḵ heljäng. Arë nebë nart beyi monë böpata rot. Lom Maria rikin raḵ Yesu vaha, gerevu raḵ yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tagwaveḵ loḵ beggang ayo pin. ⁴ Rëḵ yi hur maluh ti arë nebë Yudas Iskariot, mehö sën rëḵ nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, nër bë, ⁵ “Hil su bë gevong balam debaḵo ngaa reggu nivesa sënë jaḵ K300 in hil adok vu alam-ḵupeḵ-masën jaḵ-a?” ⁶ Rëḵ su kwa vo alam-ḵupeḵ-masën lo yönon benër rë. Gaḵ mehö-hodeḵ-ata! In neḵin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monë-yi, lom neggodeḵ monë sën denetung loḵ lo.

⁷ Rëḵ Yesu nër bë, “Ham naḵöök! Genevong tahutahu raḵ sa buk sën dedev sa na lo. ⁸ Alam-ḵupeḵ-masën rëḵ demedo geving ham gesu rëḵ nama na rë, gaḵ saḵ su rëḵ medo geving ham hus ading rë!”

Alam-deneḵo-seriveng Devengwäng Raḵ Bë Dengis Lasarus Nadiiḵ

⁹ Lob alam Yuda ngahiseḵë deraḵ ni bë Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rëḵ su deyam in bë degelë Yesu yö ti rë, gaḵ deyam in bë degelë Lasarus sën Yesu nër bekedi raḵ vu bedub lo geving. ¹⁰ Lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev dejoo gägeḵ revuh ti bë dengis Lasarus nadiiḵ geving. ¹¹ In alam Yuda ngahiseḵë kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu gedevuu alam-deneḵo-seriveng ya.

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Alam ngahisekë yam denedo ggovek ya in bë dega nos böp ggöksën-yi, loḵ heng to lom denḡo Yesu bengö bë vongin berup Yerusalem. ¹³ Lom deḡo ḵapah meya denebuu yi vu aggata, lob depisek in yi bë:

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sën neyam los Mehöböp niwëek lo!

Alam Israel hir mehö-los-bengö!”

¹⁴ Lob Yesu töḵ vu dogi meraḵ nedo. Yoh vu sën Anutu-yi-ḵapiya nër lo bë:

¹⁵ “Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rë!

Ham gwelë rë!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Nedo raḡ dogi nalu meneyök!”

¹⁶ Vu muginsën yi hur maluh su deraḵ ngaa sënë degwa ni rë, rëḵ nahub geYesu kedi raḡ garë böp raḡ ggovek, loḵ mëm kwaj vo yah gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, lom deraḵ ni bë anon raḡ yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahisekë sën denare ving Yesu genër be-Lasarus kedi raḡ betah yi in waaḵ geto meyom lo, denër bengö ya meya. ¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loḵ aggata, in denḡo bengö bë vong ngaa böp sënë. ¹⁹ Lob Parisai* yah denër vu sir bë, “Kë! Ham lë! Hil hed gagek su rëḵ anon jaḵ rë, in alam pin yah detamuin yi.”

Alam Grik La Bë Degelë Yesu*

²⁰ Log alam ngahi deraḵ medeya Yerusalem loḵ buk vabuung sënë in bë degeḡo Anutu arë jaḵ gedega nos Buk-ggöksën-yi*. Balam Grik* la deya ving, ²¹ lob deya vu Pilip sën yi nyëḡ Betsaida vu distrik Galilea lo bedeloḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehö böp, he bë galë Yesu.” ²² Lob Pilip ya menër vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denër vu Yesu.

²³ Loḵ Yesu nër yah vu luho bë, “Buk sën Mehönon Nalu niwëek los arë böp natöḵ nam rangah lo dus raḡ. ²⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë hil su gehin saköm ḡahis ti duḵ na dob bemengëḵ na rë, og yiḵ saköm ḡahis timu saga beyö rëḵ medo. Rëḵ mu nabë duḵ na dob bemengëḵ na, og rëḵ nakip banon ngahisekë berup jaḵ. ²⁵ Mehöti bë ahë geving navi vu dob sënë, og rëḵ anon mala nama. Gaḵ mehöti bë nidëlin navi

* **12:20:** Jon kevu bë alam Grik la deyam in bë degelë Yesu. Alam Grik sënë su alam Yuda rë. Rëḵ mu denḡo Anutu bengö bekwaj vo bë yiḵ Anutu soḡek, lom denesepa loḵ yi horek medenejom raḡ vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sënë deya Yerusalem in bë degelë dub-vabuung-böp medenajom jaḵ doḵ. Loḵ tum denḡo Yesu bengö bedeya vu yi in bë degelë. Alam-yu-ngwë pin og su denesepa loḵ Anutu rë, gaḵ yiḵ sir ti ti nebë sënë.

vu dob sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata. ²⁶ Bë mehöti gevongin nabë natu sa hur ti, og sepa doḵ sa vahag. Lob nyëḡ sën sa medo lo, og sa hur lo rëk demedo nyëḡ saga geving sa. Mehöti bë natu sa hur ti, og rëk Anutu geḵo yi jaḵ.”

Yesu Nër Bë Rëḵ Dejekö Yi Jaḵ Kelepeḵo

²⁷ “Sayog maggin rot, om sëḵ nanër nabë va? Maḵ sëḵ nanër nabë, ‘Amag, gweḵo sa vër in ngaa sën vongin natöḵ vu sa agi?’ Ma! Sa su rëḵ nanër nabë sënë rë. Gaḵ seyam sënë in bë sa gaḵo maggin nabë sënë. ²⁸ Om Amag, getato nim wëëḵ los arëm böp na rangah!” Yesu nër nebë sënë log gageḵ ti yam vu yageḵ bë, “Sa tato nig wëëḵ los arëḡ böp ya rangah vorot, gesëḵ gevong gökin nah!” ²⁹ Loḵ alam sën denare dus vu lo, denḡo lob denër bë, “Vaḵuveḵ veröp!” Gela denër bë, “Angër ti nër gageḵ vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nër vu sir bë, “Gageḵ sënagi su yam in bë bo niwëëḵ vu sa rë, gaḵ yam in ham. ³¹ Gwëbeng og Anutu joo alam dob sënë hir gageḵ venuh ggoveḵ ya bë rëḵ bo nyëvewen doḵ nah vu sir yönon. Log gwëbeng vongin juuk dob ala nipaya sën lo na. ³² Dejekö sa jaḵ na vavunë, loḵ mëm sëḵ getah alam doḵ mehönön pin medenam vu sa.”

³³ Yesu nër gageḵ sënë in bë tato nabë rëḵ dengis yi jaḵ kelepeḵo* menadiik.

³⁴ Loḵ alam denër yah vu bë, “He hangö gageḵ nebë sënë loḵ horeḵ bë Mesia rëḵ medo degwata los degwata. Rëḵ nebë va sën genër bë dejekö Mehönön Nalu jaḵ na kelepeḵo*-ë? Maḵ Mehönön Nalu sagaḵ re?”

³⁵ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Yiḵ Rangah rëḵ medo geving ham dus teḵa geving. Lob ham medo mena jaḵ Rangah sënë doḵ buk sën nahën nedo ving ham agi, in malakenu rëḵ gërin ham. Mehöti bë na doḵ malakenu, og rëḵ dugin nyëḡ sën neyoh lo. ³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sënë doḵ buk sën nahën nedo ving ham agi, log mëm ham ngo rëḵ natu alam dob sënë hir rangah.”

Yesu nër nebë saga ggoveḵ log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahiseḵë Su Devong Ving Yesu Rë

³⁷ Yesu vong ngaa böp ngahiseḵë medenelë, rëḵ su ayoj ya timu vu yi rë, ³⁸ lob mehö-nenër-gageḵ-rangahsën Yesaya yi gageḵ anon raḵ nebë sënë. Sën kevu meneggëp nebë:

“Mehöböḡ, alam tena devong ving alu hed gageḵ-a?

Log Mehöböḡ, re raḵ nim wëëḵ ni?”

³⁹ Su deyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu rë, in gageḵ ngwë sën Yesaya kevu meneggëp lo anon jaḵ geving. Sën nebë:

⁴⁰ “Anutu kebu malaj,
gevong kwaj ma in sir,

in bë su rëk degelë ngaa jak malaj los kwaj bo bedejak ni rë,
log su deyoh vu bë degërin ayoj nom vu sa,
besa gevong nijvesa jak rë. Gerëk nama!”

⁴¹ Yesaya lë Yesu niwëëk los vunek vunek yagek yi wirek, lom nër gagek saga rak yi. ⁴² Rëk mu alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi, geggev la ving. Rëk deneggönengin alam Parisai*, lom su denër rangah rë, in kwaj nevo bë rëk dejuuk sir in dub-supinsën-yi. ⁴³ Om su ahëj ving pangсэн bë Anutu geķo arëj jak rë. Gaķ mëm ahëj ving pangсэн rot bë mehönon yö degeķo arëj jak.

Gagek Rak Sën Yesu Gengo Alam Hir Gagek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bë, “Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu sengo ti rë. Gaķ ayo neya timu vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving. ⁴⁵ Gemehöti sën gelë sa lo, og nelë Mehö sën vong sa meseyam lo ving. ⁴⁶ Seluķ yam dob sënë nebë rangah in bë alam pin sën ayoj nam timu vu sa lo su demedo doķ malakenu. ⁴⁷ Bë mehöti gengo sa gagek rëķ su gevong banon jak rë, og sa su rëķ gevong nyëvewen doķ nah vu yi rë. In sa su yam dob in bë gevong nyëvewen vu mehönon rë gaķ seyam in bë gaķo sir nom. ⁴⁸ Mehöti bë geruu demi vu sa gesu gebë nenga vu sa gagek rë, og ngaa sën rëķ seggi yi betatekin nabë vong paya lo nedo. Yiķ gagek sën sa nanër lo. Rëķ seggi yi menanër nabë geķo nyëvewen nipaya doķ nah vu Buk-tamusën. ⁴⁹ In sa su nehevong gagek yoh vu sengo kwag rë. Gaķ Amag sën vong sa meseyam lo, yö nër gagek pin sënë vu sa bë sa gevong los nanër. ⁵⁰ Nër vu sa bë sa nanër yi gagek vu ham in ham medo malamin-tumsën degwata, geseraķ ni bë yi gagek saga yönon om sën senër.”

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksën-yi yö nahën geYesu rak ni bë buk dus rak ggovek ya bë gevuu dob sënë genah vu Ama. Ahë neving yö yi alam sën denedo dob sënë vu muginsën rot meya verup loķ buk sën diiķ lo.

² Medo denegga nos sehuksën loķ Satan loķ ya Yudas Iskar-iot sën Simon nalu lo ayo ggovek ya bë gevong Yesu doķ na alam Yuda nemaj. ³ Rëķ Yesu yö rak ni ggovek ya bë Ama lëëin ngaa pin loķ ya nema, berak ni ving bë Anutu vong yi yam, gerëķ nah mena vu Anutu gökin. ⁴ Lom Yesu kedi rak vu tevor mekah yi röpröp ngwë sën neröp ggök vavunë lo ya, log ķo taor ti bevëh neggëp balo, ⁵ log keseh bël loķ ya perë böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu rak taor sën vëh neggëp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup loḵ Simon Pita. Lom Pita nēr vu yi bē, “Mehöböp, bē gejipek sa vahag-a?”

⁷ Lob Yesu nēr yah vu bē, “Gwëbeng og su gerakŋ ngaa sën sa nehevongŋ agi ni rē. Gaḵ nahub rēḵ rēḵ gejaḵ ni.”

⁸ Loḵ Pita nēr yah vu bē, “Su rēḵ gejipek sa vahag rē! Gaḵ rēḵ nama!” Rēḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Bē sa su jipek vaham rē, og alu su rēḵ nemad doḵ ti in huk rē.” ⁹ Lob Simon Pita nēr yah bē, “Om Mehöböp, su gejipek sa vahag mu, gaḵ gejipek sa nemaḡ los sa yuḡ geving!” ¹⁰ Rēḵ Yesu nēr bē, “Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yik rēḵ jipek vaha mu gökin, gaḵ anon pin niveseek raḵ ggovek ya, rēḵ mu su ham pin rē.” ¹¹ In Yesu raḵ ni ggovek ya bē mehö saga rēḵ nanēr yi rangah vu alam Yuda hir ggev, lom mēm nēr bē, “Ham pin su nimin veseek raḵ rē!”

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log röp yi röpröp yah geto nedo. Log nēr vu sir bē, “Maḵ ham raḵ ngaa sën sa hevong vu ham-ë ni? ¹³ Ham nenēr sa nebë Tatovaha los Mehöböp, lob ham nēr yoh vu in sa nebë saga. ¹⁴ Ham Mehöböp los Tatovaha sa, rēḵ seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabë saga. ¹⁵ In gwëbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwevong nabë sën sa hevong vu ham-ë. ¹⁶ Sa nanēr vu ham yönon rot nabë: Hur ti su kesuu ala rē. Genabë mehöti gevongŋ ngwë geḵo gagek mena, og ngwë sën ḵo gagek meneya lo, su kesuu mehö sën vongŋ yi ya lo rē. ¹⁷ Bē ham jaḵ ngaa saga ni, beham gwevong nabë saga, og rēḵ ham kwamin vesa. ¹⁸ Sa su nanēr raḵ ham pin rē, gaḵ sengo raḵ alam sën sehoo in sir raḵ tu sa alam ggovek lo nij. Rēḵ gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ. Gagek sën nēr nebë: Mehö sën negga nos ving sa, vër vaha raḵ in baḵë sa. ¹⁹ Gagek sën sa nanēr vu ham lo su anon raḵ rē geyö nahën, rēḵ sa nanēr vu ham namugin in bē nahub rēḵ natöḵ rangah, lob ham rēḵ gwevongŋ geving sa nabë yik Mehö lo sënë. ²⁰ Sa nanēr vu ham yönon rot nabë: Mehöti bē gevongŋ nivesa vu mehö sën sa gevongŋ nöḵ lo, og mehö saga vongŋ nivesa vu sa nebë saga. Log mehöti bē gevongŋ nivesa vu sa, og vongŋ nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

Yesu Tato Mehö Sën Bë Rēḵ Nanēr Yi Rangah Lo

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Yesu nēr nebë saga ggovek, log ayo maggin genër bē, “Sa nanēr vu ham yönon nabë ham sënë ti rēḵ gevongŋ sa doḵ na alam sën denelë sa paya lo nemaj.” ²² Lom yi hur maluh degët sir meyah meyom in sir duḡin mehö sën Yesu nēr gagek raḵ yi lo. ²³ Log hur maluh ti sën Yesu ahë nevingŋ yi lo* nedo dus vu

* **13:23:** Mehö sën Yesu ahë nevingŋ yi lo og maḵ yikŋ yi Jon, rēḵ mu yö kevu ḵapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

Yesu. ²⁴ Lob Simon Pita të kwa in genër vu bë, “Gedok tepëk vu yi nabë nenër re!”

²⁵ Lob kepë yi yah dus vu Yesu genër vu bë, “Mehöböp, genenër re saga?” ²⁶ Lob Yesu nër yah vu bë, “Rëk sa dagoo nos teka sënë dok gabum besebo vu yi. Og yik mehö lo sënë.” Lob dagoo nos kemu teka loğ gabum bevo vu Yudas sën Simon Iskariot nalu. ²⁷ Yudas vo nos vër ggovek log pevis geSatan loğ ya ayo. Yesu nër vu bë, “Nгаа sën bë gwevong lo, og gwevong pevis.” ²⁸ Lom sir pin sën medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su rak gagek sën Yesu nër agi degwa ni rë. ²⁹ Derak ni bë Yudas negin jej-monë-yi, lom vahi kwaj nevo bë mak Yesu nër vu bë na bago nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, mak nër vu bë bo ngaa vu alam sën denerak vu in ngaa lo. ³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah dobnë. To meyah log buk loğ.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah dobnë ggovek, log Yesu nër bë, “Gwëbeng Mehönon Nalu niwëek los arë böp tøk yam rangah ggovek ya, log Mehönon Nalu vong bAnutu niwëek los arë böp tøk yam rangah ving. ³² Yönon, vong bAnutu niwëek los arë böp tøk yam rangah, om Anutu rëk gevong beMehönon Nalu niwëek los arë böp natøk nam rangah geving, om vingin gevong pevis. ³³ Naluğ lo! Sa medo geving ham teka rë, loğ ham rëk sero sa nabë sën senër vu alam Yuda wirek lo nebë, ‘Ham su yoh vu bë rëk na nyëg sën sëk na-ë rë.’ ³⁴ Sa bë bo horek mewis ti vu ham nabë: Ham ahëmin geving ham. Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëg neving ham lo. ³⁵ Bë ham ahëmin geving ham nabë sënë, og rëk alam pin dejak ni nabë sa hur ham.”

Yesu Nër Vu Pita Bë Rëk Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Loğ Simon Pita loğ tepëk vu yi bë, “Mehöböp, rëk gena tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Su geyoh vu bë rëk gesepa sa megenam nyëg sën sena-ë rë. Gağ nahub rë, loğ rëk getamuin sa.” ³⁷ Rëk Pita nër bë, “Mehöböp! Sa su rëk sepa hong mena pehi rë in va? Sëk nadiik in hong!”

³⁸ Lob Yesu nër yah bë, “Rëk genadiik in sa yönon-a? Sa nanër vu hong yönon rot nabë pehi sënë og kòkrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö!”

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹ “Ham su göneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving. ² Amağ yi beggang los ayo ngahisekë neggëp. Bë nama, og sa su rëk nanër vu ham wirek nabë sena gero nyëg vu ham rë. ³ Rëk nyëg neggëp, om sën

sena gero vu ham govek rē, loḵ mēm senom megako ham jaḵ geving sa in nyēg sēn sa medo lo, og ham rēḵ medo geving. ⁴Log nyēg sēn sa bē na lo, og ham raḵ yi aggata ni ggovek.”

⁵Rēḵ Tomas nēr yah vu yi bē, “Mehöböp, gena tena? He dugin! Lob he rēḵ ajaḵ aggata saga ni nabē va?”

⁶Lom Yesu nēr vu yi bē, “Aggata sa, gegagek anon los mala-tumsēn degwa sa. Mehöti su rēḵ noh aggata ngwē mena vu Amag rē, gaḵ rēḵ nama! Gaḵ yik sengo timu. ⁷Bē ham jaḵ sa nig, og ham raḵ Amag ni ving. Gwēbeng ham raḵ ni, in ham lē yi ggovek.”

⁸Rēḵ Pilip nēr yah vu bē, “Mehöböp, getato Amam vu he, loḵ mēm he kwamin vesa.”

⁹Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “Pilip! Sa nado hus adingsekē rot ving ham, rēḵ ngo genahēn gesu geraḵ sa nig rē? Alam sēn delē sa lo, og yik nebē delē Amag. Ma genēr bē ‘Getato Amam vu he’ in va? ¹⁰Ma su gevong ving bē Amag nedo loḵ sa gesa nado loḵ Amag rē? Gagek sēn sa nanēr vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu sengo kwag rē, gaḵ Amag sēn nedo loḵ sa lo yō nevong yi huk. ¹¹Ham gwevong geving sa gagek sēnē nabē sa nado loḵ Amag, gAmag nedo loḵ sa! Bē nama, og ham kwamin bo huk pin sēn sa nehevong lo, lom ham gwevong geving saga. ¹²Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Bē mehöti ayo nam timu vu sa, og yik rēḵ gevong huk pin nabē sēn sa nehevong agi geving. Log rēḵ gevong huk böpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amag. ¹³Log ngaa pin sēn ham kwetag in jaḵ sarēg lo, og sēḵ gevong vu ham, in sa gevong bAmag niwēek los arē böp natōḵ nam rangah nabē saga. ¹⁴Bē ham kwetag in ngaa jaḵ sarēg, og sēḵ gevong vu ham.”

Yesu Nēr Bē Rēḵ Gevong Anon Vabuung Nam

¹⁵“Bē ham ahēmin geving sa, og rēḵ ham sepa dok sa horek. ¹⁶Lob sēḵ ketag na vu Amag, lob rēḵ gevong ham Mehö ngwē nam in gadu ham los gevong niwēek vu ham, gerēḵ medo geving ham degwata los degwata. Mehö sēnē yik yi Anon Vabuung begagek anon ala yi. ¹⁷Alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bē degeḵo yi rē, in su delē yi bederaḵ ni rē. Rēḵ hameḵ ham raḵ ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin. ¹⁸Sa su rēḵ gevu ham meham medo kwetul dok nabē hur meten rē. Gaḵ sēḵ nom vu ham. ¹⁹Buk su hus ading rē galam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin su rēḵ degelē sa gökin rē, gaḵ hameḵ rēḵ gwelē sa. Sa nado malag-tumsēn, om ham rēḵ medo malamin-tumsēn geving. ²⁰Dok buk saga og ham rēḵ jaḵ ni nabē sa nado loḵ Amag, geham nedo loḵ sa, gesa nado loḵ ham. ²¹Mehöti sēn geḵo sa horek mesepa dok nivesa lo, og mehö sēnē ahē neving

sa. Lom bë mehöti ahë geving sa, og Amag rëk ahë geving yi, gesahëg geving yi geving, gesëk tatekin sa vu yi bejak sa nig.”

²² Yesu nër nebë sënë, lom mehö ngwë arë nebë Yudas, saga su Iskariot rë, nër vu Yesu bë, “Mehöböp, genër va saga? Sën bë getato hong rangah vu he gesu rëk getato hong vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë-ë? Saga nabë va?”

²³ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Bë mehöti ahë geving sa, og rëk sepa doḵ sa gägek megero, lob mëm Amag rëk ahë geving yi, galu rëk anam medo geving yi. ²⁴ Mehöti bë su ahë geving sa rë, og su rëk sepa doḵ sa gägek rë. Gägek sën ham nengo lo, og su sengo ti sa ngaa rë, gaḵ yam ggëp Amag sën vong sa meseyam lo. ²⁵ Sa nahën nado ving ham gesenër gägek sënë vu ham. ²⁶ Gaḵ Mehö sën doḵ vu ham anon lo, sakaḵ Anon Vabuung sën Amag rëk gevong nom los sa nig wëek doḵ nah sa böḡ lo, og rëk tatekin ngaa pin vu ham los bër ham kwamin jak beham kwamin bo ngaa pin sën senër vu ham. ²⁷ Sa bë na jak om sa gevong beham ayomin geto revuh. Sa nehevong beham ayomin neto revuh nebë sën sayog neggëp revuh lo. Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bë degevong beham ayomin geto revuh rë, gaḵ saḵ seyoh vu om sa nehevong. Om mëm ham su newamin jak, geham su göneng in ham. ²⁸ Ham ngo sa gägek sën senër vu ham bë sa gevuu ham gesena rëk sëk nom vu ham. Bë ham ahëmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amag, in Amag og böp bekesuu sa. ²⁹ Gägek sënë yö nahën gesa nanër vu ham namugin, in nabë anon jak og ham jak ni.

³⁰ Sa su rëk nanër gägek pangsen rot vu ham rë, in dob sënë ala nipaya vongin berup, rëk mu su yoh vu bë rëk kepë sa rë. ³¹ Sa bë alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni nabë sahëg neving Amag, gesa nehevong ngaa yoh vu gägek sën Amag vong vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jak mehil ana!”

15

Yesu Nër Bë Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwaseḵë soḡek sa, gAmag tu wain ala. ² Sa nemaḡ pin sën su denesis anoj rë lo, og Amag neketöv vër menetë ya, gesa nemaḡ nivesa pin sën denesis anoj lo, og neketöv dus genetongin, in bë dengis anoj ngahiseḵë rot. ³ Lob gägek sën senër vu ham ggovek lo, tongin ham ggovek ya nebë saga. ⁴ Ham medo doḵ sa, loḵ mëm sëk medo doḵ ham. Bë ham su medo doḵ sa rë, og ham su rëk ngis anomin rë. Sa tahu raḵ nema sën su raḵ nare jes rë lo, in saga su yoh vu bë ngis anon rë. ⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehöti sën nedo loḵ sa gesa nado loḵ yi lo, og rëk ngis anon ngahiseḵë rot. Bë

sa su medo geving ham rë, og ham su yoh vu bë rëk gwevong ngaa ti niröp rë. ⁶ Mehöti bë su medo doḵ sa rë, og rëk mala nama nabë wain nema sën deneketöv vër benebebov ya lob denesupin beya denevesi raḵ ya nengwah lo.

⁷ Nabë ham medo doḵ sa gesa gägek medo doḵ ham yönon, lom nabë ham ahëmin geving ngaa ti bekwetag, og rëk ham gweko. ⁸ Bë ham ngis anomin ngahiseḵë, og saga rëk geḵo Amag arë jaḵ los tato niwëek, lob ham rëk natu sa hur. ⁹ Sahëg neving ham nebë sën Amag ahë neving sa, om ham su gwetah ham vër in sa ahëg-vingsën saga. ¹⁰ Bë ham sepa doḵ sa horek, og sëḵ ahëg geving ham pangсэн, nabë sën sa nesepa loḵ Amag yi horek, gahë neving sa pangсэн lo. ¹¹ Senër gägek pin sënagi yök vu ham, in bë ham kwamin vesa nabë sa, beham kwamin-vesasën gërin ham ayomin los dahis.

¹² Sa horek nebë: Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëg neving ham. ¹³ Mehöti bë nadiik doḵ nah yi alam lo bej, og ahë neving sir kesuu sën mehönon pin ahëj neving hir alam lo. ¹⁴ Log nabë ham sepa doḵ sa horek sën sevo vu ham lo, og ham tu salam yönon. ¹⁵ Om sa su rëk nanër ham gökin nah nabë sa hur meris ham rë, in hur meris og sir dugin huk sën alaj kwa nevo bë gevong lo. Gaḵ senër ham bë ham tu sa alam soḵek, in ngaa pin sën sa nehango ggëp Amag lo, og senër rangah vu ham ggovek ya. ¹⁶ Ham su hooin sa raḵ rë, gaḵ sehooin ham raḵ mehevong ham ya in bë ham ngis anomin ngahiseḵë beham anomin saga medo degwata. Lom nabë ham kwetag ngaa ti jaḵ sarëg vu Amag, og rëk bo vu ham. ¹⁷ Lob sa horek nebë sënë: Ham ahëmin geving ham!”

Yesu Nër Bë Alam Sën Denesepa Loḵ Aggata-dob-yi Lo Rëk Degevong Begö Vu Yesu Yi Alam

¹⁸ “Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, bë ahëj sengën vu ham, og ham jaḵ ni nabë ahëj sengën vu sa nebë saga muḵin. ¹⁹ Bë ham degwa vu dob, og rëk alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo ahëj geving ham, in ham los degwa timu. Rëk ma geham su degwa vu dob rë. Sehooin ham raḵ loḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, om sën ahëj sengën vu ham. ²⁰ Ham kwamin bo gägek sën senër vu ham lo bë: Hur ti su kesuu ala rë. Dedeginengin sa raḵ ngaa maggin, om rëk dedeginengin ham jaḵ ngaa maggin nabë saga geving. Gaḵ bë desepa doḵ sa gägek, og rëk desepa doḵ ham gägek geving. ²¹ Rëk mu mehönon rëk degevong nij paya vu ham in salam ham, in su deraḵ Mehö sën vong sa meseyam lo ni rë. ²² Bë sa su nam nanër gägek rangah vu sir rë, og su rëk degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rë. Rëk seyam nër vu sir, om gwëbeng sënë su yoh vu bë dedahun jaḵ hir ngaa nipaya rë. ²³ Mehöti bë gelë sa paya, og nelë Amag paya ving nebë

saga. ²⁴ Ngaa böp böp sën mehöti su vong wirek rë lo, bë sa su nam gevong medegelë rë, og su rëk degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rë. Rëk delë bë sa nehevong ngaa böp ngahisekë nebë sënë, lom nahën denelë alu Amag paya. ²⁵ Nebë saga in bë gagek sën dekevu meneggëp loḵ hir horek lo anon jaḵ nabë: Denelë sa paya meris mu gedegwa ma. ²⁶ Lob Mehö-dök-vu-ham, Anon Vabuung gagek-anon-yi sën yam vu Amag lo, sën sëḵ gevong vu Amag menom vu ham lo, og rëḵ tateḵin sa degwa. ²⁷ Geham rëḵ tateḵin sa degwa rangah nabë saga geving, in ham nedo ving sa vu muḡinsën mejom ahon menedo.

16

¹ Senër gagek sënë vu ham in bë ham su bës bemalamin nama. ² Alam rëḵ dejuuk ham in hir dub-supinsën-yi, gebuk rëḵ berup lob dengis ham beham nadiik, gerëḵ degekuung nabë sagak denevong Anutu yi huk. ³ Rëḵ degevong ngaa saga pin in su derak Amag ni rë, besu derak sa nig rë. ⁴ Om senër gagek saga vu ham vorot, in nabë buk saga natōḵ vu ham, og ham kwamin bo nah gagek sën senër vu ham lo.”

Yesu Tateḵin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muḡinsën sa su nër gagek nebë sënë vu ham rë, in sa nahën nado ving ham. Log gwëbeng sa bë nah mena vu Mehö sën vong sa meseyam lo, rëḵ ham ti su loḵ tepëḵ in sa bë, ‘Gëya tena?’ rë, gema. ⁶ Senër gagek saga vu ham gwëbeng, lob ham ayomin maggin rot. ⁷ Rëḵ sa nanër gagek anon sënë vu ham bë sa nayah in bë doḵ vu ham. Bë sa su nah rë, og ham Mehö sën doḵ vu ham lo su rëḵ nom vu ham rë. Gaḵ senah loḵ mëm sëḵ gevong nom vu ham. ⁸ Mehö saga rëḵ nam, lob rëḵ tateḵin vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo nabë ngaa nipaya neggëp vu sir, gengaa nivesa neggëp vu sa, lob rëḵ tateḵin nabë nyëvewen rëḵ natōḵ vu sir. ⁹ Rëḵ tateḵin nabë ngaa nipaya neggëp vu sir in su ayoj neyam timu vu sa rë. ¹⁰ Gerëḵ tateḵin nabë ngaa nivesa neggëp vu sa, in seyah meya vu Amag geham su nelë sa ggökin yah rë. ¹¹ Gerëḵ tateḵin nabë denatōḵ vu nyëvewen in Anutu nër ggovek bë dob sënë ala nipaya rëḵ natōḵ vu yi ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Sa gagek ngahisekë rot sën sa bë nanër vu ham lo neggëp, rëḵ ham nahën gesu yoh vu bë ham jaḵ ni venuh rë. ¹³ Gaḵ mëm Anon Vabuung gagek-anon-yi nam lo, lob mëm rëḵ tateḵin gagek anon los dahis vu ham beham jaḵ ni. In su rëḵ nanër yö yi gagek rë. Gaḵ gagek sën ngo lo, sën rëḵ nanër, gerëḵ nanër gagek sën nahën gesu anon raḵ rë lo rangah vu ham borot. ¹⁴ Rëḵ geḵo sarëḡ jaḵ, in rëḵ geḵo gagek vu sa benom nanër rangah vu ham. ¹⁵ Amag yi ngaa pin tu sa ngaa, om sën senër

raḵ Mehö saga bë rëḵ geḵo gägeḵ vu sa menom nanër rangah vu ham.”

Yesu Nër Bë Ayoj Maggin Rëḵ Gërin Natu Kwaj Vesa

¹⁶ “Buk su rëḵ hus ading rë lob ham su yoh vu bë rëḵ gwelë sa rë, log buk su rëḵ hus ading rë gaḵ ham rëḵ gwelë sa gökin.”

¹⁷ Lob yi hur maluh lo yö deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Nenër gägeḵ va sënë? Bë, ‘Buk su rëḵ hus ading rë lob hil su ayoh vu bë rëḵ galë yi rë, log buk su rëḵ hus ading rë lob hil rëḵ galë yi gökin-ë.’ Log nër ving bë neya vu Ama-ë? ¹⁸ Nër bë buk su rëḵ hus ading rë sënë degwa nebë va? Hil dugin yi gägeḵ saga!”

¹⁹ Lom Yesu raḵ ni bë denevongin bë dedoḵ tepëḵ in yi, lom nër vu sir bë, “Ham neloḵ tepëḵ in ham in sa gägeḵ saga sën senër bë buk su rëḵ hus ading rë lob ham su yoh vu bë rëḵ gwelë sa rë, log buk su rëḵ hus ading rë lob ham rëḵ gwelë sa gökin. ²⁰ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Ham rëḵ ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rëḵ kwaj vesa. Ham rëḵ kwamin paya, rëḵ mu ham kwamin paya saga rëḵ gërin natu kwamin vesa. ²¹ Avëh ti bë bimeng in geḵo nalu, og ayo maggin rot in vanë töḵ vu yi, loḵ nabë mëm geḵo nalu govek lo, og mëm su rëḵ kwa bo vanë lo gökin nah rë, gaḵ kwa vesa in ḵo nalu metu yi ngaa ggoveḵ ya. ²² Lob ham nebë saga. Ham ayomin maggin gwëbeng, rëḵ sëḵ galë ham gökin, lob mëm ham rëḵ kwamin vesa rot gemehönon su deyoh vu bë degevong beham kwamin paya gökin nah rë. ²³ Vu buk agu ham su rëḵ doḵ tepëḵ in ngaa ti nah vu sa rë. Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë ham kwetag ngaa ti vu Amaḡ jaḵ sarëḡ, og rëḵ gevong vu ham. ²⁴ Wirek ham su kwetag ngaa ti raḵ sarëḡ rë. Bë ham kwetag, og ham rëḵ gweḵo lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Ngaa-dob-yi Pin

²⁵ “Senër gägeḵ pin sënë vu ham raḵ gägeḵ peggirinsën mu. Gaḵ buk vongin berup, lob sa su rëḵ nanër vu ham jaḵ gägeḵ peggirinsën gökin rë, gaḵ sëḵ nanër Amaḡ degwa gëp rangah vu ham. ²⁶ Lob buk saga bë berup, og rëḵ ham kwetag ngaa vu yi jaḵ sarëḡ. Sa su nër bë sëḵ ḵetag vu Amaḡ in ham rë, ²⁷ in Amaḡ yö kwa pesivin ham, in ham ahëmin neving sa geham vong ving bë sa nado vu Anutu beseyam. ²⁸ Sa nado ving Amaḡ beseluk yam dob. Log sa hevongin gevuu dob sënë, gesenah menä vu Amaḡ gökin.”

²⁹ Lob yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Kë! Mëm gwëbeng genër neggëp rangah, gesu genër raḵ gägeḵ peggirinsën rë. ³⁰ Gwëbeng he raḵ ni ggoveḵ bë geraḵ ngaa pin ni megenedo. Su hong dugin mehönon hir tepëḵ rëḵ mehö la denër vu hong rë. Sënë vong behe hevong ving bë Anutu vong hong yam.”

³¹ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Gwëbeng ham vong ving sa?
³² Om ham gwengö rë! Buk dus raḵ, lob töḵ yam ggovek ya, geham rëḵ kwetëkin beham ti ti nah mena bömin, gesengö perurek timu rëḵ medo. Rëḵ sa su perurek timu ngo rëḵ medo rë, in Amag nedo ving sa. ³³ Senër gagek pin sënë vu ham in bë ham kwamin bo sa gemëm ayomin geto revuh. Vu dob sënë ngaa maggin rëḵ deginengin ham, rëḵ mu ham su newamin jaḵ, in sa ḵepë dob sënë ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Raḵ In Yi Hur Maluh

¹ Yesu nër saga ggovek log varah mala raḵ yaḡek gejom raḵ bë:

“Amag, buk verup ggovek ya, om getato nalum niwëëk los arë böp natöḵ nam rangah in lob mëm nalum gevong benim wëëk los arëm böp natöḵ nam rangah. ² Gevong besetu mehönnon pin alaj in bë sa gevong balam pin sën gevong sir vu sa lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata. ³ Log nabë deḵ nim nabë Anutu anon perurek timu hong, los deḵ Yesu Kerisi sën gevong yam lo ni, og saga rëḵ gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁴ Sa hevong benim wëëk los arëm böp töḵ yam rangah vu dob, gesa semu huk sën gevong vu sa bë sa gevong lo ggovek ya.

⁵ O Amag, gwevong besa niḡ wëëk los arëḡ böp natöḵ nam rangah gökin nabë sën neggëp rangah wirek loḵ buk sën sa nado ving hong gedob yö nahën lo.

⁶ Sa tatekin hong degwa rangah vu mehönnon sën gehoo in sir raḵ vu sa vu dob lo. Hong alam saga, loḵ gevong sir vu sa, lom desepa loḵ hong gagek. ⁷ Lob gwëbeng deraḵ ni ggovek ya bë ngaa pin sën gevong vu sa lo, og yö yam vu hong timu. ⁸ In gagek sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir bedeko raḵ bedevong ving rot bë sa vu hong meseyam. Bedevong ving bë gevong sa yam. ⁹ Sejom raḵ in sir sënë. Sa su jom raḵ in alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë, gaḵ sejom raḵ in sir sën gevo vu sa lo, in hong alam sir. ¹⁰ Salam pin tu hong ngaa, gehong alam pin tu sa ngaa, lob sir pin sënë detato sa niḡ wëëk los arëḡ böp rangah.

¹¹ Sa su rëḵ medo dob rë, gaḵ sir yö rëḵ demedo gesenök vu hong. O Amag Vabuung! Gwegin alam sën gevong vu sa lo jaḵ nim wëëk, in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ¹² Sën sa nahën nado ving sir lo, og sa nehegin sir sën gevong vu sa lo raḵ nim wëëk. Sa nehegin sir rot gesir ti su mala ma rë, gaḵ yik mehö nipaya timu sën vongin mala nama lo, saga mala maya veröḵ yi, in gagek sën neggëp loḵ hong ḵapiya lo anon jaḵ. ¹³ Gwëbeng sënë sa bë nöḵ vu

hong, rëḵ sa nanër gageḵ sënë vu dob in sir pin kwaj vesa rot nabë sa. ¹⁴ Sevo hong gageḵ vu sir, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo delë sir paya in su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁵ Sa su ḵetaḡ vu hong bë gweḵo sir vër in dob rë, gaḵ sa ḵetaḡ vu hong bë gweḡin sir vu Mehö Nipaya. ¹⁶ Sir og su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë, nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁷ Gwevong bedejaḵ gageḵ anon ni venuh, loḵ mëm rëḵ denatu hong hur niröp jaḵ saga, in hong gageḵ og gageḵ anon. ¹⁸ Sa hevong sir medeneya vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nebë sën gevong sa meseyam vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi agi. ¹⁹ Sa dahun sa besetu hong hur niröp in bë sedoḵ vu sir bedejaḵ gageḵ anon ni venuh medenatu hong hur niröp nabë saga geving. ²⁰ Sa su ḵetaḡ in sir sënë mu rë, gaḵ sa ḵetaḡ in alam sën rëḵ degengo hir gageḵ bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amaḡ! Gwevong sir pin demedo jevuh ti nabë sën genedo loḵ sa, gesa nado loḵ hong lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejaḵ ni medegevong geving nabë gevong sa meseyam. ²² Log nim wëëḵ sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ²³ Sa nado loḵ ayoj nebë sën genedo loḵ sayoḡ lo, in bë demedo jevuh ti borot, galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejaḵ ni nabë gevong sa meseyam, los dejaḵ ni nabë ahëm neving sir nebë sën ahëm neving sa.

²⁴ O Amaḡ! Ahëm neving sa wireḵ loḵ buk sën dob yö nahën gesu getung rë lo rot, lob gevong nim wëëḵ los arëm böp vu sa, om sa bë salam sën gevong vu sa lo demedo geving sa doḵ nyëḡ sën sëḵ medo doḵ lo in degelë sa nig wëëḵ los arëḡ böp saga.

²⁵ O Amaḡ, Mehö yohvu! Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo su derax nim rë, gaḵ sa og serax nim gesir sënë derax ni bë gevong sa meseyam. ²⁶ Senër hong degwa vu sir, gesëḵ medo nanër. In ahëvingsën na menoh vu sir geving nabë sën ahëm neving sa lo, log sa medo doḵ ayoj.”

18

*Yudas Nër Yesu Rangah Vu Alam-begö-yi
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)*

¹ Yesu jom raḵ ggoveḵ log to meya ving yi hur maluh meya devaseḵ bëḷ Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ggëp nyëḡ saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluḵ ya. ² Log Yudas sën nër yi rangah lo, yö raḵ huk saga ni vorot, in Yesu losho yi

hur maluh denesupin sir ggëp saga buk ngahi. ³ Lob kò alam-begö-yi yu ti ving alam-deneko-seriveng hir ggev lo hir hur los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedeko ngaa-begö-yi sepa. ⁴ Yesu rak ngaa pin sën vongin natok vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir melok tepëk bë, “Ham nesero re?” ⁵ Rëk denër yah vu bë, “Yesu Nasaret!”

⁶ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Sa lo sënë!” Lob Yudas sën tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nër vu sir bë, “Sa lo sënë!”, lom deyah rak demij medekepë meya deneggëp dob. ⁷ Lom Yesu lok tepëk in sir ggökin bë, “Ham nesero re?” Lok denër yah bë, “Yesu Nasaret!” ⁸ Lok Yesu nër yah bë, “Senër vu ham ggovok ya bë yik sa lo sënë! Nabë ham nesero sa, og ham gwevong alam sënë geto dena.” ⁹ Nër bë saga in yi gagek sën nër vorot lo anon jak nabë, “Sir sën gevong sir vu sa lo, og sir ti su rëk mala nama rë.”

¹⁰ Lom Simon Pita neko paëp-yu-anil ti sepa, lob tur vër besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya. ¹¹ Hur maluh saga arë nebë Malkus. Rëk Yesu nër vu Pita bë, “Gejöp hong paëp dok nah newis. Ma gekuung bë sëk noh nenga in ngaa maggin sën Amag vong sa yam in lo?”

Deko Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi yu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededuu yi. ¹³ Lob deko ya vu Anas atov mugin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rëk ggen Kayapas lok yah ben benedo lok ngebek sagi. ¹⁴ Lob yik Kayapas sënë sën nër vu alam Yuda wirek lo bë, “Bë mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mëm nivesa.”

Pita Lah Yi Vun

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwë detamuin Yesu medeya. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev rak hur maluh ngwë saga ni, in mewa ma ngaa ti, lom lok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi beggang tete ayo ving Yesu. ¹⁶ GePita nare dobnë. Lok hur maluh ngwë sën alam-deneko-seriveng hir ggev rak ni lo to meyah menër vu avëh sën negin veluung avi lo, log kò Pita meluho delok ya. ¹⁷ Lob avëh sën negin veluung avi lo lok tepëk vu Pita bë, “Ma k mehö saga yi hur maluh ti hong-a?” Rëk bë, “Sak ma!”

¹⁸ Log nyëg ayöong, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahëvavu sën denemalajin nyëg lo devev nengwah medetetup mevare denevenguh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

*Alam-deneḱo-seriveng Hir Ggev Böp Loḱ Tepëḱ In Yesu
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)*

¹⁹ Log alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp loḱ tepëḱ in Yesu yi hur maluh los yi gageḱ sën nenër vu mehönon lo. ²⁰ Rëḱ Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër gageḱ vu mehönon pin menado rangah, gesa nanër loḱ dub-supinsën-yi pin, gelok dub-vabuung-böp sën alam Yuda denesupin sir loḱ lo. Sa su nanër gageḱ menalah vun in ham rë. ²¹ Om su gedok tepëḱ in sa, gaḱ gedok tepëḱ in sa gageḱ vu alam sën denengo sa gageḱ lo rë, in denḱo mederaḱ ni.”

²² Vare nenër gageḱ saga, lob ahëvavu sën denevong huk medenare lo ti petap Yesu nenga genër bë, “Su genanër gageḱ nabë saga vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp!” ²³ Rëḱ Yesu nër yah vu bë, “Nabë senër gageḱ ti paya, og genanër rangah nabë senër tena paya. Ma nabë senër yoh vu, rëḱ nebë va sën gesis sa meris mu-ë?”

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahën nare los aggis, log Anas vong yah vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denër vu yi bë, “Maḱ yi hur maluh ti sën hong-ë?” Rëḱ Pita lah yi vun bë, “Saḱ ma!”

²⁶ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi hur ti sën Pita sap nenga ris ya lo gadë ma ngaa ti verup nër bë, “Maḱ sa halë hong sënë. Sën genare ving yi loḱ huk anon agu lo?” ²⁷ Rëḱ Pita lah yi vun ggökin yah bë, “Saḱ ma!”, lob pevis beḱökrëeh su.

Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Loḱ heng to, lom deko Yesu ggëp Kayapas yi beggang beto deya Prëtoryam (sën nebë kiap böp yi beggang). Rëḱ alam Yuda su delok ya Prëtoryam ving Yesu rë, in deneggöneng in alam Rom hir beggang saga in bë rëḱ gevong benij paya jaḱ, lob su deyoh vu bë dega nos-ggöksën-yi rë. ²⁹ Nebë saga lom Pilatus to meya dobnë vu sir menare malaj genër bë, “Ham nër gageḱ va raḱ mehö sënë?”

³⁰ Lom denër yah vu bë, “Mehö saga bë su yi mehö nipaya rë, og he su rëḱ gaḱo yi manam vu hong rë!” ³¹ Rëḱ Pilatus nër yah bë, “Maam ham gwëḱo nöḱ megwengo yi gageḱ noh vu ham horek!” Rëḱ denër bë, “Ham alam Rom ham horek nërin he bë he su ayoh vu bë rëḱ angis mehönon bedenadiiḱ rë.” ³² Nebë saga in bë Yesu yi gageḱ sën nër bë rëḱ nadiiḱ jaḱ kelepeḱo* lo anon jaḱ.

³³ Lom Pilatus loḱ yah Prëtoryam ggökin metahi Yesu yah melok tepëḱ in bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?”

³⁴ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bē, “Nḡo kwam nevo ḡaḡeḵ saga, ma mehō la denēr vu hong-a?”

³⁵ Loḵ Pilatus nēr yah vu yi bē, “O! Sa su Yuda ti rē! Hong alam losho hir alam-deneḵo-seriveng lo hir ggev yō deḵo hong yam vu sa. Ma ḡevong va paya?”

³⁶ Loḵ Yesu nēr bē, “Su sa nyëḡ neggëp dob sënë rē. Bē sa nyëḡ ḡëp vu dob sënë, og rëḵ salam sën detamuin sa lo deḡevong begō jaḵ sa, lom alam Yuda su deyoh vu bē rëḵ denajom sa ahon rē.”

³⁷ Lom mēm Pilatus nēr yah bē, “Om maḵ hong mehō-los-bengöm ti yönon-a?” Rëḵ Yesu nēr yah bē, “Genēr yoh vu! Sa mehō-los-bengög ti, rëḵ setu mehōnon meluḵ yam dob in bē sa nanēr ḡaḡeḵ anon rangah. Mehōti bē ḡaḡeḵ anon ḡëp doḵ ayo, og rëḵ gengo sayeg.” ³⁸ Rëḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu yi bē, “ḡaḡeḵ anon sakaḵ va?”

Pilatus Nēr Bē Denatul Brēm Na Yesu Betii Kelepeḵo
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nēr ḡaḡeḵ saga ggovek, log to meyah dobnē menēr vu alam Yuda bē, “Sa su tōḵ vu ḡaḡeḵ ti geneggëp vu mehō sënë rē. ³⁹ Rëḵ mu ham nḡo ham aggata neggëp bē sa ḡaḵo mehōti bër in ḵarabus doḵ Buk-ggöksën-yi* benök vu ham. Om ham nanēr rē, nabē ham vongin bē sa ḡaḵo ham alam Yuda ham mehō-los-bengö vër vu ham ma ma?” ⁴⁰ Rëḵ detahi yah niḵelap vu bē, “Yiḵ ma! Gaḵ Barabas!” Barabas og mehō sën nesis alam geneggodeḵ hir nḡaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nēr medejom Yesu ahon medeḵo meya deveek yi raḵ aggis. ² Gemēm alam-begö-yi detahu mehō-yurëmek raḵ yi. Bededuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung raḵ yu, log deröp tob mala saḡap loḵ yi, ³ log ya denare mala gedevong kewësën vu bē, “Alam Yuda hir mehō-yurëmek! He haḵo hong raḵ!” Log depetap yi.

⁴ Lob Pilatus to meyah dobnē ggökin menēr bē, “Ham lē, sa hevongin ḡaḵo yi geto menam vu ham, in mēm ham nḡo jaḵ ḡaḡeḵ sën senēr vu ham lo ni nabē sa su tōḵ vu nipaya ti geneggëp vu yi rē.” ⁵ Lob mēm Pilatus ḵo Yesu los madub niggin ggin, betob mala saḡap sën beto meya vu sir genēr bē, “Ham lē! Mehō lo sënë!”

⁶ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev los ahëvavu sën den-emalajin nyëḡ lo, delē yi lom detahi bē, “Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Lom Pilatus nēr yah vu sir bē, “Om ham nḡo ḡweḵo yi nök mengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*. In sa su tōḵ vu nipaya ti geneggëp vu yi rē.”

⁷ Loḵ alam Yuda denër yah vu bê, “He horek neggëp lom horek saga sën nër bê nadiḵ in ḵo yi raḵ benër yi nebë Anutu Nalu yi.”

⁸ Pilatus ngo gägek saga, lob ggöneng in yi pangsën rot, ⁹ lom loḵ yah Prëtoryam meloḵ tepëḵ in Yesu ggökin bê, “Geyam vu tena?” Rëḵ Yesu aye ma. ¹⁰ Lom Pilatus nër vu yi bê, “Su gevengwëng in sa rë? Gerak ni bê setu ala! Seyoh vu bê gaḵo hong vër, geseyoh vu bê gevong hong vu sir medengis hong jaḵ na ḵelepeḵo*!”

¹¹ Loḵ Yesu nër yah vu yi bê, “Bë Anutu vu vavunë su ngogek rë, og su rëḵ genatu ala rë. Nebë saga, om mehö sën vong sa loḵ yök nemam lo, saga sën vong ngaa nipaya sevök hong.”

¹² Pilatus ngo gägek saga, lom tum kwa vo bê geḵo Yesu vër, rëḵ alam Yuda detahi ya niḵelap bê, “Bë gweḵo mehö saga vër, og su mehö-los-bengö Sisar* yi mehö hong rë! Mehöti bê yö gooin yi jaḵ natu mehö-los-bengö, og neḵo yi raḵ bê kesuu Sisar*.” ¹³ Pilatus ngo hir gägek saga ggovek, lob ḵo Yesu meto meya gerak nedo sëa-gägek-yi ggëp nyëḡ sën denenër bê Telig Gelöng lo. (Denenër ggëp Hibru ayej bê Gabata.)

¹⁴ Lob loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bê dega nos Buk-ggöksën-yi*, gemëm siks krök monbuk lob Pilatus nër vu alam Yuda bê, “Ham gwelë ham mehö-los-bengö sënë!” ¹⁵ Rëḵ detahi yah niḵelap bê, “Gweḵo na! Gweḵo na! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Lok Pilatus loḵ tepëḵ in sir bê, “Ham vongin bê sengis ham mehö-los-bengö jaḵ na ḵelepeḵo*?” Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev denër yah bê, “He hömin mehö-los-bengö ma, gaḵ yik mehö-los-bengö Sisar* yö timu!” ¹⁶ Denër nebë saga, lob tum Pilatus lëëin Yesu loḵ yah nemaj in dengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*.

Desis Brëm Ya Yesu Vetii Ḵelepeḵo

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yö kerë yi ḵelepeḵo* raḵ gedëḵo yi medeya nyëḡ sën denenër arë nebë Nyëḡ Yuseḵë lo, (Hibru ayej nebë Golgota). ¹⁸ Lom ya desis yi raḵ ḵelepeḵo* ggëp sagu, bedesis mehö luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nër medekevu yi gägek raḵ neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: *YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ.*

²⁰ Lom nyëḡ sën desis Yesu raḵ ya ḵelepeḵo* lo, neggëp dus vu nyëḡ böp Yerusalem nenga, lom Yuda ngahiseḵë detevin gägek saga in dekevu loḵ ayej löö pin. Dekevu loḵ alam Yuda ayej, geloḵ alam Rom ayej, geloḵ alam Griḵ ayej. ²¹ Lom Yuda hir alam-deneḵo-seriveng hir ggev denër vu Pilatus bê, “Su gëkwevu nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö, gaḵ kwevu nabë yö nenër yi nebë alam Yuda hir mehö-los-bengö.”

²² Loḵ Pilatus nēr yah vu sir bē, “Gāgek sēn sa ḵevu aga lo, yō gēp jak!”

²³ Lob alam-begō-yi desis Yesu rak ya ḵelepeḵo* ggovek, loḵ mēm yom devong yi tob ggelek sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rēḵ yi röpröp ading sēn neröp ya ḡebinē lo nahēn neggēp, rēḵ devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha. ²⁴ Delē bē devasu nebē saga, om denēr bē, “Hil su nakweek, gaḵ hil getē ḡelōng mahen in nabē mehōti sēn sevōḵ hil lo, og ḡeḵo los dahis.” Devong nebē saga lob ḡāgek sēn dekevu meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon rak. Gāgek sēnē nebē: “Devong sa tob ggelek sir.

Gedetē ḡelōng mahen in bē gooin mehōti jak megeḵo sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sēn Yesu ata lo luho ari, geKlopas venē Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi ḵelepeḵo*. ²⁶ Lob Yesu lē bē ata luho hur maluh* ti sēn ahē neving yi pangsēn lo denare, lom nēr vu ata bē, “Avēh-e! Gwelē nalum saga!” ²⁷ Log nēr vu hur maluh saga bē, “Gwelē atam saga!” Lom loḵ buk saga hur maluh saga ḵo Yesu ata rak meya nedo ving yi ggēp ben.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Lom mēm Yesu rak ni bē semu ngāa pin ggovek ya, lom nēr bē, “Sayog nevev in bēl!” in ḡāgek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jak. ²⁹ Lob wain ahēggin sēn arē nebē vinegga lo nedo loḵ ḡabum ti. Lom deḵo ngāa-ayo-sovinsēn sēn nedo loḵ loo lo ti, bededuu vetii nḡesing ti mededagoo luḵ gedevo ya verup loḵ avi. ³⁰ Lob Yesu sesuvin log nēr bē, “Sa semu ngāa pin ggovek ya!” Log kwa yun luḵ ḡelēēin anon ya.

Alam-begō-yi Depejēh Yesu Kweben

³¹ Loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē monbuk lob dega nos Buk-ggōksēn-yi*, lom deketag vu Pilatus bē gevong alam-begō-yi na dekeyēh lööho vahaj in denadiik pevis, log dejuh navij geto. In bē mehōnon navij su bare jak ḵelepeḵo* doḵ Buk-sewahsēn-yi*, in Buk-sewahsēn-yi* saga böpata rot kesuu.

³² Lom alam-begō-yi ya dekeyēh mehō luu sēn lo ngwē vaha mugin, log devong ngwē sēn nare vahi lo ving nebē saga. ³³ Log deloḵ ya Yesu, rēḵ delē bē diik ggovek ya, lom su desis vaha mekeyēh rē. ³⁴ Rēḵ alam-begō-yi ti pejēh Yesu kweben rak jeggevek lom ḵōḵ los bēl keseh yam pevis. ³⁵ Lom mehō sēn lē ngāa agi rak mala lo, sēn kevu, om yi ḡāgek sagi yönon. Yō rak ni benenēr ḡāgek yönon in ham jak ni geving begwevong geving. ³⁶ Devong nebē sēnē lob ḡāgek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon rak. Sēn nenēr bē:

“Sekë ti su rëk keyëh rë.”

³⁷ Gengwë neggëp bë:

“Alam rëk malaj jak mehö sën depejeh lo.”

Debë Yesu Loḵ Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sën Yosep vu Arimatea, sën vong ving Yesu rëk mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa loḵ Yesu ya rangah rë lo. Yi saga sën ya ketag vu Pilatus bë juh Yesu nihel vër in kelepeḵo*, lom yogekin beya meruh vër. ³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sën wirek ya vu Yesu loḵ buk lo. Lom ḵo ngaa reggu nivesa luu sepa, mesarömin luho revuh ti (denenër arëj nebë mur* los alos),* bemaggin yoh vu 50 kilo. ⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vër lob desepa loḵ alam Yuda vahaj medebom nihel los ngaa reggu nivesa saga loḵ tob veroo. ⁴¹ Lob huk ti neggëp dus vu nyëḡ sën desis Yesu raḵ kelepeḵo* lo, lom waak ti neggëp loḵ, rëk su debë heljëng ti loḵ rë, geyö nahën neggëp mewis. ⁴² Lom debë Yesu loḵ, in neggëp dus, galam Yuda hir buk sën desemu sir lo ggovek ya.

20

Yesu Kedi Raḵ Ggökin

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsën-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyëḡ su heng to rë geyö nahën, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lë bë gelöng tetolin ya in waak avi. ² Lom serög meya menër vu Simon Pita luho hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving yi pangsën lo, benër vu luho bë, “Deḵo Mehöböp vër in bedub gehe dugin sën ya debë lo!”

³ Lom Pita luho hur maluh ngwë sën lo deserög pevis medeya bedub. ⁴ Luho deserög loḵ ti, loḵ hur maluh ngwë sënë lo serög niwëek mekesuu Pita betök ya mugin. ⁵ Ya verup bë mala melë waak ayo, loḵ lë bë tob gam veroo sën lo neggëp, rëk su luḵ ya waak ayo rë. ⁶ Loḵ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluḵ ya waak ayo melë bë tob gam veroo sënë nahën neggëp vevirsën, ⁷ getob ngwë sën debun yu loḵ lo su nedo ving tob veroo saga rë, gaḵ yö ya nedo los vahininsën ya tahsën. ⁸ Lom hur maluh ngwë sën ya verup bedub avi muginsën lo luḵ ya waak ayo melë nebë sënë ving, lom vong ving bë Yesu kedi raḵ yah. ⁹ In wirek luho su derak gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa ni rë. Sën neggëp nebë rëk kedi jak nah vu bedub lo. ¹⁰ Ggovek, log luho deyah medeya beggang.

* **19:39:** Alos og vos reggu nivesa ti sën deneḵo medenerikin raḵ heljëng in bë su nivë na.

Maria Vu Magdala Lë Yesu
(Mk 16:9-11)

¹¹ Rëk Maria vare nesu loḵ waak sën debë Yesu loḵ lo nenga.
¹² Nahën vare nesu, log bē mala in waak ayo loḵ lë gangër luu deröp tob veroo meris bedenedo loḵ nyëg len ti sën debë Yesu loḵ lo. Ngwë nedo ya los sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bē, “Avëh, genesu in va?” Loḵ nër yah vu luho bē, “Deḵo sa Mehöböp meya debë la, gesa duḡin nyëg sën debë loḵ lo!” ¹⁴ Nër bē saga ggovek gepeggin yu yom, lob lë Yesu genare, rëk su raḵ ni rë.

¹⁵ Lom Yesu nër vu yi bē, “Avëh! Gësu in va? Genesero re?” Rëk Maria kuung bē mehö sën negin huk saga, lom nër yah vu yi bē, “Mehö böp, bē gwëḵo yi megeya, og genanër nyëg sën gebë yi loḵ lo tato vu sa, in senah gaḵo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nër yom bē, “Maria!” Loḵ Maria raḵ ni pevis lom peggin menër vu yi loḵ Hibru ayej bē, “Raboni!” (Arë sënë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nër vu yi bē, “Gedëein sa! In sa nahën gesa su raḵ meyah vu Amag rë. Om genah megena genanër vu arig lo nabë, ‘Sëḵ jaḵ menah vu Amag geham Amamin, vu sa Anutu geham Anutu.’ ”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menër rangah vu hur maluh bē, “Sa halë Mehöböp!”, log nër Yesu yi gaḡek pin rangah vu sir.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Soda saga ggovek ya gehes luḵ ya bebuk loḵ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii reping in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah loḵ sir vuheng genër bē, “Ham ayomin gëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa raḵ in delë Mehöböp. ²¹ Log Yesu nër vu sir ggökin bē, “Ham ayomin gëp revuh! Sëḵ gevong ham na nabë sën Amag vong sa meseyam.”

²² Nër nebë saga, log rov saheng raḵ sir genër bē, “Ham gwëḵo Anon Vabuung nöḵ! ²³ Nabë ham dahun alam hir ngaa nipaya na, og rëḵ nama na, ma nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og rëḵ nahën gëp vu sir rot.”

Tomas Tök Vu Yesu

²⁴ Rëk sir nemadluho-mevidek-luu sënë lo ti sën Tomas (sën denenër yi bē Pepid lo), su nedo ving sir loḵ buk sën Yesu tato yi vu sir lo rë.

²⁵ Lob Yesu yi hur maluh denër vu Tomas bē, “He halë Mehöböp!” Loḵ Tomas nër yah vu sir bē, “Bë sa su galë brëm len sën neggëp loḵ nema lo rë, besa su jöp nemaḡ doḵ brëm len

rë, gesa su jöp nemağ dok kele len sën neggëp loğ kweben lo rë, og sa su rëğ gevang geving rë, gerëğ nama!”

²⁶ Lob soda ti ya ggovek rë, loğ yi hur maluh denedo loğ beggang saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii reping in sir gedenedo, loğ Yesu yam nare rangah loğ sir vuheng atov genër bë, “Ham ayomin gëp revuh!” ²⁷ Log nër vu Tomas bë, “Genam gwebë nemam deggis jak sënë, gegwelë sa nemağ. Gegejöp nemam dok sa kwebeg. Su kweyëh gagek, gağ gwevang geving!”

²⁸ Lom Tomas nër yah vu yi bë, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

²⁹ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Gelë sa om gevang ving-a? Rëğ mu alam sën su delë sa rë, rëğ degevang geving lo, og rëğ kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Kapiya Sënë In Va?

³⁰ Yesu vong ngaa böp ngahisekë meyi hur maluh delë, rëğ sa su kevu los dahis meneggëp loğ kapiya sënë rë. ³¹ Yik sa kevu dus ti ti sënë in bë ham jak ni begwevang geving nabë Yesu yi Kerisi* sën Anutu Nalu. Ham gwevang geving nabë saga benatu yi alam lob ham rëğ medo malamin-tumsën jak arë.

21

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh

¹ Nahub rë loğ Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee böp Tiberias* nenga. Tato yi nebë sënë: ² Simon luho Tomas (sën denenër yi nebë Pepid lo), geNatanael (vu Kana ggëp distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo loğ ti. ³ Lom Simon Pita nër vu sir bë, “Sena gağo gël!” Lom denër vu yi bë, “He nöğ geving hong.” Lom ya derak ya yag ti rëğ su değo gël ti loğ buk saga rë gema rot. ⁴ Benyëğ heng lom Yesu nare ngaggee nenga rëğ yi hur maluh duğin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir bë, “Hur magëm-e! Ham ço gël la?” Rëğ detahi yah vu yi bë, “Ma rot-o!” ⁶ Lob tahi vu sir bë, “Maam hameğ gwetë leğ nah los yag nenga vesa rë, loğ mëm ham rëğ gweko.” Lom detë leğ luğ yah yoh vu sën nër-ë gededadii rak yom, rëğ devimengin in gël ngahisekë vevii besu deyoh vu rë.

⁷ Lob hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving pangsen lo, nër vu Pita bë, “Sagik Mehöböp!” Lom Simon Pita ngo bë Mehöböp, lom kebu yi rak röpröp ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pesong ya bël beya vu Yesu. ⁸ Gehur maluh vahi sën denedo rak yag lo, değo yag mededadii leğ los gël medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu roneğ (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya derak ya ronek lom delē bē nengwah medo netum begēl medo nenōk rak gebrēt la nedo ving. ¹⁰ Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham gwēko gēl sēn gwēbeng ham ko aga lo la nam.” ¹¹ Lom Simon Pita rak yah yaḡ medadii lek los gēl bōp bōp rak yam ronek. Begēl 153 pup rēk lek su vepul rē.

¹² Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin deggōneng in sir gesir ti su loḡ tepēk in yi rē, in derak ni bē Mehōbōp. ¹³ Lob Yesu ko brēt beyam vo vu sir, bevo gēl ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi rak vu bedub lob tato yi beron netu lōō sēnē vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, loḡ Yesu loḡ tepēk vu Simon Pita bē, “Jon* nalu Simon, maḡ ahēm neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Loḡ Simon yogek bē, “Ēē-ē, Mehōbōp! Ngo gerak ni bē hong mehō sa!” Lom Yesu nēr vu yi bē, “Om gebet sa sipsip nalu lo!”

¹⁶ Loḡ Yesu loḡ tepēk in yi beron ngwē ggōkin bē, “Jon* nalu Simon, maḡ ahēm neving sa yōnon ma ma?” Rēk Simon nēr yah bē, “Ēē-ē, Mehōbōp! Ngo gerak ni bē hong mehō sa!” Lom Yesu nēr vu yi bē, “Om gwegin sa sipsip lo!”

¹⁷ Loḡ loḡ tepēk in yi netu beron lōō bē, “Jon* nalu Simon, maḡ sa mehō hong yōnon-a?” Nebē saga, lom Pita ayo maggin rak in loḡ tepēk in yi tu beron lōō benēr bē, “Maḡ sa mehō hong yōnon-a?”, loḡ nēr yah bē, “Mehōbōp, ngo gerak ngaa pin ni, om gerak ni bē hong mehō sa!” Lom Yesu nēr yah vu yi bē, “Om gebet sa sipsip! ¹⁸ Gesa nanēr vu hong yōnon nabē ngo genahēn magēm lom genevēh hong kabī megeneko loḡ nyēḡ yoh vu sēn ahēm neving lo. Rēk mu nabē hong atov jak, og rēk getelē nemam gemehōti naduu hong kabī ahon megeli hong na nyēḡ sēn su ahēm neving rē lo.”

¹⁹ Yesu nēr gagek saga rak Pita in bē tato sēn rēk nadiik begeko Anutu arē jak lo. Nēr gagek saga ggovek log nēr vu Pita bē, “Gesepa dok sa!”

Hur Maluh Sēn Yesu Ahē Neving Lo*

²⁰ Loḡ Pita ggērin yi yah lom lē hur maluh ti sēn Yesu ahē neving yi pangsen lo.* Mehō sēnē sēn medo denegga nos wirek lo, loḡ kepē yi yah neggēp loḡ Yesu babu gelok tepēk vu bē, “Mehōbōp, re rēk nanēr hong rangah-a?” ²¹ Pita lē bē netamuin luho, lob loḡ tepēk in vu Yesu bē, “Mehōbōp, gaḡ mehō saguk rēk nabē va?” ²² Loḡ Yesu nēr yah vu yi bē, “Gelok tepēk in va? Sengo sa ngaa! Om nabē sa kwag bo nabē yō

* **21:20:** Mehō sēn Yesu ahē neving yi pangsen lo og maḡ yik yi Jon, rēk mu yō kevu kapiya om sēn lah yi vun bekevu meneggēp vunsēn.

medo rot gesenom geto rë, og yö rëk medo rot. Gaḵ hong og ngo gesepa doḵ sa!”

²³ Lob mēm gagek lo ya meyoh vu ari lo vahi nebë hur maluh sagu su rëk nadiik rë. Rëk mu Yesu su nër bë su rëk nadiik rë, gaḵ nër bë, “Bë sa kwag bo nabë medo rot gesenom geto rë, og yö rëk medo rot.”

²⁴ Yiḵ hur maluh sënë sën nër gagek lo pin degwa rangah gekevu los dahis, lom he raḵ ni bë yönon. ²⁵ Gengaa vahi sën Yesu nevonḡ lo nahën neggëp. Rëk bë sa kwag bo mesepa doḵ los dahis meḵevu doḵ na ḵapiya, og maḵ rëk ḵapiya sënë na megërin dob pin.

SinarĚ Hir Huk

Yesu Nĕr Gagek Ya Nare Vorot Bĕ Rĕk Gevong Anon Vabuung Nam

¹ O Teopilus*! Gagek sĕn sa kevu muginsĕn lo, saga sa tatekin ngaa pin sĕn Yesu nevong los yi gagek sĕn nenĕr lo, ² vu muginsĕn rot beberup loĵ buk sĕn yah meya yagek lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooin sir raĵ vorot lo ggovek log Anutu ko yi raĵ yah yagek. ³ Mehō saga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loĵ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deĵak ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehōdahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕg anon jaĵ lo degwa tato vu sir. ⁴ Lob medo negga nos ving sir loĵ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwevuu Yerusalem. Gaĵ ham medo gwegin ngaa sĕn Amag nĕr bĕ rĕk gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo. ⁵ In Jon neripek alam raĵ bĕl, rĕk su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vongin jaĵ na ham.”

⁶ Loĵ buk saga desupin sir raĵ bedeloĵ tepĕk in yi bĕ, “Mehōbōp, maĵ buk yam ggovek bevongin gebĕr alam Israel hir nyĕg jaĵ gehil ngo vongin gegin hil gōkin nah nabĕ wirek ma va?” ⁷ Rĕk nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕk jaĵ buk los ngebek saga ni rĕ, in Amag yō tu ala mekwa vo meneggĕp vu yi. ⁸ Rĕk mu Anon Vabuung rĕk nam jaĵ na ham los bo niwĕĕk vu ham, beham nanĕr sarĕg rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Raĵ Yah Yagek

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹ Yesu nĕr gagek sĕnĕ ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi raĵ yah yagek, lob beggob ggĕrin yi log su delĕ yi ggōkin rĕ. ¹⁰ Log nahĕn vare malaj nesepa, lob pevis medelĕ mehō luu los tob veroo meris yam denare ving sir. ¹¹ Lob luho denĕr bĕ, “Ham alam Galilea, ham malamin nelĕ yagek pangsĕn in va? Yesu sĕn vuu ham geraĵ yah yagek lo rĕk duk nom nabĕ sĕn ham nelĕ yi geraĵ meyah agi!”

Deggooin Mehōti Raĵ In Doĵ Nah Yudas Ben

¹² Lob sir vu kedu sĕn denenĕr arĕ nebĕ Kele-oliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Kedu Kele-oliv sĕnĕ neggĕp dus vu Yerusalem yik yoh vu sĕn horek nĕr bĕ mehōnon degee medena doĵ Buk-sewahsĕn-yi* lo. ¹³ Bedetōk yah Yerusalem mederaĵ ya bej meya denedo. Alam sĕn lo sagi: Pita, geJon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving

Matai, geYakobus ngwë sën Alpeus nalu, log Simon ngwë sën mehö neruuk alam Rom lo, log Yudas sën Yakobus ngwë nalu. ¹⁴ Alam pin sagi sën ayoj timu medenejom rak medenedo. Gavëh la losho Maria sën Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom rak medenedo ving.

¹⁵ Ggovek, loḵ buk ti lob Pita kedi nare loḵ ari lo pin malaj benër gagek ti vu sir. Gesir pin saga rak neggëp alam nemadvahi-bevidek-ti (120). ¹⁶ Pita nër bë, “Arig lo, gagek sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon rak beyiḵ ggovek. Wirek Anon Vabuung vong gagek verup Davit avi benër rak Yudas, mehö saga sën tato aggata vu alam bë denajom Yesu ahon lo, lob gagek wirek hen saga gwëbeng anon rak ggovek ya. ¹⁷ In wirek Yesu ggoin Yudas rak menedo ving he beḵo huk sënë ving he. ¹⁸ Ham rak ni bë Yudas sën agi ḵo dob len ti rak monë hel ḵök sën devo vu yi lo, lob ya mevës bahë tetap bahë pin keseh to meya. ¹⁹ Lob alam pin sën denedo Yerusalem lo, denḵo gagek saga mederak ni, lom denenër dob saga loḵ ayej nebë Akeldama. Sënë nebë Dob-hel-ḵök. ²⁰ Log tum gagek neggëp loḵ ḵapiya Saam sën denevong raro rak wirek lo nebë:

‘Yi beggang yö medo menabumeng na,
mehöti su doḵ medo!’

Log gagek ngwë nër ving nebë:

‘Mehö ngwë pevis medoḵ nah ben.’

²¹ Om hil pevis magoin mehöti vuheng doḵ alam sën deneya ving hil los Mehöböp Yesu rak buk pin sën hil nehako loḵ lo. ²² Mehöti sën neya ving hil wirek geJon neripek alam lo, beyam verup loḵ buk sën Anutu ḵo Yesu vër in hil geḵo yi yah vavunë lo. Mehönon sën delë sagi pin, og mëm hil agooin ti jak begeḵo huk geving he benanër rangah nabë Yesu kedi rak vu bedub yönon.”

²³ Pita nër bë saga, lob deggoin mehö luu rak. Ngwë Yosep sën denenër yi nebë Barsabas garë ngwë nebë Yustus lo, log ngwë arë nebë Matias. ²⁴ Lom dejom rak vu Mehöböp bë, “Mehöböp, geraḵ alam pin ayoj ni, om mëm ngo getato vu he nabë gehoin mehö luu sagi ngwë tena rak ²⁵ in doḵ nah Yudas ben menatu sinarë nyëdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyëḵ sën bë na lo.” ²⁶ Lob dereḵo veri rak luho lob löö rak Matias, lom devong yi tu sinarë ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

¹ Buk-supinsën-yi sën denenër bē Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir loḵ beggang ti. ² Lob pevis bededun ti yam ggëp yaḡek, benesu nebē sang niwëëk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delē ngaa nebē nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya merax ya sir ti ti. ⁴ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin ayoj pin, lob denër ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vong verup avij.

⁵ Lob alam Yuda ngahi sën sir vu nyëḡ pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo, ⁶ denḡ ngaa sën dedun raḵ, lob desupin sir ya, lom delëk in denḡ alam sënë denevengwëḡ loḵ ayej ti ti.

⁷ Lob delëk bekwaj ya ngahi medenër bē, “Alam sën agi yiḵ sir Galilea pin! ⁸ Rëḵ nebē va sën hil pin nehango bē denevengwëḡ loḵ hil ayed ti ti niröp-ë? ⁹ Hil Patia geMedia, gehil sën nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*. ¹⁰ GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sën dus vu Kurene lo ga, hil alam vatëveḵ vu Rom ving. ¹¹ Hil alam Yuda los alam-yu-ngwë sën deggërin sir medenesepa loḵ alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rëḵ hil pin nehango bē denenër ḡaḡek raḵ Anutu yi huk niwëëk loḵ hil ayed ti ti.

¹² Lob sir pin delëk gekwaj ya ngahisekë. Geya denër vu sir nebē, “Ngaa sagi degwa nebē va?” ¹³ Rëḵ la denenër ḡaḡek pelësën nebē, “Denum bël mengëës pangsën beyuj vong paya.”

Pita Nër ḡaḡek Rangah

¹⁴ Loḵ Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sënë kedi denare, lob tahi niwëëk genër rangah vu alam bē, “Ham Yuda los alam-yu-ngwë pin sën ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebē nengamin vu sa ḡaḡek, beham jaḵ ngaa sagi ni! ¹⁵ Ham kuung bē alam sagi denum meyuj vong paya, gaḵ ma! Yiḵ nahën 9 krök monbuk gemehöti su nenum bël mengëës monbuk rë. ¹⁶ Rëḵ mu mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën Yoel nër raḵ ngaa sënë wirek bē:

¹⁷ ‘Anutu nër bē, “Buk-tamusën dus jaḵ,
og sëḵ ḡeseh sa Anon Vabuung jaḵ alam pin.
Geham nalumin maluh los avëh lo rëḵ denanër ḡaḡek rangah
nabë alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën.

Log ham hur magëm rëḵ degelë ngaa aggagga nabë pe-
sepsën,
geham alam atov rëḵ degëp medegelë pesepsën.

¹⁸ Kë! Vu buk saga rëḵ sa ḡeseh sa Anon Vabuung jaḵ sa hur
maluh los avëh,
lob rëḵ denanër ḡaḡek rangah nabë alam-denenër-ḡaḡek-
rangahsën.

19 Lob mēm sək gevong huk aggagga gëp yagek,
gesək gevong ngaa böp böp gëp dob sënë:
Kök los nengwah genengwah aru.

20 Log hes rək malakenu dok,
gekwev mala kök jak.

Govek log mēm Mehöböp yi buk natök nam.
Yi buk rək böp los niwëek.

21 Log alam sën detahi ya vu Mehöböp lo pin,
og rək Anutu geço sir nah vu yi.” ’

22 Om ham Israel! Ham gwengö gagek sagi! Sa bë nanër Yesu Nasaret vu ham: Ham ngo rak huk niwëek los ngaa böp sën Anutu vo loğ mehö saga nema lo ni. Tato ngaa böp saga vu ham in bë ham jak ni nabë Anutu vong yi yam. ²³Wirek Anutu yö kwa vo meduu ahon ggovek ya, log mēm tung mehö saga loğ yök ham nemamin. Loğ ham vong loğ ya alam-yu-ngwë sën denekeyëh horek lo nemaj, bedesis yi rak ya kelepeko* mediik. ²⁴Rək mu Anutu nër mekedi rak yah vu bedub meko yi vër vu nivanë nipaya pin sën diiksën-yi lo. In diiksën saga su yoh vu bë dahun mehö saga yönon rë. ²⁵In Davit nër gagek rak yi bë:

‘Sa nehalë Mehöböp nedo sa malag yoh vu buk pin.

Nare ggëp sa nemag vesa gengaa ti su rək kepë sa rë.

26 Om sën sa ahëg nivesa, log mēm sa hevong ayeğ in sa kwag vesa rot.

Gesək bo kwag in hong bemedo,

27 in su rək gwevu sa kenug bemedo Nyëg-diiksën-yi rë.

Log su rək gwevu hong mehö vabuung bepetar na rë.

28 Getato aggata mala-tumsën-yi vu sa, om rək gemedo geving sa,

lom rək sa kwag vesa rot.’

29 Arig lo, sa bë nanër niröp vu ham nabë hil mehö teta wirek hen Davit diik ggovek ya, bedev. Geyi bedub nahën neggëp vu hil gwëbeng. ³⁰Rək mu Davit yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti, log yö rak ni bë Anutu nër yönon venuh nebë, ‘Sək getung hong mewis ti bemedo jak hong sëa natu mehö-los-bengö dok nah böm.’ ³¹Wirek Davit lë ngaa sën Anutu rək gevong lo, log nër rak Kerisi bë rək kedi jak nah. Nër bë Anutu su rək gevu yi bemedo Nyëg-diiksën-yi benavi petar na rë. ³²Yönon, Anutu nër beYesu saga kedi rak yah, behe pin halë ngaa sën agi ggovek ya om sën he nanër. ³³Gwëbeng rak yah vavunë ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beko Anon Vabuung ggëp ama nema ggovek ya, yoh vu sën wirek Ama nër bë rək bo vu yi lo. Lob ngaa sën ham lë los ham ngo gwëbeng lo tato bë vong yam ggovek. ³⁴Davit su rak ya yagek rë, rək nër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,

“Gemedo sa nemağ vesa.

³⁵ Gevu tamusën og sêk getung alam sën denelë hong paya lo dedok na vaham gebinë.”

³⁶ Nebë sënë om hil Israel pin ajağ ni yönon nabë Yesu saga sën ham rekö yi rağ ya kelepeko* lo, saga Anutu tung yi netu hil Mehöböp los hil Kerisi.”

Alam Ngahisekë Deggërin Sir Mederipek Bël

³⁷ Alam sënë dengo gägek saga lob gelu ayoj rot, lom denër vu Pita losho sinarë saga nebë, “O arig lo! He rëk gevong nabë va?”

³⁸ Lok Pita nër yah vu sir bë, “Ham ti ti ngo gwërin ayomin geham jipek bël jağ Yesu Kerisi arë in dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Anutu rëk gevong Anon Vabuung vu ham. ³⁹ In wirek Anutu nër bë gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sën nahën denedo ading in yi lo geving. Yönon! Rëk gevong vu alam pin sën hil Mehöböp Anutu tahi sir bë dena vu yi lo.” ⁴⁰ Pita nër gägek agga ngahisekë hus ading rot vu sir, log nër niwëek bë, “Ham gwëgin ham! Ham kwehe ham vër in alam nij paya sën denedo dob-ël!” ⁴¹ Nebë saga, lob sir vahi dejom Pita yi gägek ahon medenevong ving, lom deripek bël. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehöböp yi hur medenedo. ⁴² Nijwëek bë degengo alam sinarë hir gägek, lom detu degwa timu in dedok vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom rağ.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vong balam sinarë devong ngaa böp ngahisekë balam pin delë lob deggöneng.

⁴⁴ Lob alam pin sën ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yi ngaa rë, gağ denevong ngaa pin tu sir pin hir ngaa. ⁴⁵ Devong hir dob los hir kupek in bë alam debağo, lob deneko monë rak medenevo ggelek sir pin in bë ti su jağ vu in nos lu ngaa. ⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneya dub-vabuung-böp katum ayo yoh vu buk, log denesupin sir lok hir beggag ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevong hir nos ggelek sir. ⁴⁷ Deneko Anutu arë rağ yoh vu buk, galam pin ayoj netee yi in sir. GeMehöböp nevong balam deneggërin ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sënë yoh vu buk.

3

Mehö Vaha Nipaya Nivesa Rağ

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-böp rağ 3 krök sehuksën in bë denajom jağ. In alam Yuda denevong nebë sënë.

² Lob mehö vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaği yi meyam denetung menedo dus vu veluung avi sën denenër

arë nebë Malangeri lo. Ata yö ƙo yi to los vaha nipaya, lom denevong nebë saga yoh vu buk in bë ketag los tahi monë lu ngaa vu alam sën deneya dub-vabuung-böp ƙatum ayo lo. ³Mehö saga lë Pita luho Jon geluho bë dedok na dub-vabuung-böp, lob ketag vu luho bë luho debo ngaa vu yi. ⁴Rëƙ Pita luho Jon degët yi niwëëƙ ata, log Pita nër vu yi bë, “Gebarah malam ƙaƙ megwelë aluu rë!”

⁵Lob kwa vo bë maƙ luho rëƙ debo ngaa vu yi, lom peggirin mala yah vu luho. ⁶Rëƙ Pita nër bë, “Sehög monë ma! Gaƙ mu sa bë dok vu hong nabë sënë: Sa nanër vu hong ƙaƙ Yesu Kerisi Nasaret arë nabë, ‘Kwedi ƙaƙ megena!’ ” ⁷Lom jom loƙ nema vesa bedadii yi raƙ. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwëëƙ loƙ, ⁸gemëm kedî pevis mevare neya. Belok ya dub-vabuung-böp ƙatum ayo ving luho, genepisek menepesöng geneƙo Anutu arë raƙ.

⁹Lob alam pin delë bë ggee meneya geneƙo Anutu arë raƙ. ¹⁰Lob derak ni bë yik mehö sën nedo yoh vu buk loƙ dub-vabuung-böp veluung avi Malangeri, meneketag los netahi monë lu ngaa vu sir lo. Lob delë bë nivesa raƙ lom delëƙ anon bekwaj neketul loƙ.

Pita Nër Gageƙ Ggëp Dub-vabuung-böp Ayo

¹¹Mehö sënë nahën nekebi Pita lu Jon, lob alam deserög meya detetup lööho loƙ dub nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo, lob delëƙ böpata rot. ¹²Pita lë alam sagi lob nër gageƙ vu sir bë, “Ham alam Israel! Nebë va sën ham ayomin ya ngahiseƙë in ngaa agi-ë? Ham su gwelë aluu! Maƙ ham kwamin nevo bë raƙ alu ngo he niwëëƙ ma maƙ alu ngo vabuung om sën alu hevong mehö aga benivesa raƙ meneya-ë? Gaƙ ma! ¹³Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sën, hil ƙenud lo hir Anutu lo, sën ƙo yi hur Yesu arë raƙ nebë sënë. Sën yik mehö saga sën ham vo yi loƙ ya alam-begö-yi nemaj, geham lah yi vun ggëp Pilatus mala lo. Pilatus bë dëëin yi mena, rëƙ ma geham ruu demimin vu yi! ¹⁴Ham ruu demimin vu mehö vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bë dëëin mehöti sën sis mehö la bedediik lo vër vu ham. ¹⁵Mehö mala-tumsën degwa yi rëƙ ham sis yi bediik. Loƙ Anutu nër mekedi raƙ yah vu bedub, behe halë bë nedo mala-tumsën, besën he nanër rangah. ¹⁶Galu ayomin neya timu vu yi, om sën alu anër arë, lob vong niwëëƙ vu mehö sënë besën ham nelë yi beham raƙ ni lo. Yesu vong mehö sënë nivesa raƙ raƙ ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi. ¹⁷Yönon, arig lo! Seraƙ ni bë ham los ham ggev su raƙ degwa ni rë, om sën ham vong paya vu yi nebë sënë. ¹⁸Rëƙ wirek Anutu yö tateƙin gageƙ verup alam-denenër-gageƙ-rangahsën lo pin

avij nebë yö yi Kerisi rëk nam begekò vanë. Lob vong gagek saga banon raq raq huk sën ham vong lo.

¹⁹ Om ham gwërin ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Mehöböp rëk gevong beham nimin semë semë jak. ²⁰ Lob rëk gevong Yesu nom vu ham. Mehö saga sën Anutu ggooi raq in bë gekò hil nah lo.

²¹ Log gwëbeng nedo yagek menegin buk sën Anutu bë gevong ngaa pin natu mewis lo. Nebë sën nër wirek verup alam-denenër-gagek-rangahsën vabuung lo avij lo.

²² Moses nër nebë, ‘Ham Mehöböp rëk gooi ham arimin ti begetung yi natu ham mehö-nanër-gagek-rangahsën ti nabë sa. Om ham gwebë nengamin vu gagek sën rëk nanër vu ham lo. ²³ Gak nabë mehöti su gengo mehö-nenër-gagek-rangahsën saga ayë rë, og Anutu rëk gevong bemala nama, gesu rëk medo mala-tumsën geving yi alam rë.’

²⁴ Log alam-denenër-gagek-rangahsën pin yik denenër gagek nebë saga. Samuel losho alam sën deneverup ggökin yi medenenër gagek rangah lo, sir pin denenër gagek raq buk sënë.

²⁵ Lob gwëbeng ham loq yah alam-denenër-gagek-rangahsën bej, begagek sën Anutu losho hil kenud lo dejuo venuh wirek lo anon raq vu ham, in nër vu Abraham bë, ‘Hong mewis ti rëk natu mehö semusemu bedok vu alam pin vu dob.’ ²⁶ Yönon, Anutu kwa vo hil alam Yuda mugin, lob ggooi nalu Yesu raq bevong yam in bë gevong semusemu vu hil. Log semusemu sënë nebë hil pin ti ti ngo gevuu hil nipaya na bagërin hil nom vu yi.”

4

Detung Pita Luho Jon Ya Karabus

¹ Pita luho Jon nahën denenër gagek vu alam, log alam-denekò-seriveng losho mehö sën negin alam loq dub-vabuung-böp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup. ² Ahëj sengën vu luho in luho denenër gagek rangah vu alam bë Yesu kedi raq yah vu bedub.

³ Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo karabus in sehuk luk, gemëm bë monbuk lom degevong gagek vu luho. ⁴ Rëk mu alam ngahisekë sën dengo luho hir gagek lo devong ving, bederevuh yam ving alam muginsën besir 5,000 raq.

Devong Gagek Vu Pita Lu Jon Raq Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem. ⁶ Alam-denekò-seriveng hir ggev böp Anas, geKayapas luho mehöti arë nebë Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedeloḵ tepëḵ in luho bē, “Melu vong ngaa sagi raḵ re niwëëḵ-a? Ma re vong meluu yam-a?”

⁸ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Pita ayo lom nër vu sir bē, “Ham ggev los alam teta vu Israel! ⁹ Gwëbeng ham maḵ bē doḵ tepëḵ in aluu in ngaa nivesa sën alu hevong vu mehö vaha nipaya-ë. Maḵ ham bē jaḵ mehö sën nivesa raḵ agi degwa ni? ¹⁰ Nabë nebë saga, og mëm alu hevongin bē ham jaḵ ni balam Israel pin deḵ ni geving nabë: Yesu Kerisi Nasaret niwëëḵ vong mehö sagi benivesa raḵ los dahis begwëbeng nare ham malamin. Ham sis mehö saga bediḵ raḵ ḵelepeḵo*, rëḵ Anutu nër bekedi raḵ yah ggëp bedub. ¹¹ Yönon!

‘Ham alam sën denelev beggang lo nimin lëlin gelöng ti sënë.

Rëḵ mu netu gelöng niwëëḵ beggang nyëḵetu yi.’

Og gelöng saga yḵ Yesu. ¹² Su mehö ngwë yoh vu bē doḵ vu hil rë. In vu dob pin og Anutu su tato arë agga ngwë vu hil bē rëḵ geḵo hil nah vu yi rë.”

¹³ Dengo bē Pita luho Jon denër rangah niwëëḵ, lob deranga nemaj in deraḵ ni bē luho su deluḵ dub rë, gaḵ luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rëḵ deraḵ ni bē wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehö sënë nare ving luho gedelë bē navi nivesa raḵ yönon, lob su deyoh vu bē denanër gägeḵ ti doḵ nah vu luho rë. ¹⁵ Lob alam ggev denër vu lööho bē lööho degeto dena doḵ rë.

Lob lööho to deya, log mëm yö yah desap sir raḵ medenër bē, ¹⁶ “Rëḵ hil gevong va vu mehö luu saga? Luho devong ngaa böp sënë balam vu Yerusalem pin deraḵ ni, om hil su ayoh vu bē rëḵ abun gägeḵ saga rë. ¹⁷ Gaḵ gägeḵ saga rëḵ na menoh vu alam pin, om hil nanërin luho niwëëḵ nabë luho su dena denanër gägeḵ jaḵ Yesu arë saga vu mehö la gökin.”

¹⁸ Lob detahi luho yom bemëm denër vu luho bē luho su na denanër gägeḵ jaḵ Yesu arë, beluho su detahu gägeḵ sënë vu alam. ¹⁹ Rëḵ Pita luho Jon denër yah vu sir bē, “Nabë alu gevuu Mehöböḵ yi gägeḵ sënë na galu sepa doḵ ham gägeḵ, og maḵ Anutu rëḵ gelë aluu nivesa? Ham ngo kwamin bo saga rë. ²⁰ Alu su ayoh vu bē rëḵ ayemin nama rë. Gaḵ alu rëḵ nanër gägeḵ rangah jaḵ ngaa pin sën alu halë los hango lo!”

²¹ Lob ggev lo devong gägeḵ raḵ luho niwëëḵ ggökin, log mëm delëëin luho beluho deya. Alam ggev deggöneng in alam, in sir pin denëḵo Anutu arë raḵ in ngaa sën luho devong agi, lob su kwaj ḵo aggata ti in bē debo vanë vu luho rë. ²² Gemehö sën luho devong ngaa böp raḵ yi benivesa raḵ lo, yi ta mehödahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Raḵ Bë Anutu Bo Niwëëk Vu Sir Medenanër Gagek Rangah

²³ Devong luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenër alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta hir gagek pin vu sir. ²⁴ Dengo ggovek, log sir pin ayoj timu gedejom raḵ vu Anutu bë, “O Mehöböp, ngo getung dob los yagek los loo bengaa pin sën denedo loḵ lo. ²⁵ Wirek hong Anon Vabuung vong gagek ti verup loḵ hong hur Davit avi, sën he ḵenumin lo, nebë:

‘Nebë va sën alam-yu-ngwë ahëj sengën pangsen rot,
gemehönon la medo denevengwëng yah nenga meris mu-
e?’

²⁶ Alam-los-bengöj vu dob sënë pin kedi dero sir in degevong begö,
log alam böp pin desupin sir medevengwëng raḵ begö
in bë dedahun Mehöböp luho Mehö sën ggoin raḵ in bë
geḵo hil nah lo na.’

²⁷ Yönon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwë,
galam Israel, bedevengwëng yah nenga nebë saga ggëp nyëg
böp Yerusalem in bë dedahun hong hur vabuung Yesu na.
Mehö sën wirek gehoin yi raḵ lo. ²⁸ Dejoo gagek revuh ti
nebë saga in bë degevong ngaa sën wirek geduu gagek ahon
niwëëk bë rëḵ anon jaḵ lo. ²⁹ Om Mehöböp, ngo kwam bo
gagek maggin pin sën bë degevong-ë rë megedoḵ vu hong hur
he, log gwevong niwëëk vu he in he nanër hong gagek rangah,
gehe su agöneng. ³⁰ Gebër nemam niwëëk jaḵ begwevong
alam niraksën nijvesa jaḵ, log gwevong ngaa böp los huk
aggagga jaḵ hong hur vabuung Yesu arë.”

³¹ Nahën denejom raḵ nebë sënë, log beggang sën desupin
sir loḵ lo ggee böpata gAnon Vabuung yam ggërin ayoj, lob
mëm denenër Anutu yi gagek niwëëk ata gesu deneggöneng
rë.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo ahëj los ayoj neya
timu vu sir vewen vewen ving. Su mehöti lë yi ngaa ti benër
bë, “Sagik sa ngaa!” rë, gaḵ hir ngaa pin saga sën tu sir pin hir
ngaa.

³³ Lob sinarë nyëdahis lo denenër gagek rangah bë Mehöböp
Yesu kedi raḵ ggökin, lob hir gagek saga los niwëëk balam pin
deneḵo arëj raḵ. ³⁴ Sir ti su raḵ vu in nos los ngaa ti rë, in
sir sën deyoh vu dob los beggang lo pin denevo vu alam vahi
medeneḵo monë raḵ. Deneḵo monë raḵ, ³⁵ lob devo vu sinarë
nyëdahis lo medenëgin, loḵ mëm sinarë denevo ggelek alam
sën deneraḵ vu in ngaa lo.

³⁶ Mehöti nedo, arë nebë Yosep, lob sinarë denër ggev ngwë raḵ yi nebë Barnabas. Arë sënë degwa nebë mehö nelev horek in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros. ³⁷ Lob yi dob len ti neggëp Yerusalem, lob vong bemehöti bago, lob ḵo monë saga beya mevo vu sinarë lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehö ngwë nedo arë nebë Ananias, gevenë arë nebë Sapira. Lob Ananias vong yi dob len ti bemehö la debago. ² Rëḵ luho venë devengwëḅ loḵ ti, lom devun monë saga vewen betu luho yö hir ngaa. Log Ananias ḵo vewen beya mevo vu alam sinarë genër bë monë sën lo yḵ pin sënë.

³ Loḵ Pita nër vu yi bë, “Ananias, Satan nare loḵ ayom begevun dob sagi yi monë vahi gegetetuhin Anon Vabuung. ⁴ Wirek sën su debago dob rë lo, og yḵ ngo hong ngaa! Log debago om maḵ monë saga netu hong ngaa in bë gwegin megwewong noh vu kwam. Ma re nër vu hong bë gwewong paya nabë sënë? Su gelah monë sënë vewen vun in mehönon mu rë, gaḵ gelah vun in Anutu!”

⁵ Ananias ngo gägek sagi, lob diḵ pevis beto neggëp, lob alam sën vare denelë lo deggöneng böpata rot.

⁶ Lob alam maḡëm kedi debom loḵ tob beya delev. ⁷ Ggovek gehes mala löö ggovek ya, log Ananias venë verup yam beggang ayo, lob su raḵ ngaa sën töḵ vu regga lo ni rë.

⁸ Lom Pita loḵ tepëḵ vu yi bë, “Maḵ yḵ melu ḵo monë yoh vu sën raḵ dob saga ma ma?”

Loḵ avëh nër yah bë, “Eë-ë! Yoh vu! Alu haḵo nebë saga!” ⁹ Rëḵ Pita nër bë, “Melu reggam joo gägek revuh ti gemelu bë seggi Mehöböp yi Anon Vabuung-a? Om gwengo! Alam sën delev reggam lo yom denare loḵ veluung avi, om rëḵ debaḵu hong geving bena dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavëh saga diḵ beto neggëp loḵ Pita vaha, lob alam maḡëm deloḵ yam beggang ayo medelë bë avëh diḵ meneggëp, lom devaḵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sën denḡo gägek agi deggöneng böpata rot.

Ngaa Böp Aggagga Verup

¹² Lob sinarë nyëdahis devong ngaa böp aggagga raḵ alam vahi besir pin denelë, lob mëm alam sën denesepa loḵ Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir loḵ dub-vabuung-böp nengagelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deḵo arëj raḵ, rëḵ deggöneng gesu desupin sir ya ving sir rë. ¹⁴ Rëḵ alam maluh los avëh

ngahisekë ayoj ya timu vu Mehöböp bederevuh yam ving yi alam, bedetu yu böpata rak.

¹⁵ Lob tum denevaķu alam nijraksën meyam debë neggëp loķ kanyë los bëk loķ aggata, lob denebë sir ti ti ya ya in bë Pita geto mena, og hes gelu ķenu na mejaķ sir. ¹⁶ Galam vu nyëg pin sën denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Deneķo alam nijraksën ving alam sën memö nipaya gwang ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa rak yah ggökin.

Angër Ko Sinarë Lo Vër In Karabus

¹⁷ Nebë saga lob alam-deneķo-seriveng hir ggev böp losho yi alam Sadukai* pin denelë Yesu yi alam paya, ¹⁸ om dejoo gagek lob kedi dejom sinarë nyëdahis lo ahon bedetung sir luķ ya karabus. ¹⁹ Rëķ Mehöböp yi angër yam tahinin reping in sir buk vuheng, log ķo sir to meyah dobnë genër bë, ²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-böp ķatum ayo beham tateķin gagek vu alam pin nabë degevang nabë sënë in denatu mewis medemedo malaj-tumsën.”

²¹ Dengo gagek saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-böp bedetateķin gagek vu alam. Getum alam-deneķo-seriveng hir ggev böp losho yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denër gagek ya beggang karabus bë degeķo sinarë nam.

²² Lob hir hur deloķ ya beggang karabus, rëķ sinarë su denedo rë. ²³ Lob yah denër vu sir bë, “He halë beggang karabus yi reping rëķ desis loķ beniwëëk gahëvavu denare medenegin. Lob he tahinin, rëķ he su atoķ rak mehöti genedo beggang ayo rë.”

²⁴ Lob hir ggev sën negin alam loķ dub-vabuung-böp lo losho alam-deneķo-seriveng hir ggev dengo gagek saga, lob kwaj ya ngahisekë bedenesero degwa. ²⁵ Loķ mehöti ya verup vu sir benër bë, “Alam sën ham tung sir ya karabus lo denare dub-vabuung-böp ķatum ayo medenetateķin gagek vu alam.”

²⁶ Lob hir ggev sën negin alam loķ dub-vabuung-böp lo, losho ahëvavu la, ya deķo sir. Rëķ su desis sir gederot rë gema. In deneggöneng in alam bë rëķ detengwa sir jaķ gelöng.

Sinarë Su Deneggöneng In Kaunsor Rë, Gedenenër Gagek Rangah

²⁷ Deķo sir yam medevarah sir nare vuheng loķ kaunsor lo malaj, galam-deneķo-seriveng hir ggev böp nër vu sir bë, ²⁸ “He nër niwëëk ata vu ham bë ham su na nanër bengö saga rangah vu alam, rëķ ham nevong in va? Ham nenër gagek saga ya meyoh vu Yerusalem pin beham vongin bë gwëķo gagek jaķ nom he nabë he sis mehö saga mediik!” ²⁹ Rëķ Pita losho sinarë saga denër yah vu sir bë, “He bë sepa doķ Anutu

yi gagek namugin, gemehönon hir gagek gëp tamusën! ³⁰ Ham vong paya vu Yesu beham sis yi raq kelepeko*, rëk hil kenud hir Anutu nër mekedi raq yah. ³¹ Anutu qo yi raq yah vavunë betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geko hil nah vu Anutu, gevongin gërin hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na. ³² He halë ngaa pin saga, om sën he nanër rangah gAnon Vabuung sën Anutu vong vu alam sën nengaj yes vu yi gagek lo tatekin gagek sagi ving.”

Gamaliel Nër Bë Alam Kaunsor Denahubin Sinarë

³³ Kaunsor lo denqo yi gagek saga lob ahëj sengën pangsen rot gedevongin bë dengis sinarë pin saga medenadiik. ³⁴ Rëk kaunsor ti arë nebë Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengö. Alam pin ahëj neving yi rot los deneko yi raq. Lob kedi menër vu sir bë degevonq sinarë geto dena dobnë teka rë, lob to deya.

³⁵ Log nër vu kaunsor pin bë, “Ham alam Israel! Bë ham gwevong ngaa ti vu alam sënë, og maq ham ngo kwamin bo nivesa rë. ³⁶ Ham raq ni bë wirek mehöti arë nebë Tiudas kedi benër bë, ‘Sa, sa mehö los nig wëek böpata!’ Lob alam raq neggëp alam mehödahis ti (400) yah detamuin yi. Rëk desis yi bediik, log alam sën denetamuin yi lo deveya beya depalët loq geyi huk vës bemala maya verök yi. ³⁷ Log tum buk sën kiap böp nekevu mehönon arëj lo lob Yudas vu Galilea kedi raq beko alam vahi yah detamuin yi. Rëk desis yi ving bediik, log alam pin sën denetamuin yi lo deketëkin sir bemaya. ³⁸ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham göneng in alam saga, geham naqööq gedemedo rë. Nabë yö denevong huk yoh vu mehönon kwaj, og rëk noh paya bebës. ³⁹ Gaq nabë degwa neggëp vu Anutu yönon, og ham su yoh vu bë rëk kwepë sir rë, om ham gwegin ham in ham su ngis begö vu Anutu!”

Sinarë Kwaj Vesa In Devong Nimumsën Vu Sir In Yesu Arë

⁴⁰ Lob devong ving Gamaliel yi gagek saga, gedetahi sinarë pin loq yah bedeveek sir, log denër niwëek vu sir bë su denanër Yesu bengö rangah log delëein sir medeya.

⁴¹ Lob mëm devuu kaunsor ya geto deyah dobnë, lob kwaj vesa rot in Anutu qo sir raq belë sir bë deyoh vu bë alam degevonq benij namum in Yesu arë. ⁴² Lob medo denetatekin gagek rangah loq dub-vabuung-böp gelok beggang la yoh vu buk pin. Beyö medo denenër Yesu Kerisi bengö rangah gaq su denevuu rë.

6

Deggooin Alam Nemadvahi-bevidek-luu Raq In Dedok Vu Sinarë Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahisekë raḵ, lob sir vahi sën denevengwëṅ Grik ayej lo ahëj sengën vu vahi sën denevengwëṅ alam Yuda ayej* lo. Ahëj sengën raḵ degwa nebë sënë: Alam sën denevengwëṅ Grik ayej lo denenër bē, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hōmin avëh alov lo rē.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevidek-luu muginsën desupin Yesu yi hur lo pin yam medenër vu sir bē, “Bē he gevuu Anutu yi gāgek na gehe bo nos gelek, og su yoh vu rē! ³ Arig lo! Ham ngo gooin ham alam nemadvahi-bevidek-luu jaḵ rē. Sir sën alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loḵ sir niwëek lo, gesir sën los kwaj lo. Lob mēm hil gevong medegegin huk sagi. ⁴ Gaḵ heḵ ngo rēḵ medo in najom jaḵ noh vu buk pin los tatekin Anutu yi gāgek mu.”

⁵ Alam pin ahëj ving gāgek saga, lob deggooin Stepan, sën mehō yō nevonḡ ving niwëek ata gAnon Vabuung nedo niwëek ving yi lo. Log deggooin Pilip luho Prokorus ga, Nikanor luho Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wirek yi alam-yu-ngwë ti rēḵ ggërin yi beloḵ ya metu alam Yuda ti. ⁶ Devarah alam saga loḵ sinarë malaj, log dejom raḵ gedebë nemaj raḵ sir.

⁷ Log Anutu yi gāgek ya meyoh vu nyëḡ pin, balam ngahisekë detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneḵo-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devong Gāgek Vu Stepan

⁸ Anutu vonḡ semusemu los niwëek böpata vu Stepan, lob nevonḡ ngaa böp aggagga balam denelë. ⁹ Rēḵ alam vahi kedi desis begō raḵ gāgek yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenër hir dub-supinsën-yi saga nebë alam sën devo sir vër in mehō ngwë nemaj ggovek lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving. ¹⁰ Rēḵ su deyoh vu bē dekeyëh Stepan yi gāgek rē, in Anon Vabuung yō vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monë vu mehō la in bē denanër gāgek kuungsën jaḵ Stepan nabë, “He hango bē nenër gāgek pelësën raḵ Moses lu Anutu!” ¹² Alam saga devong balam teta los alam-horek-yi galam pin ahëj sengën vu raḵ saga, lob mēm sir yō depesong medejom Stepan ahon bedeko ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehō la in bē denanër gāgek kuungsën jaḵ yi lom denër bē, “Mehō saga nenër gāgek nipaya raḵ dub-vabuung-böp sënë, gerak Moses yi horek. ¹⁴ He hango mehō saga nër bē, ‘Yesu Nasaret saga rēḵ kevoḵ dub-vabuung-böp

* **6:1:** Vu nyë dahis og alam Yuda denevengwëṅ Hibru ayej lob Anutu yi kapiya mugeng neggëp loḵ Hibru ayej. Rēḵ verup loḵ Yesu yi buk og ayej Hibru sënë pekwë yi bedenener arë nebë Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rēḵ yōohu teka.

sënë gepekwë gagek wirek hen sën Moses vong vu hil lo benatu agga ngwë jak.’ ”

¹⁵Lob kaunsor pin detung malaj rak Stepan niwëek ata, lom delë mala nikapiik rak nebë angër ti.

7

Stepan Tatekin Gagek Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-denek-seriveng hir ggev böp loḵ tepëḵ bē, “Gagek sagi yönon-a?”

Lob Stepan nër yah bē, ² “O arig lo, amag lo! Ham gwengo rē! Wirek hil dobahē Abraham nahën nedo Mesopotamia gesu ya Haran rē, lob vu buk saga niwëek ala Anutu tōḵ vu yi. ³ Lom nër vu yi bē, ‘Gwevuu hong dob los hong alam na gegena nyëḡ len ti sën sëḵ tato vu hong.’

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diiḵ ggovek, loḵ mēm Anutu vong yi yam nedo nyëḡ sën gwëbeng hil nado loḵ agi. ⁵ Rëḵ Anutu su vo dob sënë len mahen teka vu Abraham in bē yö gëgin menatu yi ngaa niröp rē, gema. Rëḵ Anutu nër bē tamusën og rëḵ bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rëḵ mu, loḵ buk sën Anutu nër gagek vu yi agi, og Abraham nalu ma. ⁶ Log Anutu nër ving bē, ‘Hong mewis rëḵ na demedo alam-yu-ngwë hir dob. Lob rëḵ denatu alam-yu-ngwë saga hir hur bededeginengin sir jak huk karabus noh vu ta jak gëp alam mehödahis ti (400). ⁷ Rëḵ mu tamusën, og sëḵ gevong nyëvewen vu alam-yu-ngwë saga sën rëḵ dedeginengin hong mewis rak maggin böp lo. Loḵ mēm rëḵ degevuuy nyëḡ sagi na, gedenam denajom jak vu sa gëp sagi.’

⁸ Lob Anutu joo gagek vu Abraham bē gerah* nalu maluh lo navij. Lob nahub rē loḵ Abraham ḵo nalu Isaak, lob neggëp rot beyah verup loḵ buk sën netu nemadvahi-bevidek-löö sën ata ḵo yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak vong nebë sënë vu nalu Yakop ving, geYakop vong vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebë saga ving. ⁹ Rëḵ hil degwa lo saga denelë arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwë bedebago yi. Bedëḵo medeya Ejep betu Ejep ti yi ngaa meris. Rëḵ Anutu nedo ving yi, ¹⁰ meloḵ vu yi, beḵo yi vër vu ngaa nipaya pin sën deginengin yi lo. Vong semusemu los kwa böpata vu yi loḵ Ejep hir mehō-los-bengö Parao mala belë. Lob tum Parao tung yi tu ggev yuseḵë vu Ejep benëgin Parao yi beggang lu ngaa pin.

¹¹ Lob nahub rëḵ meyip böpata neggëp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin böpata tōḵ vu sir, behil ḵenud lo su deyoh vu bē denatōḵ vu nos rē. ¹² Rëḵ Yakop ngo bē nos nedo Ejep, lob vong hil ḵenud lo deya nos beron muginsën. ¹³ Ggovek

ya loḵ sireḵ deyah netu beron luu, lob mēm Yosep nēr yi rangah vu ari lo bē, ‘Ham arimin sa Yosep.’ Lob mēm Parao raḵ ni bē Yosep yi alam sir. ¹⁴ Lob Yosep vong gagek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis löö benemadluho menemadvahi (75). ¹⁵ Lob Yakop luḵ meya nedo Ejep bediik, log hil ḵenud lo denedo bedediik ving. ¹⁶ Lob deḵo navij yom Sekem beyah debē loḵ waaḵ sēn wirek Abraham bago vu alam Hamor raḵ monē betu yi waaḵ bedub lo.

¹⁷ Lom buk sēn bē Anutu gevong ngaa sēn wirek nēr vu Abraham bē rēḵ gevong lo neggovek in bē natōḵ nam rangah, lob alam Israel deverōng bedeggērin nyēg Ejep. ¹⁸ Beggovek, loḵ Ejep hir mehō-los-bengō mewis ti verup, lob su raḵ Yosep yi huk nivesa sēn nevong lo ni rē. ¹⁹ Om sēn nevong rii raḵ hil alam, genevong huk ḵarabus vu hil ḵenud lo. Geniwēek rot bē dejuuk naluj maluh niḵōḵ lo na demedo dobnē medenadiik.

²⁰ Loḵ nahub rē, loḵ Moses ata ḵo yi loḵ buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalangeri rot. Lob ata lu ama degin yi loḵ beggang ayo yoh vu kwev löö. ²¹ Loḵ mēm ya debē yi loḵ bēl nenga, loḵ tum Parao nalu avēh ḵo yi ya menegin nebē sēn yō nalu.

²² Lob Moses luḵ dub ving Ejep hurmahen bedenetahu yi loḵ alam Ejep hir gagek los kwa pin, lom tum netu mehō los kwa-sevērinsēn-yi genevong huk los niwēek ving. ²³ Ggovek geMoses yi ta tu mehōdahis luu raḵ, lob kwa vo bē na gelē yi alam Israel. ²⁴ Lom tōḵ raḵ Ejep ti genevasap Israel ti, lob loḵ vu Israel ti sagi bevong nyēvewen loḵ yah nipaya saga vu besis Ejep ti saga mediik. ²⁵ Moses kuung bē rēḵ yi alam kwaj bo yi nabē Anutu vong yi yam in bē doḵ vu sir. Rēḵ ma gesu kwaj nevo nebē saga rē.

²⁶ Loḵ heng to lob Moses yah verup betōḵ vu Israel luu geluho denesis sir. Lob vongin bē gevong beluho ayoj nakul gebegō gēp, om nēr bē, ‘Alam-a! Melu arimin ham lo! Rēḵ nebē va sēn melu nevong paya vu ham-ē?’ ²⁷ Rēḵ mehō sēn vong paya vu ari lo ruuk Moses yah genēr bē, ‘Re nēr vu hong bē genatu he ggev los mehō sēn gebo nyēvewen vu he?’ ²⁸ Maḵ bē gengis sa nabē sēn gesis Ejep ti bediik veseveng lo?’ ²⁹ Nēr bē saga lob Moses ggōneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyēg. Lob mēm rēḵ ḵo nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehōdahis luu ggovek ya, loḵ mēm angēr ti tato yi vu yi neggēp nyēg-yumeris dus vu ḵedu Sinai. Angēr los nengwah daggen loḵ nare ḵele teka niggin ggin. ³¹ Lob Moses lē lob kwa ya ngahiseḵē in ngaa sēn tōḵ vu yi. Lob ya dus in bē gelē nivesa, lob Mehōbōp aye nēr bē, ³² ‘Sa Anutu sēn ḵenum

lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.' Lob Moses lëk beggöneng bë su gelë.

³³ Lob Anutu nër vu yi bë, 'Genakah suu vër in vaham. In nyëg sën genare loḵ aga og nyëg vabuung. ³⁴ Sa halë huk nipaya los maggin pin sën dedeginengin raḵ sa alam vu Ejep, lob gwëbeng seluḵ yam in bë sa kevelekin sir los gaḵo sir vër vu ngaa maggin. Om kwedi jaḵ! Sa bë gevong hong megenah Ejep.' ³⁵ Yiḵ Moses saga sën wirek deruu demij vu yi gedenër bë, 'Re tung hong bë genatu ggev böp los mehö sën gebo nyëvewen vu he?' lo. Rëḵ Anutu vong yi yah in bë natu hir ggev los kevelekin sir vër, om sën vong bangër sënë töḵ vu yi loḵ kele mahen teka sën lo in bë bo niwëëk vu yi.

³⁶ Log yiḵ Moses saga sën vong ngaa böp aggagga vu sir vu Ejep, loḵ ḵo sir vër beli sir beya deyoh Loo-ḵöḵ vuheng meya deḵo loḵ nyëg-yumeris yoh vu ta mehödahis luu.

³⁷ Log yiḵ Moses saga sën nër vu alam Israel bë, 'Anutu rëḵ gevong ham ti natu mehö-nanër-gägek-rangahsën nabë sa.'

³⁸ Log desupin sir ggëp nyëg-yumeris, lob yiḵ Moses saga sën ya nedo ḵedu Sinai ving angër bevengwëng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil ḵenud lo, lob ḵo Anutu yi gägek mala-tumsën-yi bevong vu hil, ³⁹ rëḵ hil ḵenud lo nij lëlin yi gedekeyëh aye bederuuk yi gekwaj vo bë denah Ejep.

⁴⁰ Lom denër vu Aaron bë, 'Gesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sën ḵo he vu Ejep meyam lo maḵ ya tena? He dugin!' ⁴¹ Lom mëm desemu burmakau nalu maluh ti ḵenu raḵ goor betu anutu-kuungsën gedenetung seriveng vu. Log ahëj nivesa in ngaa sën yö desemu raḵ nemaj agi. ⁴² Rëḵ Anutu ruu demi vu sir in denejom raḵ los ayej loḵ hes los kwev gebetuheng pin sën denedo yaḵek babu lo, yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

'Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehödahis luu vu nyëg-yumeris,

lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.

Maḵ saga ham vong vu sa? Ma!

⁴³ Ham vaḵu anutu-kuungsën Molok yi dub sël ving anutu-kuungsën Rompa yi betuheng ḵenu.

Ham semu ngaa ḵenu pin saga in bë ham najom jaḵ vu los gwëḵo arëj jaḵ,

om sëḵ gevong nyëvewen vu ham,

besëḵ gevong beham kwesuu nyëg böp Babulon*
mena medo ḵarabus vu nyëg adingnë.'

⁴⁴ Wirek hil kenud denedo nyëg-yumeris, lob hir dub sël nedo. Saga sën Anutu yi dub sël getato bë nedo ving sir, lob desemu yoh vu sën Anutu nër tato vu Moses bë gevang lo.

⁴⁵ Ggovek loḵ hil kenud lo deyam ving Yosua in bë degeḵo alam-yu-ngwë hir dob, lob Anutu loḵ vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deḵo dub sël sën amaj vo vu sir lo sepa, beyam detung nedo rot beberup loḵ Davit yi buk.

⁴⁶ Loḵ mëm Anutu nelë Davit nivesa, lom Davit jom raḵ vu bë rëḵ dev dub ti vu Yakop yi Anutu. ⁴⁷ Rëḵ ma geneggëp rot bemëm nalu Solomon rëḵ lev. ⁴⁸ Rëḵ mu Mehö-gayeheng Anutu su nedo loḵ dub sën mehönon denelev raḵ yö nemaj lo rë. In mehö nenër-gagek-rangahsën nër bë:

⁴⁹ ‘Mehöböp nër bë sënë:

“Yagek netu sa sëa sën sa nado raḵ,

gedob saga netu ngadoheng sën sa nehebë vahag raḵ lo.

Om re yoh vu bë dev dub ti vu sa in bë sa sewah dok-a?

⁵⁰ Ma ham kuung bë sa nemaḵ su tung ngaa pin sënë rë?” ’

⁵¹ Ham alam ayomin niwëëk. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon Vabuung yoh vu buk pin nebë sën ham kenumin lo deneruuk wirek lo. ⁵² Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti tena sën ham kenumin lo su denevong paya vu yi rë? Ma! Desis alam sën denenër gagek rangah bë mehö yohvu Yesu rëḵ nam lo bedediik. Lob yi saga yam, rëḵ ham tato yi vu alam-begö-yi medesis yi bediik. ⁵³ Angër denevo Anutu yi horek vu ham rëḵ ham su nesepa loḵ rë.”

Detengwa Stepan Raḵ Gelöng Mediik

⁵⁴ Dengo gagek sagi, lob gagek sagi gelu ayoj rot. Lom deneköo nyëj, gahëj sengën böpata rot vu Stepan. ⁵⁵ Rëḵ Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala raḵ yagek niwëëk ata benelë Anutu niḵapiik, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa. ⁵⁶ Lob tahi bë, “Om ham gwengö rë! Sa halë bë yagek tatekin yi, log Mehönon Nalu nare loḵ Anutu nema vesa!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur raḵ gedemir nengaj, log sir pin kedi deserög meya dejom Stepan ahon, ⁵⁸ gederot yi medeḵo medeya Yerusalem katum degwa dobnë, log mëm detengwa yi raḵ gelöng bediik. Lob alam sën denër gagek kuungsën raḵ yi lo dekah hir tob mugin bedetung menedo loḵ mehö magëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo neḵin, ⁵⁹ log mëm ya detengwa Stepan raḵ gelöng. Nahën denesis yi raḵ gelöng, log pevis mejom raḵ bë, “Mehöböp Yesu! Gweḵo sanoḵ nöḵ vu hong!”

⁶⁰ Lom tung lus luḵ getahi bë, “Mehöböp, su gebo dok nah hir ngaa nipaya sënë!” Log diik ya.

8

Saulus Nevong Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo gadu loḵ sir in desis Stepan mediik. Lob vu buk saga alam dekedu in bē debo maggin bōpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem medebasap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin deveya medeketēkin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarē nyēdahis mu yō nahēn denedo nyēg bōp Yerusalem. ² Galam vahi sēn denesepa loḵ Anutu yi gāgek medenero lo, sēn mēm delev Stepan gedesu bōpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bē kevoh Yesu yi alam benama na verōḵ yi, lob nesepa loḵ beggang pin beneloḵ ya beneḵo maluh gavēh ving, benedadii sir ya ḵarabus.

Denēr Bengō Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sēn deveya medeya jeggin jeggin lo denēḵo loḵ rot beya denenēr Bengō Nivesa yoh vu nyēg. ⁵ Pilip luḵ meya nyēg bōp ti vu distrik Samaria, lob nēr Kerisi vu sir. ⁶ Alam ngahiseḵē dengo yi gāgek los delē ngāa bōp sēn nevong lo, lom debē nengaj vu yi pang sēn. ⁷ In denelē gememō nipaya sēn negwang ya alam ngahiseḵē ayoj lo dengeēḵ geto deya in sir. Log alam ngahiseḵē seḵēj neselōngin, gevahaj nipaya, og nijvesa nerak. ⁸ Lom mēm alam ayoj tee yi rot vu nyēg saga.

⁹ Lob mehōti arē nebē Simon nedo saga, beyi mehō nerob alam los nevong yeseḵ lu ngāa aggagga, menevong balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedenēr bē yi mehō bōp ti. ¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwēek bē degengo yi gāgek, lob denenēr bē, “Mehō saga ḵo Anutu niwēek bōpata yōnon!” ¹¹ Nijwēek in bē degengo yi gāgek in nerob alam buk ngahiseḵē los nevong yeseḵ medenelē yi ngāa bōp nebē sēnē, lob kwaj neya ngahiseḵē.

¹² Loḵ tum mēm Pilip nēr Bengō Nivesa raḵ Anutu-yi-nyēg los nēr Yesu Kerisi bengō rangah, lom maluh los avēh pin devong ving bederipek bēl. ¹³ GeSimon vong ving nebē saga ving beripek bēl, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelē ngāa bōp aggagga ngahiseḵē sēn Pilip nevong lo, lob kwa neya ngahiseḵē.

¹⁴ Log tum alam sinarē sēn nahēn denedo Yerusalem lo dengo bē alam Samaria* deḵo Anutu yi gāgek raḵ, lom devong Pita lu Jon deya vu sir. ¹⁵ Luho deluḵ meya deto, lom dejom raḵ vu Anutu in bē gevong Anon Vabuung vu alam sēn denevong ving lo. ¹⁶ In Anon Vabuung su loḵ yam ggērin ayoj rē, geyō nahēn. Gaḵ yik deripek bēl raḵ Yesu arē mu. ¹⁷ Om luho debē nemaj raḵ sir, lom mēm Anon Vabuung loḵ yam ggērin ayoj.

¹⁸ Lob Simon lē bē sinarē luho debē nemaj raḵ sir bAnon Vabuung loḵ yam ggērin ayoj, lom ḵo monē ya vu luho ¹⁹ genēr bē, “Melu bo niwēek saga vu sa geving, in nabē sa gebē nemag jaḵ mehōti, og Anon Vabuung doḵ nam gērin yi.” ²⁰ Rēḵ Pita

nër vu yi bē, “Höm monë mala nama na verök yi, behong geving! In gekuung bē geyoh vu bē gebago Ngaa sën Anutu vong nyëmasën vu hil lo jak monë! ²¹ Su rëk gedok vu he in huk sënë geving rë, in Anutu lë bē ayom nipaya. ²² Om gegwërin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenajom jak vu Mehöböp in kevoh hong ngaa nipaya sën neggëp loğ ayom aga na. ²³ Sa halë bē ayom sis yi pangsën, gengaa nipaya loğ nare ayom bejom hong ahon.”

²⁴ Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bē, “Om maam melu ngo najom jak vu Mehöböp in mëm dok vu sa gengaa sën melu nër lo ti su natök vu sa!”

²⁵ Lob sinarë luho saga denër Yesu rangah bedevong Mehöböp yi gägek yoh vu alam, log mëm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggang-bu ngahisekë vu distrik Samaria ggëp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

²⁶ Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bē, “Kwedi gena los ahë sën aggata nevu Yerusalem geya nehöö ayo Gasa. Aggata sën neyoh ya nyëg-yumeris lo.”

²⁷ Lob Pilip kedi rak meya. Loğ mehö nyëg ngwë ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avëh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, benegin yi monë los yi kupek nivesa vesa pin. Mehö sënë ya mejom rak vu Anutu ggëp Yerusalem geyom to aggata meneyah. ²⁸ Medo netevin mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi kapiya rak yi karis meyom to aggata vuheng in bē nah mena yi nyëg. ²⁹ Lob Anon Vabuong nër vu Pilip bē, “Gena dus vu karis saga megena geving!”

³⁰ Lob Pilip serög meya dus vu, lob ngo bē mehö saga netevin mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi gägek, lob loğ tepëk in yi bē, “Mağ gägek sën genër aga, mağ gerağ degwa ni ma ma?”

³¹ Loğ mehö saga nër yah vu Pilip bē, “Bë mehöti su tatekin vu sa rë, og sëğ jak degwa ni nabë va?” Lob nër vu Pilip bē, “Gejak nam vavunë balu ajağ karis mana!”

³² Gägek sën neggëp loğ Anutu-yi-kapiya bemehö-ë netevin lo sënë:

“Deli yi yam nebë sën deneli sipsip yam in bē dengis menadiik, gesu nevengwëng rë.

Nebë sën denekeping sipsip nalu niviiis, rëğ su nesu rë.

³³ Devong nimumsën rot vu yi, rëğ mehöti su kedi rak melok vu yi menër yi gägek mero rë gema.

Ma rëğ yi mewis tena in hil nanër rë?

In desis yi mediik pevis bemala ma gesu nedo dob rë.”

³⁴ Lom avëh-los-bengö yi hur sënë nër vu Pilip bē, “Getatekin vu sa rē! Mehö-nenër-gägek-rangahsën nër gägek sagi raḅ re? Yö nër raḅ yi, ma nër raḅ mehö ngwē?”

³⁵ Lob Pilip tatekin Anutu yi gägek dus ti saga genër Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi. ³⁶ Ggovek geluho medo denetetu aggata medeneya beya deto bël ti, lob mehö saga nër bē, “Gwelē! Bël neggëp! Yoh vu bē gejipek sa ma ma?”

³⁷ [Loḅ Pilip nër yah vu yi bē, “Bē gevong ving anon loḅ ayom, og mēm!” Rēḅ bē, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bē Anutu nalu yi!”] ³⁸ Lob mēm nër bē karis bare, log luho medeluḅ ya bël, bemēm Pilip dagoo yi luḅ ya bël.

³⁹ Log luho deraḅ yom roneḅ, lob Mehöböp yi Anon Vabuung ḅo Pilip ya, gemehö sënë su lē yi ggökin rē, rēḅ mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya. ⁴⁰ Gaḅ Pilip, og Anon Vabuung ḅo yi metōḅ ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyëḅ böp pin menër Bengö Nivesa rangah. Beya rot beya metōḅ ya Sisarea.

9

Saulus Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Mehö (Sn 22:4-16; 26:9-18)

¹ Log Saulus nahën nenër gägek los niwëëk bē gevong paya vu Mehöböp yi hur bengis sir medenadiik. Lob ya vu alam-deneḅo-seriveng hir ggev böp, ² benër vu yi bē kevu ḅapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi pin sën denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu gägek loḅ ḅapiya saga nebē, “Nabē Saulus sënë natōḅ vu maluh ma avëh la gedenesepa loḅ Yesu yi aggata, og gägek ma genaduu sir megeḅo sir nam Yerusalem.”

³ Log Saulus losho ahëvavu la deya raḅ beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vër vu yaḅek nebē davës beluḅ yam jëh raḅ sir. ⁴ Lob Saulus vës betetolin beya neggëp dob, log ngo gägek ti yam vu vavunë bē, “Saulus, Saulus! Gëvo vanë vu sa in va?” ⁵ Rēḅ Saulus nër yah bē, “Mehöböp, hong re?” Rēḅ gägek lo yom ggökin bē, “Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo. ⁶ Rēḅ mu kwedi jaḅ megena nyëḅ böp sagu, genahub rēḅ mēm mehöti rēḅ nanër ngaa sën gwevong lo tato vu hong!” ⁷ Galam sën deneya ving Saulus lo denare rēḅ denelëk besu deyoh vu bē debengwëng rē. Log denḅo gägek saga dedun rēḅ su delë bē mehöti nedo rē.

⁸ Loḅ mēm Saulus kedi nare bemala netum rēḅ nahën mala nepengipin rot, lom maam dejom loḅ nema bedeli yi ya nyëḅ böp Damaskus. ⁹ Benedo buk löö, rēḅ mu yö nahën mala ḅenod rot, log su negga nos los nenum bël rē.

¹⁰ Loḵ Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arē nebē Ananias. Lob Mehöböp tato yi vu belē nebē pesepsēn, genēr vu yi bē, “Ananias!” Rēḵ bē, “Mehöböp, sa nado-ël!” ¹¹ Lob Mehöböp nēr vu yi bē, “Kwedi gena aggata ti sēn denenēr arē nebē Aggata Niröp agu. Gena Yudas yi beggang lob mēm gedoḵ tepēḵ in Tarsus ti sēn denenēr arē nebē Saulus. Mehö sagi medo nejom raḵ ¹² genelē ngaa nebē pesepsēn bē mehöti arē nebē Ananias neloḵ ya beggang ayo mebē nema raḵ yi in bē gevong bemala natum megelē nyēḡ gökin.” ¹³ Rēḵ Ananias nēr yah vu bē, “Mehöböp, sa hango alam ngahiseḵē denenēr mehö saga bē nevong huk agga nipaya rot vu hong alam vabuung pin vu Yerusalem, ¹⁴ lob ḵo gāḡek vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev in bē naduu alam sēn ayej neloḵ hong vu agi, in bē dena ḵarabus.” ¹⁵ Rēḵ Mehöböp nēr yah vu bē, “Gena! Mehö saga og sa hur ti. Sehoo in yi raḵ ggovek ya in geḵo sa bengōḡ bena nanēr vu alam-yu-ngwē losho hir alam-los-bengōj, gevu alam Israel geving. ¹⁶ Log sengo rēḵ tato nivanē aggagga pin sēn rēḵ natōḵ vu yi jaḵ sēn nanēr sarēḡ rangah lo vu yi.”

¹⁷ Lob Ananias ya raḵ. Ya verup beloḵ ya Yudas yi beggang ayo log pevis mebē nema raḵ Saulus genēr vu bē, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sēn tōḵ vu hong loḵ aggata lo vong sa beseyam in bē malam natum gökin nah, gemēm Anon Vabuung doḵ nam ḡerin ayom.” ¹⁸ Ngaa sēn ḡḡerin Saulus mala lo ni nebē ḡel niḵepis mekehe ya pevis, log mala tum ḡökin gemēm kedi beripek bēl.

¹⁹ Log mēm Saulus gga nos bemēm niwēēk loḵ yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyēḡ böp Damaskus.

Saulus Nēr Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

²⁰ Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsēn-yi ḡḡep nyēḡ böp Damaskus benēr Yesu yi gāḡek rangah nebē, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!” ²¹ Alam pin denḡo yi gāḡek lob delēk pangsen bekenuj ya gedeloḵ tepēḵ vu sir bē, “Mehö saga maḵ sēn yik nevong paya vu alam sēn ayej neloḵ Yesu arē vu Yerusalem lo! Maḵ yik yi saga sēn gwēbeng verup agi in naduu sir sēnē megeḵo nah vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev-ē?” ²² Rēḵ Saulus kedi menēr gāḡek los niwēēk ata, lob alam Yuda sēn denedo vu Damaskus lo denḡo yi gāḡek, lom kwaj ya ngahi in tato vu sir yönon bē Yesu yi mehö sēn Anutu ḡḡoin yi raḵ netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Begö Vu Saulus Lom Veya Meya

²³ Buk ngahiseḵē ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyēḡ böp Damaskus dejoo gāḡek in bē dengis Saulus menadiik. ²⁴ Rēḵ ngō hir gāḡek saga bē vare denegin yi loḵ aggata avi pin yoh

vu buk los rangah in bē dengis yi benadiik. ²⁵ Rēk alam sēn dengo yi gāgek medenesepa loḵ lo deḵo yi buk medetung loḵ kaḍakaad medevong ggōk ya ḵatum gelōng yu vavunē vu nyēg bōp saga nenga, medesejun aggis in yi geluḵ ya dobnē beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

²⁶ Saulus yah meya betōḵ yah Yerusalem, lom vongin bē losho Yesu yi hur demedo jevuh ti, rēḵ deneggōneng in yi, in kwaj nevo bē su Yesu yi hur maluh yi yōnon rē. ²⁷ Rēḵ Barnabas ḵo Saulus beya vu sinarē nyēdahis lo, getateḵin bē Saulus lē Mehōbōp ggēp aggata benēr gāgek vu yi om sēn ggērīn yi menenēr Yesu arē rangah los niwēēk vu nyēg bōp Damaskus rot. ²⁸ Ggovek lom mēm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggēp Yerusalem. Vong huk niwēēk benēr Mehōbōp arē rangah gesu ggōneng rē. ²⁹ Nēr gāgek raḵ Yesu vu alam Yuda sēn denevengwēng Grik ayej lo ving, lob losho denemehoo sir in gāgek saga, lom desero aggata in bē dengis yi benadiik. ³⁰ Rēḵ Kerisi-yi-alam vahi dengo, lob deḵo yi bedeluḵ medeya Sisarea, bedevong ya Tarsus. ³¹ Nebē saga lom mēm Kerisi-yi-alam pin vu distrik Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemaggin su netōḵ vu sir ggōkin rē. Yesu yi huk saga niwēēk raḵ, lob yi alam pin deneggōneng in Mehōbōp gedeneḵo arē raḵ, log Anon Vabuung vo niwēēk vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahijsekē loḵ.

Pita Vong Ainas Benivesa Raḵ

³² Lob Pita ya meyoh vu nyēg pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggēp sagu. ³³ Lob tōḵ vu Luda ti arē nebē Ainas. Sekē pin selōngin beneggēp loḵ beggang ayo yoh vu ta nemadvahi-bevidek-lōō. ³⁴ Lob Pita nēr vu yi bē, “Ainas! Yesu Kerisi vong benim vesa raḵ. Om kwedi gebahinin hong ḵanyē!” Lob Ainas kedi raḵ pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delē yi, lob mēm deggērīn sir yom vu Mehōbōp.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Loḵ Yah

³⁶ Yesu yi hur avēh ti nedo Yopa arē nebē Tabita. Sēn Grik ayej nenēr nebē Dorkas lo. Lob nevong nivesa beneloḵ vu alam sēn deneraḵ vu in ngāa lo yoh vu buk pin. ³⁷ Lob loḵ buk saga niraḵ lob diik. Lob deripek yi gedebē raḵ ya neggēp beggang ayo vavunē ti.

³⁸ Lob Yopa neggēp dus vu Luda, gehur maluh dengo bē Pita nedo Luda, lob pevis medevong mehō luu deḵo dik ya vu yi bē, “Genam vu he pevis, gesu genakōpek!”

³⁹ Lob Pita ngo gāgek meya ving luho medeyah deverup lob deḵo yi ya beggang ayo vavunē. Lob avēh alov pin ya

detetup loḵ yi gevare denesu medenetato tob los röpröp pin sën Dorkas semu vu sir loḵ buk sën yö nahën nedo mala vesa lo. ⁴⁰ Rëḵ Pita ruuk alam pin saga to deyah dobnë, log yun lus log jom raḵ. Log mëm peggirin mala ya vu heljëng genër bë, “Tabita, kwedi jaḵ!” Lob avëh mala tum belë Pita gekedi nedo. ⁴¹ Pita jom loḵ Tabita nema beloḵ vu bekedi raḵ, log tahi Anutu-yi-alam los avëh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bë vesa loḵ yah. ⁴² Gageḵ saga yoh vu alam Yopa pin medengo, lob sir ngähiseḵë ayoj neya timu vu Mehöböp.

⁴³ Lob Pita nedo buk ngähiseḵë ggëp Yopa. Nedo ving Simon sën mehö nesemu ḵabi lu ngaa raḵ reggu navi lo.

10

Angër Tök Vu Kornelius Menër Gageḵ Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arë nebë Kornelius. Alam-begö-yi vu Itali hir kapten ti menegin alam mehödahis nemadvahi (100). ² Log losho yi alam pin sën denedo loḵ ti lo deneggöneng in Anutu medeneḵo arë raḵ. Nevo monë ngähiseḵë in bë doḵ vu alam Yuda sën deneraḵ vu in ngaa lo, geyö nejom raḵ vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti loḵ 3 krök sehuksën, lob lë ngaa ti nebë pesepsën meneggëp rangah rot. Lë bë Mehöböp yi angër ti loḵ ya beggang ayo vu yi benër bë, “Kornelius!” ⁴ Lob Kornelius ḵenu verup begët yi, loḵ nër bë, “Mehöböp! Bë va?” Rëḵ angër nër yah vu Kornelius bë, “Anutu lë hong jomraksën gelë bë geneloḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo, log lë bë yoh vu, lob kwa nevo menedo. ⁵ Om gwevong mehö la dena Yopa bena denatök jaḵ Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo bedegeḵo nom. ⁶ Mehö saga nedo loḵ Simon ngwë sën yi mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, dus vu loo nenga.” ⁷ Angër nër gageḵ nebë saga vu Kornelius ggoveḵ log ya raḵ, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehö-begö-yi ti. Mehö-begö-yi saga yi mehö-jomraksën-yi ving. ⁸ Lob Kornelius nër gageḵ saga pin mero vu lööho, log mëm vong lööho ya Yopa.

Pita Lë Ngaa Nebë Pesepsën

⁹ Lööho deya beya deneggëp aggata. Genyëg heng gelööho deya medeya dus raḵ vu nyëg böp Yopa log hes vuheng raḵ. Log Pita raḵ ya Simon yi beggang yu-tamangsën vavunë in bë najom jaḵ. ¹⁰ Lob diikähë, lob kwa vo bë ga nos rëḵ nahën deneyeh, lob lë ngaa ti nebë pesepsën yam vu yi. ¹¹ Lë yageḵ tateḵin log ngaa ti luḵ meyam dob nebë sën denejom loḵ tob nyëḵetu lubeluu lo, geböpata rot. ¹² Lob reggu aggagga pin loḵ nedo. Ngaa pin sën denevëëng, gengaa pin sën vare deneya

los deneggevek dob lo. ¹³ Lob gagek ti yam vu Pita ving bē, “Pita, kwedi gengis reggu begegwa!”

¹⁴ Lob Pita nēr bē, “Ma rot, Mehōbōp! Sa su rēk ga rē! Sak su naha ngaa nebē sēnē rē. In he horek nenērin bē nipaya besu yohvu rē.” ¹⁵ Rēk gagek saga yom vu yi netu beron luu nebē, “Ngaa sēn Anutu nēr bē yohvu, saga su genanēr nabē su yohvu rē!” ¹⁶ Ngaa pin sēn agi tōk vu Pita beron lōō, log pevis betob sēn yah meya vavunē.

¹⁷ Pita nahēn kwa neya ngahi bē, “Ngaa sēn sa halē agi degwa nebē va?” log alam Rom sēn Kornelius vong sir yam lo deverup. Lōōho delok tepēk in Simon sēn mehō nesemu reggu navi lo yi beggang, lob mēm verup denare lok veluung avi.

¹⁸ Log detahi medelok tepēk bē, “Simon sēn arē ngwē nebē Pita lo nedo sēnē ma ma?” ¹⁹ Rēk Pita nahēn kwa nevo ngaa sēn lē nebē pesepsēn lo, lok Anon Vabuung nēr vu yi bē, “Gwengo? Mehō lōō denesero hong!” ²⁰ Om kwedi geduk megena vu sir beham na. Su kwam na ngahi. Sengo hevong sir medeyam.” ²¹ Lob Pita luk ya vu alam saga benēr bē, “Mehō sēn ham nesero lo, yik sa sēnē. Ma ham yam in-a?”

²² Lok denēr bē, “Kornelius, sēn alam-begō-yi hir kapten lo vong he yam. Mehō yohvu sēn neggōneng in Anutu geneko arē rak, galam Yuda pin denēr bē yi mehō nivesa. Lob Anutu yi angēr ti to menēr vu yi bē gevong he nam in hong behil anah yi beggang in bē gengō hong gagek.”

²³ Lom Pita nēr bedelok ya beggang ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggēp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Beggang

²⁴ Ya deggēp buk ti vu aggata, lok mēm detōk ya Sisarea geKornelius medo negin sir. Tahi yi alam losho yi mehō la ggovek bedesupin sir benedo denegin sir. ²⁵ Pita to melok ya beggang ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggēp lok Pita vaha in bē geko arē jak. ²⁶ Rēk Pita jom lok nema mekedi nare genēr vu bē, “Kwedi jak! Sa, og sa mehōnon meris mu!” ²⁷ Lob luho devengwēng gedeyah beggang ayo vu alam ngahisekē sēn desupin sir medenedo lo.

²⁸ Lob Pita nēr vu sir bē, “Ham ngo rak ni bē horek niwēek ata nērin he alam Yuda bē he su ayoh vu bē ana medo geving alam-yu-ngwē, ma ana vatēvek vu sir rē. Rēk Anutu tato vu sa nebē sa su nanēr mehōti nabē nipaya ma su mehō yohvu rē. ²⁹ Om sēn sa su keyēh gagek rē. Gaḥ ham kwetag sa lom seyam pevis. Rēk sa bē gango nirōp nabē ham tahi sa in va?”

³⁰ Lob Kornelius nēr bē, “Ngaa sēnē tōk vu sa bebuk lōō ruu ya ggovek ya. Sa medo najom rak lok sa beggang ayo rak 3 krōk sehuksēn lob pevis besa halē mehōti nare geyi tob veroo

beniḱapiik. ³¹ Lob nēr vu sa bē, ‘Kornelius, Anutu ngo hong jomraḱsēn ggovek gemedo mekwa nevo monē lu nḱaa pin sēn genevong in bē doḱ vu alam sēn deneraḱ vu in nḱaa lo. ³² Om gwevong mehō la dena Yopa bena denanēr Simon sēn denenēr arē ngwē nebē Pita lo. Mehō saga nedo loḱ Simon ngwē sēn mehō nesemu reggu navi lo yi beggang dus vu loo nenga.’ ³³ Om sēn sa hevong mehō la deyōk in hong. Lob gevong nivesa beḱeyam, om sēn gwēbeng he pin ayam nado loḱ Anutu mala agi in bē he ḱango ḱaḱek sēn Mehōbōp vong vu hong in bē ḱenanēr vu he lo.”

Pita Nēr ḱaḱek ḱḱēp Kornelius Yi Beggang

³⁴ Lom mēm Pita nēr bē, “Yōnon rot, gwēbeng seraḱ ni bē Anutu su kwa ya vu mehō los arē ma alam vahi mu rē. ³⁵ ḱaḱ kwa nevo alam vu nyēḱ pin bē: Nabē sir ti ḱōneng in yi beḱevong nḱaa nohvu, og nelē yi nivesa.

³⁶ Yōnon, Anutu vong yi ḱaḱek vu he Israel, bevong Yesu Kerisi yi Bengō Nivesa vu he. Bengō Nivesa sēn nēr ḱaḱek mamer vu he bē Yesu Kerisi tu alam pin hir Mehōbōp. ³⁷ In ham ngo raḱ nḱaa sēn Yesu Nasaret nevong lo ni vorot. Wirek Jon nēr ḱaḱek bēl-ripeksēn-yi rangah, lob vu buk sagi Yesu verup ḱḱēp Galilea, lob bengō ya meyoh vu nyēḱ pin vu distrik Yudea. ³⁸ ḱemaḱ ham raḱ ni bē Anutu gḱooin yi raḱ bevong Anon Vabuung los niwēēk vu yi, lob ya meyoh vu nyēḱ pin beloḱ vu mehōnon. Anutu nevo niwēēk vu yi, lob vong alam sēn Satan nevong paya vu sir lo benijvesa nerak. ³⁹ Gehe sēnē halē yi wirek, lob sēn he nanēr ḱaḱek rangah raḱ nḱaa pin sēn nevong vu Yerusalem los nyēḱ pin vu distrik Yudea lo. Gesēn dereḱō yi raḱ ḱelepeḱo* gedesis mediḱ lo. ⁴⁰ Rēḱ buk netu löö lob Anutu nēr beḱedi raḱ yah, log tato yi rangah. ⁴¹ Su tato yi balam Yuda pin delē rē. ḱaḱ yik yō tato yi vu he sēn wirek Anutu gḱooin he raḱ in bē he nanēr yi ḱaḱek rangah lo. Kedi raḱ yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi. ⁴² Log nēr vu he bē he nanēr yi ḱaḱek pin rangah vu mehōnon nabē Anutu gḱooin yi raḱ in bē ḱenḱo alam-malaj-vesa los alam-diḱsēn pin hir ḱaḱek. ⁴³ Alam-denenēr-ḱaḱek-rangahsēn pin denēr yi ḱaḱek rangah nebē: Anutu nekevoh alam pin sēn ayoj neya timu vu Yesu lo hir nḱaa nipaya ya raḱ Yesu arē los niwēēk.”

Alam-yu-ngwē Deḱo Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahēn nenēr ḱaḱek saga, log Anon Vabuung yam raḱ ya alam pin sēn denḱo yi ḱaḱek agi lo. ⁴⁵ Alam Yuda sēn ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delēk anon rot in denelē bē Anutu keseh Anon Vabuung raḱ alam-yu-ngwē ving. ⁴⁶ Denḱo sir gedenenēr ayej agḱagḱa bedeneḱo Mehōbōp

arë raḵ, lob Pita nēr bē, ⁴⁷ “Alam sēnē deḵo Anon Vabuung nebē hil, om re rēḵ nanērīn bēl-ripek-sēn-yi in sir-a?”

⁴⁸ Lob nēr vu alam sēn deyam ving yi lo bē deḵipek sir jaḵ Yesu Kerisi arē. Lob tum deketag vu Pita bē medo buk la geving sir rē.

11

Pita Tateḵin Kornelius Yi Gagek Vu Kerisi-yi-alam Ggēp Yerusalem

¹ Sinarē nyēdahis losho arij lo sēn denedo yoh vu distrik Yudea pin lo denḵo gagek bē alam-yu-ngwē deḵo Anutu yi gagek ggovek ya ving. ² Log Pita raḵ meyah Yerusalem, lob alam Yuda sēn denesepa loḵ Yesu lo denēr yi, in nijwēek bē degerah* alam sēn deneggērīn sir yah vu Yesu lo navij pin nabē sēn sir Yuda lo. ³ Gedenēr yi bē, “Gerax ya alam sēn su derah* navij rē lo hir beggang gegewa nos ving sir!” ⁴ Rēḵ Pita tateḵin ngaa pin sēn tōḵ vu yi lo vu sir bē, ⁵ “Sa nado nyēg böp Yopa, besa medo najom raḵ loḵ hes vuheng, lob sa halē ngaa ti nebē pesepsēn. Sa halē ngaa böpata nebē sēn denejom loḵ tob nyēḵetu lubeluu, beluḵ vu yaḵek meyam to nedo dob dus vu sa. ⁶ Lob sa hetuḅ malag raḵ tob saga ayo peggo rot, lob sa halē bē reggu aggagga pin sēn denedo dob lo denedo loḵ. Reggu pin sēn vare neya los neggevek dob lo, gesēn nevēēng vavunē lo. ⁷ Lob sa hango gagek ti yam vu sa bē, ‘Pita, kwedi gengis reggu begegwa!’ ⁸ Rēḵ senēr bē, ‘Mehöböp, ma rot! Saḵ su naha ngaa nebē sēnē rē! In he horek nenērīn bē nipaya gesu yohvu rē.’ ⁹ Lob gagek sēn yam vu yaḵek lo nēr vu sa netu beron luu nebē, ‘Ngaa sēn Anutu nēr bē yohvu lo, og su genanēr saga nabē su yohvu rē!’ ¹⁰ Lob ngaa pin saga yam netu beron löö, log yah beya yaḵek ggökin.

¹¹ Log mehöti nedo Sisarea bevong mehö löö deyam in sa lob pevis belööhö verup denare loḵ beggang sēn sa nado loḵ lo veluung avi. ¹² Lob Anon Vabuung nēr vu sa bē, ‘Gena geving sir. Su kwam na ngahi!’ Lob arig lo nemadvahibevidek-ti sēnē deya ving sa behe ya malok ya Kornelius yi beggang. ¹³ Lob Kornelius nēr vu he bē lē angēr ti genare loḵ yi beggang ayo benēr vu yi bē, ‘Gwevong mehö la dena Yopa bena denanēr Simon sēn arē ngwē nebē Pita lo nam. ¹⁴ Og rēḵ nanēr gagek la vu hong, lob Anutu rēḵ geḵo hong los hong alam pin nom vu yi jaḵ gagek saga.’

¹⁵ Lob sa nahēn nanēr gagek vu sir, lob Anon Vabuung loḵ yam ggērīn ayoj nebē sēn loḵ yam ggērīn hil mugīnsēn lo. ¹⁶ Lob sa kwag vo Mehöböp yi gagek ggökin, sēn nēr bē, ‘Jon neripek alam raḵ bēl mu, gaḵ Anon Vabuung rēḵ doḵ nam gērīn ham.’ ¹⁷ Wirek hil ayod ya vu Mehöböp Yesu Kerisi,

lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yik vong Anon Vabuung vu sir nebë saga. Nebë saga lob sa su nebë re in bë segërin Anutu rë?”

¹⁸ Dengo Pita yi gagek saga, lob devuu hir gagek sagi ya gedeko Anutu arë rak bedenër bë, “Oo maq Anutu yoh vu bë gërin alam-yu-ngwë ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsën.”

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deko Huk Rak Muginsën

¹⁹ Desis Stepan ggovek loq mëm maggin böpata tök vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalët loq bedeya Ponisia los Kupros gAntiok. Rëk su denër Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë rë. Gaq yö ya denenër vu alam Yuda mu. ²⁰ Loq sir la vu dob Kupros, gevahi vu Kurene, deya nyëg böp Antiok bedenër gagek vu alam Grik ving. Denenër Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa rangah vu sir, ²¹ lob Mehöböp loq vu sir balam Grik ngahisekë devong ving medeggërin sir yah vu yi.

²² Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem dengo gagek sagi, lob devong Barnabas ya Antiok. ²³ Ya metök ya vu sir lob lë bë Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahë nivesa. Lom mëm lev horek loq sir pin bë degurek Mehöböp babu bekwaj bo yi timu noh vu buk pin. ²⁴ Barnabas yi mehö nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwëek ata.

Lob alam yu böpata deggërin sir medelok yam ving Mehöböp yi alam. ²⁵ Lob mëm Barnabas ya Tarsus in bë sero Saulus. ²⁶ Lob tök rak yi beko beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam ngahisekë loq Anutu yi gagek. Lob mëm yik alam Antiok saga detahi ggev rak Mehöböp yi hur muginsën nebë Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahën denedo saga lob alam-denenër-gagek-rangahsën vahi vu Yerusalem deluk medeya Antiok, ²⁸ lob sir ti arë nebë Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nër gagek rangah verup avi bë meyip böpata rëk natök vu dob pin. Lob yi gagek saga anon rak loq mehö-los-bengö Klaudius yi buk. ²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok dejoo gagek venuh bë degevang monë noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in dok vu sir. Denevang yoh vu sir ti ti, gesu deneggulin rë. ³⁰ Lob devo monë saga vu Barnabas lu Saulus beluho deko yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot Sis Yakobus Mediik Geduu Pita Ya Karabus*

¹ Loq buk saga mehö-los-bengö Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bë ngis sir. ² Lom nër vu yi alam-begö-yi bedeketöv Jon ari Yakobus kwa rak paëp bediik. ³ Lob lë bë

alam Yuda ahěj ving huk nipaya saga, lob nēr vu yi ahēvavu bedetung Pita loḵ ya ḵarabus ving. Jom yi ahon loḵ Buk-ggöksēn-yi* yi buk ti, ⁴ betung yi loḵ ya nedo ḵarabus, in kwa nevo bē Buk-ggöksēn-yi* yi buk pin govek na log mēm geḵo menam bare alam Yuda malaj. Nebē saga log tato alam-begö-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepekwe sir in.

⁵ Lob medo denegin Pita loḵ ḵarabus, rēḵ Anutu-yi-alam medo denejom raḵ in yi los ayoj dahis vu Anutu buk gerangah.

Angēr Ti Ḷo Pita Vēr In Ḷarabus

⁶ Deduu Pita raḵ sēng böp luu benedo ḵarabus gemēm Herot* vongin bē geḵo yi nam gāgek monbuk. Alam-begö-yi luu denare veluung avi bedenegin, log deduu luu nemaj vetii Pita nema vahi vahi geneggēp loḵ luho vuheng atov bebuk vuheng raḵ.

⁷ Loḵ Mehöböp yi angēr ti verup benikapiik jēh raḵ beggang ḵarabus saga ayo. Lob angēr sis Pita kweben genēr vu yi bē, “Kwedi jaḵ pevis!” Lob sēng luho vepul in Pita nema beto nedo. ⁸ Log angēr nēr vu yi bē, “Gwevēh hong ḵabi los gwetung hong suu nah!”

Pita vong nebē saga, lob angēr nēr ggökin bē, “Gejöp hong röpröp-ayööng-yi nah gegetamuin sa!”

⁹ Lob Pita vuu beggang ḵarabus ayo getamuin yi beya, rēḵ mu su raḵ ngaa sēn angēr vong vu yi agi ni bē yönon rē, gaḵ kuung bē maḵ neggēp melē pesepsēn mu. ¹⁰ Luho deya, beya dekesuu alam-begö-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetök ya reping aēn sēn deduḵ nah dobnē lo, lob reping saga yö tahinin yi in luho geluho to deya dobnē beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangēr mehor bevuu Pita geya.

¹¹ Loḵ mēm Pita ḵenu loḵ yah lob nēr bē, “O gwēbeng mēm seraḵ ni rot bē Mehöböp vong yi angēr yam ḵo sa vēr loḵ Herot* nema, gelok ngaa pin sēn alam Yuda kwaj nevo bē degevong vu sa lo.” ¹² Pita kwa vo nebē saga ggovek, log mēm ya meya Jon sēn denenēr arē ngwē nebē Markus lo ata Maria yi beggang. Alam ngahisekē desupin sir raḵ beggang saga bemedo denejom raḵ. ¹³ Log Pita ya verup nare dobnē gepepa raḵ reping, lob hur avēh ti arē nebē Roda ya in bē tahinin. ¹⁴ Lob ngo Pita aye berak ni lob kwa vesa rot beḵenu pesöng ya, lom kwa virek gesu tahinin reping rē, gaḵ serög meyah beggang ayo benēr vu sir bē, “Pita verup nare loḵ veluung avi!” ¹⁵ Rēḵ denēr vu bē, “O! Maḵ genepesep!” Rēḵ pasang nēr niwēek bē, “Ma! Verup nare yönon rot!” Loḵ denēr bē, “Om

maḵ saḡaḵ ḵenu!” ¹⁶ Rēḵ Pita vare nepepa raḵ reping benare rot, loḵ mēm detahinin gedelē yi, lob delēḵ meḵenuj ya.

¹⁷ Loḵ Pita vong nema bē ayej nama, log mēm turin ḡaḡeḵ pin sēn Mehōbōp ḵo yi vēr in beggāḡ ḵarabus beto mejom dob lo vu sir. Log nēr ving bē, “Ham na nanēr ḡaḡeḵ sēnē vu Mehōbōp ari Yakobus loḡo hil arid sēn Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah doḡnē, beya nyēḡ ngwē.

¹⁸ Log mēm rangah raḵ behes mala tōḵ lob alam-begō-yi delēḵ anon beyō deneloḵ tepēḵ vu sir medenenēr bē, “Pita ya tena?” ¹⁹ Lob Herot* vong yi alam-begō-yi ya denesero Pita, rēḵ ma gesu detōḵ vu yi rē. Lom mēm Herot* loḵ tepēḵ in alam-begō-yi lubeluu sēn denegin Pita buk lo rot. Rēḵ ma lob nēr bedesis sir medediḵ, log tum Herot* vuu distrik Yudea geluḵ meya nedo nyēḡ bōp Sisarea.

Herot Diḵ Ya*

²⁰ Log Herot* ahē sengēn bōpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bē dena vu yi. Lob desemu ḡaḡeḵ vu Blastus sēn negin yi beggāḡ los ḵupeḵ lo ggoveḵ rē bē rēḵ doḵ vu sir, loḵ mēm desu vu mehō-los-bengō Herot* bē semu ḡaḡeḵ saga gedemedo. Nij wēēḵ bē gevong nabē saga in denebago nos loḵ yi dob, ḡaḵ nabē nama, og rēḵ deḡeḵo nos vu tena?

²¹ Lob Herot* ggoin buk ti raḵ, lob vunēḵ raḵ alam-los-bengōj hir tob vunēḵsēn, ḡeraḵ nedo alam-los-bengōj hir sēa benēr ḡaḡeḵ vu sir. ²² Lob alam saga detahi bedēḵo yi raḵ bē, “Aye nebē anutu ti nevengwēḡ! ḡaḵ mehōnon og su denenēr ḡaḡeḵ nebē sagu rē!” ²³ Rēḵ Herot* su dahun arē vu sir genēr bē deḡeḵo Anutu soḡeḵ arē jaḵ rē, om Mehōbōp yi angēr vong bebebēn gga ahē pevis mediḵ.

²⁴ Log Mehōbōp yi ḡaḡeḵ niwēēḵ raḵ mejom vu nyēḡ pin. ²⁵ Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggoveḵ ya, log mēm luho deyah medeya Antiok. Luho deḵo Jon sēn arē ngwē nebē Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk Sinarē Nyēmuḡinsēn

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenēr-ḡaḡeḵ-rangahsēn la, ḡetatovaha la, medenedo. Sir sēn arēj aḡi: Barnabas, geSimeon sēn denenēr arē ngwē nebē Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sēn luho mehō-los-bengō Herot* derig loḵ ti lo ga, Saulus. ² Denedo loḵ buk ti lob sir sēn Kerisi-yi-alam aḡi ayej ggēr in nos medenedo, gemedo denejom raḵ vu Mehōbōp. Lob Anon Vabuung nēr vu sir bē, “Ham gooin Barnabas luho Saulus jaḵ in huk sēn sa tato luho

in bë luho degevong lo.”³ Lob ayej ggërin nos gedenejom rak ggökin, gemëm debë nemaj rak luho gedevong luho ya.

Luhu Denër Bengö Nivesa Ggëp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluk medeya Selusia mederak yag vu saga bedeggök loo medeya Kupros. ⁵ Luhu detök ya Salamis, lob luho denër Anutu yi gägek lok alam Yuda hir dub-supinsën-yi la. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo neya ving luho benelok vu luho. ⁶ Lob lööho detetuu aggata medeya deyoh vu dob Kupros vahi sagu, belööho detök ya Papos. Lob lööho detök rak Yuda ti arë nebë Bar-Yesu. Yi mehö nerob alam los nevong yesek lu ngaa aggagga, rëk nenër yi bë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti. ⁷ Mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevong huk vu kiap böp arë nebë Sergius Paulus, mehö kwa böp. Lob Sergius sënë tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bë luho denanër Anutu yi gägek begengo. ⁸ Rëk mehö nerob alam Bar-Yesu sën denenër arë lok Grik ayej nebë Elumas lo, nevong in bë gërin luho gekiap su gërin yi besepa dok Yesu. ⁹ Rëk Anon Vabuung lok ya meggërin Saulus sën denenër arë ngwë nebë Paulus lo ayo, lob tung mala rak Elumas niwëek genër bë, ¹⁰ “Satan nalu hong! Genevong ayem vu gägek anon pin! Gägek kuungsën pin los gägek nipaya saga pup ayom ya! Genevong paya vu Mehöböp yi aggata nivesa pin! Mak su kwam nevo bë gwevuu na rë? ¹¹ Om gwengo! Gwëbeng Mehöböp nema vongin ngis hong bemalam gemir. Su rëk gwelë nyëg rë gerëk gemedo nabë saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nër bë sagi, log pevis bElumas mala raru lok, log ketul lok beya nesero mehönon sën denajom dok nema bedetato aggata vu yi lo. ¹² Kiap böp lë ngaa saga, lob vong ving. In lëk anon meranga nema in Mehöböp yi gägek.

Luhu Devong Huk Ggëp Antiok Ngwë Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sën desepa yi lo devuu Papos, log yag ko sir ya Perga ggëp distrik Pampulia, rëk Jon sën arë ngwë nebë Markus lo vuu sir geyah meya Yerusalem. ¹⁴ Gesir vu Perga beya detök ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buksewahsën-yi* lob delok ya dub-supinsën-yi beto denedo ving alam Yuda. ¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alamenenër-gägek-rangahsën hir gägek vu alam ggovek ya, log mëm denër vu Paulus losho alam sën desepa yi lo bë, “Arig lo, nabë ham gägek la neggëp in bë bo niwëek dok alam ayoj, og ham nanër nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema rak bë ayej nama, log mëm nër bë, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwë sën ham nehöneng in Anutu meneko yi rak lo, ham gwengo rë! ¹⁷ Hil Israel hil kenud lo denedo nebë alam-yu-ngwë

loḵ dob Ejep wirek, loḵ mēm Anutu ggooin sir raḵ bevong bengahijsekē loḵ, loḵ tum ḵo sir vēr in nyëg saga raḵ niwëek. ¹⁸ Lob jom yi ahon loḵ nyëg-yumeris genegin sir yoh vu ta mehödahis luu. ¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam vu nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel. ²⁰ Lob dejom dob sënë ahon medenedo loḵ yoh vu ta 450. Log ggooin alam ggev raḵ in bē degegin sir. Rot beberup loḵ mehō-nenër-gägek-rangahsën Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bē gevong mehō-los-bengö ti in gegin sir, lob Anutu vong Saulus sën Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehō-los-bengö menedo yoh vu ta mehödahis luu. ²² Rëḵ mēm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehō-los-bengö loḵ yah ben. Tateḵin Davit vu sir bē, ‘Sehooiin Yese nalu Davit raḵ ggovek. Sahëg ving yi vorot, in rëḵ tamuin sa gägek.’ ²³ Anutu vong yoh vu sën nër wirek bē rëḵ gevong lo, lob anon raḵ. Vong Davit* yi mewis ti sën Yesu verup vu Israel in bē geḵo hil vēr in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁴ Yesu yō nahën, log Jon mugin benër gägek rangah vu alam Israel pin bē degërin sir vu hir ngaa nipaya gedejipek bël. ²⁵ Lob dus raḵ in bē Jon yi huk govek na, lob nër bē, ‘Ham kuung bē sa re? Sa su mehō sën ham negin lo rë. Om ham gwengo rë! Mehöti sën rëḵ tamuin sa menam, og sa su mehō nig vesa yohvu in bē sa natu yi hur ti meḵevelekin vaha suu rë.’

²⁶ Arig lo, ham sën Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwë vahi sën ham nehöneng in Anutu lo, og Anutu vong gägek sënë yam vu hil pin in bē geḵo hil vēr in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁷ Alam sën denedo Yerusalem losho hir alam ggev lo su deraḵ Yesu sagi ni nivesa rë, gesu detoḵ raḵ alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek sën denenër loḵ Buk-sewahsën-yi* pin lo degwa rë. Om dejoo yi gägek bē nadiik, lom gägek sën alam-denenër-gägek-rangahsën denenër wirek lo anon raḵ. ²⁸ Su delë bē vong ngaa ti paya in bē dengis yi rë, rëḵ detahi niwëek vu Pilatus bē ngis yi menadiik. ²⁹ Devong yoh vu ngaa pin sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, banon raḵ ggovek ya. Log deḵo yi vēr vu ḵelepeḵo* beya debë yi ya bedub. ³⁰ Rëḵ Anutu vong bekedi raḵ yah vu bedub ggökin. ³¹ Kedi raḵ vu bedub, lob tato yi vu alam sën denesepa yi vu Galilea wirek gederak medeya Yerusalem ving yi lo. Lob gwëbeng alam saga sën medo denenër yi gägek rangah vu mehönon.

³² Lob he yam in bē nanër yi Bengö Nivesa vu ham nabë ngaa sagi sën wirek Anutu nër vu hil ḵenud lo bē rëḵ gevong lo, ³³ saga gwëbeng Anutu vong banon raḵ vu hir mewis lo sën

hil agi ggovek ya. Saga nebë vong meYesu kedi raḡ yoh vu gagek sën neggëp loḡ Saam netu luu lo bë:

‘Sa nalug hong. Sa haḡo hong gwëbeng!’

³⁴ Log nër wirek bë rëḡ gevong bekedi jaḡ nah vu bedub, gesu yoh vu bë rëḡ gëp mepetar na rë, in Anutu nër bë:

‘Sëḡ gevong ngaa nivesa vesa pin sën wirek senër bë sëḡ gevong vu Davit lo vu ham yönon.’

³⁵ Log tateḡin gagek sënë raḡ gagek ngwë sën nebë:

‘Su rëḡ gwevuu hong mehö vabuung mepetar na rë.’

³⁶ Hil arak ni bë Davit nedo dob, lob nevang huk yoh vu Anutu kwa beberup loḡ buk sën diiḡ lo. Lob delev yi beya neggëp ving ama lo bu lo bemëm petar ya yönon. ³⁷ Gaḡ mehö sën Anutu vong mekedi raḡ lo, og saga su petar ya rë. ³⁸ Om arig lo, sa bë ham jaḡ ni, om sën he nanër gagek rangah vu ham bë: Mehö saga sën yoh vu bë kevoḡ ham ngaa nipaya na. ³⁹ Moses yi horek og su yoh vu bë rëḡ kevoḡ ham ngaa nipaya na genanër nabë ham alam yohvu rë. Rëḡ mehö saga sën mëm yoh vu bë kevoḡ alam pin sën ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya pin na, genanër sir nabë sir alam yohvu. ⁴⁰ Nebë saga, om ham gwegin ham! In ngaa sën alam-denenër-gagek-rangahsën denenër wirek lo su natōḡ vu ham. Sën nebë:

⁴¹ ‘Ham sën nenër gagek pelësën, ham gwelë!

Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!

In sa hevong huk ti loḡ ham buk sën ham nedo-ë,

rëḡ mu nabë mehöti nanër sagi vu ham,

og ham su rëḡ gwevong geving yi gagek rë!’ ”

⁴² Ggovek log Paulus luho Barnabas bë geto denah dobnë, lob alam saga denër vu luho bë luho nom denanër gagek sagi doḡ Buk-sewahsën-yi* ngwë tamusën gök nahin. ⁴³ Log deketëḡin sir, loḡ alam Yuda ngahiseḡë losho alam-yu-ngwë sën deggërin ayoj medenejom raḡ ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek loḡ sir bë nij wëëk bedegevong geving Anutu yi semusemu sën nevang vu sir lo.

⁴⁴ Log Buk-sewahsën-yi* ngwëgu, lob alam vu nyëḡ saga pin yam desupin sir in bë degengo Anutu yi gagek. ⁴⁵ Rëḡ alam Yuda delë alam ngahiseḡë yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi gagek pin bedenër gagek nipaya raḡ.

⁴⁶ Nebë saga lom Paulus lu Barnabas denër yah niwëëk ata bë, “Yönon! Huk neggëp vu aluu bë alu gaḡo Anutu yi gagek sënë nam vu ham namugin. Rëḡ ma geham ruu demimin vu, lob saga tato bë ham su yoh vu bë rëḡ medo malamin-tumsën degwata rë. Om ham gwengo rë! Alu rëḡ peggin he nah benanër vu alam-yu-ngwë sënë. ⁴⁷ In Mehöböp nër vu he bë:

‘Sa hevong hong in genatu alam-yu-ngwë hir rangah,

megeḡoḡ vu sir noḡ vu dob pin megweḡo sir nom vu sa.’ ”

⁴⁸ Alam-yu-ngwë saga dengo yi gagek, lob ahěj nivesa rot in Mehöböp yi gagek, galam pin sën Anutu yö ggooin sir raḵ bē demedo malaj-tumsën degwata los degwata lo devong ving. ⁴⁹ Lob Mehöböp yi gagek saga ya meyoh vu nyëg saga pin. ⁵⁰ Rëḵ alam Yuda deloḵ avëh los arëj sën denejom raḵ ving sir lo la ahěj, gedeloḵ ggev maluh vu nyëg sagu la ahěj ving bē nij tebö in Paulus lu Barnabas gedegetii luho na in hir nyëg.

⁵¹ Lob luho detetëhin kebus in vahaj in bē tato hir huk nipaya sën rëḵ gëp degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium. ⁵² Lob sir sën dengo Yesu yi gagek ggëp Antiok medevong ving lo, ahěj nivesa rot gemëm Anon Vabuung luḵ yam ggërin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebë sën Antiok lo. Luho deloḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi bedenër Bengö Nivesa rangah. Luho denër nivesa, lob alam Yuda los alam Grik yu böpata devong ving. ² Rëḵ alam Yuda vahi su devong ving rë, lob deloḵ alam dahis ahěj bedenër gagek nipaya raḵ Kerisi-yi-alam. ³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu Ikonium gesu deneggöneng rë. Gaḵ luho nijwëëk medenër Mehöböp yi gagek rangah, lob Mehöböp vong niwëëk loḵ luho nemaj, beluho devong ngaa böp böp los huk aggagga in bē tato vu alam nabë gagek semusemu sën denenër lo yönon. ⁴ Rëḵ alam nyëg saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarë luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bē degevonḡ paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bē dengis luho jaḵ gelöng beluho denadiik. ⁶ Rëḵ luho dengo, lob deveya medeya distrik ngwë arë nebë Lukaonia medeya Lustra los Derbe los beggang-bu sën denedo dus vu nyëg böp luu saga. ⁷ Bemëm luho denër Bengö Nivesa rangah vu alam beggang-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehöti nedo Lustra, su neggee meneya rë, in ata ḵo yi to los vaha nipaya. ⁹ Mehö sënë nengo Paulus nenër gagek, lob Paulus gët yi niwëëk gerak ni bē ayo neya timu beyoh vu bē nivesa jaḵ. ¹⁰ Lob nër ya niwëëk bē, “Kwedi jaḵ begebare!” Lob mehö sënë kedi raḵ pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahiseḵë delë ngaa sën Paulus vong agi, lob detahi loḵ ayej Lukaonia nebë, “Anutu luu depöo mehönön raḵ bedelulḵ yam vu hil!” ¹² Bedenër Barnabas bē hir anutu-kuungsën Seyus, log Paulus nenër gagek, om denër yi bē hir

anutu-kuungsën Hermes. ¹³ Anutu-kuungsën Seyus yi dub ti nedo ya los nyëg böp sagu nenga, lob Seyus yi mehö-neko-seriveng vunek vu burmakau nalu maluh la rak sesik beko meyam aggata avi in bë losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho. ¹⁴ Loḵ sinarë Barnabas lu Paulus denḡo gagek sënë, lob luho ayoj maggin rot bedekweek hir röpröp, geluho deserög bedeya deloḵ ya alam vuheng atov bedetahi bë, ¹⁵ “Alam-e! Ham nevongin bë gwevong va? Aluu mehönon meris mu nebë ham! Alu bë nanër Bengö Nivesa vu ham in ham gwevuu ham ngaa kuungsën saga na geham peggin ham nom vu Anutu sën mala-tumsën degwa. Sën tung dob los yagek geloo los ngaa pin sën nedo loḵ lo. ¹⁶ Yönon, wirek Anutu lë mehönon mu, gedevong ngaa pin yoh vu yö kwaj. ¹⁷ Rëḵ su vun yi rot in bë ham dugin yi rë. Gaḵ nevong ngaa nivesa vesa vu ham mehönon. Nevong hob neto vu ham, los nevong beham nos anon neloḵ loḵ yi buk niröp. Nevong nos vu ham nebë saga, lob vong beham kwamin vesa.” ¹⁸ Luho devong gagek sagi bedenare saheng saheng rot in bë degërin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Rak Gelöng

¹⁹ Loḵ alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom deloḵ alam saga ahëj, lob ahëj sengën bedetengwa Paulus rak gelöng. Dekuung bë diik ya, lom dedadii to meya dobnë. ²⁰ Lom alam sën denevong ving lo yam detetup yi, rëḵ kedi rak beyah meya beggang. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

²¹ Luho denër Bengö Nivesa rangah vu nyëg sagu, lob alam ngahisekë detu Yesu yi hur. Saga ggovek loḵ luho deyah Lustra los Ikonium, medetök yah Antiok vu distrik Pisidia ggökin, ²² bedevo niwëek loḵ Kerisi-yi-alam ayoj medegadu sir, log luho delev horek vu sir bë, “Ham ngo ayomin na timu vu Kerisi niwëek bemedo. Hil bë adoḵ na Anutu-yi-nyëg, rëḵ mu hil gaḵo maggin namugin rë.”

²³ Lob luho deggoin alam la rak yoh vu beggang-bu pin saga in denatu ggev medegegin Kerisi-yi-alam, log ayej ggërin nos gedejom rak in sir medetung sir loḵ ya Mehöböp sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo nema in bë gëgin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwë Sën Neggëp Suria Lo

²⁴ Ggovek ya saga log luho deyoh ya distrik Pisidia medetök yah distrik Pampulia, ²⁵ lob luho denër Anutu yi gagek rangah ggëp Perga. Ggovek, log luho deluḵ medeya Atalia. ²⁶ Loḵ tum luho derak yaḡ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yiḵ Antiok saga sën wirek alam detung luho loḵ Anutu nema in bë gëgin luho geluho na degevong yi huk sën luho denevong

rot begwëbeng agi. ²⁷ Log luho detök yah Antiok lom mëm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin ngaa pin sën Anutu nevong vu luho lo rangah, gedenër bē Anutu tatekin aggata vu alam-yu-ngwë bedeyoh vu bē ayoj na timu vu Yesu geving. ²⁸ Lob luho denedo buk ngahisekë ving Kerisi-yi-alam sagu.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsën Ggëp Yerusalem

¹ Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluḵ medeya Antiok bedenër gägek vu arij lo bē, “Nabë ham su sepa doḵ Moses yi horek begwerah* navimin rē, og Anutu su rēḵ geḵo ham nah rē!” ² Denër nebë sënë, lob Paulus lu Barnabas ahēj sengën rot vu sir bedevo gägek raḵ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam deggoin Paulus lu Barnabas rak, galam la ving, in bē dejak medena Yerusalem bedebengwëng jaḵ gägek rahsën* navij geving sinarë nyëdahis losho alam ggev.

³ Devong sir ya, lob ya deyoh aggata sën neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenër bengö vu Kerisi-yi-alam vu beggang-bu mahen mahen pin loḵ distrik luu saga bē alam dahis deggërin ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahēj nivesa in.

⁴ Lob ya detök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam losho sinarë, galam ggev, deḵo sir raḵ. Lob Paulus lu Barnabas denër ngaa pin sën Anutu vong vu luho lo vu sir. ⁵ Rēḵ alam Parisai* la sën ayoj neya timu vu Yesu lo dekededi medenër yah bē, “Ham gwerah* navij, geham nanër vu sir nabë desepa doḵ Moses yi Horek geving, og mëm!”

⁶ Nebë saga lob sinarë nyëdahis losho alam ggev desupin sir in bē debengwëng jaḵ medegero. ⁷ Medo denesap sir raḵ gägek hus adingsekë, loḵ mëm Pita kedi menër bē, “Arig lo! Ham rak ni bē wirek Anutu vo huk ggelek hil, log ggoin sa rak in bē sa nanër Bengö Nivesa vu alam dahis in degengo bedegevong geving. ⁸ Anutu raḵ mehōnon pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebë sën vo vu hil lo, in bē tato nabë nelë sir nivesa. ⁹ Su vong huk ti vu hil gevong huk agga ngwë vu sir rē. Gaḵ ayoj ya timu vu yi lob yik saga vong bayoj niveseek raḵ. ¹⁰ Ma ham bē seggi Anutu in va? Sën ham bē gwëbë ngaa maggin saga jaḵ Kerisi-yi-alam kwaj-ë! Gaḵ yik hil los hil ḵenud lo su ayoh vu bē ḵerë horek sagi geving rē. ¹¹ Gaḵ hil nehevong ving bē Anutu neḵo hil yah vu yi raḵ Mehöböp Yesu yi semusemu, lob yik neḵo alam saga yah nebë saga ving.” ¹² Pita nër bē sënë, lob alam supinsën pin ayej ma, gedebë nengaj in Barnabas luho Paulus hir gägek sën luho deneturin ngaa böp aggagga pin bē Anutu vo niwëek vu luho beluho devong vu alam-yu-ngwë lo.

¹³ Luho denër ggovek log Yakobus kedi menër bē, “Arig lo, ham gwengo sa gāgek rē! ¹⁴ Simon nēr vu ham bē Anutu yam vu alam-yu-ngwē muginsēn nebē sēnē in gooin sir vahi jak bedenatu yi alam. ¹⁵ Lob alam-denenēr-gāgek-rangahsēn yik denēr gāgek timu nebē sēnē. Sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebē:

¹⁶ ‘Nahub rēḵ sēḵ nam,

lob Davit yi dub sēn tamang meto nedo lo, saga sēḵ dev jak nah gökin.

Yi ngāa pin sēn petar ya lo, saga sēḵ bo mewis doḵ nah, berēḵ medo nabē sēn muginsēn.

¹⁷⁻¹⁸ In mehōnon vahi rēḵ desero Mehōböp.

Alam-yu-ngwē sēn sengo hooiin sir raḵ in bē denatu sa ngāa lo pin.

Mehōböp sēn vong begāgek agi tōḵ yam rangah wirek lo, lob nēr nebē sēnē vu hil.’ ”

¹⁹ Log nēr ving bē, “Om sa kwag nevo bē hil su abo horek ngahiseḵē medeginengin alam-yu-ngwē sēn deneggērin sir medeyam vu Anutu lo. ²⁰ Gaḵ mēm hil ḵevu ḵapiya ti na vu sir nabē su dega reggu sēn alam denetung netu seriveng vu anutu-kuungsēn lo, gesu degevong baggēb, log su dega reggu sēn alam deneseyu kwaj medenediik lo, besu dega reggu nij ḵōḵ. ²¹ Gaḵ hil ngo arāḵ ni bē mehōnon denedo yoh vu nyēḡ pin medenēr Moses yi horek loḵ dub-supinsēn-yi yoh vu Buksewahsēn-yi* pin rot Beverup gwēbeng.

Dekevu Ḵapiya Ya Vu Alam-yu-ngwē Sēn Denevong Ving Lo

²² Lob sinarē losho alam ggev geKerisi-yi-alam pin deḡo gāgek, log deggoin hir mehō luu raḵ in bē luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas. Deggoin Yudas sēn arē ngwē nebē Barsabas geSilas, sēn luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo. ²³ Lom dekevu ḵapiya bedevo loḵ luho nemaj. Dekevu nebē:

He sinarē los alam ggev sēn ham arimin lo he.

He ḵevu ḵapiya dus ti sagi yōḵ vu he arimin lo ham sēn ham alam-yu-ngwē vu Antiok los Suria, geKilisia.

²⁴ He hangō bē he alam la deyōḵ bedenēr horek ngahiseḵē vu ham bedevong ham ayomin maggin raḵ geham kwamin neketul loḵ. Rēḵ he su anēr vu sir bē degevong nabē saga rē. ²⁵ He hangō gāgek sagi, lob mēm he ayomin timu, gehe joo gāgek ggovek gemēm he hooiin arimin luu sēnē raḵ behevong luho deneyōḵ vu ham ving he arimin luu sēn he ahēmin ving luho pangsēn lo, Barnabas lu Paulus. ²⁶ Luho su deneggōneng in navij bē rēḵ malaj nama jak sēn denēḵo hil Mehōböp Yesu Kerisi arē raḵ agi rē. ²⁷ Nebē sēnē, lob he hevong Yudas lu Silas deyōḵ ving luho in bē mēm

luho denanër gagek sagi jak avij geving vu ham. ²⁸ Anon Vabuung nër vu he, behe joo gagek bë he su getung horek ngahisekë bedeginengin ham. Gağ yik horek sagi sën mëm ham sepa dok. ²⁹ Ham su gwa reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, geham su gwa reggu nij kōk, geham su gwa reggu sën deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevong baggëb. Nabë ham gwegin ham besu gwevong ngaa pin sagi rë, og rëk nivesa rot.

Gagek ggovek saga.

Anutu geving ham begeving he.

³⁰ Ggovek, log mëm Kerisi-yi-alam devong sir medeluk medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-alam pin ggëp sagu, log devo kapiya vu sir. ³¹ Detevin kapiya, lob kwaj vesa in gagek nivesa sën neggëp loğ kapiya lo vo niwëek vu sir. ³² Lob alammenenër-gagek-rangahsën luu sën Yudas lu Silas lo, denër gagek ngahisekë vu sir, bedevo niwëek vu sir bedegadu sir ving. ³³ Luho denedo hus ading teka ggëp Antiok ggovek, loğ tum arij lo pin devong luho yah los gagek nahub, beluho deyah medeya vu alam sën devong luho ya lo. ³⁴ [Rëk Silas yö vong yoh vu kwa menedo Antiok.] ³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehõnon medenenër Mehõböp yi Bengõ Nivesa rangah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek loğ Paulus nër vu Barnabas bë, “Alu anah mana galë arid lo vu nyëğ pin rë, sën wirek alu anër Mehõböp yi gagek vu sir lo. In alu ajağ ni nabë denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bë geğo Jon na geving luho. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo. ³⁸ Rëk Paulus nër bë, “Mehõ sagi sën wirek vuu aluu ggëp Pampulia gesu yam huk ving aluu rë lo, om alu su gağo yi na geving!” ³⁹ Lob luho denër sir rot, lom devasuh sir beBarnabas ko Markus beluho derak yag bedeya Kupros. ⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketag vu Mehõböp bë yi semusemu medo geving luho, log devong luho ya. ⁴¹ Luho ya değo loğ distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwëek loğ Kerisi-yi-alam vu sagu ayoj.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arë nebë Timoti. Yuda avëh ti sën ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamağ Grik ti. ² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenër Timoti bë mehõ nivesa. ³ Paulus ahë ving Timoti bë na geving yi, lob

ko yi merah* navi. In kwa vo bē alam Yuda sēn denedo agu, lob vong nebē sēnē in derak ni bē Timoti ama Grik, om rēk dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu beggang-bu ngahisekē, lob denevong gagek sēn sinarē los ggev dejoo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenēr vu sir bē desepa doḳ. ⁵ Lob mēm Kerisi-yi-alam devong ving niwēek ata, log alam deneloḳ yam ving sir yoh vu buk, besir ngahisekē nerak.

Paulus Lē Alam Masedonia Ti Loḳ Pesepsēn

⁶ Devongin bē dena distrik Asia* rēk Anon Vabuung nērin sir bē su dena denanēr Anutu yi gagek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deḳo loḳ distrik Prugia los Galata. ⁷ Lob ya deverup loḳ distrik Musia hir den atov, lom kwaj nevo bē dedoḳ na distrik Bitunia, rēk Yesu yi Anon Vabuung nērin sir. ⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas. ⁹ Lob Paulus lē ngaa nebē pesepsēn loḳ buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bē, “Gegök loo megenam distrik Masedonia megedoḳ vu he!” ¹⁰ Paulus lē ngaa saga ggovek, log he pevis benesero yag in bē ajaḳ mana loo vahi distrik Masedonia, in he rak ni bē Anutu tahi he in bē he na nanēr Bengö Nivesa vu alam sagu.

Ludia Ggērin Yi Tu Kerisi Yi Hur Avēh Ti

¹¹ Lob he rak yag vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis, ¹² baya verup Pilipi sēn alam Rom yam denedo loḳ benyēg böpata kesuu beggang-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyēg saga. ¹³ Log Buk-sewahsēn-yi* lob he heto mayoh bēl nenga sēn neggēp dus vu beggang agi aggata avi, behe ya matōḳ vu nyēg len teka sēn alam Yuda denesupin sir medenejom rak loḳ lo. Lob he tōḳ rak avēh la gedesupin sir medenedo bēl saga nenga, lob he heto nado ving sir manēr gagek rangah vu sir.

¹⁴ Lob Tuatira avēh ti arē nebē Ludia ngo he gagek sagi. Avēh sēnē nevong huk monē yi rak tob mala saḳap, geyō nejom rak vu Anutu yoh vu buk. Nengo Paulus yi gagek lob Mehöböp ggērin ayo gebē nenga in. ¹⁵ Lob losho yi alam deripek bēl ggovek loḳ nēr bē, “Bē ham gwelē nabē sayog neya timu vu Mehöböp yönon, og ham doḳ nam medo sa beggang.” Jij he niwēek ata nebē sēnē, lob he su ayoh vu bē keyēh aye rē.

Paulus Luho Silas Deya Karabus Pilipi

¹⁶ Buk ngwē lob tum he tetuu aggata maya nyēg jomraksēn-yi, loḳ hur avēh ti tōḳ vu he loḳ aggata. Mehöti bago avēh sēnē tu yi ngaa meris, lob yi avēh sēnē yutōksēn benenēr gagek vunsēn rangah. Lom avēh sagi ala neḳo monē böpata rak yi

huk yutöksën sënë. ¹⁷ Lob avëh sagi sepa he los Paulus metahi bë, “Anutu vavunë yi alam sënë yonon rot! Denenër aggata sën Anutu geko mehönnon nah lo tato vu hil!” ¹⁸ Avëh sënë nevong nebë sënë raḵ buk, lob Paulus ni tebö raḵ, lom ggërin menër vu memö nipaya bë, “Senër raḵ Yesu Kerisi arë niwëëk vu hong bë gedëëin avëh sënë gegena!” Lob pevis bememö lëëin avëh geto meya.

¹⁹ Lom avëh sagi ala lo pin delë bë hir bagosën degwa to meya, lob dejom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev. ²⁰ Deḵo luho ya vu kiap log denër bë, “Alam Yuda luu sënë deyam in bë degevonḡ bebegö berup doḵ hil nyëḡ. ²¹ In denenër bë hil sepa doḵ horek agga ti sën hil alam Rom hil su ayoh vu bë gevong ma sepa doḵ rë lo.” ²² Lob alam pin deloḵ vu sir medenër gägek raḵ luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nër bedeveek luho raḵ beggi. ²³ Deveek luho rot ggovek, log detung luho loḵ ya ḵarabus gedenër niwëëk vu mehö negin begganḡ ḵarabus bë gegin luho nivesa. ²⁴ Mehö saga ngo gägek niwëëk sënë, lob tung luho loḵ ya begganḡ ḵarabus ayo peggo, gedevingin luho vahaj ahon raḵ ngadoheng.

²⁵ Log buk vuheng raḵ lob Paulus lu Silas medo denejom raḵ los denevonḡ raro vu Anutu, galam ḵarabus pin medo denengo luho. ²⁶ Lob pevis bejemapi ggee böpata beggee raḵ begganḡ ḵarabus los mudeng pin, lob repinḡ pin tahinin avuti, gesëng puh in alam ḵarabus pin. ²⁷ Lob mehö negin ḵarabus kedi melë bë repinḡ pin tahinin, lom kuung bë alam ḵarabus to deya pin, lom tur yi paëp-yu-anil in bë yö tetev yi benadiik. ²⁸ Rëḵ Paulus tahi niwëëk ya vu bë, “Su gebasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehö negin ḵarabus tahi bedeḵo ram yam. Log seröḡ meluḵ ya ḵarabus ayo, rëḵ neggöneng rot genelëk, lob petev meneggëp loḵ Paulus lu Silas vahaj. ³⁰ Log li luho to meyah dobnë genër bë, “Mehö böp luho! Sa gevong nabë va in Anutu geko sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denër vu yi bë, “Ayom na timu vu Mehöböp Yesu, og rëḵ Anutu geko hong los hong alam geving nah vu yi.” ³² Lob mëm luho detateḵin Mehöböp yi gägek rangah vu losho yi alam sën deneggëp loḵ yi begganḡ lo. ³³ Lob buk vuheng raḵ rëḵ ḵo luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bël loḵ yik buk saga. ³⁴ Log ḵo luho loḵ yah yi begganḡ ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devonḡ ahëvavu la ya medenër bë, “Ham gwëḵo mehö luu saga vër in ḵarabus bedenah bej!” ³⁶ Lob mehö negin ḵarabus yah menër gägek sënë vu Paulus

bë, “Kiap devong gagek yam bë melu nah. Om melu dëein beggang karabus na gemelu na los gagek nahub.”³⁷ Rëk Paulus nër vu sir bë, “Aluu alam Rom, rëk alu su hevong ngaa nipaya ti in bë degetung aluu duk na karabus rë. Gağ yö desis aluu meris mu rağ alam pin malaj gedetung aluu yam karabus. Log gwëbeng mağ bë degetii aluu vunsën geto mena? Ma rot! Yö denam medegeli aluu geto menah dobnë.”

³⁸ Lob ahëvavu deko gagek sënë meyah denër vu kiap lo, lob kiap dengo bë luho alam Rom yönon, lom deggöneng rot.
³⁹ Lob ya denër gagek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnë. Log denër vu luho bë luho degevuü nyëg sënë gedena.
⁴⁰ Lob luho to deya in beggang karabus, geto deyah Ludia yi beggang, bedelë Kerisi-yi-alam bedenër gagek vahi vu sir in bë bo niwëëk doğ ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devongin Bë Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya rağ meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyëg sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sën alam Yuda hir dub-supinsën-yi ti nedo lo.
² Lob Paulus vong ggökin yah nebë sën nevong yoh vu nyëg lo. Loğ ya dub-supinsën-yi ving alam Yuda loğ Buk-sewahsën-yi* metatekin Anutu-yi-kağpiya yoh vu soda löö vu sir.
³ Nër Anutu yi gagek degwa tato getatekin vu sir bë Anutu yö joo gagek ggovek ya bë Kerisi duk nam dob begeko çerus menadiik, gekedi jağ nah gökin. Log nër bë, “Yesu sën senër bengö vu ham lo, saga Mehö sën Anutu ggooin rağ in bë geğo hil nah lo.”

⁴ Lob sir sën dengo yi gagek lo la deggërin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sën denejom rağ vu Anutu lo yu böpata detamuin luho. Lob avëh los bengöj-ggoreksën ngahisekë devong nebë sënë ving.
⁵ Rëk alam Yuda ayoj sis yi rot in alam denesepa Paulus luho Silas, lob debago alam sën nijpaya beyuj-lul-kök lo la ggëp telig, gedesupin mehönnon ngahisekë rot beya deloğ alam beggang saga ahëj, bahëj sengën rağ bededun böpata verup. Ya deggërin Yason yi beggang medesero Paulus luho Silas in bë degeko luho geto dena dobnë vu alam.
⁶ Rëk su detoğ vu luho rë, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnë bedeko sir ya denare loğ kaunsor malaj, log detahi böpata bë, “Alam sën deneloğ alam ahëj yoh vu nyëg pin bë degevong paya lo, sën gwëbeng deverup vu hil-ë.
⁷ Lob Yason sënë ko sir loğ ya yi beggang. Alam saga sën denekeyëh alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* yi horek, gedenenër bë mehö-los-bengö ngwë nedo arë nebë Yesu.”
⁸ Kaunsor losho alam pin dengo gagek

sĕnĕ lob newaj rak. ⁹ Lob denĕr beYason losho yi alam debago sir, gedenĕr vu sir bĕ degegin Paulus luho Silas nivesa in su degevang bebegö berup. Log delĕĕin sir medeya.

Paulus Luho Silas Devong Huk Vu Beroya

¹⁰ Loĵ pevis beKerisi-yi-alam devong Paulus lu Silas deya Beroya loĵ buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho deloĵ ya alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi ayo. ¹¹ Lob alam Yuda sĕn denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deĵo Anutu yi gagek rak mahĕj ving. Detevin Anutu-yi-ĵapiya yoh vu buk in bĕ deĵak ni nabĕ luho denenĕr gagek anon ma ma. ¹² Lob alam Yuda ngahiseĵĕ losho alam Grik los bengöj-ggoreksĕn vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavĕh.

¹³ Ggovek loĵ alam Yuda vu Tesalonika denĵo Paulus bengö bĕ nenĕr Anutu yi gagek ggĕp Beroya. Lob deya nyĕg sagu, medetetuhin alam sagu in bĕ ahĕj sengĕn ĵak vu Paulus losho alam sĕn denesepa yi lo. ¹⁴ Lob Kerisi-yi-alam depevis medevong Paulus ya loonĕ, geSilas lu Timoti denedo Beroya. ¹⁵ Lob alam sĕn deĵo Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedeneyah, lom deĵo gagek meyah denĕr vu Silas lu Timoti bĕ luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nĕr Gagek Ggĕp Atens

¹⁶ Paulus medo neĵin luho ggĕp Atens, loĵ lĕ alam nyĕg sagu bĕ denesepa loĵ hir anutu-kuungsĕn ngahiseĵĕ rot, lob ayo maggin rot. ¹⁷ Lob loĵ ya dub-supinsĕn-yi belosho alam Yuda denesap sir rak gagek. Log nevengwĕng ving alam-yu-ngwĕ sĕn denejom rak ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenĕr gagek vu alam pin sĕn yam denedo lo.

¹⁸ Lob losho alam los kwaj böp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemehoo sir, lob denĕr bĕ, “Mehö gagek jĕggin jĕggin saga bĕ nanĕr gagek re?” Lob sir la denĕr bĕ, “Maĵ bĕ nanĕr alam nyĕg la hir anutu!” Nĕr bĕ sĕnĕ in Paulus nĕr gagek rak Yesu los kediraksĕn.

¹⁹ Lom deĵo Paulus ya hir beggang kaunsor ggĕp Kĕdu Ares medeloĵ tepĕĵ in yi bĕ, “Yoh vu bĕ he gango gagek mewis sĕn genenĕr agi lo degwa? ²⁰ He hango hong gagek rĕĵ yö agga ti, om he hevongin bĕ gango gagek sagi los degwa!” ²¹ In yiĵ alam Atens soĵek ving alam nyĕg ngwĕ sĕn yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwĕ rĕ. Gaĵ denedo in bĕ degengo gagek mewis medebengwĕng ĵak mu.

²² Lob Paulus nare loĵ kaunsor vu Kĕdu Ares vuheng atov genĕr bĕ, “Ham alam Atens! Seraĵ ham nimin bĕ ham kwamin vo anutu pin menegin sir nivesa. ²³ Lob sa haĵo loĵ nyĕg mehalĕ ham jepö sĕn ham netung in bĕ ham najom ĵak

vu sir lo. Lom sa halĕ jepö ti geham kwevu gägek raḵ neggĕp nebĕ ‘Anutu sĕn hil dugin lo yiyi’. Om anutu sĕn ham dugin rĕḵ ham nejom raḵ meris mu vu yi lo, sĕn gwĕbeng sa bĕ nanĕr yi gägek vu ham.

²⁴ Anutu sĕn tung dob los ngaa aggagga pin sĕn denedo lok lo, og Anutu saga sĕn yi Mehöböp sĕn tu yägek los dob ala. Rĕḵ su nedo lok dub sĕn mehönön denelev raḵ nemaj lo rĕ. ²⁵ Mehönön su deyoh vu bĕ dedok vu yi rĕ, in su neraḵ vu in ngaa ti rĕ. Gaḵ yö vong bemehönön denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁶ Lob vong bemehönön pin depum raḵ degwa timu bedeyoh vu nyĕg pin vu dob, geyö tung hir buk los den atov pin vorot. ²⁷ Nevong ngaa nebĕ saga in bĕ mehönön pin kwaj bo Anutu gĕp ayoj. Genabĕ desero yi, og rĕḵ denatök jaḵ yi, in su nedo ading in hil rĕ. ²⁸ Gaḵ hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa raḵ yi timu. Nebĕ sĕn ham alam kwaj böp la denenĕr bĕ, ‘Hil degwa yi yönön!’ lo. ²⁹ Om nabĕ hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabĕ Anutu ni nebĕ ngaa sĕn mehönön denesemu raḵ goor ma seriva ma gelöng lo rĕ. ³⁰ Wirek sĕn mehönön dugin Anutu lo, og Anutu yö lĕ ggovek ya rĕḵ su kevoh sir ya rĕ. Rĕḵ gwĕbeng og nĕr niwĕĕk vu mehönön pin vu dob bĕ degĕrin sir. ³¹ Log yö ggooiin buk ti raḵ vorot in bĕ gengo mehönön pin hir gägek mebo nyĕvewen vu sir niröp. Lob yö ggooiin mehöti raḵ in huk sagi, gevong yi mekedi raḵ yah vu bedub in bĕ tato vu hil nabĕ yik mehö lo sagi.”

³² Alam lo dengo gägek bĕ alam-diiḵsĕn deked i jaḵ nah vu bedub, lob vahi denöp raḵ yi, rĕḵ vahi denĕr bĕ, “Nahub rĕḵ genanĕr gägek sĕnĕ gökin nah vu he behe gango!” ³³ Denĕr ggovek log Paulus vuu sir geto meya. ³⁴ Rĕḵ mu alam ti ti deggĕrin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuin Paulus medeya. Ti arĕ nebĕ Dionusius sĕn kaunsor Ḷedu Ares ti, log avĕh ti arĕ nebĕ Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vong Huk Ggĕp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint. ² Lob töḵ vu Yuda ti arĕ nebĕ Akwila geyi nyĕg Pontus. Luho venĕ Priskila yö söb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehö-los-bengö Klaudius yö tii alam Yuda pin bĕ degevu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho ³ in yik lööho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sĕl beggang-yi.

⁴ Lob Paulus neya Yuda hir dub-supinsĕn-yi pin menenĕr vu alam Yuda los alam Grik bĕ ayoj na timu vu Yesu. ⁵ Lok Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mĕm Paulus nenĕr

gagak yoh vu buk pin vu alam. Nër gagak niwëek vu alam Yuda bë Yesu yik yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geķo hil nah lo. ⁶ Rëķ dekeyëh yi gagak gedenër pelë rak yi, lob Paulus tetëhin kebus to in yi tob log nër vu sir bë, “Bë ham malamin nama, og yö degwa vu ham, su sa ngaa rë. Gesa naya in sena vu alam-yu-ngwë.” ⁷ Lob lëein dub-supinsën-yi geto meya meraķ ya alam-yu-ngwë ti arë nebë Titius Yustus yi beggang benedo ving yi. Mehö sënë yi mehö nejom rak vu Anutu, lob yi beggang nedo dus vu Yuda hir dub-supinsën-yi. ⁸ Yuda hir dub-supinsën-yi ala arë nebë Krispus, lob losho yi alam deggërin sir bayoj ya timu vu Mehöböp. Galam Korint ngahiseķë dengo Paulus aye medevong ving bederipek bël.

⁹ Log buk ti lob Paulus lë ngaa ti nebë pesepsën geMehöböp nër vu yi bë, “Su gegöneng! Gaķ hongëķ genanër gagak rangah! Su genajom hong ahon! ¹⁰ Sa nado ving hong, om mehöti su rëķ ngis hong rë, in alam ngahiseķë vu nyëg böp sënë rëķ denatu salam.”

¹¹ Lom mëm Paulus nedo Korint metateķin Anutu yi gagak vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti. ¹² Rëķ nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap böp, lob loķ buk saga alam Yuda denër gagak revuh ti gedëķo Paulus ya gagak ggëp beggang-gagak-yi, ¹³ gedenër gagak tetuhinsën rak yi bë, “Mehö sagi netahu alam bë denajom jaķ vu Anutu og desepa doķ aggata ngwë medekeyëh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bë nanër gagak nah, rëķ Galio nër vu alam Yuda mugin bë, “Ham alam Yuda, nabë gagak nipaya sogek ma, ngaa nipaya ti neggëp vu mehö sënë yönon, og yoh vu bë mëm sa gango ham los ham gagak. ¹⁵ Gaķ nabë ham yam loķ tepëķ in sa in gagak meris meris ma, rak ham ngo ham degwa la, ma rak ham alam Yuda ngo ham horek, og maam nöķ gëp! Ham ngo semu! Sa nig lël bë sa su gango gagak in ngaa nabë sënë!” ¹⁶ Log tii sir to deyah dobnë.

¹⁷ Nebë saga, lob tum alam Yuda deggërin yah beyö dejom hir dub-supinsën-yi ala ti arë nebë Sostenes ahon, bedeveek yi loķ beggang-gagak-yi mala. Rëķ Galio su nër gagak ti rak sir rë.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rë, loķ jom Kerisi-yi-alam nemaj geraķ ya yağ in na distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lööho detöķ ya Senkria, lob mëm Paulus keping yu viis in buk yah verup loķ buk sën aye ggërin yi neggëp Anutu mala wirek lo bë su rëķ keping yu rë lo. ¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyëg sënë, geyö ti luķ ya dub-supinsën-yi ayo menër gagak vu alam Yuda. ²⁰ Lob alam saga denër vu yi bë medo buk la geving sir rë, rëķ

su sepa loḵ ayej rĕ. ²¹ Gaḵ jom nemaj gesemu gageḵ vu sir bĕ, “Nabĕ Anutu su nanĕrin sa rĕ, og sĕḵ nom berup vu ham buk ngwĕ gökin.” Log raḵ ya yaḡ ti ggĕp Epesus meya. ²² Yaḡ ya meya nedo Sisarea, lob Paulus raḵ ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mĕm luḵ meyah Antiok.

Paulus Neḵo Loḵ Nyĕḡ Netu Beron Löö

²³ Paulus ya nedo buk la ggoveḵ, log kedi raḵ vu Antiok meyah beya meyoh vu distrik Galata los Prugia hir nyĕḡ mahen mahen pin meya nevo gadu loḵ Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nĕr Yesu Bengö Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arĕ nebĕ Apolos. Sĕn yi mehö-vengwĕngsĕn-yi, geyö raḵ Anutu-yi-ḵapiya ni nivesa rot. ²⁵ Detahu yi loḵ Mehöböp yi aggata yö wireḵ vorot, gaḵ Yesu og su raḵ ni rĕ. Rĕḵ ayo niwĕĕk in bĕ nanĕr bengö rangah, lob nĕr niröp rot vu sir. Gaḵ mĕm Jon og mĕm lĕ yi buk sĕn neripeḵ alam raḵ bĕl lo raḵ mala, ²⁶ om mĕm mehö saga nĕr los ayo niwĕĕk ata loḵ alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi. Loḵ mĕm Priskila luho Akwila denḡo yi lob mĕm deḡo yi ya vu luho beluho denĕr Kerisi yi aggata tato niröp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub gApolos kwa vo bĕ na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyogek in aye bĕ gevong nabĕ sĕnĕ, lom dekevu ḵapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bĕ degeḡo yi jaḵ. Apolos töḵ ya Akaya lob Anutu vong semusemu vu yi beloḵ vu alam sĕn ayoj neya timu vu Yesu lo niwĕĕk rot. ²⁸ In niwĕĕk rot benĕr yah bedahun alam Yuda hir gageḵ raḵ alam pin malaj, getato vu sir bĕ Anutu-yi-ḵapiya nĕr meneggĕp rangah nebĕ Yesu yiḵ yi Mehö sĕn Anutu ggooin raḵ in bĕ geḡo hil nah lo.

19

Paulus Vong Huk Vu Epesus

¹ Apolos nahĕn nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metöḵ ya Epesus, lob töḵ raḵ Kerisi-yi-alam la ggĕp sagu. ² Lob loḵ tepĕḵ in sir bĕ, “Sĕn ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob maḵ Anon Vabuung loḵ yam ggĕrin ham ayomin ving-a?” Loḵ denĕr yah vu bĕ, “Ma! Mehöti su nĕr Anon Vabuung ti bengö mehe hango rĕ.” ³ Lob Paulus loḵ tepĕḵ yah ggökin bĕ, “Log deripeḵ ham raḵ bĕl nebĕ tena?” Lom denĕr yah vu bĕ, “Deripeḵ he nebĕ sĕn Jon neripeḵ alam lo.”

⁴ Lom Paulus nĕr yah bĕ, “Wireḵ Jon nĕr vu alam bĕ degĕrin ayoj bedejipeḵ bĕl, log nĕr vu sir ving bĕ nahub rĕḵ ayoj na timu vu mehö sĕn rĕḵ tamuın yi menam lo. Mehö sagi arĕ

nebĕ Yesu.” ⁵ Dengo Paulus yi gagek saga lob denĕr meripek sir raḵ Mehöböp Yesu arĕ. ⁶ Lob Paulus bĕ nema raḵ sir, lob pevis bAnon Vabuung loḵ yam ggĕrin ayoj medenĕr alam nyĕg ngwĕ ayej aggagga, bedenĕnĕr gagek nebĕ alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn. ⁷ Sir yoh vu nemadluho bemaḵ videk luu.

⁸ Log Paulus loḵ ya alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi be-tateḵin Anutu-yi-nyĕg degwa rangah vu sir bejij sir yoh vu kwev löö. ⁹ Rĕḵ alam la ayoj niwĕĕk rot gesu denevong ving rĕ. Gedenĕnĕr gagek nipaya raḵ Mehöböp yi aggata raḵ alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob ḵo alam sĕn denesepa loḵ yi gagek lo raḵ menĕnĕr gagek vu sir yoh vu buk pin ggĕp Turanus yi dub-tateḵinsĕn-gagek-yi. ¹⁰ Bevong nebĕ sĕnĕ yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sĕn denedo Asia* lo dengo Mehöböp yi gagek.

Gagek Raḵ Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vong ngaa böp böp loḵ Paulus nema, ¹² lob tum alam denĕḵo agesip los tob la sĕn Paulus navi neraḵ lo beya denetung raḵ alam nijraksĕn, lob hir niraksĕn nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sĕn denevengev raḵ tupaak medenĕḵo loḵ nyĕg pin in bĕ degetii memö na in alam gedegĕḵo monĕ jaḵ lo la denĕr Mehöböp Yesu arĕ gedeneseggi in bĕ degetii memö na in alam. Bedenenĕr bĕ, “Ham gwevong noh vu sayĕg in sa nanĕr vu hong raḵ Yesu arĕ sĕn Paulus nĕr gagek raḵ yi lo!”

¹⁴ Lob alam Yuda hir alam-denĕḵo-seriveng hir ggev ti arĕ nebĕ Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevong huk nebĕ sĕnĕ. ¹⁵ Rĕḵ memö nĕr yah vu sir bĕ, “Yesu saga serak ni. Geserak Paulus ni ving. Gaḵ mu ham re lo?” ¹⁶ Lob mehö sĕn memö negwang ya yi lo, pesöng ggök sir gesis sir pin bekweĕk hej tob bedĕḵo nipaya rot, bedepiv ḵoḵ medeveya meto deyah dobnĕ los ahĕj töḵsĕn. ¹⁷ Ggovek rĕḵ alam Yuda los Grik pin sĕn denedo Epesus derak ngaa sĕnĕ ni, lob sir pin deggöneng böpata gedĕḵo Mehöböp Yesu arĕ raḵ. ¹⁸ Log alam sĕn ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenĕr sĕn denetung bu raḵ ngaa pin lo rangah gedevuu ya. ¹⁹ Galam ngahi sĕn denevong parahek los naböo lu ngaa lo desupin hir ḵapiya parahek los naböo yi gedevesi raḵ ya nengwah raḵ alam pin malaj. Lob detevin ḵapiya sĕnĕ yi monĕ sĕn denebago raḵ lo, lob yoh vu monĕ gahis 50,000. ²⁰ Lob Mehöböp yi huk niwĕĕk raḵ nebĕ sĕnĕ genetato yi niwĕĕk bĕ yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemĕgin Kerisi-yi-alam

²¹ Paulus lĕ ngaa pin saga ggovek, log kwa vo bĕ na distrik Masedonia los Akaya loḵ mĕm nah mena Yerusalem. Nĕr bĕ, “Sena sagu govek rĕ, loḵ sena galĕ Rom geving.” ²² Lob vong

yi mehō luu sën denelok vu yi lo demugin medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yō ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

²³ Lob loḵ buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir raḵ degwa nebë sënë. ²⁴ Mehōti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur ngahiseḵë denesemu ngaa raḵ seriva. Denesemu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub kënu mahen mahen raḵ seriva in alam debago. ²⁵ Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevong huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham ngo raḵ ni bë hil nehako monë nivesa raḵ hil huk seriva sënë. ²⁶ Lob ham raḵ ni ving nebë mehō sën Paulus lo loḵ alam ngahiseḵë rot ahëj, beggërin ayoj raḵ yi gageḵ sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu raḵ nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vong nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gaḵ vong yoh vu distrik Asia* pin ving. ²⁷ Lob Paulus yi gageḵ sagi su rëḵ gevong balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gaḵ rëḵ dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin deneko arë raḵ, rëḵ mu nabë Paulus medo nanër gageḵ nabë saga, og rëḵ hil anutu-avëh böpata los niwëëḵ sënë rëḵ natu ngaa meris barë nama na.”

²⁸ Dengo gageḵ sënë lob ahëj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” ²⁹ Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyëḡ saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi loḵ ti medeserög medeya beggang-supinsën-yi, lob dejom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëḵ luho deyam ving Paulus. ³⁰ Paulus vongin bë begi na sir vuheng benanër gageḵ vu sir, rëḵ Yesu yi hur deggërin yi. ³¹ Log alam distrik Asia* hir ggev böp la, og losho Paulus yō deneraḵ nij, om devong gageḵ ya vu yi ving bedenër niwëëḵ vu yi bë su dok na beggang-supinsën-yi.

³² Lob alam ngahiseḵë saga deneketul loḵ rot, in sir vahi denetahi gageḵ agga ti gevahi denetahi agga ngwë, lob alam vahi su deraḵ gageḵ sën desup sir in lo degwa ni rë. ³³ Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denër bë mëm yō neraḵ gageḵ degwa ni. Lom Aleksander varah nema raḵ gebë nanër gageḵ tato vu sir. ³⁴ Rëḵ ma gederak ni bë yi Yuda ti, lob sir pin ayej loḵ ti gedenetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” Detahi nebë saga yoh vu nyëḡ mala luu.

³⁵ Medo denevong medenevong, loḵ mëm mehō sën tu nyëḡ böp Epesus hir ggev benekevu hir gageḵ lu ngaa lo vong bededuj ma, log nër vu sir bë, “Ham alam Epesus! Mehō re

rëk dugin nyëg böp Epesus nabë negin avëh böp Artemis yi dub los kënu gelöng sën luk yam vu yagek lo? ³⁶ Mehöti su yoh vu bë keyëh gagek sagi rë. Om ham ayemin nama, geham su pevis megwevong ngaa ti. ³⁷ Ham ngo ko mehö luu sënë yam, rëk mu luho su deggodek dub yi ngaa ti rë. Geluho su denër pelësën rak hil anutu-avëh rë, gema! ³⁸ Om nabë Demetrius losho yi hur hir gagek ti neggëp vu mehöti, og buk-gagek-yi neggëp. Gekiap böp nedo. Om yö rëk gengo hir gagek. ³⁹ Genabë ham gagek la nahën neggëp, og ham semu dok supinsën yi buk niröp. ⁴⁰ Rëk mu alam Rom rëk denanër hil nabë hil hevong begö verup gwëbeng gedegwa ma! Genabë dedok tepëk in hil in supinsën nipaya sënë degwa, og gagek ti su neggëp in bë hil rëk nanër dok nah vu sir rë!” ⁴¹ Mehö sën nekevu gagek lu ngaa lo nër nebë sënë, log kevoh supinsën ya bedeketëkin sir.

20

Paulus Ya Meko Lok Distrik Masedonia Los Grik

¹ Gagek sënë ahë yes rak ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek dok ayoj. Log jom nemaj geya rak beya distrik Masedonia. ² Ya meyoh vu nyëg pin menër gagek ngahisekë in gadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik, ³ lom nedo sagu yoh vu kwev löö ggovek, log bë jak yag mena Suria. Rëk ngo bë alam Yuda dejoo gagek bë dengis yi menadiik, lom sepa vaha meyoh distrik Masedonia beyah. ⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luho Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi. ⁵ Alam sënë demuğin meya denëgin alu Paulus vu Troas. ⁶ Log alu halë Buk-ggöksën-yi* ggovek log alu hevuu Pilipi galu arak yag maya. Alu aya buk nemadvahi lok mëm atök ya vu sir ggëp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vës Vu Troas Lok Vesa Lok

⁷ Lob Buk-sewahsën-yi* sehuksën, lob he supin he in bë aga nos los Pasa. Lob Paulus nër gagek vu alam, in monbuk og bë na jak. Lob nër gagek hus ading rot vu sir bebuk vuheng rak. ⁸ Lob detaggi lok ram ngahisekë benare lok beggàng ayo vavunë sën he nasupin he lok lo. ⁹ Lob maluh magëm ti arë nebë Etikus nedo rak veluung avi ayööng yi, gePaulus nenër gagek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggëp rot, lob ggëp yiing lom vës vu beggàng ayo ti sën tëb netu löö vu vavunë lo, beyam dob. Lob deluk meya devër yi rak rëk diik. ¹⁰ Lok Paulus luk meya tabuu mehö magëm saga genër bë, “Ham su newamin jak, in anon nahën nedo lok yi.”

¹¹ Lob Paulus raḵ yah vavunĕ belosho alam saga debu brĕt medegga. Ggovek loḵ nĕr gagek hus adingsekĕ vu sir rot benyĕg heng, log ya raḵ. ¹² Gedeko maluh magĕm sĕnĕ medeya. Rĕḵ su diiḵ rĕ genedo vesa, lob kwaj vesa raḵ yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nĕr mugin bĕ noh dob mena geto Asos, lob mĕm he gaḵo yi jaḵ nom yaḡ vu sagu. Lob he raḵ yaḡ bamugin baya nehegin yi ggĕp Asos. ¹⁴ Loḵ Paulus yĕk to metōḵ vu he, lob he haḵo yi raḵ yom yaḡ mehe los aya Mitulene. ¹⁵ He kesuu Mitulene gaya, lob he hĕp benyĕg heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk loḵ yah geheng, lob mĕm he ya matōḵ ya Samos. Loḵ he hĕp yah beheng to, log mĕm he ya matōḵ ya Miletus. ¹⁶ Paulus kwa vo vorot bĕ kesuu Epesus gena in nilĕl bĕ su medo distrik Asia* pangsĕn. Gaḵ bĕ pevis in kwa vo bĕ gelĕ Buk-supinsĕn-yi sĕn denenĕr bĕ Pentikos lo, gĕp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

¹⁷ He tōḵ ya Miletus, log Paulus vong gagek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bĕ denam vu yi. ¹⁸ Deverup vu yi lob nĕr vu sir bĕ, "Ham ngo raḵ ngaa pin sĕn sa nehevong wirek loḵ sĕn sa nahĕn neverup mewis ggĕp distrik Asia* lo ni. ¹⁹ Ham raḵ ni bĕ alam Yuda dejoo gagek vunsĕn beron ngahisekĕ in bĕ dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangsĕn. Rĕḵ sa su haḵo sa raḵ rĕ, gaḵ sa malag ruḵ keseh in Mehōbōp yi huk gesa medo nehevong. ²⁰ Sa su vun gagek nivesa ti rĕ, gaḵ senĕr rangah behevong ngaa pin in bĕ doḵ vu ham. Gesenĕr rangah vu ham loḵ ham supinsĕn, geloḵ ham beggang ayo ving. Besagaḵ ham raḵ ni. ²¹ Senĕr gagek niwĕĕk raḵ buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degĕrin ayoj nah vu Anutu, gayoj na timu vu hil Mehōbōp Yesu. ²² Om ham gwengo rĕ! Anon Vabuung negejiin sa bĕ sena Yerusalem. Lob maḵ va rĕḵ natōḵ vu sa vu sagu? Sa duḡin. ²³ Rĕḵ Anon Vabuung tateḵin vu sa yoh vu nyĕg pin sĕn seya lo meseraḵ ni bĕ sĕḵ natōḵ vu ḵarabus gengaa maggin ngahisekĕ rĕḵ deginengin sa. ²⁴ Rĕḵ sa su kwaḡ nevo navig sĕnĕ bĕ ngaa anon rĕ. Sa su nig wĕĕk ata bĕ najom ahon rĕ, gaḵ sa bĕ sepa doḵ aggata sĕn sa nesepa loḵ lo, benama na rĕ. Sa bĕ semu huk sĕn sa haḵo vu Mehōbōp Yesu lo na. Huk sĕn sa nanĕr Bengō Nivesa jaḵ Mehōbōp yi semusemu lo. ²⁵ Om ham gwengo rĕ! Wirek seyōk vu ham besa haḵo loḵ menanĕr gagek raḵ Anutu-yi-nyĕg. Rĕḵ gwĕbeng serak ni bĕ ham su rĕḵ gwelĕ sa malag gökin nah rĕ. ²⁶ Nebĕ saga, om gwĕbeng sa bĕ nanĕr vu ham nabĕ: Nabĕ ham ti nadiiḵ bemala nama, og su degwa vu sa rĕ, ²⁷ in sa su hōneng rĕ, gaḵ sa tateḵin Anutu kwa pin los dahis

vu ham. ²⁸ Om ham gwegin ham nivesa, gegwegin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooin ham rak tu alaj. Ham gwegin ham nivesa beham gwegin Mehöböp yi alam sën yö bago sir rak nikök lo geving. ²⁹ In serak ni bë sêk gevuu ham gesena, log rëk alam gagek kuungsën la nabë anöö bemën nij paya rëk desarömin sir geving ham, lob degevang paya vu Kerisi-yi-alam. ³⁰ Geham ggev la rëk dekedi medenanër gagek kuungsën la in dedadii Kerisi-yi-alam nah detamuin sir. ³¹ Om ham gwegin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabë sa tato aggata niröp vu ham buk los rangah yoh vu ta löö. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwëbeng sa hetung ham loḵ ya Anutu nema, gelok yi gagek semusemu ayo, lob saga yoh vu bë bo niwëek vu ham gemëm ham rëk gwëko ngaa nivesa vesa pin sën Anutu rëk gevong vu alam pin sën yö ggooin sir rak tu yi alam lo. ³³ Sa su malag anon in mehöti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rë. ³⁴ Gaḵ ham ngo rak ni bë sa nemaḡ sënë yö jom huk belok vu sa in ngaa sën sa narak vu in lo. Genelok vu alam sën denesepa sa lo ving. ³⁵ Sa nehevong huk nebë sënë in tato vu ham nabë hil gevong huk niwëek in hil adok vu alam sekëj masën. Gehil kwad bo gagek sën Mehöböp Yesu yö nër lo nebë, 'Mehöti sën nabë bo ngaa vu mehö ngwë, gesu kwa bo nabë rëk geko nyëvewen dok nah rë lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasën sën kwa vesa in ngaa sën mehö ngwë denevo vu yi lo.' "

³⁶ Paulus nër gagek saga ggovek, log yun lus gejom rak ving alam ggev pin. ³⁷ Lob sir pin desu rot gedekebi Paulus ahon gedemul* yi in bë rëk gevuu sir gena. ³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nër bë su rëk degelë yi gök nahin rë. Log mëm deḵo yi meya detung rak ya yaḡ.

21

Paulus Rak Ya Yaḡ In Na Yerusalem

¹ He hevuun sir gehe rak ya yaḡ maya, baya heto sesor niröp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batök ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara. ² Lob he töḵ rak yaḡ ti vu saga geneya los Ponisia. Lob he rak ya baya. ³ He ya heto halë Kupros neggëp ya los he nemamin këj, lob he kesuu gaya rot baya neto nyëḡ böp Suria malok ya Ture. In yaḡ bë getung kupek duk gëp nyëḡ sagu.

⁴ Lob he ya matök rak Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Loḵ Anon Vabuung vër kwaj lob denër vu Paulus bë su na Yerusalem. ⁵ Rëk ma gehe buk ggovek ya, lob he hevuun nyëḡ sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avëh los hur mahen deli he vu beggang ya loo nenga. Lob

he yun lupin ggëp loo nenga genajom rak. ⁶ Log mëm he jom nemamin, log he rak ya yağ baya gedeyah bej.

Agabus Nër Gagek Rangah Rak Paulus

⁷ He rak yağ bekesuu Ture gaya rot batök ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir.

⁸ Lob monbuk lob he vu Petolemais batök ya Sisarea, behe lok ya sinarë Pilip yi beggang benado ving yi. Alam nemadvahibevidek-luu sën delok vu sinarë nyëdahis in nos vu Yerusalem wirek lo ti yi. ⁹ Lob nalu avëh avö lubeluu sën maluh su dehov sir rë lo, lob sir avëh-denenër-gagek-rangahsën.

¹⁰ He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehö-nenër-gagek-rangahsën ti arë nebë Agabus vu distrik Yudea meluk meyam Sisarea. ¹¹ Yam in bë gelë he, lom ko Paulus yi kabi beduu yö vaha los nema rak, log nër bë, “Anon Vabuung nër bë, ‘Alam Yuda vu Yerusalem rëk denaduu kabi sënë ala nabë sënë, log rëk debo yi dok na alam-yu-ngwë nemaj.’ ” ¹² He hango nebë sënë, lob he los alam pin sën he nado lok beggang ti saga lo anër niwëek vu Paulus bë su jak mena Yerusalem. ¹³ Lok Paulus nër gagek yom vu he bë, “Nebë va sën ham nesu benevong mesayog maggin nerak-ë? Seyoh vu bë sena karabus. Gağ nabë sa nadiik in Mehöböp arë geving gëp Yerusalem, og yik yoh vu ving!” ¹⁴ Lom he su ayoh vu bë rëk agërin kwa rë, om sën he ayemin ma, gehe nër bë, “Om maam anon jak noh vu Anutu kwa!”

¹⁵ Ggovek log he semu ngaa ngaa lok, garak maya Yerusalem. ¹⁶ Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehö sën he bë ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barë nebë Menason, sën yö vong ving wirek nyëmuğinsën lo. ¹⁷ He tök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deko he rak los kwaj vesa. ¹⁸ Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halë Yakobus. Lob alam ggev pin denedo ving yi. ¹⁹ Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sën Anutu gadu yi bevong vu alam-yu-ngwë lo los dahis vu sir.

Paulus Ngo Alam Ggev Hir Gagek Beya Dub Ayo

²⁰ Dengo lob deko Anutu arë rak, lok tum denër vu yi bë, “Ari! Gerağ ni bë alam Yuda rak neggëp mehömehö detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom denesepa lok horek sën Moses ko agi niwëek ata. ²¹ Rëk denengo bë genenër vu alam Yuda sën denedo ving alam-yu-ngwë lo bë degevu Moses yi horek na, gegenenër bë su degerah* naluj navij, gesu desepa dok ngaa wirek hen gökin. ²² Om hil rëk gevong nabë va? Yönon rot, rëk degengo gagek nabë geyam ggovek ya. ²³ Om gepevis begwevong ngaa noh vu sën he bë nanër vu hong agi. He alam lubeluu denër gagek ti venuh neggëp Anutu mala. ²⁴ Om

gweko alam saga, begesepa doḵ horek pin sën gevong beham nimin veseek jaḵ gëp Anutu mala lo, gegwetung monë natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevong nabë sënë, og alam pin rëḵ deḵ ni nabë gagek sën denenër raḵ hong lo, og anon ma. Gemëm yö rëḵ deḵ ni nabë genesepa loḵ Moses yi horek ving. ²⁵ Gaḵ alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo, og hil kevu ḵapiya ya vu sir ggovek ya banër gagek sën hil ajoo wirek lo vu sir bë: Degegin sir nivesa, gesu dega reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu dega ḵök, gesu dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevong baggëb.”

²⁶ Nebë saga, lob Paulus ḵo alam saga monbuk belosho desepa loḵ horek pin sën gevong benij veseek jaḵ gëp Anutu mala lo. Log loḵ ya dub-vabuung-böp ving benër buk sën buk-niveseeksën-yi govek na lo tato vu alam-deneḵo-seriveng lo. Buk sën degetung seriveng balam-deneḵo-seriveng debesi jaḵ jepö vu sir lo.

Alam Yuda Dejom Paulus Ahon Loḵ Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksën-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus raḵ bë nama na, loḵ alam Yuda la vu distrik Asia* delë Paulus genedo loḵ dub-vabuung-böp ayo, lob deloḵ alam pin ahëj bahëj sengën raḵ. Lob deḵedi dejom Paulus ahon ²⁸ gedetahi bë, “Ham alam İsrail, ham doḵ vu he! In mehö sagi nenër vu alam yoh vu nyëḡ pin bë dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp sagi geving. Beḵo alam Grik la loḵ yam dub-vabuung-böp sënë ving bevong paya vu nyëḡ vabuung sënë!” ²⁹ Denër nebë sënë in delë Tropimas vu nyëḡ böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bë Paulus ḵo yi loḵ ya dub ayo ving.

³⁰ Nebë saga, lob alam Yerusalem pin ahëj sengën raḵ, lob deserög beya dejom Paulus ahon, gededadii to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepevis bedevhii dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Deḵo Paulus Medeya Hir Ḵatum Ayo

³¹ Devongin bë dengis Paulus menadiik, rëḵ bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bë begö verup beyoh vu Yerusalem pin. ³² Lob pevis beḵo alam-begö-yi la, geyi kapten, bedeserög medeluk medeya vu sir. Yuda delë alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rë. ³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genër vu yi alam-begö-yi bededuu ahon raḵ sëng luu.

Log loḵ tepëḵ in sir bë, “Mehö re sënë? Vong va paya?” ³⁴ Rëḵ alam yu böpata, om detahi gagek ya niḵelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bë genḡo gagek degwa nivesa rë, lom nër vu alam-begö-yi bë degeḵo Paulus doḵ na

hir katum ayo. ³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu katum sënë yi lël lob alam nij wëek rot bē dengis yi menadiik, lob alam-begö-yi su deyoh vu bē degërin yi nivesa rē, lom devaku yi ya vavunē. ³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bē, “Gengis menadiik!”

Paulus Nër Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bē degeko Paulus dok na hir katum ayo, rëk Paulus loḵ tepëḵ vu alaj bē, “Yoh vu bē sa nanër gagek ti vu hong rē?” Loḵ alam-begö-yi alaj lëk beloḵ tepëḵ yah bē, “Gerak Grik ayej ni? ³⁸ Sa hekuung bē hong Ejep ti sën gesis begö vu gavman vu buk agu gegeko alam nij paya los begö hodek 4,000 megeya nyëg-yumeris lo!” ³⁹ Rëk Paulus nër yah vu bē, “O sak Yuda, gataḵ ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyëg los bengö. Om gengogek gesa nanër gagek dus ti vu alam sënë rē.” ⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yoḡekin. Lob Paulus rak ya nare lël gevarah nema rak. Lob alam pin ayej ma, gemëm nër gagek ya vu sir loḵ Hibru ayej.

22

¹ Nër bē, “Arig lo amaḡ lo, ham gwengo rē! Sa bē tatekin sa gagek degwa rangah vu ham.” ² Dengo bē Paulus nër vu sir loḵ Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rē. Log mëm Paulus nër bē, ³ “Sa Yuda ti. Sataḡ ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia, rëk serig ggëp nyëg böp Yerusalem sënë geGamaliel ko sa luḵ yi dub betahu sa niröp loḵ hil kenud lo hir horek pin. Gesa niḡ wëek mesayoḡ ya vu Anutu timu nebë sën gwëbeng ham nimin wëek menetamuin yi agi. ⁴ Wirek sevo maggin vu alam sën denesepa loḵ Yesu yi aggata lo, lob sa bē ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avëh ving rak sëng beya denedo beggang karabus. ⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev böp losho kaunsor hir alam teta pin deyoh vu bē rëk denanër gagek saga rangah vu ham, in dekevu kapiya vu arij lo vu nyëg böp Damaskus besa haḡo beya in bē sa naduu alam vu sagu begaḡo nam Yerusalem bedegeko vanë.

Paulus Tatekin Sën Ggërin Yi Tu Yesu Yi Hur (Sn 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Lob sa nahën nayök aggata beseya verup dus rak nyëg böp Damaskus, lob hes vuheng rak. Loḵ pevis berangah ti vër böpata nebë davës vu yaḡek beyam jëh rak sa. ⁷ Lob sevës beya nahëp dob, log sa hangö gagek ti yam vu sa bē, ‘Saulus, gëvong vanë vu sa in va?’ ⁸ Rëk seloḵ tepëḵ yah bē, ‘Mehöbö-p-a? Hong re?’ Loḵ nër yom bē, ‘Sa Yesu Nasaret sën genevong vanë vu sa lo!’ ⁹ Galam sën deneya ving sa lo delë rangah sënë ving, rëk su dengo mehö sënë aye rē.

¹⁰ Lob senër bē, ‘Om Mehöbö, sëḡ gevong nabë va?’ Loḵ Mehöbö nër yom vu sa bē, ‘Kwedi jak megena Damaskus.

Lob vu nyëg sugu rëk mehöti nanër huk pin sën sehooïn rak vu hong lo tato vu hong.’¹¹ Rangah sagi gelu sa malag, lob sa su yoh vu bë galë nyëg lu ngaa rë, om alam sën deya ving sa lo dejom loḵ sa nemaḡ bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehöti nedo barë nebë Ananias. Yi mehö nesepa loḵ Moses yi horek anon rot, lom alam Yuda pin sën denedo Damaskus lo deneko yi rak bë yi mehö nivesa. ¹³ Mehö saga yam vu sa benër bë, ‘Arig Saulus! Malam natum nah!’ Lob pevis besa malag tum ggökin yah besa halë yi. ¹⁴ Log nër ving bë, ‘Hil ḵenud hir Mehöböp yö ggooin hong rak in bë gejak kwa ni. Gelë Mehö yohvu sënë ggovek ya, gegengo gagek sën rak verup avi lo. ¹⁵ In rëk genanër yi gagek rangah. Genanër ngaa sën gelë los gengo lo vu mehönon pin. ¹⁶ Ma genegin va rot-a? Kwedi jak bezejipek bël. Genanër Yesu arë gerëḵ jipek hong ngaa nipaya na.’”

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwë

¹⁷ “Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom rak loḵ dub-vabuung-böp, lob sa ḵenug ya nebë pesepsën ¹⁸ besa halë Mehöböp. Lob nër vu sa bë, ‘Gepevis! Gwevuu Yerusalem gegena! Nabë genanër sa gagek vu alam sënë og su rëk degengo bedegevong geving rë!’ ¹⁹ Lob senër bë, ‘Mehöböp, yö deraḵ ni bë wirek seyoh vu dub-supinsën-yi pin beseduu alam sën ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir. ²⁰ Gewirek desis Stepan sën nenër hong gagek rangah lo mediik, lob sayog nivesa in saga gesa vare nemalagin alam sën denetengwa yi lo hir röpröp.’ ²¹ Rëḵ nër vu sa bë, ‘Gena! Rëḵ sa gevong hong na aggata ading begena vu alam-yu-ngwë.’”

Alam-begö-yi Alaj Gin Paulus

²² Alam Yuda vare denengo Paulus yi gagek rot beya verup loḵ gagek vewen sagi loḵ detahi niwëëḵ bë, “Ham jak na genadiik! Mehö nebë saga su medo vesa!” ²³ Lom denetahi ya niḵelap gedekah hir röpröp medenetetëhin, gedeneraa kebus rak medenetë ya vavunë.

²⁴ Nebë saga lob alam-begö-yi alaj nër bedeko Paulus loḵ ya hir ḵatum ayo. Genër vu sir ving bë debeek yi in denatök jak degwa sën alam Yuda denetahi gagek ya niḵelap rak yi lo. ²⁵ Lom deduu Paulus ya vetii kele ggovek in bë debeek, rëḵ alam-begö-yi hir kapten nare dus vu Paulus, lob Paulus nër vu yi bë, “Ham horek nër bë yoh vu bë ham beek Rom ti geham su gwengo yi gagek namugin rë?”

²⁶ Lob kapten ngo gagek sënë, lob ya menër vu alam-begö-yi alaj bë, “Gevongin bë gwevong nabë va? Mehö saga lo yi Rom ti!” ²⁷ Lob ala yom vu Paulus meloḵ tepëḵ vu yi bë, “Genanër

vu sa nabë hong alam Rom ti ma ma?" Rëk Paulus yogek bë, "Ëë-ë, sa Rom ti!" ²⁸ Loḵ alam-begö-yi alaj nër bë, "Sa hetë monë ngahisekë in sa vu gavman Rom gesetu Rom ti!" Rëk Paulus nër yah bë, "Gaḵ sa og amaḡ Rom, om ataḡ ḵo sa besa Rom."

²⁹ Lob alam sën bë debeek yi lo pevis bedelëein yi, galaj newa raḵ rot in kwa vo bë duu Rom ti raḵ sëng. ³⁰ Rëk vongin bë jaḵ ngaa sën alam Yuda denër bë Paulus vong paya lo ni niröp, om ḵo yi vër monbuk gevong gägek ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ḵo Paulus luḵ ya nare malaj.

23

Paulus Nër Gägek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus gët kaunsor genër bë, "Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwaḡ nevo bë sa nehevong yoh vu yi gägek rot Beverup gwëbeng!" ² Nër nebë sënë, lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Ananias nër vu yi alam sën denare dus vu yi lo bedepetap avi. ³ Rëk Paulus nër yah vu yi bë, "Hong gang nipaya rëk hevek nivesa raḵ nedo navi vavunë mu! Anutu rëk petap hong! Genedo sagi in bë gwengo sa gägek megeseggi jaḵ hil horek, rëk mu ngo kweyëh horek sagi in genër bedesis sa!"

⁴ Lob alam sën denare dus vu Paulus lo denër bë, "Su genanër gägek nipaya jaḵ Anutu yi ggev böp sënë!" ⁵ Rëk Paulus nër yah bë, "Arig lo, sa su raḵ ni bë yi alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp rë. Gaḵ Anutu nër meneggëp loḵ yi ḵapiya bë: Su genanër gägek nipaya jaḵ ala sën neḡin hong alam lo!"

⁶ Lob Paulus raḵ ni bë alam teta Sadukai* la geParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bë, "Arig lo! Sa og sa Parisai* soḡek rot! Sa nehevong ving bë alam-diiksën rëk dekedi jaḵ gökin, lob yiḵ raḵ degwa saga sën gwëbeng devong gägek vu sa." ⁷ Nër gägek saga lob gägek ahë sengën yi verup pevis loḵ Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir. ⁸ In alam Sadukai* denenër bë mehönon su deyoh vu bë rëk dekedi jaḵ nah gëp bedub rë, gangër ma, gengaahur ma. Gaḵ alam Parisai* devong ving lööhoho. ⁹ Lom alam lo devong dedun böpata, loḵ alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenër niwëek bë, "He halë mehö saga bë ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë! Maḵ ngaahur ti ma angër ti yö vengwëng vu yi!" ¹⁰ Lob gägek ahë-sengën-yi ya meböp raḵ rot, lob Rom hir alam-begö-yi alaj ggöneng. In sir yu luu, lob bë rëk dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka

benadiik. Lom nēr balam-begö-yi deluḵ beya devo Paulus vēr in sir gedeko yi loḵ yah hir ḵatum ayo.

¹¹ Ggovek gebuk lob Mehöböp yam nare rangah vu Paulus genēr vu bē, “Gemedo los nim wēek! Genēr sa gagek rangah ggöp Yerusalem ggovek, gerēḵ genanēr sa gagek göp Rom nabē saga geving.”

Yuda Dejoo Gagek Bē Dengis Paulus Menadiik

¹² Nyēg heng lob alam Yuda desupin sir medenēr gagek venuh gedetato nemaj ya vavunē bē su dega los denanum rot bemēm nabē dengis Paulus benadiik loḵ mēm. Gaḵ nabē dega ma denanum namugin og Anutu ngis sir. ¹³ Sir sēn denēr gagek venuh lo sir mehödahis luu gela sevōḵ.

¹⁴ Lob deya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta bedenēr bē, “He nēr gagek niwēek betato nemamin ya vavunē ganēr venuh bē he su rēḵ aga nos los nanum bēl rē rot, bena berup doḵ buk sēn he ngis Paulus menadiik lo loḵ mēm. ¹⁵ Om ham los kaunsor gwevong gagek na vu Rom hir alam-begö-yi alaj pehi nabē degeḵo Paulus duḵ menam vu ham. Ham nanēr vu yi nabē ham bē gwengo Paulus yi gagek degwa gök nahin in ham jaḵ ni niröp. Gehe semu he ggovek ya. Su rēḵ nam natōḵ nam vu ham rē, gaḵ he rēḵ angis yi menadiik doḵ aggata!” ¹⁶ Rēḵ Paulus mewa ngo gagek bē rēḵ degetung dum göp aggata bedengis Paulus menadiik, lob ya meloḵ ya Rom hir alam-begö-yi hir ḵatum beloḵ ya menēr rangah vu Paulus. ¹⁷ Lob Paulus tahi alam-begö-yi hir kapten ti yam, benēr vu bē, “Gweḵo hur magēm sagi na vu ham ggev, in ḵo gagek ti in bē nanēr vu yi.” ¹⁸ Lob kapten ḵo yi beli ya vu ala benēr vu bē, “Karabus Paulus tahi sa benēr vu sa bē sa gaḵo hur magēm sēnē nam vu hong, in ḵo gagek ti beyam vu hong.”

¹⁹ Lom ala jom loḵ nema, beḵo meya nenga, beluho yö luu ya denedo, log mēm loḵ tepēḵ in yi bē, “Gevongin bē genanēr gagek re vu sa?” ²⁰ Loḵ hur magēm nēr bē, “Alam Yuda dejoo gagek ggovek bē rēḵ dedoḵ tepēḵ in hong begweḵo Paulus duḵ mena vu kaunsor neheng in dedoḵ tepēḵ in yi gagek degwa pangsen vu yi. ²¹ Rēḵ mu su gwebē nengam vu hir gagek, in hir alam mehödahis luu gela sevōḵ bedenēr gagek venuh bē su rēḵ dega los denanum rē, rot bemēm yö dengis Paulus menadiik rē. Gwēbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medeneḵin hong bē rēḵ gengogekin hir gagek ma nama.”

²² Lob alam-begö-yi alaj vong mehö magēm sēnē yah, genēr niwēek vu yi bē, “Su gena genanēr vu mehöti nabē genēr gagek sēnē rangah vu sa!”

Alam-begö-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Böp Peliks

²³ Lob alam-begö-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benër vu luho bē, “Melu barah alam-begö-yi. Alam sën denerak hoos lo mehödahis löö benemadluho (70), galam sën denejom rug lo jak gëp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jak 9 krök buk. ²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jak, geham gwegin yi nivesa bena berup vu kiap böp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begö-yi alaj kevu kapiya ti ving nebë:

²⁶ Sehuksën! Kiap böp Peliks, mehö-los-bengö!

Sa Klaudius Lusias, sa kevu kapiya sënë yök vu hong.

²⁷ Alam Yuda dejom mehö sagi ahon gebë dengis yi menadiik, rëk sa hango bē yi Rom ti lob seya ving alam-begö-yi behe tök ya vu sir, lob he haço yi vër loç nemaj. ²⁸ Lom sa bē gango gagek degwa sën denër rak yi lo, om sën sa haço yi luk meyah vu hir kaunsor. ²⁹ Rëk sa hango denër gagek rak yi in yö hir horek la. Gak su devong gagek vu yi in ngaa nipaya ti in bē mēm hil angis yi menadiik ma, hil getung yi na karabus rë. ³⁰ Log gwëbeng gagek ti tök vu sa bē dekeyëhin yi vunsën in bē dengis yi menadiik. Om sën sa pevis behevong yi yök vu hong, gesenër vu alam sën denenër gagek rak yi lo bē yö nöç denenër hir gagek rangah jak malam niröp.

³¹ Lob alam-begö-yi vu Rom devong yoh vu yi gagek, bedeko Paulus medeli ya Antipatris loç buk. ³² Log nyëg heng lob alam-begö-yi sën deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sën denerak hoos lo deço Paulus ya Sisarea. ³³ Detök ya Sisarea, lob devo kapiya ya vu kiap böp gedevong Paulus loç ya nema ving. ³⁴ Kiap böp tevin kapiya lob loç tepëk in Paulus bē, “Hong distrik tena?” Rëk Paulus nër bē, “Sa vu Kilisia.” ³⁵ Lob nër bē, “Alam sën denenër gagek rak hong lo deberup, log mēm sa gango hong gagek.” Lom nër bedeko Paulus beya neggëp mehö-los-bengö Herot* yi beggang böp sën denenër arë nebë Prëtoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gagek Rak Paulus

¹ Buk nemadvahi ya ggovek ya, log alam-deneço-seriveng hir ggev böp Ananias luk meya, lob ko alam teta lä ving, beço mehö sën nenër alam avij vu kiap lo ti ving, arë nebë Tertulus. Lob ya denër gagek sën denenër jak Paulus lo rangah vu kiap böp. ² Kiap böp tahi Paulus beberup, log Tertulus kedi mugin menër gagek rak yi bē, “Mehö los bengö Peliks! Ngo gelok vu he behe nado nivesa rot gebegö lu ngaa ma. Gengo kwam böp begenelok vu he in huk begenevong ngaa aggagga pin sën he nehevong paya paya wirek lo benivesa nerak. ³ Om sën he ayomin nivesa rot in ngaa pin saga gehe kwamin vesa in

hong rot. ⁴ Om sa su rĕk agĕrin hong pangŕen rot rĕ. Gaḵ sa bĕ ḵetag hong mu nabĕ gwengo sa gagek dus ti sĕn sa bĕ nanĕr agi. ⁵ He halĕ mehō sĕnaga bĕ mehō nipaya rot. Nevong balam Yuda yoh vu nyĕg pin ahĕj sengĕn nerak medenesis begō vu sir. Lob tu alam yu ti sĕn yō deggootin sir rak medenenĕr sir nebĕ Nasaret lo hir ggev ti. ⁶ Genevong in bĕ gevong paya vu he dub-vabuung-bōp geving, rĕk he jom yi ahon. [Lob he bĕ seggi yi jaḵ he horek, ⁷ rĕk ham alam-begō-yi alaj Lusias yam, lob niwĕek rot beḵo yi vĕr loḵ he nemamin ⁸ genĕr bĕ alam sĕn bĕ denanĕr gagek jaḵ yi lo denatōḵ nam malam.] Om nabĕ gedok tepĕk in Lusias og maḵ yō rĕk nanĕr ngaa pin sĕn he nĕr rak Paulus lo rangah vu hong nabĕ yōnon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehō sĕnĕ yi gagek sĕn nĕr rak Paulus lo ving bĕ, “Gagek pin saga yōnon rot!”

Paulus Vong Gagek Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap bōp tĕ kwa in Paulus, lob Paulus nĕr ya bĕ, “Serak ni bĕ ngo geneĕgin he sĕnĕ yoh vu ta ngahiseḵĕ, om sĕn sa kwag vesa besa bĕ nanĕr gagek nyĕvewen dok nah vu hong. ¹¹ Hong kiap bōp, om geyoh vu bĕ gedok tepĕk vu hong alam, lob mĕm rĕk detatekin vu hong nabĕ serak yag menahĕn neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beserak meya Yerusalem in bĕ najom jaḵ beyik buk su hus ading rĕ, gaḵ yik buk nemadluho-bevidek-luu mu ggovek ya. ¹² Lob alam Yuda su delĕ sa bĕ alu mehōti anĕr he rĕ. Gesu delĕ bĕ seloḵ alam ahĕj loḵ dub-vabuung-bōp ma, loḵ dub-supinsĕn-yi ma, ggĕp telig rĕ, gaḵ ma. ¹³ Gaḵ gagek sĕn gwĕbeng denĕr rak sa agi lo, og saga su deyoh vu bĕ rĕk denatōḵ vu degwa ti begejaḵ ni nabĕ yōnon rĕ. ¹⁴ Gaḵ mĕm sa bĕ nanĕr rangah vu hong nabĕ sa nesepa loḵ aggata sĕn denenĕr pelĕ rak agi bĕ aggata kuungsĕn lo. Sa nesepa loḵ aggata saga in bĕ sa gaḵo he ḵenumin lo hir Anutu jaḵ. Log sa nehevong ving gagek pin sĕn neggĕp loḵ horek lo los gagek pin sĕn alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn dekevu lo. ¹⁵ Lob sa nehevong ving bĕ Anutu rĕk gevong balam-diiksĕn dekedo jaḵ nah gökin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yik sir sĕn yam denare-ĕ, denevong ving nebĕ saga.

¹⁶ Lob sa kwag nevo sa pangŕen bĕ sa gevong ngaa nivesa vu Anutu gevu mehōnon noh vu buk. ¹⁷ Sa hevu sa nyĕg geseya nado nyĕg ngwĕ bengebek la ggovek ya loḵ seyom vu sa alam. Sa haḵo monĕ lu ngaa yom in bĕ dok vu alam sĕn denerak vu in lo, gesa bĕ getung seriveng la vu Anutu geving. ¹⁸ Sa nehevong nebĕ sĕnĕ, lob sa sepa loḵ he horek in sa nig veseek jaḵ gĕp Anutu mala. Lob sa nado loḵ dub ayo balam delĕ sa bĕ mehōnon ngahi su denare ving sa rĕ, gemehō la su devong dedun rĕ. ¹⁹ Gaḵ mĕm Yuda la vu distrik

Asia* denedo, om nabë alam saga mëm maḵ yö detöḵ raḵ gageḵ nipaya ti geneggëp vu sa, og mëm nam debare malam gedenanër rangah vu hong. ²⁰ Gaḵ nama, om alam sagi mëm yö denanër ngaa sën delë gesa hevong paya loḵ buk sën sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong. ²¹ Maḵ yik gageḵ timu sënë, sën sa nare loḵ sir vuheng gesa tahi bë, ‘Sa hevong ving bë alam-diiḵsën rëḵ dekedi jaḵ nah gökin.’ Yik raḵ degwa saga sën gwëbeng devong gageḵ vu sa.”

²² Rëḵ mu Peliks raḵ Yesu yi aggata sën Paulus nër lo ni vorot, lom nër vu alam Yuda bë degegin galam-begö-yi alaj Lusias duk menam rë, log mëm rëḵ gengo hir gageḵ sagi göḵ nahin. ²³ Lob nër vu kapten bë geḵo Paulus nah ḵarabus, rëḵ mu su geḵo duk na ḵarabus niwëëḵ rot. Gesu gërin Paulus yi alam sën nabë dedoḵ vu yi in ngaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Ḵarabus Ngebek Luu

²⁴ Buk la ya ggoveḵ log Peliks ḵo venë Drusila yam. Drusila yi Yuda avëh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bë tateḵin degwa sën alam degevang geving Yesu Kerisi lo vu yi. ²⁵ Rëḵ Paulus tateḵin gageḵ raḵ sën hil gevong ngaa niröp lo, geraḵ sën hil gëgin hil nivesa lo, geraḵ sën Anutu rëḵ gevong nyëvewen doḵ nah hil ngaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggöneng benër bë, “Genah megena rë! Genabë buk len ti gëp og sëḵ tahi hong megenom gökin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo ngaa ngwë loḵ ayo ving. Kuung bë maḵ Paulus rëḵ bo monë la vu yi in bo yi vër, om sën tahi yi beron ngahi yam beluho denevengwëng. ²⁷ Lob Paulus nedo ḵarabus beta luu ggoveḵ ya getum kiap mewis Porkius Pestos loḵ yah Peliks ben. Rëḵ Peliks vong in bë alam Yuda ahëj geving yi om su ḵo Paulus vër rë geyö nahën nedo loḵ ḵarabus.

25

Paulus Ketag Bë Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Gengo Yi Gageḵ*

¹ Pestos verup betu kiap loḵ yah Peliks ben benedo Sisarea buk löö loḵ mëm raḵ meya Yerusalem. ² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam böp vu Yuda deya vu yi bedenër gageḵ raḵ Paulus. Denër niwëëḵ vu Pestos bë, ³ “Gedoḵ vu he, begwevong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bë degetung dum doḵ aggata bedengis Paulus menadiiḵ. ⁴ Rëḵ Pestos nër yah bë, “Dus raḵ in senah mena Sisarea, om Paulus medo ḵarabus sagu. ⁵ Om ham alam ggev deduḵ medenam geving sa, in nabë mehö sagi vong ngaa ti paya, og denanër gageḵ jaḵ yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir maḵ yoh vu buk nemadvahi-bevideḵ-löö ma nemadluho ggoveḵ, log luḵ meyah Sisarea.

Log monbuk lob raḵ ya nedo beggang-gägek-yi, log nēr vu sir bē degeḵo Paulus nam. ⁷ Paulus verup lob alam Yuda sēn deluḵ medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedenēr gägek maggin ngahisekē raḵ yi. Rēḵ su deyoh vu bē detato hir gägek vu Pestos nabē yōnon rē.

⁸ Lob Paulus nēr yah bē, “Sa su hevongŋŋāa nipaya ti vu alam Yuda hir horek ma, vu dub-vabuung-böp ma, vu mehō-los-bengō Sisar* rē.” ⁹ Rēḵ Pestos vongin bē alam Yuda ahēj geving yi om loḵ tepēḵ vu Paulus bē, “Yoh vu bē hil anah Yerusalem besa gango hong gägek gēp sagu ma ma?” ¹⁰ Rēḵ Paulus nēr yah bē, “Gwēbeng sa nare loḵ mehō-los-bengō Sisar* yi beggang-gägek-yi, lom beggang sagi og beggang-gägek-yi om ham gwengo sa gägek doḵ! Gerak ni ggovek ya bē sa su hevongŋŋāa nipaya ti vu alam Yuda rē. ¹¹ Nabē nipaya böp ti neggēp vu sa beyoh vu bē dengis sa doḵ nah mesa nadiik, og ggovek, gemēm dengis sa. Gaḵ nabē gägek sēn denenēr raḵ sa agi su anon rē, og mehōti su yoh vu bē bo sa doḵ na nemaj rē. Om sēn sa ḵetaḡ vu mehō-los-bengō Sisar* bē gengō sa gägek.”

¹² Lob Pestos vengwēng ving yi alam sēn denevo kwa vu yi lo mugin, loḵ mēm nēr bē, “Gekwetag bē Sisar* gengō hong gägek, om gena vu Sisar*!”

Pestos Loḵ Tepēḵ In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggovek loḵ mehō-los-bengō Agripa luho venē Bernisi deyam Sisarea in bē degelē Pestos medenajom nema. ¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nēr Paulus yi gägek bengō ya vu mehō-los-bengō bē, “Peliks ḵo mehōti ya ḵarabus wirek meya nedo. ¹⁵ Lob serak meya Yerusalem lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denēr gägek raḵ yi, gedenēr vu sa bē sebo nyēvewen vu yi. ¹⁶ Rēḵ senēr yah vu sir bē he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehōti rē. Gaḵ mehō sēn gägek neggēp vu yi lo, og mēm ya nare alam sēn denenēr gägek raḵ yi lo malaj mugin, gehe navo nyēḡ vu yi in bē bare menanēr gägek nom jak gägek sēn denenēr raḵ yi lo.

¹⁷ Lob he sepa he mayam, lob sa su köpeḵ rē. Gaḵ heng to log sa nado raḵ beggang-gägek-yi gesenēr bedēḵo mehō saga yam. ¹⁸ Lob alam sēn denēr gägek raḵ yi lo denare. Lob sa hekuung bē rēḵ denanēr gägek nipaya jak yi, rēḵ ma. ¹⁹ Gaḵ loḵo deneggök sir in aggata sēn degeḵo hir ḵeriing lu ngāa jak lo. Gedeneḡgök sir in mehō diiksēn ti arē nebē Yesu, in Paulus nēr bē mehō saga nedo mala vesa. ²⁰ Lom serak ni bē sa su yoh vu bē gango gägek degwa la nabē saga rē, om seloḵ tepēḵ in Paulus bē, ‘Maḵ hil anah Yerusalem loḵ mēm sēḵ gango hong gägek sēnē gēp sagu.’ ²¹ Rēḵ Paulus nēr bē yō

medo dok karabus, gemehö-los-bengö Sisar* gengo yi gagek rē. Lom senēr bē nah medo karabus besa natōk vu aggata rē, loḵ mēm sa gevong yi na vu Sisar*.” ²² Lob Agripa nēr vu Pestos bē, “Sa bē gango mehō sagi yi gagek!” Lob yogek bē, “Neheng rēḵ gwengō!”

²³ Lob monbuk lob Agripa luho Bernisi devunek log alam deḵo luho raḵ kapah medeyam. Luho deloḵ ya beggang-supinsēn-yi ving alam-begö-yi alaj pin, los alam böp böp vu nyēg sagu, lob Pestos nēr bedeko Paulus yam. ²⁴ Log nēr bē, “Mehö-los-bengö Agripa, geham alam pin sēn ham yam nedo ving he-ē, ham gwelē mehō sēnē! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sēnē ving bedejij sa rot bedetahi niwēek bē su medo mala vesa, gaḵ nadiik. ²⁵ Rēḵ sa halē bē su vong ngaa nipaya ti in bē mēm hil angis yi menadiik rē. Log yō ketag raḵ avi bē Sisar* gengo yi gagek, om sēn sa hevongin bē gevong yi na. ²⁶ Rēḵ sa su tōḵ vu yi gagek anon degwa ti meneggēp rangah in bē mēm sa kevu kapiya betateḵin vu hil mehōböp Sisar* rē. Om mēm sēn sa haḵo mehō sagi yam vu hong mehö-los-bengö Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin gango yi gagek nivesa, loḵ mēm sa natōk vu yi gagek la in sa kevu dok kapiya. ²⁷ Nabē sa gevong karabus ti na, gesa su gevong yi gagek degwa na geving rē, og saga su yoh vu rē.”

26

Paulus Tateḵin Yi Gagek Vu Agripa

¹ Lob Agripa nēr vu Paulus bē, “Bē genanēr hong gagek la, og genanēr!” Lom Paulus kedi nare betelē nema genēr yi gagek bē, ² “Mehö-los-bengö Agripa! Alam Yuda denenēr gagek raḵ sa yoh vu buk, lob gwēbeng sa kwag vesa rot in sa nare malam megenēr bē gwengō sa gagek. ³ Sa kwag vesa in ngo gerak ngaa pin sēn hil Yuda ngo nesepa loḵ lo ni, gengaa pin sēn hil nemehoo hil in lo. Om sa bē gwengō sa gagek, og su nim tebō jaḵ pevis.

⁴ Ngaa pin sēn sengo nahēn magēm gesa hevong wirek rot beberup gwēbeng agi, og saga alam Yuda pin deneraḵ ni, in sa nado ving sir ggēp Yerusalem. ⁵ Yō deneraḵ sa nig rot, om nabē kwaj nevo, og deyoh vu bē denanēr rangah vu hong nabē sa Parisai* ti, besetu sir vahi sēn denesepa loḵ horek pin los dahis lo ti. ⁶ Om sēn gwēbeng sa nare agi, gedenevong gagek vu sa in sa nehevong ving gagek nivesa sēn wirek Anutu vo vu hil ḵenud lo lo, gesa navo kwag in buk sēn bē gagek agi anon jaḵ lo. ⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yik denevo kwaj in buk sēn bē gagek agi anon jaḵ lo ving, lom denejom raḵ vu Anutu buk gerangah. O Mehō Gayeheng, yik raḵ degwa sēnē sēn Yuda denēr gagek kuungsēn raḵ sa.

⁸ Ma nebë va sën ham kwamin nevo bē Anutu su yoh vu bē gevong balam-diiksën dekedi jak nah gökin rē-ë? ⁹ Wirek sa hevong ngaa ngahisekë in bē sa dahun Yesu Nasaret arë, lob sa hekuung bē sa nehevong ngaa nivesa. ¹⁰ Sa nehevong nebë sënë vu Yerusalem, lom alam-deneko-seriveng hir ggev devo niwëek vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam ngahisekë benehaço yah karabus. Log kaunsor denenër bē dengis sir medenadiik, lob sa navo veyovin hir gagek ving. ¹¹ Gesa navo maggin ngahisekë vu sir loḵ dub-supinsën-yi pin. Sa nehevong in bē denanër pelë los degeruu demij vu Mehöböp, gesahëg sengën böpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh vu alam-yu-ngwë hir nyëg ving.”

Paulus Nër Yi Gagek Sën Ggërin Yi Mevong Ving Yesu Lo
(Sn 9:3-19; 22:6-16)

¹² “Log alam-deneko-seriveng hir ggev denër gagek niwëek vu sa medegadu sa ving meseya Damaskus. ¹³ Lob Mehö Gayeheng! Sa medo naya rak hes vuheng atov, lob sa halë rangah ti vër nebë davës betum vu yagek begelu yam rak sa loḵ aggata. Tum böpata rot kesuu nyëg mala, lom yam jëh rak he los alam pin sën deneya ving sa lo. ¹⁴ Lob he pin avës baya nahëp dob, lob sa hango gagek ti yam loḵ Hibru ayej bē, ‘Saulus, Saulus gëvo vanë vu sa in va? Vongin gebaḵë ngaa sën los nevu lo, lob ngo vongin gebo vanë vu hong.’

¹⁵ Lob seloḵ tepëḵ bē, ‘Mehöböp, hong re?’ Lom Mehöböp nër yom bē, ‘Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo! ¹⁶ Om kwedi gebare niwëek. Gwëbeng seyam vu hong in sa bē gooin hong jak in genatu sa hur megena genanër rangah nabë gelë sa nebë sënë. Gerëḵ genanër ngaa sën sëḵ tato vu hong beron la vu tamusën lo rangah geving. ¹⁷ Gesëḵ gëgin hong doḵ alam Israel los alam-yu-ngwë sën sëḵ gevong hong na vu sir lo nemaj. ¹⁸ Sëḵ gevong hong na vu sir in tateḵin malaj medegevuu malakenu na gedegërin sir nom vu rangah. Degevuu Satan yi niwëek gedenam vu Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengo rëḵ dahun hir ngaa nipaya na. Gemëm rëḵ denam sa nyëg geving alam sën ayoj neyam timu vu sa bedetu sa ngaa ggovek lo.’”

Paulus Nër Vu Agripa Bë Nevong Yesu Yi Huk

¹⁹ “O Mehö-los-bengö Agripa, sa halë ngaa yagek yi sënë, lob sa su keyëh gagek rë. ²⁰ Gaḵ senër gagek rangah vu alam Damaskus muḡin, log senër vu alam Yerusalem, gevu nyëg Yudea pin, gevu alam-yu-ngwë ving. Senër vu sir bē degërin sir vu hir ngaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong ngaa niröp in tato nabë deggërin ayoj ggovek ya. ²¹ Sa hevong nebë sënë, lob alam Yuda dejom sa ahon rak degwa saga loḵ

dub-vabuung-böp, gebë dengis sa besa nadiik. ²² Rëk Anutu loḵ vu sa, rot besën verup gwëbeng besa nare genanër gagek yök vu alam meris, gevu ham alam los arëmin lo agi. Sa su nanër gagek agga ngwë rë, gaḵ sa nanër gagek sën wirek alamenenër-gagek-rangahsën losho Moses denenër bë rëḵ berup lo. ²³ Denër nebë, 'Kerisi rëḵ geḵo vanë, log yö rëḵ kedi jak namugin gëp bedub. Lob rëḵ nanër gagek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.' "

Paulus Nër Gagek Vu Agripa In Bë Ayo Na Timu Vu Yesu

²⁴ Paulus nër nebë sënë, lob kiap böp Pestos petupek raḵ yi bë, "Paulus, hong bado! Geluḵ dub ngahiseḵë, lom kwam böpata vong beyum vong paya!" ²⁵ Rëḵ Paulus nër yah bë, "Mehö niwëek Pestos, sa yug su vong paya mesenër gagek jeggin jeggin rë, gaḵ senër gagek niröp beyönon. ²⁶ Mehö-los-bengö sënë nerak ngaa pin sënë ni, om sa su nahöneng rë gesenër rangah vu yi. Serak ni bë ngaa pin sën agi su yoh nenga in mala los nenga rë. Gaḵ raḵ ni, in ngaa pin sënë su verup vunsën rë. ²⁷ O Mehö-los-bengö Agripa, maḵ gevong ving alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek-a? Eë-ë, serak ni bë genevong ving!"

²⁸ Loḵ Agripa nër yah vu Paulus bë, "Nabë genanër hus ading teka rot og maḵ hong gagek rëḵ gevong mesegërin sa natu Yesu yi hur ti!"

²⁹ Lom Paulus nër yah vu bë, "Eë-ë! Nabë sa nanër dus, ma ading, og yik yoh vu! Sa najom raḵ vu Anutu bë, hong, galam pin sën ham los nengo sa gagek gwëbeng-ë lo gwërin ham nabë sa, gaḵ mëm sëng sënë og su natök vu ham." ³⁰ Paulus nër nebë sënë, loḵ mehö-los-bengö kedi nare ving kiap böp Pestos, geBernisi, galam sën denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnë ggovek, loḵ desap sir raḵ medenër bë, "Mehö sagi su vong ngaa ti paya in bë nadiik ma medo ḵarabus rë." ³² Lob Agripa nër vu Pestos bë, "Nabë mehö sënë su ketaḡ nabë Sisar* gengo yi gagek rë, og yoh vu bë gebo yi vër mena."

27

Deḵo Paulus Raḵ Ya Yaḡ In Na Rom

¹ Kwaj vo gagek venuh bë he jaḵ yaḡ mana Rom, lob detung Paulus losho ḵarabus vahi loḵ ya kapten ti nema. Arë nebë Yulius lob negin alam-begö-yi raḵ neggëp alam nemadvahi (100) loḵ yu böpata ti sën denenër sir bë mehö-los-bengö Augustus yi alam lo. ² Lob Adramitiam hir yaḡ ti bë geḵo kupek na nyëḡ böp la vu distrik Asia*, lob he raḵ ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he. ³ Heng to log he ya seyu yaḡ ya Sidon, lob Yulius vong nivesa

beyogekin Paulus bē yoh vu bē na gelē yi alam medegegin yi jak nos lu ngaa. ⁴ He vu Sidon maya, rēk sang bōp yam ggēp yağ neru meruuk he. Lom yağ yom rivin dob Kupros demi meya ⁵ meyoh ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe tōk ya Mura vu distrik Lusia. ⁶ Vu nyēg saga alam-begō-yi hir kaptan tōk vu Aleksandria hir yağ ti geneya los Itali, lom ko he rağ ya. ⁷ Behe ya rağ baya. He vimengin bakōpek rot buk ngahisekē, loğ mēm he tōk ya verup dus vu nyēg bōp Kenidus. Loğ sang ggērin he, lom he su ayoh vu bē ana rē, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salmone baya, in sang bōpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengin rot batōk ya nyēg ti arē nebē Yag-ben-nivesa neggēp dus vu nyēg bōp Lasea. ⁹ He vasap buk ngahisekē ggēp saga geBuk-dali-nos-yi-lo* maya ggovek ya, gebuk sēn hob los sang yi lo verup beloo vongin dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nēr gagek vorot vu sir bē, ¹⁰ “Alam-e! Nabē hil ana, og hil rēk natōk vu maggin bōpata. Hil rēk basap kupek los yağ, gehil mehōnon rēk malad nama geving.” ¹¹ Rēk alam-begō-yi hir kaptan bē nenga vu yağ ala luho yağ yi kaptan, gesu ngo Paulus yi gagek rē. ¹² Yağ ben sēnē su nyēg nivesa in bē yağ medo doğ doğ buk sang yi rē, om alam ngahisekē denēr gagek venuh bē dekesuu nyēg saga gedena. Kwaj nevo bē rēk denatōk na nyēg bōp Poniks bedemedo nyēg sagu doğ buk ayōōng los sang yi, og mēm nivesa. In Poniks saga yik yağ ben nivesa ti vu Krete, geyag vaha neggēp luu. Ngwē neggēp ahē, gengwē neggēp nēn.

Sang Vong Meloo Nipaya Rağ

¹³ Lob ayōōng nalu verup gesu yam niwēek rot rē, lob dekuung bē deyoh vu bē na denatōk na nyēg saga. Lob dedadii anka rağ yah gedeseapa loo nenga Krete rot medeya. ¹⁴ Rēk pevis besang niwēek bōpata ti sēn denenēr bē Nyēhuhek lo, yam ggēp kedu Krete. ¹⁵ Lob rot he avuti ggēp hus bedu ya, lob he su ayoh vu bē pekwē yağ neru nah vu sang rē, lom he hevu besang ko he mehe ya rot. ¹⁶ He serōg meheto maya kedu loo vuheng sēn denenēr arē nebē Kauda lo demi. Lob he hevong huk bōp rot menaduu dēgi ahon. ¹⁷ Dedadii dēgi rağ yam yağ vavunē ggovek ya, log deduu aggis la loğ yağ anon atov in bē niwēek jak. Rēk newaj rağ bē yağ rēk na mejak vu saap Surtis sēn neggēp dus vu Aprika lo, lom detē anka sēl luğ ya loo gesang ko he gehe medo nahōk mu. ¹⁸ Sang los

* **27:9:** Buk-dali-nos-yi sēnē og yik buk sēn alam Yuda hir alam-deneko-seriveng yusekē nesis sipsip tuvek meneko niğok menelok ya dub-vabuung-bōp ayo vabuung sogek in kevoh alam Yuda hir ngaa nipaya na lo. Denelē buk sēnē loğ kwev Oktoba neyoh vu ta pin gayej nenēr dali ggērin nos besu denegga rē.

loo sis merot he niwëek ata, lob kedi detë kupek luk ya loo monbuk. ¹⁹ Gebuk netu löö lob dejom kupek yag yi pin rak nemaj medetë luk ya loo ving.

²⁰ Lob Nyëhuhek böpata sënë sis he rot gesu ahë yes nerak teka rë. Ggërin he buk ngahisekë gehe su ayoh vu bë galë hes mala los betuheng rë, lom he kwamin nevo bë rëk he malamin nama yönon. ²¹ Denedo mu buk ngahisekë genos ma, lob Paulus kedi menër vu sir bë, “Alam-e, bë ham gwengo sa gagek wirek behil medo Krete, og mak hil su rëk natök vu maggin nabë sënë rë, gehil su rëk basap ngaa pin sënë rë. ²² Rëk ma lo, om ham nimin wëek! Mehöti su rëk mala nama rë, gak yag mu yö rëk mala nama. ²³ In Anutu sën setu yi hur besa najom rak vu yi lo, yi angër ti yam vu sa gwëbeng buk ²⁴ benër bë, ‘Paulus, su gegöneng! In rëk gena gebare mehō-los-bengō Sisar* mala. Om gwengo rë! Genejom rak in alam pin sën denedo rak yag ving hong agi, lom Anutu yögekin bë rëk demedo vesaj geving hong.’ ²⁵ Om alam! Ham su göneng! Sa hevong ving bë Anutu rëk gevong ngaa pin sënë banon jak nabë sën nër vu sa agi. ²⁶ Rëk mu yag rëk na medah dok kedu loo vuheng ti.”

²⁷ Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul lok baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng rak lob alam yag dengo bë yag mak ya medus rak dob ti. ²⁸ Lob deseyu gelöng lok aggis medetë luk ya loo medetahöö rak nemaj medelë bë ading yoh vu mehödahis ti. Lok hek heto maya teka ving lob detë ggökin yah, lob delë bë ading yoh vu nemadluho menemadvahi. ²⁹ Lom deggöneng bë he hevongin ana ketul he jak gelöng, om detë anka lubeluu luk ggëp yag hus, gedenejom rak bë rangah jak pevis.

³⁰ Log alam yag vahi denesero aggata in bë degevuu yag gedebeaya medena ronek, lob deseyesin dëgi luk ya, gedetehin bë degetë anka la na yag neru. ³¹ Rëk Paulus nër vu alam-begö-yi losho hir kapten bë, “Nabë alam sënë geto dena in yag, og ham pin rëk malamin nama!” ³² Lob alam-begö-yi delov aggis in dëgi geto meluk ya loo.

³³ Log nyëg ggovek in bë geheng, lob Paulus nër vu alam gejij sir bë dega nos teka rë. Nër bë, “Ham ngo medo newamin nerak yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rë. ³⁴ Om sën sa nanër niwëek vu ham bë ham gwa nos teka benimin wëek dok. Ham ti su rëk mala nama rë!” ³⁵ Nër bë saga log ko brët bejom rak ya vu Anutu rak malaj, log debu megga. ³⁶ Lom alam pin nij wëek rak gedeko hej nos rak ving medegga. ³⁷ He pin sën nado rak yag lo rak neggëp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276). ³⁸ Degga ggovek log detë wit*

los bĕĕk ngahisekĕ sĕn nahĕn nedo loĵ yaĵ ayo lo luĵ ya loo in bĕ sepĕp jaĵ in yaĵ.

Yag Vong Paya

³⁹ Heng to dob bedelĕ nyĕĝ, rĕĵ mu sir dugin. Rĕĵ delĕ nyĕĝ len ti geloo ggurek ya, geraggĕr nivesa, lom kwaj nevo bĕ maĵ degevonĝ yaĵ na mejaĵ na sagu. ⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluĵ nedo loo gedekevelekin aggis in stiya. Gededadii sĕl raĵ yah in bĕ ayöong doĵ megeĵo yaĵ na roneĵnĕ. ⁴¹ Rĕĵ loo ĵo yaĵ beyoh paya meraĵ ya saap ti belah loĵ. Neru lah loĵ niwĕĕk ata menedo, geloo nesis ya meneraĵ yaĵ hus rot lom veröp. ⁴² Nebĕ saga lob alam-begö-yi devonĝ in bĕ dengis alam ĵarabus medenadiik, in bĕ ti su gök loo mebeya mena. ⁴³ Rĕĵ hir kapten kwa vo Paulus lom nĕrin sir. Genĕr bĕ alam sĕn deyoh vu bĕ degök bĕl lo pin depesöng na loo namugin bena dejaĵ na roneĵnĕ. ⁴⁴ Galam vahi sĕn su deneggök bĕl rĕ lo, og jaĵ degĕp yaĵ nyĕ veröpsĕn ti ti bena dejaĵ na roneĵ geving. Lom alam pin devonĝ nebĕ saga meya deraĵ ya roneĵ los navij dahis.

28

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya maraĵ ya roneĵ, lob he hango gedenenĕr nyĕĝ sĕnĕ arĕ nebĕ dob Malta. ² Lob alam nyĕĝ sĕnĕ devonĝ nivesa rot vu he. Hob to raĵ genyĕĝ nikul lom devev nengwah böpata bedĕĵo he pin ya behe venguh. ³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bevev raĵ ya nengwah, rĕĵ nyĕl ti loĵ neggĕp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo loĵ. ⁴ Lob alam vu nyĕĝ saga delĕ nyĕl sĕnĕ gevare nesoo loĵ Paulus nema lob denĕr bĕ, “Maĵ yönon, mehö sĕnĕ sis mehöti mediik, rĕĵ loo su rehöö yi rĕ, om sĕn yi nyĕvewen töĵ vu yi besis yi agi.” ⁵ Rĕĵ Paulus tetĕhin nyĕl beya meto meraĵ ya nengwah rĕĵ ngaa ti su vong yi rĕ. ⁶ Lob medo denegin yi in dekuung bĕ rĕĵ buuk ma, rĕĵ nadiik pevis. Lob medo denegin yi hus ading, rĕĵ ma gedelĕ bĕ ngaa nipaya ti su nevong yi rĕ, lom tum depekwĕ medenĕr bĕ, “Maĵ yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arĕ nebĕ Publius, yi dob neggĕp dus vu nyĕĝ sagu. Mehö saga ĵo he ya yi beggang, begin he nivesa rot yoh vu buk löö. ⁸ Lob Publius sĕnĕ ama niraĵ meneggĕp. Nivanĕ böp gahĕ neverup ĵök, rĕĵ Paulus ya mejom raĵ yi, gebĕ nema raĵ lom vesa loĵ. ⁹ Vong nebĕ saga, lob alam niraĵ sĕn vu nyĕĝ sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa raĵ ggökin. ¹⁰ Lob deĵo he raĵ nivesa rot. Lob ggovek gehe bĕ ajaĵ na yaĵ mana, lob deĵo nos lu ngaa vu he medetung raĵ ya yaĵ.

Paulus Ya Metök Ya Rom

¹¹ He nado kwev löö ggëp sagu, loḵ he raḵ alam nyëḡ böp Aleksandria hir yaḡ ti sën anutu-kuungsën-pepid kenuj denare raḵ neru lo baya. In yaḡ saga rivin menedo loḵ buk sang los ayööng yi vu nyëḡ sagu.

¹² Lob he ya verup Surakus menado buk löö. ¹³ Mëm he raḵ mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayööng nalu verup ggëp ahë gebuk netu luu lob he tōḵ ya Puteoli. ¹⁴ He tōḵ vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denër bē he medo geving sir soda ti rē. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom. ¹⁵ Lob Yesu-yi-alam vu nyëḡ böp Rom denḡo bē he ya verup, lom yam denebuu he ggëp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatëveḵ-löö. Paulus lē sir, lom jom raḵ ya vu Anutu los ahë nivesa in sir, gayo niwëëḵ raḵ. ¹⁶ Log he loḵ ya nyëḡ böp Rom, lob kiap böp nēr bē yoh vu bē Paulus yō bago beggang yu dahis bemedo doḵ, galam-begö-yi ti medo geving in geḡin yi.

Paulus Nēr Bengö Nivesa Ggëp Nyëḡ Böp Rom

¹⁷ Buk löö ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nēr vu sir bē, “Arig lo, sa su nehevong ngaa nipaya ti in bē dahun hil hed alam ma, juuk ngaa wirek hen sën hil kenud lo hir ngaa lo rē. Rëḵ deduu sa ggëp Yerusalem gedetung sa loḵ alam Rom nemaj. ¹⁸ Lob alam Rom deloḵ tepëḵ in sa rot, rëḵ ma gesu denetōḵ vu ngaa nipaya ti in bē mēm dengis sa mesa nadiiḵ rē, lob kwaj vo bē dekevelekin sa vēr. ¹⁹ Rëḵ ma, galam Yuda dekeyëh gägeḵ sagi, lom sehög aggata ngwë su neggëp rē, om sën sa ḵetaḡ bē mehō-los-bengö Sisar* gengo sa gägeḵ. Gaḵ sa su bē rëḵ gevong gägeḵ vu salam in ngaa ti rē. ²⁰ Om sën sa tahi ham raḵ degwa saga, gesa bē galē ham benanēr gägeḵ vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehō sën hil Israel pin nehegin lo. Lob yiḵ deduu sa raḵ sëng raḵ degwa sagi.”

²¹ Lob denër vu yi bē, “Alam Yudea la su dekevu ḵapiya yam in bē denanēr hong vu he rē. Galam Yuda ti su yam nēr vu he genër gägeḵ nipaya raḵ hong rē. ²² Gaḵ he bē ḡango ayom jaḵ ngo avim. He su araḵ gägeḵ saga degwa ni rē. Gaḵ he raḵ ni mu bē vu nyëḡ pin alam denenēr gägeḵ nipaya raḵ Yesu-yi-alam.”

²³ Lob deggoin buk ti raḵ, lob sir ngahiseḵē deyam vu Paulus ggëp yi beggang betateḵin gägeḵ degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenēr gägeḵ raḵ Anutu-yi-nyëḡ, log nenēr Moses yi horek los alam-denenēr-gägeḵ-rangahsën hir gägeḵ in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi. ²⁴ Lob sir la devong ving yi gägeḵ, gela su devong ving rē. ²⁵ Lob demehoo sir log deya raḵ, loḵ Paulus nēr gägeḵ ti vu sir bē,

“Anon Vabuung nēr yōnon rot beverup mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn Yesaya avi vu hil ķenud lo bē:

²⁶ ‘Gena vu alam sēnē begenanēr vu sir nabē sēnē:

“Rēķ ham gwengo gāgek gōķ gōķin,
rēķ mu ham su rēķ jaķ degwa ni rē.

Rēķ ham gwelē gōķ gōķin,
rēķ mu ham su rēķ natōķ jaķ degwa rē.”

²⁷ In alam saga ayoj dahis raķ,
gesu denengo gāgek rē,
gedemir malaj.

Devong nebē sēnē in bē malaj rēķ gelē nġaa,
genengaj rēķ gengo gāgek,
lob ayoj rēķ natōķ jaķ gāgek degwa,

lob degērin bedenom vu sa
besa ġevong benijvesa jaķ nah gōķin.’

²⁸ Om ham gwengo rē, gāgek nivesa sēn Anutu vong yam in bē ġeķo mehōnon nah vu yi lo, og vo ya vu alam-yu-ngwē ġgovek ya, om rēķ degengo medegevong ġeving.” ²⁹ Paulus nēr gāgek saga ġgovek, lob alam Yuda demehoo sir los ahēj sengēn bōpata ġeto deyah dobnē medeya.

³⁰ Lob Paulus nedo loķ beggang sēn nebaġo ġenedo loķ lo yoh vu ta luu, lob nevong nivesa vu alam sēn deneyam vu yi lo pin. ³¹ Nenēr gāgek raķ Anutu-yi-nyēġ, ġenetateķin Mehōbōp Yesu Kerisi yi gāgek vu sir. Nenēr rangah los niwēēķ ġemehōti su nērin yi rē.

Ƙapiya Sēn Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Rom

Huk Sinarē Sēn Paulus Nevong Lo Degwa

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus. Yō vong sa mesetu sinarē beggoin sa raƙ bē sa nanēr Bengō Nivesa rangah. ² Sēn Anutu yō nēr verup alam-denenēr-gāgēk-rangahsēn avij wirek rot meneggēp loƙ yi ƙapiya lo. ³ Bengō Nivesa sēnē raƙ Nalu Yesu Kerisi, hil Mehōbōp sēn yam tu mehōnon loƙ Davit* yi mewis lo.

⁴ Lob Anon Vabuung vong bekedi raƙ yah vu bedub, lob sēn kedi raƙ yah vu bedub lo tato rangah bē Anutu Nalu los niwēēk yōnon. ⁵ Lob Anutu vong semusemu vu hil degwa raƙ yi timu. Bevong he behe tu sinarē in bē gaƙo arē jaƙ menanēr rangah vu mehōnon pin vu dob nabē ayoj na timu vu yi medegevek babu.

⁶ Log Anutu yi ƙōōƙ yōƙ vu ham alam Rom bē ham natu Yesu Kerisi yi alam geving. ⁷ Om sēn sa ƙevu ƙapiya sēnē yōƙ vu ham Rom pin sēn Anutu kwa pesivin ham beggoin ham raƙ in bē ham natu yi alam lo. Hil Amad Anutu luho Mehōbōp Yesu Kerisi degevang semusēn vu ham bedegevang ham ayomin gēp revuh.

Paulus Kwa Vo Bē Na Gelē Alam Rom

⁸ Sa bē nanēr jaƙ sēnē namuƙin rē: Alam pin dengo mede-nenēr yoh vu nyēg pin bē ham ayomin neya timu vu Yesu, om sēn sa najom raƙ vu Kerisi bē nanēr vu Anutu nabē sa kwag vesa rot in ham pin. ⁹ Sayog neya vu Anutu genekehe sa bē sa gevang yi huk benanēr Nalu yi Bengō Nivesa rangah. Lob Anutu yō raƙ ni bē sa kwag nevo ham menajom raƙ in ham yoh vu buk. ¹⁰ Sa su halē ham wirek rē, om sēn sa neƙetaƙ vu Anutu yoh vu buk bē kwa og yō natōƙ vu aggata besenōƙ vu ham. ¹¹ In sa hēg ving pangēsēn bē senōƙ galē ham, besa gevang Anon Vabuung yi semusēn vahi sēn vo vu sa lo vu ham geving in bo niwēēk vu ham. ¹² Sa kwag nevo bē ham vongvingsēn rēƙ gadu sa, gesa vongvingsēn rēƙ gadu ham, behil abo niwēēk doƙ hil vewen vewen nabē sēnē.

¹³ Arig lo, om sēn sa bē ham jaƙ ni nabē beron ngahiseƙē og sa nehevongin bē senōƙ vu ham. In sa bē gaƙo ham vahi nom vu Anutu nabē sēn sa nehako alam-yu-ngwē vahi deyom ggovek lo. Rēƙ sa hōg aggata ma. ¹⁴ Anutu vo huk loƙ sa nemag meneggēp bē sa tateƙin yi gāgēk vu alam Grik sēn denedo nivesa lo, gevu alam nyēg vahi sēn denedo paya lo geving. Vu

alam los kwaj, gevu alam kwaj masën geving. ¹⁵ Om sën sa kwag nevo pangsën bë sa nanër Bengö Nivesa vu ham alam Rom geving.

Bengö Nivesa Sënë Tato Anutu Niwëek

¹⁶ In sa su nig nemum in Bengö Nivesa rë. In tu Anutu yi niwëek beyoh vu bë geḱo alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo nah. He alam Yuda namugin, loḱ mëm ham alam-yu-ngwë gökin. ¹⁷ Log Bengö Nivesa sënë netato bë Anutu mehö niröp los yohvu. Nabë mehöti gevong geving Bengö Nivesa, og rëḱ ayo na timu vu Yesu noh vu sën dekevu meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë, “Mehöti bë ayo na timu vu yi, og Anutu rëḱ nanër mehö sënë nabë yi mehö yohvu, lob medo mala-tumsën.”

Mehönon Pin Deneruu Demij Vu Anutu

¹⁸ Hil naraḱ ni bë, Anutu ahë sengën benevo nipaya nyëvewen neyam vu yageḱ loḱ yah vu alam pin sën deneruu demij vu yi, gedenevong ngaa nipaya medenedahun yi gageḱ anon raḱ hir ngaa nipaya lo. ¹⁹ In Anutu yi ngaa sën hil ayoh vu bë galë majak ni lo neggëp rangah vu alam sën deneruu demij vu yi agi. In Anutu yö tato rangah vu mehönon pin ggovek ya. ²⁰ Yönon, alam delë dob los ngaa pin sën Anutu tung lo wirek beyam verup gwëbeng, lom sënë tato Anutu yi ngaa vahi sën mehönon su deyoh vu bë degelë jak malaj rë lo vu hil. Log ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jak malad rë lo, og saga tateḱin Anutu yi degwa los yi niwëek böpata sën neggëp ving yi degwata los degwata lo rangah vu hil. Nebë sënë, om mehönon su deyoh vu bë dedah hir nipaya vun gedenanër nabë, “Sa su raḱ ni bë ngaa nipaya rë!” ²¹ In mehönon derak Anutu ni rëḱ su kwaj nevo bë Anutu yönon bedeḱo arë raḱ rë. Gesu kwaj vesa vu yi in ngaa nivesa vesa pin sën vo vu sir lo rë. Gaḱ kwaj nesepa loḱ gageḱ meris meris bedenetu alam kwaj masën bedenedo loḱ malakenu. ²² Deḱo sir raḱ medenenër bë, “He alam los kwamin!” rëḱ ma gedetu alam kwaj masën. ²³ Gederuu demij vu Anutu, mehö los niwëek sën su nediik rë lo. Log tum ngaa sën denediik medenepetar ya lo nebë mehönon, gesoḱ los reggu genyël lo, og denesemu ḱenuj medeneḱo arëj raḱ medenejom raḱ vu sir.

Nipaya Aggagga

²⁴ Lob Anutu nilëlin sir bë, maam kwaj nipaya yö geli sir na vu ngaa nipaya sën ahëj neving lo, gevu ngaa ningöhek sën su yoh vu rë lo, beyö debasap navij. ²⁵ Alam nebë sënë denevuu Anutu yi gageḱ anon ya gedenepekwë medeneḱo gageḱ kuungsën raḱ. Log deneruu demij vu Anutu sën ngaa

pin ala lo, gedenejom raḵ vu ngaa sën Anutu tung lo gedene-sepa loḵ yō hir aggata. Nij nelëlin Anutu sën hil gaḵo arë jaḵ na vavunë mebare mena degwata los degwata lo. Yōnon.
²⁶ Om sën Anutu nilëlin sir bë yō demedo dok hir ngaa nipaya sën malaj anon in lo. Avëh og nij nelëlin hir aggata niröp sën dejak maluh lo, gedene-ggërin sir yah medenevong ngaa sën su yoh vu rë lo ving avëh ngwë. ²⁷ Gemaluh ving nebë saga. Nij nelëlin aggata niröpsën sën degeḵo avëh lo gayoj vev rasap rasap nebë nengwah in bë yō degevong ngaa nipaya vu maluh ngwë. Maluh sënë denevong ngaa nimumsën ving mehō ngwë lob yō denëḵo nyëvewen nipaya loḵ yah, yoh vu hir nipaya sënë. ²⁸ In nij nelël bë su kwaj bo Anutu gëp ayoj, lom Anutu lëëin sir ya beyō medo denevong yoh vu kwaj nipaya sënë, bedenevong ngaa nipaya aggagga sën su yoh vu bë mehōnon degevong rë lo. ²⁹ Denevong ngaa pin sën su niröp rë lo bengaa nipaya pin pup ayoj. Ayoj nevu nevu in ngaa nipaya pang-sën gedene-lë alam vahi paya. Ayoj nesis yi vu alam vahi ga, denesis alam medenediḵ. Denenër sir ga, denetetuhin mehō ngwë gedenevong paya vu sir. Denevengwëng gageḵ yah nenga raḵ mehō ngwë ga, ³⁰ denenër gageḵ kuungsën raḵ mehō ngwë ving bë nij paya. Denelë Anutu paya medenesis begō vu yi ga, denenër pelësën ga, denëḵo sir raḵ medenevong paang. Denevër ngaa nipaya mewis mewis verup. Gedenekeyëh amaj lu ataj ayej. ³¹ Kwaj ma! Denenër rëḵ su denevong yoh vu hir gageḵ rë. Su ahëj neving sir sën yḵ sir degwa timu lo rë. Gesu kwaj nevongin mehō ngwë rë. ³² Anutu yi horek nër nebë alam sën degevong ngaa nabë sënë og yoh vu bë denadiḵ bemalaj nama. Lob alam sënë derak horek sënë ni ggovek ya, rëḵ ma gemedo denevong ngaa nebë sënë. Lob su denevong sënë mu rë, gaḵ kwaj vesa in alam sën denevong ngaa nebë agi ving, medenepisek in sir medenelev horek in.

2

Anutu Nengo Hil Gageḵ Degwa Og Neseggi Niröp

¹ Om sa nanër vu ham ti ti sën ham nenër mehō ngwë bë nij paya lo nabë: Su geyoh vu bë gedah ngo hong nipaya vun rë. In gengo! Genenër mehō ngwë bë nipaya, lob sënë og yḵ genenër valeḵ hong ving nebë saga bë nim paya. In yḵ ngaa sën genenër raḵ yi lo, og yḵ genevong nebë sënë ving. ² Lob hil arak ni bë Anutu nevo nipaya nyëvewen vu alam sën denevong ngaa nebë agi, lob sënë og Anutu nevong yoh vu. ³ Om hong sën genenër alam sën denevong ngaa nipaya nebë agi bë nij paya lo, rëḵ mu yḵ genevong nebë sënë ving, ma gekuung bë? Su geyoh vu bë rëḵ gebeya in

Anutu megenoh nenga in nyëvewen rë. ⁴ Ma nebë va? Anutu nevong nivesa rot vu hong menegin hus adingsekë rot gesu nevo nyëvewen vu hong pevis rë. Anutu yi ngaa nivesa sënë, mak gekuung bë ngaa meris-a? Gağ Anutu nevong nivesa vu hong sënë in bë gegwërin hong. ⁵ Sën ayom niwëek ata gesu genewërin hong rë lo, og sënë nebë sën ngo genebun hong nipaya nyëvewen rak bun, lom Anutu ahë sengën rot vu hong. Rëğ mëm dok buk-ahësengën-yi sën Anutu bo nyëvewen niröp noh vu mehönon pin lo, og rëğ genatök vu nyëvewen böpata jak hong nipaya sënë. ⁶ In rëğ bo nyëvewen gelek mehönon pin noh vu ngaa sën denevong lo. ⁷ Alam sën denejom sir ahon medenedo rak ngaa nivesa medenevong in bë denatu alam-los-bengöj gelos arëj böp gedemedo malaj-tumsën lo, og Anutu rëğ gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁸ Gağ alam sën yö kwaj nevo sir mu gedeneruu demij vu gägek anon, gedenesepa loğ ngaa nipaya lo, og Anutu rëğ ahë sengën böpata mebo nyëvewen nipaya rot vu sir. ⁹ Maggin böpata los nisangsën rëğ gebom alam pin sën denevong ngaa nipaya lo. Alam Yuda namugin, loğ mëm alam-yu-ngwë gökin. ¹⁰ Gağ alam pin sën denevong nivesa lo, og Anutu rëğ gevong bedenatu alam-los-bengöj, garëj böp jak, bayoj gëp revuh. Rëğ alam Yuda namugin, loğ alam-yu-ngwë gökin. ¹¹ In Anutu su kwa nevo mehönon arëj bë sir böp benevong nyëvewen vu sir rë, gağ nevong nyëvewen yoh vu ngaa sën denevong lo.

¹² Lob alam-yu-ngwë sën su denesepa loğ alam Yuda hir horek rë lo, og Anutu su rëğ seggi sir jak alam Yuda hir horek rë, rëğ mu rëğ malaj nama geving in su denesepa loğ yö hir aggata niröp rë. Gağ alam sën denesepa loğ alam Yuda hir horek lo, og Anutu rëğ seggi sir jak, gebo nyëvewen vu sir in dekeyëh. ¹³ Alam sën denengo horek meris mu lo su rëğ arëj nabë sir alam yohvu gëp Anutu mala rë. Gağ alam sën denesepa loğ horek lo mu, sën mëm rëğ arëj nabë sir alam yohvu. ¹⁴ Nebë sënë lob alam-yu-ngwë su denerak alam Yuda hir horek ni rë, rëğ mu yö denesepa loğ yö hir horek vahi beya nevaleğ gägek vahi sën alam Yuda hir horek nër lo. Om sir dugin alam Yuda hir horek rëğ mu saga tato bë Anutu yi horek vahi neggëp loğ ayoj ving. ¹⁵ In hir horek neggëp loğ ayoj bekwaj nevo ngaa vahi bë nivesa gengaa vahi bë nipaya, lom deneseggi sir loğ ayoj bedenënër bë denevong sënë, og yoh vu, gesagi, og su yoh vu rë. ¹⁶ Log Anutu rëğ nanër vu Buk-tamusën, lob Kerisi Yesu rëğ seggi mehönon pin hir gägek vunsën nabë sën sa nanër rangah vu ham loğ Bengö Nivesa lo.

Alam Yuda Devong Ving Bë Horek Yoh Vu Bë Dok Vu Sir

¹⁷ Gaḱ hong! Arēm nebē Yuda, gekwam nevo bē horek sēn Anutu vo vu alam Yuda lo yoh vu bē doḱ vu hong in gāgek. Gengo geneḱo arēm raḱ megenenēr bē Anutu-yi-alam hong. ¹⁸ Gerāḱ Anutu kwa ni. Geluḱ dub loḱ horek saga ggovek, om sēn gerāḱ aggata nirōpsēn-yi ni bahēm neving. ¹⁹ Gekwam nevo bē geyoh vu bē getato aggata nirōp vu alam malaj ḱenod, lob alam sēn denedo loḱ malāḱenu lo, og getato rangah vu sir.

²⁰ Log kwam nevo ving nebē kwa los gāgek anon pin neggēp loḱ ham horek sagi, om sēn geyoh vu bē gebo kwa vu alam kwaj masēn megetahu alam sēn denedo ngōḱ ngōḱ nebē hurmahen lo doḱ gāgek. ²¹ Yōnon, genetahu alam vahi, rēḱ nebē va sēn su ngo genetahu hong loḱ rē-ē? Genenēr vu alam bē su degodek, rēḱ mu ngo genehodeḱ. ²² Gegenenēr bē alam su degevonḱ baggēb, rēḱ mu ngo genevonḱ. Nim nelēlin anutu-kuungsēn rēḱ mu genelōḱ ya alam dahis hir dub ayo megenehodeḱ hir anutu-kuungsēn hir ngaa. ²³ Ngo geneḱo arēm raḱ megenenēr bē gerāḱ Anutu yi horek ni, rēḱ mu ngo genekweyēh yi horek megenevasap Anutu arē raḱ ngaa nebē saga. ²⁴ Yōnon, sēnē yoh vu gāgek sēn neggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bē: Alam dahis denenēr pelēsēn raḱ Anutu arē, log degwa vu ham.

Bē Degerah Navij Og Saga Su Yoh Vu Bē Geḱo Sir Nah Vu Anutu Rē*

²⁵ Sēn derah* navim lo, nabē gesepa doḱ Horek, og sagak ngaa nivesa. Yōnon, derah* navim vorot, rēḱ mu nabē gekweyēh horek, og yiḱ nebē sēn su derah* rē. ²⁶ Nebē sēnē, om mehōti sēn su derah* navi rē lo, nabē sepa doḱ horek, og mehō sēnē rēḱ bengō na nabē alam sēn derah* navij vorot lo. ²⁷ Yōnon, Anutu vonḱ horek meneggēp vu hong Yuda, lob derah* navim ving. Rēḱ nim lēl megenekweyēh horek, om mehō-yu-ngwē sēn su derah* navi rē rēḱ nesepa loḱ horek anon lo, og yi huk saga tato rangah bē nim paya om rēḱ gwēḱo nyēvewen. ²⁸ Alam Yuda og Anutu-yi-alam sir, rēḱ mu nabē mehōti ama lu ata Yuda, og saga mu su yoh vu bē gevonḱ bemehō saga natu Anutu-yi-alam yōnon rē. Log nabē degerah* mehōti navi, og saga mu su yoh vu bē gevonḱ bemehō saga natu Yuda ti yōnon rē. ²⁹ Gaḱ yiḱ mehō sēn ayo neya timu vu alam Yuda hir ngaa lo, sēn yi Yuda soḱek. Log yiḱ mehō sēn ayo neya timu vu Anutu lo, sēn netu Anutu-yi-alam soḱek. Mehō nebē sēnē su nesepa loḱ horek meris mu rē, gaḱ nesepa loḱ los kwa nevo, bayo neya timu. Mehōnon maḱ su rēḱ degeḱo mehō nebē sēnē jaḱ rē, gaḱ Anutu yō rēḱ geḱo yi jaḱ.

3

Ngaa Nipaya Su Yoh Vu Bë Dahun Ngaa Nivesa Rë

¹ Nebë sënë, om alam Yuda rëk dekesuu mehö ngwë nabë va? Geva nivesa neverup rak sën denerah* navij-ë? ² Alam-e! Yi ngaa nivesa aggagga neggëp! Nyëmuğinsën nebë sënë: Anutu vo yi gägek vu alam Yuda in bë degegin. ³ Yönon, rëk mu sir la su denevong yoh vu gägek sënë rë. Om Anutu mak rëk gevek hir ngaa nipaya saga babu bedahun yi gägek nivesa na? ⁴ Rëk nama! Nabë mehönon pin denanër gägek kuungsën, og sënë su rëk pekwë Anutu rë, gağ yö rëk medo menanër yönon degwata los degwata. Yik yoh vu gägek sën neggëp lok yi kapiya lo bë:

“Hong gägek pin og niröp rot.

Om nabë degevong gägek vu hong, og rëk kwesuu sir yönon.”

⁵ Om hil rëk nanër nabë va? Nabë hil nehevong ngaa nipaya gAnutu nevong ngaa yohvu mu, og mak Anutu su yoh vu bë bo nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya rë? In hil ngaa nipaya tato yi ngaa nivesa rangah bevong barë böp rak mekesuu-a?—sënëk sa nesepa lok mehönon kwaj mu mesenër— ⁶ rëk nama! Hil su rëk nanër nabë saga rë, in nabë Anutu su mehö yohvu rë, og su yoh vu bë rëk seggi mehönon hir ngaa pin bebo nyëvewen dok nah vu sir rë.

⁷ Log nabë hil nanër nabë mehönon degeko Anutu arë jak rot, in delë bë sa mehö gägek kuungsën, rëk yi og mehö nenër gägek los anon, og mak su yoh vu bë rëk bo nipaya nyëvewen dok nah vu sa rë? In ngaa nipaya sën sa nehevong lo tato yi ngaa nivesa rangah barë böp rak mekesuu-a? ⁸ Bë nabë sënë, og hil rëk nanër nabë, “Ham-o! Behil gevong ngaa nipaya in ngaa nivesa rëk berup jak!” Log alam vahi denekuung rak medenenër gägek rak he yah nenga bë he nanër nebë sënë! Rëk ma! Hil su ayoh vu bë gevong nabë sënë rë! Om alam sën denenër bë aga rëk degeko nyëvewen dok nah beyoh vu.

Mehö Nivesa Ti Su Nedo Rë

⁹ Om-a? Mak hil Yuda kesuu alam-yu-ngwë? Ma verök yi! He nër ggovek ya bë hil pin nado lok ngaa nipaya ayo peggo. Hil Yuda los alam-yu-ngwë pin. ¹⁰ In gägek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë:

“Mehö nivesa ti su nedo rë, gema verök yi.

¹¹ Mehö los kwa ti su nedo rë,
geti su nesero Anutu in bë jak ni rë.

¹² Mehönon pin deyoh paya in aggata niröp,
gesir pin los dahis nij paya rak.

Gağ mehöti su nevong ngaa nivesa rë, gema verök yi.
Ti su nebë sënë menedo rë.”

13 “Avij nebë asoreng vu bedub ggëp netök,
gedaggej nenër gägek kuungsën.”

“Vong bë nyël nevu parahek nipaya nedo loḵ avij”,

14 “medeneterot mehōnon raḵ gägek nipaya”.

15 “Deneserög pevis in bë dengis mehōnon medenadiiḵ.

16 Denevong rii raḵ ngaa nivesa pin vu nyëg pin sën deneya
lo,

bedenevong maggin vu alam.

17 Malaj nesepa begö gesir duḡin gägek-ahë-yes.”

18 “Su kwaj nevo Anutu bedeneggöneng in yi rë.”

19 Yōnon, hil arax ni bë gägek sën neggëp loḵ horek lo neggëp
vu alam sën deneggevek horek babu lo. Rëḵ mu Anutu yi
horek og neggëp in bë mehōnon pin nij namum bayej nama,
gedejaḵ ni nabë gägek neggëp vu sir berëḵ degeḵo nyëvewen
jaḵ hir nipaya. 20 In sën hil sepa doḵ horek lo, og su yoh vu
bë gevong bemehöti natu mehō niröp gëp Anutu mala rë. Gaḵ
yik timu sënë nebë horek netato hil ngaa nipaya rangah vu hil
behil naraḵ ni bë hil ḵeyëh.

*Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Kerisi Lo, Og Mëm Arë Nebë
Mehö Yohvu*

21 Wirek Anutu tato rangah raḵ horek los alam-denenër-
gägek-rangahsën hir gägek bë yi mehö yohvu yōnon, rëḵ
gwëbeng og yō tato raḵ agga ngwë. 22 Ngaa agga ngwë sënë
sën netato bë Anutu mehö yohvu yōnon lo nebë: Nabë mehöti
ayo na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḵ nanër yi nabë mehö
yohvu. Lob alam pin sën ayoj na timu vu yi lo yik arëj nebë
sënë. Alam Yuda galam-yu-ngwë ving. 23 Yōnon! Hil mehōnon
pin nehevong ngaa nipaya, gehil araain besu ayoh vu bë
gevong noh vu Anutu kwa rë. 24 Rëḵ Anutu vong semusën sënë
vu hil nyëmasën nebë hil atu alam yohvu, degwa raḵ sën Kerisi
Yesu loḵ yah hil bed bediik in hil lo. 25 Anutu ggooin Yesu raḵ
in bë nadiiḵ beḵöḵ keseh in kevoḵ alam sën ayoj na timu vu yi
lo hir ngaa nipaya na. Anutu su nevong newa newa benevo
nyëvewen loḵ yah alam hir ngaa nipaya pevis rë, gaḵ yō jom yi
ahon. Loḵ mëm vong Kerisi yam bediik loḵ yah hil bed in bë
tato rangah nabë su kwa nevirek in mehōnon hir ngaa nipaya
rë, gaḵ yi og mehö yohvu benevo nyëvewen loḵ yah. 26 Kë,
vong Kerisi yam loḵ buk sën gwëbeng agi in bë tato rangah
nabë yi mehö yohvu yōnon. Lob vong yam in bë hil ajaḵ ni
nabë Anutu su nevong ngaa jeggin jeggin rë. Gaḵ mehöti sën
ayo na timu vu Yesu lo, og Anutu rëḵ nanër yi geving nabë yi
mehö yohvu. 27 Nebë sënë, om hil anoh aggata tena in bë gaḵo
arëd jaḵ nabë hil alam yohvu? Ma! Aggata su neggëp rë! In va
nenërin sën hil gaḵo arëd jak-ë? Horek nenërin-a? Ma huk sën
hil nehevong lo nenërin-a? Ma! Ngaa nivesa ti su neggëp vu

hil rë, gaḵ hil nehevong ving bē Yesu diik loḵ yah hil bed, om hil su ayoh vu bē gaḵo ngo arëd jaḵ rë. ²⁸ In hil araḵ ni nebē hil atu alam yohvu raḵ sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, gaḵ su neraḵ sën hil nesepa loḵ horek lo rë. ²⁹ Ma nebē va? Maḵ alam Yuda mu yō hir Anutu sënë ma, alam-yu-ngwë hir Anutu ving-a? Gaḵ yiḵ alam-yu-ngwë hir Anutu ving! ³⁰ In yiḵ Anutu yō timu. Lob alam sën derah* navij gayoj neya timu vu Yesu lo, sën Anutu rëḵ nanër sir nabë sir alam yohvu. Log yiḵ alam sën su derah* navij rë, rëḵ ayoj neya timu vu Yesu lo, yiḵ Anutu rëḵ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ³¹ Om sën hil ayod neya timu vu Yesu lo maḵ dahun horek ya betu ngaa meris-a? Ma! Gagek sën sa ḵevu agi tato bē horekeḵ ngaa anon ving.

4

Anutu Nër Abraham Bë Yi Mehö Yohvu

¹ Abraham ni nebē hil behil dobahë yi. Om hil rëḵ nanër va jaḵ yi? ² Yōnon, nabë Abraham tu mehö yohvu raḵ yi huk, og yoh vu bē yō geḵo arë jaḵ. Gaḵ gëp Anutu mala og ma! ³ In Anutu-yi-ḵapiya nër bē, “Abraham ayo neya timu vu Anutu, lob Anutu kwa nevo benër yi nebë mehö yohvu.”

⁴ Log nabë mehöti gevong huk megeḵo monë jaḵ, og hil su nanër nabë neḵo monë saga nyëmasën. Gaḵ mu neḵo raḵ yi huk. ⁵ Nebë saga, om nabë mehöti ayo na timu vu Anutu sën yoh vu bē nanër mehönon nij paya nabë sir alam yohvu lo mu, gesu kwa bo yi huk nabë Anutu rëḵ gevong nyëvewen doḵ nah menanër yi nabë mehö yohvu rë, og mëm Anutu rëḵ gelë nabë ayo neya timu vu yi, lob rëḵ nanër yi nabë yi mehö yohvu.

⁶ Log Davit nër raḵ mehö nebë sënë ving nebë, “Mehöti sën hen huk nivesa ma, rëḵ Anutu nenër yi nyëmasën nebë mehö yohvu lo, og mehö nebë sënë rëḵ kwa vesa rot.” ⁷ Log nër ving bē:

“Alam sën Anutu ḵo hir ngaa nipaya vër medahun ya lo, og kwaj vesa!

⁸ Gemehöti sën Mehöböp nër yi bē ngaa nipaya su neggëp vu yi rë lo, og kwa vesa.”

⁹ Om alam sën denerah* navij lo, kwaj vesa in sën Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya lo, log yiḵ alam sën su denerah* navij rë lo, og kwaj vesa in Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya ving. Ham kwamin bo Abraham gökin rë! Hil nanër nebë: Anutu kwa nevo bē Abraham ayo neya timu vu yi lom nër yi nebë mehö yohvu.

¹⁰ Lob Anutu nër Abraham nebë yi mehö yohvu nangërek-a? Maḵ rah* navi ggovek ya rëḵ mëm, ma su rah* navi rë? Gaḵ su rah* navi rë geyö nahën, log Anutu nër yi nebë yi mehö yohvu. ¹¹ Loḵ mëm rah* navi, lom navi tato bē ayo neya timu

vu Anutu ggovek ya om sën Anutu nër yi vorot bë yi mehö yohvu. Lob tu alam pin sën su denerah* navij rë rëk ayoj neya timu vu Anutu lo hir dobahë, in tato nebë Anutu rëk nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ¹² Getu alam sën denerah* navij lo vahi hir dobahë ving. Sir sën denerah* navij lo rëk su kwaj nevo saga mu rë, gaḵ denesepa loḵ Abraham vaha bayoj neya timu vu Anutu, nebë sën Abraham su rah* navi wirek rë, rëk ayo neya timu vu yi lo.

Anutu Yi Gagek Yam Vu Alam Sën Ayoj Neya Timu Vu Yi

¹³ Anutu su kwa vo bë Abraham nesepa loḵ horek om sën ggooin losho yi mewis lo rak in bë mehönon pin degevek babuj rë. Gaḵ lë bë Abraham ayo neya timu vu yi, lob nër yi bë yi mehö yohvu, lom mëm sën nër bë rëk gevong bemehönon pin degevek yi mewis lo babuj. ¹⁴ Rëk nabë mehönon pin saga degevek alam sën denesepa loḵ horek lo babuj mu, og sën hil ayod neya timu lo tu ngaa meris mu, gAnutu hen gagek sën joo venuh lo anon ma. ¹⁵ Hil araḵ ni bë horek netato bë hil rëk gaḵo nyëvewen doḵ nah hil ngaa nipaya. Gaḵ bë horek nama, og hil su ayoh vu bë nanër nabë mehönon denekeyëh horek rë. ¹⁶ Nebë sënë, om Anutu yi gagek semusën rëk anon jaḵ vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo. Lob vongin bë gevong semusën sënë nyëmasën vu hil geving Abraham yi mewis pin benatu hil ngaa. Su rëk gevong vu Abraham yi mewis sën denesepa loḵ horek mu lo menatu hir ngaa rë, gaḵ rëk gevong vu alam pin sën ayoj neya timu vu yi nebë Abraham lo menatu hir ngaa. In Abraham tu hil pin sën hil ayod neya timu vu Yesu lo hil dobahë. ¹⁷ Yoh vu gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë: “Sa hevong hong tu alam ngahiseḵë hir dobahë.” Lob Abraham tu hil dobahë ggëp Anutu mala in ayo neya timu vu yi. Gevong ving bë Anutu yoh vu bë nanër balam-diiksën dekedi jaḵ nah medemedo malaj-tumsën, geyoh vu bë nanër gagek jaḵ alam sën deberup vu tamusën lo geving nabë sën denedo vorot lo.

¹⁸ Ngaa sën Anutu nër agi su anon rak in Abraham lë vorot mevong ving niwëëk rë, gaḵ vong ving niwëëk bë rëk anon jaḵ yönon nabë sën lë rak mala lo. Nebë sënë, om sën tu alam ngahiseḵë hir dobahë yönon yoh vu sën Anutu nër lo bë, “Hong mewis lo rëk deberöng nabë betuheng!” ¹⁹ Abraham yi ngebek dus rak mehödahis nemadvahi (100), lom navi su niwëëk yoh vu bë geko nalu rë. Lob yik venë Sara nebë saga ving. Abraham rak sënë ni, rëk ma gevong ving niwëëk. ²⁰ Anutu nër bë ngaa sagi rëk berup, lom Abraham su kwa neya luu luu in rë. Gaḵ vong ving niwëëk geko Anutu arë rak, ²¹ geraḵ ni bë Anutu yoh vu bë rëk gevong gagek sën nër lo

banon jak. ²² Lob Anutu rak ni bë Abraham ayo neya timu vu yi nebë sënë, lom nër yi bë yi mehö yohvu.

²³ Log gagek sënë neggëp lok Anutu-yi-kaþiya bë, “Anutu nër yi bë yi mehö yohvu.” Lob sënë og su nër Abraham yö timu rë. ²⁴ Gaþ nër rak hil ving. Bë hil ayod na timu vu Anutu sën nër behil Mehöböp Yesu kedi rak yah vu bedub ggökin lo, og mëm rëk gelë hil nabë saga geving menanër nabë hil alam yohvu. ²⁵ Anutu vong Yesu yam beko hil ngaa nipaya nyëvewen rak yah yi mediik. Log Anutu nër mekedi rak yah ggökin in bë nanër hil nabë hil alam yohvu.

5

Anutu Nër Hil Bë Hil Alam Yohvu

¹ Hil ayod neya timu vu Yesu lom Anutu nenër hil nebë hil alam yohvu, om sën hil los Anutu nado revuh ti degwa rak hil Mehöböp Yesu Kerisi. ² Hil ayod neya timu vu yi, lom sën gwëbeng og Anutu nelë hil nivesa gehil kwad vesa rot, in hil arak ni bë rëk geko hil nah yi nyëg mebo semusën nivesa vesa pin vu hil. ³ Rëk mu hil su napisek in sagi mu. Gaþ hil napisek in maggin sën netök vu hil lo geving. In hil narak ni bë maggin nevo niwëek vu hil in bë mëm hil nid gengoin menajom hil ahon mekerë maggin. ⁴ Lob nabë hil najom hil ahon mekerë maggin, og hil rëk natu alam los nid wëek gengaa maggin su rëk kepë hil rë. Lob nabë hil nid wëek nabë saga, og hil rëk abo kwad in ngaa nivesa vesa sën Anutu ggooin rak bë gevong vu hil lo. ⁵ Lob nabë hil abo kwad in ngaa sënë, og Anutu su rëk gevong behil nid namum rë, in vong Anon Vabuung yam vu hil vorot, in bë bër hil kwad jak buk pin nabë Anutu kwa pesivin hil. ⁶ Wirek og hil su ayoh vu bë gako hil vër in hil ngaa nipaya rë, rëk Anutu ggooin buk rak, lob Kerisi diik lok yah hil mehönon nid paya lo sënë bed. ⁷ Nabë mehöti nadiik in bë dok vu mehö nivesa ti, og hil rëk kenud na in, in su alam ngahisekë denevong nebë saga rë. Yönon, mak alam ti ti deyoh vu bë nij dël jak sir medenadiik dok nah mehö nivesa ti ben. ⁸ Rëk mu hil ngo nahën nado los hil ngaa nipaya, log Kerisi diik in bë dok vu hil. Lob Anutu tato rak sënë bë kwa pesivin hil pangsen. ⁹ Om sën nër hil bë hil atu alam yohvu ggovek ya, degwa rak Yesu nikök. Nebë sënë, om gwëbeng hil arak ni yönon bë rëk dok vu hil rot gehil su rëk gaþo nyëvewen jak hil ngaa nipaya rë. ¹⁰ Wirek hil ngo nahën medo nasis begö vu Anutu, lok Nalu diik lok buk sënë in bë gevong mamer vu hil los Anutu behil medo jevuh ti. Nebë saga lob gwëbeng hil los nado revuh ti, om hil arak ni yönon bë Anutu rëk geko hil nah vu yi behil rëk medo malad-tumsën, in Kerisi nedo mala-tumsën vorot. ¹¹ Lob yik su nebë sënë mu rë, gaþ gwëbeng

og hil kwad vesa vu Anutu in hil Mehöböp Yesu Kerisi vong mamer vu hil los Anutu.

Adam Vong Bemehönon Denediik, Loḵ Tum Yesu Vong Om Rēḵ Demedo Malaj-Tumsēn

¹² Lob hil arak ni bē ngaa nipaya pum rak mehō timu nyēdahis, loḵ mēm ngaa nipaya lo yoh vu dob pin yik degwa rak yi. Log diiksēn pum rak ngaa nipaya, lob nevong bemehönon pin denediik. In alam pin denevong ngaa nipaya. ¹³ Vu buk muginsēn Anutu su vo Horek-nemadluho vu mehönon rē, lob vu buk saga ngaa nipaya neggēp dob vorot. Om loḵ buk saga og Anutu su yoh vu bē nanēr nabē mehönon denekeyēh horek rē, in Horek su neggēp rē. ¹⁴ Rēḵ mehönon dediik loḵ Adam yi buk beyam verup loḵ Moses yi buk. Lob diiksēn dahun mehönon pin. Rēḵ mu mehönon saga su dekeyēh horek nebē sēn Adam keyēh lo rē, in Horek su neggēp loḵ hir buk saga rē. Rēḵ denediik ving. Lob yik mehō sēn verup vu tamusēn lo vong ngaa ngwē nebē Adam. ¹⁵ Rēḵ Anutu yi semusēn og böpata rot kesuu ngaa nipaya sēn Adam vong lo. In alam ngahiseḵē denediik rak mehō timu saga yi ngaa nipaya, rēḵ mu Anutu vong mehō timu sēn Yesu Kerisi beḵo yi semusēn böpata yam vu hil behil haḵo nyēmasēn. Lob semusēn nyēmasēn sēnē semu alam ngahiseḵē rot bekesuu diiksēn.

¹⁶ Lob ngaa nipaya sēn verup rak mehō timu agi luho semusēn sēn hil haḵo nyēmasēn lo, luho hir anon su neggēp ti rē. Gaḵ mehō timu sēn nekeyēh horek lo, og Anutu seggi yi gagek benēr bē mehō nipaya om mehönon rēḵ denadiik bemalaj nama. Rēḵ vu tamusēn galam ngahiseḵē denekeyēh gagek, og Anutu vong yi semusemu nyēmasēn yam, lob mēm nēr hil bē hil alam yohvu. ¹⁷ In vu muginsēn mehō timu keyēh horek, rēḵ mehönon pin dediik rak mehō saga yi keyēsēn. Log vu tamusēn sagi, og Anutu nēr alam pin sēn denēko semusēn vu Yesu Kerisi nyēmasēn lo nebē sir alam yohvu. Om Yesu rēḵ gevong bedenatu alam-los-bengōj medemedo malaj-tumsēn geving yi degwata los degwata. ¹⁸ In yik nebē sēnē. Mehō timu vong ngaa nipaya, lob yi nyēvewen yoh vu mehönon pin bē denadiik berēḵ malaj nama. Log yik mehō timu vong ngaa yohvu, lob Anutu nēr bē mehönon pin deyoh vu bē denatu alam yohvu medemedo malaj-tumsēn jaḵ yi. ¹⁹ Mehō timu keyēh gagek, lob sēnē vong balam pin detu alam nij paya. Log yik mehō timu sepa loḵ gagek, lob sēnē rēḵ gevong balam ngahiseḵē denatu alam yohvu.

²⁰ Log Horek verup ving, lom tato ngaa nipaya vahi ving bengahiseḵē loḵ. Ngaa nipaya ngahiseḵē loḵ, rēḵ mu semusēn böpata sēnē yam bekesuu ngaa nipaya. ²¹ Yönon, ngaa nipaya

tu ala mugin bevongin bē dahun hil behil malad nama. Rēk mu semusēn yam in bē kesuu ngaa nipaya begevong mehōnon medenatu alam yohvu medemedo malaj-tumsēn degwata. Semusēn sēnē nebē hil Mehōböp Yesu Kerisi diik in hil.

6

Bēl-Ripeksēn Tahu Bē Hil Adiiḱ Ving Kerisi

¹ Om hil rēḱ nanēr nabē va? Maḱ hil nanēr nabē hil ngo medo gevong ngaa nipaya in Anutu yō medo gevong yi semusēn nam vu hil nyēmasēn gök gökin-a? ² Ma! Rēḱ nama! Bē hil atu Kerisi-yi-alam, og yik nebē sēn hil adiiḱ vorot, om hil su nehebē nengad vu ngaa nipaya benesepa loḱ ggökin yah rē. ³ Sēn hil aripek bēl raḱ Yesu Kerisi arē lo tahu bē hil adiiḱ ving yi gehil atu mewis raḱ. Ma ham su raḱ ni rē? ⁴ Nebē saga, om sēn hil aripek bēl lo tahu sēn Kerisi diik medelev lo, gevong bē hil ngaa mugeng diik beneggēp loḱ söv. Om hil natu mewis jaḱ nabē sēn Anutu tato niwēēk beKerisi kedi raḱ vu bedub ggökin betu mewis lo.

Hil Rēḱ Medo Malad-Tumsēn Geving Kerisi

⁵ Yōnon! Hil ngaa mugeng diik ya nebē sēn Kerisi diik lo gehil atu yi alam. Nebē sēnē, om hil rēḱ natu mewis nabē sēn Kerisi kedi raḱ ggökin betu mewis lo, behil medo malad-tumsēn geving yi. ⁶ Hil arax ni bē vong bē hil ayod mugeng diik ya raḱ kelepeḱo* ving Kerisi in bē gevong bengaa nipaya niwēēk sēn nevong huk loḱ hil navid lo nama na, in hil su sepa doḱ ngaa nipaya gökin nah. ⁷ In ngaa nipaya og su yoh vu bē kepē mehō sēn diik lo gökin nah rē.

⁸ Lob hil ngaa mugeng diik ya ving Kerisi, om hil gevong geving anon nabē hil rēḱ medo malad-tumsēn geving yi. ⁹ In hil arax ni bē Kerisi kedi raḱ ggökin ggēp bedub, om su rēḱ nadiik nah gökin rē. Diiksēn su yoh vu bē dahun yi gökin rē. ¹⁰ In diik beron timu, lob kevoh hil ngaa nipaya pin ya vorot. Rēḱ gwēbeng og nedo mala-tumsēn beluho Anutu denedo revuh ti. ¹¹ Om ham jak ni rē nabē Yesu Kerisi diik, om yik vong bē ham diik ving beham su yoh vu bē sepa doḱ ngaa nipaya gökin nah rē. Gaḱ ham tu Anutu-yi-alam bevong bē ham nedo malamin-tumsēn ving yi. ¹² Ham navimin sēn rēḱ petar na lo nevongin bē ham sepa doḱ ngaa nipaya, rēḱ mu ham su gurek ngaa nipaya babu megwevong. ¹³ Ham su bo nemamin los vahamin lu ngaa vu ngaa nipaya in gwevong ngaa nipaya gökin nah. Gaḱ ham gwevong navimin pin los anomin dahis vu Anutu in ham nabē mehōnon sēn dediik ggovek rēḱ dekedi raḱ ggökin ggēp bedub medenedo vesaj ggökin yah lo. Geham gwevong navimin pin los dahis vu Anutu in ham gwevong ngaa yohvu mu jaḱ. ¹⁴ Nabē saga loḱ

mëm ngaa nipaya su yoh vu bë kepë ham gökin nah rë. In gwëbeng og ham su hurek horek babu menesepa loḵ rë, gaḵ ham nesepa loḵ Anutu yi gagek semusën sën nevo vu ham nyëmasën lo.

Hil Natu Ngaa Niröpsën Yi Hur

¹⁵ Om hil gevong nabë va? Gwëbeng hil su rëḵ sepa dok horek in geko hil nah vu Anutu rë, gaḵ hil nesepa loḵ Anutu yi gagek semusën sën nevo vu hil nyëmasën lo. Om maḵ hil ayoh vu bë medo gevong ngaa nipaya ma nama? Ma rot!
¹⁶ Ham raḵ ni ggovek! Bë ham bo navimin vu mehöti nabë ham gwevong huk vu yi megwevong noh vu aye, og ham tu yi hur. Yiḵ nebë saga, om ham su yoh vu bë sepa dok ngaa nipaya genengamin yes vu Anutu geving rë. In ham rëḵ gweḵo nyëvewen dok nah ngaa nipaya beham malamin nama veröḵ yi. Gaḵ bë ham nengamin yes vu Anutu, og rëḵ gevong beham natu alam yohvu. ¹⁷ Hil kwad vesa vu Anutu in wirek ham nesepa loḵ ngaa nipaya, rëḵ Anutu vong yi gagek yök vu ham, lob ham nengamin yes benesepa loḵ los ayomin dahis. ¹⁸ Ngaa nipaya duu ham ahon rëḵ Anutu ḵo ham vër in, gevong beham tu yi hur sën denesepa loḵ ngaa yohvu mu lo. ¹⁹ Rëḵ ham kwamin su niwëëḵ loḵ rë geyö nahën, om sën senër mesepa loḵ hil mehönon ngo kwad. Wirek ham navimin kehe ham beham nesepa loḵ ngaa nipaya los ngaa sën su neyoh vu rë lo beham kweyëh gagek pangсэн. Om gwëbeng ham dahun ham navimin los dahis, beham sepa dok ngaa yohvu mu in ham ayomin niröp jak.

²⁰ Wirek ham nesepa loḵ ngaa nipaya, gaḵ ham su nesepa loḵ ngaa yohvu rë. ²¹ Lob vu buk saga maḵ ham neḵo nyëvewen nivesa nebë va raḵ ngaa nipaya sën ham nevong lo? Ma! Lob gwëbeng og ham nimin nemum in ngaa nipaya saga, log ham raḵ ni bë diiḵsën tu ham nyëvewen om ham vongin malamin nama! ²² Rëḵ ma gAnutu ḵo ham vër in ngaa nipaya bevong ham tu yö yi hur. Lob nyëvewen sën rëḵ bo dok nah vu ham lo nebë sënë: Ham ayomin niröp jak, loḵ mëm ham rëḵ medo malamin-tumsën degwata. ²³ In alam sën denesepa loḵ ngaa nipaya lo, og rëḵ degeḵo nyëvewen dok nah medenadiiḵ bemalaj nama. Rëḵ Anutu og nevo semusën vu hil nyëmasën raḵ hil Mehöböḵ Yesu Kerisi yi huk nebë hil medo malad-tumsën degwata.

7

Paulus Tahu Gagek Raḵ Maluh Los Venëj

¹ Arig lo, sa nanër gagek sënë vu ham sën neraḵ horek ni rot lo nebë: Horek tu ala menegin mehönon yoh vu buk pin sën denedo vesaj lo. Ma ham su raḵ gagek sënë ni rë?

² Lob yik nebë sënë: Nabë avëh jak regga beregga nahën nedo, og horek duu luho regga ahon. Rëk nabë regga nadiik, og horek saga maya gesu duu yi ahon rë. ³ Gaḵ nabë regga yö nahën nedo gevenë ya merak maluh ngwë, og horek nenër yi nebë nevonḡ baggëb. Gaḵ nabë regga nadiik, og horek sënë su ggërin yi rë, om nabë jak maluh ngwë og su nevonḡ baggëb rë.

⁴ Om arig lo, yik ham nebë sënë. Kerisi loḵ yah ham bömin mediik in ham, lob sënë vonḡ bë ham diik ving geHorek su negin ham ggökin rë, om ham yoh vu bë jak vu reggamin mewis. Ham reggamin mewis saga yik mehö sën kedi rak yah vu bedub ggökin in bë gevong behil gevong Anutu yi huk banon jak lo. ⁵ Wirek hil ngo nahën nesepa loḵ ngaa nipaya sën hil malad anonin los navun hil in lo, loḵ horek nërin ngaa nipaya sënë, rëk mu sënë vonḡ behil kwad nevo bë hil pasang gevong rot. Hil nehevong rot, lob ngaa nipaya saga yi nyëvewen neggëp bë hil rëk nadiik bemalad nama. ⁶ Rëk vonḡ bë hil adiik ving Kerisi, om ḵo hil vër in Horek sën neduu hil ahon wirek lo, in bë su gegin hil gökin. Gaḵ wirek, og hil nesepa loḵ Horek sën dekevu meneggëp lo, rëk mu gwëbeng og hil atu mewis rak menesepa loḵ ngaa sën Anon Vabuung netato vu hil lo.

Nгаа Nipaya Nevasap Hil

⁷ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë Horekekḵ ngaa nipaya? Ma! Nabë Horek su tato ngaa nipaya vu sa rë, og sa su rëk jak ni nabë nipaya rë. Bë Horek su nanër nabë, “Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa” rë, og sa su rëk jak ayog nevu nevu sënë ni nabë ngaa nipaya rë. ⁸ Rëk Horek saga tatekin aggata vu ngaa nipaya benepelëpin sa, lob vonḡ besayog nevu nevu in ngaa nipaya aggagga. Gaḵ bë Horek nama, og ngaa nipaya nebë heljëng, in sa su rëk galë nabë ngaa nipaya rë. ⁹ Wirek sën sa duḡin Horek lo, og sa hekuung bë sa nado nivesa. Loḵ tum serak Horek ni, lob ngaa nipaya vesa loḵ yah vu sa, lob serak ni bë sëḵ nadiik bemalag nama. ¹⁰ Anutu vonḡ Horek yam in bë geli sa na niröp besa medo malag-tumsën, rëk mu ma geHorek tato vu sa bë sëḵ nadiik bemalag nama. ¹¹ In Horek nër aggata tato vu ngaa nipaya, lob ngaa nipaya tetuhin sa, lob serak ni bë sëḵ nadiik bemalag nama. ¹² Nebë sënë, om hil arak ni bë Horek yö vabuung. Lob Horek yi gagek pin vabuung ving beniröp genivesa. ¹³ Ma mak Horek nivesa sënë vonḡ besëḵ malag nama? Ma! Ngaa nipaya mu sën kepë sa, om sëḵ malag nama. Yik nebë sënë in bë nanër ngaa nipaya tato nabë ngaa nipaya rot. Ngaa nipaya neḵo Horek nivesa sënë in bë kepë sa jak besa malag nama. Lob Horek nenër ngaa nipaya degwa tato vu sa bë ngaa nipaya yönon.

Ngaa Nipaya Neggërin Hil Kwad

¹⁴ Hil arak ni bē Horek sēnē vabuung in yam vu Anon Vabuung. Gaḵ sa, og ngaa mugeng neggëp loḵ sayog besa nahurek ngaa nipaya babu. ¹⁵ Yōnon, sa su narak ngaa sēn sa nehevong lo degwa ni rē. Gaḵ ngaa sēn sa nehevongin pangsēn bē sa gevong lo, og sa su nehevong rē. Rēḵ ngaa sēn sa nig nelēlin verōḵ yi lo, og tum sa nehevong yoh vu buk pin. ¹⁶ Gengaa sēn sa bē gevong in serak ni bē ngaa nivesa lo, og saga nebē serak Horek ni beseyogekin bē ngaa nivesa, rēḵ mu sa su nehevong yoh vu rē. ¹⁷ Rēḵ su sengo ti nehevong ngaa nipaya sēnē rē, gaḵ ngaa nipaya sēn nedo loḵ sayog lo sēn yō nevong. ¹⁸ In serak ni bē ngaa nivesa ti su neggëp loḵ sayog rē. Sa nanēr ngaa mugeng sēn neggëp loḵ sayog lo. In sa nehevongin bē gevong ngaa nivesa, rēḵ ma gesa su yoh vu bē gevong banon jak rē. ¹⁹ Gaḵ ngaa nivesa sēn sa nehevongin bē gevong lo, og sa su nehevong rē. Gengaa nipaya sēn sa su nehevongin bē gevong rē lo, og tum sa nehevong. ²⁰ Sa nehevong ngaa sēn sa su kwag nevo bē sēḵ gevong rē lo, rēḵ sa su ngo nehevong rē, gaḵ ngaa nipaya sēn nedo loḵ sayog lo yō nevong.

²¹ Lob sa nehevong nebē sēnē rak buk pin: Sa nehevongin bē gevong ngaa nivesa, rēḵ ma gengaa nipaya nedo loḵ sayog benepebip sa. ²² Yōnon, sahëg neving Anutu yi horek pangsēn loḵ sayog. ²³ Rēḵ sa halē horek ngwē neggëp loḵ sa navig pin. Lob nesis begō vu Anutu yi horek sēn neggëp loḵ sayog lo. Log netung sa loḵ ya ngaa nipaya sēn nedo loḵ sa navig agi nema beneduu sa ahon. ²⁴ Wöp-o! Lob sa mehō nig paya rot! Mak re rēḵ bo sa vēr in ngaa mugeng sēn rēḵ gevong besa malag nama agi? ²⁵ Om sa kwag vesa rot vu Anutu! In vong hil Mehōböp Yesu Kerisi yam in bē geḵo sa vēr. Yōnon, sa kwag og nesepa loḵ Anutu yi horek, rēḵ sa ngaa mugeng sēn nedo loḵ sayog lo, og nesepa loḵ ngaa nipaya yi aggata beluho denepemëgin sir.

8

Kerisi Dahun Ngaa Nipaya Ya Gevong Anon Vabuung Vu Hil

¹ Nebē saga, om hil sēn naha rak Kerisi Yesu lo, og gagek sēn nēr bē hil gaḵo nipaya nyēvewen lo ti su rēḵ gëp vu hil rē. ² In Anon Vabuung yi horek nēr bē alam degevong ngaa nipaya, og denadiik bemalaj nama. Log nēr ving bē hil atu Kerisi Yesu yi alam lo, og hil su rēḵ nadiik bemalad nama rē, gaḵ hil rēḵ medo malad-tumsēn degwata. ³ Ngaa mugeng neggëp loḵ hil ayod, om Horek su yoh vu bē kevoh ngaa nipaya na rē. Rēḵ ngaa sēn Horek su yoh vu bē gevong rē lo, og Anutu yō nevong. Vong nalu yam betu mehōnon rak, benavi nebē hil mehōnon nid paya vu dob sēnē navid.

Lob Anutu vong bemehönon hir ngaa nipaya nyëvewen yah rak neggëp Kerisi, bediik loḵ yah hil bed in bë Horek yi nyëvewen su gëp vu hil. ⁴ Horek nër bë hil gaḵo nyëvewen dok nah hil nipaya, lob sagak nër niröp beyoh vu. Rëḵ Anutu vong beKerisi diik loḵ yah hil bed basis hil nyëvewen bemaya, om hil su rëḵ malad nama rë. Hil su nesepa loḵ ngaa mügeng sën nedo loḵ hil ayod lo rë, gaḵ hil nesepa loḵ Anon Vabuung yi aggata om sën vong nebë sënë vu hil. ⁵ In alam sën ngaa mügeng nedo loḵ ayoj lo, og kwaj neya vu ngaa dob yi mu. Gaḵ alam sën denesepa loḵ Anon Vabuung lo, og kwaj neya vu Anon Vabuung yi ngaa. ⁶ Nabë mehöti kwa na vu ngaa mügeng mu, og mehö sënë rëḵ nadiik bemala nama. Gaḵ nabë mehöti kwa na vu Anon Vabuung yi aggata, og mehö sënë rëḵ ayo gëp revuh in rëḵ medo mala-tumsën.

⁷ Log nabë mehöti kwa sepa dok ngaa mügeng mu, og mehö sënë nesis begö vu Anutu. In su neggurek Anutu yi horek babu rë, gesu yoh vu bë gevong noh vu rë. ⁸ Alam sën denesepa loḵ ngaa mügeng lo, og alam nebë sënë su deyoh vu bë degevong bAnutu kwa vesa in sir rë. ⁹ Rëḵ hameḵ su nesepa loḵ ngaa mügeng rë. Gaḵ Anutu yi Anon Vabuung nedo ving ham yönon beham nesepa loḵ. Rëḵ nabë Kerisi yi Anon Vabuung su nedo ving mehöti rë, og su Kerisi-yi-alam yi rë. ¹⁰ Yönon, ham navimin nediik, in ham nevong ngaa nipaya, rëḵ mu nabë Kerisi nedo ving ham, og ham tu alam yohvu meham anomin nedo mala-tumsën.

¹¹ Anutu nër beYesu kedi rak ggökin vu bedub. Om ham navimin rëḵ nadiik mepetar na rëḵ mu nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ ham ayomin, og Anutu sën nër meYesu kedi rak yah lo rëḵ gevong bAnon Vabuung bo mala-tumsën vu ham navimin geving.

Anon Vabuung Nevong Behil Natu Anutu Nalu

¹² Arig lo, hil ngaa mügeng su nesemu hil rë, om hil su agurek babu besepa dok. ¹³ Gaḵ nabë ham sepa dok ngaa mügeng, og ham rëḵ nadiik bemalamin nama. Rëḵ nabë ham gwëḵo niwëëḵ vu Anon Vabuung bedok vu ham beham nimin dëlin ngaa nipaya sën ham navimin bë gevong lo, og ham rëḵ medo malamin-tumsën. ¹⁴ Alam pin sën deneggurek Anutu yi Anon Vabuung babu lo, og Anutu nalu sir. ¹⁵ In Anutu su vong Anon Vabuung yöḵ vu ham in bë deginengin ham beham medo megöneng in yi rë. Gaḵ vong yöḵ vu ham in bë ham jak ni nabë ham tu Anutu nalu. Lom nevong behil ayed nelok yi bë, “Amag! Amag!” ¹⁶ Yönon, Anon Vabuung nenër rangah vu hil loḵ hil ayod bë hil atu Anutu nalu. ¹⁷ Hil atu Anutu nalu, om hil rëḵ medo ben geving yi, geyi ngaa pin rëḵ natu hil ngaa geving. Kerisi ḵo vanë wirek, lob hil atu yi alam

menehako vanë nebë saga gwëbeng ving in bë hil medo nivesa rot geving yi vu tamusën, gAnutu yi ngaa nivesa vesa pin rëk natu hil los Kerisi hil ngaa.

Hil Medo Nivesa Rot Vu Tamusën

¹⁸ Sa kwag nevo bë vu tamusën sën hil ana medo nivesa lo, og mëm hil rëk galë ngaa maggin sën netök vu hil gwëbeng agi nabë ngaa meris. ¹⁹ In ngaa pin sën Anutu tung lo ggëp denegin buk sën Anutu tato nalu lo pin nam rangah lo. ²⁰ In ngaa pin sënë yö nahën denedo paya, rëk su nebë sënë yoh vu yö kwaj rë. Gaḵ Anutu yö tung sir nebë sënë, om denevo kwaj in buk sën ngaa pin nijvesa jaḵ los dahis lo. ²¹ Anutu rëk geḵo ngaa pin sën netung lo vër in ngaa sën nevasap sir benevong bemalaj nema ya gwëbeng agi, berëḵ semu ngaa pin benijvesa jaḵ bedemedo nijvesa rot geving nalu lo pin. ²² Hil arak ni bë ngaa pin sën Anutu tung lo medo denevo belol medenevimengin ngaa maggin, nebë sën avëh denevimeng lo, yö vu wirek rot begwëbeng.

²³ Lob su ngaa nebë sënë mu rë. Gaḵ hil sën hil haḵo Anon Vabuung vorot lo, og yik hil navo belol ving menehegin buk sën Anutu gevong behil natu nalu lo yönon lo. Sën hil natu nalu lo nebë: Geḵo hil navid bër vu dob los ngaa nipaya. ²⁴ Anutu ko hil yah vu yi ggovek ya, rëḵ hil nahën navo kwad in buk sën gevong banon jaḵ lo. Gaḵ bë berup govek na, og hil su rëḵ abo kwad in gökin nah rë, in mehöti su nevo kwa in ngaa sën netök yam ggovek ya lo ggökin rë. ²⁵ Rëḵ ngaa sën yö nahën gesu anon nerak rë lo, nabë hil gevong geving rot nabë rëḵ anon jaḵ vu hil, og hil najom hil ahon gemedo navo kwad in.

²⁶ Log nelok buk sën hil su nayoh vu bë kwad bo gagek menajom jaḵ niröp rë lo, og Anon Vabuung nelok vu hil. Yönon, Anon Vabuung nejom rak in hil rak saheng mu, in hil su ayoh vu bë nanër gagek sagi berup hil avid rë. ²⁷ Gehil Amad sën nelë mehönon ayoj lo nerak Anon Vabuung yi gagek sagi ni, generak ni bë Anon Vabuung nesepa lok Anutu kwa menelok vu hil sën Anutu-yi-alam hil lo.

²⁸ Log hil narak ni bë ngaa pin sën netök vu alam sën ahëj neving Anutu lo, og yik Anutu nevong ngaa pin sënë nevong huk lok ti in bë gevong nivesa vu sir. Yik nevong vu yi alam pin sën ggooin sir rak yoh vu yö kwa lo. ²⁹ In Anutu ggooin sir rak vorot wirek betato sir in bë nij nabë Nalu, lob Nalu natu arij aguu, gari lo ngahiseḵë. ³⁰ Lob alam sën tato sir wirek lo, og supin sir yah vu yi. Lob alam sën supin sir yah vu yi agi, og nër sir ving bë sir alam yohvu. Lob alam sën nër sir bë sir alam yohvu lo, og nër bë rëḵ demedo nivesa rot geving yi.

Anutu Kwa Pesivin Hil Om Su Rëḵ Gevuu Hil Rë

³¹ Om hil rëk nanër va jak ngaa pin sën Anutu nevonng-ë? Nabë Anutu dok vu hil, og mehöti su yoh vu bë kepë hil rë!
³² In su ggulin Nalu rë, gak vong yam in bë dok vu hil pin. Vong ngaa böpata saga vu hil, om mak rëk gevong yi ngaa vahi pin vu hil nyëmasën geving. ³³ Om re yoh vu bë gevong gägek jak alam sën Anutu yö ggooin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nër hil bë hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rëk nanër nabë hil mehönnon nid paya? Mak Kerisi? Ma! Kerisi og loḵ yah hil bed bediik in hil ggovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bë dok vu hil.

³⁵ Log re yoh vu bë bo hil vër in Kerisi ahëvingsën sënë? Ma! Rëk mu nabë maggin natök vu hil ma, nabë hil kwad na ngahi ma, nabë hil gako vanë, ma, nabë meyip gevong hil ma, nabë hil ajak vu in tob ma, ngaa nipaya basap hil ma, begö natök vu hil, og rëk nabë va? Mak Kerisi su ahë neving hil rë? Gak ahë neving hil! ³⁶ Yönon, ngaa nebë sënë netök vu hil yoh vu gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë:

“Denesis he mehe nadiik yoh vu buk pin in he tu hong alam.

Denelë he nebë sipsip, om sën denesis he mehe nadiik ya.”

³⁷ Rëk mu yik ngaa pin sënë og ngaa meris. In Kerisi ahë neving hil menevong behil kesuu menare nid wëëk. ³⁸ In sa hevong ving rot bë ngaa ti su yoh vu bë bo hil vër in Anutu ahëvingsën sënë rë. Nabë hil nadiik ma hil medo vesad, og su yoh vu bë bo hil vër rë. Log angër los ggev-dob-yi gengaa sën nedo gwëbeng agi los ngaa sën rëk berup vu tamusën ma, niwëëk aggagga vahi ma, ³⁹ ngaa sën nedo yagek babu lo los ngaa sën nedo dob gebinë lo, ma ngaa vahi sën nedo jeggin jeggin agi. Ngaa pin nebë sënë, og su deyoh vu bë dedok Anutu ahë bepekwë gägek sën ahë neving hil-ë rë. Gak vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë tato rangah nabë ahë neving hil.

9

Paulus Ayo Maggin In Alam Israel

¹ Ngaa sën senër lo og yönon, gak sa su tetuhin rë, in Kerisi-yi-alam sa. Log Anon Vabuung tatekin vu sa loḵ sayog ving bë senër gägek sënë yönon. ² Sa nanër vu ham nabë: Sayog maggin gesa kwag paya rot yoh vu buk pin. ³ Yönon, nabë yoh vu bë sa basap sa in mëm sa gako sa alam Israel denah vu Kerisi jak sën sa hetah sa vër in Kerisi-yi-alam gesa malag nama na verök yi lo, og sëḵ kwag vesa in megevong nabë sënë. Rëk ma gesaga su yoh vu bë rëk dok vu sir rë. ⁴ Sir alam Israel sögek bedetu Anutu nalu lo, log denelë nikapiik rak malaj

ving, log Anutu joo yi gagek ving sir gevo yi horek vu sir. Getato aggata sën degetung seriveng in bë dekevoh hir ngaa nipaya los degeko arë jak lo vu sir. Log nër yi gagek vahi vu sir bë rëk gevong vu sir geving. ⁵ Alam Israel sënë og alam böp böp wirek hen hir mewis sir, lob Kerisi sën tu ngaa pin ala lo pum rak sir, rëk mu yi Anutu sogek, sën hil gako arë jak na vavunë degwata los degwata lo yönon.

Anutu Ggoin Yi Alam Rak

⁶ Rëk mu hil su nanër nabë: Anutu hen gagek anon ma. Hil su nanër nabë saga in alam sën depum rak Israel lo, og sir pin su Israel sogek rë. In sir vahi su denesepa loğ Anutu rë. ⁷ Alam sën depum rak Abraham niğok lo, og su sir pin detu yi mewis yönon rë. In Anutu nër vu yi wirek bë, “Rëk denanër Isaak yi mewis mu nabë hong alam.” ⁸ Nebë sënë in nalu lo sën depum rak niğok mu lo, og su detu Anutu nalu rë. Gağ hurmahen sën depum rak gagek sën Anutu joo lo, og mëm hil nanër sir nabë Abraham yi mewis sogek. ⁹ Gagek sën Anutu joo lo nebë, “Sëğ nom geto doğ buk sën sehoo in rak lo, lom mëm Sara rëk geğo nalu maluh ti.”

¹⁰ Log yik su gagek timu sënë rë. Gağ hil dobahë Isaak ko Rebeka, lob nalu luu loğ pepid, lob Anutu nër gagek ti vu Rebeka vorot. ¹¹ Luho nahën denare loğ ataj ayo gesu denevong ngaa nivesa ma ngaa nipaya ti rë, rëk Anutu nër gagek rak luho vorot in bë tato rangah nabë su nelë ngaa sën denevong lo menenër rë, gağ yö neggoin mehönon rak yoh vu kwa. ¹² Nër vu Rebeka bë, “Aguu rëk gurek amon babu!” ¹³ Sënë yoh vu gagek sën neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya lo nebë, “Sahëğ neving Yakop, rëk sa nehalë Esau paya.”

¹⁴ Om hil rëk nanër nabë va? Mağ hil nanër nabë: Anutu su nevong ngaa yohvu rë? Ma! ¹⁵ In nër vu Moses bë: “Nabë sa hevongin bë semu mehöti, og sëğ semu.

Log nabë sa hevongin bë kwag paya in mehöti, og sëğ kwag paya in.”

¹⁶ Om yik nebë sënë. Anutu su kwa paya in mehöti in mehö sënë kwa nevo bë Anutu kwa paya in yi rë. Log su kwa paya in mehöti in nevong Anutu yi huk niwëek rë, gağ yö nevong yoh vu kwa. ¹⁷ In Anutu nër vu Parao wirek meneggëp loğ yi çapiya nebë, “Maggin sën sa hevong vu hong lo, og sa hevong in bë tato sa niğ wëek vu mehönon pin in denanër sa bengög na menoh vu dob pin. Yik rak degwa saga sën sa hetung ggev Parao rak hong.” ¹⁸ Om nabë Anutu kwa bo nabë kwa paya in mehöti, og rëk kwa paya in yi. Log nabë kwa nevo bë gevong bemehöti ayo dahis jak, og rëk gevong bayo dahis jak.

Anutu Yi Kwa-Vonginsën Los Ahë Sengën

¹⁹ Rêk mu maḵ ham ti rêk nanër vu sa nabë, “Nebë saga, loḵ nebë va sën Anutu nenër bë ngaa nipaya degwa neggëp vu hil mehönon-ë? In hil su ayoh vu bë keyëh yi rë.” ²⁰ Rêk hong re? Hong mehönon mu rêk geyoh vu bë gwevong ayam jaḵ Anutu? Dëg sogek su neloḵ tepëḵ in ala sën nejegwi yi lo bë, “Genesemu sa nebë sënë in va?” rë. ²¹ Gaḵ mehö sën nejegwi dëg lo yö nejegwi yoh vu kwa, log yoh vu bë geḵo ngägek gobeng timu mejegwi dëg luu jaḵ. Lob nabë semu ngwë malangeri in huk nivesa yi, log semu ngwë in bë huk meris meris yi, og yik ggovek. Yö yi ngaa.

²² Lob Anutu vongin bë tato ahë sengën rangah betatekin niwëëk vu mehönon in sir pin denevong ngaa nipaya. Lob ahë sengën vu sir bë kevoh sir bemalaj nama na veröḵ yi, rêk ma genejom yi ahon. ²³ Nejom yi ahon nebë saga in kwa nevo mehönon vahi sën kwa nevongin sir lo. Kwa nevo sir in yö ggooin sir raḵ vorot in bë demedo nivesa doḵ yi nyëg geving yi, gerëḵ gevong yi ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁴ Yik hil sënë. Ggooin hil raḵ. Su ggooin loḵ he Yuda mu rë, gaḵ ggooin alam-yu-ngwë vahi ving. ²⁵ In Hosea nër nebë saga meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Alam sën su sa alam sir wirek rë lo, og sëḵ nanër sir nabë salam sir.
Galam sën sa su ahëg neving sir wirek rë lo, og sëḵ ahëg geving sir.”

²⁶ Loga,

“vu nyëg sën sa nanër sir wirek bë,

‘Su salam ham rë’ lo,

og sëḵ nanër vu sir saga nabë Anutu mala-tumsën nalu sir.”

²⁷ Log Yesaya nër raḵ alam Israel getahi bë:

“Nabë Israel ngahijsekë rot nabë raggër loo nenga,

og yik Anutu rêḵ geḵo sir yu mahen teka mu nah vu yi.

²⁸ In Mehöböp rêḵ govek gägek na gebepul pevis,

log bo nyëvewen doḵ nah vu alam vu dob.”

²⁹ Yoh vu gägek ngwë sën Yesaya nër wirek lo bë:

“Nabë Mehöböp sën negin angër-begö-yi pin vu yagek lo

su yoh nenga in hil hed vë yu mahen teka bedemedo rë,

og hil rêḵ malad nama na veröḵ yi

nabë sën Sodom los Gomora.”

Alam Israel Denevong Huk Mu In Bë Denatu Alam Yohvu Rëḵ Ma

³⁰ Om hil rêḵ nanër nabë va? Hil nanër nabë alam-yu-ngwë sën su malaj nesepa bë denatu alam yohvu rë lo detu alam yohvu. Ayoj ya timu vu Yesu lom sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu. ³¹ Gaḵ alam Israel og kwaj nevo bë nabë desepa doḵ horek, og rêḵ gevong medenatu alam yohvu. Rëḵ ma gesu

denesepa loḵ horek los dahis rē. ³² Rēḵ su detu alam yohvu rē, in su ayoj neya timu vu Yesu rē. Gaḵ kwaj nevo bē ngaa sēn denevong lo yoh vu bē rēḵ geḵo sir nah vu Anutu, rēḵ ma. Denelē kelepeḵo* nebē su yoh vu rē, in ngaa nimumsēn, lob sēnē nebē sēn deketul vahaj raḵ gelōng bedevēs. ³³ In gageḵ sēnē neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

“Ham ngo! Sa hetung gelōng ti vu Sion* in bē mehōnon deketul vahaj jaḵ.

Sa hetung gelōng niwēēk ata in gevong rii jaḵ mehōnon. Gaḵ alam sēn ayoj na timu vu yi lo, og su rēḵ nij namum rē.”

10

Alam Israel Su Detu Alam Yohvu Rē

¹ Arig lo, sa hevongin rot bē Anutu geḵo alam Israel nah vu yi, om sa najom raḵ vu yi in sir rot. ² Seraḵ nij, om sēn senēr bē nij wēēk rot bē desepa doḵ Anutu. Rēḵ su denevong los kwaj rē. ³ In deneketul loḵ in aggata sēn Anutu nanēr sir nabē sir alam yohvu lo, in denevong ngaa yoh vu yō kwaj in bē denatu alam yohvu. Su denedahun sir medenesepa loḵ aggata sēn Anutu vong in bē hil sepa doḵ menatu alam yohvu lo rē. ⁴ Hil araq ni bē Horek yi huk verup lah loḵ Kerisi, om sēn Anutu rēḵ nanēr alam pin sēn ayoj na timu vu Kerisi lo nabē sir alam yohvu.

Anutu Nevongin Bē Geḵo Alam Pin Nah Vu Yi

⁵ Yiḵ nebē sēn Moses kevu gageḵ raḵ Horek bē: Horek yoh vu bē gevong mehōnon medenatu alam yohvu lo. Kevu nebē sēnē, “Mehōti bē sepa doḵ horek sēnē pin, og rēḵ medo malatumsēn.” ⁶ Rēḵ mu hil ayod neya timu vu Yesu, lom sēn vong behil arēd nebē hil alam yohvu, om ham su kwamin bo doḵ ayomin nabē, “Re rēḵ doḵ na yageḵ, megeḵo Kerisi duḵ nama?” In hil araq ni bē luḵ yam ggovek ya. ⁷ Log su kwam bo nabē, “Re rēḵ duḵ na alam-diḵsēn hir nyēg in geḵo Kerisi nom-a?” Gaḵ kedi raḵ yah ggovek ya.

⁸ Log geraḵ ni ving bē, “Gageḵ yiḵ neggēp vu hong. Neggēp loḵ avim geneggēp loḵ ayom.” Yiḵ gageḵ sēn hil nanēr rangah bē hil ayod neya timu vu Yesu lo. ⁹ Om nabē genanēr Yesu berup avim nabē yi Mehōbōp, log gwevong geving doḵ ayom nabē Anutu nēr bekedi raḵ yah vu bedub, og Anutu rēḵ geḵo hong nah vu yi. ¹⁰ In hil atu alam yohvu raḵ sēn hil ayod neya timu vu Yesu lo, log Anutu rēḵ geḵo hil nah vu yi jaḵ sēn hil nanēr verup avid bē yi alam hil lo.

¹¹ Lob gageḵ neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebē, “Alam sēn ayoj na timu vu yi lo, og su rēḵ juuk sir benij namum rē.”

¹² Log alam Yuda los alam-yu-ngwē neggēp timu in yiḵ hil pin hil Mehōbōp timu nedo, lob nevong semusēn bōpata vu

alam sën ayej nelok yi lo. ¹³ Yoh vu sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “In alam sën ayej nelok Mehöböp lo pin, og rëḵ geḵo sir nah vu yi.” ¹⁴ Rëḵ nabë su ayoj na timu vu yi rë, og su rëḵ ayej doḵ yi rë. Log nabë su degengo yi gägek rë, og su rëḵ ayoj na timu vu yi rë. Log nabë mehöti su nanër yi gägek rangah vu sir rë, og su rëḵ degengo rë. ¹⁵ Log nabë Anutu su gevong alam sën denanër gägek lo dena vu sir rë, og re rëḵ nanër rangah vu sir-a? Yoh vu gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Alam sën denanër Bengö Nivesa rangah lo deberup, og hil kwad vesa rot.”

Alam Israel Su Denesepa Loḵ Bengö Nivesa Rë

¹⁶ Rëḵ mu alam pin su debë nengaj vu Bengö Nivesa rë gema. Yoh vu sën Yesaya nër wirek lo nebë, “Mehöböp, re vong ving gägek sën he nanër lo?” ¹⁷ Om hil nehevong ving raḵ gägek sën hil nehango lo, lob gägek sën hil nehango lo, og neverup raḵ Kerisi avi. ¹⁸ Rëḵ selok tepëḵ bë: Maḵ su denengo Bengö Nivesa sënë rë? Gaḵ dengo ggovek ya. In gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Ayej ya meyoh vu dob pin.

Log hir gägek ya metok ya dob nenga pin.”

¹⁹ Rëḵ selok tepëḵ beron ngwë ggökin bë: Maḵ Israel su derak gägek sënë degwa ni rë? Gaḵ derak ni in Moses nër wirek bë: “Sëḵ gevong beham ayomin rëḵ ngis yi in alam-yu-ngwë sën su los bengöj rë lo,

log sëḵ gevong beham ahëmin sengën vu alam-yu-ngwë sën kwaj masën lo.”

²⁰ Rëḵ Yesaya su neggöneng rë genenër rangah bë:

“Alam sën su denesero sa rë lo detok vu sa,

log alam sën su denelok tepëḵ in sa vu mehö la rë lo, og sa tato sa rangah vu sir.”

²¹ Lob nër raḵ Israel nebë:

“Sa hetë nemaḡ in alam sën denekeyëh los demehoo sa gägek lo
yoh vu buk pin bë denom vu sa, rëḵ ma.”

11

Anutu Semu Alam Israel Vahi

¹ Lob sa bë doḵ tepëḵ in gägek ngwë nabë maḵ Anutu ruuk yi alam-a? Ma verok yi! Yiḵ sa Israel ti ving. Abraham yi mewis sa, in sa degwa vu Benyamin.

² Log Anutu su rëḵ juuk yi alam sën ggooin sir raḵ wirek lo rë. Ma ham su raḵ gägek sën Anutu-yi-ḵapiya nër raḵ Elia lo ni rë? Elia su vu Anutu in alam Israel bë, ³ “Mehöböp! Denesis hong alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik. Gedenekevoh hong jepö ya. Geyiḵ sengo ti nahën nado, lob

denesero sa in bë dengis sa mesa nadiik.”⁴ Rêk Anutu nêr yah vu yi nebë va? Nêr nebë sënë, “Sehooïn alam 7,000 raḵ medenedo vu sa, su deneggurek anutu-kuungsën Baal babu rë.”

⁵ Lob yik buk sën gwëbeng agi nebë ving. Anutu kwa pesivin alam Israel beggoin sir yu mahen teka raḵ medenedo. ⁶ Ggoin sir rak in yô kwa pesiv in sir, gaḵ su ggoin sir rak in denevong huk nivesa la rë. Gaḵ nabë ggoin sir rak in nelë bë denevong ngaa nivesa, og nevong loḵ yah nyëvewen vu sir mu gesu kwa pesiv in sir yönon rë. ⁷ Om maḵ nebë va? Nebë sënë: Alam Israel malaj nesepa bë Anutu gelë sir nivesa, rëḵ ma gesu nelë sir pin nivesa rë. Yönon, ggoin sir yu mahen teka raḵ benelë sir nivesa, rëḵ sir vahi pin og nengaj nemir, om su detök raḵ gagek anon rë. ⁸ Yoh vu gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

“Anutu vong benij tebö nebë sën deneggëp yïing.

Nevong malaj bë degelë yi gagek rëḵ su dejak ni,
genevong nengaj bë degengo rëḵ su denatök jak degwa.

Lob denedo nebë sënë rot meverup gwëbeng.”

⁹ Log Davit nêr raḵ Israel ving bë:

“Hir nos böp sën denegga lo rëḵ natu gegweeng los rasoh
in kevoḵ sir mebo nyëvewen vu sir.

¹⁰ Malaj ḵenu doḵ gesu degelë ngaa,
lom hir ngaa muḡeng saga yô jak ḡep demij meyö ḡep
degevek degwata.”

Anutu Ḷo Alam-yu-ngwë Yom

¹¹ Lob sa bë doḵ tepëḵ in gagek ngwë nabë: Alam Israel devës saga, om rëḵ malaj nama na verök yi? Ma! Rëḵ nama! Dekeyëḵ gagek lob tum Anutu ḵo alam-yu-ngwë yom raḵ sënë. Vong nebë sënë in bë alam Israel ayoj ngis yi, lob mëm degërin sir nom vu yi geving. ¹² In dekeyëḵ gagek lom sënë loḵ vu mehönon pin. Deruu demij vu Anutu, lob sënë vong bengaa nivesa töḵ vu alam-yu-ngwë. Om alam Israel degërin sir nom vu Anutu, og sënë rëḵ gevong bengaa nivesa rot natök vu mehönon pin mekesuu ngaa sën verup raḵ hir keyëhsën lo.

¹³ Sa bë nanêr gagek vu ham alam-yu-ngwë: Ham sinarë sa, lob sa kwag vesa in huk sënë menehevong. ¹⁴ Sa nehevongin huk sënë rot in bë gevong mesa alam Yuda malaj anonin ngaa nivesa vesa sën ham neḵo lo, in sa gaḵo sir la denom geving. ¹⁵ In Anutu semu aye in mehönon raḵ sën ruuk alam Israel lo. Om buk sën Anutu geḵo alam Israel nom gökin lo, og rëḵ nabë sën dekeddi raḵ yah ggökin ggëp bedub. ¹⁶ Alam Israel denëḵo parawa-brët-yi nemaj beron ti vër nemugin medenetung netu seriveng vu Anutu lob mëm brët pin los dahis netu yi ngaa

ving. Log nabë kele gega* tu Anutu yi ngaa, og kele nema pin los agga tu yi ngaa ving. ¹⁷ Yönon, mak Anutu keyëh kele oliv* nema vahi bevo vër, log ko hong nebë kele oliv* bemën nema ti megelu hong lox yah nema vahi sagu lo bej. Lob geneko jeji ggëp kele oliv* sënë gega ving nema sogek vahi lo. ¹⁸ Om su gweko hong jak vu nema sogek lo. Nabë gweko hong jak vu, og kwam bo rë. In genare rak gega, gak gega su nare rak hong rë. ¹⁹ Rëk mu mak rëk genanër nabë, “Anutu keyëh nema pin sënë in bë gelu sa dok nah bej.” ²⁰ Sënëk yönon, rëk mu ketöv sir in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gak hongek genare niwëek in ayom neya timu vu yi, om su gweko hong jak. Gak gegöneng megwegin hong. ²¹ In Anutu su lë nema sogek mu menedo rë, om su rëk gelë hong mu geving rë. ²² Kwam bo Anutu rë, nabë yi mehö kwa vonginsën los mehö niwëek ving, om su nelë ngaa nipaya mu rë. Alam sën nij nelëlin yi lo, og nevong nyëvewen vu sir lox yah. Log hong, nabë gegurek babu, og rëk kwa gevongin hong, gak nabë nama, og rëk ketöv hong na geving. ²³ Om nabë nema sogek sën nij nelëlin yi lo vahi degërin sir nom bayoj na timu vu Yesu, og Anutu rëk gelu sir dok nah aggaj gökin. In Anutu yoh vu bë gevong nabë saga. ²⁴ Gerak ni bë wirek og kele oliv* bemën nema hong, rëk Anutu ketöv hong vër megelu hong lox yah oliv* nivesa, gak su aggam sënë niröp rë. Om yönon rot, yoh vu bë rëk geko oliv* sogek nema lo sënë megelu sir dok nah yö aggaj gökin.

Anutu Kwa Nevongin Mehönon Pin

²⁵ Arig lo, sa bë ham su kwetul dok in gagek vunsën sënë. In rëk ham kwamin bo menanër ham nabë ham los kwamin. Om sa nanër gagek vunsën sënë rangah vu ham. Gagek sënë degwa nebë: Alam Israel vahi nengaj dahis, lob demedo nabë sënë rot mena berup dok buk sën Anutu gooin alam-yu-ngwë jak govek na bedegërin sir nom lo. ²⁶ Lob mëm Anutu rëk geko Israel vahi pin nom noh vu gagek sën neggëp lox yi kapiya lo bë:

“Mehö sën dok vu hil megek hil vër lo rëk berup gëp Sion*.

Lob rëk kevoh Yakop yi mewis hir ngaa nipaya sën deneruu demij vu Anutu lo na.”

²⁷ Log yi gagek ngwë nër bë:

“Sëk najoo gagek sënë jak sir nabë

sëk kevoh hir ngaa nipaya pin na.”

²⁸ Alam Israel nij nelëlin Bengö Nivesa, lob denesis begö vu Anutu in ngaa sënë, rëk mu saga nelox vu ham. Rëk mu

* **11:16:** Gagek sënë rak parawa-brët-yi los kele gega, og yik gagek peggirinsën rak Abraham losho yi mewis. Bë Abraham tu Anutu yi alam, om yi mewis pin detu Anutu yi alam ving nebë saga. Rëk alam Israel ngahi deruu demij vu Anutu bedekehe sir vër in yi alam

Anutu ggooin sir raḵ vorot in denatu yi alam, om sën nahën ahë neving sir. In kwa nevo ḵenuj los hir dobahë lo. ²⁹ In nabë Anutu gooin alam yu ti jaḵ begevong semusën vu sir, og su rëḵ nom pekwë gageḵ rë. ³⁰ Wirek ham kweyëh Anutu aye, rëḵ ma geham wërin ham yom, lom ham ḵo semusën gwëbeng raḵ sën alam Israel dekeyëh aga lo. ³¹ Yönon, alam Israel dekeyëh gageḵ gwëbeng in bë ham gwëḵo semusën jaḵ, loḵ mëm rëḵ nom degërin sir medegeḵo semusën geving vu tamusën. ³² In Anutu vuu mehönon pin ya bedenedo los hir ngaa nipaya medeginengin sir in bë mëm rëḵ gevong yi gageḵ kwa vonginsën noh vu sir pin.

Yiḵ Hil Gaḵo Anutu Arë Jaḵ

³³ Alam-e! Hil napisek in Anutu in kwa böpata beneraḵ ngaa pin ni los dahis kesuu mehönon pin.

Hil su ayoh vu bë ajaḵ yi gageḵ sën kwa nevo lo ni rë, gehil su ayoh vu bë ajaḵ ngaa sën nevong lo ni rë.

³⁴ Yoh vu sën dekevu meneggëp loḵ yi ḵapiya lo bë:

“Re raḵ Mehöböp kwa ni?

Ma re vo kwa vu yi?”

³⁵ “Ma re vo ngaa vu yi mugin om rëḵ bo doḵ nah vu yi?”

³⁶ Ma! Yi yö tung ngaa pin.

Geyö ti tu ala benegin ngaa pin.

Bengaa pin tu yi ngaa.

Om hil gaḵo arë jaḵ na vavunë degwata los degwata.

Yönon.

12

Hil Getung Navid Na Vu Anutu Nabë Seriveng

¹ Om arig lo, Anutu kwa vongin hil, om sa gejiin ham bë ham gwevong navimin vu Anutu nabë sën mehönon dene-tung seriveng vu yi lo. Ham bo vabuung in ham navimin meg-wetung natu seriveng vu Anutu, rëḵ mu ham medo vesamin in ham gwevong yi huk, loḵ mëm rëḵ kwa vesa in. In ngaa nebë saga og ngaa yohvu menëḵo Anutu arë raḵ. ² Log ham su sepa doḵ ngaa sën alam-dob-yi denevong lo, gaḵ ham gwërin ham kwamin menatu mewis in ham jaḵ ngaa sën Anutu kwa nevo bë nivesa los yohvu geniröp rot lo ni.

Hil Dahun Hil Gadok Vu Hil Arid Lo

³ Anutu vong semusën vu sa, om sa bë nanër vu ham pin ti ti nabë ham su gwëḵo ham jaḵ mesevöḵ ham huk, gaḵ ham ngo sepa doḵ ham huk megwevong niröp. Log ham ti ti ngo seggi ham huk saga niröp noh vu niwëëḵ sën Anutu vo vu ham lo. ⁴ In hil navid len ti ti lo neggëp, rëḵ mu hir huk su neggëp

ti rë, gak denevong huk aggagga yö yoh vu sir. ⁵ Lob yik hil ngahisekë nebë saga, rëk hil atu Kerisi-yi-alam yu timu. Lob hil pin yik anon timu gelen ti ti lo. ⁶ Anutu vong semusemu vu hil nyëmasën, gevo kwa aggagga vu hil, om nabë mehöti yoh vu bë nanër gägek rangah in ço semusën sënë vu Anutu, og mehöti sënë nanër gägek rangah noh vu niwëek sën Anutu vo vu yi lo. ⁷ Genabë semusën neggëp vu mehöti in bë gegin ari lo in huk og gegin. Log nabë mehöti yoh vu bë tahu alam in ço semusën sënë vu Anutu, og mehö sënë natu tatovaha betahu alam. ⁸ Log nabë mehöti kwa neggëp in bë nanër Anutu yi gägek tato vu alam, og gevong banon jak. Log nabë mehöti bë bo ngaa vu ari lo, og gevong vu sir los ayo timu. Log ggev sën negin yi alam lo, og gegin sir niröp gesu ni tebö. Log mehöti bë kwa paya in ari medok vu yi, og dok vu yi los kwa vesa.

Ham Ahëmin Geving Ham Arimin Sën Kerisi-yi-alam Lo Yönon

⁹ Sën ham ahëmin geving arimin lo lo, og ham su gwekuung jak. Gak ham ahëmin geving sir yönon. Ham gweruu demimin vu ngaa nipaya geham napiik vu ngaa nivesa. ¹⁰ Ham kwamin bo Kerisi-yi-alam pin nabë ham arimin sir bemëm ham ahëmin geving sir yönon. Ham pin ti ti gweko arëmin jak vewen vewen. ¹¹ Ham ayomin kehe ham beham gvevong Mehöböp yi huk niwëek noh vu buk geham su nimin tebö. ¹² Ham bo kwamin in Mehöböp bemedo los kwamin vesa. Nabë maggin natok vu ham, og ham bare niwëek. Geham ngo medo najom jak noh vu buk. ¹³ Nabë Anutu-yi-alam la dejak vu in ngaa, og ham dok vu sir, log nabë alam-yungwë deberup vu ham, og ham gwegin sir nivesa. ¹⁴ Bë alam degevong paya vu ham, og ham najom jak nabë Anutu gevong nivesa vu sir. Kë! Ham najom jak nabë gevong nivesa vu sir. Gak ham su terot sir los najom jak nabë Anutu gevong paya vu sir. ¹⁵ Alam sën kwaj vesa lo, og ham kwamin vesa geving sir, log ham semu ayemin in alam sën ayoj maggin medenesu lo. ¹⁶ Ham medo jevuh ti. Ham su kwamin bo nabë ham böp, gak ham los alam sën su los bengöj rë lo sepa ham. Ham su ngo kwamin bo ham menanër nabë, “Sengö timu los kwag!” ¹⁷ Nabë mehöti gevong paya vu ham, og ham su gvevong nipaya dok nah nyëvewen vu yi. Gak ham kwamin bo ngaa nivesa mu megvevong jak alam pin malaj. ¹⁸ Ham gwegin ham in begö degwa su gëp vu ham, gak ham malamin sepa sën ham medo jevuh ti geving alam pin lo. ¹⁹ Om sa mehö lo, ham su ngo bo dok ngaa nipaya sën denevong vu ham lo, gak ham naköök gAnutu ahë sengën vu sir megevong dok nah vu sir. In gägek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë: Mehöböp nër bë,

“Voloksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk, om ham naķööķ gesengo rëķ bo dok nah.” ²⁰ Rëķ mu nabë:

“Mehö sën nevonġ paya vu hong lo nadiķahë,
og gebo nos vu yi.

Genabë ayo bev in bël og gebo bël kul vu yi.

Yönon, nabë gwevonġ nabë sënë,

og rëķ getah yi nah bekwa bo yi ngaa nipaya sën lo bemëm
ni namum in.”

²¹ Su gwevonġ bengaa nipaya kepë hong, gaķ gebare niwëëķ meġekwepë ngaa nipaya jaķ ngaa nivesa.

13

Hil Agurek Gavman Babu

¹ Ham pin gurek alam sën detu gavman medenegin ham lo babuj. In gavman su yö deggoin sir rak rë, gaķ Anutu vo niwëëķ vu gavman vu nyëġ pin in huk pin. Lob Anutu yö tung gavman vu nyëġ pin medenedo. ² Nebë saga om nabë mehönnon dekeyëh gavman, og dekeyëh Anutu ving. Om rëķ denatök vu nyëvewen. ³ Alam nijvesa su deneggöneng in kiap rë, gaķ mëm alam sën denevonġ ngaa nipaya lo mu mëm deneggöneng in. Nabë ahëm ving bë su ġëġöneng in gavman, og gwevonġ ngaa nivesa jaķ buk pin, lob mëm rëķ gavman ġeko arëm jaķ. ⁴ In Anutu tung gavman in bë dok vu hong meġemedo nivesa. Rëķ mëm nabë ġekweyëh horek og ġëġöneng. Gerak ni bë begö sën nejom loķ nema lo, og su neķo meris rë. Gaķ Anutu tung gavman in bë degevonġ yi huk medebo nipaya dok nah vu mehöti sën gevonġ ngaa nipaya lo. ⁵ Nebë saga om hil agurek gavman babu. Rëķ mu hil su agöneng in ngaa nipaya nyëvewen sënë mu mesepa dok hir ġaġek, gaķ hil kwad bo nabë sënëķ ngaa niröp, om hil sepa dok.

⁶ Log sën hil ġetung takës lo, og ngaa niröp ving, om ġwetung in Anutu vo huk loķ alam gavman nemaj medetu yi hur. ⁷ Om nabë gavman deġetung horek in ngaa ti nabë deġeko takës jaķ, og gebo monë jaķ vu sir noh vu saga. Alam sën deneko takës lo, og ham ġwetung takës vu sir niröp. Galam sën deneko takës-ķupeķ-yi (kastams) lo, og ham bo takës-ķupeķ-yi vu sir niröp ġeving. Log alam sën denegin ham lo, og ham gurek babuj, galam sën denetu ġgev lo, og ham ġweķo arëj jaķ.

Bë Ham Ahëmin ġeving Mehönnon Og Sagaķ Ham Nesepa Lok Horek Yönon

⁸ Ham ġöneng in nyëvewen pin nabë su ġëp vu ham. Gaķ yiķ nyëvewen timu sënë yö ġëp vu ham vewen vewen degwata nabë: Ham ahëmin ġeving ham vewen vewen jaķ buk pin. Nabë ham gwevonġ nabë saga, og ham nevonġ yoh vu sën

Horek nër lo. ⁹ In Horek nër nebë sënë bë, “Su gegodek mehö ngwë venëj los reggaj. Su gengis mehönon medenadiik. Su gegodek. Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa.” Horek sënë gevahi sën neggëp lo, og yik pin degwaj timu sënë nebë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong.” ¹⁰ In mehö sën ahë neving mehö ngwë lo, og su rëk gevong paya vu yi rë. Om nabë hil ahëd geving mehönon, og hil nesepa loḥ horek pin menehevong yoh vu.

Hil Gevong Ngaa Niröp

¹¹ Ham ahëmin geving ham nabë sënë in ham raḥ ni bë buk verup ggovek ya, om ham malamin natum beham kwedi jaḥ. Buk sën Anutu geko hil nah vu yi lo yam dus teka, gaḥ su neggëp ading in hil nebë sën neggëp loḥ buk sën hil nehevong ving nyëdahis lo rë. ¹² Mala vahis vongin nama na gedus raḥ bë rangah vongin berup. Om maḥ hil gevuu ngaa malakenu yi pin na, gehil agërin hil navid jaḥ ngaa rangah yi. ¹³ Hil ana aggata niröp nabë sën mehönon deneya rangah. Hil su sepa doḥ alam sën denesup sir in bë denanum böp medegevong ngaa jeggin jeggin lo. Hil su gevong baggëb gegevong ketod vu ngaa ningöhek jeggin jeggin. Hil su ayod nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa, log hil su ahëd sengën bemehoo hil. ¹⁴ Gaḥ ham gwëko Mehöböp Yesu Kerisi begwevëh nabë tob in gërin ham in ngaa nebë saga. Geham su kwamin bo megwevong ngaa nipaya sën ham malamin anon in lo.

14

Hil Su Seggi Arid Lo

¹ Mehöti sën ayo neya vu Yesu mahen teka mu lo, og ham gwëko yi nam geving ham sën Anutu-yi-alam ham lo. Rëḥ mu ham su ngis begö vu yi in gagek vahi. ² In alam vahi ayoj neya timu vu Yesu niwëëk, lob denegga reggu los ngaa aggagga pin. Rëḥ alam vahi mu su denevong ving niwëëk rë, lom sën denegga jojeng los nos mu. ³ Om mehöti sën negga ngaa pin lo su kwa bo gagek jaḥ mehö ngwë sën neggöneng in reggu lo. Gemehö sën su negga reggu rë lo su kwa bo gagek jaḥ mehö ngwë sën negga ngaa pin lo nabë nevong paya. Gaḥ Anutu ko mehö ngwë sën negga reggu lo yom ving. ⁴ Hong mehö re om genenër gagek nipaya raḥ mehö ngwë yi hur-a? Nabë bare, ma nabë bës, og ala yö yi ngaa. Rëḥ mu rëḥ bare niwëëk. In Mehöböp yö yoh vu bë bo niwëëk vu yi mebare niwëëk.

⁵ Log mehö la kwaj nevo buk vahi bë böpata rot kesuu buk vahi. Log mehö ngwë kwaj nevo bë buk pin neggëp ti gesu ngwë kesuu ngwë rë. Om alam pin ti ti yö deseggi gagek sënë bedegevong noh vu ngaa sën kwaj nevo bë neḳo Anutu arë raḥ lo. ⁶ In mehö sën kwa nevo buk ti nebë buk böpata rot

lo, og nevang nebë sënë in geḱo Anutu arë jak. Gemehö sën negga ngaa pin lo, og negga in geḱo Anutu arë jak. In nejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in reggu genegga. Log mehö ngwë sën su negga reggu rë lo, og su negga rë in geḱo Anutu arë jak. Genejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in nos meris mu genegga. ⁷ Hil ti ti su ngo atu ala menanër bē hil medo vesad ma, hil nadiik na rë. ⁸ Gaḱ nabë hil medo vesad, og Mehöböp yö yi ngaa. Genabë hil nadiik, og Mehöböp yö yi ngaa. Om nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og Mehöböp yö ti yi ngaa hil. ⁹ Om sën Kerisi diik gevesa loḱ yah in bē natu alam diiksën los malaj-vesasën hir Mehöböp. ¹⁰ Nebë saga, om su gwelë arim paya megenanër nabë yi mehö nipaya. Ham vahi nevang nebë saga rëḱ su yoh vu rë, in hil pin rëḱ bare Anutu mala begengo hil gagek. ¹¹ Sënë yik yoh vu gagek sën neggëp loḱ yi kapiya lo nebë:

“Mehöböp nër bē, ‘Sa nado malag-tumsën yönon rot, om sa gagek sënë rëḱ anon jak yönon rot geving nabë: Alam pin rëḱ dengun lusej gedenadudeḱ vu sa, galam pin rëḱ avij geḱo sarëḱ jak.’ ”

¹² Om hil pin ti ti ngo rëḱ nanër hil huk degwa tato vu Anutu.

Hil Su Gevang Ngaa Nipaya Begevang Paya Vu Arid Lo

¹³ Nebë saga, om hil su kwad bo gagek nipaya jak arid lo gökin. Gaḱ hil kwad bo hil arid lo nabë hil su tato aggata paya vu sir in rëḱ debës bemalaj nama. ¹⁴ Setu Mehöböp Yesu yi mehö meserak ni bē nos los reggu ti su yö nipaya vorot rë. Gaḱ nabë mehöti yö kwa bo ti nabë nipaya besu yohvu rë, og nos ma reggu saga tu nipaya vu yi. ¹⁵ Nebë sënë om nabë ngaa sën genewa lo nevang paya vu arim sën Kerisi yi mehö lo bekwa neya ngahi, og su ahëm neving yi yönon rë. Kerisi diik in arim ti sënë, om su gwevang paya vu yi jak nos sën genewa lo. ¹⁶ Om su gwevang ngaa nabë sënë, in kwam nevo bē nivesa, rëḱ alam vahi rëḱ kwaj bo nabë su yohvu rë. ¹⁷ In ngaa sën hil aḱa los nanum lo su yoh vu bē gevang behil natu Anutu-yi-alam rë, gaḱ nabë Anon Vabuung gevang behil malad sepa ngaa niröp, gehil ayod gëp revuh, gehil kwad vesa, og saga sën tato bē hil atu yi alam. ¹⁸ Bē mehöti natu Kerisi yi hur mesepa doḱ aggata sënë, og Anutu rëḱ kwa vesa in yi gemehönon rëḱ degelë yi nabë yi mehö nivesa. ¹⁹ Nebë saga om hil sepa doḱ aggata pin sën gevang mehil medo jevuh ti lo, gaggata sën bo niwëek vu hil arid lo lo. ²⁰ Ham su nanër ham in nos megwevang paya vu Anutu yi huk. Yönon, ngaa pin nivesa sën bē hil aḱa. Rëḱ mu nabë ngaa sën genewa lo gevang bemehö ngwë bës, og sënë netu hong ngaa nipaya. ²¹ Nabë arim ti gelë gegegwa reggu ma genanum wain ma, gwevang ngaa ngwë, lob sënë gevang bebës, og maam su

gwevong genök gëp. ²² Rëk mu nabë gejak ni nabë ngaa pinek yohvu, og yik melu Anutu ngo ham ngaa gesu gwevong gagek berup jak begwevong paya vu arim lo. Nabë mehöti kwa bo ngaa ti nabë ngaa nivesa gesu kwa na luu luu in rë, og yö kwa vesa. ²³ Gaç nabë mehöti nega ngaa ti gayo nena luu luu in, og nipaya neggëp vu yi. In su ayo neya timu rë geyö gga jeggin. Ngaa pin sën mehönon su ayoj ya timu vu rë geyö denevong lo, og netu ngaa nipaya vu sir.

15

Hil Sepa Doç Kerisi Kwa

¹ Hil sën nare nid wëek lo, hil najom hil ahon in doç vu alam sën su denare nij wëek rë lo. Gaç hil su sepa doç hil ngo kwad megevong paya vu ayoj. ² Hil pin ti ti ngo kwad bo hil alam madok vu sir in degeko kwa nivesa bemëm nij wëek jak. ³ Hil arak ni bë Kerisi og su nesepa loç yö kwa rë. Gaç ngaa sën netok rak yi lo neyoh vu gagek sën neggëp loç Anutu-yi-çapiya lo bë, “Gagek pelësën sën alam denenër rak hong lo yam nerak sa.”

⁴ Log gagek pin sën dekevu wirek meneggëp lo, og dekevu in bë bër hil kwad. Dekevu gagek sënë in bë bo niwëek vu hil, log gevong behil bare nid wëek, gehil gevong geving, gabo kwad in sën Anutu geço hil nah lo. ⁵ Ham sepa doç Kerisi lob Anutu sën negadu mehönon los nevong behil nare nid wëek lo gevong beham medo jevuh ti nabë sën Kerisi Yesu luho Ama denedo revuh ti lo. ⁶ In ham kwamin gëp ti gayemin doç ti megweko hil Mehöhöp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak.

Kerisi Neloç Vu Alam Yuda Losho Alam-yu-ngwë

⁷ Om ham pin gweko arimin sën Kerisi-yi-alam lo beham medo los ahëmin geving ham nabë sën Kerisi ahë neving ham lo, loç mëm saga sën rëk geço Anutu arë jak. ⁸ Lom sa bë nanër vu ham nabë Kerisi tu hur in doç vu alam Yuda sën denerah* navij lo. Vong nebë sënë in bë tato nabë Anutu yi gagek anon, los gevong bAnutu yi gagek pin sën joo vu kenuj lo wirek lo anon jak. ⁹ Lob nevong in bë alam-yu-ngwë degelë nabë Anutu kwa vongin sir, lom degeko arë jak noh vu gagek sën neggëp loç Anutu-yi-çapiya lo nebë:

“Om sën sëk nanër arëm rangah vu alam dahis.

Gesëk gevong raro megako arëm jak.”

¹⁰ Log gagek ngwë neggëp loç yi çapiya ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë, ham kwamin vesa geving yi alam.”

¹¹ Log dus ngwë nër ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë pin, ham gweko Mehöhöp arë jak.

Geham mehönon pin, ham gweko arë jak jak raro.”

¹² Log Yesaya nër ving bë:

“Yese yi mewis ti rëk berup,
 lob rëk arë böp jak megegin alam-yu-ngwë.
 Lob rëk debo kwaj in yi nabë
 gegin sir megevong nivesa vu sir.”

¹³ Om Anutu sën nevang mehil navo kwad in yi lo gevong beham kwamin vesa rot, geham ayomin gëp revuh jak sën ham ayomin neya timu vu yi lo. Log mëm Anon Vabuung gevong niwëek vu ham, beham bo kwamin in buk sën geḱo ham nah vu yi lo bemedo gwegin yi los ayomin dahis.

Paulus Kwa Vesa In Huk Sinarë Sën Nevong Agi

¹⁴ Arig lo, sa kwag vo loḱ ayog meseraḱ ni bë: Ham malamin nesepa ngaa nivesa geham kwamin neggëp in ngaa vahi pin, om ham ngo yoh vu bë doḱ vu ham mebo kwa vu arimin lo. ¹⁵ Rëk gagek vahi sën sa neḱevu yök vu ham lo, og niwëek teka. Rëk sa su nahöneng rë, gesa ḱevu in bë bër ham kwamin. In Anutu vong huk sënë loḱ sa nemag ¹⁶ in bë sa natu Yesu Kerisi yi hur mena vu alam-yu-ngwë menanër Anutu yi Bengö Nivesa rangah vu sir. Sa nebë alam-deneko-seriveng ti, lob sa bë gaḱo alam-yu-ngwë denam vu Anutu bAnon Vabuung gevong medenatu vabuung gesa getung sir denatu seriveng sën Anutu gelë nivesa lo.

¹⁷ Lob Kerisi Yesu negadu sa balu nehevong huk loḱ ti, om sën sa kwag vesa in huk sën sa nehevong vu Anutu agi. ¹⁸ Sa su hevongin bë nanër ngaa ngwë rë, gaḱ yik sa bë nanër ngaa timu sënë nabë: Kerisi vo niwëek loḱ sa gagek los ngaa sën sa nehevong lo, lob ggërin alam-yu-ngwë yom raḱ sënë. ¹⁹ Vo niwëek vu sa nebë sagi, lob sa hevong ngaa böp aggagga. Gevo Anutu yi Anon Vabuung niwëek vu sa ving. Om sën senër Kerisi yi Bengö Nivesa pin rangah ggëp Yerusalem nyëdahis, beseya meyoh vu nyëg pin beberup Ilirikum.

²⁰ Lob sa bë nanër Bengö Nivesa vu nyëg vahi sën yö nahën denedo gesu denengo Kerisi bengö rë lo, in sa su bë rëk dev beggang jak na mehö ngwë hir mudeng vavunë rë. ²¹ Gaḱ sa bë gevong nabë sën gagek neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë:

“Alam sën su denengo bengö rë lo,
 og rëk degengo.
 Galam sën su denengo yi gagek rë lo,
 rëk dejak ni.”

Paulus Kwa Nevo Bë Na Berup Gelë Alam Rom Gena Spain

²² Lob huk sënë ggërin sa rot, lob sa su yoh vu bë nöḱ vu ham wirek rë. ²³ Gaḱ sahëg neving yoh vu ngebek ngahiseḱë rot bë senök galë ham rëk ma. Rëk gwëbeng og huk su ggërin sa vu sënë rë, ²⁴ lob sa bë na dob Spain, om maḱ sëḱ nöḱ berup galë ham namugin rë loḱ mëm sena. Gesa bë medo teka geving

ham bekwag vesa rë, loḵ mēm ham rëḵ gweḵo sa na geto aggata Spain. ²⁵ Rëḵ mu sëḵ na Yerusalem rë, in sa bē doḵ vu Anutu-yi-alam gëp sagu rë. ²⁶ In alam Masedonia los Akaya yō kwaj nevo medenër gageḵ venuh bē dengupin seriveng medebo na Yerusalem vu Anutu-yi-alam sën deneraḵ vu in ngaa lo. ²⁷ Yō kwaj nevo bē degevonḡ nabë sënë, og nivesa, in alam Yerusalem hir nyëvewen neggëp vu sir. Alam Yuda devo Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë in bē doḵ vu anoj, om sën nyëvewen neggëp vu alam-yu-ngwë in bē dedoḵ vu sir geving jaḵ ngaa navij yi. ²⁸ Om sa bē gevonḡ seriveng sënë los dahis doḵ na nemaj niröp behuk sënë nama na rë, loḵ mēm senök berup aggata vu ham mesena Spain. ²⁹ Lob seraḵ ni bē nabë senök berup vu ham, og sëḵ gaḵo Kerisi yi semusën böpata benök vu ham.

³⁰ Arig lo, sa bē ḵetaḡ vu ham nabë ham tu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam vorot, log Anon Vabuung vonḡ ahëvingsën vu ham, om ham nimin wëëḵ menajom jaḵ in sa pangсэн geving nabë Anutu doḵ vu sa. ³¹ Ham najom jaḵ nabë Anutu gevonḡ balam Yudea vahi sën denekeyëḡ gageḵ lo su denajom sa ahon. Log ham najom jaḵ nabë Anutu gevonḡ beyi alam vu Yerusalem su nij dëlin seriveng sën sa nehaḵo ya in bē doḵ vu sir agi. ³² Om nabë Anutu kwa, og sëḵ nök berup vu ham los kwag vesa besewah memedo teka geving ham rë.

³³ Anutu sën nevonḡ behil ayod neggëp revuh lo nök be-medo geving ham pin. Yönon.

16

Paulus Nër Gageḵ Yoh Vu Alam Ngahiseḵë Bë Kwa Nevo Sir

¹ Sa hevongin bē ham gwegin hil avëhnöd Poebe nivesa. In nevonḡ huk meneloḵ vu Kerisi-yi-alam vu Kengkreali.

² Geham kwamin bo Mehöböp begweḵo Poebe nök medo geving ham. In hil sën Anutu-yi-alam hil lo, og hil gevonḡ ngaa nivesa nabë sënë. Log nabë maggin ti neggëp vu yi, og ham doḵ vu yi. In neloḵ vu alam ngahiseḵë genelöḵ vu sa ving.

³ Ham nanër sayeg vu Priska luho regga Akwila nabë sa kwag nevo luho. Luho sën alöö nehevong Kerisi Yesu yi huk timu lo. ⁴ Luho deloḵ vu sa in gageḵ wirek. Su deneggöneng rë, gedus raḵ in bē luho denadiiḵ doḵ nah sa böḡ rëḵ ma. Lom su sengo ti kwag vesa in luho rë. Gaḵ alam-yu-ngwë pin sën detu Kerisi-yi-alam lo denepiseḵ in luho ving.

⁵ Geham nanër vu Kerisi-yi-alam sën denesupin sir loḵ luho hir beggang medenelë Soda loḵ lo geving nabë sa kwag nevo sir.

Log ham nanër vu Epainetus sën sahëg neving yi rot lo nabë sa kwag nevo yi. Yi sën ggërin yi mugin betu Yesu yi mehö kesuu alam distrik Asia vahi pin lo.

⁶ Geham nanër vu Maria sën nevong huk niwëek menelok vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo nabë sa kwag nevo yi ving.

⁷ Geham nanër vu Adronikus luho Yunia sën alöö anër Bengö Nivesa rangah lo geving nabë sa kwag nevo luho. Luho detu Kerisi-yi-alam mugin loğ mëm sa tamu, lob luho arëj loğ ya ving alam sinarë nyëdahis bë sir ggev.

⁸ Log ham nanër vu Amplias nabë sa kwag nevo yi. Sa mehö saga, in alu atu Mehöböp yi hur.

⁹ Geham nanër vu Urbane, sën alu nehevong Kerisi yi huk lo nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu sa mehö Stakus geving.

¹⁰ Geham nanër sayeg vu Apeles sën denenër bë nesepa loğ Kerisi yönon lo nabë sa kwag nevo yi.

Gevu Aristobulas losho alam pin sën deneggëp ving yi loğ yi beggang lo geving.

¹¹ Geham nanër vu Herodion sën alu he degwa timu lo, gevu Mehöböp-yi-alam sën denedo loğ Narkisus yi beggang lo geving nabë saga.

¹² Log ham nanër vu Trupena luho Truposa sën luho denevong Mehöböp yi huk niwëek lo geving, gevu Persis sën sahëg neving yi lo, in nevong huk vu Mehöböp pangsen lo.

¹³ Geham nanër vu Rupus, mehö nivesa sën Mehöböp ggooin yi rağ in natu yi hur lo, nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu ata sën vong bë satag ving lo geving.

¹⁴ Geham nanër vu alam pin sënë: Asunkritas, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, gevu hil arid lo pin sën denedo ving sir lo nabë sa kwag nevo sir.

¹⁵ Gevu Pilologus luho Yulia, gevu Nereus luho avëhnö, gevu Olumpas losho Kerisi-yi-alam pin sën denedo ving sir lo geving.

¹⁶ Ham najom* arimin sën Kerisi-yi-alam lo nemaj in Mehöböp-yi-alam ham, log Kerisi-yi-alam pin vu sënë denevong gägek semusen yök vu ham ving.

Alam La Bë Debasuh Kerisi-yi-alam

¹⁷ Arig lo, sa bë bër ham kwamin in alam sën denevongin bë debasuh ham bedekepë ham lo. Denekeyëh Yesu yi gägek sën ham ço ggovek ya lo, om ham gweruu demimin vu alam nebë sënë! ¹⁸ In alam nebë sënë og su denevong hil Mehöböp Kerisi yi huk rë. Gağ malaj anonin ngaa aggagga pin sën nesemu

hil navid lo mu gesu denejom sir ahon rë. Yönon, nabë alam nijvesa su kwaj bo hir gägek medeseggi nivesa rë, og alam sagi hir gägek nengën los jeji rëk tetuhin sir. ¹⁹ Alam pin dengo ham bengömin bë ham nesepa loḵ Anutu yi gägek, lob mëm sa kwag vesa rot in ham. Rëḵ mu sa bë ham ngo jaḵ ngaa nivesa ni rot, geham su kwamin bo ngaa nipaya. ²⁰ Loḵ mëm Anutu sën nevonḡ behil ayod neggëp revuh lo baḵë Satan gevek na ham vahamin gebinë beham gwevonḡ rii jaḵ.

Hil Mehöböp Yesu Kerisi gevonḡ yi semusën nöḵ vu ham.

Alam Vahi Denër Gägek Los Ahëj Nivesa Ya Vu Alam Rom

²¹ Log sa mehö Timoti sën alu nehevong huk loḵ ti lo nër bë kwa nevo ham ving. GeLusius lööho Yason lu Sosipater sën yik he degwa ti lo, yik denenër nebë sagi ving.

²² Log sa Tertius, * sa hangö gägek sënë raḵ verup Paulus avi besa ḵevu ḵapiya sënë raḵ ngo nemaḡ. Sa hevong gägek yök vu ham bë sa kwag nevo ham ving in Mehöböp-yi-alam hil.

²³ Log Gayus sën neḡin sa loḵ yi beggang agi losho Kerisi-yi-alam pin sën denesupin sir medenelë Soda loḵ ben lo, denenër bë kwaj nevo ham ving. Gehil arid Kwartus† luho Erastus, sën tu kuskus menegin kaunsor nyëḡ böp sënë hir monë lo denenër nebë sënë ving.

²⁴ [Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu nöḵ gëp geving ham pin. Yönon.]

Yik Hil Gaḵo Anutu Yö Ti Arë Jaḵ

²⁵ Hil gaḵo Anutu arë jaḵ na vavunë in yö yoh vu bë gadu ham meham sepa doḵ Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa sën sa nanër lo. Mehönon su deneraḵ gägek sagi ni rë, gaḵ yö neggëp vunsën wirek wirek, rëḵ mëm gwëbeng sënë og Anutu tato yam rangah. ²⁶ Anutu sën yö nedo degwata lo yö nër meneggëp rangah, om sën he nanër gägek sënë rangah vu alam-yu-ngwë pin yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya vorot lo. Anutu vong nebë sënë in bë alam-yu-ngwë degevong geving medesepa doḵ yi aggata. ²⁷ Yik Anutu timu sënë sën yi mehö los kwa yönon, om hil gaḵo arë jaḵ na vavunë degwata los degwata jaḵ Yesu Kerisi. Yönon.

* **16:22:** Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë Gwee † **16:23:** Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë See

Ƙapiya Sɛn Paulus Kevu Muginsɛn Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sɛn Anutu tato sa ggovek bɛ getung sa natu Yesu Kerisi yi sinarɛ lo. Sa nado ving hil arid Sostenes, ² balu ƙevu ƙapiya sɛnɛ yɔk vu ham sɛn Anutu-yi-alam ham vu Korint aga. Vu ham sɛn Anutu ggooin ham raƙ in bɛ ham natu Kerisi Yesu yi alam yohvu lo. Log nenɛr ham bɛ ham Kerisi-yi-alam ving alam vu nyɛg pin sɛn denejom raƙ vu hil Mehɔbɔp Yesu Kerisi lo. In hir Mehɔbɔp yi, gehil Mehɔbɔp yi ving. ³ Hil Amad Anutu luho hil Mehɔbɔp Yesu Kerisi degevang semusɛn vu ham beham ayomin gɛp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

⁴ Sa kwaɗ vesa in ham raƙ buk vu Anutu in vong semusɛn vu ham degwa raƙ Yesu Kerisi. ⁵ Sa kwaɗ vesa vu Anutu rot in vong semusemu ngahisekɛ rot vu ham, beham nenɛr yi gagek anon pin rangah los kwamin, geham raƙ gagek pin saga degwa ni. ⁶ In he nɛr Kerisi yi gagek rangah vu ham wirek, lob ham raƙ ni bɛ gagek anon beham jom ahon. ⁷ Om sɛn ham neɗin hil Mehɔbɔp Yesu Kerisi sɛn rɛk duk nom lo, geham su nerak vu in Anon Vabuung yi semusemu ti rɛ. ⁸ Gaƙ Yesu Kerisi nejom ham ahon, om ham rɛk medo niwɛɛk bena berup dok Buk-tamusɛn, lob gagek ti su rɛk gɛp vu ham dok buk sɛn hil Mehɔbɔp Yesu Kerisi duk nom lo rɛ. ⁹ Anutu su mehɔ kwa luu in bɛ rɛk tetuhin ham rɛ, gaƙ ggooin ham raƙ in bɛ ham los Nalu Yesu Kerisi sɛn hil Mehɔbɔp lo medo los ayomin timu.

Kerisi-yi-alam Devasuh Sir

¹⁰ Rɛk arig lo, hil Mehɔbɔp Yesu Kerisi vo niwɛɛk vu sa, om sɛn sa bɛ gejiin ham nabɛ ham gwevong ngaa nabɛ sɛnɛ: Ham pin gwevong gagek gɛp ti, geham su basuh ham. Gaƙ ham medo jevuh ti los kwamin gɛp ti, gayomin gɛp ti. ¹¹ In arig lo, Kloe yi alam denɛr vu sa bɛ ham vasuh ham in gagek la, beham ahɛmin sengɛn bɔpata vu ham. ¹² Sa hango bɛ ham pin ti ti netatekin ham degwa nebɛ sɛnɛ: La denenɛr bɛ, “Paulus yi mehɔ sa!” Log ham vahi denenɛr bɛ, “Apolos yi mehɔ sa!” Gela denenɛr bɛ, “Pita yi mehɔ sa!” gela denenɛr bɛ, “Kerisi yi mehɔ sa!” ¹³ Ham nenɛr nebɛ saga in va? Maƙ Kerisi nevasuh yi? Ma sa Paulus sediik raƙ kelepeko* in bɛ sedok vu hama? Gemak ham ripek bɛl raƙ sa Paulus arɛg-a? ¹⁴ Ma! Sa kwaɗ vesa vu Anutu in sɛn sa su ngo ripek ham rɛ, gaƙ yiƙ seripek Krispus luho Gayus luho luu mu. ¹⁵ Om mehɔti su

yoh vu bë rëk nanër nabë ripek raq sarëg rë. ¹⁶ E, kë, log seripek Stepanas losho venë lo nalu lo ving. Log maq seripek mehöti ving ma va, sa kwag virek. ¹⁷ In Kerisi su vong sa yam in bë sejipek alam rë! Gaq vong sa yam in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu ham. Su vong sa yam in bë sa nanër mehönon hir gagek los kwaj rë, gaq bë nabë sënë, og maq Kerisi yö vasap yi raq kelepeko* meris gedegwa main.

Kerisi Tato Anutu Yi Niwëek Vu Hil

¹⁸ Alam sën bë malaj nama lo, og kwaj nevo kelepeko* yi gagek bë gagek jeggin jeggin ganon ma. Rëk mu hil sën Anutu nevongin bë geکو hil nah lo, og hil narak ni bë kelepeko* yi gagek saga sën tato Anutu yi niwëek. ¹⁹ In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë:

“Sëk dahun alam los kwaj hir gagek,

log sëk kevoh alam sën deneraq gagek böp böp degwa ni lo kwaj.”

²⁰ Maq alam los kwaj böpata denedo tena? Galam-horek-yi denedo tena? Log alam-dob-yi sën denenër gagek nivesa los kwa in mehönon degadu jak sir lo denedo tena? Ma! Anutu tato mehönon nebë saga pin bë hir gagek los kwa böp böp pin tu gagek kwa masën ganon ma. ²¹ In Anutu mehö los kwa benerak ni bë mehönon sën denedo dob lo su deyoh vu bë kwaj bo bedenatök jak aggata sën geکو sir nah vu yi lo rë gema. Om sën Anutu kwa vo aggata sënë bë he nanër Bengö Nivesa rangah in geکو alam sën denevong ving lo nah vu yi, rëk ma gedelë bë gagek kwa masën. ²² Nebë sënë, lob alam Yuda nij wëek rot bë degelë ngaa böp, galam Grik denevongin bë denatök jak gagek böp böp los degwa, og mëm desepa dok. ²³ Log he nanër gagek rangah bë Yesu diik raq kelepeko* in hil, rëk alam Yuda denelë bë gagek sënë su yoh vu rë om denepesuv nyëj raq, log alam Grik denelë bë gagek kwa masën gaq su anon rë. ²⁴ Gaq hil sën Anutu ggooin hil raq lo, hil Yuda los Grik, hil araq ni bë Kerisi tato Anutu niwëek los kwa vu hil raq sën Yesu diik raq kelepeko* agi.

²⁵ Kë! Vong beKerisi diik lob mehönon denekuung bë Anutu og mehö kwa masën, rëk mu kwa sënë kesuu mehönon los kwaj böp pin kwaj. Log denekuung bë su niwëek rë, rëk mu niwëek sënë kesuu mehönon pin nijwëek.

²⁶ Kë! Log arig lo, ham kwamin bo rë. Anutu ko ham yam lob ham tu Kerisi-yi-alam, rëk alam-dob-yi su deneko ham ngahi raq medenenër ham bë ham alam los kwamin ma, ham ggev ma, ham los bengömin rë. ²⁷ Gaq alam sën alam vu dob denenër bë alam kwaj masën lo, saga Anutu ggooin raq in bë gevong balam los kwaj nij namum. Log alam sën alam vu dob denenër sir bë sekëj masën lo, saga Anutu ggooin sir raq in bë

dahun mehōnon los nijwëek vu dob. ²⁸ Log ggooin alam sën alam-dob-yi denelë sir paya nebë ngaa meris lo rak. Neggooiin alam sën detu ngaa meris vu dob lo rak in bë kevoih alam sën denenër bë sir alam-los-bengöj lo na. ²⁹ Vong nebë sënë in bë mehöti su geķo arë jak gëp Anutu mala.

³⁰ Log Anutu supin ham yah ving Kerisi Yesu in bë bo kwa vu hil. Log vo kwa vu hil in bë hil gevong ngaa pin niröp behil natu yi alam lob rëķ geķo hil nah vu yi. ³¹ Nebë sënë, om hil gevong noh vu gageķ sën deķevu meneggëp loķ Anutu-yi-ķapiya lo nebë, “Mehöti bë napiseķ, og napiseķ in Mehöböp timu.”

2

Paulus Kevu Kelepeķo Yi Gageķ

¹ Lob arig lo, wireķ seyök vu ham besenër Anutu yi gageķ anon vu ham, lob sa tateķin gageķ sepëp sepëp gesa su nër gageķ nebë mehōnon los kwaj ti mevo maggin vu ham rë. ² Sa kwag nevo loķ ayog nebë buk sën sa medo geving ham lo, og sa su rëķ kwag bo ngaa ngwë rë, gaķ sëķ kwag bo Yesu Kerisi yö timu gesëķ kwag bo nabë diiķ rak ķelepeķo*. ³ Lob seyök nado ving ham, rëķ sa su yoh vu rë, lom sehönengin ham gesa nehelëķ rot. ⁴ Log gageķ los Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo, saga sa su nër nebë mehö los kwa in bë bo bël doķ ham rë, gaķ senër los ayog ggönengsën rëķ mëm Anon Vabuung vo niwëek vu sa gageķ. ⁵ Sa hevong nebë sënë in bë mehōnon hir gageķ los kwa su gërin ham beham ayomin na timu vu Yesu, gaķ yiķ Anutu yi niwëek timu gevong beham ayomin na timu vu yi.

Anutu Yi Anon Vabuung Nevo Kwa Vu Hil

⁶ Yōnon, alam sën deneraķ Anutu yi gageķ degwa ni ggoveķ ya lo, og mëm he nanër gageķ degwa böp böp vu sir. Gaķ he su netateķin degwa rak kwa dob yi rë, gehe su netateķin degwa rak alam ggev los bengöj vu dob sënë kwaj rë. In malaj rëķ nama lo. ⁷ Gaķ he nanër Anutu kwa rangah. Wireķ gageķ los kwa sënë neggëp vunsën loķ buk sën Anutu su tung dob rë lo rot. Log yö ggooin gageķ sënë rak in bë semu hil jak behil medo malad-tumsën. ⁸ Alam ggev los bengöj vu dob sënë ti su rak gageķ sënë degwa ni rë. Gaķ bë deķaķ ni, og su rëķ deķeķo Mehöböp los arë böpata sënë bedengis yi jak na ķelepeķo* rë. ⁹ Rëķ mu he nanër ngaa sën deķevu meneggëp loķ Anutu-yi-ķapiya lo nebë:

“Ngaa sën mehöti su lë rak mala los ngo loķ ya nenga rë lo,
 gengaa sën mehōnon su kwaj vo loķ ayoj mugin rë lo,
 og ngaa saga Anutu yö nero vorot vu alam sën ayoj neya timu
 vu yi lo,

om rëk natu hir ngaa.”

¹⁰ Gagek sënë neggëp vunsën rëk Anutu vong yi Anon Vabuung yam in bë tatekin degwa vu he. In Anon Vabuung nerak ngaa pin degwa ni venuh generak Anutu ayo los dahis ni ving. ¹¹ Mehö re nerak ngwë ayo ni? Ma! Mehö sën lo yö anon sën nedo loḵ yi lo, saga sën nerak ni. Lob mehöti su rak Anutu ayo ni rë nebë saga, gaḵ yik Anutu yi Anon Vabuung yö timu rak ni. ¹² Ngaa dob yi su vo kwa vu he rë, gaḵ Anutu yi Anon Vabuung yam vu he in bë tatekin gagek nivesa vesa pin sën Anutu vong vu he lo. ¹³ Tatekin vu he lom sën he nanër rangah. Gaḵ he su nanër gagek sën he nehako ggëp mehönon kwaj lo rë. Anon Vabuung yö tahu he loḵ gagek sën he nanër-ë, behe netatekin gagek rak Anutu yi ngaa vu alam sën Anon Vabuung nedo loḵ sir benetatekin kwaj lo. ¹⁴ Rëk mu alam sën Anon Vabuung su nedo loḵ sir rë lo, og su denebë nengaj vu Anon Vabuung yi gagek rë. In kwaj nevo gagek sënë bë ngaa meris gesu deyoh vu bë dejak ni rë, gaḵ Anon Vabuung yö timu yoh vu bë tatekin degwa vu hil. ¹⁵ Mehöti sën Anon Vabuung nedo loḵ yi lo, og neseggi ngaa pin menerak ni bë ngaa nivesa ma ngaa nipaya, rëk mehöti sën Anon Vabuung main yi lo, og su yoh vu bë seggi mehö sënë rë. ¹⁶ Sagak yönon, in Anutu-yi-ḵapiya nër bë:

“Mehöti su yoh vu bë jak Mehöböp ayo ni
 benanërin yi gebo kwa ngwë vu yi rë.”
 Rëk mu Kerisi vo kwa vu he behe nesepa loḵ.

3

Alam Sën Detu Hur Medeneloḵ Vu Kerisi-yi-alam Lo Detu Anutu Yi Hur Ving

¹ Lob arig lo, wirek sa su yoh vu bë nanër gagek vu ham nabë sën sa nanër vu alam sën Anon Vabuung nedo loḵ sir-ë rë. Gaḵ sa nanër vu ham nebë sën sa nanër vu alam dahis, in ham ngo nahën nedo ngöḵ ngöḵ nebë hurmahen in Kerisi yi gagek. ² Sevo rur vu ham mu gesa su vet ham rak nos niwëëk rë in ham su yoh vu rë. Log gwëbeng ving, bë sa gevong, og ham ngo nahën geham su yoh vu rë, ³ in ham ngo nahën nesepa loḵ ngaa dob yi pin. Ham ayomin nesis yi geham nepemëgin ham, lom ham nevong sënë nebë alam sën denesepa loḵ ngaa dob yi lo los alam dahis. ⁴ Ham vahi nenër nebë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi nenër nebë, “Apolos yi mehö sa!” Ngaa nebë sënë tato bë ham alam dahis. ⁵ Ham kwamin bo nivesa rë nabë Apolos sënë yi va? Gesa Paulus sënë sa va? Ma! Yik aluu hur meris mu rëk Mehöböp vo huk ggelek aluu. Nebë sënë lob alu anër Bengö Nivesa vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu. ⁶ Sënë nebë sa

nevaroh nos vë, gApolos nepevuh bël loḵ, rëḵ mëm Anutu nevonḡ banon neraḵ. ⁷ Om mehö sën nevaroh nos vë lo su los bengö rë. Gemehö sën nepevuh bël loḵ lo bengö ma ving. Gaḵ yik mehö sën nevonḡ benos anon neraḵ lo, saga Anutu sën mehö-los-bengö. ⁸ Lob mehö sën nevaroh nos vë lo luho mehö sën nepevuh bël loḵ lo yik deneggëp ti. Lob luhoho rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ ti noh vu hir huk sën denevonḡ lo. ⁹ In alu nalok vu he benehevong Anutu yi huk timu, geham nebë Anutu yi huk. Ham nebë beggang sën Anutu nelev.

Alam Sën Detu Hur Medeneloḵ Vu Kerisi-yi-alam Lo Sir Nebë Kamuda

¹⁰ Anutu vo semusën vu sa bevong sa nebë kamuda los kwa, om sën sa varah mudeng degwa luḵ ya ham nyëḡ ggovek ya. Loḵ mëm mehö ngwë nelev beggang raḵ ya mudeng sënë vavunë. Rëḵ mu sa nanër nabë alam sën dedev lo, og degeḡin sir nivesa bededev beggang niröp. ¹¹ Ham beggang yi mudeng soḡek sën nare ya vorot lo, saga Yesu Kerisi. Gaḵ mehöti su yoh vu bë dev mudeng ngwë duḵ na geving kesuu ti sënë rë. ¹² Lob bë mehöti dev beggang jaḵ mudeng sënë, og maḵ dev jaḵ goor, los seriva, gegelöng malangeri, ma kele, gesëh, ma gus, ¹³ og hir huk rëḵ natök rangah vu Buk-tamusën behil galë nabë nivesa ma ma. Anutu rëḵ seggi huk pin nabë sën nengwah loḵ beggang meseggi ngaa niyes los niwëëk. ¹⁴ Om nabë mehöti yi huk sën nelev raḵ mudeng agi nivesa, og yi huk sagi yö rëḵ gëp rot, lob natök jaḵ nyëvewen nivesa. ¹⁵ Rëḵ mu nabë huk sën nelev raḵ mudeng agi lo natu ngaa meris bemala nama na nabë sën nengwah loḵ beggang begga ngaa niyes pin lo, og su rëḵ geḵo nyëvewen nivesa jaḵ rë. Gaḵ rëḵ medo mala-tumsën mu nabë mehöti sën hil hetah yi vër loḵ nengwah lo.

Kerisi-yi-alam Detu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁶ Om ham jaḵ ni nabë ham tu Anutu yi dub vabuung, lob yi Anon Vabuung nedo loḵ ham. ¹⁷ Nebë sënë om bë mehöti gevong paya vu Anutu yi dub vabuung og Anutu rëḵ kevoh yi. In Anutu yi dub og vabuung, lob ham tu yi dub.

Hil Su Gaḵo Mehönon Arëj Jaḵ

¹⁸ Ham su gwekuung in ham! Nabë ham ti kwa nevo nebë yi mehö los kwa böp beneraḵ dob sënë yi ngaa pin degwa ni, og gërin yi natu mehö los kwa masën gökin in Anutu bo kwa vu yi bemëm natu mehö los kwa yönon. ¹⁹ In Anutu nelë kwa dob-sënë-yi nebë ngaa kwa masën. Yoh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Vong balam-los-kwaj-böp kwaj los hir ngaa kuungsën aggagga tu jaheng basis sir.” ²⁰ Log dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving

nebë, “Mehöböp rak alam-los-kwaj-böp kwaj ni nebë ngaa meris.” ²¹ Om ham su basuh ham menapisek in mehönon ti ti sën detu ggev medenegin ham lo, in ggev lu ngaa pin og detu ham ngaa. ²² Paulus lu Apolos, gePita, gedob sënë, gemalavesasën, gediiksën, gengaa sën nedo gwëbeng agi, gengaa sën rëk berup vu tamusën. Ngaa pin sënë detu ham ngaa. ²³ Log ham tu Kerisi yi ngaa, geKerisi tu Anutu yi ngaa.

4

Mehöböp Yö Neseggi Yi Alam-huk-yi

¹ Ham kwamin bo he nabë Kerisi yi hur huk-yi he los Anutu yi ggev he sën he netatekin yi gagek vunsën degwa. ² Lob alam ggev lo og gagek rak sir meneggëp bë degevang hir mehöböp yi huk niröp rot. ³ Rëk nabë ham ma, mehönon vahi deseggi sa medenanër nabë sa nehevong huk paya, og sagak ngaa meris. Gesa ving, sa su ngo neseggi sa huk benanër nebë sa nehevong paya rë. ⁴ Yönon, sa su rak ni bë ngaa nipaya ti neggëp vu sa rë, rëk mu sa su yoh vu bë nanër nabë sa mehönigröp rë. Gak Mehöböp yö timu yoh vu bë seggi sa menanër. ⁵ Om ham su nanër mehönon namugin nabë sir nivesa ma nipaya. Gak gëp rot geMehöböp duk nom rë. Duk nom lom mëm rëk gevong ngaa pin sën neggëp vunsën loḵ malakenu lo natōḵ nam rangah, lob rëk alam pin ayoj tato yi nam rangah. Lob vu buk saga Anutu rëk bo nyëvewen vu hil noh vu huk sën hil nehevong lo.

Alam Korint Yö Deneko Arëj Rak

⁶ Arig lo, sa tahu gagek sënë rak alu Apolos mu, in bë ham kwamin bo bejak ni rëk mëm ham gwelë mehönon pin nabë saga geving. Om ham su kweyëh gagek sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë, “Ham ti su geḵo mehö ngwë arë jak gedahun mehö ngwë arë.” ⁷ Re vong hong begetu mehö los arë? Log hong va yö neggëp vu hong vorot gAnutu su vo vu hong rë? Om nabë geneḵo vu Anutu yö timu, loḵ nebë va sën geneḵo arëm rak bë ngo getu ngaa pin sënë ala-ë? ⁸ È kë! Ham ahëmin pup ya? Geham tu alam los ayomin ggovek ya? Geham kwesuu he getu Anutu-yi-alam los bengömin ggovek ya? Oga! Nabë ham tu yi alam los bengömin yönon, og mëm nivesa! In mëm he natu yi alam los bengömin geving ham behil gegin alam doḵ ti. ⁹ Sa kwag nevo nebë Anutu maḵ tung he sinarë nado nebë alam sën denedo yah deminë lo, behe tu alam meris meris. Yik nebë sën alam denenër bë he nadiik lo, lob bë dengis he jak alam pin malaj, mehönon gangër geving.

¹⁰ Alam-dob-yi denenër he nebë he alam kwamin masën in he tu Kerisi-yi-alam, gak mëm ham saga nesepa loḵ Kerisi betu alam los kwamin. He su ayoh vu rë, gak hameḵ alam

los nimin wëek. Hamek alam los bengömin, gaq denelë he bë he alam nimin paya. ¹¹ Yönon, he medo nadiikahëmin los ayomin nevev in bël, gehe narak vu in tob lu ngaa yö vu buk agu rot beberup gwëbeng. Alam denepesu nemaj gedeneketul he, gehe bömin sën he medo revuh doq lo ma. ¹² Gehe ngo nehevong huk böp rot rak nemamin in doq vu he. Gedenenër pelë rak he, rëk he najom rak in sir bë Anutu semu sir. Denedeginengin ngaa maggin rak he, rëk he nehalë sir mu. ¹³ Deneko gagek nipaya rak he, rëk he nanër gagek ahë yes yah vu sir. Gedenenër he nebë dob sënë yi sengo sengo nipaya he, log denelë he nebë alam hir kale kale sën denekekël ya nedo nenga lo. Rot beberup gwëbeng.

Alam Korint Detahu Paulus Yi Aggata

¹⁴ Sa su kevu kapiya sënë in bë gevong beham nimin namum rë. Gak sa kwag vongin ham in sa nalug lo ham, lom sa bë bo horek vu ham. ¹⁵ Bë hil natevin alam sën detahu ham loq Kerisi yi gagek lo, og hil rëk natevin sir ngahisekë rot, rëk mu ham amamin su ngahisekë nebë saga rë. Gak yik sa sën sa nanër Kerisi Yesu yi Bengö Nivesa vu ham nyëdahis, om sën sa nebë ham amamin sogek. ¹⁶ Om sën sa nanër vu ham niwëek bë ham sepa doq sa vahag. ¹⁷ Ham nebë sa nalug lo ham, om yik rak degwa saga sën sa hevong Timoti yök vu ham. Sa hako yi yom vu Kerisi betu sa nalug, om sën sahëg neving yi pangsen rot in neggurek Mehöböp babu yönon. Om rëk bër ham kwamin in ngaa sën sa nesepa loq in setu Kerisi yi hur lo gök nahin. Yik senër ngaa sën sa nanër vu Kerisi-yi-alam pin yoh vu nyëg pin bë desepa doq lo. ¹⁸ Mak ham la denekuung bë mak sa su rëk nök vu ham rë, lom deneko sir rak bë sir gayeheng. ¹⁹ Rëk mu nabë Mehöböp ngogek, og sëk nök vu ham pevis bemëm sejaq alam sën deneko sir rak lo nij wëek ni, gesa su rëk göneng in hir gagek rë. ²⁰ In gagek meris meris su netato Anutu yi nyëg rangah rë, gak hil sepa doq megevong banon jak og mëm. ²¹ Ham vongin bë sa gevong nabë tena? Ham bë sa gaqo begö benök vu ham-a? Ma ham bë sa kwag paya in ham besa nahub nök-a?

5

Alam Korint Ti Vong Baggëb

¹ Sa hango bë ham ti nevong baggëb, lob baggëb sënë og nipaya rot balam dahis deneggönengin gesu deyoh vu bë degevong rë. Gagek lo nebë mehöti ko ama venë.* ² Om mak ham ngo nahën neko ham rak-a? Maam ham dahun ham genimin namum! Gemaam ham gwetii mehö sën nevong

* 5:1: Sën Paulus nër bë ama venë lo, og mak nër rak ama venë ngwë tamusën.

ngaa nebë aga na gesu medo geving ham! ³ Yönon, sa nado adingnë rëk sa kwag nevo ham. Lob vong bë sa nado ving ham yönon besa hango mehö sën nevang ngaa agi yi gagek ggovek ya. ⁴ Lob sa kwag nevo nebë sënë: Ham ngupin ham jak hil Mehöböp Yesu arë, lob ham kwamin bo nabë sa nado ving ham beham nimin wëek, log Mehöböp Yesu rëk bo niwëek vu ham geving. ⁵ Gemëm ham gwetii mehö sënë na vu Satan in navi gesang gedëein ngaa nipaya na. Hil gevong nabë sënë in mëm gërin yi nom vu Anutu, lob Anutu geko anon nom dok Mehöböp yi buk vu tamusën.

Alam Korint Degetii Mehö Nipaya Na

⁶ Ham neko ham rak sënë og ngaa nipaya, ma ham su rak ni rë? Yiist* og yik mahen teka rëk nevang brët böpata menerig. ⁷ Om ham gwetë yiist* mugeng na geham natu brët mewis sën yiist* su lok nedo rë lo. In Kerisi tu sipsip Buk-ggöksën-yi* bediik in natu hil seriveng. ⁸ Nebë saga om hil galë Buk-ggöksën-yi* gehil su najom yiist* mugeng ahon, in yiist* saga og aggata nipaya yi benipaya rot. Gaq hil gaqo brët sën yiist* main lo natu hil nos Buk-ggöksën-yi*. Brët sënë nebë hil natu alam-gagek-niröp-yi los nanër gagek anon mu.

⁹ Log sa kevu lok kapiya ngwë sën sa kevu yök vu ham wirek lo nebë ham su gwa jak alam sën denevang baggëb lo. ¹⁰ Sa su nër bë ham gweruu demimin vu alam pin vu dob sënë sën denevang baggëb lo rë, gevu alam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo rë, gevu alam hodek los alam sën denesepa lok anutu-kuungsën lo verök yi rë. Nabë ham gwevu alam nabë sënë na verök yi, og ham rëk gwevu dob sënë gena medo tena? ¹¹ Rëk gagek sën sa kevu yök vu ham lo degwa nebë sënë: Nabë Kerisi yi mehö ti gevong baggëb ma, mala anonin mehö ngwë hir ngaa ma, nesepa lok anutu-kuungsën ma, nenër gagek nipaya ma, nenum menekeyevin ma, neko mehö ngwë hir ngaa, og ham su bengwëng geving yi! Gaq gëp beham su gwa nos geving yi. ¹² Sa su tu jaas in bë gango alam dahis hir gagek rë gaq ma, rëk Kerisi-yi-alam og mak ham yoh vu bë gwengo hir gagek bejak nij. ¹³ Gaq alam sën denedo nenga lo, og Anutu yö rëk gengo hir gagek. Rëk mu ham gwetii mehö nipaya sënë na in ham, nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo.

6

Kerisi-yi-alam Su Degevong Kot Vu Arij

¹ Log sa hango bë ham alam vahi hir gagek neggëp vu arij lo vahi sën Kerisi-yi-alam lo, lob deneya vu alam dahis sën detu jaas lo in bë degengo hir gagek. Sagaq su yoh vu rë. In Kerisi-yi-alam teta denedo vu ham bedeyoh vu bë degengo gagek

medeseggi, om nebë va sën nij nelëlin sir-ë? ² Hil sën Anutu-yi-alam hil lo hil rëk gango alam-dob-yi pin hir gagek vu tamusën, ma ham su raḵ saga ni rë? Yönon, ham rëk gwengo mehönon pin hir gagek, om maḵ ham yoh vu bë gwengo gagek mahen mahen nabë saga megwero! ³ In hil rëk gango angër hir gagek geving, om hil ayoh vu rot bë gango ngaa dob sënë yi gagek meris meris pin. ⁴ Loḵ nebë va sën ham gagek neggëp vu ham rëk ham neya vu alam sën denedo nenga in Kerisi-yi-alam lo in bë degengo ham gagek-ë? ⁵ Sa ḵevu gagek sënë in bë ham nimin namum! Ma ham mehöti su los kwa menedo in bë gengo ham gagek rë? ⁶ Om sën ham ti nenër ngwë, lob luho denepevis medeneya vu alam sën su denesepa loḵ Kerisi rë lo in bë degengo luho hir gagek-ë?

⁷ Yönon, bë ham gwevong gagek vu arimin, og saga ham vong paya beham vës vorot. Gaḵ bë ham arimin ti gevong paya vu ham rëk ham nanër nabë, “Ggovek, gagek ma!”, og sagaḵ ham nevong nivesa. Genabë ham arimin la degeku-ungin ham medegodeḵ ham ngaa, rëk ham gwelë sir mu, og sagaḵ nivesa. ⁸ Rëk ma geham ngo nevong paya vu ngo arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo beham nekuungin sir genehodeḵ hir ngaa! ⁹ Alam sën denevong ngaa nipaya lo su rëk arëj in Anutu-yi-nyëg rë. Ma ham su raḵ gagek sënë ni rë? Alam sën denevong baggëb, galam sën denesepa loḵ anutu-kuungsën lo, galam sën nij nelëlin reggaj los venëj geya denevong baggëb vu maluh los avëh ngwë lo, gemaluh sën ahëj neving ngaa nebë avëh bedenevong ngaa nimumsën vu maluh ngwë lo, ¹⁰ galam sën denevong hodeḵ lo, galam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo, galam sën denenum medenekeyevin lo, galam sën denenër pelësën lo, galam sën denëḵo mehö ngwë hir ngaa jeggin lo. Ham su gwekuung nabë alam sën rëk arëj in Anutu-yi-nyëg, gaḵ rëk nama! ¹¹ Lob ham la denevong nebë sënë wirek, rëk Anutu ripek ham ggovek ya beggoin ham raḵ beḵo ham yah tu yi ngaa, lob nër ham ggovek ya nebë ham alam yohvu. Hil Anutu vong nebë sënë raḵ yi Anon Vabuung gedegwa raḵ Mehöböp Yesu Kerisi.

Hil Gaḵo Anutu Arë Jak Jak Hil Navid

¹² Yönon, ngaa pin og yoh vu bë sa gevong! Rëk mu ngaa pin su rëk doḵ vu sa rë. Kë', ngaa pin og yoh vu bë sa gevong! Rëk mu sa su rëk gevong ngaa ti benatu sa alaḡ in gegin sa rë. ¹³ Yönon, noseḵ hil ahëd ḵevus yi ngaa gehil ahëd ḵevus neggëp in bë hil aga nos, loḵ tum Anutu rëk kevoh luhoho na doḵ ti. Rëk mu hil navid su neggëp in bë hil gevong baggëb rë, gaḵ yik Mehöböp yi ngaa, geMehöböp tu hil navid ala. ¹⁴ Anutu nër beMehöböp kedi raḵ bevuu alam-diiksën ya, lob niwëëk saga sën rëk gevong behil rëk kedi jak geving nabë saga. ¹⁵ Maḵ

ham rak ni bë ham navimin tu Kerisi navi len ti ti lo? Om mak yoh vu bë sa kehe Kerisi navi len ti vër megevonḡ natu avëh baggëb navi len ti? Ma! Su yoh vu rë! ¹⁶ Ma ham su rak ni rë? Mehöti luho avëh baggëb ti bë degodek sir og yik luho detu anon timu nebë saga, in Anutu nër gagek menare vorot rak maluh los avëh bë, “Bë degehov sir og detu anon timu!” ¹⁷ Rëk mehöti sën ga jak Mehöböp lo og yik luho anon timu. ¹⁸ Om ham nimin dëlin baggëb gebeya in. Ngaa nipaya vahi pin sën mehönon denevonḡ lo, og neggëp nenga in navij, gak mehöti sën gevonḡ baggëb lo, og vonḡ paya vu yö navi. ¹⁹ Ham navimin tu Anon Vabuung yi dub vabuung, ma ham su rak ni rë? Anutu vonḡ yök vu ham ggovek ya benedo loḡ ham ayomin, geham navimin su ala ham rë gak Anutu. ²⁰ In bago ham yom rak ngaa böpata rot beham tu yi ngaa, om ham gweko Anutu arë jak, jak ham navimin.

7

Maluh Los Avëh Degeko Sir Nabë Sënë

¹ Mëm sa bë kevu gagek doḡ nah tepëk sën ham kwevu loḡ ham kapiya lo. Nabë mehöti gëgin yi gesu geḡo avëh rë, og mëm nivesa. ² Rëk mu baggëb neggëp, om alam pin degeko venëj natu sir, gavëh pin dejak reggaj natu sir. ³ Maluh navi tu venë yi ngaa, om su nanërin yi. Log avëh nebë saga, navi tu regga yi ngaa om su gulin yi. ⁴ Avëh su tu navi ala rë, gak regga tu ala. Gemaluh nebë saga, maluh su tu navi ala rë, gak venë tu ala. ⁵ Melu ko ham om ngwë su geruu demi vu ngwë begulin navi. Yönon, nabë melu najoo gagek doḡ ti nabë melu gulin navimin dus ti gemelu medo menajom jak vu Anutu rë, og mëm nivesa. Loḡ mëm tum melu medo doḡ ti gök nahin, in nabë nama og melu su yoh vu bë rëk najom ham ahon rë geSatan rëk pelëpin meluu. ⁶ Sengo kwag nevo gagek sënë besa kevu yök vu ham, gak su horek soḡek ti rë, ⁷ in sa bë alam pin demedo maluh bu los avëh bu nabë sën sa. Rëk mu Anutu vo niwëek ggelek alam yoh vu yö kwa. Gadu mehö ngwë rot bevo huk vu sir bë demedo avëh bu, ma maluh bu, rëk vo huk ngwë vu mehö ngwë om su deyoh vu bë demedo bu rë.

⁸ Log sa bë nanër gagek ti vu alam sën nahën gesu deneko sir rë lo, gevu avëh alov nabë: Bë demedo nabë sa, og mëm nivesa. ⁹ Rëk mu nabë su deyoh vu bë denajom sir ahon rë, og maam degeko sir. In nabë degeko sir og nivesa, in rëk ayoj gurekin sir rot begevong paya vu sir.

¹⁰ Log sa bë nanër gagek ti vu maluh los avëh sën denejom nemaj ggovek lo, rëk su sengo sa horek rë gak Mehöböp yi horek. Nabë: Avëh su gevuu regga! ¹¹ Gak nabë gevuu regga, og yö medo meris. Gak nabë nama, og luho regga degero

gagak genah vu yi gökin. Gemaluh su juuk venë nabë saga!
¹² Log gakë vahi sënë og sengo nanër, gak su Mehöböp yi gakë rë. Nebë: Nabë hil arid ti venë su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëk avëh sënë ahë ving bë medo geving yi, og hil arid sënë su juuk yi. ¹³ Log nabë avëh ti regga su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëk maluh sënë ahë ving bë medo geving yi, og su gevuu regga. ¹⁴ In ham rak ni, mehö sën su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi ngaa, in luho venë detu anon timu, log avëh sën su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi ngaa, in luho regga detu anon timu. Gak bë nama, og naluj lo rëk nabë alam dahis, rëk ma gedetu vabuung. ¹⁵ Rëk nabë ngwë sën su ayo neya timu vu Yesu rë lo nidëlin ngwë og ggovek. Horek ti su deginengin hil arid ma avëhnöd sënë benërin rë, gak gevuu gena. Rëk mu Anutu vongin bë ham medo revuh. ¹⁶ Hong avëh! Mak geyoh vu bë gedok vu reggam benatu Kerisi yi mehö ma ma? Su gerak ni rë! Gehong maluh! Mak geyoh vu bë gedok vu venëm benatu Kerisi yi avëh ma ma? Su gerak ni rë! Om melu su gwetah ham vër pevis rë.

Ham Medo Nabë Sën Ham Nedo GAnutu Ggoin Ham Rak Lo

¹⁷ Rëk mu ngaa sën Mehöböp vo ggelek ham ti ti lo, gehuk sën ham nedo loḵ bAnutu ggoin ham rak beham tu yi ngaa lo, og ham ngo medo nabë saga. Sa nehevong horek nebë sënë vu Kerisi-yi-alam yoh vu nyëg pin. ¹⁸ Nabë mehöti rah* navi ggovek loḵ mëm Anutu ggoin yi rak betu yi ngaa, og saga su gero navi nah bebun. Log nabë mehöti su rah* navi rë rëk Anutu ggoin yi rak betu yi ngaa, og su gerak* navi, gak medo nabë sën nedo vorot lo. ¹⁹ In sën hil gerak* navid lo, og yik ngaa meris. Gesën hil su gerak* navid rë lo, og yik ngaa meris ving. Gak bë hil sepa dok Anutu yi gakë og mëm ngaanon. ²⁰ Om ham gwevong noh vu ngaa sën ham medo nevong bAnutu ggoin ham rak tu yi ngaa lo. ²¹ Nabë mehöti bago hong megetu yi ngaa in gwevong huk vu yi meris, loḵ Anutu ggoin hong rak megewërin hong yah vu yi, og yik ggovek gesu kwam paya in hong, gak malam sepa hong huk saga megwevong. Rëk mu nabë genatok vu aggata geneggëp megeyoh vu bë gebo hong vër in hong ala sën deginengin hong lo, og mëm nivesa. Gebo hong vër in nema bengo gwëgin hong. ²² In mehö sën tu mehö ngwë yi ngaa lo, og Mehöböp ggoin yi rak in bë natu Mehöböp yi mehö los arë. Log mehö los arë sën Anutu ggoin yi rak lo, og ggoin yi rak in bë mehö saga su rëk gëgin yi gökin rë, gak natu Kerisi yi ngaa. ²³ Anutu bago ham yom rak ngaa böpata, om ham natu yi ngaa geham su natu mehö ngwë hir ngaa mededeginengin maggin

jaḵ ham. ²⁴ Arig lo, ham malamin sepa huk sën ham nevonḡ wirek gAnutu ggooiin ham raḵ tu yi nḡaa lo.

Gagek Raḵ Maluh Los Avëh Sën Denedo Bu Lo

²⁵ Log ham loḵ tepëḵ in avëh avö vu sa loḵ ham ḵapiya nebë, “Yoh vu bë dejaḵ maluh ma nama?” Mehöböp su tateḵin nḡaa saga vu sa rë, rëḵ mu vo semusën vu sa in bë sa gevonḡ yi huk nivesa, om sa bë nanër sengo sa gagek ti jaḵ avëh avö lo. ²⁶ Sa kwaḡ nevo bë: Vu buk sagi nḡaa maggin netoḵ vu hil, om maam ham ngo medo bu nabë sën ham nedo gwëbeng agi. ²⁷ Nabë geḵo avëh ggovek, og su kwam bo nabë gejuuk yi. Gaḵ nabë su geḵo avëh rë, og su gesero avëh nabë gweko. ²⁸ Rëḵ mu nabë gweko avëh, og su gevonḡ nḡaa nipaya rë. Genabë avëh avö jaḵ maluh, og su vonḡ nḡaa nipaya rë. Gaḵ mu maluh los avëh sën deneko sir lo, og rëḵ degeḵo maggin vu dob sënë, lob sa bë nḡaa nebë sënë su natoḵ vu ham.

²⁹ Arig lo, sa nanër nebë sënë vu ham in buk dus raḵ. Om alam sën los venëj lo degevonḡ huk vu Mehöböp nabë alam sën venëj ma lo. ³⁰ Galam sën denesu in hir heljeng lo degevonḡ huk vu Mehöböp nabë alam sën su denesu rë lo. Galam sën denepisek in nḡaa nivesa toḵ vu sir lo, degevonḡ huk nabë alam sën su denepisek rë lo. Galam sën denebago nḡaa lo degevonḡ huk vu Mehöböp nabë alam sën hej ḵupeḵ ma lo. ³¹ Galam sën denevonḡ huk in nḡaa dob yi lo, og su degelë nḡaa dob yi nabë hir nḡaanon. In hil araḵ ni bë dob sënë rëḵ pekwë yi menatu agga ngwë jaḵ yönon.

³² Sa nig lël bë ham su kwamin na nḡahi. Mehöti sën su neḵo avëh rë lo, og kwa neya vu Mehöböp yi huk timu in bë Mehöböp kwa vesa in yi. ³³ Gaḵ mehö sën neḵo avëh lo, og kwa neya vu nḡaa dob yi in bë venë kwa vesa in yi, ³⁴ lob kwa neya luu luu. Gavëh bu ma avëh avö, og yoh vu bë kwa na vu Mehöböp yi huk timu megevonḡ huk in bë navi los ayo yö gëp niröp. Gaḵ avëh sën neraḵ maluh lo, og kwa neya vu nḡaa dob yi benevonḡ huk in bë regga kwa vesa in yi. ³⁵ Senër gagek sënë in bë doḵ vu ham beham medo nivesa. Sa su hevong in bë deginengin ham rë, gaḵ sa bë ham medo niröp begwevonḡ Mehöböp yi huk noh vu buk, gengaa ngwë su geḵo ham kwamin seggi.

³⁶ Nabë mehöti kwa neya luu luu bë maḵ nevonḡ paya vu nalu in nedo rot bavëh bu raḵ, gaḵ ahë ving bë jaḵ maluh rëḵ ma gedenejom yi ahon rot, og maam mehö sënë gevonḡ noh vu yö kwa. Nabë gevonḡ bavëh avö sënë jak maluh, og ggovek, mehö sënë su nevonḡ nḡaa nipaya rë. ³⁷ Rëḵ mu nabë nḡaa ti su vonḡ newa newa loḵ yi rë gesu kwa neya luu luu rë, gaḵ ayo niwëëḵ genër vorot bë nalu yö medo bu, og yik ggovek, nevonḡ nivesa. ³⁸ Nebë saga om nabë mehöti gevonḡ menalu

jak maluh og nivesa. Log mehöti bë najom nalu ahon gesu jak maluh rë, og nivesa rot. ³⁹ Nabë avëh ti regga yö nahën nedo mala vesa, og mala sepa regga timu. Rëk mu nabë regga nadiik gevongin bë jak maluh ngwë, og jak. Rëk mu jak maluh sën nesepa lok Mehöböp lo ti. ⁴⁰ Rëk mu sengo kwag nevo nebë: Nabë medo meris, og rëk kwa vesa rot. Lob sa kwag nevo nebë Anutu yi Anon Vabuung nedo ving sa bevo kwa vu sa.

8

Reggu Sën Denetung Netu Seriveng Vu Anutu-kuungsën Lo

¹ Log ham lok tepëk in reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo lok ham kapiya. Yönon, "Hil los kwad!" rëk mu hil kwad nevong mehil nehako hil rak, gak bë hil ahëd geving mehönön og saga sën nevong behil nekedi los nid wëek. ² Nabë mehöti kwa bo nabë yö neraç ngaa pin ni ggovek ya, og mehöti saga yö nahën gesu kwa tök rak yönon rë. ³ Gak nabë mehöti ayo ya timu vu Anutu, og Anutu rak ni bë yi mehö saga. ⁴ Om sa bë nanër gagek jak reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo nabë: Hil arak ni bë anutu-kuungsën sënë su ngaanon rë. Besu anutu ngahi denedo rë, gak yik Anutu perurek timu nedo. ⁵ Yönon, ngaa ngahisekë denedo ggëp yagek los dob, lob alam dahis denenër sir nebë anutu lo. Kë', anutu los mehöböp ngahisekë nebë sënë denedo, ⁶ rëk mu hil narak ni bë Anutu timu nedo, sën hil Amad Anutu sögek. Ngaa pin degwajsekë yi, gehil degwad yi. Geyik Mehöböp perurek timu nedo, sën Yesu Kerisi, beyö tung ngaa pin. Behil nado malad-tumsën rak yi. ⁷ Rëk Kerisi-yi-alam vahi su derak gagek sënë ni rë, om sir la nahën denekuung bë anutu-kuungsën denedo. Om sën nabë dega reggu sën alam dahis denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, og denelë bë ngaanon, lom ayoj neggönengin gekwaj nevo bë ngaa nipaya neggëp vu sir. ⁸ Yönon, Anutu su nelë nos sën hil naha lo lom nelë hil paya ma nivesa rë. Nabë hil nid dëlin nos vahi, og saga su rëk semu hil rë. Log bë hil aga reggu pin, og hil su rëk nid paya jak rë. ⁹ Rëk mu ham gwegin ham. Nabë ham nevong ving Anutu niwëek beham yoh vu bë gwa reggu saga, rëk mehö sën su nevong ving niwëek rë lo bë gelë ham geham gwa, og ham rëk gwevong paya vu yi bengaa nipaya rëk kepë yi.

¹⁰ Hong mehö sën gerak gagek ni ggovek-e! Nabë gena medo gegwa reggu gëp anutu-kuungsën yi dub, genabë mehöti sën ayo neggönengin lo gelë hong, og mak rëk gwëvong bemehö saga ga anutu-kuungsën yi seriveng geving. ¹¹ Gwelë! Hong mehö los kwam, rëk nabë gwevong nabë saga,

og rëḵ gebasap mehö sën Kerisi diiḵ in yi lo ti berëḵ mala nama in ayo neggönengin. ¹² Bë ham gwevong nabë saga, lob ham arimin lo vahi sën ayoj neggönengin lo degelë bedegevong ngaa sën ayoj neggönengin lo, og ham nevong paya vu sir gevu Kerisi ving. ¹³ Om nabë nos los reggu sën sa naha lo nekepë arig lo, og maam sa su rëḵ aga nah gökin rë rot besa nadiiḵ, in sëḵ gevong bengaa nipaya kepë arig lo.

9

Paulus Kwa Vesa In Su Neḵo Monë Raḵ Huk Sinarë Rë

¹ Maḵ setu mehöti yi ngaa meris-a? Ma sa su sinarë ti rë? Maḵ sa su halë hil Mehöböp Yesu raḵ malag rë? Gehuk sën sa nehevong vu Mehöböp lo, maḵ su anon ham rë? ² Yönon maḵ mehö la su deraḵ sa nig bë sa sinarë ti rë, rëḵ mu ham og ham ngo raḵ ni, in ham vong ving raḵ sa gägeḵ, lob saga tato rangah bë Mehöböp yi sinarë sa.

³ Kë! Loḵ senër yah vu alam sën denenër pelë raḵ sa lo bë: ⁴ Maḵ su yoh vu bë Kerisi-yi-alam dedoḵ vu he medebo nos los bël kul vu he rë genama? ⁵ Ma maḵ su yoh vu bë he gaḵo Kerisi yi avëh medenatu he venëmin in degeḵo doḵ geving he nabë sën sinarë vahi geMehöböp ari lo losho Pita denevong-ë rë? ⁶ Gemak alu Barnabas ngo luu mu, balu su ayoh vu bë gevuu huk navimin yi geKerisi-yi-alam dedoḵ vu aluu rë? ⁷ Om maḵ alam-begö-yi tena denebago yö hir nos los tob gengaa begö yi in bë degevong begö jaḵ-a? Ma! Alam-begö-yi su denevong nebë saga rë! Log mehö sën nevaroh huk wain lo, og yö neḵo anon menegga. Log mehö sën neḵin burmakau lo, og nepip hir rur menenum. ⁸ Om gägeḵ sën sa nanër agi lo, og su mehönon meris yö hir gägeḵ rë, gaḵ dekevu meneggëp lok Horek ving. ⁹ Moses kevu gägeḵ meneggëp lok yi horek bë, “Bë burmakau gevong huk mebaḵë wit* lu ngaa, og su genaduu avi.” Maḵ Anutu yö nër raḵ burmakau mu, ¹⁰ ma nenër raḵ hil mehönon ving-a? Gaḵ yik nenër gägeḵ sënë raḵ hil mehönon ving! In mehö sën nevong huk menejeliin dob lo nevo kwa in nos bë anon doḵ, gemehö sën nepelubin wit* gahis vër lo medo nevo kwa in in rëḵ ga geving. ¹¹ Nebë saga, om he nehevong huk in bë adoḵ vu ham anomin, om yik yoh vu bë ham doḵ vu he navimin megwevong nos los ngaa dob yi vahi vu he! ¹² Gaḵ ham nelok vu alam vahi nebë saga, om yoh vu bë ham doḵ vu he mekesuu sir. Rëḵ mu he haḵo Bengö Nivesa yöḵ vu ham, log he nado los maggin gehe su nehako ngaa vu ham rë, in he nimin lël bë he su agërin Kerisi yi Bengö Nivesa in ham. ¹³ Alam sën denevong huk lok dubvabuung-böp lo, og denëḵo hir nos los reggu teka vër in jepö medenegga. Ma ham su raḵ sënë ni rë? ¹⁴ Om sën Mehöböp

nër gagek nare vorot bë alam sën denevong yi huk medenenër Bengö Nivesa rangah lo, og degeko ngaa sën dok vu navij lo vu Kerisi-yi-alam sën denanër Bengö Nivesa rangah vu sir lo. ¹⁵ Rëk sa su haço ngaa ti nebë sënë vu ham rë. Log gwëbeng sënë ving og sa su kevu gagek sënë in bë gaço ngaa nabë sënë vu ham rë, log sa su rëk pekwë sa megako rë, gaç sa kwag vesa rot in sa su nehaço ham ngaa saga rë. Om nabë sa nadiikahëg menadiik na, og ggovek gesa su rëk ketağ nos lu ngaa vu ham rë. ¹⁶ Sa su nehaço bengög raç in sën sa nanër Bengö Nivesa rangah agi rë, in Anutu vo huk sënë vu sa lob sa su yoh vu bë gevu na rë. Gaç nabë sa gevu na gesa su nanër Bengö Nivesa rangah rë, og gëp in sa! ¹⁷ Bë sengo gevong huk sënë noh vu sengo kwag, og maç sëç gaço monë jaç. Rëk mu sa su kwag nevo huk sagi behoo in sa raç in bë sa gevong rë, gaç Anutu yö vo loç ya sa nemağ om sa su yoh vu bë gevu na rë. ¹⁸ Om sa su haço nyëvewen ti raç rë, gaç sa haço nyëvewen nebë sënë: Ngaa sën seyoh vu bë gaço jaç Bengö Nivesa lo, og yiç sa su nehaço rë gema. Sa nanër Bengö Nivesa sënë vu alam nyëmasën beyiç sa nyëvewen lo ggovek sënë.

Paulus Tu Alam Pin Hir Hur-huk-yi

¹⁹ Su mehöti yi hur sa rë! Rëk sengo nehevong sa tu alam pin hir hur in bë sa gaço alam ngahisekë nom. ²⁰ Om sën sa hevong sa tu alam Yuda ti raç alam Yuda malaj in bë seğërin alam Yuda nom. Rëk Moses yi horek sën denesepa loç lo su nejom sa ahon niwëëk rë, gaç sa nesepa loç yi horek raç malaj in bë sa gaço sir nom vu Anutu. ²¹ Log sën sa nado ving alam sën su denesepa loç Moses yi horek rë lo, og sa nesepa loç hir aggata in bë sa gaço alam sën Moses yi horek main sir lo nom vu Anutu. Rëk sënë su nebë sa hevuu Anutu yi horek rë, gaç sa nesepa loç Kerisi yi horek. ²² Log sën sa nado ving alam sën ayoj neggönengin ngaa lo, og sa nahönengin ngaa nebë saga ving in bë sa gaço sir nom. Gesa nesepa loç alam pin vahaj in bë sa gaço sir vahi nom. ²³ Sa nehevong huk pin sënë in bë Bengö Nivesa na menoh vu nyëğ pin geBengö Nivesa rëç semu sa geving.

Hil Serög Niwëëk Begako Madub-kesuusën-yi

²⁴ Ham raç ni bë alam sën deneserög in bë dekesuu sir lo, sir pin deneserög, rëk mu sir timu nekesuu menëko kupeç. Om ham gwevong nabë saga! Ham serög niwëëk in ham kwesuu megweko kupeç-yagek-yi. ²⁵ Lob alam pin sën denevong in bë dekesuu sir vahi lo, og denejom sir ahon gemedo denetahu sir raç buk. Denevong nebë sënë in bë degeko madub sën mehönon denero raç kele ris, berëç meran na pevis lo, gaç hil og hil nehevong in bë gaço madub nivesa sën medo degwata

lo. ²⁶ Om sa nesorög, og sa su nesorög gemalag malag rë; gesa napëeng mehö ngwë, og sa su nehetë nemag meneketul nyëg meris meris rë. ²⁷ Sengo netahu sa lok ngaa maggin in bë navig gengoin. In bë sëk nanër balam vahi denam log tum Anutu juuk sa besa medo tamu.

10

Hil Gegin Hil In Pelëpinsën Rëk Kepë Hil

¹ Arig lo, sa bë nanër vu ham nabë beggob neyoh vavunë meneli hil kenud lo ya wirek lob Loo-kök ruu yi ya vahi vahi gedeyoh tewit medeya. ² Log sir pin deripek bël rak beggob los loo nebë saga benetato bë detu Moses yi alam. ³ Lob sir pin degga nos sën Anutu yi Anon Vabuung vong yam lo, ⁴ gesir pin denum bël sën Anon Vabuung vong yam lo. Denum bël sën Anon Vabuung vong meneya ving sir beberup lok gelöng lo, lob gelöng saga yik Kerisi. ⁵ Rëk ma gesir ngahisekë denevong ngaa nipaya bAnutu ahë sengën vu sir, om sën kevoh sir mesekëj neggëp nyëg yu meris meris. ⁶ Lob ngaa pin sënë tato vu hil bë hil su malad anon in ngaa nipaya nabë sën malaj anonin agi. ⁷ Geham su sepa dok anutu-kuungsën yi ngaa nabë sën sir la denevong wirek-ë. In gägek nër neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë, “Alam Israel to denedo in bë dega los denanum log mëm dekedo rak in bë dedöo medejak sir. ⁸ Log hil su gevong baggëb nabë sën sir la denevong wirek besir 23,000 malaj ma hes ti lo. ⁹ Gehil su seggi Mehöböp nabë sën sir la deseggi wirek lob nyël gga sir bemalaj ma lo. ¹⁰ Geham su gwevong ayemin vu Anutu nabë sën alam la denevong ayej vu wirek lob Anutu vong yi angër ya kevoh sir bemalaj ma lo. ¹¹ Ngaa pin sënë tök vu alam Israel in bë mehönon pin dejak ni, lob gägek sënë neggëp lok kapiya in bë bo kwa vu hil mehönon sën hil nado gwëbeng gedob vongin govek na agi. ¹² Om mehö sën yö kwa nevo yi bë nare niwëek lo gegin yi nivesa in rëk bë. ¹³ Seggisën sën netök vu ham lo, og saga su agga ngwë rë, gak yik luho seggisën sën netök vu alam pin lo neggëp ti. Rëk Anutu su mehö kwa luu menetetuhin ham rë, om rëk gërin seggisën sën rëk kesuu ham nimin wëek lo in ham. Gak nabë seggisën natök vu ham, og rëk Anutu tato aggata in ham noh nenga in geham bare niwëek gesu ngaa nipaya kepë ham.

Hil Su Ayoh Vu Bë Tamuin Anutu Luho Memö Nipaya Dok Ti Rë

¹⁴ Arig lo! Sahëg neving ham om ham gweruu demimin vu anutu-kuungsën yi ngaa geham beya in. ¹⁵ Ham alam los kwamin, om senër vu ham geham ngo rëk seggi sa gägek. ¹⁶ Kap los semusemu sën hil najom rak los ahëd nivesa vu Anutu lo, sënë vo Kerisi nikök ggelek hil besupin hil lok ti ma

ma? Log brët sën hil nedebu ggelek hil lo, mak sënë vo Kerisi navi ggelek hil besupin hil loḱ ti ma ma? ¹⁷ Yik brët timu, rëḱ supin hil ngahiseḱ loḱ ti behil atu anon timu, in yik hil pin naha brët timu.

¹⁸ Ham kwamin bo alam Israel rë. Sën denetung seriving raḱ ya jepö log denegga vewen lo, og denetung in bë ngupin losho Anutu sën yi jepö agi doḱ ti ma ma? ¹⁹ Ma senër va sënë? Senër bë anutu-kuungsën yi seriveng ngaa anon-a? Ma senër bë anutu-kuungsën yö ngaa anon-a? ²⁰ Ma! Senër bë ngaa sën alam dahis denetung seriveng vu lo, saga denetung vu memö nipaya, gaḱ su denetung vu Anutu rë. Lob sa bë ham los memö nipaya saga su ngupin ham doḱ ti. ²¹ In ham su yoh vu bë nanum doḱ Mehöböp yi kap genanum doḱ memö nipaya yi kap geving rë. Log ham su yoh vu bë gwa nos jaḱ Mehöböp yi tevor gegwa jaḱ memö nipaya hir tevor geving rë. ²² Mak bë hil gevong beMehöböp ahë sengën vu hil-a? Gemak hil nid wëek kesuu yi?

Hil Gaḱo Anutu Arë Jaḱ Noh Vu Buk

²³ Yönon! “Ngaa pin og yoh vu bë hil gevong” rëḱ mu ngaa pin su rëḱ doḱ vu hil rë. Kë! “Ngaa pin yoh vu bë hil gevong”, rëḱ ngaa pin su nevong niwëek vu hil sën Kerisi-yi-alam lo rë. ²⁴ Mehöti su kwa bo nabë gegin yi jaḱ ngaa nivesa, gaḱ ham pin kwamin bo alam vahi beham gwëgin sir nivesa. ²⁵ Reggu sën ham nebago ggëp maket lo, og ham gwa. Ham su kwamin na ngahi begwevong tepëḱ in nabë, “Anutu-kuungsën hir seriveng ma ma?” ²⁶ In hil arak ni bë, “Dob sënë los ngaa pin sën nedo dob-ë, yik Mehöböp yö ti yi ngaa pin.” ²⁷ Nabë mehöti su vong ving Yesu rë, rëḱ tahi ham bë ham na megwa nos geving yi, lob ham kwamin bo nabë na, og ggovek. Ham na megwa ngaa sën gevong vu ham lo, geham su kwamin na ngahi begwevong tepëḱ in. ²⁸ Rëḱ mu nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, “Sënëḱ reggu seriveng anutu-kuungsën yi!”, og ham kwamin bo mehöti sën nër gaḱek vu ham aga beham su gwa, in ayo neggöneng in.

²⁹ Degwa sën senër bë ham su gwa reggu agi lo su neggëp vu ham rë, gaḱ neggëp vu mehö sën ayo neggöneng in lo. Log nabë sa kwag bo anutu-kuungsën yi seriveng nabë ngaa meris, og sa su rëḱ ga rë, in mehö sën ayo neggöneng in lo rëḱ kwa na ngahi megelë sa paya. ³⁰ Rëḱ mu nabë sa najom jaḱ na vu Anutu los ahëḱ nivesa in reggu gesega, og alam sën ayoj neggöneng in lo rëḱ denanër gaḱek nipaya jaḱ sa in va? ³¹ Om doḱ buk sën ham gwa ma ham nanum, ma ham gwevong ngaa ti lo, og ham gwevong ngaa pin sënë in bë geḱo Anutu arë jaḱ. ³² Ham kwamin bo alam pin, alam Yuda los alam Grik, gAnutu-yi-alam, beham su gwevong ngaa sën negelu vahaj

bengaa nipaya nekepë sir lo. ³³ Ham gwevong nabë sën sa nehevong lo. Sa nehevong ngaa pin in bë alam pin degelë nivesa. Sa su nehevong in bë dok vu sa rë, gaḵ sa nehevong ngaa pin in bë dok vu alam pin bedegerin sir nom vu Anutu.

11

¹ Ham gwevong ngaa mesepa dok sa vahag nabë sën sa nesepa loḵ Kerisi vaha.

Avëh Degenum Yuj Medenajom Jak

² Ham nevong nivesa, in ham ngo medo nesepa loḵ gägek sën sa haḵo meyök nër vu ham wirek lo menejom ahon. ³ Rëḵ sa hevongin bë ham jaḵ ni nabë Kerisi tu maluh pin alaj, gemaluh detu venëj ala, gAnutu tu Kerisi ala. ⁴ Om nabë maluh ti genum yu in najom jaḵ, ma nanër Anutu yi gägek rangah, og mehö saga ḵo yi raḵ kesuu ala. ⁵ Log nabë avëh ti su genum yu rë genajom jaḵ ma, nanër Anutu yi gägek rangah, og ḵo yi raḵ kesuu regga in nevong paya nebë saga, genabë nakër yu mepepaab jaḵ og nevong paya nebë saga ving beyiḵ luho neggëp ti. ⁶ Gaḵ nabë avëh ti su genum yu rë, og ham kweping yu viis na. Rëḵ nabë ni nemumin bë su keping yu ma nakër yu na rë, og maam yiḵ genum yu. ⁷ Gaḵ maluh og su degenum yuj in Anutu semu sir nebë yi in tato nabë Anutu mehö los niwëëḵ, rëḵ avëh og tato nebë maluh los niwëëḵ bekesuu yi. ⁸ In Anutu su semu maluh raḵ avëh rë, gaḵ semu avëh raḵ maluh. ⁹ Log Anutu su tung maluh in bë gadu avëh rë, gaḵ tung avëh in bë gadu maluh. ¹⁰ Nebë saga, om avëh yö degenum yuj in tato nabë denegurek reggaj babuj, bangër lo degelë. ¹¹ Rëḵ mu avëh su yoh vu bë yö gegin yi genidëlin maluh rë, log maluh su yoh vu bë yö gegin yi genidëlin avëh rë, gaḵ detu Mehöböḵ yi alam, om luho dedoḵ vu sir vewen vewen. ¹² In Anutu semu avëh raḵ maluh kweben, loḵ mëm avëh denëḵo maluh. Rëḵ mu degwa vu Anutu.

¹³ Ham ngo nanër rë. Nabë avëh su genum yu rë genajom jaḵ vu Anutu og maḵ sënë nivesa? ¹⁴ Gaḵ nipaya, in hil maluh gavëh hil aggata tato vu ham nebë: Nabë maluh ti yu viis duk ading rot kesuu avëh, og rëḵ ni namum. ¹⁵ Gaḵ nabë avëh gevong beyu viis duk ading, og sakaḵ yi vunëksën nivesa. In Anutu yö tung bë yu viis duk ading in genum yu jaḵ. ¹⁶ Gaḵ nabë mehöti bë mehoo gägek sënë menanër gägek jaḵ pangsën, og su yoh vu rë, in he los Anutu yi dub pin nehevong nebë sënë.

Alam Korint Devasap Pasa

¹⁷ Log sa bë nanër horek vahi vu ham, rëḵ sa su rëḵ gaḵo ham arëmin jaḵ in ngaa nipaya sën ham nevong agi rë. In ham nesupin ham in bë ham najom jaḵ, lob ngaa nipaya neverup

loḵ saga kesuu nḡaa nivesa sēn ham nevonḡ lo. ¹⁸ Sa hango bē buk sēn ham nesupin ham lo, og ham nevasuh ham ya yu nḡahi, lob sa kwag nevo bē maḵ saḡaḵ yōnon. ¹⁹ Kē! Maḵ ham nevasuh ham nebē saga in bē tato alam sēn denedo nivesa loḵ ham lo medenatōḵ nam rangah. ²⁰ Om nabē ham ngupin ham nabē sēnē, og ham su yoh vu bē gwa Pasa nirōp rē. ²¹ In ham nesupin ham in bē ham gwa Pasa, rēḵ ma geham nevonḡ newa newa meham ti ti nḡo newa ham nos loḵ yah ham. Log mehō ngwē medo denediikahēj, log ngwē denenum wain pangsen medenekeyevin. ²² Ham nevonḡ nebē saga in va? Maḵ ham su bōmin nedo in bē ham gwa los nanum doḵ rē? Ma maḵ ham kwamin vo Anutu-yi-alam sēnē bē nḡaa meris, om sēn ham nevonḡ nimumsēn vu sir vahi sēn hej nos nemain sir lo? Sēḵ nanēr nabē va vu ham-a? Maḵ sa ḡaḵo ham arēmin jaḵ-a? Ma rot! Sa su rēḵ ḡaḵo ham arēmin jaḵ in nḡaa nabē sēnē rē.

Mehōbōp Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

²³ In sa haḵo ḡaḡek sēnē vu Mehōbōp behaḵo yōḵ vu ham wirek nebē: Loḵ buk sēn Yudas nēr Yesu rangah vu alam-begō-yi lo, lob Yesu ḵo brēt rak ²⁴ bejom rak los kwa vesa ya vu Anutu gedebu, log nēr bē, “Sa naviḡ sēnē! Sa hevong in bē doḵ vu ham! Ham gwevonḡ nabē sēnē in kwamin bo sa.” ²⁵ Degga ḡgovek log ḵo kap raḵ nebē saga benēr bē, “Wain sēnē tato bē sejoo ḡaḡek mewis viḡ ham raḵ sa niḡ ḵōḵ meneggēp. Doḵ buk sēn bē ham nanum sēnē, og ham gwevonḡ nabē sēnē in kwamin bo sa.” ²⁶ Log nabē ham gwa brēt los nanum doḵ kap sēnē, og saḡaḵ ham tato rangah bē Mehōbōp diik in ham. Lob ham gwevonḡ nabē sēnē rot bena berup doḵ buk sēn Yesu duk nom ḡōkin lo.

Mehōti Gevonḡ Paya Vu Pasa Og Rēḵ Natōḵ Jaḵ Nyēvewen

²⁷ Om sēn nabē mehōti su jaḵ ni nivesa rē ḡeyō ga Mehōbōp yi brēt sēnē los nanum doḵ kap sēnē meris mu, og vasap Mehōbōp navi los niḵōḵ bengaa nipaya neggēp vu yi. ²⁸ Alam pin ti ti yō kwaj bo ayoj medegero rē, loḵ mēm dega brēt sēnē los denanum doḵ kap sēnē. ²⁹ In mehōti bē ga los nanum jeggin jeggin gesu ḡeḵo Mehōbōp navi jaḵ rē, og nevonḡ nḡaa nipaya berēḵ natōḵ jaḵ nyēvewen. ³⁰ Yiḵ raḵ degwa sēnē sēn ham vahi sekēj nema genij neraḵ gevahi denediik. ³¹ ḡaḵ bē hil ti ti nḡo kwad bo ayod megero, og Anutu su rēḵ gevonḡ nyēvewen natōḵ vu hil rē. ³² ḡaḵ nabē Mehōbōp bo nyēvewen vu hil nabē saga, og nevonḡ in bē hil navid gesang baḡērin hil in hil su malad nama geving alam sēn denesepa loḵ agḡata-dob-yi lo. ³³ Nebē saga om arig lo, nabē ham ngup ham in gwa Pasa, og ham ḡwegin ham vahi rē, loḵ mēm ham gwa doḵ ti.

³⁴ Nabë mehöti nadiikahë, og yö ga nos gëp yi beggang borot, in nabë ham ngupin ham og ngaa nipaya su gëp vu ham. Log gagek vewen yö nahën neggëp, om senök berup vu ham rë lok mëm sa gero.

12

Anon Vabuung Yi Semusën Aggagga

¹ Log arig lo, sa bë ham su kwetul dok in Anon Vabuung yi semusën. ² Ham ngo rak ni ggovek bë, wirek sën ham ngo nahën alam dahis lo, og ham ayomin tee yi in anutu-kuungsën sën su yoh vu bë bengwëng rë lo beham nesepa lok sir. ³ Om sën sa bë ham jak ni nabë: Bë Anutu yi Anon Vabuung medo dok mehöti bedok vu yi in gagek, og mehö saga su yoh vu bë nanër nabë Anutu nelë Yesu paya rë. Log alam sën Anon Vabuung su nelok vu sir in gagek rë lo, og su deyoh vu bë denanër nabë, “Yesu yik yi Mehöböp!” rë.

⁴ Log Anon Vabuung yi semusën aggagga neggëp rëk yik Anon Vabuung timu nedo. ⁵ Log hil huk aggagga sën hil gevong vu Mehöböp lo neggëp, rëk yik Mehöböp perurek timu nedo. ⁶ Log aggata aggagga neggëp in bë hil sepa dok megevong yi huk, rëk yik Anutu timu sënë sën nevong niwëek vu alam pin bedeyoh vu bë degevong. ⁷ Lob Anon Vabuung nevo semusën aggagga ggelek Kerisi-yi-alam pin ti ti in bë dok vu sir pin. ⁸ Kë! Yik Anon Vabuung nevong semusën vu mehöti in bë nanër gagek los kwa. Log yik Anon Vabuung timu sënë nevong semusën ngwë vu mehö ngwë in bë tatekin gagek degwa. ⁹ Log yik Anon Vabuung timu sënë nevong bemehö ngwë ayo neya timu vu Yesu niwëek beyoh vu bë gevong huk niwëek. Geyik Anon Vabuung timu sënë sën nevong bemehö ngwë neyoh vu bë gevong balam nijraksën nijvesa jak. ¹⁰ Log ngwë ko niwëek vu Anon Vabuung in bë gevong ngaa böp böp, gengwë ko kwa in bë seggi ngaahur aggagga mejak nij nabë nijvesa ma nijpaya. Log Anon Vabuung vong benyëg ngwë ayej verup mehö ngwë avi, gemehö ngwë ko kwa vu bepekwë ayej saga lo yam rangah. ¹¹ Ngaa pin sënë degwa vu Anon Vabuung yö timu rëk mëm nevo ggelek alam ti ti yoh vu yö kwa.

Hil Pin Atu Navid Timu Rëk Mëm Len Ti Ti Lo

¹² Mehönon navij timu rëk mëm navij len ti ti lo neggëp. Lok mëm navij len ti ti lo supin yom tu navij timu. Lob yik Kerisi-yi-alam lo pin supin yom tu Yesu anon nebë saga ving. ¹³ In hil pin aripek bël rak Anon Vabuung timu sënë behil atu anon timu. Hil Yuda los Grik, hil sën atu alam ngwë hir ngaa meris lo, gehil sën hil ngo nehegin hil lo. Anon Vabuung timu sënë gwang ya hil pin ti ti ayod. ¹⁴ Hil navid su len timu rë, gak

yi ngaa los arë arë neggëp. ¹⁵ Om maḵ vaha rëḵ nanër nabë, “Sak su nema rë om su navi len ti sa rë!” Nabë nanër nabë sënë og hen gagek anon ma, gaḵ yik navi len ti. ¹⁶ Log maḵ nenga rëḵ nanër nabë, “Sa su mala rë, om su navi len ti sën sa-ë rë!” Nabë nenga nanër nabë sënë, og hen gagek anon ma, gaḵ yik navi len ti. ¹⁷ Nabë hil navid pin yik hil malad, og hil rëḵ gango gagek nabë va? Log nabë hil navid pin yik hil nengad, og hil rëḵ pamu ngaa nabë va? ¹⁸ Rëḵ hil navid su nebë sënë rë, gaḵ Anutu yö tung len ti ti lo nedo raḵ hil navid yoh vu yö kwa. ¹⁹ Nabë hil navid len ti ti pin neggëp ti, og rëḵ hil navid sogek medo tena? ²⁰ Rëḵ su nebë sënë rë! Gaḵ hil navid len ngahiseḵ neggëp log hil navid yik timu. ²¹ Om hil malad su yoh vu bë rëḵ nanër nabë nilëlin hil nemad rë. Log hil yud su yoh vu bë rëḵ nanër nabë nilëlin hil vahad rë. ²² Gaḵ hil naraḵ ni bë hil navid len vahi sën su nijwëek rë lo, og nabë su demedo rë, og hil navid su yoh vu bë medo rë, gaḵ rëḵ nama! ²³ Log hil navid len vahi sën hil nid nemumin lo, og hil nehako raḵ menaröp tob nivesa vesa loḵ. Log hil navid len vahi sën su malangeri rë lo, og hil navunek vu pangsen. ²⁴ Log hil navid len vahi sën nivesa lo og hil su nekebu rë. Rëḵ mëm Anutu nesupin hil navid len ti ti pin revuh ti yoh vu kwa, log nevonḡ behil nesemu len ti ti sën su malangeri rë lo menehero. ²⁵ Vonḡ nebë sënë in bë hil navid len ti ti su debasuh sir rë, gaḵ demedo jevuh ti mededok vu sir nivesa. ²⁶ Log nabë hil navid len ti gesanḡ, og nesanḡ yoh vu hil navid pin. Genabë hil semu len ti, og len ti ti pin kwaj vesa. ²⁷ Om yik Kerisi navi ham geham pin tu navi len ti ti lo.

²⁸ Lob Anutu ggooin Kerisi-yi-alam raḵ in bë degevonḡ yi huk. Ggooin sinarë raḵ muginsën, lob mëm ggooin alamenenër-gagek-rangahsën raḵ netu luu, log tatovaha netu löö. Log alam sën denevonḡ ngaa böp böp lo ggökin, log alam sën denevonḡ alam niraksën nijvesa neraḵ lo ggökin sënë, lob alam sën deneloḵ vu alam lo, galam ggev sën denegin huk pin lo, galam sën alam nyëḡ ngwë ayej aggagga neverup avij lo. ²⁹ Gaḵ sir pin su detu sinarë rë, gesir pin su detu alamenenër-gagek-rangahsën rë. Gesir pin su detu tatovaha rë. Gesir pin su deḵo niwëek in bë degevonḡ ngaa böp böp rë. ³⁰ Gesir pin su deḵo niwëek in bë degevonḡ alam nijraksën nijvesa jaḵ rë. Genyëḡ ngwë ayej aggagga su neverup sir pin avij rë. Gesir pin su deyoh vu bë depekwë ayej saga lo nam rangah rë. ³¹ Rëḵ mu ham malamin sepa semusën böp böp sën senër mugin lo pangsen. Log sa bë tato aggata nivesa ti sën kesuu aggata pin lo vu ham.

Aggata Sën Hil Ahëd Geving

¹ Nabë sa nanër gagek doḵ mehōnon ayej ti ti lo, gedoḵ angër ayej geving, rëḵ mu sa su ahëḡ neving mehōnon rë, og sëḵ gevong dedun meris mu nabë pedideng los ggageng nesu.

² Log nabë seyoh vu bē nanēr Anutu yi gagek rangah los sejak gagek sën neggëp vunsën lo degwa pin ni venuh, genabë sejak ngaa pin ni, genabë sayog na timu vu yi niwëëk ata beseyoh vu bē nanēr ḵedu meseyesin yi megeto mena, rëḵ mu nabë sa su ahëḡ neving mehōnon rë, og setu ngaa meris. ³ Log nabë sebo sa ngaa pin gelek alam-ḵupek-masën, ma nabë sa gevong navig na in nengwah ga besa nadiik, rëḵ mu sa su ahëḡ neving mehōnon rë, og ngaa pin sënë su yoh vu bē doḵ vu sa rë.

⁴ Bē mehōti ahë geving mehōnon yōnon, og nejom yi ahon gesu nevo loḵ yah nipaya nyëvewen vu alam sën denevong vu yi lo rë, gaḵ nevong ngaa nivesa mu vu sir. Mehō nebë sënë su ayo nesis yi vu mehō ngwë in hir ngaa nivesa rë, gesu netee yi raḵ menenër gagek paang paang rë, log su neḵo arë raḵ rë. ⁵ Log mehō nebë sënë su nevong bemehō ngwë ni nemum rë. Gesu kwa neya vu yi ngaa pangsën rë, gesu yi mehō ahë sengën rë, gesu kwa nevo ngaa nipaya sën denevong vu yi lo rë. ⁶ Log mehō nebë sënë su kwa vesa in ngaa nipaya rë, gaḵ kwa vesa in Anutu yi gagek anon. ⁷ Su pevis menelë mehō ngwë nebë mehō nipaya rë, gaḵ kwa nevo bē maḵ mehō nivesa berëḵ gërin yi megevong ngaa nivesa, lob nejom yi ahon menekerë maggin pin sën netoḵ vu yi lo. ⁸ In ahë vingsën su rëḵ nama na rë, gaḵ yō rëḵ gëp degwata! Gaḵ mēm huk sën hil nanēr Anutu yi gagek rangah lo, mu sën rëḵ nama na. Genyëḡ ngwë ayej su rëḵ berup hil avid gökin rë, gengaa pin los kwa sën hil narak ni gwëbeng agi rëḵ natu ngaa meris. ⁹ In gwëbeng hil narak ngaa vahi mu ni. Log Anutu su tateḵin kwa pin los dahis vu hil rë, gaḵ vahi yō nahën neggëp vu yi. ¹⁰ Gaḵ vu tamusën gAnutu gero ngaa pin beniröp jak, og huk pin sën hil nehevong teka teka agi rëḵ nama na. ¹¹ Wirek sengo nahën hurmahen og vu buk saga sa nanēr gagek nebë hurmahen. Loḵ mēm sa böp raḵ, lob sa hevuu ngaa hurmahen yi ya. ¹² Kë! Log gwëbeng hil nehalë ngaa pin paya paya nebë sën hil nehalë malad loḵ dubdub malakenu ti, om su neggëp rangah rot rë. Rëḵ mēm vu tamusën og hil rëḵ galë Anutu anon soḡek jak malad. Gwëbeng serak ni teka teka, gaḵ nahub rëḵ sëḵ jak ni venuh nabë sën Anutu raḵ sa nig-ë. ¹³ Om ngaa löö mu sënë neggëp berëḵ gëp degwata: Sën hil ayod neya timu vu Anutu, gesën hil navo kwad in yi, gahë-vingsën. Rëḵ mēm ahë-vingsën netu muginsën vu luu sënë.

Anon Vabuung Yi Semusën Sënë Netu Muginsën

¹ Om ham malamin sepa ahë-vingsën namugin, lob ham kwamin bo Anon Vabuung yi semusën geving, rëk mu ham kwamin bo semusën ti sënë namugin, sën nebë ham nanër Anutu yi gägek rangah.

² Log mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og su nenër vu mehönon rë, gaḵ yö nenër vu Anutu timu. In mehöti su raḵ gägek sënë ni rë geyö nenër gägek vunsën raḵ Anon Vabuung niwëek. ³ Gaḵ mehö sën nenër Anutu yi gägek rangah lo, og nenër vu mehönon meneloḵ vu sir benevo niwëek vu sir benegadu sir. ⁴ Rëk mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og yö neloḵ vu yi mu, gaḵ mehöti sën nenër Anutu yi gägek rangah lo, og mëm neloḵ vu Kerisi-yi-alam pin. ⁵ Sa bë alam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, rëk mu sahëg neving pangsën rot bë ham nanër Anutu yi gägek rangah. Mehö sën bë alam-nyëg-ngwë ayej berup avi lo, nabë su pekwë gägek sënë in bë doḵ vu alam rë, og bengö ma. Gaḵ mehö sën nenër Anutu yi gägek rangah lo, og yi mehö-los-bengö. ⁶ Om arig lo, nabë senök vu ham balam-nyëg-ngwë ayej berup savig, rëk sa su nanër gägek mewis la sën Anutu tato vu sa lo rë, gesa su tatekin gägek degwa la vu ham rë, gesa su nanër Anutu yi gägek begëp rangah rë, gesa su navo kwa vu ham rë, og saga su rëk doḵ vu ham rë.

Hil Nanër Anutu Yi Gägek Doḵ Ayej In Dejaḵ Ni

⁷ Log yik gevëëg los gita nebë sënë! Nabë hil gevë gevëëg ma angis gita jeggin jeggin, og alam su deyoh vu bë desepa doḵ raro rë. ⁸ Log nabë degevë biuka rëk su ngu niröp noh vu sën begö yi lo rë, og alam su rëk desemu sir in degevonḡ begö rë. ⁹ Lom ham gägek nebë saga. Nabë ham nanër gägek jeggin jeggin balam degengo dedun mu gesu dejaḵ ni rë, og rëk dejaḵ ham gägek sënë degwa ni nabë va? Ma! Ham gägek saga yö ya meris mu. ¹⁰ Yönon, mehönon ayej ngahisekë rot neggëp dob, lob ti su dedun meris mu rë. Gaḵ yö denengo medeneraḵ degwa ni. ¹¹ Log nabë sa su raḵ alam sënë ayej ni rë, og rëk degelë sa paya nabë mehö kwa masën ti. Log sëḵ galë sir paya nabë sir alam kwaj masën. ¹² Lob ham nebë saga. Ham ahëmin neving pangsën bë gwëko Anon Vabuung yi semusën, om ham malamin sepa semusën sën neloḵ vu Kerisi-yi-alam lo namugin.

¹³ Nebë saga, om mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og najom jaḵ vu Anutu nabë bo niwëek vu yi in pekwë gägek sënë betatekin degwa geving. ¹⁴ In nabë sa najom jaḵ vu Anutu doḵ alam-nyëg-ngwë ayej, og maḵ sanog nejom raḵ, rëk sa kwag su nesepa loḵ rë. ¹⁵ Om maḵ sa gevong nabë va? Sa kwag nevo nebë sënë bë: Sanog bë najom jaḵ, log sa kwag

jak ni geving, og nivesa. Log sanog bë geving raro, log sa kwag jak degwa ni geving, og nivesa. ¹⁶ Rêk mu nabë anom kwa vesa menajom jak na vu Anutu galam-nyëg-ngwë ayej berup avim, og mehö meris sën nedo ving hong lo su yoh vu bë ngoëkin hong jomraksën sënë rë. In nengo dedun rêk su rak hong gagek sënë degwa ni rë. ¹⁷ Yönon, mak genejom rak megenenër gagek nivesa, rêk mu su getatekin Anutu yi gagek vu mehö ngwë sagi megelok vu yi rë. ¹⁸ Sa kwag vesa vu Anutu in alam-nyëg-ngwë ayej neverup savig kesuu ham pin. ¹⁹ Rêk mu nabë sa bare Kerisi-yi-alam malaj dok dub ayo, og sa bë nanër gagek dus nemadvahi mu dok ayej gegagek hus adingsekë dok alam-nyëg-ngwë ayej nök gëp, in su rêk dejak ni rë.

²⁰ Arig lo, ham su medo los kwamin ngök ngök nabë hurmahen. Gak mëm nabë ngaa nipaya, og mëm ham medo ngök ngök nabë hurmahen. Rêk mëm ham kwamin bo ngaa nabë alam böp. ²¹ Lok Anutu yi horek, og dekevu meneggëp nebë sënë:

“Mehöböp nër bë,

‘Sa hevong sa gagek vu alam sënë lok ayej rêk ma,
om tum sëk geving alam sën denevengwëng nyëg ngwë
ayej lo denök in bë denanër sa gagek vu sir.
Log sëk geving sa gagek berup alam beggang-bu ngwë avij
geving,

rêk mu rêk nama gesu rêk degeving geving sa gagek rë.’ ”

²² Nebë saga om hil arak ni bë Anon Vabuung su neving balam-nyëg-ngwë ayej neverup hil avid in bë tato niwëek vu Kerisi-yi-alam rë, gak neving in bë tato niwëek vu alam dahis. Log su neving behil nanër Anutu yi gagek rangah in tatekin yi gagek degwa vu alam dahis rë, gak neving in bë tatekin vu Kerisi-yi-alam. ²³ Om nabë alam dahis la ma alam meris la deduk na demedo dub ayo geving ham sën Kerisi-yi-alam lo galam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, og rêk denanër ham nabë ham yumin vong paya. ²⁴ Gak nabë ham pin nanër Anutu yi gagek rangah, galam dahis ti ma mehö meris ti yam nedo ving ham, og ham gagek pin rêk gelu ayo geham gagek pin rêk tato vu nabë neving ngaa nipaya meneggëp vu yi. ²⁵ Log ham gagek rêk balek yi ngaa nipaya pin sën kwa nevo meneggëp kesii lok ayo lo, lob rêk nadudek gegek Anutu arë jak genanër rangah nabë, “Yönon rot, Anutu nedo ving ham!”

Hil Su Najom Jak Los Geving Raro Nikelap

²⁶ Om arig lo, ham gweving nabë va? Nabë ham ngupin ham dok dub ayo, og huk neggëp vu ham pin. Ti geving raro, gengwë nanër Anutu yi gagek vu ham, geti tatekin gagek ti sën Anutu tato vu yi lo, galam-nyëg-ngwë ayej berup ngwë avi, log

ngwë pekwë gagek sënë in ham jak ni, beham gwevong ngaa pin sënë in bo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin.

²⁷ Lob nabë alam-nyëg-ngwë ayej berup mehö la avij, og luu mu degevong, ma mak löö, og yik ggovek. Gesu denanër gagek nikelap, gak sir ti ti kedi denanër mesepa dok, log mehö ngwë pekwë hir gagek in alam dejak ni. ²⁸ Rëk nabë mehöti su nedo in bë pekwë alam-nyëg-ngwë ayej sagi rë, og mehö sën bë nanër lo najom yi ahon gesu bengwëng dok dub ayo. Gak yö getah yi na lok mëm nanër yi gagek vu yi geving Anutu.

²⁹ Log alam sën denanër Anutu yi gagek rangah lo, og sir luu ma löö mu denanër, gesir vahi pin medo degengo hir gagek mekwaj bo. ³⁰ Log nabë mehöti köök nedo, lok Anutu tato gagek ti vu yi avuti, og mehö sën vare nenër gagek lo aye nama. ³¹ In ham pin ti ti nanër Anutu yi gagek rangah in alam pin dejak gagek ni bebo niwëek vu sir. ³² Galam sën denenër Anutu yi gagek rangah lo deyoh vu bë degegin sir nivesa, gak anoj sën Anutu tung lok sir lo su rëk kehe sir medebengwëng nikelap rë. ³³ In Anutu su ahë ving bë hil gevong ngaa jeggin jeggin rë, gak ahë ving bë hil medo revuh. Log ham gwevong nabë sën Anutu-yi-alam pin denevong lok hir dub lo. ³⁴ Avëh ayej nama dok dub ayo gesu debengwëng. Gak dedahun sir nabë sën dekevu meneggëp lok Horek lo. ³⁵ Genabë sir dugin gagek ti degwa bedevongin bë dejak ni, og sir ti ti yö rëk dedok tepëk in reggaj gëp bej. Gak nabë avëh denanër gagek dok dub ayo og su yoh vu rë.

³⁶ Ma nebë va? Mak ham tu Anutu yi gagek degwa? Ma ham ngo neko Anutu yi gagek gesu alam vahi deneko ving rë? ³⁷ Nabë mehöti nanër nabë yi mehö-nenër-Anutu-yi-gagek-rangahsën ti ma, nanër nabë ko Anon Vabuung kwa, om nabë yönon, og rëk jak gagek sën sa kevu vu ham-ë ni nabë Mehöböp yi horek. ³⁸ Gak nabë mehöti su rak gagek sënë ni rë, og mak yi su mehö-nenër-gagek-rangahsën ti rë. ³⁹ Nebë saga om arig lo, ham malamin sepa nabë ham natu alam sën denenër Anutu yi gagek rangah lo, geham su gwërin alam sën nyëg ngwë ayej neverup avij lo. ⁴⁰ Rëk mu ham jegelin huk pin megwero geham gwevong megëp niröp.

15

Kerisi Diik Ggovek Gekedi Rak Yah

¹ Log arig lo, sa bë bër ham kwamin gökin nah jak Bengö Nivesa sën senër vu ham lo. Sën ham ko rak lob ham medo nesepa lok lo. ² Nabë ham vong ving Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo yönon, beham medo nesepa lok, og rëk geko ham nom vu Anutu beham medo malamin-tumsën.

³ Log senër gagek sën sa haço wirek lo vu ham muginsën. Senër bë Kerisi diik in hil ngaa nipaya pin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁴ Log debë yi loḵ ya bedub. Loḵ buk netu löö, lob kedi raḵ yah ggökin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁵ Lom tato yi vu Pita mugin, loḵ mëm tato yi vu yi hur nemadluho-bevidek-luu lo. ⁶ Log mëm tato yi ggökin vu hil arid lo ngahiseḵë loḵ ti, sir 500 gela sevök. Lob hil arid lo sënë, sir ngahiseḵë rot nahën denedo vesaj gela dediik ggovek ya. ⁷ Lob mëm tato yi vu ari Yakobus, gevu sinarë lo pin. ⁸ Loḵ tum mëm tato yi vu sa nebë hurmahen sën pesuv loḵ atayo, gata su ḵo yi loḵ yi buk niröp rë lo. ⁹ Yönon, sinarë nyëdahis pin lo arëj neggëp, gaḵ saḵ ma! In sa hevong paya vu Anutu-yi-alam, om maḵ su yoh vu bë denanër sa nabë sinarë rë. ¹⁰ Rëḵ mu Anutu vo semusën vu sa, lom setu sinarë nebë sën sa nado gwëbeng-ë, lob yi semusën sagi su tu ngaa meris banon ma rë, gaḵ sa nehevong huk böp menekesuu sinarë pin. Rëḵ su sengo ti nehevong rë, gaḵ yiḵ Anutu yi semusën sën nevo vu sa lo, sën yö nevonḡ. ¹¹ Rëḵ mu sa su nanër gagek agga ngwë rë, gaḵ yiḵ he sinarë pin nanër gagek rangah neggëp ti, lom ham nevonḡ ving gagek sagi.

Alam Diiksën Rëḵ Dekedi Jaḵ Nah

¹² Lom he nanër gagek rangah raḵ buk bë: Kerisi diik, loḵ Anutu nër mekedi raḵ yah ggökin. Loḵ nebë va sën ham vahi denenër nebë, “Alam sën denediik lo su deyoh vu bë rëḵ dekedo jaḵ nah gökin rë”—ë? ¹³ Nabë alam-diiksën su rëḵ dekedo jaḵ nah yönon rë, og Anutu su nër meKerisi kedi raḵ yah yönon rë, og gagek sën he nanër-ë anon ma, geham ayomin neya timu vu yi meris mu. ¹⁴ Om nabë nebë sënë, og he tu alam-gagek-kuungsën menanër rangah bë Anutu nër meKerisi kedi raḵ yah ggökin, gehe netetuhin ham bë Anutu yi gagek. Gaḵ nabë Anutu su rëḵ nanër balam-diiksën dekedo jaḵ nah yönon rë, og su nër beKerisi kedi raḵ ggökin yah ving rë! ¹⁵ Yönon, nabë Anutu su rëḵ nanër balam-diiksën dekedo jaḵ gökin nah rë, og Anutu su nër beKerisi kedi raḵ yah ving rë.

¹⁶ Log nabë Anutu su nër beKerisi kedi raḵ yah yönon rë, og ham ayomin neya timu vu yi meris mu, geham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham. ¹⁷ Galam sën ayoj ya timu vu Kerisi wirek rëḵ dediik lo malaj ma ving. ¹⁸ Log nabë hil ayod neya timu vu Kerisi, rëḵ hil kwad bo nabë nelok vu hil ggëp dob sënë mu, gesu rëḵ dok vu hil vu tamusën rë, og gëp in hil. Hil nado paya yönon gemehönon pin rëḵ kwaj paya in hil. ¹⁹ Rëḵ mu su nebë sënë rë! Gaḵ Kerisi diik, loḵ Anutu nër bekedo raḵ yah yönon rot, betu alam-diiksën hir mehö muginsën.

²¹ Yönon! Sën hil nadiik lo degwa neggëp vu mehönon timu, log yik sën hil kedi jak nah gökin lo, og degwa neggëp vu mehönon ngwë nebë saga. ²² In mehönon pin denediik gedegwa neggëp vu Adam, log mehönon pin rëk dekedi jak nah gökin gedegwa neggëp vu Kerisi. ²³ Rëk mu hil pin yu ti ti lo ngo rëk kedi jak nah dok hil buk. Kerisi kedi muginsën gebuk sën duk nom lo, og hil sën yi alam hil lo, hil rëk kedi jak gökin yi.

²⁴ Lob mëm tum ngaa pin mala nama na, log Kerisi rëk gevong gavman pin geggev pin los alam niwëek vahi pin denatu alam meris, log mëm bo yi nyëg pin dok nah Ama Anutu nema. ²⁵ In Kerisi tu Mehö-los-bengö berëk medo bena berup dok buk sën bakë ngaa sën denevong in bë dedahun yi na lo pin geto dedok nah vaha gebinë. ²⁶ Rëk kevoh ngaa sën bë dahun yi na lo pin govek, log rëk kevoh diiksën geving jak gëp hus. ²⁷ In Anutu tung ngaa pin ggevek Kerisi vaha gebinë, lob hil arak ni vorot bë: Nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vaha, og yi su ggevek vaha ving rë gema, in yö tu ala metung. ²⁸ Gemëm nahub gengaa pin degevek Kerisi babu begovek na rë, loḵ mëm tum Anutu Nalu yö rëk gurek Mehö sën tung ngaa pin deggevek vaha lo babu, in Anutu yö rëk natu ngaa pin ala.

²⁹ Gaḵ nabë mehönon su rëk dekedi jak nah gökin vu bedub rë, og alam deneripek bël beron ngwë ggökin in bë dedok vu alam-diiksën in degwa va? Nabë alam-diiksën su rëk dekedi jak nah yönon rë, og alam deneripek bël in bë dedok vu alam-diiksën in va? ³⁰ Log he ving! He nado loḵ maggin sën bë kevoh he na lo in degwa va? ³¹ Arig lo, sa kwag vesa rot in ham in hil atu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam ggëp ti, om sën sa nanër rangah vu ham bë: Raḵ buk pin og ngaa maggin nedeginengin sa benevongin bë sa malag nama. ³² Log nabë sa kwag nevo bë sa gaḵo nyëvewen vu dob sënë mu, og sa su rëk ngis begö vu reggu bemën nipaya lo gëp Epesus wirek rë. Nabë alam-diiksën su rëk dekedi jak nah gökin yönon rë, og maam vayikë:

“Hil ngo medo maga los nanum
in hil rëk nadiik neheng
bemalad nama.”

³³ Om ham su gwebë nengamin vu mehönon hir gagek in rëk degekuung jak in ham. Nabë hil sepa dok alam nij paya, og hil rëk nid paya jak geving sir. ³⁴ Om ham gwevuu ngaa ngöḵ ngöḵ na geham kwamin bo ngaa niröp. Ham su gwevong ngaa nipaya gökin nah. Om ham gwengo rë! Ham la yö denahën gesu deneraḵ Anutu ni rë. Senër gagek sënë in bë ham nimin namum.

Hil Kedi Jak Nah, Og Hil Rëk Agga Ngwë Jak

³⁵ Rêk mu mehöti maḵ rêk dok tepêk nabë, “Alam diiksën rêk dekedî jaḵ nah nabë va? Log rêk navij nabë va medenom-a?”
³⁶ Hong-e! Kwam ma! Gahis sën genehin lo, bë nakip og navi rêk petar na. ³⁷ Lob ngaa sën genehin lo, saga su genevaroh agga los ris los dahis rë. Gaḵ genehin gahis meris mu nebë sën saköm gahis ma ngaa gahis vahi. ³⁸ Lob mëm nekip beni nebë sën Anutu kwa nevo lo. Log nevong nos gahis pin agga ti ti lo yö denekip lom yö nij nelok yah sir. ³⁹ Log ngaa mala-tumsën pin sën denedo dob lo, og su nij neggëp ti rë. Gaḵ mehönon yööhu gereggü yööhu. Sok yööhu gegël yööhu. ⁴⁰ Log ngaa yagek yi denedo, gengaa dob yi denedo, rêk ngaa yagek yi malaj ngeri nebë ngaa yagek yö yi, gengaa dob yi malaj ngeri nebë ngaa dob yö yi. ⁴¹ Log hes netum benivesa rot rêk yööhu, log kwev netum benivesa rot rêk yööhu, gebetuheng pin denetum benijvesa rot, rêk su nij neggëp ti rë. ⁴² Lob sën alam-diiksën dekedî jaḵ nah lo yik nebë saga. Navi sën hil nalev ya lo, saga nepetar ya. Gaḵ navi sën kedi jaḵ nah lo, og su rêk petar na rë. ⁴³ Navi sën hil nalev ya lo, sagaḵ su ngaa nivesa rë, gaḵ navi sën kedi jaḵ nah gökin lo, og saga sën mëm ngaa anon los arë. Navi sën hil nalev ya lo, og sagaḵ ngaa sekë masën, gaḵ navi sën kedi jaḵ nah lo, og saga ngaa los niwëek. ⁴⁴ Navi sën hil nalev ya lo, og sagaḵ ngaa dob yi, gaḵ navi sën kedi jaḵ nah gökin lo, saga anon yö yi. In hil navid dob yi neggëp om sën hil navid anod yi neggëp ving.

⁴⁵ Log gagek neggëp lok Anutu-yi-ḵapiya ving nebë, “Adam ngwë muginsën tu mehönon rak menedo vesa”, log tum Adam ngwë tamusën rêk gevong behil anod medo mala-tumsën. ⁴⁶ Rêk mu hil su nado malad-tumsën vu muginsën rë, gaḵ hil nado vesad mu vu dob sënë vu muginsën gehil rêk medo malad-tumsën yönon vu tamusën. ⁴⁷ Mehö muginsën navi dob, om sën tu ngaa dob yi, rêk mehö tamusën yam vu yagek. ⁴⁸ Om hil pin vu dob nebë mehö-dob-yi sënë, log hil ana yagek, og hil pin rêk nid nabë mehö-yagek-yi sagi. ⁴⁹ Gwëbeng hil nid nebë mehö-dob-yi sënë, om rêk hil nid nabë sën mehö-yagek-yi saga.

⁵⁰ Arig lo, sa nanër niröp vu ham nabë hil navid dob yi su yoh vu bë dok na Anutu-yi-Nyëg rë, gengaa sën nepetar lo su yoh vu bë dok na ngaa sën su nepetar rë lo bej rë. ⁵¹ Ham gwengö rë! Sa bë nanër gagek vunsën ti rangah vu ham: Hil pin su rêk nadiik rë! Gaḵ hil pin sën nahën nado malad vesa lo ngo rêk napöö agga ngwë jak ⁵² pevis avuti dok buk sën avuuk ngu vu tamusën lo. In avuuk rêk ngu, log alam-diiksën dekedî jaḵ nah gesu rêk depetar gökin nah rë. Log hil sën hil nahën nado vesad lo, hil rêk pekwë menapöö agga ti jaḵ. ⁵³ Yik nebë sënë: Navi sën nepetar lo rêk pekwë menatu ngaa sën su

rêḵ petar rê lo, genavi sên nediik-ê, rêḵ pekwê bemedo mala-tumsên bemedo degwata. ⁵⁴ Kê! Om nabê hil galê nabê navi sên nepetar lo pekwê yi metu ngaa sên su nepetar rê lo, gehil galê nabê navi sên nediik lo pekwê yi benedo mala-tumsên, og doḵ buk saga hil rêḵ ajaḵ ni nabê gagek sên neggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon raḵ. Sênê nebê, “Anutu kesuu ngaa pin bekevoh diiksên ya verôḵ yi.”

⁵⁵ “Hil nadiik rêḵ mu diiksên su niwêek rot bedeginengin hil rê.

Hil nadiik rêḵ mu diiksên su rêḵ kevoh hil yônôn rê.”

⁵⁶ Horek tato bê hil nehevong ngaa nipaya, lob hil ngaa nipaya sagi tu diiksên yusekê. ⁵⁷ Rêḵ ma, om mêm hil kwad vesa vu Anutu in nevong behil Mehöböp Yesu Kerisi loḵ yah hil bed bemêm hil rêḵ kesuu diiksên gemedo malad-tumsên, yik degwa raḵ Kerisi. ⁵⁸ Om arig lo, sahêg neving ham, om ham medo los nimin wêek geham su medo los nimin yes yes. Gaḵ ham medo gwevong Mehöböp yi huk jaḵ buk pin geham su najom ham ahon, in ham neraḵ ni nebê huk sên ham nevong vu Mehöböp lo og ham su nevong meris rê.

16

Seriveng Sên Doḵ Vu Anutu-yi-alam Lo

¹ Log seriveng sên ham gwetung in doḵ vu Anutu-yi-alam vu Yerusalem lo, og ham semu noh vu gagek sên senêr vu Kerisi-yi-alam vu Galata bê degevong lo. ² Ham pin ti ti kwamin bo noh vu Soda pin nabê ham neḵo monê va la raḵ huk sên Anutu loḵ vu ham meham nevong lo, og mêm ham gwêko ti ti vêr in megwetung natu seriveng, in senök vu ham og ham su medo sero seriveng. ³ Lob ham ngo gooin ham alam la jaḵ, in senök vu ham og sa kevu ḵapiya be-sebo medegeḵo geving ham seriveng sagi medena Yerusalem. ⁴ Gaḵ nabê seriveng böp besa kwag bo nabê maḵ sena geving, og he pin rêḵ ana.

Paulus Bê Na Gelê Alam Korint

⁵ Lob sêḵ noh na distrik Masedonia vuheng rê, loḵ mêm senök vu ham. In sa bê na Masedonia namugin rê. ⁶ Loḵ mêm sêḵ nök berup ham nyêg, lob sa medo saga teka geving ham. Maḵ sêḵ medo geving ham bena berup doḵ kwev sên loo nesis böp lo benama na rê ma sa dug. Loḵ mêm sena nyêg ngwê, og ham yoh vu bê bo nos teka vu sa geham gwêko sa na aggata. ⁷ In sa su bê nök galê ham mu gesena pevis rê, gaḵ nabê Mehöböp ngogek, og sêḵ medo geving ham hus ading teka rê. ⁸ Rêḵ sa hevongin bê medo Epesus bebuk vabuung Pentikos govek na rê. ⁹ In sa halê bê sa huk böpata neggêp sênê beyoh vu bê ngis anon ngahisekê, rêḵ alam sên denelê sa

paya lo denedo ving. ¹⁰ Genabë Timoti nök berup vu ham, og ham semu yi in medo geving ham los kwa vesa, in yik nevonġ Mehöböp yi huk nebë sa. ¹¹ Ham su gwelë yi nabë ngaa meris megweruu demimin vu yi, gaġ ham nahubin yi rot megweko yi nom aggata benom vu sa, in sa medo neheġin losho hil arid lo vahi. ¹² Gaġ hil arid Apolos og sejiġ yi rot bë nök vu ham geving hil arid lo vahi, rëġ gwëbeng su bë rëġ nök rë, gaġ yö rëġ medo bemëm nabë natök vu aggata og mëm yö rëġ nök.

Gagek Hus La

¹³ Ham malamin ham los gweġin ham, geham ayomin na timu vu Yesu meham bare niwëek nabë maluh. ¹⁴ Ngaa pin sën ham gwevonġ lo, og ham ahëmin geving mehönon megwevonġ ham huk nivesa los ayomin sepëp.

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gagek ngwë vu ham. Ham raġ Stepanus vu distrik Akaya ni bë losho yi alam detu Kerisi-yi-alam muġin kesuu alam Akaya pin, lob kwaj nevo Anutu-yi-alam pangsen medeneloġ vu sir. ¹⁶ Nebë saga, om sa bë ham nengamin yes vu alam nabë saga, gevu alam sën deneloġ vu sir bedenevonġ huk ving sir lo. ¹⁷ Sa kwaġ vesa rot in Stepanus luho Potunatus gAkaikus bedeyam vu sa in ham su yoh vu bë nam sënë rë, om deloġ yah ham bömin medeyam vu sa. ¹⁸ Sir saga devonġ besa geham behil pin ayod nivesa, om ham gweko alam nebë saga arëġ jaġ.

¹⁹ Lob Kerisi-yi-alam vu distrik Asia* pin kwaj nevo ham medenenër. Log Akwila luho Priska losho alam sën denesupin sir bedenejom raġ vu Anutu loġ luho hir begganġ lo ahëġ neving ham medenenër gagek semusen yök vu ham in Mehöböp yi alam ham los sir. ²⁰ Hil arid lo pin kwaj nevo ham medenenër. Om ham pin ahëmin nivesa vu ham geham najom* nemamin in Mehöböp yi alam ham.

²¹ Log sa Paulus, senġo kevu gagek dus teka sën neggëp hus agi raġ nemag bë ham medo nivesa. ²² Mehöti bë su ahë geving Mehöböp rë, og Anutu gevonġ bemala nama. *Maranata!* (Degwa nebë Mehöböp duġ nom pevis!) ²³ Mehöböp Yesu yi semusemu nök gëp geving ham. ²⁴ Sahëġ neving ham pin in Kerisi Yesu duu hil pin revuh ti.

Ƙapiya Sɛn Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sɛn Anutu ggooin sa raƙ in bɛ sa natu Kerisi Yesu yi sinarɛ lo. Alu hil arid Timoti ƙevu ƙapiya sɛnɛ yɔk vu ham sɛn Kerisi-yi-alam vu Korint aga, gevu Anutu-yi-alam pin sɛn denedo yoh vu distrik Akaya pin lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehɔbɔp Yesu Kerisi degevonƙ hir semusemu nɔk gɛp geving ham beham ayomin gɛp revuh.

Paulus Kwa Vesa In Anutu Loƙ Vu Yi

³ Hil gaƙo hil Mehɔbɔp Yesu Kerisi Ama Anutu arɛ jaƙ, in yi Anutu, mehɔ kwa vonginsɛn los aye semusɛn ala. ⁴ He nado los nɔaa maggin medeginengin he pangɛn rɛƙ Anutu nesemu aye in he. Yɔ medo nevonƙ nebɛ saga, om he ngo ayoh vu bɛ rɛƙ semu ayemin in alam sɛn denedo loƙ maggin ayo lo, nabɛ sɛn Anutu nesemu aye in he agi. ⁵ In vanɛ aggagga sɛn tɔƙ vu Yesu lo tɔƙ vu he pangɛn, rɛƙ mu yiƙ Kerisi aye semusɛn nedo ving he nebɛ saga ving. ⁶ Nɔaa maggin tɔƙ vu he in bɛ gevonƙ beham ayomin sepɛp beham nom vu Anutu. Log Anutu semu aye in he behe ayomin sepɛp in bɛ gevonƙ beham ayomin sepɛp jaƙ doƙ buk sɛn ham kwerɛ maggin nabɛ he lo, bemɛm ham bare niwɛɛk. ⁷ He kwamin nevo ham behe raƙ ni vorot bɛ ham rɛƙ gwɛko maggin nabɛ sɛn he, om Anutu rɛƙ gevonƙ beham ayomin sepɛp jaƙ geving nabɛ he.

⁸ Arig lo, nɔaa maggin sɛn tɔƙ vu he ggɛp distrik Asia* lo, saga he su ayoh vu bɛ adah vun in ham rɛ. Gaƙ vasap he pangɛn medeginengin he ahon rot kesuu behe kwamin nevo bɛ maƙ he su rɛƙ medo vesamin rɛ. ⁹ Nɔaa saga tɔƙ vu he rot behe kwamin vo bɛ he rɛƙ malamin nama yɔnon. Rɛƙ he raƙ ni bɛ nɔaa nebɛ saga netɔƙ vu he in bɛ he jaƙ ni nabɛ he nimin wɛɛk su yoh vu bɛ adoƙ vu he rɛ, om hil getung malad in Anutu timu sɛn nenɛr balam-diiksɛn denekedi raƙ yah lo. ¹⁰ Anutu ƙo he vɛr in nɔaa saga gehe su adiƙ rɛ, gerɛƙ gɛko he vɛr nabɛ saga gɔkin. Yɔnon, he nehetung malamin in yi yɔ timu bɛ rɛƙ gɛko he vɛr in nɔaa vahi pin gɔk gɔkin nabɛ saga. ¹¹ Om hameƙ najom jaƙ in doƙ vu he geving. Nabɛ sɛnɛ in Anutu gengo alam ngahiseƙɛ hir jomraksɛn medoƙ vu he, behe doƙ vu alam ngahiseƙɛ bemɛm kwaj vesa vu Anutu in he.

Paulus Su Nekuungin Alam Korint Rɛ

¹² He kwamin vesa in nɔaa sɛnɛ behe raƙ ni bɛ yɔnon. Sɛnɛ nebɛ: He su kwamin nevo bɛ alam debo nɔaa doƙ nah he

huk rē, gaḵ Anutu og nelok vu he, gehe nehevong ngaa niröp los gagek anon sēn Anutu vong vu he lo vu ham los alam pin. ¹³ Gehe su neḵevu gagek peggirinsēn malah gagek vun in ham rē, gaḵ he neḵevu meneggēp rangah in bē ham natevin beham jaḵ degwa ni. ¹⁴ Ham ngo rak he gagek vahi ni ggovek beham kwamin vesa in he nebē sēn he rēḵ kwamin vesa in ham doḵ buk sēn hil Mehöböp Yesu duk nom lo. ¹⁵ Sa kwag nevo gagek saga gesayog kehe sa vorot bē senök vu ham, besa gevong beham kwamin vesa natu beron luu rē, rēḵ ma. ¹⁶ Wirek og sa kwag nevo bē senök geto ham nyög lok mēm sena Masedonia. Log nabē sa vu sagu mesenom, og sēḵ nom geto ham nyög gökin, lok mēm ham gweli sa na aggata besenah Yudea. ¹⁷ Rēḵ ma gesa su yoh vu rē. Ma ham kwamin nevo bē senēr bē sēḵ nök rēḵ ma gesengo nēr jeggin jeggin gesa su kwag nevo nivesa rē? Ma ham kwamin nevo bē sa nanēr nebē sa gevong ngaa, lok ma gesa nehako seggi seggi nebē alam-dob-yi? ¹⁸ Ma! Anutu mehö gagek anon degwa, om sa nebē saga ving. Sa su nayogek los nanēr ma lok ti rē. ¹⁹ In Anutu Nalu Kerisi Yesu sēn alu Silvanus* geTimoti behe netatekin yi degwa vu ham lo su nenēr gagek luu lok ti rē, gaḵ yik nenēr yōnon mu. ²⁰ In gagek pin sēn Anutu joo lo, og degwa los anon neggēp vu Yesu yō timu, om mēm hil gaḵo Anutu arē jaḵ behil angogekin nabē Anutu og mehö nenēr gagek anon mu. In Yesu vong banon rak. ²¹ Yik Anutu saga sēn nēr ving vu he gevu ham bē hil atu Kerisi-yi-alam yōnon lo, lob ggooiin hil rak in bē hil gevong yi huk. ²² Log vong yi Anon Vabuung vu hil vorot in bē tato rangah nabē hil atu yi alam ggovek ya, gAnon Vabuung sēnē nedo lok hil ayod in bē tato nabē Anutu yi gagek sēn geḵo hil nah vu yi lo rēḵ anon jaḵ yōnon.

Paulus Su Ya Pevis Vu Sir Rē

²³ Nabē sa hekuung rak, og Anutu rēḵ gelē lob ngis sa mesa nadiik. Rēḵ ma gesenēr yōnon rot bē sa su bē gevong beham nimin namum in ngaa nipaya sēn ham nevong lo rē, om sēn sa su yök Korint pevis rē. ²⁴ He su atu ham vongvingsēn ala rē, gaḵ ham ngo vong ving Anutu niwēek vorot menedo, rēḵ he bē adok vu ham in ham kwamin vesa in Anutu.

2

¹ Om sēn sengo kwag nevo lok ayog wirek beneggēp bē sa su nök vu ham begevong mehil ayod maggin in ham ngaa nipaya saga natu beron luu. ² Gaḵ nabē sa gevong beham ayomin maggin, og re yoh vu bē gevong mesa kwag vesa? Ma! Alam vahi su deyoh vu bē degevong besa kwag vesa gökin rē. ³ Nebē saga om sēn sa ḵevu ḵapiya saga yök vu ham wirek in bē ham gwēr in ham in ngaa nipaya. In nabē senök

berup vu ham, og ham su gwevong besayog maggin in ham, gak ham gwevong besa kwag vesa. Log sa kwag nevo ham nebë: Nabë sa kwag vesa in ngaa ti, og ham kwamin vesa geving behil kwad vesa dok ti. ⁴ In wirek sa kevu kapiya vu ham, lob sayog maggin gesa ayog ketul lok bemalag ruk keseh, rëk sa su kevu in bë gevong nimumsën vu ham rë, gak sa kevu in bë ham jak ni rot nabë sahëg neving ham pangsen.

Alam Korint Dekevoh Mehö Sën Vong Ngaa Nipaya Lo Yi Nipaya Na

⁵ Lob mehöti sën vong paya lo, og su vong mesengo ti ayog maggin rë. Gak vong beham pin ayomin maggin ving,—rëk mu sa su gekev gagek, gak sa bë nanër nabë vong beham vahi ayomin maggin. ⁶ Rëk ham vahi ngahisekë devo nyëvewen vu mehö saga vorot om ggovek, ⁷ gemëm ham kvevoh yi nipaya na geham semu ayemin in yi, in rëk ayo maggin pangsen rot mekesuu, lom maggin sënë kepë yi bemala nama. ⁸ Om sa bë ham tato rangah nabë ham ahëmin neving yi yönon.

⁹ Lob sa kevu kapiya yök vu ham in bë sa seggi ham mesejak ni nabë, ham rëk nengamin yes los dahis ma rëk nama! ¹⁰ Nabë ham dahun mehöti yi ngaa nipaya na, og sëk kwag birekin geving. Log ngaa nipaya sën sa dahun ya lo, og sa dahun ya neggëp Kerisi mala in bë dok vu ham. Mu sa kwag nevo bë mak su ngaa nipaya ti neggëp in bë sa dahun na rë. ¹¹ Rëk sa bë gero gagek rë, in Satan rëk pelëpin hil bekepë hil. In hil ngo arak kwa ni vorot.

Paulus Ayo Maggin Ggëp Troas

¹² Wirek seya verup Troas in bë nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah, lob Mehöböp vong bedebë nengaj in sa gagek rot, lob sa medo nehevong yi huk vu sagu. ¹³ Rëk sa su nado nivesa rë, in arig Titus su verup vu sa rë. Lom tum sejom nemaj geseyom heto Masedonia.

Sinarë Denevong Mehöböp Yi Huk Rak Anutu Niwëëk

¹⁴ Om sa nehaço Anutu arë rak in Kerisi tu ngaa pin ala gehil atu yi alam meneli hil ving yi rak buk. Lom nevo huk vu hil bë hil gevong yi gagek na menoh vu nyëg pin nabë ngaa reggu nivesa balam pin degengo medejak ni. ¹⁵ In Anutu nelë hil nebë Kerisi yi ngaa reggu nivesa sën neya vu alam sën deneggërin sir los alam sën rëk malaj nama lo. ¹⁶ Lob vahi denngo bë nivë vingin gevong medenadiik, log vahi denngo bë reggu nivesa lok sir in demedo malaj-tumsën degwata. Lob huk saga mak re rëk gevong menoh vu los dahis-a? Ma! ¹⁷ Rëk mu hek su nanër gagek nebë alam vahi rë. Senër sir ngahisekë sën denenër Anutu yi gagek medeneço monë rak lo. Gak hek

atu Kerisi-yi-alam, om sën he ayomin timu genanër Anutu yi gagek menare mala.

3

Gagek Mewis Sën Anutu Joo Ving Mehönon

¹ Maḵ ham kwamin nevo bē he nehako arēmin raḵ ggökin yah-a? Ma maḵ he rēḵ gaḵo ḵapiya vu mehö ngwē in bē tateḵin he vu ham nabē sën alam vahi denevong lo? Ma maḵ ham kwevu ḵapiya nebē sënē ti in doḵ vu he? Ma! ² Yiḵ ham ngo tu he ḵapiya sën tateḵin he. Lob gagek sën neggēp loḵ ḵapiya sagi lo neggēp loḵ he ayomin, balam pin deyoh vu bē degelē medenatevin. ³ Lom neggēp rangah nebē ham tu Kerisi yi ḵapiya in tateḵin yi Bengö Nivesa sën vo vu he behe haḵo yök vu ham lo. Rēḵ su kevu raḵ bēl veriik rē, gaḵ kevu raḵ Anutu sën malatumsën degwa lo yi Anon Vabuung. Log su kevu meneggēp raḵ gelöng petes la rē, gaḵ nekevu loḵ ham ayomin.

⁴ Lob he su ahöneng in gagek sagi rē, gaḵ he nanēr rangah meneggēp Anutu mala, in sën he tu Kerisi-yi-alam ggovek ya lo. ⁵ Yönon, he su ngo ayoh vu bē gevong Anutu yi huk rē, om sën he su rēḵ nanēr nabē he ngo nehevong rē, gaḵ Anutu yö timu neloḵ vu he behe nehevong yi huk. ⁶ Yiḵ yi timu sënē sën negadu he ahon behe yoh vu bē tateḵin gagek mewis sën Kerisi joo vu hil lo. Lom gagek mewis sënē og su Horek sën dekevu wirek meneggēp loḵ ḵapiya lo rē, gaḵ sënēḵ Anon Vabuung yö yi gagek. In Horek sën neggēp loḵ ḵapiya lo og denedeginengin hil bedenenēr bē hil rēḵ malad nama. Rēḵ ma gAnon Vabuung vēr hil raḵ in bē hil medo malad-tumsën.

⁷ Anutu kevu Horek sagi raḵ neggēp gelöng bevo vu hil ḵenud lo wirek, rēḵ hil su ayoh vu bē sepa doḵ rē, lob tato bē hil vongin malad nama. Nebē saga rēḵ mu buk sën vo Horek vu hil ḵenud lo lo, og buk böpata los arē, lob Moses mala niḵapiik ata bejēh loḵ alam Israel malaj besu deyoh vu bē degelē yi rē. Loḵ nahub rē lob niḵapiik saga nemaya. ⁸ Nebē saga rēḵ mu hil naraḵ ni bē buk sën Anon Vabuung gegin hil lo, og buk böpata rot mekesuu buk ngwē sagi. ⁹ Gaḵ bē hil nanēr Horek sën nenēr rangah bē hil nehevong paya lo yi buk nabē böpata los arē, og hil nanēr Anon Vabuung sën nenēr bē hil mehönnon yohvu lo yi buk nabē böpata rot mekesuu ngwē muginsën. ¹⁰ Yönon, buk sën hil anēr wirek bē böpata los arē lo, og gwēbeng arē maḵ maya, in buk ngwē sagi arē böpata rot bekesuu. ¹¹ Hil nanēr Horek sën yi huk maya lo nebē nivesa, om hil nanēr ngaa sën gevong behil rēḵ medo degwata lo nabē nivesa rot mekesuu.

¹² Lob he nehevong ving gagek sënë, om sën he su nimin ggöneng rë, gaḵ he nanër rangah. ¹³ He su nehevong nebë Moses rë. Sën nekebu mala raḵ tob in bë alam Israel su degelë nabë mala niḵapiik nemaya in nama na veröḵ yi lo rë. ¹⁴ Rëḵ mu alam Israel ayoj dahis raḵ besu deraḵ ni nivesa rë, rot begwëbeng. Om nabë denanër gagek muḡeng sën Anutu joo ving sir nyëdahis lo rangah, og kwaj nahën maggin bevong bë tob nekebu malaj in gagek anon. Gaḵ bë ayoj na timu vu Kerisi og mëm yi timu yoh vu bë kehe tob sënë vër in malaj medejaḵ gagek anon ni. ¹⁵ Rëḵ mu ma, in yö nahën denetevin Moses yi ḵapiya, lob vong bë tob neggërin ayoj. Rot begwëbeng. ¹⁶ Rëḵ mu nabë degërin ayoj nom vu Mehöböp og rëḵ bo tob saga vër in sir. ¹⁷ In Mehöböp sënë og yik yi Anon Vabuung, lob Mehöböp yi Anon Vabuung sënë neḵo hil vër in ngaa pin sën nedeginengin hil lo gehil nado nivesa.

¹⁸ Lob hil sënë, og ngaa ti su neggërin hil malad rë, gaḵ Mehöböp yi niḵapiik netum raḵ hil gehil nebë dubdub, om hil abër niḵapiik saga na menoh vu mehönon vahi pin. Log niḵapiik netum raḵ hil yoh vu buk, lom nepekwë hil behil rëḵ nid nabë yi Mehöböp yö ḵenu. Log Mehöböp yik yi Anon Vabuung menevong nebë sënë vu hil.

4

Alam Sinarë Nebë Dëḡ Sogek

¹ Anutu kwa vongin he lom vo huk sënë vu he, om sën he su sekëmin nema in huk sagi rë. ² Gaḵ he kehe he in ngaa nimumsën sën neggëp vunsën lo, gehe su nanër gagek kuungsën rë, gehe su nehaḵo gagek ngwë menanër loḵ yah Anutu yi gagek rë. Gaḵ he nanër gagek anon ya rangah in bë alam pin degengo medejaḵ huk sën he nehevong ggëp Anutu mala lo ni nabë yoh vu.

³ Lob Bengö Nivesa sën he nanër lo neggëp rangah. Yönon, maḵ yö neggëp vunsën in alam sën rëḵ malaj nama lo mu, ⁴ in su denevong ving rë. Gaḵ dob ala Satan kebu kwaj in bë Kerisi sën ni nebë Anutu lo, yi Bengö Nivesa niwëëḵ los arë böpata su natum doḵ ayoj medejaḵ ni. ⁵ In he su nanër he ngo bengömin rë, gaḵ he nanër Kerisi sën tu Mehöböp lo bengö, lob he nesepa loḵ Yesu om sën he tu ham hur ving. ⁶ In yik Anutu sën nër nyëdahis bë malakenu rangah jaḵ lo vong berangah raḵ ggëp hil ayod ving behil araḵ Anutu niwëëḵ los niḵapiik ni. In Yesu töḵ yam rangah, behil halë bë rangah sënë neggëp raḵ mala.

⁷ Log he alam nimin paya nebë dëḡ sogek sën ningöhek lo, rëḵ Anutu tung yi ngaa nivesa anon loḵ yam he ayomin in bë mëm alam degelë medejaḵ ni nabë he su alam los nimin wëëḵ rë. Gaḵ mu yö nevong yi huk los niwëëḵ böpata loḵ he behe

nehevong yi huk. ⁸ Yönon ngaa maggin neketumin he, rëk su nedahun he rë. He kwamin neketul loḵ, rëk he su kwamin nema verök yi rë. ⁹ Mehönon denetii he, rëk Anutu su nevu he ya rë. Denesis he behe heto navuv dob, rëk ma gehe su nadiik rë. ¹⁰ He haḵo Yesu yi diiksën raḵ yom he navimin raḵ buk vu nyëḡ pin behe nehäḵo vanë bedus raḵ bë he nadiik. Rëk he su nimin tebö in rë, gaḵ he nehäḵo vanë nebë saga in bë alam degelë medejaḵ ni nabë Yesu yoh vu bë gevong behil medo malad-tumsën nabë yi geving. ¹¹ He nehevong Yesu yi huk om sën denesis he sën nado vesamin lo yoh vu buk bebë he nadiik. Nebë saga in bë alam degelë he navimin medejaḵ ni nabë Yesu nedo mala-tumsën meneloḵ vu he. ¹² Yönon, yoh vu buk pin og vong bë he nadiik, rëk mu yik nebë saga in bë mëm ham rëk medo malamin-tumsën vu tamusën.

¹³ Log Anon Vabuung vo niwëëk vu he in bë he ayomin na timu vu Anutu nabë sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Sayog neya timu vu Anutu om sën senër gägek rangah.” Lom he ayomin neya timu vu yi ving, om sën he nanër yi gägek rangah ving. ¹⁴ In he raḵ ni ggovek ya bë Anutu nër beMehöböp Yesu kedi raḵ yah, gerëḵ nanër behe kedi jaḵ nah geving yi, gerëḵ geḵo he geving ham behil ana medo geving yi. ¹⁵ Kël Ngaa maggin pin sënë netök vu he in bë doḵ vu ham, log Anutu yi semusemu noh vu alam ngahiseḵë menapup ayoj. Lob sënë gevong balam ngahiseḵë rot kwaj vesa rot vu Anutu medegeḵo arë jaḵ mekesuu.

Ngaa Maggin Sën Netök Vu Hil Lo Rëk Gevong Behil Arëd Böpata Jaḵ

¹⁶ Om sën he su sekëmin nema in huk sënë rë. Yönon, he navimin nevongin bë nipaya jaḵ, rëk Anutu nevo niwëëk vu he ayomin benetu mewis raḵ yoh vu buk pin. ¹⁷ In maggin sën netök vu he agi, yik he nehalë nebë ngaa meris benedo buk dus teka mu. Rëk Anutu nevong vu he in bë he arëmin böpata rot megëp degwata los degwata bekesuu, lob he su ayoh vu bë tahu luho vu yi rë.

¹⁸ Lob he su malamin nesepa ngaa sën hil nehalë raḵ malad lo rë, gaḵ he malamin nesepa ngaa sën hil su nehalë raḵ malad rë lo. In ngaa sën hil nehalë raḵ malad lo og yik nedo buk dus teka mu, rëk ngaa sën hil su nehalë raḵ malad rë lo, og nedo degwata los degwata.

5

Hil Rëk Ajöp Navid Mewis Yagek-yi

¹ In hil arak ni ggovek bë hil navid sën hil nado loḵ vu dob gwëbeng agi og yik nebë numeng mu. Log nabë numeng sënë petar na, og hil beggang ngwë sën Anutu rëḵ bo vu hil

lo nedo. Mehönon su delev beggang saga rak nemaj rë, gak yö nedo yagek beyö nedo degwata los degwata. ² Yönon, hil nado loḵ numeng sënë lob hil nado los susën. Om hil ahëd neving pangsën rot bë hil ajöp hil navid mewis gërin hil nabë tob benatu hil beggang yagek-yi. ³ In nabë hil ajöp hil navid yagek-yi, og rëḵ gërin hil gehil kenud su rëḵ medo meris rë. ⁴ In hil nahën nado loḵ numeng sënë, lob hil medo nehango vanë menasu. Rëḵ mu hil su nehevongin bë rëḵ hil kenud medo meris rë, gak hil navid sënë rëḵ nadiik, om hil nehevongin bë ajöp hil navid mewis yagek-yi gök na hil nabë tob mewis, behil medo malad-tumsën yönon.

⁵ Log Anutu yö ggooin hil rak in bë hil medo malad-tumsën nabë sënë, lob vo Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato vu hil nabë rëḵ anon jak. ⁶ Om sën he ngo nado los ayomin timu yoh vu buk, in he rak ni bë he navimin vong bë he beggang behe nado loḵ, rëḵ mu vu buk sën he nado agi, og he su nado ving Mehöböp loḵ yi nyëg rë geyö nahën. ⁷ In gwëbeng hil ayod neya timu vu yi mu gemedo naya, gak hil su malad nerak yi rë. ⁸ Rëḵ mu senër ggovek bë he nado los ayomin timu gehe ahëmin neving pangsën bë he gevuu navimin sënë na gehe na medo nivesa geving Mehöböp gëp ben. ⁹ Nebë saga, om nabë he medo geving yi doḵ ben, ma nabë he ngo nahën nemedo adingnë, og yik he kwamin nevo Mehöböp niwëëk ata yoh vu buk bë he gevong ngaa noh vu sën ahë neving lo. ¹⁰ In hil pin rëḵ bare Kerisi mala megengo hil gagek pin nabë hil nado loḵ hil navid dob yi sagi, og maḵ hil nehevong ngaa nivesa ma hil nehevong ngaa nipaya. Lob hil pin ti ti ngo rëḵ gaḵo nyëvewen doḵ nah.

Hil Adok Vu Alam In Denam Vu Anutu

¹¹ Lob he nahöneng in Mehöböp, om sën he nehevong huk in bë gevong balam ayoj na timu vu yi. Rëḵ he nado rangah atov ggëp Mehöböp mala, lob sa kwag nevo bë maḵ ham rak he nimin ving. ¹² He su kevu gagek sënë yöḵ vu ham in bë ham gwëḵo he arëmin jak rë, gak he kevu in bë ham jak ni. Lob ham yoh vu bë nanër gagek doḵ nah vu alam sën deneḵo sir rak in ngaa sën denevong rak alam malaj rëḵ anon su neggëp loḵ ayoj rë lo. ¹³ Yönon, nabë he kwamin masën nebë sën alam aga denenër lo, og he kwamin masën in bë he gevong Anutu yi huk beyik ggovek. Gaḵ nabë he nado los kwamin, og he nado los kwamin in bë he doḵ vu ham. ¹⁴ In Kerisi yi ahëvingsën kengev he, om sën he nehevong yi huk. In he rak ni bë loḵ yah hil bed mediik in hil pin, lom sënë vong bë hil pin adiik ggovek ya. ¹⁵ Mehö sënë loḵ yah hil pin bed bediik in hil, om mëm hil mehönon sën nado malad vesa agi su medo mana noh vu ngo kwad gökin. Gaḵ hil kwad bo Mehö sën loḵ yah hil bed

bediik in hil gekedi rak yah lo, behil gevong noh vu yö kwa jak buk pin.

¹⁶ Wirek he nehalë mehõnon navij mu benanër sir bë nijvesa genij paya, rëk gwëbeng he su nehevong nebë saga ggökin rë. Log wirek he nehalë Kerisi meseggi yi nebë saga ving, rëk gwëbeng he su neseggi yi nebë sënë ggökin rë. ¹⁷ Om nabë mehõti tu Kerisi-yi-alam, og Anutu vong yi betu mewis rak, gaq yi ngaa muğeng og maya verök yi genelë ngaa pin nebë pekwë yi bemewis rak.

¹⁸ Anutu yö timu vong ngaa pin sënë, log vong Kerisi yam in bë gevong mamer vu hil, loq mëm vo huk-mamer-yi sënë loq yam hil nemad ving. ¹⁹ Huk-mamer-yi nebë hil nanër rangah nabë Anutu vong Kerisi yam in bë geqo mehõnon pin denom vu yi, gesu rëk kwa bo hir ngaa nipaya sën denevong lo nabë nahën neggëp vu sir rë. Lob vo huk sënë vu hil bë hil nanër gägek-mamer-yi rangah. ²⁰ Om sën hil haqo Kerisi avi menanër yi gägek rangah. Yik sënë nebë Anutu netahi alam pin rak hil avid. Hil nalok yah Kerisi ben menanër yi gägek vu alam pin menajij sir nebë, “Ham dahun ham, geham gwevuu keyëhsën na geham los Anutu medo jevuh ti.” ²¹ Mehõ sënë su nevong ngaa nipaya ti rë, rëk Anutu supin hil ngaa nipaya pin yah rak yi betum loq yah hil bed bediik. Log saga vong bAnutu nelë hil nebë sën hil aloq yah Kerisi ben batu mehõnon yohvu lo.

6

Alam Sinarë Deneqo Maggin Ngahisekë Rak Huk Sënë

¹ He nehevong huk ving Anutu om sën he nër niwëek vu ham bë: Ham qo Anutu yi semusën ggovek ya om ham su basap na meris. ² Gaq Anutu nër meneggëp loq yi kapiya bë: “Getahi yam vu sa, lom sa hango loq buk sën sa halë hong nivesa lo.

Selok vu hong loq buk sën sehooin rak in bë sa gaqo mehõnon denom vu sa lo.”

Om ham gwengo rë! Buk sën Anutu nelë hil nivesa lo yik gwëbeng sënë, log buk sën geqo hil nah lo yik gwëbeng sënë.

³ He nimin lël bë alam su denanër gägek nipaya jak Anutu yi huk sën he nehevong lo, om sën he su nehevong ngaa ti bemehõnon vahaj nelah loq medenevës rë. ⁴ Gaq he najom he ahon rak buk pin menehaqo vanë sën netok vu he lo. Loq buk sën he narak vu in ngaa lo, gelok buk sën ngaa maggin nedeginengin he lo, og he nimin wëek meneqerë vanë nebë sënë in bë tato nabë he tu Anutu yi hur yõnon.

⁵ Log deneveek he gedenetung he ya qarabus. Alam pin denereseeh rur rak he, geyam denetetup he in bë dengis

he. He nehevong huk böp rot gehe su nahëp buk nivesa rë, gemeyip nevang he. ⁶ He nehevong ngaa niröp, gehe nehako kwa nivesa. He su hevong ahëmin sengen pevis rë. He nehevong nivesa vu alam, log Anon Vabuung nelok vu he, gehe ahëmin neving mehönön yönön. ⁷ He nanër gagek anon mu, gehe nehevong huk rak Anutu niwëek. He najom gagek niröpsën-yi betu he ngaa-begö-yi lok he nemamin vahi vahi, behe nahërin begö rak vahi log nasis begö rak vahi. Yönön, he nehevong ngaa pin sënë in bë tato nabë Anutu yi hur he.

⁸ Log alam la deneko he arëmin rak, galam vahi denedahun he arëmin. Gesir la denenër gagek nipaya yah nenga rak he, gesir la denenër vu alam vahi bë he nehevong ngaa nivesa. Gesir vahi og denekuung bë he alam gagek tetuhinsën, rëk ma gehe nanër gagek anon mu, gehe nehevong Anutu yi huk.

⁹ Log alam vahi su denengo he bengömin rë, rëk mu he bengömin neggëp. Denevongin bë dengis he behe nadiik, rëk ma gehe nahën nado vesamin. Denejoo gagek bë he nadiik, rëk ma gesu anon neraç rë. ¹⁰ He ayomin maggin, rëk ma gehe kwamin vesa rot yoh vu buk. He nado nebë alam sën denerak vu in ngaa lo, rëk ma gehe navo ngaanon vu alam ngahisekë. He alam sën he hömin kupek lu ngaa ma lo, rëk ma genganon pin tu he ngaa. ¹¹ O ham alam Korint, he su nalah he gagek ti vun in ham rë gaç he tatekin he ayomin los dahis vu ham. ¹² He ahëmin neving ham yönön, rëk ham su ahëmin neving he nebë saga rë. ¹³ Om ham gwevong nabë saga—sa nanër gagek sënë nebë sën sa nanër vu nalug lo—benanër ayomin nom vu he geving.

Hil Atu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁴ Ham su najoo gagek menaduu ham betii alam sën su ayoj neya timu vu Yesu rë lo. In ngaa yohvu los ngaa nipaya su denegga rak sir rë, log rangah los malakenu su hir ngaa neggëp ti rë. ¹⁵ Ma Kerisi ahë neving Satan meluho denedo lok ti? Ma alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo los alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og deyoh vu bë kwaj bo ngaa gëp ti? Ma rot! ¹⁶ Anutu yi dub los nyëg gebus hir ngaa su neggëp ti rë, log ham rak ni bë hil atu Anutu mala-tumsën yi dub vabuung yoh vu sën Anutu nër wirek meneggëp lok yi kapiya lo bë, “Sëk medo geving sir gesena geving sir. Gesëk natu hir Anutu, log rëk denatu salam.”

¹⁷ Nebë saga log Mehöböp nër ving bë:

“Ham gooin ham jak dok sir
 geham na medo yu ngwë.
 Ham pesu nemamin in ngaa nipaya,
 lok mëm sëk gaço ham nom.”

¹⁸ “Sëk natu ham amamin

geham rëk natu sa nalug maluh los avëh lo.
Niwëek ala Mehöböp nër nebë sënë.”

7

¹ Om arig lo, sahëg neving ham log Anutu nër gagek semusemu nebë sagi vu hil meneggëp. Om hil kevoh ngaa nipaya pin na in hil navid los hil ayod gehil medo nid veseek, lob hil agöneng in Anutu gesemu hil in hil natu alam niröp yönon.

Alam Korint Deggërin Sir Lom Mëm Paulus Kwa Vesa Rot

² Ham ahëmin geving he. He su hevong ngaa nipaya vu mehöti rë, gehe su tahu mehöti loḵ ngaa nipaya rë, gehe su hekuung in mehöti gehaḵo yi kupeḵ rë. ³ Sa su nanër gagek sënë in bë nanër jaḵ ham rë, gaḵ senër ggovek bë he ahëmin neving ham rot. Om nabë ham medo vesamin, og he medo vesamin, genabë ham nadiik, og he nadiik geving. ⁴ Senër rangah rot vu ham gesa su nalah vun rë. Ngaa maggin töḵ vu sa rot, rëḵ sa kwag vesa gesa napissek in ham. ⁵ Yönon, he ya verup distrik Masedonia wirek, lob he su nesewah navimin teka rë, gaḵ maggin aggagga netöḵ vu he. Begö tetup he rot, lob he newamin neraḵ gekwamin neya ngahi rot. ⁶ Rëḵ mu Anutu sën nevong balam ayoj maggin ayoj sepëp neraḵ lo vong behe ayomin sepëp raḵ, in vong Titus yam vu he. ⁷ Titus yam, lob saga mu su vong behe ayomin sepëp raḵ rë. Gaḵ ham vong beTitus ahë nivesa lob ḵo gagek sënë yam, lob yik raḵ saga sën Anutu vong behe ayomin sepëp raḵ ving. Titus nër vu he bë ham ahëmin ving pangësën rot bë ham gwelë sa, beham ayomin maggin in ham vong ngaa nipaya, geham kwamin vo sa pangësën rot bë ham doḵ vu sa. Sa hangö gagek pin sënë, lob sa kwag vesa rot. ⁸ Seraḵ ni bë sa kapiya vong beham ayomin maggin, rëḵ sa su ayog maggin in sënë rë. E! Wirek sayog maggin, in seraḵ ni bë kapiya sënë vong beham ayomin maggin, rëḵ yik dus teka mu. ⁹ Rëḵ gwëbeng og sa kwag vesa. Sa su kwag vesa in sën ham ayomin maggin agi rë, gaḵ sa kwag vesa in ham ayomin maggin sënë vong beham wërin ham. Seraḵ ni bë Anutu yö vong beham ayomin maggin, gaḵ he gagek su vong paya vu ham rë. ¹⁰ Yönon, ngaa maggin sën netöḵ vu hil lo, nabë gevong behil agërin hil nah vu Anutu bAnutu geḵo hil, og maggin saga og ngaa nivesa gehil su kwad na luu luu in. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nabë ngaa maggin natöḵ vu sir, og su rëḵ degërin sir nah vu Anutu rë. Gaḵ nengaj dahis, lob maggin saga nekepë sir benevong bemalaj rëḵ nama veröḵ yi. ¹¹ Om ham kwamin bo maggin sën nedeginengin ham lo nabë Anutu nevong vu ham, in maggin saga vong beham pevis beseggi gagek sën neggëp

vu ham lo. Beham vengwäng rak pevis betatekin degwa, log ham höneng in Anutu benimin lëlin ngaa nipaya saga. Kë, log ham ahëmin ving rot bë ham gwelë sa, geham kwamin nevo sa rot, geham nimin wëek bevong nyëvewen vu mehö sën nevong ngaa nipaya aga lo. Ham nevong ngaa pin saga in bë ham semu ham gagek, lob tök rangah ggovek ya bemaya. ¹² Om degwa sën sa kevu gagek yök vu ham wirek lo, og sa su kevu rak mehö sën vong ngaa nipaya lo mu rë, gesu degwa rak mehö ngwë sën ngwë nevong paya vu yi lo mu rë, gaḵ sa kevu in bë ham jaḵ ni gëp Anutu mala nabë ham ahëmin neving he yönon. ¹³ Lob ham nero gagek nebë saga, lob mëm he kwamin vesa.

Lob he kwamin vesa pangsën rot in ham vong beTitus ayo sepëp bekwa vesa rot. ¹⁴ In wirek sa haḵo ham rak rak Titus mala, rëḵ sa su nig mum in sa gagek sagi rë, gaḵ he gagek pin sën he nër vu ham wirek lo, og yönon. Om sën he haḵo ham arëmin rak rak Titus mala lo, og mëm gwëbeng tök yam rangah ving bë yönon rot. ¹⁵ Lob Titus kwa vesa pangsën vu ham in yök vu ham, log ham pin nengamin yes meḵo yi rak los ham hurek babu. ¹⁶ Lob sahëg nivesa in sa halë bë ngaa pin sën ham nevong lo og ham nevong nivesa.

8

Kerisi-yi-alam Hir Huk Nebë Dedoḵ Vu Arij Lo

¹ Arig lo, sa bë geturin Anutu yi semusën sën vong banon rak vu Kerisi-yi-alam vu distrik Masedonia lo yi gagek vu ham rë. ² In maggin nedeginengin sir yoh vu buk rëḵ kwaj vesa rot. Sir alam sën denerak vu in ngaa yönon, rëḵ mu kwaj nevo gagek ti medenero. Gagek lo nebë degetung seriveng in doḵ vu alam vahi, lom detung beböpata rot. ³ Seraḵ ni om sën sa nanër sir rangah bë yö denvong yoh vu kwaj, gaḵ mehöti su gejiin sir rë, log hir monë sën yoh vu bë degetung natu seriveng lo, og saga denetung gedenetung la nesevök ving beneya böpata rot. ⁴ Gedeneketag vu he yoh vu buk bë he ngoḵek gegako hir seriveng na medoḵ vu Yesu-yi-alam vu Yerusalem geving. ⁵ Lob su denetung monë mu yoh vu sën he kwamin nevo bë degetung lo rë, gaḵ denetung sir netu seriveng vu Anutu muginsën, loḵ mëm denetung monë ving. Denesepa loḵ Anutu kwa bedenetung sir loḵ yam he nemamin bedenër bë degevong noh vu he ayemin. ⁶ Om sën he nër vu Titus bë gero huk sën nevong loḵ ham nyëg wirek lo benama na geving rë. Nabë sën alam Masedonia devong vorot lo. Sënëḵ sa nanër huk sën ham doḵ vu alam sën hej kupeḵ lu ngaa ma lo. ⁷ Ngaa pin sën ham nevong lo, og ngaa nivesa rot. Ham ayomin neya timu vu Anutu

yönon, lob ham netahu alam loḵ Kerisi yi gägek rot. Ham los kwamin, lob ham kwedi yönon bë gwevong Anutu yi huk, lob ham ahëmin neving he pangsen rot, om sa nanër vu ham nabë hameḵ pasang doḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo rot geving. ⁸ Sa su bë rëḵ bo horek vu ham rë! Gaḵ alam pin sagi denetung seriveng los nij yes, om sa bë seggi ham nabë ham rëḵ ahëmin geving Anutu yi huk yönon ma nama. ⁹ Ham raḵ ni bë hil Mehöböḵ Yesu Kerisi semu hil yönon. Yi mehö los arë ggoreksën-yi rëḵ vong yi loḵ yah tu mehö nema masën in ham, in bë nema masën sagi gevong beham gwërin ham, lob ham natu alam los bengömin ggoreksën-yi gëḵ yagek. ¹⁰ Rëḵ mu sengo nër yoh vu kwag mu, in sa kwag nevo bë: Nabë ham gwetung seriveng nabë sënë, og nivesa, in ham ngo nër huk sënë muḡin beham tung seriveng la ggovek ya loḵ ta ngwë wirek. ¹¹ Om ham semu huk sën ham ḵo raḵ wirek lo menama na rë. Ham nengamin yes megwetung seriveng noh vu sën ham monë neggëḵ vu ham lo. ¹² Nabë mehöti ayo kehe yi begetung seriveng noh vu sën yi monë neggëḵ vu yi lo, og Anutu rëḵ gelë yi nivesa. Gaḵ nabë yi ngaa su neggëḵ rë, og Anutu raḵ ni beyiḵ ggovek. ¹³ Sa su nër bë ham gwetung seriveng böḵ in bë doḵ vu alam vahi geham jaḵ vu in ngaa rë, gaḵ sa bë ham pin medo nivesa gëḵ ti. ¹⁴ Gwëbeng sënë og ham ngaa ngahiseḵë neggëḵ, om ham doḵ vu sir sën hej ngaa ma lo. Rëḵ mu nahub genabë hir ḵupeḵ la gëḵ vu sir geham hömin nama, og tum rëḵ dedoḵ vu ham beham semu ham vewen vewen nabë saga. ¹⁵ Noh vu gägek sën dekevu meneggëḵ loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë, “Alam sën denesupin mana* ngahiseḵë lo, og su la nedo mepetar ya rë, gesir sën denesupin hej paya teka mu lo, og su dediḵahëj rë.”

Alam-huk-yi La Ya Deverup Korint

¹⁶ Sa kwag vesa vu Anutu in vong beTitus ahë neving ham nebë sa. ¹⁷ Yönon, nenga yes vu sa gägek, rëḵ mu yö ahë neving ham, om sën yö kwa vo menyök vu ham.

¹⁸ Log he hevong hil arid ti sën Kerisi-yi-alam pin dengo bengö bë nenër tanësen nivesa lo beneyök ving yi. ¹⁹ Lob su saga mu rë, gaḵ Kerisi-yi-alam pin deggöoin yi raḵ in bë na geving sa balu gaḵo seriveng semusen sën hil nehetung lo na vu alam sën hej ngaa ma lo. He kwamin ya vu huk sagi gehe nimin wëëk menehevong in bë gaḵo Anutu arë jaḵ. ²⁰ Rëḵ he nimin lël bë mehö la su denanër gägek nipaya jaḵ he nabë he su nehegin seriveng böḵata sënë nivesa rë, om sën he hevong hil arid sënë yöḵ ving. ²¹ He su kwamin vo bë he gevong ngaa niröp gëḵ Mehöböḵ timu yö mala mu rë, gaḵ he bë gevong gëḵ mehönon malaj geving.

²² Log he hevong hil arid ngwë in bë nök geving luho. He seggi mehö ngwë sënë loḵ huk aggagga buk ngahiseḵë, rëḵ he halë bë niwëëk menevong. Lob seraq ni bë rëḵ niwëëk rot megevong huk sënë geving, in ayo ya timu bë ham rëḵ gwevong ngaa nivesa.

²³ Log Titus, og ham jaḵ ni nabë sa mehö sën alu nehevong huk loḵ ti in bë adok vu ham lo. Gehil arid luu sënë, og ham jaḵ ni nabë Kerisi-yi-alam hir hur luho, lob luho denëḵo Kerisi arë raḵ rot raḵ luho hir huk. ²⁴ Om ham ahëmin geving lööho megweḵo sir jaḵ, bAnutu-yi-alam pin degelë medejaḵ ni. Geham gwevong begagek sën he nehaḵo ham raḵ vu lööho lo anon jaḵ.

9

Seriveng Sën Doḵ Vu Anutu-yi-alam

¹ Ham ngo gagek raḵ seriveng sën doḵ vu Anutu-yi-alam lo ggovek ya, om sa su rëḵ kevu gagek adingseḵë vu ham jaḵ ngaa sënë rë. ² In seraq ni bë ham ayomin kehe ham vorot menedo, om sën sa haḵo ham raḵ vu alam Masedonia nebë, “Alam distrik Akaya detung seriveng ggovek ya loḵ ta ngwë wirek.” Lob denḵo ham bengömin bë ham nevong nebë saga, lom sir ngahiseḵë ayoj ggee rot, lom detung ving nebë ham. ³ Om sën sa hevong behil arid lo sagi deyök in bë he su gaḵo ham jaḵ in gagek saga meris mu, gaḵ sa bë ham gwero ngaa sënë borot begovek na. ⁴ Gaḵ nabë alam Masedonia la denök geving sa behe nök natök vu ham geham su supin ham seriveng ggovek ya rë, og ham rëḵ gwevong behe, geham, behil nid namum pangsën rot. In sayog ya timu vu ham behaḵo ham arëmin rak bë ham supin ggovek ya. ⁵ Nebë saga, om sën sa gejiin hil arid lo sagi bë denamugin medenök vu ham in degevong beham gvetung ham seriveng sën ham nër lo begovek na borot. Rëḵ mu ham gvetung los ahëmin nivesa, gaḵ ham su gvetung los gwevong ayemin vu. ⁶ Om ham kwamin bo sënë rë: Mehöti bë baroh nos mahen teka, og yik rëḵ geḵo nos anon mahen teka. Log mehöti bë baroh nos huk böpata, og rëḵ geḵo nos anon ngahiseḵë. ⁷ Om ham pin ti ti ngo kwamin bo doḵ ayomin nabë ham neyoh vu bë gvetung va la natu seriveng, og mëm ham gvetung noh vu saga. Ham su gvetung los ayomin maggin, geham su gvetung in ham nehöneng in mehö ngwë malaj. Gaḵ Anutu ahë neving bë mehönong degetung seriveng vu yi los kwaj vesa. ⁸ In Anutu yoh vu bë rëḵ bo semusën nivesa vesa pin vu ham, beham su jaḵ vu in ngaa ti rë, gaḵ ham yoh vu bë rëḵ medo nivesa bedoḵ vu alam vahi geving jaḵ buk pin. ⁹ Sënë yoh vu gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë:

“Mehö sënë nelok vu alam sën hej ngaa nema lo
gesu neggulin yi ngaa in sir rë.

Yö nevonḡ ngaa niröp nebë sënë,
om arë rëḡ ḡep degwata.”

¹⁰ Anutu nevo nos vë vu mehö sën nevaroh lo, genevo nos anon sën ga lo vu yi ving. Om rëḡ gevong vë vu ham geving in ham gwetung natu seriveng, lob gevong beberong rot. In mëm ngaa niröp sën ham nevonḡ lo rëḡ doḡ vu alam ngahisekë. ¹¹ Lob mëm rëḡ ham ngaa ngaa ngahisekë beham noh vu bë doḡ vu alam ngahisekë. Lob ham kupek lu ngaa sënë rëḡ gevong bekwaj vesa vu Anutu in he huk. ¹² Yönon, ham nevonḡ huk nivesa nebë sënë beham nelok vu Anutu-yi-alam in ngaa sën denerak vu in lo. Lob ham su nevonḡ saga mu rë, gaḡ ham nevonḡ bekwaj vesa böpata rot vu Anutu in ngaa nebë sënë ving. ¹³ Huk sën ham nevonḡ menelok vu hil arid lo agi rëḡ tato ham rangah vu sir bedejaḡ ham nimin rot nabë: Ham nesepa lok Anutu yi ḡagek menero geham nehurek Kerisi yi Bengö Nivesa babu. Log rëḡ degelë nabë ham vo kupek lu ngaa vu sir rot, gevu alam vahi pin ving, lom degeḡo Anutu arë jaḡ in ham. ¹⁴ Lob rëḡ dejaḡ ni nabë Anutu yi semusën böpata negḡep vu ham, lob mëm ahëj geving ham pangsën gedenajom jaḡ in ham vu Anutu. ¹⁵ Lob hil kwad vesa rot vu Anutu in ngaa böp ti sën vo vu hil lo, in ngaa böpata rot mekesuu ngaa vahi pin.

10

*Paulus Dahun Gagek Nipaya Sën Denër Raḡ Alam Sinarë Lo
Ya*

¹ Alam la denenër ḡagek raḡ sa Paulus bë: Sa nado ving ham, og sa nanër ḡagek ahë yes vu ham, gaḡ sa nado adingnë og sa neḡevu ḡagek ahë sekë raḡ ham. Nebë saga, om sa ḡevu ḡagek dus ti sënë neyök vu ham. Sa dahun sa bemalag yes raḡ nebë Kerisi gesa ḡetag vu ham. ² Sa ḡetag vu ham nabë ham gwegin ham in senök berup vu ham, og sa su nanër ḡagek ahë sekë jaḡ ham. Rëḡ mu sa kwag nevo bë maḡ sëḡ nanër niwëek vu ham la sën kwaj nevo bë he nehevong ngaa nebë alam-dob-yi lo. ³ Yönon, he mehönon, rëḡ he su nasis begö nebë sën mehönon denesis lo rë. ⁴ In ngaa-begö-yi sën he nasis begö raḡ lo, og su ngaa-dob-yi rë. Gaḡ he nasis begö raḡ Anutu niwëek, om sën he ayoh vu bë ḡevoh ḡatum niwëek sën alam nij paya lok denedo lo na. ⁵ ḡatum sënë nebë hir ḡagek tetuhinsën sën kwaj nevo lo, gegagek sevöksën pin sën alam denenër in bë degërin alam sën bë dejaḡ Anutu ni lo. Gehe nahërin ngaa pin sën mehönon kwaj nevo lo, in bë alam yö dedahun sir medetamuin Kerisi.

⁶ Lom ham wërin ham ggovek ya beham tamuïn Kerisi vorot, om nabë ham gwevong ngaa ti paya, og he rëk abo nyëvewen dok nah vu ham. ⁷ Ham kwamin bo ngaa sën neggëp rangah ggëp ham malamin agi rë! Nabë mehöti kwa nevo bë tu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya, og kwa bo nah bejak ni nabë su yi perurek timu tu Kerisi yi mehö rë, gak he tu Kerisi-yi-alam ving nebë yi, behil pin neggëp ti. ⁸ Mehöböp vong mesetu ggev in bë sedok vu ham beham gwevong geving niwëëk, gak su vong sa in bë sa kevoh ham na rë. Mağ ham kwamin nevo bë sa nehako sa rak in huk sënë, rëk mu sa su rëk nig namum in ngaa sën Anutu vong vu sa lo rë. ⁹ Gak sa su hevongin bë ham göneng in sa kapiya mu, gesa malag og nama rë. ¹⁰ Yönon, mehö la denenër gagek yah nenga rak sa bë, “Yi kapiya los maggin genenër gagek ahë sekë rak hil, gak nabë berup og hil rëk galë yi nabë niwëëk ma genepegöpin gagek.” ¹¹ Om mehö sën nenër gagek agi, og yö jak ni rë nabë: He nök berup vu ham, og yik he rëk gevong ngaa timu noh vu gagek sën he nekevu lok kapiya vu ham lo.

¹² Lob he su ayoh vu bë tahu alam sën deneko sir rak lo begako he jak nabë sir rë. In alam saga, og alam kwaj masën medenetahu sir vu mehö ngwë medeneseggi sir rak yö hir huk gedeneke sir rak meris mu. ¹³ Rëk he, og he su ayoh vu bë gako he jak pangsen mekesuu huk sën Anutu vong lok he nemamin lo rë. Gak he nesepa lok huk sën Anutu vo ggelek he lo, lob he hevong yoh vu saga bayök verup vu ham ving. ¹⁴ He su ngo kwamin nevo beberup ayök vu ham meris rë, gak he hako Kerisi yi Bengö Nivesa mayök vu ham nyëdahis in Anutu yö vo huk sënë vu he. ¹⁵ Mehö ngwë su denevong huk sënë rëk he nehako he rak in rë, gak he ngo hevong huk in ham. Lob he malamin nesepa bë ham ayomin na timu vu Yesu anon rot rë, lok mëm ham gwevong behe gevuu ham gana nyëg la geving. ¹⁶ Nabë sënë in he gako Bengö Nivesa na vu alam vahi vu nyëg ngwë. He su rëk adok na mehö ngwë hir huk megako arëmin jak meris in ngaa sën denevong lo rë. ¹⁷ Rëk mu nabë mehöti napisek, og napisek in Mehöböp timu. ¹⁸ In mehöti sën yö neko arë rak lo, og Anutu su rëk ngogekin yi gagek rë. Gak mëm nabë Mehöböp geko mehö sënë arë jak, og mëm rëk yi mehö-los-bengö yönon.

11

Paulus Nër Alam Sinarë Gagek-kuungsën-yi Hir Huk Rangah

¹ Sa bë kevu gagek-kwamasën-yi ti meham natevin rë! Om ham naköök geham natevin! ² Sa gagek sënë nebë: Anutu ahë neving ham pangsen meneggooïn ham rak netu yi ngaa, lom sa ahëg neving ham pangsen rot nebë sënë ving. Yönon,

sehoo in ham raḡ ggovek ya in bē ham jaḡ vu maluh timu. Sa bē gevonḡ ham vu Kerisi nabē sēn avēh avō yō nedo niröp anon merak vu maluh lo. ³ Rēḡ mu sa nahöneng in bē ngaa ti rēḡ kepē ham nabē sēn nyēl tetuhin Eva wirek bekepē yi lo. In maḡ ham rēḡ kwamin bo ngaa nipaya geham rēḡ gwevu Kerisi na geham su ayomin na timu vu yi rē. ⁴ Sa nahöneng nebē saga in sa kwag nevo bē mehō nidahis ti bē nök berup vu ham benanēr kerisi ngwē yööhu sēn he su anēr vu ham rē lo vu ham, ma nabē geḡo memō ngwē sēn su Anon Vabuung sogek rē lo, ma bengō ngwē yööhu sēn ham su vong ving wirek rē lo, og maḡ ham rēḡ gweḡo mehō saga jaḡ pevis. ⁵ Rēḡ seraḡ ni bē alam sēn ham nēr bē sinarē sogek lo, og sir saga su dekesuu sa rē. ⁶ Yönon, maḡ sa nanēr gagek mekwag neketul loḡ in. Rēḡ mu ham raḡ ni bē sa kwag neggēp, in he netateḡin gagek anon pin vu ham wirek beham nengō.

⁷ Ham raḡ ni bē sa nanēr Anutu yi Bengō Nivesa vu ham wirek, og sa su nehaḡo monē raḡ saga rē. Ma sēn sa nedahun sa in bē gaḡo ham jaḡ agi, og maḡ sa nehevonḡ paya ma nivesa? ⁸ Sa haḡo monē vu Kerisi-yi-alam vahi in bē doḡ vu sa gesa gevonḡ huk in ham, lob sēnē vong bē sēn sa nahodeḡ hir monē. ⁹ Wirek sa nado ving ham lob sa naraḡ vu in ngaa, rēḡ sa su neḡetaḡ ngaa menavo maggin vu ham ti rē. Gaḡ arig lo vu Masedonia medeverup Korint lom mēm deloḡ vu sa in ngaa lu ngaa sēn sa naraḡ vu in lo. Yönon, sa neheḡin sa nivesa gesa su neḡetaḡ in ngaa ti menavo maggin vu ham rē. Gesēḡ geḡin sa nivesa noh vu buk nabē saga. ¹⁰ Kerisi yi gagek anon neggēp loḡ sayoḡ, om senēr beyönon rot bē sa su navo maggin vu ham rē, om mehōti su yoh vu bē rēḡ mehoo sa rē. ¹¹ Maḡ sa su nehaḡo monē lu ngaa vu ham rē in degwa va? Maḡ sa su ahēḡ neving ham rē? Ma! Anutu raḡ ni bē sa hēḡ neving ham yönon! ¹² Rēḡ sengo rēḡ medo gevonḡ noh vu sa gagek sagi, in alam la denesero aggata in bē yō degeḡo arēḡ jaḡ balam degelē sir nabē he los sir neggēp ti. Rēḡ ma gesa nehevonḡ in bē segērin aggata in sir. ¹³ In alam sēnē sir sinarē kuungsēn. Denepekwē arēḡ medenetetuhin ham bē Kerisi yi sinarē sir, rēḡ ma gesu denevonḡ yi huk niröp rē. ¹⁴ Om ham su gwelēḡ in ngaa sēnē, in hil naraḡ ni bē Satan yō nepekwē yi benavi nivesa neraḡ neyoh vu angēr rangah-yi. ¹⁵ Nebē saga, om nabē yi hur depekwē sir nabē saga geving balam degelē sir nabē sir alam nijvesa, og hil su avid natōḡ in sir. Rēḡ mu alam sēnē rēḡ denatōḡ jaḡ nipaya nyēvewen doḡ nah hir huk sēnē vu tamusēn.

Paulus Neḡo Maggin Ngahiseḡe Raḡ Huk Sinarē

¹⁶ Senēr nebē sēnē ggovek, rēḡ sa bē nanēr gökin nah nabē: Mehōti su gekuung nabē sa mehō kwag masēn. Gaḡ nabē ham

kwamin nevo nebë sënë, og ggovek. Ham ngo kwamin bo nabë saga, om ham naköök gemëm sa napisek in sa teka rë. ¹⁷ Mehöböp su vo gagek sënë vu sa rë, gak sa bë ngo nanër nabë sën alam ngök ngök denenër lo, in serak ni bë ngaa anon nenggëp vu sa, om sək napisek in. ¹⁸ Sa halë bë alam ngahisekë denepisek in ngaa sën denevong ggëp dob lo, om maam sa bë napisek in sa ngaa vahi geving. ¹⁹ E kë mëm, ham alam los kwamin nivesa, om sën alam ngök ngök og ham nelë sir mu gedenenër gagek jeggin jeggin vu ham! ²⁰ Yönon! Nabë mehöti gedu gagek in ham nabë ham natu yi qarabus megwevong yi huk, ma nabë ga ham ngaa pin, ma gevong sebul in ham, ma geço yi jak vu ham, ma ketul ham malamin, og ham su neveya in yi rë. ²¹ Rëk he, og he su nehevong nimin wëek bevasap ham nebë alam saga rë, om sën mëm mak sək nig namum, in ham nër sa bë sa mehö nig wëek masën.

Rëk mu nabë mehöti niwëek menapisek in yi ngaa ti-om sa hevongin nanër gagek-kwamasën-yi-og sa nig wëek mesa napisek in sa ngaa geving. ²² Sir alam Hibru? Og yik sa ving! Sir alam Israel-a? Og yik sa ving! Sir Abraham yi mewis-a? Og yik sa ving! ²³ Log Kerisi yi hur sir-a?—Sa nahën nesepa loğ gagek-kwamasën-yi lo!—Og sa kesuu sir loğ Kerisi yi huk. Sa nehevong huk böp niwëek ata kesuu sir. Seya qarabus beron ngahisekë rot rak yi huk kesuu sir, gedeneveek sa beron ngahisekë rot kesuu sir bedus nerak in bë sa nadiik. ²⁴ Alam Yuda deveek sa ving buk nemadvahi, lob deveek sa beron 39* yoh vu pin. ²⁵ Log buk ti lob alam Rom deveek sa rak beggi, loğ sirek deveek buk ngwë yah, loğ sirek denevong buk ti yah ving benetu beron löö. Log buk ngwë lob alam detengwa sa rak gelöng beron ti. Log sa nehako loğ nyëg rot rak yag, lob yag löö devong paya in sa beron löö bedeluk ya loo gebinë. Beron ti saga og sehëp nahök loo yoh vu buk ti gerangah ngwë bedus rak bë sa nadiik na rëk ma. ²⁶ Sa naya aggata ading rak buk, lob bël nevaar benevongin bë geço sa na beron ngahi, rëk ma. Log buk vahi og alam-begö-hodek bë dengis sa. Log buk vahi og sengo salam Yuda bë dengis sa mesa nadiik, log buk vahi og alam-yu-ngwë bë dengis sa. Gebuk vahi og alam bë dengis sa gëp beggang telig atov mesa nadiik, log buk vahi bë dengis sa gëp vos ayo. Log buk vahi og loo bë jehö sa, gebuk vahi og alam sën denetetuhin bë Kerisi-yi-alam sir lo bë dengis sa mesa nadiik. ²⁷ Sa nehevong huk böp rot mesekëg nemaya. Sehëp natum yoh vu buk ngahisekë. Sa nadiikahëg

* **11:24:** Moses yi horek nër bë debeek mehöti og debeek mena berup dah dok mehödahis luu, in nabë dekesuu og mak rëk degelë mehönon nabë ngaa meris bedevong rii jak menadiik. Nebë saga om alam Yuda bë debeek mehöti og deneveek beron 39 mu.

in nos gayog neveu in bël kul. Meyip nevong sa beron ngahi, gayöng nesis sa in tob nema in sa.

²⁸ Lob yik su sagi mu rë, gak maggin ngahisekë nedeginengin sa yoh vu buk, log sa nado mekwag kwag rak buk pin ving besa nesero aggata in bë mëm sa gegin Kerisi-yi-alam nivesa. ²⁹ Bë mehöti ayo neggöneng in ngaa, og sayog neggöneng in ngaa saga ving bë sa su rëk gevong rë in rëk kepë yi. Log bë ngaa nipaya nekepë mehöti, og sahëg sengen in ngaa nebë saga. ³⁰ Nabë sa napisek, og sëk napisek in sën sa nig wëek ma lo.

³¹ Lob Mehöböp Yesu Ama Anutu sën arë böpata neggëp degwata lo rak ni bë sa su netetuhin rë. ³² Sa nado nyëg böp Damaskus wirek, lob kiap sën mehö-los-bengö Aretas tung in gegin nyëg sagu lo, nër bahëvavu la medo denegin aggata avi pin in bë denaduu sa medegetung sa na qarabus. ³³ Rëk hil arid lo detung sa loḡ ya ḡadaḡaad medejom sa ggök ya ḡatum yu meseya dobnë, bemëm sa vey a in yi meseyam.

12

Anutu Tato Ngaa Ngahisekë Loḡ Pesepsën Vu Paulus

¹ Aggata ngwë su neggëp rë! Yönon, ngaa sënë su yoh vu bë doḡ vu hil rë, rëk maam sengo napisek benanër pesepsën los gagek vunsën sën Mehöböp tato vu sa lo rangah rë. ² Serak Kerisi yi mehöti* ni, gAnutu ḡo yi rak ya yagek yi teb ti sën netu löö lo. Yö wirek rot beta nemadluho bevidek lubeluu ggovek ya-mak mehö sënë ya yönon ma ggëp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu yö rak ni.

³⁻⁴ Log serak ni bë Anutu ḡo mehö sënë ya Paradis ving-mak ya yönon, ma ggëp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu mu yö nerak ni. Log nengo gagek vabuung sën su yoh vu bë mehöti nanër rangah rë lo vu sagu. ⁵ Bë mehöti nabë sënë, og seyoh vu bë napisek in, rëk sa, og sa su rëk napisek in rë. Bë sa napisek in sa, og yik sëk nanër nabë sa su nig wëek rë beyik ggovek saga. ⁶ Nabë sengo napisek in sa, og sa su rëk nig namum rë, in sëk nanër los anon. Rëk sa su ngo rëk napisek in sa rë, in sa nig lël bë mehöti su kwa bo sa gagek saga megelë nabë sa mehö nig vesa. Gak sa hevongin bë ham gwelë ngaa sën sa nehevong los ham gwengö gagek sën sa nanër lo mu, beham jak sa nig niröp jak saga.

Ngaa Nebë Rureḡ Duu Paulus Navi

⁷ Gagek sën Anutu tato vu sa agi, og ngaa böpata rot, lob Anutu nilël bë sa su gaḡo sa jak pangsën, om sën vong ngaa ti nebë rureḡ yam bemedo neduu sa navig. Sënë vong bë Satan

* 12:2: Paulus yö nenër yi rëk nelah yi vun menenër bë mehöti.

yi angër ti verup sis sa in bë dahun sa gesa su gaço sa jak pangсэн.

⁸ Lob sa ketag vu Mehöböp niwëek rot beron löö bë geço ngaa sënë vër in sa. ⁹ Rëk ma genër yom vu sa bë, “Sa semusën neyök vu hong rot om ggovek, in nim wëek ma, om sën sa nig wëek yoh vu bë gevong huk begëp rangah in mëm alam degelë medejak ni.” Mehöböp nër nebë sënë, om sën sëk napisek in sën sa nig wëek ma agi. Lob sa kwag vesa rot in serak ni bë Kerisi niwëek nedo loğ sa. ¹⁰ Nebë sënë, om nabë sa gevong paya, ma alam denanër gagek nipaya jak sa, ma ngaa maggin aggagga natök vu sa, ma alam degevong paya vu sa in Kerisi yi hur sa, og sa kwag vesa rot. In nelok buk sën sa nig wëek nema lo, og Anutu negadu sa bemëm sa nig wëek nerağ yönon.

Paulus Negadu Alam Korint In Bë Degevong Geving Niwëek

¹¹ Gagek sën senër agi og yik gagek-kwamasën-yi, rëk mu degwa neggëp vu ham in ham su ko sa rak rë gema. Yönon, sa mehö meris, rëk ham alam sinarë sogek sënë su dekesuu sa rë. ¹² In sejom sa ahon gesa nehevong huk böp ngahisekë ggëp ham nyëg besa tato sinarë hir gebum pin vu ham: Sa hevong ngaa böp böp los huk aggagga gengaa nidug. ¹³ Kerisi-yi-alam ham yönon, rëk nebë va sën ham kwamin nevo bë Kerisi-yi-alam vahi denevong ngaa nivesa medekesuu ham-ë? Mağ yik dekesuu ham loğ ngaa timu sënë, sën sa su nehaço ham ngaa menavo maggin vu ham rë agi. Om nabë ham kwamin nevo bë sa hevong paya vu ham nebë saga, og ham dahun sa ngaa nipaya sënë na!

¹⁴ Log gwëbeng sa semu sa netu beron löö in bë senök vu ham, rëk sa su rëk gaço ham ngaa mebo maggin vu ham rë. Gağ sa bë gaço ham nom mu. Sa su malag anonin ham kupek lu ngaa rë. In ham rak ni bë hurmahen hej huk sën dengupin ngaa in doğ vu amaj los ataj lo ma. Gağ amaj lu ataj mu mëm sën hir huk neggëp medenesupin ngaa in bë doğ vu naluj lo. ¹⁵ Log nabë sa basap sa ngaa pin los sa geving in doğ vu ham anomin, og sa basap los kwag vesa beyik ggovek. Yönon, nabë ham su rëk ahëmin geving sa rë, og yik ggovek gesahëğ geving ham pangсэн.

¹⁶ Rëk mağ ham la rëk denanër nabë, “Yönon, su neço hil ngaa benevo maggin vu hil rangah atov wirek rë, rëk mu yi mehö tetuhinsën, om netetuhin hil in bë geço hil nah vu yi.” ¹⁷ Om alam sën sa hevong sir medeyök vu ham lo, mağ sa tetuhin geti ko ham ngaa yom vu sa? Ma! ¹⁸ Yönon, sa gejiin Titus beyök vu ham wirek, log sağ hevong hil arid sënë yök ving yi. Lom mağ Titus kuung in ham geço ham ngaa ti? Mağ Anon Vabuung timu su neli aluu rë? Ma mağ alu su nesepa loğ aggata timu rë?

¹⁹ Sa kwag nevo bë maḵ ham tevin gagek pin, lom ham kwamin nevo bë he neḵevu in bë semu he gagek jaḵ ham malamin. Rëḵ su nebë saga rë, gaḵ he tu Kerisi yi hur om he nanër gagek sënë beneggëp Anutu mala. Arig lo, sahëg neving ham, om sën he neḵevu gagek pin sënë in bë gadu ham beham gwevong geving niwëëk. ²⁰ In sa nahöneng bë sëḵ nök berup vu ham, lob sëḵ natök vu ham geham su medo nabë sën sa kwag nevo bë ham medo nabë lo rë. Log ham rëḵ gwelë sa gesa medo nabë sën ham su ahëmin ving bë sa medo rë lo. Lom rëḵ ngaa aggagga nabë sënë rëḵ natök vu hil nabë: Hil rëḵ nanër hil, hil ayod ngis yi vu hil, hil ahëd sengën, hil basuh hil in gagek, hil nanër gagek nah nenga jaḵ hil, gehil tanë gagek nipaya jaḵ hil. Gemak he ngo rëḵ gaḵo he jaḵ geham ngo rëḵ gwëḵo ham jaḵ, lob begö berup begevong paya vu hil huk.

²¹ Log sa nahöneng ving bë sëḵ nök vu ham, lob sa Anutu gevong besa niḡ namum in sën nabë ham ngaa nipaya nahën negëp vu ham lo. Lob sëḵ ayog maggin rot in ham alam vahi ngahiseḵë sën denevong ngaa nipaya wirek lob maḵ su deneggërin sir bedeneruu demij vu rë lo. Sir sën kwaj verök medenevong ngaa nipaya, gedenevong baggëb, gedenevong ngaa sën su yoh vu bë degevong rë lo.

13

Alam Korint Degegin Sir Nivesa Medegevong Geving

¹ Gwëbeng sa bë nök vu ham beron natu löö. Lob nabë mehö luu ma löö denanër gagek timu, og saga tato bë yönon, om hil rëḵ sesor. ² Sa nado ving ham loḵ sën seyök beron netu luu lo, lom senër ngaa sën sa bë gevong lo vu alam sën denevong ngaa nipaya wirek lo, geham vahi ving. Log gwëbeng sa nado ading gesa bë nanër nök vu ham gökin nabë: Nabë senök vu ham gökin, og sa su rëḵ galë alam sën denevong ngaa nipaya lo mu rë. ³ Gaḵ ham vongin bë jaḵ ni nabë Kerisi nevong gagek verup saviḡ, om sëḵ gevong nyëvewen niröp vu sir. In ham raḵ ni ggovek ya bë Kerisi og su mehö seḵë masën meneggöneng in ham rë. Gaḵ tato yi niwëëk vu ham vorot. ⁴ Yönon, wirek og su tato yi niwëëk rangah rë, lom desis yi raḵ kelepeḵo*, rëḵ gwëbeng nedo mala-tumsën raḵ Anutu niwëëk. Lob he nesepa loḵ vaha, lom he nimin wëëk masën nebë saga ving. Rëḵ mu he rëḵ medo malamin-tumsën geving yi jaḵ Anutu niwëëk, lob he rëḵ tato yi niwëëk sënë vu ham. ⁵ Ham ngo seggi ayomin noh vu buk mejaḵ ni nivesa nabë maḵ ham ayomin neya timu vu yi yönon ma ma! Ham ngo gwelë ham mejaḵ ni rë! Maḵ ham raḵ ni bë Yesu Kerisi nedo loḵ ham ayomin-a? Nabë ham dugin og su yi alam ham rë.

⁶ Log sa kwag nevo bë: Nabë ham seggi he, og ham rëk jak ni nabë he tu Kerisi-yi-alam yönon. ⁷ He najom rak vu Anutu bë dok vu ham in ham su gwevong ngaa nipaya. He su anër nebë sënë in bë he bengömin natök nam rangah nabë he nehevong huk nivesa rë. Gağ nabë alam denanër he nabë he su nehevong huk nivesa rë gağ mëm ham mu nevong ngaa niröp, og yik ggovek. He rëk kwamin vesa in ngaa nabë saga. ⁸ In he su ayoh vu bë rëk gevong ngaa ti medahun gagek anon rë, gağ he yoh vu bë nanër na rangah metatekin mu. ⁹ Om nabë he nimin wëek nama geham nimin wëek gëp, og he rëk kwamin vesa, in he neketag vu Anutu yoh vu buk bë gevong beham natu alam yohvu. ¹⁰ Mehöböp vo niwëek vu sa in bë sa gadu ham geham ayomin na timu vu yi yönon. Gağ su vo vu sa in bë sa kevoh ham jak rë, om sën gwëbeng sa nado nyëg ading gesa kevu gagek sënë yök vu ham in bë nabë senök berup medo geving ham, og sa su nanër gagek ahë sekë jak ham.

Gagek Hus

¹¹ Om arig lo, sa bë semu gagek hus nabë ham kwamin vesa. Ham malamin sepa nabë ham natu alam yohvu. Ham gwebë nengamin vu sa gagek sagi! Ham gwevong ngaa gëp ti bemedo los ahëmin geving ham. GAnutu sën ahë neving hil genevong behil nado revuh lo rëk medo geving ham.

¹² Lob ham najom* ham nemamin los ayomin timu. ¹³ Yesu yi alam pin sënë denenër bë kwaj nevo ham. ¹⁴ Mehöböp Yesu Kerisi semu ham, gAnutu ahë geving ham, geham los Anon Vabuung gwa jak ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su haço niwëek vu mehönon rë, log mehönon ti su ggooin sa raḵ in huk sagi rë. Gaḵ Yesu Kerisi ggooin sa raḵ, luho hil Amad Anutu sën ḵo yi vër in alam-diiksën lo. ² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he ḵevu ḵapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböḵ Yesu Kerisi degevonḡ semusën vu ham bedegevonḡ beham ayomin gëḵ revuh. ⁴ Geyiḵ Yesu sagi sën loḵ yah hil bed mediik in hil nḡaa nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lo. Vong nebë sënë in bë geḵo hil vër in nḡaa nipaya sën nepelëḵin hil vu dob agi, ⁵ om hil gaḵo arë jaḵ na vavunë kesuu nḡaa pin degwata los degwata. Yönon.

Yiḵ Bengö Nivesa Timu Neggëḵ

⁶ Sa ḵenug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehö sën ggooin ham raḵ bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wërin ham yah menesepa loḵ gageḵ agga ngwë. ⁷ Rëḵ mu gageḵ agga ngwë su neggëḵ rë, gaḵ yiḵ alam vahi denevonḡin bë dekepë ham, gedenevonḡin bë depekwë Kerisi yi Bengö Nivesa sënë benatu agga ngwë jaḵ. ⁸ Om nabë he ma angër ti vu yaḡeḵ pekwë Bengö Nivesa sën he nër rangah vu ham wirek lo benatu bengö agga ngwë jaḵ, og Anutu rëḵ kevoh yi bemala nama. ⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehöti pekwë Bengö Nivesa sën ham nḡo lo benatu Bengö agga ngwë jaḵ, og Anutu rëḵ kevoh mehö sagi bemala nama. ¹⁰ Nebë saga, om maḵ ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehönon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevonḡin bë mehönon degeḵo sa jaḵ-a? Bë nabë saga og maḵ sa su rëḵ natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaḵ sëḵ ḡevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëḵ arig lo, sa nanër vu ham yönon nabë Bengö Nivesa sën senër rangah lo su mehönon hir gageḵ rë. ¹² Log mehö la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa loḵ rë, gaḵ Yesu Kerisi yö tateḵin vu sa beseraḵ ni. ¹³ Maḵ ham nḡo sa bengög ḡgoveḵ ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa loḵ hir Horeḵ niwëek rot-a? Lob sa nedeginengin nḡaa maggin raḵ Kerisi-yi-alam rot gesa su kwagḡ paya in sir rë, gaḵ sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log mak ham ngo bë sa nig wëek rot bekesuu alam Yuda sën he rig loḵ ti lo pin, in sa nesepa loḵ alam ggev wirek hen hir gagek pin. ¹⁵ Rëḵ mu sa nahën nare loḵ atag ayo log Anutu ggooïn sa raḵ bevong yi semusën vu sa in bë rëḵ geḵo sa nah vu yi. ¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehö ngwë in bë gaḵo kwa vu yi rë. ¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muginsën lo detahu sa rë. Gaḵ sa ḵedi raḵ pevis beseya distrik Arabia loḵ tum sa sesor meyom verup Damaskus. ¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, loḵ mëm seya verup Yerusalem in bë galë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi. ¹⁹ Rëḵ sa su halë sinarë vahi ving rë, gaḵ yik sa halë Mehöböp ari Yakobus mu. ²⁰ Lom gagek sën sa ḵevu-ë, og yönon meneggëp Anutu mala, sa su nehekuung raḵ rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggovek, loḵ mëm seya distrik Suria los Kilisia, ²² galam sën denesepa loḵ Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu deneraḵ sa nig rë. ²³ Gaḵ yik dengo mu bë mehö sën nevongin bë kevoh sir wirek lo, mëm gwëbeng nenër rangah bë alam ayoj na timu vu Yesu. ²⁴ Denengo nebë saga lob mëm denëḵo Anutu arë raḵ in sa.

2

Sinarë Vahi Pin Deyogekin Bengö Nivesa Sën Paulus Nenër Rangah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubeluu ggovek ya, loḵ mëm alöö Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggökin. ² Seyah verup in Anutu tato gagek ti vu sa bë sa gevong nabë saga. Lob mëm he los alam ggev lo ngo nado, lob senër Bengö Nivesa sën senër rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebë sënë in sa nehevongin bë deḵaḵ ngaa sën sa nehevong lo los ngaa sën sëḵ gevong lo ni bedengöekin.

³ Lom deyoḵekin bemëm Titus sën alu nesepa he lo, og yi Grik ti rëḵ su denër bë gerah* navi rë gema! ⁴ Yönon, hil arid lo vahi denenër bë gerah rëḵ ma. Rëḵ mu su hil arid sën Kerisi-yi-alam sir yönon lo rë, gaḵ denekuungin he bë hil arid sir gedenedyam vunsën loḵ he supinsën. Denevongin bë deḵaḵ ni nabë Kerisi ḵo hil vër in Horek sën deḵinengin hil wirek lo, og mëm denaduu hil bedegevong hil behil agevek Horek babu gökin medeginengin hil nah. ⁵ Loḵ sa nig lëlin bë su dedahun gagek anon sën neggëp loḵ Bengö Nivesa lo in ham, om sën sir alam los arëj rëḵ ma gesa su nahöneng in malaj rë. Gaḵ sa nig wëek rot bë he su gebë nengamin vu hir gagek.

⁶ Lob alam sën arëj neggëp nebë sir ggev lo, rëḵ sa su nahöneng in sir in sir alam ggev rë. Gaḵ Anutu nelë hil pin

neggëp ti og su denenër gägek ti ya ving Bengö Nivesa sën sa nanër rangah lo rë. ⁷ Gaḵ yik denenër bë, “Yönon, Anutu ggooïn hong rak in bë genanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën su denerah* navij rë lo. Nebë sën ggooïn Pita rak in bë nanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën denerah* navij lo.” ⁸ In Anutu nevong Pita netu alam sën denerah* navij lo hir sinarë, log nevong niwëëk vu sa ving in bë sa gevong huk nabë saga vu alam-yu-ngwë. ⁹ Lom mëm Yakobus lööho Pita lu Jon sën detu Yesu yi dub vabuung yi mudeng lo, derak ni bë Anutu nelë sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bë tato nabë he pin nalok vu he menehevong huk timu bemëm alu rëḵ ana vu alam-yu-ngwë. Gesir mëm dena vu alam sën denerah* navij lo. ¹⁰ Lob yik lööho denër gägek timu vu aluu bë he rëḵ kwamin bo alam sën deraḵ vu in ngaa lo badok vu sir, lob sa kwag nevo gägek saga bë nivesa in sengo kwag vo mugin.

Paulus Nër Pita Yi Ngaa Nipaya Rangah

¹¹ Saga ggovek, lok tum nahub gePita verup vu he ggëp Antiok lob sa hevong gägek rak yi rak mala, in vong paya nebë sënë. ¹² Negga nos ving alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo. Lok tum Yakobus yi mehö la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggökin rë in neggöneng in alam sën denenër niwëëk bë hil pin gerah* navid lo. ¹³ Lob alam Yuda vahi desepa lok vaha medenevong nebë saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwë.

¹⁴ Sa halë sënë bë su denesepa lok Bengö Nivesa niröp rë, lob senër vu Pita galam pin vare denengo. Senër bë, “Hong alam Yuda ti rëḵ mu su genesepa lok alam Yuda vahaj rë, gaḵ genesepa lok alam-yu-ngwë vahaj. Rëḵ genevong maggin vu alam-yu-ngwë bë desepa dok alam Yuda vahaj in va?”

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Yesu Lo Tu Mehö Yohvu

¹⁵ He atamin Yuda bedeko he Yuda, gaḵ he su alam-yu-ngwë benimin paya rë. ¹⁶ Rëḵ mu hil arak ni bë nabë mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og sënë su yoh vu bë gevong benatu mehö yohvu rë, gaḵ nabë ayo na timu vu Yesu Kerisi og mëm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebë ham, gaggata ngwë su neggëp rë, om sën he nanër bë hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in bë hil natu mehönon yohvu. Gaḵ nabë hil sepa dok Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu bë rëḵ natu mehönon yohvu rë. Yönon, nabë mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu bë dok vu yi begevong yi natu mehö yohvu rë. ¹⁷ Om gägek sën senër bë he Yuda su sepa dok Horek, gaḵ he sepa dok Kerisi nabë ham in he natu alam

yohvu lo, og saga tato bē he alam nimir paya nebē ham alam-yu-ngwē. Nebē saga, om maḡ saga nēr bē Kerisi vongin bē hil sepa dok ngāa nipaya? Ma rot! ¹⁸ Om nabē segērin sa nah vu Horek sēn sa hevuū ya lo, og maḡ seyoh paya geseyom. ¹⁹ In Horek nēr sa bē sēḡ nadiik bemalaḡ nama, om sēn gwēbeng sa su rēḡ gebē nengaḡ vu Horek gökin rē. Gaḡ sēḡ malaḡ sepa Anutu mu mesa ḡevong noh vu kwa. In yiḡ sēnē vong bē sediik raḡ ḡelepeḡ* ving Kerisi, ²⁰ rēḡ ma gesa nahēn nado vesag. Rēḡ mu yiḡ su nebē sēn sengo nado vesag rē. Gaḡ yiḡ Kerisi sēnē nedo vesa loḡ sayoḡ lob gwēbeng sa nado vesag, in sayoḡ neya timu vu Anutu Nalu sēn kwa pesivin sa bediik loḡ yah sa böḡ lo. ²¹ Sa su rēḡ juuk Anutu yi semusēn sēnē rē, gaḡ nabē Moses-yi-horek yoh vu bē ḡevong behil natu mehōnon yohvu, og Kerisi vasap yi bediik meris.

3

Paulus Tateḡin Horek Los Sēn Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he nēr Yesu Kerisi tato vu ham ḡeham raḡ ni bē diik raḡ ḡelepeḡ* in ham ḡgovek ya. Rēḡ mehōti maḡ tong ham kwamin ma va om sēn ham su nesepa loḡ ḡagek anon rē-ē? ² Sa bē dok tepēḡ in ḡagek ti vu ham rē. Maḡ ham nesepa loḡ Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengō Nivesa beham vong ving rēḡ mēm-a? ³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neḡo ham yom, loḡ ham newērin ham yah vu ngāa sēn ham nevong wirek lo! ⁴ Anutu vo semusēn ngahiseḡē vu ham rēḡ ham kwamin nevo bē ngāa meris-a? Bē ham kwamin bo nabē saga og ham nevasap yi ngāa betu ngāa meris yōnon! ⁵ Ma maḡ Anutu vong Anon Vabuung yōḡ vu ham benevong ngāa böḡ loḡ ham in ham nesepa loḡ Moses-yi-horek-a? Ma nevong vu ham in ham nevong ving ḡagek sēn he nēr rangah vu ham wirek lo? Gaḡ ham nevong ving raḡ he ḡagek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham rē! Dekevu meneggēḡ loḡ Anutu-yi-ḡapiya bē, “Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu raḡ ni benēr yi bē mehō yohvu.” ⁷ Om ham jaḡ ni nabē alam sēn ayoḡ neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yōnon. ⁸ Anutu raḡ ni wirek beneggēḡ loḡ yi ḡapiya bē, alam-yu-ngwē rēḡ ayoḡ nā timu vu yi lob mēm ḡeḡo sir nah vu yi. Bengō Nivesa sēnē neggēḡ loḡ yi ḡapiya vorot, loḡ ḡagek sēn Anutu nēr vu Abraham wirek lo nebē, “Sēḡ ḡevong semusēn vu alam-yu-ngwē pin degwa jaḡ hong!” ⁹ Nebē saga om sēn alam sēn ayoḡ neya timu vu yi lo denēḡo semusēn sēn Abraham ḡo wirek in ayo ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rēḡ mu alam sēn kwaj nevo bē desepa dok Horek in demedo malaj-tumsēn lo, og rēḡ malaj nama, in ḡagek neggēḡ

loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Mehōti sēn nesepa loḵ Horek sēn neggēp loḵ ḵapiya-horek-yi rēḵ su niwēēk menevong yoh vu gāgēk pin los dahis rē lo, og rēḵ mala nama.” ¹¹ Lob mehōti su yoh vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis megevong yi natu mehō yohvu gēp Anutu mala rē. Gaḵ gāgēk neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Alam yohvu ayoj neya timu vu Anutu lom mēm sēn denedo malaj-tumsēn degwata.” ¹² Rēḵ Horek su nēr gāgēk raḵ alam sēn ayoj neya timu vu Anutu lo rē, gaḵ nēr bē, “Mehōti sēn nesepa loḵ Horek pin los dahis lo rēḵ medo mala-tumsēn degwata.” ¹³ Rēḵ hil su ayoh vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis rē, om Horek nēr bē hil rēḵ malad nama na verōḵ yi. Rēḵ mu rēḵ nama, in Kerisi du hil gāgēk-nyēvewen-yi saga raḵ yah yi. Nebē saga, in dekevu wirek meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebē, “Anutu nelē mehōnon sēn derekō raḵ ḵele lo paya.” ¹⁴ Lom Anutu nevong nebē saga in bē Kerisi gevong begāgēk semusēn sēn nenēr vu Abraham wirek lo anon jaḵ. Gāgēk semusēn sēnē nebē rēḵ geḵo alam-yu-ngwē nah vu yi geving. Genevong in bē Anon Vabuung nam medo geving hil jaḵ sēn hil ayod neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bē Dahun Yi Gāgēk Semusēn Sēn Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Rē

¹⁵ Arig lo, sa bē nanēr gāgēk ti metahu jaḵ ngaa sēn hil mehōnon nehevong vu dob lo rē. Bē mehōti najoo gāgēk venuh nabē nadiiḵ loḵ mēm debo yi ḵupeḵ gelek nalu lo losho yi alam, lob kevu megēp balam degelē, og mehō ngwē su yoh vu bē jesōo gāgēk vewen na, ma kevu yi gāgēk dus ngwē megelu doḵ na geving rē. ¹⁶ Lob gāgēk sēn Anutu nēr wirek lo, og nēr raḵ Abraham bē, “luho yi mewis”. Su dekevu bē “losho yi mewis” rē. Bē nabē saga og denanēr jaḵ alam ngahi, gaḵ yīḵ dekevu raḵ mehō timu bē, “luho yi mewis”, lob sēnē valeḵ Kerisi. ¹⁷ Om gāgēk sēn sa bē nanēr lo nebē: Anutu joo gāgēk ving Abraham ggovek ya nebē saga beneggēp, loḵ mēm ngebek 430 maya lob mēm Anutu vong Horek vu Moses. Rēḵ Horek sēnē yō nahēn neverup tamusēn rot, om su yoh vu bē kevoḵ gāgēk muḡinsēn sēn Anutu joo vorot lo na benatu gāgēk meris rē. ¹⁸ Gaḵ nabē hil nanēr nabē alam sēn su denesepa loḵ Horek rē lo su deyoh vu bē degeḵo Anutu yi gāgēk semusēn sēnē rē, og hil kevoḵ gāgēk semusēn sēn Anutu joo ving Abraham muḡinsēn lo ya betu gāgēk meris. ¹⁹ Nebē saga, om maḵ nevong Horek yam ving in va? Nevong yam in bē nanēr ngaa nipaya tato vu hil bena berup doḵ buk sēn Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sēn Anutu nenēr gāgēk semusēn raḵ yi lo. Lob angēr denenēr Horek saga vu Moses in bē geḵo nam vu hil ḵenud lo. ²⁰ Rēḵ mu wirek og

Anutu nevonḡ gägek semusën saga niröp vu Abraham, gangër los mehönnon su deloḡ vu yi medenër rë.

Horek Yi Huk Bë Geḡo Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek maḡ neggërin Anutu yi gägek semusën benetu nḡaa meris-a? Gaḡ ma! Bë Horek ti neggëp beyoh vu bë gevong behil medo malad-tumsën og nivesa. Yiḡ rëḡ gevong behil natu mehönnon yohvu. ²² Rëḡ ma, geti su nebë saga rë. Anutu-yi-ḡapiya tateḡin bë hil pin nehevong nḡaa nipaya meneggëp vu hil, om aggata timu neggëp. Bë hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḡ gevong yi gägek semusën saga vu hil banon jaḡ. ²³ Wirek sën gägek vongvingsën-yi yö nahën lo, og Horek tu ala bedeginengin hil. Rot beya verup loḡ buk sën Kerisi tateḡin aggata vongvingsën-yi rangah vu hil lo. ²⁴ Horek tu ala menegin hil in bë geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mëm Anutu nanër hil nabë hil alam yohvu. ²⁵ Loḡ mëm gwëbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mëm Horek su nedeginengin hil ggökin yah rë.

Sën Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vong Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yönon, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi. ²⁷ Log ham pin sën neripek bël raḡ Kerisi arë lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevonḡ nḡaa neggëp ti. ²⁸ Beham su rëḡ basuh ham gökin nah nabë ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwë rë. Geham su rëḡ basuh ham nah nabë ham vahi og hur meris geham vahi og ala rë. Geham su rëḡ basuh ham menanër ham nabë, “Heḡ maluh gehameḡ avëh!” rë. Gaḡ ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti. ²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mëm ham tu Abraham yi mewis ving nebë saga, om ham rëḡ natöḡ vu semusën pin sën Anutu baḡo raḡ Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rëḡ Gevong Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bë mehöti nanër borot nabë nalu rëḡ doḡ nah ben megeḡo yi nḡaa pin natu yi nḡaa, rëḡ mu nalu yö nahën mahen, og yiḡ su anon raḡ beḡo pevis rë. Gaḡ yö nahën nedo nebë hur ti. ² Log ama lo mewa lo getatovaha bedenegin yi rot beya neverup loḡ buk sën ama ggoin raḡ lo. ³ Log hil nebë saga. Hil nahën nado nebë hurmahen gehil su arig rë, lob ngaahur sën denegin dob agi denedeginengin hil. ⁴ Rëḡ mu buk sën Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavëh ti ḡo yi. Lob dahun yi gesepa loḡ Horek, ⁵ in bë doḡ vu hil mehönnon sën Horek deginenengin hil lo begeḡo hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sën nevonḡ Nalu yi Anon Vabuung yam menedo loḡ hil ayod, benevonḡ behil netahi bē, “Aba! nebē Amag!” ⁷ Om su hong hur meris megenevonḡ huk vu ala ngwē rē, gaḡ getu Anutu nalu. Getu Anutu nalu om nēr bē yi nḡaa pin tu hong nḡaa.

Paulus Kwa Ya Ngahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham dugin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsën hir hur bedenegin ham, rēḡ mu anutu-kuungsën saga su sir anutu soḡek rē.

⁹ Loḡ mēm gwēbeng sënē ham neraḡ Anutu ni ggovek ya-E mu maḡ sa nanēr nabē Anutu neraḡ ham nimin-loḡ ham bē gwēr in ham nah vu nḡaahur meris nebē saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bē degevonḡ nḡaa nivesa ti vu ham rē, gesu deyoh vu bē dedoḡ vu ham rē. ¹⁰ Ham nahën nesepa loḡ meneḡo hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis raḡ. ¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevonḡ huk rot in ham rēḡ ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doḡ sa vahaḡ nabē sën sa nesepa loḡ ham vahamin wirek lo. Sa nig raḡ wirek rēḡ ham su nevonḡ paya vu sa rē. Gaḡ niraksën jom sa ahon besa nado ham nyēḡ, lom senēr Bengö Nivesa vu ham nyēdahis. ¹⁴ Niraksën saga vonḡ huk böp vu ham, rēḡ ham su nimin nelëlin sa ma ham ruu demimin vu sa rē. Gaḡ ham ḡo sa raḡ nebē Anutu yi angēr ti, ma nebē Kerisi Yesu yō yök vu ham. ¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rēḡ gwēbeng og maḡ nebē va? Yönon! Seraḡ ni bē wirek og ham kwamin paya in sa rot beham vonḡin bē selupek malamin gahis vēr mebo vu sa!

¹⁶ Loḡ nebē va? Ham nelē sa paya gwēbeng in senēr ḡaḡek anon rangah vu ham ma va? ¹⁷ Loog seraḡ alam saga nij vorot bē denēḡo ham raḡ, rēḡ mu sir alam nij paya. Denevonḡin bē hil basuh hil gemēm ham nimin dëlin sa geham napiik vu sir mu pangsen. ¹⁸ Sa su newaḡ neraḡ in ham rē! Gaḡ nabē sa su medo geving ham rē galam vahi kwaj bo nabē dedoḡ vu ham yönon, og sagaḡ nivesa. ¹⁹ Rēḡ nalug lo! Sayog niḡerus rot nebē sën ata vimeng in nalu beni nesang lo, in bē ham natu Yesu yi alam gökin nah. ²⁰ Sa hevongin bē sa medo geving ham loḡ mēm seyoh vu bē nanēr ḡaḡek niröp vu ham. Rēḡ mu ma gesa kwaḡ neya ngahi bē sa ḡevonḡ nabē va!

Gaḡek Peggirinsën Raḡ Hagar Lu Sara

²¹ Ham bē ḡurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengo ḡaḡek sën Horek nēr agi rē! ²² Neggöp loḡ Horek nebē Abraham nalu luvu. Luho yi hur avëh ti deḡo ngwē, geluho venē soḡek yō deḡo ngwē. Venē soḡek sënē og su hur avëh ti yi rē, gaḡ yō tu ala menegin yi. ²³ Lob nalu ngwē

sën luho yi hur avëh deko lo, og deko nebë sën hil pin nehako nalud lo. Gaḱ ngwë sën luho venë sogek deko lo, og luho deko sir, lob Anutu nevong benalu loḱ in bë yi gagek sën nër vorot lo anon jak.

²⁴Lob gagek peggirinsën raḱ gagek sagi. Avëh luu sënë nebë gagek luu sën Anutu joo vu mehōnon lo. Hagar nebë Horek muginsën sën Anutu vo vu alam Yuda ggëp Kedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi ngaa meris. ²⁵Kedu Sinai nedo dob Arabia sën Hagar yi mewis lo yō hir dob lo, lob sënë nebë Yerusalem sën nedo dob agi. Lob Yerusalem sën nedo dob agi, losho yi mewis lo detu ngaa-dob-yi yi ngaa meris bedeginengin sir pin. ²⁶Rëḱ mu Yerusalem ngwë sën nedo vavunë lo, og saga nebë Abraham venë sogek, gengaa ti su tu ala medeginengin yi rë. Lob avëh saga vong bë hil pin atad. ²⁷In dekevu meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya nebë:

“Hong avëh sën genare newam meris

gesu geḱo nalum ti rë lo,

kwam vesa rot!

Hong sën su genevimengin nalum ti rë lo.

Ayem jak megenanër rangah nabë ahëm nivesa rot!

In avëh sën regga ni nelëlin yi lo yi mewis rëḱ ngahij seḱë rot

kesuu avëh sën nedo ving regga lo hen.”

²⁸Log arig lo! Ham nebë Isaak. Ham nebë hurmahen sën Anutu vong yam in bë gagek semusën sën nër vorot lo anon jak lo. ²⁹Rëḱ hurmahen sën ata ḱo yi nebë hil atad denëḱo hil pin lo nelë hurmahen ngwë sën degwa vu Anon Vabuung lo paya wirek besis begō vu yi, lom yik gwëbeng nebë saga ving. ³⁰Rëḱ mu dekevu Sara yi gagek meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya bë, “Gwetii hong hur avëh luho nalu dena in hur avëh nalu su rëḱ doḱ nah bōm geving sa nalug rë, gaḱ rëḱ nama!”

³¹Om arig lo, hil su nebë hur avëh nalu hil rë, gaḱ hil nebë venë sogek nalu hil.

5

Hil Sën Kerisi ḱo Hil Vër In Ngaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Ngaa Nipaya Gökin

¹Kerisi ḱo hil vër in ngaa sën deginengin hil lo in bë hil su agurek nah ngaa ti babu megegin hil nah gökin. Om ham bare niwëëḱ geham su gurek Horek babu medeginengin ham. ²Ham ngo! Sa Paulus sa bë nanër vu ham nabë: Nabë degerah* ham navimin, og Kerisi su rëḱ doḱ vu ham rë, gaḱ rëḱ nama!

³Lob sa bë nanër gagek sënë vu ham gökin nah rë nabë: Bë ham gwerah* navimin, og ham rëḱ sepa doḱ Horek megwëvong noh vu pin geving. Rëḱ nabë ham kweyëh horek timu

og ham rëk malamin nama. ⁴ Nabë ham kwamin bo nabë ham sepa dok Horek in gevong meham natu mehönon yohvu, og ham kwehe ham vër in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rëk nanër ham nabë ham alam yohvu rë, gaḵ rëk nama. ⁵ Rëk Anon Vabuung nelok vu hil behil nid wëek menavo kwad in buk sën Anutu nanër hil nabë hil mehönon yohvu jaḵ sën hil ayod neya timu vu Kerisi lo. ⁶ In hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, nabë hil herah* navid ma hil su herah* navid rë, og sagaḵ ngaa meris besu nelok vu hil rë. Gaḵ ngaa anon sogek nebë hil ayod neya timu vu yi, bahëd neving yi losho alam vahi pin sën ayoj neya timu vu yi lo. ⁷ Wirek ham nesepa loḵ yi nivesa, loḵ maḵ re ggërin ham om sën gwëbeng ham su nesepa loḵ gagek anon rë-ë? ⁸ Anutu sën ggooin ham raḵ lo su ggërin ham yah nebë saga rë! ⁹ Ngaa nipaya yiḵ nebë yiist*. Gagek nipaya mahen teka nelok ya ham ti ti ayomin, lob denenër yoh vu ham pin lob nevonḡ beham pin nimin paya nerak. ¹⁰ Rëk Mehöböp vo niwëek vu sa besa kwag nevo bë ham rëk gwevuu gagek nipaya saga na, gemëm hil sepa dok kwa timu. Rëk mu alam sën denevonḡ gagek nipaya neverup loḵ ham lo, nabë sir los arëj ma alam meris, og hir ngaa nipaya sënë neggëp vu sir berëḵ degeko nyëvewen dok nah.

¹¹ Lob arig lo, alam sagi ahëj sengën vu sa, in senër bë Yesu diik raḵ kelepeko* in bë geko hil nah vu Anutu. Gaḵ bë sa nanër nabë hil gerah* navid in bë hil anah vu Anutu, og su rëk ahëj sengën vu sa rë, gesu rëk dedeginengin ngaa maggin jaḵ sa rë. ¹² Ham nanër vu alam sën denevonḡ gagek nebë agi neverup loḵ ham lo nabë sahëḡ neving bë degerah paya gedeketöv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooin ham raḵ in bë geko ham vër in ngaa sën deginengin ham lo. Rëk mu ham gwëgin ham nivesa geham su kwamin bo nabë neḵo ham vër in Horek, om mëm ham gwevonḡ ngaa sën ham malamin anonin lo jëggin jëggin noh vu kwamin. Gaḵ mu ham ahëmin geving ham beham ngo dahun ham. Ham su kwamin bo nyëvewen rë, gaḵ ham dok vu ham nyëmasën. ¹⁴ In hil nasupin Horek pin loḵ yah gagek timu sënë nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong! ¹⁵ Ham gwëgin ham nivesa. Gaḵ nabë ham medo nanër ham menakwër yalek dok ham ayomin, og ham rëk basap ham beham kwetëkin ham genyëḡ gëp meris.

Anon Vabuung Yi Ngaa Los Hil Ngaa Mugeng

¹⁶ Om sa nanër vu ham nabë: Nabë ham sepa dok Anon Vabuung megegin ham, og ham su rëk malamin anonin ngaa nipaya meham gwevonḡ rë. ¹⁷ In hil nemalad anonin ngaa sën Anon Vabuung nelë bë su yoh vu rë lo, log Anon Vabuung

ahë neving bë hil gevong ngaa nivesa sën hil ayod ninelëlin lo. Luho medo denesis begö vu sir, om ham su yoh vu bë rëk gwevong ngaa nivesa sën ham kwamin nevo lo banon jaḵ rë. ¹⁸ Rëḵ mu nabë ham nesepa loḵ Anon Vabuung, og Horek su neḡin ham rë.

¹⁹ Lob ngaa sën hil nemalad anonin lo nebë sënë: Hil nehevong baggëb, gehil nehevong ngaa sën su yoh vu rë lo, gehil kwad nevo ngaa jeggin jeggin raḵ ngaa sën alam denevun sir in lo. ²⁰ Hil kwad neya vu ngaa vahi kesuu Anutu, hil nehevong parahek los katoong. Hil nevasuh hil menasis begö vu hil vewen vewen, hil nanër hil, hil ayod nesis yi, hil ahëd sengën menehevong paang. Hil nevengwëng raḵ ngaa nipaya vunsën in bë gaḵo hil jaḵ, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil. ²¹ Hil nehalë mehö ngwë paya in ngaa nivesa töḵ vu sir, hil nanum bël mengëes meneḵeyevin, hil nehevong nos böp los nanum benehevong raro nipaya gengaa jeggin jeggin, log hil nehevong ngaa nipaya aggagga pin nebë saga ving. Lob sa bë nanër vu ham gökin nabë sën senër vu ham wirek lo nabë: Alam sën denevong ngaa nebë aga, og su rëḵ dedoḵ na Anutu-yi-nyëḡ bedemedo geving yi rë. ²² Rëḵ mu Anon Vabuung tahu hil loḵ ngaa nebë sënë: Hil ahëd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod gëp revuh, hil su abo doḵ nipaya nyëvewen, hil kwad bo mehö ngwë madoḵ vu sir, hil napiiḵ vu ngaa nivesa, hil gevong niröp noh vu sën hil nanër lo. ²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in ngaa nipaya. Gaḵ horek ti su neggëp in bë nanërin ngaa nebë sënë rë.

²⁴ Lob mehönon sën detu Kerisi-yi-alam lo, og desis ngaa sën malaj anonin lo los ngaa nipaya sën ayoj nevu nevu in lo raḵ ya kelepëḵo* in bë nama na. ²⁵ Anon Vabuung nevo niwëëḵ vu hil, lob hil ayoh vu bë sepa doḵ ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa doḵ vaha jaḵ buk pin. ²⁶ Hil su sepa doḵ ngaa sën geḵo hil arëd jaḵ lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jaḵ, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi deneḵo sir raḵ lo paya.

6

Hil Adoḵ Vu Hil Arid Lo Sën Denetöḵ Raḵ Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jaḵ ni, og ham sën nesepa loḵ Anutu niwëëḵ lo tato aggata niröp vu yi. Rëḵ mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gwëḵo ham jaḵ, gaḵ ham gwëgin ham, in ngaa nipaya rëḵ pelëpin ham beham rëḵ bës geving. ² Ham doḵ vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netöḵ vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi

horek. ³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi. ⁴ Rëk mu alam pin yö deseggi hir huk medejak ni rë, lok mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gak su degeko sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë. ⁵ In Mehöböp rëk seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham dok vu ham alam sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo jak ngaa navij yi. ⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bë tetuhin Anutu rë, gak rëk gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo. ⁸ Bë mehöti sepa dok ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëk natök jak nyëvewen nipaya bemala nama. Gak nabë sepa dok Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëk geko nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo mala-tumsën degwata. ⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëëk, og hil rëk gako nyëvewen nivesa dok nah vu tamusën. ¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bë gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adok vu mehönon pin nabë saga, rëk mu hil kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namugin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Rak Kelepeko

¹¹ Log ham gwelë gagek dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu rak nemağ niröp gesa kevu böpata! ¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degelë sir nivesa medegeko sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netök vu alam sën denenër bë Kerisi diik rak kelepeko* in hil lo. ¹³ Yönon, denerah* navij, rëk mu su denesepa lok Horek pin rë gema. Gak denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denanër hir huk rangah medegeko sir jak in. ¹⁴ Rëk sa, og sa nehako sa rak in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik rak kelepeko*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëk malag anonin ngaa dob yi gökin nah rë. ¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam rak lo, nabë rah* navi ma su rah* navi rë, og sagak ngaa meris, gak ngaa anon nebë mehö saga tu mewis rak. ¹⁶ Lob alam pin sën kwaj nevo gagek agi bedenesepa lok lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel rak.

¹⁷ Om mehöti su geko gagek saga jak gökin nah. Alam denevong rii rak sa in Yesu yi hur sa, bebegö niben neggëp lok sa navig vorot beyik ggovek saga.

¹⁸ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḵ in bē sa natu Kerisi yi sinarē. Sa ḵevu ḵapiya sēnē yōḵ vu Anutu-yi-alam ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi menepiḵ vu lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehōbōp Yesu Kerisi degevonḡ semusēn vu ham beham ayomin ḡep revuh.

Anutu Vo Semusēn Pin Vu Hil Raḵ Kerisi

³ Hil ḡaḵo hil Mehōbōp Yesu Kerisi Ama Anutu arē ḵaḵ in vong Kerisi yam, lom ḵo yaḡek yi semusēn nivesa vesa pin sën nelōḵ vu hil anod lo yam vu hil. ⁴ Yōnon, yō ggooin hil raḵ wirek gesēn su tung yaḡek los dob rē ḡeyō nahēn lo. Ahē neving hil beggooin hil raḵ betato hil bē hil natu Yesu yi alam gehil natu mehōnon nid rōpsēn, gesu ḡelē nabē nḡaa nipaya ḡep vu hil. ⁵ ḡeyō kwa vo wirek ving bē rēḵ semu hil nabē sēnē, lom nēr vorot bē Yesu Kerisi rēḵ ḡeḵo hil nah vu yi lom mēm nanēr hil nabē nalu hil. ⁶ Hil su nehevong nḡaa nivesa ti in bē mēm ḡevong nabē saga doḵ nah vu hil rē, ḡaḵ ahē neving Nalu Yesu om sën nevonḡ vu hil nyēmasēn, om hil ḡaḵo arē ḵaḵ na vavunē rot.

⁷ Log Nalu sagi keseh nikōḵ ya in bē kevoḵ hil nḡaa nipaya na gesu ḡep vu hil, log mēm ḡeḵo hil nah vu Anutu. ⁸ Lob nevonḡ yi semusēn sēnē bōpata rot vu hil gesu neggulin rē. Genevo kwa los netateḵin ḡaḡek degwa vu hil ving. ⁹ Tateḵin ḡaḡek sën kwa nevo wirek beyō negḡep vunsēn vu yi lo vu hil. ¹⁰ Nebē, buk govek na rē, loḵ mēm Kerisi natu ala bengupin nḡaa pin jevuh ti bedegevek babu. Nḡaa pin vu yaḡek ḡengaa pin vu dob.

¹¹ Lob Anutu nevonḡ nḡaa pin banon neraḵ neyoh vu yō kwa, om kwa vo wirek benēr vorot bē Kerisi rēḵ ḡeḵo hil nom behil natu yi alam. ¹² Ggooin he alam Yuda raḵ wirek loḵ sën Nalu yō nahēn gesu yam dob rē lo, in bē he kwamin bo Kerisi meḡeḡin yi. Lob saga neḵo Anutu arē raḵ benetato niwēēk rangah vu mehōnon. ¹³ Loḵ mēm ḡwēbeng sēnē ham alam-yungwē nengo ḡaḡek anon ving beham hurek babu. ḡaḡek anon sēnē nebē Bengō Nivesa sën tateḵin vu ham nebē Anutu ro aggata in bē ḡeḵo ham nah vu yi lo. Ham vong ving ḡgovek, loḵ mēm Anutu vong Anon Vabuung yam beloḵ ya nedo ham ayomin yoh vu sën nēr vorot lo, in bē tato nabē yi alam ham. ¹⁴ Lob Anon Vabuung saga netato rangah bē Anutu bago hil tu yi alam ḡgovek ya. ḡeyō rēḵ medo tato nabē sēnē in ḡeḵo

Anutu arë los niwëek jak. Rot bena berup doḡ buk sën anon jak bAnutu geḡo hil nah medo geving yi lo.

Paulus Jom Raḡ Bë Anutu Bo Kwa Vu Alam Epesus

¹⁵ Nebë saga lom sa hango bë ham ayomin neya timu vu Mehöböp Yesu geham ahëmin neving yi alam. ¹⁶ Lom sa ahëg nivesa rot vu Anutu in ham buk gerangah, mesa medo najom raḡ in ham gesa su nehevuu rë. ¹⁷ Sa medo najom raḡ nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi yi Anutu sën Ama los niwëek lo gevong beham natu alam los kwamin beham jak gagek los degwa ni beham jak Kerisi ni nivesa.

¹⁸ Lob sa najom raḡ ving bë gevong beyi gagek gëp rangah vu ham beham jak ni, gemëm ham jak ni geving nabë ham nevo kwamin in yi menedo. In ggooin ham raḡ in bë ham natu yi alam bemedo geving yi gëp yagek. Log vongin bë gevong yi ngaa nivesa los arë arë ngahisekë rot vu ham. ¹⁹ Log sa bë ham jak ni nabë Anutu niwëek böpata rot kesuu ngaa vahi pin, log nevong niwëek saga vu hil ving behil ayod neya timu vu yi. Nebë sën vong ngaa niwëek böpata ²⁰ sën ḡo Kerisi vër in alam-diiḡsën bevesa loḡ yah, betung yi ya nedo nema vesa ggëp yagek lo. ²¹ Lob tu ala mekesuu alam böp los ggev gengaa los arëj, gengaa niwëek pin sën denedo yagek babu lo. Yönon, kesuu ngaa pin sën arëj neggëp vu dob agi, gesën arëj rëḡ berup gëp Buk-tamusën lo. ²² Log Anutu tung ngaa pin loḡ ya nema ggovek ya bevong tu Kerisi-yi-alam pin hir yusekë in ngaa pin ala yi. ²³ Lom vong bë Kerisi-yi-alam pin detu Kerisi navi, lob Kerisi sën nedo loḡ ngaa pin vu yagek los dob lo nedo loḡ yi alam pin ti ti ving benero sir yoh vu kwa.

2

Hil Bë Rëḡ Malad Nama Rëḡ Kerisi Luḡ Yam In Hil

¹ Lob wirek ham bë rëḡ malamin nama na veröḡ yi in ham nekweyëh gagek los nevong ngaa nipaya. ² In ham nesepa loḡ aggata-dob-yi. Ham nevong ngaa nipaya geham nengamin yes vu memö nipaya hir ala Satan sën tu ala menegin ngaa pin sën neggëp yagek babu los dob lo. Gememö sënë yö nahën nevong huk loḡ alam sën su nengaj yes vu Anutu rë lo ayoj. ³ Wirek og hil naha raḡ sir gehil medo nesepa loḡ ngaa sën hil ahëd neving lo menehevong. Hil ngo nesepa loḡ ngaa los ayo nevu nevu sën hil kwad nevo los hil malad anonin lo, gehil su kwad nelah loḡ rë. Lob Anutu ahë sengën vu hil rot wirek bevongin bë kevoh hil na. Nebë sën nahën ahë sengën vu alam vahi bevongin kevoh sir na agi, in nahën denesepa loḡ ngaa nebë sagi. ⁴ Rëḡ mu Anutu mehö kwa vonginsën degwa lob kwa pesivin hil pangsën rot. ⁵ In hil ngaa nipaya tato bë hil rëḡ malad nama, rëḡ ma gAnutu vong behil atu mewis

nebë sën vong beKerisi vesa loḵ yah bekedi raḵ yah vu bedub lo. Ḷo hil yah vu yi nyëmasën, gaḵ su vong loḵ yah hil ngaa nivesa ti rë. ⁶ Hil atu Yesu-yi-alam lom Anutu ḵo hil raḵ ving yi benër vorot bë hil rëḵ medo doḵ ti gëp yagek. ⁷ Nevong nebë saga in bë alam degelë degwata los degwata vu Buk-tamusën nabë Anutu mehö semusën degwa yönon rot, in nevong ngaa nivesa saga vu hil degwa raḵ Kerisi Yesu. ⁸ Ham su yoh vu bë gwevong ngaa ti doḵ nah in gweḵo ham vër in ham nipaya nyëvewen rë. Gaḵ mü Anutu semu ham raḵ sën ham ayomin neya timu vu Yesu lo, bevong ham vër nyëmasën. ⁹ Degwa su neggëp vu ngaa nivesa sën ham nevong lo in bë ham rëḵ gweḵo arëmin jaḵ rë. ¹⁰ In Anutu nesemu hil yoh vu yö kwa. Nevong behil atu Kerisi-yi-alam in bë hil gevong huk nivesa vesa sën kwa vo wirek benër vorot bë hil gevong lo.

Kerisi Supin Alam Yu Luu Detu Yu Timu

¹¹ Om ham su kwamin birek in sënë: Wirek ham navimin tato ham nebë ham alam-yu-ngwë. Log alam sën denerah* navij lo denenër ham bë ‘alam sën su denerah* navij rë’ lo. ¹² Og vu buk saga ham su nevo kwamin in Kerisi rë, gaḵ alam Israel denelë bë ham alam-yu-ngwë, log gagek sën Anutu joo raḵ sir lo, og su joo raḵ ham ving rë. Log ham su nevo kwamin in ngaa nivesa ti menegin nebë alam Israel rë, gAnutu sogek su nedo ving ham in bë doḵ vu ham rë. ¹³ Rëḵ mu mëm gwëbeng sënë og ham sën nedo adingnë wirek lo yam dus vu he Israel, in Kerisi keseh niḵöḵ in ham. ¹⁴ In netu hil mehö-mamer-yi in bë hil medo jevuh ti, lob supin he alam Yuda ving ham alam-yu-ngwë yam. Log kevoh ḵatum sën neruu hil lo ya gesupin hil behil atu alam degwa timu. ¹⁵ In degwa nebë vasap navi bediik mekevoh gagek sën nevong behil nehalë hil paya lo ya. Gagek sën kevoh ya-ë, og yik Horek sën nedeginengin gagek ngahiseḵë raḵ he menenërin ngaa vahi vu he ving lo. Log nevong nebë sagi in bë he Yuda geham alam-yu-ngwë behil natu yö yi alam mewis degwa timu bemedo jevuh ti. ¹⁶ Yönon, diik raḵ kelepëḵo* in bë gevong behil natu anon timu begagek sën neggëp vu hil lo nadiik na, loḵ mëm geḵo hil pin doḵ ti nah vu Anutu. ¹⁷ Om sën ḵo Bengö Nivesa mamer-yi beyam nër. Vong mamer vu ham sën nedo adingnë lo, gevu he sën nado dus lo ving. ¹⁸ Yönon, Yesu vong behil yu luu ayam loḵ ti vu Ama, gevong Anon Vabuung yam tateḵin aggata vu hil.

Hil Sën Kerisi-yi-alam Lo Og Hil Atu Anutu Yi Dub Sogek

¹⁹ Nebë saga om gwëbeng sënë ham su nebë alam-yu-ngwë los alam nenga nenga rë. Gaḵ ham tu Kerisi-yi-alam geyi nyëḵ tu ham nyëḵ, geham nebë alam sën denedo loḵ Anutu

yi beggang ving yi. ²⁰ Log ham nebë beggang sën Anutu lev, gemudeng sën ham nare rak nebë alam sinarë nyëdahis losho alam-denenër-gägek-rangahsën. GeYesu tu degwasekë nebë gelöng niwëek sën beggang nyëketu yi. ²¹ Lob gadu beggang sekë pin ahon bebeggang anon pin köpek, lob beggang saga tu dub vabuung yönon betu Mehöböp yi ngaa. ²² Log Kerisi-yi-alam ham, lob ham nebë beggang sekë sën delev beggang rak beham tu Anutu yi dub in Anon Vabuung doḵ medo.

3

Paulus Yi Huk Bë Nanër Bengö Nivesa Vu Alam-yu-ngwë

¹ Nebë saga, om sën sa Paulus seya nado karabus in sën senër Yesu Kerisi rangah vu ham alam-yu-ngwë lo. ² Mak ham ngo ggovek bë Anutu vo gägek semusën sën vongin bë nanër vu ham lo vu sa in bë sa gaḵo nöḵ vu ham. ³ Log yik tato gägek sën neggëp vunsën wirek lo rangah vu sa, yoh vu gägek dus sën sa kevu yök vu ham wirek lo. ⁴ Om nabë ham natevin, og ham yoh vu bë jak ni nabë serak Kerisi yi gägek sën neggëp vunsën wirek lo ni. ⁵ Anutu su tateḵin gägek sënë vu alam sën denedo dob wirek lo ti berak ni rë. Gaḵ gwëbeng og Anon Vabuung tateḵin vu Anutu yi sinarë los yi alam-denenër-gägek-rangahsën mederak ni. ⁶ Log gägek sënë nër bë Yesu Kerisi vong Bengö Nivesa yam in bë ham alam-yu-ngwë doḵ nam geving he alam Yuda behil natu alam degwa timu. Lob gägek sën Anutu joo wirek bë gevong vu he lo, og vong vu ham ving.

⁷ Lob Anutu vong semusën vu sa nyëmasën rak yö yi ni-wëek, gevong besetu yi hur in bë sa nanër Bengö Nivesa sënë rangah. ⁸ Gaḵ sa mehö nig paya gAnutu-yi-alam pin nijvesa kesuu sa. Rëḵ vong semusën anon saga loḵ yam sa nemaḡ nyëmasën, in bë sa nanër Kerisi yi ngaa anon nivesa sën nevong in bë doḵ vu alam-yu-ngwë lo rangah vu sir. ⁹ Log sa tateḵin vu mehönon pin nabë Anutu vong gägek sën neggëp kesii wirek lo töḵ yam rangah banon rak nebë sënë. In gägek sagi yö neggëp kesii loḵ Anutu ayo vu buk sën tung dob lo rot begwëbeng. ¹⁰ Neggëp kesii wirek in bë ngaahur hir ggev los ngaahur nij wëek vu yagek babu degelë Kerisi-yi-alam gwëbeng sagi medejak ni nabë Anutu mehö kwa böp kesuu sir pin. ¹¹ In yö kwa vo nyëdahis meneggëp loḵ ayo vorot bë hil Mehöböp Kerisi Yesu rëḵ gevong ngaa sënë banon jak. ¹² Hil ayod neya timu vu Yesu om sën hil su nahöneng in Anutu mala rë, gaḵ hil naha rak yi los najom rak ya vu yi nebë sën hil atu yi alam niröp lo. ¹³ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jak gesekëmin nama in ngaa maggin sën nedeginengin sa lo rë. Gaḵ mu ham napisek in ngaa saga töḵ

vu sa, in netök vu sa rak degwa sën sa nehaço Bengö Nivesa yök vu ham lo.

Paulus Vongin Bë Alam Epesus Dejak Ni Nabë Kerisi Ahë Neving Sir

¹⁴ Om sën sa najom rak in ham pangsën geneketag vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu bë doḵ vu ham. ¹⁵ In alam yagek-yi los dob-yi pin degwaj yi. ¹⁶ Sa najom rak vu yi nebë: Ngaanon los niwëek nivesa pin neggëp vu yi, om gevong Anon Vabuung nöḵ vu ham in bo gadu doḵ ham ayomin beham bare niwëek. ¹⁷ Gesa najom rak nebë: Ham ayomin na timu vu Kerisi, lom mëm yö rëḵ medo doḵ ham ayomin. Lob ham jak ni nabë Anutu ahë neving ham rot, bemëm ham bare niwëek jak degwa saga, nabë sën kele gega neluḵ ya dob benare niwëek. ¹⁸ Bemëm ham los Anutu-yi-alam pin rëḵ jak ni nabë Anutu ahë neving hil pangsën rak buk pin kesuu ngaa vahi pin, gesu mala nenga in hil ma ni nelëlin hil rë. ¹⁹ Gesa najom rak bë ham jak ni nabë Kerisi ahë neving hil rot kesuu ngaa pin sën hil mehönon narak ni lo. Om mëm Anutu rëḵ doḵ medo ham ayomin begevong beham nabë yi, gengaa nipaya ti su gëp vu ham. Gaḵ ham gwevong ngaa pin nabë sën Anutu nevong lo.

²⁰ Log hil gako Anutu arë jak, in yö yoh vu bë gevong ngaa böp böp vu hil kesuu ngaa pin sën hil ayoh vu bë ketag in los kwad bo lo. Nevong ngaa nebë saga rak yö niwëek sën nevong huk loḵ hil ayod lo. ²¹ Nebë saga om hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, og hil los Kerisi Yesu ngo medo gaço Anutu arë jak noh vu buk pin degwata los degwata. Yönon.

4

Hil Sën Kerisi-Yi-Alam Hil Lo Atu Kerisi Anon

¹ Sa nado qarabus in Mehöböp yi mehö sa. Om sa bë nanër vu ham nabë Anutu ggooin ham rak, om ham gwevong ngaa pin nivesa noh vu sën kwa nevo bë yi alam degevong lo. ² Ham su gweço ham jak, gaḵ ham malamin yes beham nahubin ham, geham najom ham ahon geham su bo doḵ ngaa nipaya sën ham vahi denevong vu ham lo, gaḵ ham ahëmin geving ham. ³ Ham nimin wëek in ham su basuh ham, gaḵ ham medo jevuh ti nabë sën Anon Vabuung ahë neving bë ham gwevong lo. In nabë ham gwelë ham nivesa bemedo jevuh ti, og saga rëḵ naduu ham ahon beham natu degwa timu. ⁴ In yik hil atu anon timu, geyik Anon Vabuung timu nedo, log ham bo kwamin in sën Anutu ggooin ham rak lo. ⁵ Kë! Yik hil Mehöböp timu nedo, gehil nehevong ving ggëp ti, gehil naripek bël ggëp ti. ⁶ Log yik hil Anutu timu nedo. Hil pin Amad yi, genetu hil pin alad, genevong behil pin nehevong yi

huk, genedo loḵ hil pin ayod. ⁷ Rêḵ Kerisi vo yi semusên ti ti ggelek hil pin, behil haḵo nyêmasên yoh vu yô kwa.

⁸ Yoh vu sên dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebê: “Kesuu alam sên denesis begô vu yi lo

beduu sir ahon,

log mêm raḵ yah vavunê

bevo semusên ggelek mehônnon nyêmasên.”

⁹ Rêḵ gagek sên nêr agi bê raḵ yah vavunê om saga maḵ tato bê luḵ yam dob sên neggëp gebinê agi mugin. ¹⁰ Gaḵ mehô sên luḵ yam lo, yik mehô sên raḵ yah vavunê mekesuu yagek teb pin lo, lob raḵ yah vavunê in bê natu ala megegin ngaa pin.

¹¹ Log vo semusên aggagga vu yi alam nebê sênê: Vahi denetu sinarê, gevahi denetu alam-denenêr-gagek-rangahsên, gevahi denêḵo loḵ nyêg medenenêr Bengô Nivesa vu alam dahis. Vahi denêgin Kerisi-yi-alam gevahi denetu tatovaha. ¹² Nevong yi semusên ggelek nebê sênê in bê Anutu-yi-alam pin denatu anon timu medegevong yi huk mededok vu sir, geKerisi-yi-alam ngahijsekê jaḵ bedebare nijwëek.

¹³ Rot behil pin gevong geving gagek gëp ti, gehil pin ajak Anutu nalu ni, lob mêm hil natu mehônnon yohvu nabê Kerisi sên mehô yohvu geniröp los dahis lo. ¹⁴ Rêḵ mu hil su medo gevong ngôḵ ngôḵ nabê hurmahen. Bê hil gevong nabê saga, og mehônnon pin hir gagek sên kwaj nevo medenenêr lo rêḵ geḵo hil nah menom nabê sên sang neḵo ḵele nema los ris. Mehônnon kuungsên rêḵ dekepê hil galam nijpaya los kwaj rêḵ detetuhin hil. ¹⁵ Rêḵ mu nabê hil ahêd geving hil benanêr gagek anon mu, og hil rêḵ nabê Kerisi behil gevong ngaa pin nabê sên nevong lo, geyô rêḵ natu yuseḵê bebegin hil pin.

¹⁶ Saga nebê sên yuseḵê nesupin mehôti ni len ti ti pin in bê semu anon jaḵ. Gehil pin ti ti nebê telitek menelok vu anon bevo niwëek vu navi. Gelen ti ti nevong huk agga ti ti yoh vu sir. Gemêm ahêj neving sir mesir böp neraḵ loḵ ti medenare niwëek medenetu anon timu.

Kerisi-yi-alam Desepa Dok Aggata Mewis

¹⁷ Ham tu Mehöböp yi alam om sa bê nanêr niwëek vu ham nabê ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabê sên alam dahis denevong lo. In su denesepa loḵ ngaa anon rê, gaḵ kwaj nevo ngaa meris meris mu. ¹⁸ Alam saga og denedo loḵ malakenu, om sên su deyoh vu bê deseggi gagek medejak degwa ni rê. Anutu vongin bê gevong medemedo malaj-tumsên rêḵ ma gedenedo adingnê, in ayoj ni tebô in yi gesu denerak ni rê. ¹⁹ Alam dahis og su deyoh vu bê deseggi ngaa nipaya los ngaa nivesa medejak ni rê, om sên deggêrin sir yah bemedo mekwaj nevo ngaa sên maluh los avêh denevun sir in lo mu pangsen. Log malaj anonin ngaa nipaya pin bedeneya vu

pangsën. ²⁰ Rëk Kerisi su nër bē ham gwevong nabē sēnē rē. ²¹ Ma maḵ ham su ngo Kerisi yi gagek anon sēn he netahu ham loḵ lo rē? ²² Gagek sēnē nebē ham naḵah ngāa mugengsēn sēn ham nevong wirek lo vēr in ham, geham gwevu ham ayomin wirek-hen-yi na. In ngāa mugeng og nesepa loḵ ngāa nipaya sēn ham malamin anonin lo, genevong beham nimin paya neraḵ. ²³ Om ham ayomin mewis jaḵ geham kwamin bo ngāa nivesa mu. ²⁴ Geham jöp gagek anon niröpsēn-yi los vabuung doḵ nah ham, beham natu mewis jaḵ benimin nabē Anutu. ²⁵ Hil atu alam degwa timu om ham gwevu gagek lahsēn vun los gagek kuungsēn pin na, geham nanēr gagek los anon mu vu ham. ²⁶ Bē ham ahēmin sengēn og ham gwegin ham nivesa in ngāa nipaya rēḵ gēp vu ham, gaḵ ham ahēmin nakul beham gwero gagek pevis gehes mala su duk na. ²⁷ In nabē nama og ham rēḵ tateḵin aggata vu Memö Nipaya Satan berēḵ kepē ham. ²⁸ Log mehō sēn neggodeḵ ngāa lo, og su godeḵ ngāa ti gökin nah. Gaḵ yö sero huk ti megevong jaḵ nema niröp in geḵo monē teka jaḵ medoḵ vu yi, gerēḵ doḵ vu mehō ngwē sēn neraḵ vu in ngāa lo geving.

²⁹ Log ham su nanēr gagek jeggin jeggin berup ham avimin. Gaḵ ham boseḵ menanēr gagek nivesa mu in doḵ vu alam sēn denengo lo mesemu sir. ³⁰ Anutu yi Anon Vabuung loḵ ya nedo ham ayomin in bē tato namugin behil ajaḵ ni nabē Anutu rēḵ geḵo hil vēr in ngāa nipaya nyēvewen behil anah medo geving yi. Om ham su gwevong bAnon Vabuung ayo maggin jaḵ. ³¹ Ham su gwelē mehō ngwē paya, geham su ahēmin sengēn jaḵ, geham su gwevong paang, geham su nanēr pelēsēn jaḵ mehō ngwē, geham su ahēmin nipaya vu mehō ngwē. ³² Gaḵ ham gwelē ham nivesa, geham doḵ vu ham. Log ham su kwamin bo ngāa nipaya sēn mehō ngwē denevong vu ham lo. Gaḵ ham kwevoh na nabē sēn Anutu kwa nevo Kerisi benekevoh ham ngāa nipaya ya lo.

5

Hil Sepa Doḵ Ngāa-Rangah-Yi

¹ Anutu ahē neving ham beham tu nalu lo, om ham sepa doḵ vaha begwevong ngāa noh vu sēn Anutu nevong lo. ² Log ham medo gwevong ngāa los ahēmin geving mehōnon pin, nabē sēn Kerisi ahē neving hil beloḵ yah hil bed lo. Lob saga rēḵ natu seriveng nabē seriveng reggu nivesa sēn denevesi in reggu nivesa berup na vu Anutu lo.

³ Log baggēb los ngāa ningöhek sēn hil navun hil in lo, gengāa nipaya sēn ham ayomin nevu nevu in lo, og ham sēn Kerisi-yi-alam ham lo, ham su bengwēng jaḵ, in sagaḵ su yoh vu rē. ⁴ Ham su nanēr gagek nipaya paya berup avimin,

geham su sevërin gagek kwamasën-yi, geham su nanër gagek jeggin jeggin sën su yoh vu rë lo genanöp in. In ngaa nebë saga og su yoh vu bë ham gwevong rë, gaḵ ham nanër ham kwamin vesa vu Anutu in ngaa nivesa vesa pin sën nevong vu ham lo. ⁵ In ham raḵ ni ggovek bë mehö sën neggodeḵ avëh avö, gemehö sën nevong ngaa ningöhek, gemehö sën ahë neving baggëb benevong jeggin jeggin lo, sënë nebë nesepa loḵ ngaa kuungsën wirek hen nebë jepö los nyëḡ gebus beḵo arëj raḵ, og alam nebë sënë su deyoh vu bë dedoḵ na Kerisi luho Anutu hir nyëḡ rë. ⁶ Ham su gwebë nengamin vu alam sën denevongin bë detetuhin ham beham gwevong ngaa nipaya lo. In Anutu ahë sengën vu alam sën denekeyëh aye medenevong ngaa jeggin jeggin nebë agi, log rëḵ bo nyëvewen vu sir geving. ⁷ Om ham los su gwebë doḵ ti. ⁸ In ham nedo loḵ malakenu wirek, rëḵ gwëbeng og Mehöböp nevong beham nedo loḵ rangah, om ham gwevong ngaa pin nabë alam sën denedo loḵ rangah lo. ⁹ In alam sën denedo loḵ rangah lo, og denevong ngaa nivesa mu los ngaa yohvu, gedenesepa loḵ gagek anon. ¹⁰ Ham seggi ngaa pin bemalamin sepa ngaa sën Mehöböp ahë neving lo. ¹¹ Ham noh nenga in ngaa nipaya los ngaa malakenu-yi in su neloḵ vu hil rë, gaḵ ham tato rangah vu alam nabë ngaa nebë saga og nipaya. ¹² In ngaa nipaya pin sën denevong vunsën lo, og hil su bengwëḡḡ jaḵ, in hil nid nemum in. ¹³ Gaḵ ngaa pin sën neggëp rangah lo, og alam pin denelë medeneraḵ ni, ¹⁴ in ngaa pin sën rangah gelu raḵ lo, og neggëp rangah rot. Nebë gagek sën dekevu meneggëp lo nebë: “Hong sën genewëp lo! Kwedi!

Gwevu diiksën na in

lob Kerisi gevong benyëḡ geheng in hong gegemedo doḵ rangah!”

¹⁵ Om ham gwegin ham nivesa. Ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabë alam kwaj masën, gaḵ ham gwevong ngaa pin nabë alam los kwaj. ¹⁶ Ham su basap buk na meris rë, gaḵ ham nimin wëëk megwevong huk jaḵ buk pin, in ngaa nipaya neggëp loḵ buk sën hil nado agi. ¹⁷ Om ham su gwevong nabë sën alam kwaj masën denevong lo, gaḵ ham kwamin bo mejaḵ ngaa sën Mehöböp ahë neving lo ni. ¹⁸ Geham su nanum mekweyevin, in saga nevasap ham beham rëḵ nimin paya jaḵ, gaḵ mu Anon Vabuung napup ham ayomin og mëm. ¹⁹ Ham medo gwevong Anutu yi sengii los raro, gegwevong tarot nivesa sën gadu ham kenumin, geham gwevong raro doḵ ham ayomin los kwamin vesa vu Mehöböp. ²⁰ Geham nanër vu Anutu jaḵ buk nabë ham ahëmin nivesa vu yi in ngaa pin sën nevong benetöḵ vu ham lo. Ham nanër nabë saga vu hil Amad Anutu jaḵ Mehöböp Yesu Kerisi arë.

Gagek Raḵ Maluh Los Venëj

²¹ Log ham su gweḵo ham jaḵ vu arimin, gaḵ ham dahun ham in lob saga geḵo Kerisi arë jaḵ. ²² Log ham avëh, ham gurek reggamin babuj nabë sën ham nehurek Mehöböp babu lo. ²³ In ham reggamin tu ham alamin menëgin ham nebë sën Kerisi tu yi alam alaj menëḵo sir yah vu Anutu lo. ²⁴ Om avëh nengaj yes vu reggaj in ngaa pin nabë sën Kerisi-yi-alam pin nengaj yes vu Kerisi lo.

²⁵ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën Kerisi ahë neving yi alam pin bediik loḵ yah bej ²⁶ in bë gevong benij röp los nij mewis jaḵ lo. Log neripek sir raḵ bël los nevong yi gagek vu sir, ²⁷ in bë denatu yi alam los nij veseek benijvesa jaḵ, gengaa ningöhek ma ngaa nipaya su gëp vu sir, log mëm rëḵ gevong bedenatu yi ngaa vabuung gengaa nipaya nama na veröḵ yi in sir. ²⁸ Om ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë saga. Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham navimin lo, in mehöti sën ahë neving venë lo, og yö ahë neving yi. ²⁹ In mehöti su ni nelëlin yö navi rë, gaḵ yö nevet yi menëgin yi nivesa rot nebë sën Kerisi yö negin yi alam lo. ³⁰ Kerisi negin hil nivesa in hil nebë yi reggos los sekë gehil atu navi len ti ti. ³¹ Yoh vu sën Anutu yi gagek nër lo bë, “Maluh rëḵ gevuu ama lu ata genapiik vu venë beluho denatu anon timü.”

³² Log gagek vunsën sënë og degwa böpata ngwë neggëp. Yönon, nenër raḵ Kerisi losho yi alam lo ving. ³³ Rëḵ mu ham maluh pin, ham ti ti ngo ahëmin geving venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham lo. Log ham avëh, og ham gurek reggamin babuj.

6

Gagek Raḵ Hurmahen Losho Amaj Lu Ataj

¹ Log ham hurmahen, ham huk neggëp. Ham tu Mehöböp yi alam, om ham nengamin yes vu ham amamin lu atamin megwevong noh vu hir gagek. ² In Anutu yi horek nër bë, “Gegurek amam lu atam babuj.” Lob horek saga tu ham Horek muginsën geyi gagek semusën neggëp ving. ³ Gagek semusën sënë nebë, “Ham rëḵ medo nivesa meham medo hus adingsekë rot gëp dob.”

⁴ Log ham alam hib, ham su gwevong paya vu ham nalumin lo bahëj sengën vu ham, gaḵ ham gwegin sir nivesa bedesepa doḵ Mehöböp yi gagek los degevong ngaa pin niröp.

Gagek Raḵ Hur Losho Alaj

⁵ Log ham hur, ham nengamin yes megwevong noh vu mehö sën tu alamin menëgin ham lo aye. Ham gönengin sir,

geham ayomin na timu vu sir nabë sën ham nevang vu Kerisi lo. ⁶ Geham su gwevong huk jak malaj mu in nabë ahëj nivesa in ham, gak ham gwevong nivesa vu sir, in ham tu Kerisi yi hur beham nesepa loḵ Anutu kwa los ayomin timu. ⁷ Ham su gwevong huk in nabë mehōnon degelë ham nivesa, gak ham kwamin vesa megwevong huk los niwëek in Anutu gelë ham nivesa. ⁸ In ham neraḵ ni vorot bë: Nabë ham gwevong huk nivesa geham su nimin tebō rë, og Anutu rëḵ gevong nyëvewen doḵ nah vu ham sën tu hur lo, gevu ham sën tu ala lo geving.

⁹ Log ham sën tu ala lo, ham gwegin ham hur nivesa geving. Ham su gwevong paang los nanër gägek nipaya jak sir, in ham rak ni bë ham los ham hur ham alamin timu nedo yagek benelë ham pin neggëp ti.

Kerisi-yi-alam Nebë Alam-begö-yi

¹⁰ Log arig lo, sa gägek hus sënë nebë: Ham nimin wëek menatu Mehöböp yi alam yönon! Yi mehö niwëek ata, om ham gweḵo niwëek vu yi. ¹¹ Ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo doḵ na ham navimin, in ham bare niwëek gengaa sën Memö Nipaya Satan nevang in bë tetuhin ham lo su kepë ham. ¹² In hil su nasis begö vu mehōnon rë, gak hil nasis begö vu ggev los ngaa niwëek sën denegin ngaa malakenu-yi lo, gevu memö nipaya sën denegin yagek babu lo. ¹³ Om ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo pin doḵ na ham, in nabë buk nipaya natöḵ vu ham, og ham bare niwëek bengis begö rot begovek na, gemëm ham medo. ¹⁴ Ham gwevëh gägek anon gëp ham balomin beham bare. Geham gwevong ngaa niröp mu in gërin ham newamin. ¹⁵ Log ham jöp Bengö Nivesa sën nevang behil ayod neto revuh lo doḵ na ham vahamin natu ham suu, in ham bare niwëek geham su jöpek. ¹⁶ Log ham ayomin na timu vu Yesu jak buk, lob saga natu ham kelenavi sën gërin ham navimin pin lo, in Memö Nipaya Satan yi apop sën netum daggen lo pin dejak vu medenakul. ¹⁷ Log ham kwamin bo sën Kerisi ḵo ham yah vu Anutu lo besaga natu ham aseeng sën ham nabun yumin doḵ in gërin begö. Geham gweḵo gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo pin in Anon Vabuung gevong benatu ham paëp-yu-anil beham ngis begö jak.

¹⁸ Log ham najom jak los kwetag vu Anutu buk gerangah, gAnon Vabuung rëḵ doḵ vu ham. Ham su nimin tebō! Gak ham pasang najom jak in Anutu-yi-alam pin. ¹⁹ Log ham najom jak in sa geving nabë sa bengwëng og Anutu gevong gägek berup savig besa nanër Bengö Nivesa sën neggëp kesii wirek lo nam rangah, gesa su gönengin mehōnon malaj. ²⁰ Setu Bengö Nivesa sënë yi hur ti in nanër rangah, lom deduu sa besën seyam nado ḵarabus agi. Om ham najom jak nabë sa

su göneng in mehönon megevuu huk sënë na, in saga og su yoh vu rë, gaḵ saḵ nanër rangah metatekin mena rot.

Gagek Hus

²¹ Hil arid Tukikus nelok vu sa balu nehevong Mehöböp yi huk lob sa ahëg neving yi. Lob neyök vu ham berëḵ nanër sa los ngaa pin sën netök vu sa lo rangah vu ham bemëm ham jaḵ huk sën sa nehevong lo ni. ²² Yiḵ sa hevong yi meyök vu ham raḵ degwa sënë in bë nanër sa bengög vu ham begevong beham nimin wëëḵ jaḵ. ²³ He arimin ham, om hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevong beham pin ayomin gëp revuh, geham ahëmin geving ham, geham ayomin na timu vu luho. ²⁴ Luho degevong semusën vu ham sën ham ahëmin neving hil Mehöböp Yesu Kerisi rot menedo lo.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Pilipi

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus geTimoti, balu kevu kapiya sënë yök vu ham Pilipi pin sën Kerisi Yesu yi alam ham lo, ving ggev sën denegin dub los alam sën deneloḵ vu ham lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonḡ semusën vu ham bedegevonḡ ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

³ Sën sa kwag nevo ham lo, og sa najom raḵ vu sa Anutu los kwag vesa in ham rot. ⁴ Lob sën sa neḵetaḡ vu Anutu bë doḵ vu ham lo, og sa neḵetaḡ los ahëḡ nivesa in ham. ⁵ Sa kwag vesa in ham neloḵ vu sa gesa nanër Bengö Nivesa rangah. Vu nyëdahis rot beberup gwëbeng. ⁶ Lob seraḵ ni ggovek bë Anutu yö vong huk nivesa loḵ ham ayomin vu nyë dahis, lob yö rëḵ medo gevonḡ rot begovek na doḵ buk sën Kerisi Yesu duḵ nom lo.

⁷ Log sën sa kwag vesa in ham lo, og sagaḵ yoh vu. In buk vahi og sa nado ḵarabus, log buk vahi og sa nehevongḡ huk in bë gadu Bengö Nivesa balam degevonḡ geving niwëëk. Lob neloḵ buk saga pin, og ham kwamin nevo sa, om huk sën sa nehevongḡ banon neraḵ menesemu alam vahi lo, og yiḵ ham nevonḡ huk sagi ving behil kwad vesa loḵ ti, om sën sa kwag nevo ham yoh vu buk pin. ⁸ Senër yönon neggëp Anutu mala bë sayog nepebip sa in bë senök galë ham pin, in sahëḡ neving ham nebë sën Kerisi Yesu ahë neving ham lo. ⁹ Lob sa najom raḵ in ham bë ham ahëmin geving ham niwëëk rot noh vu buk pin bena meböpata jaḵ. Gesa najom raḵ ving bë ham natök vu kwa nivesa rot beham seggi ngaa pin, ¹⁰ in ham jaḵ ni nabë nivesa ma nipaya. Nabë saga in ham natu alam yohvu gengaa nipaya su gëp vu ham rë, rot bena berup doḵ buk sën Kerisi duḵ nom lo. ¹¹ Lob ngaa niröp sën Yesu Kerisi yoh vu bë gevonḡ banon jaḵ doḵ hil ayod lo napup ham ayomin rot. In sënë rëḵ geḵo Anutu arë jaḵ nabë mehö niwëëk los arë böpata.

Paulus Ya Ḵarabus Lob Sënë Loḵ Vu Bengö Nivesa

¹² Arig lo, sa bë ham jaḵ ni nabë ngaa sën töḵ vu sa agi, og su ggërin Bengö Nivesa rë. Gaḵ neloḵ vu meneya rot. ¹³ In alam-begö-yi pin sën denegin mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo, galam vahi pin, og deraḵ sa niḡ ggovek ya bë seyam ḵarabus in Kerisi yi hur sa.

¹⁴ Lob arig lo ngahiseḵë sën ayoj neya timu vu Mehöböp lo kwaj nevo sa bë seyam ḵarabus, lob ayoj niwëëk raḵ in sënë,

lob devuu ggönengsën ya genij wëek rak medenër Anutu yi gagek rangah. ¹⁵ Yönon, sir vahi og ahëj nipaya in sarëg ya, lob denevong in bë dedahun sa, om sën denenër Kerisi yi gagek rangah rak degwa sënë, rëk sir vahi og ahëj nivesa medenenër Kerisi arë los ayoj niröp. ¹⁶ Alam sënë derak ni bë sa nado sënë in bë sa gadu Bengö Nivesa, om sën ahëj neving sa medenenër gagek rangah. ¹⁷ Rëk sir vahi og denenër Yesu yi gagek in bë degeko yö arëj jak. Gak ayoj su niröp rë. Yönon, denevong in bë debo maggin la dok na geving vu sa dok karabus. ¹⁸ Rëk yik sagak ngaa meris. Bë denanër los ayoj niröp, ma su denanër los ayoj niröp rë, og yik ggovek. Denenër Kerisi yi gagek rangah, om sa kwag vesa in sënë, gesëk kwag vesa rot. ¹⁹ In serak ni bë ngaa sënë rëk dok vu sa besëk medo nivesa, in serak ni ggovek ya bë ham nejom rak yoh vu buk in bë dok vu sa, lob Yesu Kerisi yi Anon Vabuung gadu sa. ²⁰ Sa navo kwag in ngaa timu, gesa hevong ving bë rëk anon jak nabë: Sa su rëk nig namum in ngaa sën sa nehevong ggëp dob lo ti rë. Gak nabë sa nadiik, ma nabë sa medo vesag, og sa bë gevong ngaa pin sënë los nig wëek in geko Kerisi arë jak. Vu pehi sënë, genoh vu buk pin. ²¹ In sa og sa kwag nevo nebë sënë: Nabë sa medo vesag og nivesa, in setu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya. Gak nabë sa nadiik og nivesa rot, in sëk medo geving Kerisi yönon. ²² Rëk mu nabë sengo nahën medo vesag vu dob, og sëk gevong huk vahi geving banon jak, om mak sëk gevong nabë va? Sa dugin! ²³ Sa kwag luu luu in sënë. Sa bë nadiik bena medo geving Kerisi in sënëk nivesa rot. ²⁴ Gak mu nabë sengo nahën nemedo dob, og yik nivesa rot, in mëm sëk medo medok vu ham rë. ²⁵ Om sa kwag neya timu meserak ni bë mak sëk medo vesag medok vu ham in ham gwevong geving niwëek bekwamin vesa rot. ²⁶ Nebë saga, om nabë dekevelekin sa besenök berup vu ham gökin, og ham rëk kwamin vesa in begweko Kerisi Yesu arë jak pangsën.

Alam Pilipi Losho Paulus Degebë Dok Ti MedengisBëgö In Bengö Nivesa

²⁷ Rëk mu ham sepa dok Kerisi yi Bengö Nivesa niröp in nabë senök galë ham, og sejak ni. Ma nabë sa gango ham bengömin mu, og yik ggovek, gesëk gango nabë ham ahëmin neving ham menare lok ti, bayomin ti, benelok vu ham menesis bëgö in Bengö Nivesa in bë na meniweëk jak balam degevong geving. ²⁸ Sa hevongin bë gango ham bengömin nabë ham su nehönengin alam sën denekeyëh ham gagek lo rë. Gak sa bë gango nabë ham nare niwëek. Bë ham bare niwëek nabë saga, og saga netato bë rëk malaj nama. Log netato ving bë Anutu rëk geko ham nah vu yi beham medo nivesa. ²⁹ In Anutu su vo semusën sënë vu ham bë ham ayomin na timu vu

Kerisi mu rē, gaḵ vo semusēn ngwē vu ham bē kwerē maggin vahi geving in ham tu yi alam. ³⁰ Yiḵ hil nasis begō ggēp ti in Bengō Nivesa, nebē sēn ham lē gesa nehevong wirek lo, genebē sēn ham ngo bē sa nahēn nehevong gwēbeng agi.

2

Hil Dahun Hil Gahēd Geving Arid Lo

¹ Maḵ ham neḵo niwēēk vu Kerisi? Kerisi ahē neving ham lom saga vong beham ayomin to revuh-a? Gemāḵ Anon Vabuung neduu hil tu alam yu timu? Gemāḵ ham ahēmin neving mehōnon gekwamin nevingin sir-a? ² Om nabē nebē saga og mēm ham sepa doḵ kwa timu. Ham ahēmin geving ham anon rot, beham medo jevuh ti, beham malamin sepa huk timu. Bē ham gwevong nabē saga, og ham rēḵ gwevong besa kwag vesa bōpata rot. ³ Ham su kwamin bo ham mu beham gweḵo ham jaḵ. Gaḵ ham gurek alam vahi babuj geham kwamin bo sir nabē dekesuu ham raḵ ngaa nivesa. ⁴ Geham su gwegin ham ngo ham ngaa mu, gaḵ ham gwegin mehō ngwē hir ngaa geving.

Kerisi Dahun Yi Lob Anutu Ḷo Arē Raḵ

⁵ Ham kwamin bo ngaa nabē sēn Kerisi Yesu nevong lo.
⁶ Anutu soḵek yi,
 rēḵ mu su kwa nevo bē najom aggata sēn luho Anutu neggēp ti lo ahon rē.
⁷ Gaḵ vuu aggata sēnē ya getu mehōnon raḵ,
 bevong ngaa nebē hur meris.
⁸ Tu mehōnon bedelē yi nebē mehōnon soḵek,
 rēḵ mēm yō dahun yi genesepa loḵ Anutu aye rot bediḵ.
 Yōnon, diiḵ raḵ ḵelepeḵo* nebē alam nij paya.
⁹ Om sēn Anutu ḵo yi raḵ, raḵ yiḵ degwa sēnē,
 beḵo yi raḵ yah vavunē rot.
 Lob tung ggev ti sēn kesuu ggev vahi pin lo raḵ yi.
¹⁰ In nabē degengo Yesu arē,
 og alam pin vu yaḵek gevu dob gevu dob gebinē
 rēḵ dengun lusej vu yi.
¹¹ Log mehōnon pin rēḵ denanēr rangah doḵ ayej nabē:
 Yesu Kerisi tu Mehōbōp.
 Gedeḵo Ama Anutu arē jaḵ nabē saga.

Hil Najēh Nabē Betuheng

¹² Om sa mehō lo! Ham ngo medo gwevong noh vu sayeg nabē sēn ham nevong aga. Yōnon, sēn sa nado ving ham wirek lo og ham nevong, gaḵ gwēbeng sēnē sengo nado adingnē, om ham pasang gwevong nabē saga. Anutu ḵo ham yah vu yi om ham ayomin na timu beham gōneng in yi begurek babu

in mēm rēk geḵo ham nah vu yi beham medo geving yi vu tamusēn. ¹³ In hil arak ni bē Anutu nevonḡ huk loḵ ham. Yō nevēr ham kwamin, lob mēm ham nevonḡ ngaa yoh vu sēn ahē neving lo.

¹⁴ Log ngaa pin sēn ham gwevonḡ lo, og ham gwevonḡ los nimin yes, gaḵ ham su gwevonḡ ayemin vu los gōk ham in. ¹⁵ Ham gwevonḡ nabē sēnē in ngaa nipaya su gēp vu ham, gaḵ ham medo nirōp nabē sēn Anutu nalu ham lo. Yōnon, ham nedo loḵ alam nij paya los alam gagek tetuhinsēn vuheng, rēk mu ham rēk najēh jaḵ sir nabē betuheng. ¹⁶ Ham nanēr gagek sēn yoh vu bē gevonḡ bemehōnon demedo malaj-tumsēn lo vu sir in mēm sa napisek in doḵ buk sēn Kerisi duk nom dob lo. In sēk jaḵ ni nabē sa su nevasap sa menehevonḡ huk meris rē. ¹⁷ Alam Yuda denesis reggu tu seriveng, lob denekeseh wain raḵ ving, lob yiḵ sēn ham ayomin neya timu vu Kerisi lo nebē seriveng saga. Log nabē dengis sa, og yiḵ ggovek, in sa niḡ kōk rēk keseh nabē wain sēn denekeseh raḵ ham seriveng lo, lob sēk kwaḡ vesa geving ham. ¹⁸ Om yiḵ ham kwamin vesa geving nabē saga behil kwad vesa doḵ ti.

Timoti Yi Gagek

¹⁹ Nabē Mehōbōp Yesu kwa bo, og sēk gevonḡ Timoti nōk vu ham, loḵ mēm rēk nom nanēr ham bengōmin vu sa besa kwaḡ vesa. ²⁰ In su sa mehō ngwē nedo balu kwamin nevo ngaa neggēp ti nebē Timoti rē. Yō kwa nevo ham rot bē doḵ vu ham. ²¹ Gaḵ alam vahi pin og yō denegin yō hir ngaa gesu kwaj nevo Yesu Kerisi yi huk rē. ²² Rēk Timoti og ham raḵ ni bē yi mehō nivesa beneloḵ vu sa in Bengō Nivesa nebē sēn hurmahen ti neloḵ vu ama. ²³ Sa bē gevonḡ yi nōk pevis vu ham, rēk mu sejaḵ ngaa sēn rēk natōk vu sa lo ni namugin loḵ mēm. ²⁴ Rēk mu sa hevonḡ ving bē Mehōbōp rēk tateḵin aggata gesengo rēk nōk vu ham geving.

Epaproditus Yi Gagek

²⁵ Log sa kwaḡ nevo bē maḵ sēk gevonḡ hil arid Epaproditus nah vu ham gōkin pevis. Wirek ham vonḡ yi loḵ yah ham bōmin beyam loḵ vu sa, balu nehevonḡ huk loḵ ti galam desis begō vu aluu in Bengō Nivesa. ²⁶ Rēk tum nevo kwa in ham bē nōk gelē ham. Gayo maggin rot in ham ngo bē nirak. ²⁷ Yōnon, nirak bōpata lob dus raḵ bē nadiiḵ na. Rēk Anutu kwa vonḡin aluu beloḵ vu yi in bē su nadiiḵ besayog maggin bōpata rot rē. ²⁸ Om sēn sa kwaḡ nevo rot bē sa gevonḡ yi nōk pevis beham gwelē yi gōkin bekwamin vesa lob mēm sa maggin rēk ahē yes jaḵ teka geving. ²⁹ Om ham gweḵo yi nōk vu ham los kwamin vesa in Mehōbōp yi hur yi. Geham gweḵo alam nabē sēnē arēj jaḵ. ³⁰ Dus raḵ bē nadiiḵ doḵ Kerisi yi huk. In ham su yoh vu

bë dok vu sa rë, om sën lok yah ham bömin benelok vu sa, rëk tok vu niraksën sënë bedus rak bë nadiik.

3

Mehöti Sën Ayo Na Timu Vu Kerisi Lo, Og Yi Mehö Yohvu Yönon

¹ Arig lo, sa bë semu gagek sënë hus nabë ham kwamin vesa in Mehöböp. Sa nanër gagek timu sënë yoh vu buk, rëk mu sa su rëk nig tebö jak in rë, in gagek saga rëk gadu ham. ² Ham gwegin ham in alam sën denevong huk nipaya nebë anöö bemën lo. Ham gwegin ham in alam nij paya sën denevongin bë dekepë ham lo. Geham gwegin ham in alam sën denevongin bë degerah* ham navimin in mëm ham natu Anutu-yi-alam lo. ³ In degwa su neggëp vu ngaa saga rë, gak hil sagi og Anon Vabuung nelok vu hil behil nehaço Anutu arë rak, om hil atu yi alam sogek. Hil su kwad nevo navid rë, gak hil napisek in Kerisi Yesu yö timu. ⁴ Yönon, mak sengo yoh vu bë kwag bo sa navig. Nabë mehö la kwaj nevo sën derah* navij lo bë yoh vu bë geko sir nah vu Anutu, og seyoh vu bë nanër rot kesuu sir. ⁵ In satag ko sa lob buk tu nemadvahibevidek-löö lob derah* sa navig. Sak Israel ti. Sa degwa vu Benyamin. Sak Hibru ti gesamag lu atag og Hibru ving. Log sa Parisai* ti gesa nesepa lok Moses yi horek nebë sën sir lo. ⁶ Sa nig wëek rot bë sa gevong Anutu yi huk, om sën wirek og sa nasis Kerisi-yi-alam rot. Rëk mu nabë mehöti seggi sa jak Moses yi horek, og rëk gelë nabë sa nesepa lok pin los dahis.

⁷ Lob wirek sa hekuung bë ngaa pin sënë og ngaa böp rot, lok tum sehërin sa tu Kerisi yi mehö lob serak ni bë ngaa pin sënë og yik ngaa meris. ⁸ Sa su nanër rak Yuda hir ngaa mu rë. Gak serak ni bë Kerisi Yesu tu sa Mehöböp, om sën sa nehalë ngaa vahi pin bë ngaa meris. Sa nesepa lok Kerisi vaha, besa hevu ngaa vahi pin ya, besa nehalë nebë laa, gesa bë najom Kerisi ahon ⁹ benatu yi mehö. Yönon, Horek su yoh vu bë gevong besa natu mehö yohvu rë. Rëk sayog neya timu vu Kerisi, om sën Anutu nër sa bë sa mehö yohvu, in Anutu nenër mehönon bë sir alam yohvu degwa rak sën ayoj neya timu vu Yesu lo. ¹⁰ Sa bë sejak Kerisi ni yönon. Gesa bë gako niwëek vu yi in diik gekedi rak yah. Sa hevongin bë gako kerus nabë sën ko lo, gesa bë sa su kwag bo sa, gak sa bë dahun sa nabë sën Kerisi dahun yi bediik lo. ¹¹ Sa nehevong nebë sënë, in sa kwag nevo bë rëk gevong besëk kedi jak nah gëp bedub geving.

Paulus Serög Niwëek In Bë Geko Kupek Nivesa Vu Yagek

¹² Yönon, sa su kwag nevo bë sa nehevong ngaa pin saga niröp beseyoh vu ggovek ya rë. Gak sengo nesepa lok ngaa

pin sënë rot in bē sēk gako nyēvewen nivesa sën Kerisi Yesu ggooin rak in bē gevong vu sa lo.

¹³ Arig lo, sa su rēk gako sa jak nabē sa haḳo anon ggovek ya rē. Gaḳ yik sa nanēr gagek timu sënë nabē: Sa hevuu ngaa wirek hen pin ya, gesa nehevong huk niwēēk in bē sa gako ngaa tamusēn-yi. ¹⁴ Sa neserōg niwēēk in bē sa natōk na telig vewen sën lo medegebē sarēg, loḳ mēm Anutu tahi sa mesena vavunē meḳako nyēvewen jak Kerisi Yesu yi huk. ¹⁵ Om hil sën Anutu nēr hil nebē hil alam yohvu lo, hil pin kwad bo gagek gēp ti nabē hil gevong nabē sagi. Rēk nabē ham kwamin nevo gagek ngwē yōōhu, og Anutu rēk tatekin ham kwamin. ¹⁶ Rēk mu gagek anon sën hil nesepa loḳ agi, og hil ngo najom ahon menapiik vu.

¹⁷ Arig lo, ham pin sepa doḳ sa vahag. Geham gwelē alam vahi sën denesepa loḳ sa lo geving nivesa, beham sepa doḳ he vahamin. ¹⁸ Senēr vu ham beron ngahisekē ggovek ya, log gwēbeng saḳ nanēr vu ham gökin los malag bēl nabē: Alam ngahisekē denelē Kerisi paya bedenevongin bē dedahun gagek sën netatekin yi kelepeḳo* lo na. ¹⁹ Alam sënë malaj anon in nos los reggu lu ngaa rot bedeneko rak tu hir anutu. Denepisek in ngaa nimumsën aggagga, gekwaj nevo ngaa dob yi mu. Om alam sënë rēk malaj nama gēp Nyēg Nipaya. ²⁰ Gaḳ hil og hil atu alam-yagek-yi, lob hil nehegin bē Mehōböp Yesu Kerisi vu yagek meduḳ nom begeḳo hil nah. ²¹ Rēk gevong behil navid nipaya sënë pekwē yi bemalangeri jak nabē sën yō navi. Rēk gevong nabē sënë jak niwēēk sën yoh vu bē getung ngaa pin degevek babu lo.

4

Paulus Nēr Bē Ahēj Geving Sir Gekwaj Bo Ngaa Nivesa

¹ Nebē sënë om arig lo, ham tu Mehōböp yi alam om ham ngo bare niwēēk. Sahēg neving ham, besa nehevongin bē galē ham gökin. In sa kwaḳ vesa in ham, geham vong bē sa soḳ sengii yi.

² Log hong Ewodia, gehong Suntuke, melu gwengō rē! Melu semu gagek in Mehōböp yi hur avēh meluu. ³ Log hong sën alu nehebē loḳ ti in huk-e! Sa nanēr vu hong nabē gedoḳ vu avēh luu sënë. In wirek og alōō nalok vu he in Bengō Nivesa ving Klement losho alam vahi sën he nehevong huk timu barēj neggēp loḳ ḳapiya-mala-tumsēn-yi lo. ⁴ Ham kwamin vesa in Mehōböp jak buk pin, gesaḳ nanēr gökin nabē ham pasang kwamin vesa rot. ⁵ Ham gwevong balam pin dejak ham nimin nabē ham nejom ham ahon, geham su neḳo ham rak rē. In Mehōböp yam dus rak ggovek ya. ⁶ Om ham su newamin jak! Gaḳ nabē ham jak vu in ngaa ti, og ham najom jak bekwetag

vu Anutu in, lob ham najom jak benanër los kwamin vesa vu yi geving. ⁷ Lok mëm Anutu rëk gevong beham ayomin gëp revuh. Alam dob-yi dugin ngaa sënë degwa besu detök rak rë, rëk mu sën ham ayomin gëp revuh lo rëk gevong beham ahëmin nivesa rot geham kwamin niröp jak in Kerisi Yesu yi alam ham.

⁸ Arig lo, sa bë nanër gagek ti vu ham gökin nabë ham kwamin bo ngaa nabë sënë noh vu buk: Ngaa pin sën anon lo, gengaa sën niröp lo, gengaa sën neyohvu lo, gengaa pin sën nivesa lo, gengaa sën malangeri lo. Geham kwamin bo ngaa sën hil galë nabë nivesa lo los ngaa pin sën yoh vu bë hil gaço arë jak lo. ⁹ Ngaa pinek sa tahu ham lok, lob ham ko ggovek ya, gengaa pin sën sa nanër los sa nehevong lo, og ham ngo los ham lë ggovek ya, om ham gwevong nabë saga noh vu buk. Nabë saga, lob Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo rëk medo geving ham.

Paulus Kwa Vesa In Alam Pilipi

¹⁰ Sa kwağ vesa rot gesa napisek in ham vu Mehöböp, in ham nedo hus ading rëk gwëbeng ham kwamin vo sa belok vu sa ggökin. Yönon, ham kwamin nevo sa wirek bë dok vu sa, rëk aggata su neggëp in bë ham gwevong nam rë. ¹¹ Sa su bë rëk nanër nabë sa narak vu in ngaa rë. Gağ wirek og sa newağ nerak in ngaa sën netök vu sa lo, rëk gwëbeng og setu Yesu yi hur, lob sa nado revuh in ngaa pin. ¹² Sehög ngaa bë paya teka, og yik ggovek, genabë ngahisekë og yik ggovek. Log bë seğa nos menajom sa ahon, ma meyip gevong sa, ma nabë senoh vu ngaa pin, ma sejak vu in ngaa, og sa nehalë ngaa pin sënë bë yik neggëp ti, lob vu nyëg pin geyoh vu buk pin, og sayog sepëp. ¹³ Mehö sën lo negadu sa, lob seyoh vu bë gevong ngaa pin jak niwëek. ¹⁴ Rëk ham nevong nivesa, in ham nelok vu sa beham nekwerë sa maggin. ¹⁵ Yönon, ham alam Pilipi, ham ngo rak ni bë wirek sa nanër Bengö Nivesa vu distrik Masedonia nyëdahis lob ggovek gesa naya rak, rëk alam saga la su denevengwëng ving sa bë he dok vu he vewen vewen rë. Gağ ham mu sën mëm ham nevong.

¹⁶ In sa nado Tesalonika wirek, lob ham nelok vu sa benevong kupek vu sa, rëk su beron timu rë. ¹⁷ Rëk saga su nebë sa malağ anonin kupek rë. Gağ sa hevongin bë ham gwevong huk nivesa nabë sënë in gevong beham nyëvewen böp jak besemu ham. ¹⁸ Lob gwëbeng og sa haço ngaa pin ggovek ya bengahisekë rot, beseyoh vu ggovek ya. Ham vong kupek vu sa bEpaproditus ko yam lok ya sa nemağ ggovek ya. Kupek sënë vong bë seriveng sën ham nevesi bereggu nivesa verup neya vu Anutu lo. Om Anutu rëk gelë nivesa nabë yi seriveng, lob ahë nivesa in. ¹⁹ Lob ham tu Kerisi Yesu yi alam,

om sa Anutu rëḵ gegin ham nivesa in ngaa pin sën ham nerak vu in lo jak ngaa nivesa vesa pin sën neggëp vu yi lo. ²⁰ Om hil gaḵo hil Amad Anutu arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²¹ Sa bë nanër na vu Kerisi Yesu yi alam pin nabë sa kwag nevo sir. Log hil arid lo sën denedo ving sa agi denër bë kwaj nevo ham ving. ²² Yönon, Anutu-yi-alam pin denër bë kwaj nevo ham. Gesir vahi sën denevong huk ggëp mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo denër niwëëk bë kwaj nevo ham ving. ²³ Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën nöḵ gëp geving ham ḵenumin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Kolosi

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bë sa natu Kerisi Yesu yi sinarë lo. Alu hil arid Timoti ² kevu kapiya sënë yök vu Kerisi-yi-alam ham sën ham nedo Kolosi aga. Vu he arimin ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi yönon lo. Sa neketag vu hil Amad Anutu in ham bë semu ham begevong ham ayomin gëp revuh.

Anutu Vong Balam Kolosi Ayoj Ya Timu Vu Kerisi

³ Alu kwamin vesa vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu in ham neyoh vu buk pin sën alu najom rak in ham lo. ⁴⁻⁶ Yönon, he najom rak in ham rot loḵ buk sën he hango ham bengömin bë ham ayomin neya timu vu Kerisi Yesu geham ahëmin neving Kerisi-yi-alam pin lo, rot besën verup gwëbeng. Ham ngo Bengö Nivesa yi gägek anon wirek, loḵ mëm ham rak ni bë ham rëḵ medo malamin-tumsën degwata gëp yagek. Bengö Nivesa saga ya meyoh vu nyëḡ pin, lob nevong balam denesepa loḵ Kerisi. Lob töḵ verup vu ham ving, lob ham vong ving besepa loḵ loḵ buk sën ham ngo muginsën berak ni bë Anutu yi gägek semusën yönon lo, rot beverup gwëbeng. ⁷ Epapras sën tahu ham loḵ Bengö Nivesa sënë beham rak ni lo, og yik mehö nivesa balu nehebë loḵ ti in huk. Kerisi yi hur nivesa yi meneloḵ yah he bömin benevong yi huk ggëp ham nyëḡ. ⁸ Loḵ mëm nër ham bengömin yom vu he bë Anon Vabuung loḵ vu ham beham ahëmin neving Kerisi-yi-alam.

Paulus Jom Rak Bë Anutu Gadu Alam Kolosi

⁹ Epapras nër gägek yom vu he nebë saga, lob mëm alu najom rak in ham yoh vu buk pin gehe su nehevuu rë. Gaḵ alu neketag vu Anutu bë gevong beham natu alam los kwamin yönon, gAnon Vabuung tatekin ham kwamin beham jaḵ ngaa pin ni nabë nivesa ma nipaya. In mëm ham jaḵ ngaa pin sën Anutu ahë neving bë hil gevong lo ni. ¹⁰ Nabë sënë, loḵ mëm ham yoh vu bë sepa doḵ Mehöböp yi aggata niröp bemëm kwa vesa in ham. Lob ham rëḵ gwevong ngaa nivesa jaḵ buk pin banon jaḵ, gemëm ham jaḵ Anutu ni gökin rot.

¹¹ Log alu najom rak in ham ving bë Anutu mehö niwëëk ala los gayeheng bo niwëëk vu ham rot in ham najom ham ahon beham kwerë maggin pin bebare los kwamin vesa ¹² begweḵo hil Amad arë jaḵ. In vong beham yoh vu bë doḵ na geving yi alam pin behil rëḵ medo doḵ yi Nyëḡ-rangah-yi. ¹³ Yönon, ḵo hil vër in malakenu niwëëk, getung hil loḵ ya ving

Nalu sën ahë ving yi pangsën lo yi alam. ¹⁴ In Anutu Nalu bago hil yom govek ya bedahun hil ngaa nipaya ya.

Kerisi Yi Aggata Los Yi Huk

¹⁵ Anutu Nalu yik luho Anutu sën hil su ayoh vu bë galë yi rë lo neggëp ti. Yö nedo nyëdahis betu ngaa pin sën Anutu tung agi ala. ¹⁶ Tung ngaa pin vu yagek gevu dob. Tung ngaa pin sën nedo hil malad agi, gengaa vahi sën hil su nehalë rë lo. Tung alam-los-bengöj, gegavman, geggev, galam sën denetu ala lo. Yönon, tung ngaa pin sënë bengaa pin yö tu yi ngaa. ¹⁷ Yö nedo nyëdahis gengaa la su nedo rë, log medo negin ngaa pin sën tung lo medenedo nivesa rak yö niwëek. ¹⁸ Kerisi-yi-alam pin detu degwa timu log tu hir yusekë. Yi mehö muginsën sën kedi rak yah ggëp bedub lo. Kedi rak in bë yö ti natu ngaa pin ala. ¹⁹ Anutu vongin bë luho Nalu gëp ti, om sën vong yi ngaanon vu yi beggërin ayo los dahis. ²⁰ Anutu vongin bë gevong mamer vu mehönon los ngaa pin sën vu yagek los dob lo, in bë hil los medo jevuh ti. Om sën vong Nalu yam bediik rak kelepeko* loğ yah hil bed in bë gagek nadiik na.

²¹ Wirek og ham tu alam bemën in Anutu. Ham kwamin nevo ngaa nipaya mu menesepa loğ, lob saga vong beham los Anutu nelë ham paya. ²² Rëğ Kerisi diik loğ yah ham bömin in bë ham los Anutu medo jevuh ti. Vong nebë sënë in bë geğo ham nah vu yi beham natu alam nimin röp los alam nimin vesa gegagek su gëp vu ham gëp Anutu mala. ²³ Gağ ham ayomin na timu vu Kerisi beham bare niwëek ata. In ngaa ngwë rëğ geğo ham kwamin seggi lob tum ham rëğ gwevuu aggata sën ham vong ving niwëek rak Bengö Nivesa sën ham ngo lo na. Denër Bengö Nivesa sënë ya meyoh vu mehönon pin vu dob, lob sa Paulus setu hur ving menanër ving.

Paulus Loğ Vu Alam Kolosi

²⁴ Gwëbeng sënë sa hağo maggin, rëğ maggin sënë nelok vu ham om sa kwag vesa. Log maggin sën sa neğerë loğ sa navig agi, og sa neğerë loğ yah Kerisi ben. Sa neğerë in bë doğ vu Kerisi-yi-alam pin los dahis, om yik su sengö ti neğerë rë, gağ alu Kerisi neğerë loğ ti.

²⁵ Lob Anutu yö ggooin sa rak tu yi alam pin hir hur bevo huk loğ sa nemag bë sa nanër yi gagek pin vu ham. ²⁶ Gagek sënë yö neggëp vunsën in mehönon vu nyëğ pin wirek, beneggëp rot beberup gwëbeng. Rëğ gwëbeng og töğ yam rangah vu Kerisi-yi-alam bederağ ni govek ya. ²⁷ Anutu yö kwa vo bë tatekin gagek vunsën sënë vu yi alam pin, besir sën yu-ngwë lo değağ ni geving nabë gagek nivesa rot belos bengö. Gagek vunsën sënë nebë Kerisi nedo ving ham, lob ham nevo kwamin in yi bë geğo ham nah medo nivesa rot

geving yi. ²⁸ Om sën he medo nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah gehe nalev horek vu mehönon bē degegin sir nivesa. He netatekin gagek los kwa nivesa pin vu alam pin in bē gaḱo sir pin denah vu Kerisi medenatu yi alam niröp, gaḱ su demedo duḱ duḱ in ngaa ti. ²⁹ Nebē saga, om sën sa nehevong huk böp rot menavimengin, rēḱ Kerisi yō negadu sa menevong niwēek vu sa.

2

Hil Gevong Geving Niwēek Genid Dēlin Gagek Kuungsën

¹ Yönon, sa bē ham jaḱ ni nabē sa nehevong huk böp rot in bē sedoḱ vu ham los alam Laodisea galam ngahiseḱē sën su malaj neraḱ sa malag rē lo. ² Sa nehevong huk böp sēnē in bē ham bare niwēek los ahēmin nivesa, gesa nehevongin bē ham ahēmin geving ham, in saga rēḱ naduu ham ahon beham medo jevuh ti. Log sa hevongin bē ham jaḱ gagek ni los degwa, bejaḱ ni nabē gagek anon. Senër gagek sën netatekin Kerisi vu hil lo. In neggēp vunsën ving Anutu wirek, rēḱ töḱ yam rangah gwēbeng beyoh vu bē gevong kwa nivesa rot vu ham. ³ Yönon, Anutu kwa pin los degwa geyi gagek los kwa böp böp pin neggēp vu Kerisi. ⁴ Senër gagek saga vu ham in bē mehöti su bo bēl doḱ ham betetuhin ham. ⁵ Sa su nado ving ham rē, rēḱ sa kwag nevo ham rot bevong bē sën sa nado ving ham, lob sa kwag vesa in sën ham nedo revuh ti geham ayomin neya timu vu Kerisi lo.

Hil Aga Jaḱ Kerisi In Hil Medo Malad-Tumsën Yönon

⁶ Ham ḱo Kerisi Yesu tu ham Mehöböp ggovek ya, om ham bare mena geving yi nabē saga. ⁷ Ham bare niwēek jaḱ yi, nabē sën kele nare niwēek raḱ dob, genabē sën beggang nedo niwēek raḱ mudeng lo. He nēr Bengö Nivesa vu ham, om ham gwevong geving niwēek bemēm rēḱ gadu ham beham bare, lob ham kwamin vesa vu Anutu jaḱ buk. ⁸ Ham gwegin ham. In rēḱ mehöti nanër gagek kwa dob yi mu benanēr gagek meris vu ham begekuung in ham begērin ham. Alam nebē sēnē og denevengwēng raḱ alam böp wirek hen hir ngaa los ngaa dob sēnē yi horek meris aggagga, gesu denevengwēng raḱ Kerisi rē. ⁹ Yesu og Anutu soḱek, log Anutu Anon nedo loḱ yi beggērin yi los dahis. ¹⁰ Lob ham tu yi alam, om ggērin ham ving nebē saga beham su neraḱ vu in ngaanon ti rē. In yi yō tu ala bekesuu angēr los arēj gengaahur böp böp pin. ¹¹ Lob ham su rah* navimin in bē ham natu Kerisi-yi-alam rē, gaḱ vong bē Kerisi rah* ham navimin vorot, rēḱ su rah ham raḱ nema rē. Gaḱ ham vuu ham ngaa muḱeng ya gewērin ham yah vu Kerisi, lob saga nebē sën rah* ham navimin beham tu yi alam. ¹² Ham ripek bēl, lob sēnē tahu bē ham diḱ bedele

ham ya bedub ving yi. Log tahu ving bē ham kwedi rak ggökin, in ham vong ving bē Anutu og mehö niwëek meko Yesu vēr in bedub benedo mala-tumsēn. ¹³ Wirek ham nevong ngaa nipaya aggagga, geham nesepa loḵ ngaa kwa-mugeng-yi, lob sēnē vong beham tu ngaa diiksēn-yi in bē malamin nama. Rēḵ ma gAnutu kevoh ham ngaa nipaya ya, om rēḵ gevong behil medo malad-tumsēn geving Kerisi. ¹⁴ Horek yi gagek vahi sēn nevongin bē dahun hil lo neggēp vu hil, bevong bē hil rēḵ bare gagek, rēḵ ma gAnutu kevoh ya. In sēnē nebē sēn tul brēm ya gagek sēnē vetii kelepeko* ving Yesu bepin maya. ¹⁵ Om angēr los arēj gengaahur böp böp su arēj neggēp in bē hil nadudeḵ vu sir rē. Gaḵ Yesu kesuu sir rak kelepeko* betato rangah rak alam pin malaj bē detu ngaa meris benijwëek masēn.

Yik Hil Nebē Sēn Hil Adiḵ Ving Kerisi Ggovek Ya

¹⁶ Nebē saga, om nabē mehö la denanēr ham in ngaa sēn ham newa los nenum lo, gedenanēr ham in ham su nesepa loḵ hir buk aggagga sēn detung yoh vu ta gekwev gesoda lo rē, og ham su gwebē nengamin vu sir. ¹⁷ In ngaa nebē sēnē og yik ngaa sēn rēḵ anon jaḵ vu tamusēn lo yi tahusēn mu. Gaḵ mēm Kerisi mu mēm yik ngaanon. ¹⁸ Om ham gwegin ham in alam sēn denenēr ngaa sēn denelē loḵ pesepsēn lo. Geham gwegin ham in alam sēn denedudeḵ vu angēr lu ngaa lo. In alam nebē saga og kwaj nevo ngaa dob yi bedenevongin bē degērin ham nah vu sir, geham su gweko nyēvewen nivesa sēn Kerisi bē gevong vu ham lo rē. Gaḵ yō devongin bē degeko sir jaḵ mu, ¹⁹ gesu denepiḵ vu Kerisi sēn tu hil yud lo rē. Yōnon, hil pedus los telitek nevo niwëek yoh vu hil anod geneduu hil ahon. Rēḵ mu hil yud og negin hil anod los dahis nivesa in bē hil ajig benid wëek jaḵ noh vu Anutu kwa. Lob Kerisi yik nebē hil sēn Kerisi-yi-alam hil lo yud. ²⁰ Vong bē ham diḵ ving Kerisi, lob ham vuu dob sēnē yi ngaa meris meris ya. Rēḵ nebē va sēn ham nevong ngaa nebē alam-dob-yi-ē? In ham nesepa loḵ Horek ggökin nebē, ²¹ “Su genajom ngaa sēnē; su gegwa ngaa saga; su gwebē nemam jaḵ ngaa sēnē!” ²² Horek nebē sēnē og nenēr rak ngaa sēn hil aga bemala nama na verōḵ yi lo. In horek nebē sēnē og mehōnon yō hir gagek mu, gaḵ su ngaanon rē. ²³ Yōnon, maḵ hil rēḵ gekuung nabē horek nebē sēnē og nivesa los kwa. In gejiin hil bē hil ana soda los raro lu ngaa, gedenenēr bē hil ngo dahun hil gehil ngo basap hil navid besu gēgin nivesa rē. Rēḵ ma, gengaa nebē sēnē og su yoh vu bē doḵ vu hil yōnon rē, in hil ayod maḵ nahēn nevu nevu in ngaa nipaya behil nesepa loḵ.

3

Yik Hil Nebē Sēn Hil Kedi Rak Yah Ving Kerisi

¹ Nabë ham kwedi raḡ yah ving Kerisi, og ham malamin sepa ngaa sën nedo vavunë vu nyëḡ sën Kerisi tu Mehö-los-bengö menedo Anutu nema vesa lo mu. ² Ham kwamin bo ngaa-vavunë-yi noh vu buk, gaḡ ham su medo mekwamin bo ngaa-dob-yi. ³ In Kerisi diiḡ loḡ yah ham bömin lob saga vong bë ham diiḡ ya, rëḡ ma geham rëḡ medo malamin-tumsën geving Anutu. ⁴ Lom sën hil kedi jaḡ bemedo malad-tumsën lo, og degwa yö vu Kerisi, om yö rëḡ natöḡ rangah vu tamusën, lob vu buk saga ham rëḡ kwedi geving yi beberup los vunëḡ vunëḡ yageḡ yi.

Hil Natu Mehönon Mewis

⁵ Nebë saga om ham gwevuu ngaa-dob-yi sën neggëp loḡ ham ayomin lo pin na. Ngaa-dob-yi sagi nebë: Baggëb ag-gagga pin, ngaa ningöhek sën su yoh vu bë hil gevong rë lo, gengaa nipaya sën hil ayod neggurek in lo, gengaa nipaya sën hil malad anon in lo. In sënë og nebë sën hil nesepa loḡ anutu-kuungsën. ⁶ Alam sën denevong ngaa nebë agi, og Anutu rëḡ gevong nipaya nyëvewen doḡ nah vu sir. ⁷ Wirek ham newa raḡ alam nebë sënë, beham nevong ngaa pin sënë ving. ⁸ Rëḡ mu gwëbeng sënë og ham gwevuu ngaa nebë sënë pin na. Ham su gwelë mehönon paya, ham su gwevong paang, ham su ahëmin sengën, ham su nanër pelësën, geham su gwevong nevumin. ⁹ Ham su dah gageḡ vun genanër gageḡ kuungsën vu ham. In ham vuu ngaa mugeng ya, beham su nesepa loḡ yah rë. ¹⁰ Ham tu mehönon mewis raḡ ggovek ya. Yönon, Anutu semu ham beham tu mehönon mewis raḡ, lob nevo kwa vu ham yoh vu buk in bë ham rëḡ nabë yi. ¹¹ Hil atu mewis, om hil su basuh hil nabë: Sireḡ alam-yu-ngwë gehileḡ alam Yuda. Genabë, hileḡ neherah* navid, gesireḡ su denerah* navij rë. Gehil su nanër alam vahi nabë: Sir sagi og alam bemën, gesir saga og alam dug dug, galam sënëḡ detu ngaa meris, galam sakaḡ yö denegin sir. Ma! Gaḡ yik Kerisi nevong balam pin neggëp ti geKerisi nedo loḡ alam pin neggëp ti.

Hil Sepa Doḡ Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

¹² Anutu ggooin ham raḡ ggovek ya beham tu yi alam, lob ahë neving ham. Nebë saga, om ham sepa doḡ ngaa nabë sënë: Ham kwamin gevongin alam pin mesemu sir. Ham dahun ham, geham nahubin mehönon geyik maam degevong paya vu ham. ¹³ Ham su ahëmin sengën vu arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo pevis rë, gaḡ ham ahëmin geving sir beham najom ham ahon. Lob nabë gageḡ neggëp vu ham ti in ari vong paya vu yi, og maam gelë ari mu gedahun ari yi nipaya na. In Mehöböp kevoh ham ngaa nipaya ya, om ham gwevong nabë saga vu arimin lo.

14 Log sën hil ahëd geving hil lo, og sënë kesuu ngaa vahi pin, beneduu ngaa nivesa pin revuh ti. Om ham sepa doḡ ngaa pin sën aga, beham ahëmin geving ham pangsen kesuu ngaa vahi. 15 Lob Kerisi gevong beham ayomin geto revuh, lob sënë yö gëgin ham rot. In Anutu tahi ham in bë ham natu degwa timu gayomin gëp revuh, geham kwamin vesa vu Anutu noh vu buk. 16 Lob Kerisi yi gagek napup ham ayomin rot, bemëm ham rëḡ medo nivesa menatu alam los kwamin. Log ham tateḡin gagek vu ham, bebarah ham veröḡ jak. Ham ayomin nivesa vu Anutu megwevong sengii jak arë los gwevong tarot sën neḡo arë raḡ loḡ ayo peggo lo, geham gwevong raro megweḡo arë jak. 17 Log ngaa pin sën ham nenër lo gengaa pin sën ham nevong lo, og ham gwevong in geḡo Mehöböp Yesu arë jak, in yö tateḡin aggata, om ham nah vu hil Amad Anutu menanër kwamin vesasën vu yi.

Gagek Raḡ Maluh Los Venëj Genaluj Lo

18 Ham avëh, ham gurek reggamin babuj, in Mehöböp nelë sënë bë yohvu.

19 Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin, beham su bo maggin vu sir.

20 Log ham hurmahen, ham nengamin yes vu amamin lu atamin in ngaa pin, in mëm Mehöböp gelë ham nivesa.

21 Log ham sën amaj ham lo, ham su gwevong paya vu nalumin ayoj bahëj sengën jak, in rëḡ ayoj maggin jak bedegöneng.

Gagek Raḡ Hur Los Ggev

22 Log ham sën hur lo, ham gwebë nengamin vu ham alamin hir gagek. Ham su gwevong huk jak malaj mu in nabë kwaj vesa in ham. Gaḡ ham gönengin Mehöböp, geham ayomin na niröp vu huk. 23 Gengaa pin sën ham gwevong lo, og ham ayomin na timu vu beham gwevong niwëëk. In ham su nevong huk vu mehönnon mu rë, gaḡ ham nevong vu Mehöböp. 24 Om Mehöböp yö rëḡ bo doḡ nah beham gweḡo nyëvewen sën ggooḡin raḡ vu ham lo. In ham tu Mehöböp Kerisi yi hur. 25 Gaḡ mehö sën nabë gevong paya lo, og rëḡ geḡo nyëvewen jak ngaa nipaya sën nevong lo. In hil su ayoh vu bë gevong bAnutu gurek hil babud rë.

4

1 Log ham sën tu ala menëgin hur lo, ham gwevong ngaa nivesa los nohvu vu sir niröp. In ham Mehöböp nedo yagek beyi hur ham ving.

Hil Najom Jak Vu Anutu Los Ayod Timu

2 Ham najom jak los ayomin timu, geham su nimin tebö. Ham kwamin sepa beham najom jak los kwamin vesa vu

Anutu. ³ Log ham najom jaḵ vu Anutu in he geving nabë tateḵin aggata vu he, in he nanër yi gageḵ rangah betateḵin Kerisi degwa sën neggëp vunsën wireḵ rëḵ mëm tōḵ yam rangah gwëbeng agi. Yönon, deḵo sa yam ḵarabus in sa nanër gageḵ sënë, ⁴ om ham najom jaḵ in sa nabë sa tateḵin nivesa begëp rangah noh vu huk sën Anutu vo vu sa lo. ⁵ Ham gwevong ngaa nivesa los kwamin jaḵ alam dahis malaj, log nabë aggata neggëp in bë ham nanër Bengö Nivesa vu sir, og ham su nimin tebö. ⁶ Ham nanër gageḵ malangeri los nivesa vu sir noh vu buk, log ham kwamin bo sir ti ti nabë denedo nebë va og ham nanër gageḵ niröp bedoḵ vu sir.

Paulus Vong Tukikus Luho Onesimus Deya

⁷ Tukikus mëm rëḵ nanër huk sën sa nehevong lo bengö vu ham. Hil arid anon Tukikus. Sahëḡ neving yi balu nesepa he menehevong Mehöböp yi huk, lob neloḵ vu sa rot gesu nitebö rë. ⁸ Sa hevong yi yök vu ham raḵ degwa sënë, in bë ham jaḵ he huk ni, gegevong beham ayomin niwëëḵ jaḵ.

⁹ Lob sa hevong Onesimus yök ving yi. Ham ngo ham alam ti yi yönon, in yi vu Kolosi behil arid anon yi, gehil ahëd neving yi. Lob luho rëḵ denanër ngaa sën anon raḵ ggëp agi vu ham.

Paulus Kevu Bë Kwa Nevo Alam Kolosi

¹⁰ Aristarkus yam ḵarabus ving sa, lob kwa nevo ham menenër. GeMarkus sën Barnabas gadë lo kwa nevo ham menenër ving. Sën sa ḵevu wireḵ vu ham lo bë: Nabë nöḵ berup vu ham, og ham gweḵo yi jaḵ. ¹¹ Log Yesu Yustus kwa nevo ham ving menenër. Yiḵ alam Yuda löö mu sagi sën denevong huk ving sa behe nehevong Anutu yi huk, in bë yi nyëḡ anon jaḵ. Lööho sënë denegadu sa rot.

¹² Log ham mehö Kolosi ngwë sën Epapras lo kwa nevo ham ving menenër. Kerisi Yesu yi hur yi, log nejom raḵ in ham yoh vu buk. Nejom raḵ vu Anutu bë ham bare nimin wëëḵ nabë maluh, beham jaḵ Anutu kwa ni, besepa doḵ noh vu buk pin. ¹³ Seraḵ ni ggoveḵ ya, om sën senër bë nevong huk böp rot in bë doḵ vu ham gedoḵ vu alam Laodisea los alam Hirapolis geving. ¹⁴ Hil dokta Lukas sën hil ahëd neving yi lo, luho Demas kwaj nevo ham ving bedenener.

¹⁵ Log ham nanër sa vu hil arid lo sën denedo Laodisea agu nabë sa kwag nevo sir ving menanër. Geham nanër vu Numpa losho Kerisi-yi-alam sën denesupin sir medenejom raḵ loḵ yi beggang lo geving. ¹⁶ Ham natevin ḵapiya sënë goveḵ log ham gwevong na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea bedenatevin geving. Geḵapiya sën sa ḵevu ya vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea lo, og ham natevin geving. ¹⁷ Geham gwevong gageḵ sënë na vu Arkipus nabë kwa bo huk sën Mehöböp vo loḵ nema lo, begevong niwëëḵ banon jaḵ. ¹⁸ Sa

Paulus sengo ɣevu gagek dus teka sagi rak nemaɣ bë sa kwag nevo ham. Ham kwamin bo sa in sengo nahën nado ɣarabus los sêng. Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus, geSilvanus* lu Timoti, alöö kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam lo vu Tesalonika. Vu ham sën ham ayomin neya timu vu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi lo. Alöö hevongin bë Mehöböp luho nalu sagi degevonğ semusën vu ham, log degevonğ beham medo re-vuh.

Alam Tesalonika Devong Ving Niwëek Medenedo Nivesa

² Alöö najom rağ in ham yoh vu buk gehe ahëmin nivesa vu Anutu in ham. ³ Gehe nër ham tato vu hil Amad Anutu yoh vu buk bë ham nevong huk nivesa beneggöp rangah bë ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi menehurek babu. Ham nevong huk böpata sagi in degwa nebë ham ahëmin ving yi, log ham nevo kwamin in yi bë rëğ duk nom dob.

⁴ Arig lo! He araq ni ggovek bë Anutu ahë neving ham lob ggooïn ham rağ. ⁵ He naraq ni nebë saga in he hağo Bengö Nivesa yök vu ham, lob ham su kwamin vo bë sang meris rë, gağ Anon Vabuung vo niwëek loğ beham rağ ni venuh bë gağek anon. Log he nado ving ham, lob ham nelë ngaa pin sën he nehevong in bë dok vu ham lo. ⁶ Ham nelë bekwamin nevo, lom mëm ham nesepa loğ ngaa sën he nehevong lo, geham nesepa loğ Mehöböp ving. Alam pin sën denedo dus vu ham lo dedeginengin maggin rağ ham, rëğ ham jom Bengö Nivesa ahon gemëm Anon Vabuung vonğ beham kwamin vesa. ⁷ Lom mëm ham vo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin vu distrik Masedonia los Akaya rağ saga, lom kwaj nevo bedenesepe loğ ham. ⁸ In ham vonğ Anutu yi gağek ya meyoh vu dob pin. Su ya vu distrik Masedonia los Akaya mu rë, gağ ham bengömin sën ham ayomin neya timu vu Anutu lo, ya meyoh vu dob pin. He su ayoh vu bë rëğ nanër ham vu mehöti rë, in deraq ni ggovek ya. ⁹ Alam vu nyëğ pin denenër yom vu he bë he hağo Anutu yi gağek mayök vu ham, lob ham vuu yesëğ los seriveng wirek hen ya, geham wërin ham yom vu Anutu beham tu Anutu anon sën mala-tumsën degwa lo yi hur. ¹⁰ Gedenenër vu he bë, ham nevo kwamin in Nalu Yesu sën Ama Anutu nër bekeđi rağ in alam-diiğsën lo bë: Rëğ nom vu yağek gökin begeğo hil vër in nipaya nyëvewen sën rëğ nam natök vu mehönon pin lo.

2

Huk Sën Paulus Nevong Vu Tesalonika

¹ Arig lo! Ham raḵ ni bē he su ayök vu ham mehe huk ya meris rē. ² Geham raḵ ni bē deveek he vu Pilipi gedenēr gāgek nipaya raḵ he, log ham sis begö vu he ving. Rēḵ he Anutu vo niwēek vu he behe nēr Bengö Nivesa rangah vu ham gehe su ahönengin ham rē. ³ He hako gāgek anon raḵ menanēr niwēek vu ham raḵ degwa nebē sēnē: He su nehekuung raḵ menanēr rē, log he su ayomin ningöhek genanēr rē, gehe su nanēr in bē tetuhin ham rē. ⁴ Gaḵ Anutu nelē he nivesa bekwa vo he bē he nanēr yi Bengö Nivesa rangah. Lob su he nanēr gāgek in bē mehönon ahēj nivesa vu he rē, gaḵ he bē Anutu sën neraḵ he kwamin ni venuh lo ahē nivesa vu he. ⁵ Ham raḵ ni ggovek, gehe nanēr nebē sagi los nanēr yōnon neggöp Anutu mala nebē: He nado ving ham wirek, og he su anēr gāgek in bē abo bēl doḵ ham rē gema rot, gehe su alam ayomin luu manēr in bē gaḵo ham monē rē. ⁶ Gehe su nehevong in bē mehönon degeko he arēmin jaḵ rē. Ham ma alam vahi. ⁷ Gaḵ Kerisi yi sinarē he los arēmin, om he yoh vu bē nanēr vu ham nabē ham doḵ vu he in ngaa sën doḵ vu he rēḵ ma. He su ayoh vu bē nanēr gāgek nabē saga medeginengin ham rē. Gaḵ he nebē ata sën negin nalu nivesa menevet sir lo. ⁸ Nebē saga, gehe kwamin nevo ham benehegin ham in he ahēmin neving ham rot, om sën he pasang nanēr Anutu yi Bengö Nivesa vu ham. Yōnon, gehe yoh vu bē nadiik in ham geving.

⁹ Arig lo, ham kwamin bo nabē he nehevong huk rot. He su nesewah buk ma rangah rē, in bē he su ketag ngaa ngaa vu ham mabo maggin vu ham doḵ buk sën he nanēr Anutu yi Bengö Nivesa vu ham lo. ¹⁰ Lob ham lē beham raḵ ni, log Anutu raḵ ni ving bē he nehevong ngaa nivesa vesa los yohvu vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, geham ti su yoh vu bē nanēr gāgek nipaya jaḵ he rē. ¹¹ Ham raḵ ni bē he nehegin ham pin nebē sën ama negin nalu lo. ¹² He vo horek vu ham in bē ham sepa doḵ aggata niröp. Gehe gadu ham, gehe nēr niwēek vu ham bē ham gwevong ngaa pin noh vu Anutu kwa. In Mehö los niwēek sagi ggooin ham raḵ in bē ham medo geving yi doḵ yi nyäg nikapiik.

Devong Ving Anon Medenare Niwēek Bē Degeko Maggin

¹³ Log he ahēmin nivesa vu Anutu raḵ buk pin ving in ham, in he nēr gāgek sēnē vu ham bē Anutu yi gāgek, lob ham pevis beko raḵ menēr bē Anutu yi gāgek anon gaḵ mehönon su denēr yoh vu yō kwaj rē. Lob yik Anutu yi gāgek yōnon, begwēbeng nahēn nevong huk loḵ ham sën ham nevong ving lo ayomin.

¹⁴ In arig lo, ham nebë alam distrik Yudea sën denesepa loḵ Yesu Kerisi bedetu Anutu-yi-alam lo, in ham alam dedeginengin ham raḵ maggin nebë sën hir alam denedeginengin sir lo. ¹⁵ Alam Yuda desis Mehöböp Yesu losho alam-denenër-gägek-rangahsën bedediik, log denedeginengin ngaa maggin raḵ he nebë saga ving gedenesepa loḵ aggata nipaya sën Anutu nilëlin lo. Om denesis begö vu mehönon pin ¹⁶ medeneggërin he in bë he su nanër gägek rangah vu alam dahis megako sir nah vu Anutu. Medo denevong ngaa nipaya rot gesu denevuu ya rë, rëḵ mu Anutu ahë sengën vu sir rot bevongin malaj nama.

Paulus Ahë Ving Rot Bë Gelë Sir Gökin

¹⁷ Arig lo, he hevuu ham ya. Senër he navimin mu, gaḵ he kwamin nevo ham yoh vu buk behe ahëmin ving pangsën bë he galë ham malamin gökin, ¹⁸ lob he sero aggata rot in bë anök vu ham rëḵ ma. Sa Paulus, sa hevongin bë senök vu ham beron ngahi rëḵ Satan ggërin he. ¹⁹ Ham kwamin nevo bë he kwamin vesa los he napisek in va? Gaḵ yiḵ ham! Ham netu he madub nivesa, om doḵ buk sën Mehöböp duk nom lo, og he rëḵ napisek in ham kesuu ngaa vahi pin. ²⁰ He napisek los he kwamin vesa rot in ham.

3

Paulus Vong Timoti Ya In Bë Gadu Sir

¹ He su ayoh vu bë anök rë in aggata ma, om sën he ayomin maggin rot gehe kwamin nevo bë su yoh vu bë he medo rë, om sa kwag vo bë maam sengo ti medo Atens beyiḵ ggovek. ² Om he hevong he arimin Timoti sën nelok vu Anutu benevong Kerisi yi Bengö Nivesa yoh vu nyëḡ pin lo yök vu ham in bë gadu ham in ham ayomin na timu vu Kerisi niwëëk. ³ In ngaa maggin sën töḵ vu ham gwëbeng lo su kepë ham. Anutu yi horek nër vorot nebë ngaa maggin vahi rëḵ natök vu hil yönon. ⁴ He nahën nado ving ham, log he nër rangah vu ham bë hil rëḵ natök jaḵ ngaa maggin medeginengin hil, loḵ mëm gwëbeng sënë ham töḵ raḵ. ⁵ Om sën sa su yoh vu bë naköpek bemedo meris rë, om sën sa hevong Timoti yök in bë sa gango nabë ham ayomin neya timu vu Kerisi ma ma. Sa hekuung bë Mehö Pelëpinsën maḵ jij ham niwëëk rot bekepë ham gehe vasap he huk böpata raḵ ham ganon ma.

Timoti Ko Gägek Bengö Yom Lom Paulus Kwa Vesa

⁶ Loḵ mëm Timoti yök beyom verup vu he ggovek, lob nër gägek nivesa raḵ ham bë ham ayomin neya timu vu Yesu, geham ahëmin neving mehönon. Genër ving bë ham kwamin

nevo he pangсэн geham nevongin бe ham gwelë he malamin nabë sën he nehevongin бe galë ham lo.

⁷ Arig lo! Nebë saga lob ngaa maggin deginengin he bevong he ayomin maggin rak, rëk mu mëm he kwamin vo бe ham ayomin neya timu vu Yesu lom mëm he ayomin sepëp rak. ⁸ Gemëm he ayomin to revuh ggökin, in ham nahën kwamin nevo Mehöböp beham nejom yi gägek ahon. ⁹ Om he rëk gako Anutu arë jak in ham bena berup tena? He su ayoh vu rë, in he kwamin vesa pangсэн rot vu Anutu in ham. ¹⁰ He medo najom rak vu Anutu buk gerangah nebë gevong behe galë ham malamin gökin nah, lok mëm nabë ham su ayomin neya timu vu Yesu niwëek rë, og he rëk adok vu ham babo niwëek vu ham.

Paulus Jom Rak Bë Anutu Geko Yi Na Vu Sir

¹¹ Ko nabë hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi detatekin aggata in he nök vu hamek-a! ¹² Lob Anutu gevong niwëek vu ham rot, in ham ahëmin geving ham los mehönon pin pangсэн nabë sën he ahëmin neving ham lo. ¹³ Lob Anutu dok vu ham megevong ham ayomin niröp jak in gägek ti su gëp vu ham gëp hil Amad Anutu mala dok buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi losho yi alam vabuung pin denam lo.

4

Anutu Ahë Ving Bë Hil Gevong Nabë Sënë

¹ Lob arig lo, gägek ti nahën! He ketag los avo horek vu ham in Mehöböp yi alam hil, gehe nanër nebë ham gwevong ngaa pin niröp geham su gwevuu na, gak ham pasang gwevong niwëek ata. Senër ngaa pin sën Anutu ahë neving бe hil gevong lo. Sën he nër rangah vu ham wirek beham nesepa lok lo. ² Ham rak gägek sën selok yah Mehöböp Yesu mala behako yök vu ham lo ni. ³ Ngaa sën Anutu ahë neving бe ham gwevong lo nebë: Ham natu mehönon niröpsën. Log ahë neving бe ham noh nenga in baggëb. ⁴ Log ahë neving бe ham gweko avëh ti ti beham gwevong niröp los noh vu sën ham los venëmin ko ham. ⁵ Gak ham su malamin anonin ham jeggин jeggин nabë alam dahis sën su derak Anutu ni rë lo. ⁶ Log Anutu vongin бe mehöti su gevong ngaa nipaya vu mehö ngwë begodek venë rë, ma rot. In rëk bo nyëvewen dok nah ngaa nipaya nebë saga pin nabë sën he nër vu ham vorot lo. ⁷ In Anutu ggërin hil yah vu yi in бe hil gevong ngaa niröp gehil su gevong ngaa sën su yoh vu rë lo. ⁸ Om nabë mehöti nidëlin gägek sënë, og su nilëlin mehönon hir gägek rë, gak nilëlin Anutu sën vong yi Anon Vabuung yök vu ham lo yi gägek.

⁹ Log gägek ngwë neggëp nebë hil ahëd geving hil arid lo sën denesepa lok Yesu lo. Rëk mehöti su yoh vu бe kevu gägek

jaḵ ngaa sēnē vu ham rē, in Anutu tato vu ham ggovek nebē saga beham ahēmin neving ham vorot. ¹⁰ Ham ngo neving nebē sēnē vu hil arid lo pin sēn denedo distrik Masedonia lo. Rēḵ arig lo, he vo gadu loḵ ham bē ham pasang ahēmin geving sir pangśēn, ¹¹ beham medo revuh bemalamin sepa. Ham ngo gwevong ham huk, geham gwevong huk bisnis teka in ham medo nivesa nabē sēn he nēr vu ham wireḵ lo. ¹² Ham gwevong nabē sēnē in ham su jaḵ vu in ngaa ti rē, lob mēm alam sēn su denesepa loḵ Yesu rē lo degelē ham medejaḵ ni nabē ham alam nimin vesa.

Mehöböp Rēḵ Gevong Behil Kedi Jaḵ Nah

¹³ Arig lo, he hevongin bē ham jaḵ ngaa sēn rēḵ natōḵ vu alam-diiksēn lo ni venuh in lob ham su ngu bengis ham in sir nabē alam sēn su ayoj neya timu vu Anutu medenevo kwaj in yi rē lo. ¹⁴ Hil nehevong ving bē Yesu diiḵ bekedi raḵ ggökin, lob hil nehevong ving bē alam sēn denesepa loḵ Yesu rēḵ denediḵ lo, rēḵ nabē saga. Rēḵ malaj natum nah, lom Anutu geḵo sir nom geving Yesu. ¹⁵ He nanēr sēnē vu ham in Mehöböp yō nēr rangah vu he vorot. Bē hil vahi rēḵ nahēn nemedo vesad mena berup doḵ buk sēn Mehöböp duḵ nom lo, og hil su nid vesa kesuu hil sēn Kerisi-yi-alam lo vahi sēn dediḵ ggovek lo rē. ¹⁶ Gaḵ Anutu yi avuuk rēḵ ngu log angēr hir ggev aye jaḵ menanēr, lob Mehöböp rēḵ duḵ vu yagek menom. Lob alam sēn denesepa loḵ Yesu rēḵ denediḵ lo, rēḵ dekedi jaḵ namugin. ¹⁷ Lob mēm rēḵ degeḵo hil vahi sēn hil nahēn nado vesad lo jaḵ na beggob ayo vavunē geving sir in hil gebuu Mehöböp vu yagek babu, lob mēm hil medo geving Mehöböp degwata los degwata. ¹⁸ Om ham kwamin bo gagek nabē sagi beham gadu ham jaḵ.

5

Hil Semu Hil Bemedo In Mehöböp Rēḵ Nom

¹ Arig lo, ham su gwekuung nabē he rēḵ kevu gagek jaḵ Yesu yi ngebek los buk vu ham. ² Gaḵ ham raḵ ni venuh nebē Mehöböp yi buk rēḵ nam natōḵ vu hil nabē mehö hodeḵ ti yam loḵ buk vuheng. ³ Yiḵ rēḵ nabē sēnē: Alam rēḵ denanēr nabē, “Buk nivesa behil medo revuh!” log doḵ buk saga ngaa maggin rēḵ nam vu sir avuti, nabē sēn avēh nalu loḵ lob nivanē tōḵ vu yi pevis geyi dugin. Yiḵ rēḵ nabē saga, lob mehōti su yoh vu bē beya doḵ buk saga rē.

⁴ Rēḵ arig lo, buk sagi su rēḵ natōḵ vu ham nabē sēn mehö hodeḵ ti yam lok buk geham dugin yi lo rē, in ham su nedo loḵ malakenu rē. ⁵ Gaḵ ham alam rangah los hes tumsēn yi. Su alam buk los mala-vahis-yi hil rē. ⁶ Om hil su agēp nabē alam vahi pin, gaḵ hil medo malad natum gehil su

ketul dok bekwad birek nabë alam sën denenum bël mengëës lo. ⁷ Alam deneggëp og deneggëp buk, log alam denenum medenekeyevin, og denenum buk. ⁸ Rëk mu hil alam-rangah-yi om hil su nanum mekeyevin, gak hil medo los kwad bo ngaa niröp. Hil ayod na timu vu Yesu behil ahëd geving hil, og mëm saga natu kelenavi megërin hil newad in begö. Log hil kwad bo nabë Yesu yam in bë geço hil nah vu Anutu, og mëm saga natu bun sën gërin hil yud in begö. ⁹ Anutu su ggooïn hil rak in bë hil natök jak hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gak ggooïn hil rak in bë hil Mehöböp Yesu Kerisi geço hil behil anah vu yi. ¹⁰ Hil Mehöböp Yesu Kerisi sënë diik loğ yah hil bed in bë nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og hil rëk medo malad-tumsën geving yi. ¹¹ Om mëm ham gadu ham los dok vu ham in ham nimin wëëk jak, nabë sën ham nevong lo.

Paulus Semu Gagek Hus

¹² Arig lo, he nanër vu ham nabë ham jak Mehöböp yi alam sën detu ggev medenevong huk medenedo vu ham lo nij. ¹³ Ham gwëko sir jak, geham ahëmin geving sir in denevong huk sagi, geham medo jevuh ti.

¹⁴ Log arig lo, he nanër vu ham nabë ham gwëvong nabë sënë: Ham bo horek vu alam sehëb, geham gadu alam sën deneggöneng lo. Geham dok vu alam sën su denevong ving niwëëk rë lo, log ham nahubin alam pin beham nanër gagek ahë yes vu sir. ¹⁵ Ham su bo dok nah ngaa nipaya nyëvewen vu mehöti sën vong vu ham lo, gak ham nimin wëëk megwëvong ngaa nivesa mu vu ham gevu mehönön pin. ¹⁶ Ham medo los kwamin vesa noh vu buk pin, ¹⁷ geham najom jak pehi geneheng, buk los rangah. ¹⁸ Ham tu Yesu Kerisi yi alam, om ham ahëmin nivesa vu Anutu in ngaa pin sën netök vu ham lo, in Anutu vongin bë ham gwëko yi jak nabë saga. ¹⁹ Ham su napuv Anön Vabuung yi nengwah, ²⁰ geham su nanër pelësën jak gagek sën Anutu vo vu yi alam medenenër rangah lo. ²¹ Gak ham seggi ngaa pin beham najom ngaa nivesa ahon, ²² log ngaa nipaya pin og ham najulin. ²³ Log Anutu sën nevong behil nado revuh lo gevong beham natu mehönön nimin röp anon. Log gëgin ham kënumin los anomin genavimin nivesa, in ham medo nivesa gegagek su gëp vu ham dok buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo. ²⁴ Anutu sën ggooïn ham rak lo su rëk gevu ham na rë, gak yö rëk medo medok vu ham. ²⁵ Arig lo, ham najom jak in he. ²⁶ Ham najom* arimin lo pin nemaj noh vu sën ham nevong lo. ²⁷ Sa Mehöböp yi mehö sa, om sa nanër vu ham nabë ham natevin kapiya sënë barimin lo pin degengo. ²⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën gëp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus geSilvanus* luho Timoti, balöö nekevu kapiya sënë vu ham sën ham tu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir alam vu Tesalonika lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonġ hir semusemu vu ham bedegevonġ beham ayomin ġep revuh.

Alam Tesalonika Denare Niwëek

³ Arig lo, huk sënë negġep vu he raġ buk pin bë he kwamin vesa vu Anutu in ham. In ham ayomin neya timu vu yi rot beniwëek raġ, lom ham nesepa loġ bahëmin neving ham rot beya meniwëek raġ. ⁴ Yik nebë sënë, om sën he nehako ham raġ vu Anutu-yi-alam vahi pin. In ham töġ vu maggin rot benekwerë vanë böpata, rëġ ham nare niwëek bayomin neya timu vu Yesu.

Anutu Neseggi Hil Niröp

⁵ Lob vanë sën ham nekwerë gwëbeng agi, og sënë tato vu hil bë Anutu nevong ngaa pin niröp, in maggin sënë nevong beham yoh vu bë rëġ na medo Anutu yi nyëġ. ⁶ Lob Anutu nevong huk niröp mu, om nahub rë loġ mëm rëġ bo maggin vu alam sën denevo maggin vu ham gwëbeng agi. ⁷ Log Anutu rëġ geġo ham vër in ngaa maggin sën ham nekwerë gwëbeng agi, geham rëġ medo nivesa geving he doġ buk sën Mehöböp Yesu duġ nom vu yagek geving yi angër niwëek lo lo. ⁸ Yesu rëġ duġ nom los nengwah daggen böpata in gevong nyëvewen vu alam sën su denegġurek Anutu babu rë, gedeneruuk hil Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ya lo. ⁹ Lob hir nyëvewen sënë nebë: Demedo nenga in Anutu doġ Nyëġ Nipaya degwata los degwata. Su deyoh vu bë demedo geving Mehöböp rë, gesu rëġ malaj jaġ yi nabë yi Mehö niwëek los bengö ¹⁰ doġ buk sën duġ nom lo rë. Gaġ Anutu-yi-alam, og rëġ degeġo yi jaġ rot kesuu, galam pin sën ayoj neya timu vu yi lo og rëġ degelë yi medenapisek in. Lob yik ham og ham ayomin neya timu vu yi vorot raġ gaġek sën he nër vu ham lo.

Paulus Jom Raġ Ya Vu Anutu Bë Gadu Alam Tesalonika Niwëek

¹¹ Yik nebë sënë, om he medo najom raġ ya vu Anutu yoh vu buk bë: Ggootin ham raġ tu yi alam, om doġ vu ham beham sepa doġ yi niröp. Ham nevong ving yi om bo niwëek vu ham in huk sën ham nevong los ngaa nivesa vesa pin sën ham malamin nesepa lo, banon jaġ nivesa. ¹² Nebë sënë in bë ham

huk pin geḱo hil Mehöböp Yesu Kerisi arë jaḱ na vavunë log hil Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong hir semusemu vu ham, bedegeḱo ham arëmin jaḱ geving.

2

Alam Sën Denekeyëh Horek Lo Rëḱ Detetuhin Ham

¹ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi rëḱ nom gökin nah, lob hil rëḱ angupin hil na vu yi, om he bë nanër vu ham nabë ham su kwetul doḱ in gägeḱ sënë. ² In mehö la rëḱ denanër vu ham nabë Mehöböp yi buk töḱ yam ggovek ya gedenanër nabë ngaahur ti nër vu sir mederaḱ ni. Ma denanër nabë he ḱevu ḱapiya nebë saga ya vu sir. Rëḱ ma geham su kwam kwamin in hir gägeḱ sënë genewamin jaḱ pevis. ³ In mehöti rëḱ tetuhin ham, gaḱ buk sënë og su yoh vu bë rëḱ nam meris rë. Gaḱ mëm nabë alam ngahiseḱë degeḱo sir jaḱ los degeruu demij vu Anutu namugin, gemehöti sën rëḱ natu Mehö-keyëhsën-horek-ala lo natöḱ nam rangah geving rë, loḱ mëm. Yiḱ Mehö Nipaya sën rëḱ mala nama doḱ Nyëḱ Nipaya lo. ⁴ Mehö sënë og rëḱ ngis begö vu ngaa pin sën mehönon denenër bë anutu lo los ngaa pin sën deneḱo raḱ lo, gegeḱo yi jaḱ jaḱ nabë kesuu. Om rëḱ getung yi sëa doḱ na Anutu yi dub böp ayo vabuung genanër nabë yiḱ yi Anutu. ⁵ Ma ham kwamin virek in gägeḱ sën sa nado ving ham wirek gesenër vu ham lo?

⁶ Log ham raḱ ngaa sën neggërin aggata in mehö agi gwëbeng-ë ni ving. In yi buk yö nahën, om su yoh vu bë natöḱ nam rangah rë. ⁷ Yönon, Mehö-keyëhsën-horek-ala medo nevong huk gwëbeng menedo, rëḱ mu nahën neggëp vunsën beyö rëḱ gëp nabë saga bena berup doḱ yi buk. In Mehö ti nahën neggërin yi aggata gwëbeng, rëḱ mu getahin bër ⁸ og mëm Mehö-keyëhsën-horek-ala rëḱ natöḱ nam rangah. Lob Mehöböp Yesu Kerisi rëḱ ngis yi jaḱ avi rasap menadiik. Log Mehöböp mëm rëḱ natöḱ nam rangah los nikapiik böpata, lob nikapiik sënë rëḱ kevoh Mehö-keyëhsën-horek-ala bemala nama na veröḱ yi. ⁹ Mehö-keyëhsën-horek-ala sënë natöḱ nam rangah, og rëḱ nam los Satan yi niwëëḱ begevong ngaa böp böp los niwëëḱ, gehuk aggagga in tetuhin hil. ¹⁰ Rëḱ gevong ngaa nipaya aggagga pin in gekuungin alam sën vongin malaj nama lo. Bë ahëj geving gägeḱ anon medegevong geving, og yoh vu bë geḱo sir nom vu Anutu, rëḱ mu ma om rëḱ malaj nama. ¹¹ Su deḱo Anutu yi gägeḱ anon rë, om Anutu rëḱ dëëin sir lob gägeḱ kuungsën los niwëëḱ nam in tetuhin sir medegevong geving gägeḱ sën anon ma lo. ¹² In alam pin sën su denevong ving gägeḱ anon agi rë geyö denevong ahëj nivesa in ngaa nipaya mu lo degeḱo nipaya nyëvewen doḱ nah bemalaj nama.

Anutu Ggoin Ham Raḅ Bě Rěḅ Geḅo Ham Nom

¹³ Rěḅ mu arig lo, huk neggēp vu he bě he najom jaḅ los ahēmin nivesa vu Anutu in ham noh vu buk. In Anutu ahē neving ham beggoin ham raḅ vu nyēdahis vorot in bě Anon Vabuung gevong beham ayomin nirōp jaḅ. Lob ham gwevong geving gagek anon, loḅ mēm geḅo ham nom vu Anutu. ¹⁴ Vongin bě ham gweḅo hil Mehōbōp Yesu Kerisi niḅapiik los arē bōp nōk vu ham geving, om vong behe haḅo Bengō Nivesa yōk vu ham in bě tahi ham nom vu yi. ¹⁵ Nebē sēnē, om arig lo, ham ngo bare nimin wēēk, beham sepa doḅ Anutu yi gagek pin sēn he nēr vu ham ggēp avimin los ḅevu loḅ ḅapiya lo. ¹⁶ Lob hil Mehōbōp Yesu Kerisi luho hil Amad Anutu sēn ahēj neving hil lo devong behil ayod sepēp raḅ berēḅ gēp nabē sēnē degwata. Vong semusemu vu hil nyēmasēn in bě hil ajaḅ ni nabē rěḅ geḅo hil nah vu yi yōnon, om hil medo navo kwad in. ¹⁷ Om sa neḅetag in ham bě luho degevong beham ayomin sepēp jaḅ gedegevong nij wēēk vu ham in ham nanēr ngaa los gwevong ngaa nivesa mu.

3

Ham Najom Jaḅ Vu Anutu Nabē Doḅ Vu He

¹ Log arig lo, he hōmin gagek ti nahēn neggēp nebē: Ham najom jaḅ vu Anutu nabē doḅ vu he in Mehōbōp yi gagek serōḅ mena menoh vu nyēḅ pin, balam pin degeḅo jaḅ pevis barē bōp jaḅ nabē sēn ham aga. ² Log ham najom jaḅ vu Anutu nabē bo he vēr in alam sēn nij paya los su nij rōp rē lo nemaj, in ham raḅ ni bě alam ngahiseḅē su ayoj neya timu vu Anutu rē. ³ Rěḅ mu Mehōbōp og su mehō kwa luu rē, gaḅ rěḅ gevong niwēēk vu ham jaḅ buk los gegin ham in Satan. ⁴ Log Mehōbōp tateḅin he kwamin behe raḅ ham nimin bě ham medo nevong ngaa pin sēn he nēr vu ham lo gwēbeng menedo, geham rěḅ medo gwevong nabē saga rot geving. ⁵ Om Mehōbōp bēr ham kwamin in ham kwamin bo nabē Anutu ahē neving ham, lob gevong beham bare mekwerē maggin los ayomin niwēēk nabē sēn Kerisi nevong lo.

Alam Pin Denajom Huk Noh Vu Sir

⁶ Log arig lo, hil atu Mehōbōp Yesu Kerisi yi alam, om he vo horek vu ham banēr niwēēk bē: Ham gwetah ham in arimin vahi sēn nij tebō gesu denevong huk rē lo, in sagaḅ su deneseпа loḅ gagek sēn he nēr vu ham lo rē. ⁷ Gaḅ ham sepa doḅ he vahamin, in ham ngo raḅ ni bě wirek sēn he nado ving ham lo, og he su nahēp sehēb rē. ⁸ Lob he su haḅo ham nos lu ngaa meris rē. Gaḅ he nebaḅo, gehe nehevong huk niwēēk rot menavimengin buk gerangah, in bě he su abo maggin vu ham. ⁹ He yoh vu bě gaḅo ham nos lu ngaa, rěḅ ma gehe

nehevong nebë sënë in bë ham gwelë besepa dok he vahamin. ¹⁰ He nado ving ham wirek, lob he vo horek vu ham nebë sënë bë: Mehöti bë ni tebö in huk megëp sehëb, og ham su bo nos vu yi. ¹¹ Rëk mu he hango gagek bë ham vahi deneggëp sehëb gesu denevong huk ti rë, gaq yö medo denerak nij in mehö ngwë hir ngaa. ¹² He tu Mehöböp Yesu Kerisi yi hur om sën he vo horek vu alam nebë saga bahee vu sir bë degevong huk nivesa bedemedo gedegeko monë jak, bemëm debago yö hir nos jak medega niröp.

¹³ Log arig lo, ham su nimin tebö in huk nivesa, gaq ham medo gwevong noh vu buk. ¹⁴ Rëk mu nabë mehöti su sepa dok gagek pin sën he kevu lok kapiya agi rë, og ham ngo jak mehö saga ni nivesa, beham ngo medo ading in yi. Lob mëm rëk ni namum in yi ngaa sën nevong lo begërin yi. ¹⁵ Rëk mu ham su gwelë mehö sënë paya rot, gaq ham kwamin bo nabë ham arimin rëk nevong paya, om ham bo kwa nivesa vu yi.

Paulus Semu Gagek Hus

¹⁶ Hil Mehöböp sën ayo neggëp revuh lo gevong beham ayomin gëp revuh in ngaa pin sën tök vu ham lo, begëp noh vu buk pin. Log Mehöböp medo geving ham pin.

¹⁷ Sa Paulus sënë, sengo kwag nevo ham bemëm sa kevu gagek dus ti sënë rak sengo nemag yoh vu sën sa nehevong lok sa kapiya pin lo, in bë ham jak ni nabë sengo kevu yönon.

¹⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Anutu sën ko hil yom vu yi lo luho Kerisi Yesu sën hil navo kwad in lo, yö denër bē sa gevong huk sagi. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti sën sa nehalē hong bē sa nalug anon hong in ayom neya timu vu Kerisi lo. Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Kerisi Yesu degevong semusemu vu hong los kwaj gevongin hong, gedegevong bayom gëp revuh.

Hil Dahun Gagek Kuungsën Na

³ Wirek sa hevongin bē sena Masedonia jak, lob senër vu hong, rëk sa bē nanër gökin nah vu hong nabë: Gemedo Epesus in genanërin alam vahi saga nabë su desarömin gagek kuungsën dok na medetahu alam dok. ⁴ Log genanër vu sir nabë degevuü keriiing los gagek sën denetatekin degwaj lo na, in gagek nebë sagi nevong mekwaj kwaj. Gak su nelok vu sir bayoj neya timu vu Anutu rë. ⁵ Sa hevong horek sënë yök vu hong rak degwa timu sënë: Sa hevongin bē desepa dok bayoj niröp jak gekwaj verök jak bayoj na timu vu Yesu, lob mēm demedo los ahëj geving sir. ⁶ Yönon, in alam vahi devuu aggata niröp sënë ya, geya deneketul lok in gagek meris medenesap sir in jeggin jeggin. ⁷ Alam sënë denekuung bē detu alam horek degwa. Rëk su denerak yö hir gagek sën denevengwëng rak lo degwa ni rë, log sir dugin gagek sënë degwa ving.

⁸ Nabë hil galë Anutu yi horek niröp nabë neggëp in bē tato aggata niröp vu hil, og hil rëk ajak ni nabë ngaa nivesa. ⁹ Yönon, hil arak ni bē horek og su yam in bē nanërin alam sën nijröp rak lo rë, gak yam in bē nanërin alam sën denekeyëh horek lo, los alam sën denevong ngaa jeggin jeggin los nengaj dahis lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneruu demij vu Anutu lo, los alam nij paya, gesir sën denevasap Anutu yi ngaa vabuung lo, gesir sën denesepa lok ngaa dob yi mu lo; geyam in bē nanërin alam sën denesis amaj los ataj medenediik lo, los alam sën denesis mehönon vahi medenediik lo ving. ¹⁰ Geyam in bē nanërin maluh los avëh sën denevong baggëb lo los denevong paya vu maluh ngwë lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneggodek alam in bē degeko monë jak sir lo, los alam gagek tetuhin sën, galam sën denelah gagek vun lo. Yönon, horek yam in bē nanërin ngaa nebë sënë los ngaa nipaya vahi pin sën nevong paya vu gagek anon lo. ¹¹ Gagek anon sënë neggëp lok Bengö Nivesa sën Anutu vo vu sa in bē sa nanër

rangah lo, log Bengö Nivesa sagi netatekin Anutu arë böp los niwëek vu hil bë semusën ala yi.

Paulus Ahë Nivesa Vu Anutu In Kwa Pesivin Yi

¹² Hil Mehöböp Kerisi Yesu vo niwëek vu sa, gekwa nevo sa bë seyoh vu bë sa gevong yi huk, lob vong huk sënë loḵ ya sa nemag, lom sa ahëg nivesa vu yi. ¹³ Yönon, wirek og senër pelë raḵ yi, log sa nehevong begö vu yi alam rot gesa nehaḵo sa raḵ vu yi pangsen. Sa nehevong nebë saga in sa su raḵ degwa ni rë, gesa su hevong ving yi rë, rëḵ ma gekwa pesivin sa. ¹⁴ Lob Mehöböp vong semusemu ngahiseḵë rot vu sa, bemëm sayog neya timu vu Yesu Kerisi, besahëg ving yi pangsen. ¹⁵ Gagek sënëḵ yönon rot, beyoh vu bë alam pin degengo medegevong geving nabë Kerisi Yesu luḵ yam dob in bë geḵo hil alam nid paya nom vu yi. Lob sa mehö nig paya veröḵ yi rot kesuu alam nij paya vahi pin. ¹⁶ Rëḵ mu Kerisi Yesu kwa vongin sa mugin betato rangah raḵ sa bë nejom yi ahon rot. Lob alam vahi pin sën rëḵ ayoj na timu vu yi lo degelë jaḵ sa bedejak ni nabë rëḵ kwa gevongin sir nabë saga geving, bedemedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Om hil gako mehö-los-bengö sën nedo degwata los degwata lo arë jaḵ. Arë böpata los niwëek gëp rangah beyö gëp degwata los degwata, in mehö sënë og su nediiḵ rë, gehil su ayoh vu bë galë yi rë, log yiḵ yi perurek timu saga sën Anutu soḵek.

Timoti Bare Niwëek Begedu Alam Sën Denesis Begö Vu Anutu Lo

¹⁸ Naluḵ Timoti-e! Sebo horek sënë vu hong nabë: Kwam bo gagek sën alam-denenër-gagek-rangahsën denër raḵ hong wirek lo. Gebasu gagek sagi doḵ na ayom, loḵ mëm pasang gwevong begö megebare niwëek nabë mehö-begö-yi nivesa ti. ¹⁹ Lob gwevong geving niwëek megebare, gegemedo los ayom niröp. In alam vahi su denesepa loḵ ngaa nivesa in bë ayoj niröp jaḵ rë, om sën deneyoh paya medevasap sir nebë sën yag ya mesis yi raḵ saap. ²⁰ Yiḵ Humenaius luho Aleksander devong nebë sënë, lob sa hevong luho loḵ yah Satan nema in bë luho degeḵo vanë medejak ni, in luho su denanër pelësën jaḵ Anutu arë nah gökin.

2

Hil Najom Jaḵ Nabë Sënë

¹ Sa bë nanër niwëek vu hong nabë ham gwevong ngaa sënë natu muginsën: Ham najom jaḵ in alam pin. Ham kwetag vu Anutu nabë doḵ vu sir bebo niwëek vu sir medebare, log ham najom jaḵ los kwamin vesa vu yi in sir. ² Log su kwam birek in alam-los-bengöj galam pin sën denetu ala medeneḵin hil lo. Gaḵ genajom jaḵ in sir noh vu buk in mëm hil sepa

doḱ Anutu megako arë jaḱ niröp, log hil medo nivesa gengaa maggin su dahun hil. ³ Jomraksën nabë sënë og mëm yoh vu, bAnutu sën ḱo hil yom lo rëḱ kwa vesa in. ⁴ Neko hil yom vu yi, genevong in bë geḱo alam pin nom geving, bemëm dejak gageḱ anon degwa ni. ⁵ In hil arax ni bë Anutu yö timu nedo, log Mehö mamer-yi timu nare loḱ Anutu los mehönon vuheng atov. Yiḱ yi Kerisi Yesu, geyi mehönon. ⁶ Lob töḱ yam rangah loḱ yi buk niröp sën Anutu yö ggooin raḱ menër lo, bediik loḱ yah alam pin bej in baḱo sir nom. ⁷ Log Anutu ggooin sa raḱ bë sa natu sinarë begevong yi huk menanër yi gageḱ sënë rangah. Sagi og sa su nehekuung raḱ rë, gaḱ sa nanër yönon. Geggoin sa raḱ, menevong sa ya vu alam-yu-ngwë in bë sa tatekin gageḱ vu sir bayoj na timu vu yi medejak gageḱ anon ni. ⁸ Nebë sënë, om sa hevongin bë alam denajom jaḱ noh vu nyëḱ pin. Rëḱ mu degevuug gageḱ petupeksën los ahë sengënsën na gedepesu nemaj in ngaa nipaya loḱ mëm debarah nemaj jaḱ medenajom jaḱ na vu Anutu.

Gageḱ Raḱ Avëh

⁹ Log sa hevongin ving bë: Avëh dedahun sir bedejöp röpröp lu ngaa nivesa sën yiḱ yoh vu bë avëh dejöp lo. Gaḱ su degeḱo sir jaḱ medebii yuj los debunëḱ vu navij jaḱ ḱumḱum goor lu vunëksën malangeri aggagga, los röpröp sën yi monë böpata lo. ¹⁰ Gaḱ degevong huk nivesa aggagga noh vu sën Anutu yi hur avëh lo degevong lo, og mëm sënë natu hir vunëksën anon rot. ¹¹ Avëh dedahun sir bayej nama gedenggo gageḱ medejak ni nivesa. ¹² Sa hevongin bë avëh ti su natu tatovaha ma ggev vu maluh rë, gaḱ sir avëh og avij gemir gemedo denapöö jaḱ gageḱ mu. ¹³ In degwa nebë Anutu semu Adam muḱin loḱ mëm semu Eva tamusën. ¹⁴ Lob Adam su bë nenga vu gageḱ kuungsën rë, gaḱ avëh mu yö keyëh mebë nenga vu gageḱ. ¹⁵ Rëḱ mu avëh hir huk bë degeḱo naluj, om yiḱ degevong nabë saga, gayoj na timu vu Yesu geving bahëj nivesa vu mehönon medesepa doḱ aggata niröp los degeḱin sir nivesa, og Anutu rëḱ geḱo sir nah vu yi.

3

Gageḱ Raḱ Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

¹ Gageḱ sënë og yönon: Bë mehöti gevongin nabë natu ggev begeḱin Kerisi-yi-alam, og sënëḱ gevong in huk nivesa ti. ² Nebë sënë, om ggev gegin yi nivesa in ngaa nipaya su gëp vu yi. Yiḱ geḱo avëh timu natu venë. Su gevong ngaa jeggin jeggin, gaḱ yiḱ sepa doḱ kwa nivesa mu megevong huk niröp pin, gegeḱin alam vatëveḱ nivesa, getatekin Anutu yi gageḱ nivesa megero. ³ Ggev nebë sënë og su nanum pangsën mekeyevin, log su ahë sengën jaḱ pevis, gaḱ nahubin

alam gesu gevong begö jeggin jeggin, gesu gëp natumin monë pangsen. ⁴ Geyö gegin venë lo nalu lo nivesa begevong benalu lo nengaj yes vu aye medegurek babu. ⁵ In mehö sën su negin venë lo nalu lo nivesa rë lo, og su yoh vu bë rëk natu Anutu-yi-alam lo hir ggev megegin sir nivesa rë. ⁶ Log ham su gwevong bemehö mewis ti sën nahën neggërin yi yom vu Kerisi lo natu ggev. In rëk geço yi jak jak lob rëk bës benatök vu nyëvewen nabë Satan. ⁷ Om nabë hil getung mehöti natu ggev, og alam dahis la denanër geving rë nabë yi mehö nivesa, og mëm yoh vu bë natu ggev. Gaç nabë hil su gango rë, og maç rëk gagek nipaya natök rangah jak yi, lob dok Satan yi gegweeng.

Gagek Raç Kerisi-yi-alam Hir Hur

⁸ Log gwetung alam sën kwaj nivesa lo denatu Kerisi-yi-alam hir hur geving nabë saga. Alam sën su denevong kwaj luu rë lo, galam sën su denenum wain rot medenekeyevin rë lo, galam sën su ggëp denetumin monë luu ngaa rë lo. ⁹ Gaç mëm sir sën ayoj yö neggëp niröp gedeneraç gagek-anon-vongvingsën-yi ni venuh lo og mëm. ¹⁰ Ham seggi sir namugin rë, lok nabë gagek ti su neggëp vu sir rë, og mëm denatu Kerisi-yi-alam hir hur. ¹¹ Log ham gwetung avëh sën kwaj nivesa lo geving nabë saga. Avëh sën su denenër gagek nipaya yah nenga raç mehö ngwë rë lo, gesu denevong ngaa jeggin jeggin rë lo, gaç denenër gagek niröp bedenevong yoh vu lo.

¹² Lob Kerisi-yi-alam hir hur lo, og degeço avëh ti ti natu venëj, lob degegin venëj los naluj nivesa. ¹³ Lob sir sën detu Kerisi-yi-alam hir hur bedenevong huk nivesa lo, og rëk bengöj nivesa, lob deyoh vu bë rëk degevong Kerisi Yesu yi huk nivesa los niwëëk.

Anutu Yi Aggata Degwa

¹⁴ Yönon, gwëbeng sa nekevu kapiya sënë yök vu hong, rëk mu sa bë nök vu hong pevis. ¹⁵ Rëk mu nabë sa su nök pevis rë, og gwelë gagek sënë megejak ni nabë Anutu-yi-alam sën detu Mehöböp Mala-tumsën-degwa yi alam lo, og rëk degevong nabë sënë in denegin gagek anon medenegadu. ¹⁶ Yönon, gagek sën duu hil yah vetii Anutu lo, og gagek böpata rot bedegwa neggëp. Gagek sënë nebë:

Tu mehönon raç betök yam rangah,

log Anon Vabuung tatekin yi degwa bë yi mehö yohvu.

Angër delë yi,

log bengö yoh vu alam dahis.

Mehönon ayoj neya timu vu yi,

lob Anutu ço yi raç yah vavunë beço arë raç.

4

Gagak Rak Alam Tetuhinsën

¹ Anon Vabuung nër rangah bë dus jak Buk-tamusën og alam vahi rëk degevuu gagak sën hil nehevong ving lo na, getum rëk degebë nengaj vu memö kuungsën ayej bedesepa dok Satan yi angër nipaya lo hir gagak. ² Ngaa sënë rëk nam vu alam kwaj luu sën denenër gagak kuungsën lo. Alam sënë rëk ayoj bev rasap nabë aën niķerus, besu deyoh vu bë deseggi ngaa nipaya los niröp medejak ni rë. ³ Log alam saga rëk denanërin nabë maluh los avëh su degeķo sir, gak demedo bu, log rëk denanërin nos los reggu vahi nabë hil su aga. Rëk mu su yoh vu rë, gak Anutu yö tung ngaa pin sënë in bë hil mehönon sën hil ayod neya timu vu yi menarak yi gagak anon ni lo, hil aga gahëd nivesa vu Anutu. ⁴ In ngaa pin sën Anutu tung lo og nivesa, om hil su ajuuk, gak hil nanër ahëd nivesa vu Anutu gehil aga. ⁵ Eë, yönon, Anutu yi gagak los hil jomraksën saga nevong benivesa nerak.

Timoti Tu Kerisi Yi Hur Nivesa

⁶ Log nabë genanër gagak pin saga vu hil arid lo sën Kerisi-yi-alam lo, og mëm saga rëk tato nabë getu Yesu Kerisi yi hur nivesa ti gegenesepa loķ gagak niröp megenerak gagak sën hil nehevong ving lo degwa ni. ⁷ Rëk mu nim dëlin ķeriing nipaya los avëh atov hir gagak turinsën meris meris, gak mëm getahu hong dok Anutu yi aggata nivesa. ⁸ Yönon, hil netahu hil loķ ngaa navid yi in bë hil navid gengoin, rëk mu yiķ nelok vu hil paya teka mu. Gak mu nabë hil tahu hil dok Anutu yi aggata, og yoh vu bë rëk dok vu hil pangsën rot. Sagi og yoh vu bë dok vu hil vu buk sën hil nado gwëbeng agi, gehil rëk medo malad-tumsën vu tamusën geving.

⁹ Gagak sënëķ yönon rot, beyoh vu bë alam pin degengo medegevong geving. ¹⁰ Om sën hil nehevong huk böp los nid ķerus ķerus. Hil ahurek Anutu sën mala-tumsën degwa lo babu in nevongin bë geķo alam pin nom vu yi, lob ķo hil sën hil ayod neya timu vu yi lo yom yönon. ¹¹ Om genanër gagak sënë vu sir megetahu sir dok in desepa dok. ¹² Nabë alam degelë hong nabë genahën magëm, bekwaj bo nabë hong mehö meris, og su gwevuuk huk rë. Gak gemedo megetato aggata vu Kerisi-yi-alam pin jak ngaa pin sën genanër los gwevong lo. Getato vu sir nabë ahëm neving sir yönon gayom neya timu vu Yesu, gegenesepa loķ ngaa niröp mu. ¹³ Su nim tebö, gak nim wëķ megenatevin Anutu yi gagak vu alam, begenanër Bengö Nivesa rangah megetateķin vu sir rot bena berup dok buk sën senök berup vu hong lo. ¹⁴ Su nim yes yes in Anutu yi semusën sën vo vu hong lo, in alam ggev debë nemaj rak hong wirek. Log alam-denenër-gagak-rangahsën

denër bē semusēn sēnē rēk natōk vu hong. ¹⁵ Om gwegin huk sagi nivesa noh vu buk begemedo dok rot, lob mēm alam pin rēk degelē nabē hong huk neya nivesa. ¹⁶ Gwegin hong los huk sēn genevong agi bekwam bo gagek sēn getahu sir dok lo nivesa. Gwevong huk sēnē niwēek rot, og mēm rēk gweko hong nom vu Anutu, begweko alam sēn degengo hong gagek lo nom geving.

5

Timoti Geli Alam Dok Aggata Niröp

¹ Su gebo gagek jak alam böp, gak gwelē sir nabē amam lo benahub gebo horek vu sir. Log gwelē alam magēm nabē arim lo sir. ² Log avēh böp og gwelē sir nabē atam lo, log gwelē avēh avō nabē avēhnöm lo gengaa nipaya nök gēp.

Gagek Raḱ Avēh Alov

³ Log gwegin avēh alov lo sēn reggaj diik gehej alam ma lo nivesa. ⁴ Gaḱ avēh alov sēn nalu lo ma bu lo denedo lo, og mēm dejak ni nivesa nabē hir huk neggēp bē dedok vu amaj los ataj gebuj medegegin sir nivesa dok nah sēn denegin sir wirek lo. In Anutu kwa vesa in ngaa nebē sēnē. ⁵ In avēh alov sēn yō perurek timu nedo lo, og rēk ayo na timu vu Anutu rot, lob rēk bengev jak meketag na vu Anutu in alam buk gerangah. ⁶ Rēk mu avēh alov sēn yō kwa nevo ngaa sēn nesemu navi mu lo, og nahēn nedo vesa rēk mu tu ngaa diiksēn. ⁷ Om genanēr ngaa sēnē tato vu avēh geving, in desepa dok medemedo niröp gegagek la su gēp vu sir. ⁸ Rēk mu nabē mehōti su gegin yō yi alam nivesa rē, og mehō sēnē su ayo neya timu vu Yesu rē. Yōnon, nabē mehōti su gegin sir sēn losho beggang ayo timu lo nivesa rē, og yi mehō nipaya verōk yi rot kesuu alam dahis.

⁹ Lob nabē kwevu avēh alov arēj nabē Kerisi-yi-alam degegin sir, og kwevu sir nabē sēnē arēj: Avēh sēn raḱ maluh timu rēk diik genedo alov, lob yi ta mehōdahis löö ya ggovek lo. ¹⁰ Gavēh sēn alam denenēr bengō bē nevong ngaa pin nivesa lo, og kwevu avēh nabē sēnē lo arēj. Gavēh sēn negin nalu lo nivesa, genevet alam vatēvek, geneko Kerisi-yi-alam vahi raḱ genelok vu alam sēn denetōk vu maggin lo, genevong huk nivesa vesa aggagga lo. Kē, avēh nabē sēnē og mēm kwevu arēj. ¹¹ Gaḱ su kwevu avēh sēn nahēn navij mewis gereggaj nediiḱ lo arēj, in rēk ayoj gurek in maluh, bahēj geving nabē dejak maluh ngwē gökin, lob su kwaj bo Kerisi timu rē. ¹² Lob alam rēk denanēr sir nabē nij paya, in dekeyēh gagek sēn denēr bē degevong huk vu Kerisi timu lo. ¹³ Rēk su rēk degevong nabē sēnē mu rē. Gaḱ rēk nij tebō jak pevis medegēp sehēb, gedegetup dok alam hir beggang medenengo mehō ngwē hir gagek medejak nij in mena detanē medenanēr

gagak aggagga sën hil su ayoh vu bē nanēr rē lo. ¹⁴ Nebē sënë om sa bē avēh alov sën nahēn navij mewis lo, og dejak reggaj nah in degeko naluj meyō degegin dok hir beggang. Yik degevonḡ nabē sënë in Mehō sën nesis begō vu hil lo su natōk vu gagak nipaya ti menanēr jak hil. ¹⁵ In gerak ni bē avēh la devuu aggata nivesa ya ggovek ya nebē sënë gedenesepa lok Satan. ¹⁶ Nabē Anutu yi hur avēh ti yi alam la reggaj denadiik gedemedo alov, og avēh saga yō gegin sir. Yō gevonḡ nabē sënë in su debo maggin vu Kerisi-yi-alam vahi medegegin sir. Nabē sënë in Kerisi-yi-alam mēm yik degegin avēh alov sën hir alam main sir lo mu.

Gagak Rak Alam Ggev

¹⁷ Alam ggev sën denevonḡ huk nivesa rot lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo gweko arēj jak geham dok vu sir nivesa rot. Sënëk sa nanēr alam ggev sën denevonḡ huk niwēek medenenēr Anutu yi gagak rangah medenetatekin nivesa vu alam lo. ¹⁸ Nabē saga in gagak neggēp lok Anutu-yi-kapiya nebē, “Su getaya burmakau sën denevonḡ huk bedenevakē wit* lo avij,” gak gēp in yik dega teka! In gagak ngwē neggēp ving bē, “Mehō sën nevonḡ huk lo, og yoh vu bē geko nyēvewen jak.”

¹⁹ Log nabē mehō ti nanēr ggev ti nabē nevonḡ paya, og su gwēbē nengam vu aye, gak mēm nabē mehō luu ma mehō lōō denanēr og mēm. ²⁰ Gak mēm nabē ggev ti gevonḡ ngaa nipaya ti, og gebarah yi verōk jak alam ggev pin malaj, in sir vahi degelē lob degōneng in sir. ²¹ Sa nanēr vu hong niwēek jak Anutu geKerisi Yesu losho angēr sën Anutu ggoin sir rak lo malaj nabē: Gesepa dok gagak sën sa kevu agi nirōp, besu kwam bo mehōti dok ayom namugin nabē vonḡ paya, ma su vonḡ paya rē, gak gwēngō gagak nivesa megeseggi lok mēm. Log su genanēr gagak ahē seke vu alam vahi gegenanēr gagak ahē yes vu hong alam.

²² Log su gweko mehō ti megwevonḡ natu ggev pevis rē, in yi ngaa nipaya rēk nom peka jak hong geving, om ngo gwegin hong nivesa in gemedo nivesa gengaa nipaya su gēp vu hong.

²³ Log su genanum bēl kul meris mu rē, gak genanum wain teka geving, in gevonḡ bahēm medo nivesa, geniraksën sën netōk vu hong buk ngahi lo nivesa jak teka.

²⁴ Log alam vahi, og hir ngaa nipaya neggēp rangah behil pin arak ni bē rēk denatōk vu nyēvewen dok nah, rēk mu alam vahi, og hir ngaa nipaya yō neggēp vunsën, benahub rē lok mēm netōk yam rangah. ²⁵ Yik ngaa nivesa vahi neggēp rangah nebē saga ving, gak nabē neggēp vunsën og yō rēk netōk yam rangah tamusën in su yoh vu bē gēp vunsën degwata rē.

6

Gagak Raḵ Hur Sën Detu Ngaa Meris

¹ Alam pin sën mehö la denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, nabë Kerisi-yi-alam sir og degurek alaj lo babuj in gagak nipaya su jikin Anutu arë los yi gagak sën hil nanër lo.

² Log hur sën alaj detu Kerisi-yi-alam lo, og su kwaj bo nabë arij om degevong huk paya paya gesu degöneng in sir rë. Gaḵ ahëj geving alaj sënë rot in Kerisi-yi-alam sir, gepasang degevong huk nivesa rot vu sir. Om getatekin vu alam nabë degevong ngaa nabë sënë, log genanër bedevong.

Hil Su Ahëd Geving Monë Pangsën

³ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi gagak netatekin Anutu yi ngaa rangah menero vu hil niröp. Om nabë mehöti gebë gagak sënë geto getahu mehönon doḵ gagak agga ngwë, ⁴ og hil ajak ni nabë mehö sënë neḵo yi raḵ meris mu. Su kwa teka neggëp rë, gaḵ kwa nipaya neggëp vu yi. In ahë neving bë luho mehö ngwë degök sir in gagak la bedekesuu sir. Log ahë neving bë demehoo sir in gagak degwa. Ngaa nebë sënë og nevong balam ayoj nesis yi, gedenevong begö, gedenenër pelësën raḵ sir, gekwaj nevo ngaa nipaya raḵ alam vahi. ⁵ Log denenër sir in gagak bahëj sengën yoh vu buk in kwaj nipaya, gaḵ gagak anon su neggëp vu sir rë, in denekuung bë hil nesepa loḵ Anutu in hil agorek kupeḵ lu ngaa.

⁶ Yönon, nabë mehöti sepa doḵ Anutu niröp begelë ngaa sën neggëp vu yi lo nabë yik yoh vu yi, og nelë saga bë neḵo ngaa ngahiseḵë rot. ⁷ In hil atad ḵo hil los nemad meris vu dob, log buk sën hil gevuu dob lo, og hil rëḵ anah nemad meris nabë saga. ⁸ Om nabë hil nos los tob neggëp vu hil, og yik ggovek behil medo revuh los kwad vesa. ⁹ Rëḵ alam sën kwaj nevo bë degeḵo kupeḵ ngahiseḵë rot lo, og seggisën rëḵ natöḵ vu sir, lob rëḵ debës nabë sën mehönon denekö reggu luḵ söv. Ayoj nekehe sir in kupeḵ lu ngaa, lob denesepa loḵ ngaa kwamasën los ngaa nipaya agga ngahiseḵë, om rëḵ kebu jaḵ sir bedenadiik bemalaj nama. ¹⁰ In ngaa nipaya aggagga degwa neggëp vu sën alam ahëj neving monë lo. Yönon, alam vahi ahëj neving monë pangsën rot, lob nedadii sir gedenevuu vongvingsën ya, log denevasap sir raḵ sënë medenetöḵ vu maggin böpata rot.

Genapiik Vu Sën Gemedo Malam-Tumsën Degwata Lo Ni-wëëḵ

¹¹ Rëḵ mu hong sën Anutu-yi-alam hong lo, og gweruu demim vu ngaa nabë sënë gegebeya in. Gaḵ yik nim wëëḵ megesepa doḵ ngaa niröp los Anutu yi aggata soḵek. Ayom na timu vu yi, log ahëm geving alam pangsën. Genajom

hong ahon megebare niwëek gemalam yes. ¹² Ayom neya timu vu Kerisi, om getahu doḵ alam sën deneserög in bë degeḵo ḵupeḵ-yageḵ-yi lo bepasang geserög niwëek in gemedo malam-tumsën degwata los degwata. In Anutu ggooin hong raḵ wirek loḵ buk sën genër rangah raḵ alam ngahiseḵë malaj bë rëḵ gesepa doḵ gaḵek anon lo. ¹³ Sa nanër vu hong jaḵ Anutu sën nevo saheng vu ngaa malaj-tumsën pin lo, luho Kerisi Yesu sën nër yi gaḵek anon rangah raḵ Pontius Pilatus mala gesu ggöneng in rë lo malaj nabë: ¹⁴ Gwegin gaḵek pin sënë nivesa. Su genanër la paya, gesu gwevong bemehö ngwë denanër gaḵek nipaya jaḵ. Gaḵ ngo gwegin nivesa begëp niröp, rot behil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom. ¹⁵ Yönon, Anutu ggooin yi buk raḵ ggovek ya bë rëḵ tato Kerisi rangah, lob yik Anutu timu sënë sën semusën degwa geyi ala menegin ngaa pin los dahis. Alam-los-bengöj pin hir mehö-los-bengö yi, gemehö böp pin hir Mehöböp. ¹⁶ Yik yi timu sënë sën su nediik rë. Yö nedo loḵ rangah soḵek, om hil su ayoh vu bë ana dus jaḵ yi rë. Mehöti su lë yi rë, gemehöti su yoh vu bë rëḵ gelë yi rë. Arë böpata rot geniweëk rot berëḵ medo degwata los degwata nabë saga. Yönon.

Gaḵek Raḵ Alam Sën Deneggorek Ngaa Ngahiseḵë Lo

¹⁷ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa-dob-yi ngahiseḵë lo nabë su degeḵo sir jaḵ vu alam vahi, gesu kwaj na vu hir ngaa sënë nabë doḵ vu sir, in rëḵ mala nama na pevis. Gaḵ mëm ayoj na timu rot vu Anutu, in yi saga yö nevong yi ngaa nivesa vesa ngahiseḵë vu hil in bë hil medo los kwad vesa. ¹⁸ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa aga nabë degevong huk nivesa vesa ngahiseḵë, log degevong ngatum bedebo hir ngaa gelek alam bededoḵ vu sir medegero. ¹⁹ Nabë degevong nabë saga, og rëḵ dengupin ngaa ngahiseḵë in doḵ vu sir vu tamusën, lob deyoh vu bë rëḵ denatöḵ vu mala-tumsën soḵek.

Gwegin Hong Huk Nivesa

²⁰ O Timoti, gwegin huk sën Anutu vo loḵ yök nemam aga nivesa. Gweruu demim vu gaḵek meris meris pin sën anon ma lo, los gaḵek jeggin jeggin sën su neya niröp vu Anutu yi gaḵek rë lo. Log gweruu demim vu gaḵek sën denenër medenekuung raḵ bë kwa böpata neggëp loḵ, rëḵ ma genesis begö vu Anutu yi gaḵek lo. ²¹ Alam vahi ahëj neving gaḵek nebë saga bedenëḵo raḵ, lob deneyoh paya in gaḵek anon. Anutu yi semusemu medo geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak bevong sa tu Kerisi Yesu yi sinarë in bë sa nanër rangah nabë Kerisi Yesu yoh vu bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti in sahëg neving hong nebë sën sa nalug hong. Hil Mehöböp Kerisi Yesu luho Ama Anutu degevang hir semusën nyëmasën vu hong bekwaj pesivin hong gedegevang bayom gëp revuh.

Hil Su Nid Namum In Bengö Nivesa

³ Sa kenug lo detu Anutu yi hur wirek medeneko yi rak, lom sa nesepa lok vahaj menehevong nebë saga ving, lob sa neseggi lok ayog menehango, rëk mak sa nehevong niröp. Lob sa najom rak in hong los kwag vesa vu yi in hong rak buk pin. ⁴ Sa kwag nevo sën gesu wirek lo, om sa nehevong rot buk gerangah bë sa galë hong gökin, lok mëm sëk kwag vesa jak los dahis.

⁵ Lob sa kwag nevo bë ayom neya timu vu Anutu yönon, gak su genetetuhin rë. In bum avëh Lois vong ving nyëmuğinsën, lob atam Ainike sepa lok vaha bevong ving, log serak nim bë hong nebë saga gwëbeng ving. ⁶ Om sa bë nanër vu hong nabë: Sa hebë nemağ rak hong wirek, lok mëm Anutu vo semusën vu hong in bë gwevong yi huk. Om gegwee doğ semusën saga beniwëek jak. ⁷ In Anutu su vong Anon Vabuung vu hil in bë hil agöneng in hil rë, gak vong vu hil in bë hil nid wëek bahëd geving mehönon, behil ngo gegin hil nivesa. ⁸ Om su nim namum in hil Mehöböp begegöneng in sën genanër yi gagek rangah lo. Gesu nim namum in sën seyam nado lok karabus in yi mehö sa agi. Gak mëm gwëko niwëek vu Anutu bekwerë maggin jak Bengö Nivesa geving sa. ⁹ In Anutu ko hil yah vu yi beggooin hil rak in bë hil sepa doğ ngaa niröp mu. Su vong nebë sënë rak sën hil nehevong ngaa nivesa lo rë, gak vong yoh vu yö kwa besemu hil nyëmasën, degwa rak Kerisi Yesu. In nër vorot lok buk sën yö nahën gesu tung yagek los dob rë lo bë rëk gevong nabë saga. ¹⁰ Rëk mëm gwëbeng Kerisi Yesu, mehö sën ko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo, tök yam rangah ggovek ya betatekin gagek sënë lo degwa rangah vu hil. Log tatekin yam rangah bë: Nabë hil gevong geving Bengö Nivesa, og hil rëk medo malad-tumsën degwata los degwata, gak hil su rëk nadiik bemalad nama na verök yi rë.

¹¹ Lob tato sa bë sa natu yi sinarë benanër Bengö Nivesa sagi rangah getahu mehönon doğ, ¹² om sën gwëbeng setök

raḵ maggin. Rēḵ mu sa su niḡ nemum in rē, in sa naraḵ mehō sēn sayog neya timu vu yi lo ni, gesa naraḵ ni bē yoh vu bē rēḵ gēgin ngaa sēn tung loḵ yam sa nemaḡ lo nivesa rot, beberup doḵ buk sēn hil bare mala lo. ¹³ Om ḡesepa doḵ ḡaḡek nirōp sēn senēr tato vu hong wirek lo, los ayom na timu vu yi bahēm geving yi losho yi alam, in Kerisi yi mehō hong. ¹⁴ Yōnon, Anutu tung ngaa nivesa anon sēnē loḵ ya nemam in bē gweḡin, om gweḡin nivesa jaḵ Anon Vabuung sēn nedo loḵ hil ayod lo yi niwēēk.

¹⁵ Log ḡeraḵ ni vorot bē alam pin vu distrik Asia*, ving Pugelus luho Hermogenes, bedeneruu demij vu sa gesu denegga raḵ sa ḡḡōkin rē. ¹⁶ Rēḵ sa najom raḵ vu Anutu bē semu Onesiporus losho yi alam, in nevong besayog nivesa neraḵ yah beron ngahisekē. Su ni nemum in sēn sa nado ḵarabus agi rē, ¹⁷ ḡaḵ yam Rom lom sero sa niwēēk rot betōḵ vu sa. ¹⁸ Om Mehōbōp kwa pesivin yi doḵ buk sēn duḵ nom dob lo. Yōnon, ngaa pin sēn nevong ḡḡēp Epesus wirek in doḵ vu sa lo, saga ḡeraḵ ni venuh.

2

Genatu Yesu Kerisi Yi Hur-begō-yi Nivesa

¹ Om nalug-e! Gweḵo semusēn sēn Kerisi Yesu nevo vu hil nyēmasēn lo in doḵ vu hong begebare niwēēk. ² Log ḡaḡek pin sēn senēr rangah vu mehōnon ngahisekē megenḡo lo, og ḡenanēr vu alam nijvesa vahi sēn su rēḵ dekeyēh ayem rē lo, in mēm na denanēr na vu alam vahi geving. ³ Genatu Kerisi Yesu yi mehō-begō-yi nivesa ti meḡekwerē maggin los kwam vesa nabē sa. ⁴ In mehō-begō-yi og su yah nejom huk agga ngwē ving rē, ḡaḵ netahu yi loḵ begō mu, in bē mēm ala sēn ḵo arē in bē natu yi mehō-begō-yi lo kwa vesa in yi. ⁵ Gekwam bo mehō sēn nesorōḡ in bē kesuu alam vahi lo rē! Nabē su sepa doḵ horek sēn denenēr bē alam desepa doḵ medekesuu sir lo rē, og su yoh vu bē rēḵ kesuu meḡeḵo madub rē.

⁶ Log mehō sēn nevaroh nos loḵ huk anon benevong huk bōp in lo, rēḵ ḡeḵo nos nyē namuḡin mega. ⁷ Kwam bo sa ḡaḡek sēnē nivesa rē, loḵ mēm Mehōbōp rēḵ tatekin pin degwa vu hong meḡejaḵ ni. ⁸ Log kwam bo Yesu Kerisi sēn yi degwa vu Davit* lo, nabē diik, rēḵ kedi raḵ yah vu bedub yoh vu sēn sa nanēr loḵ Bengō Nivesa lo. ⁹ Yiḵ sa nanēr Bengō Nivesa sēnē rangah, om sēn sa neḵerē maggin raḵ agi. Yōnon, deduu sa ahon raḵ sēng nebē sēn sa mehō niḡ paya ti, rēḵ mu su deyoh vu bē denaduu Anutu yi ḡaḡek rē. ¹⁰ Om sēn sa niḡ wēēk meneḵerē maggin pin sēn netōḵ vu sa lo, in bē sedoḵ vu alam sēn Anutu ḡḡōoin sir raḵ bē denatu yi alam lo. In Kerisi Yesu ḡeḵo sir nah bedemedo geving Ama medemedo nivesa rot los

vunek vunek yagek yi degwata los degwata. ¹¹ Gagek sënë og yōnon:

Nabë hil dahun hil bayod na timu vu yi,
og yik nebë sën hil adiik ving yi.

Om nabë hil gevong nabë saga yōnon,
og hil rëk medo malad-tumsën geving yi geving.

¹² Log nabë hil kerë vanë bebare nidwëek,
og hil rëk natu alam los bengöd megegin ngaa pin geving
yi.

Gak nabë hil nanër nabë hil dugin yi,
og rëk nanër nabë yi dugin hil geving nabë saga.

¹³ Hil mehōnon su nehevong yoh vu hil gagek rë,
rëk Kerisi og yō nesepa loḵ yi gagek menevong yoh vu.
Gak su yoh vu bë rëk pekwë yi besepa doḵ aggata ngwë
rë.

Hur Sogek Arëj Neggëp Nivesa Raḵ Anutu Mala

¹⁴ Om gebër kwaj in gagek sagi, gegenanër niwëek vu sir nabë su dengis begö jak gagek meris meris, in ngaa nebë saga og su nelok vu mehōnon rë. Gak nevong paya vu alam vahi sën vare denengo lo benevasap sir. ¹⁵ Gegwëp genatum in ngaa sën gevong bAnutu kwa vesa in hong lo. Gwevong huk nivesa begetatekin Anutu yi gagek anon niröp in lob su nim namum in Anutu mala. ¹⁶ Gak genajul in gagek meris meris sën su nesepa loḵ Anutu yi gagek rë lo, los gagek kwamasën sën anon nema lo, in ngaa nebë saga neli alam yah gedeneruu demij vu Anutu. ¹⁷ Gagek nebë sënë nevasap hil nebë sën pegges böp nevong behil vahad lu ngaa nediik lo. Lob Humenaius luho Piletus delok ya ngaa sënë. ¹⁸ Luho devuu gagek anon ya gedenenër bë hil kedi raḵ yah ggovek ya, gak hil su rëk kedi jak vu bedub gökin nah rë. Lob dekepë alam vahi raḵ gagek tetuhinsën saga bedeggërin sir yah gedevuu Kerisi ya. ¹⁹ Rëk mu mudeng sën Anutu varah luḵ ya lo nare niwëek begagek neggëp raḵ bë, “Mehöböp yō raḵ yi alam nij.” Log gagek ngwë neggëp ving bë, “Alam pin sën denenër bë Mehöböp yi alam sir lo, og degevuun ngaa nipaya na gesu degevong!”

²⁰ Log loḵ mehō-los-bengö yi beggang, og gabum su goor los seriva yō meris nedo rë, gak vahi og desemu raḵ kele los ngagek. In vahi og denevenah in nos böp yi, gevahi og denegga nos loḵ raḵ buk. ²¹ Om nabë mehōti gevuu ngaa nipaya sën sa nanër agi na, og yi rëk nabë gabum malangeri sën nos böp yi lo beyoh vu bë Mehöböp benah bemedo in rëk gevong huk nivesa vesa pin jak.

²² Log gebeya in ngaa nipaya paya sën magëm los avö ayoj nevu nevu in lo, gak gesepa doḵ ngaa niröp. Gwevong noh vu hong gagek sën genenër lo. Ahëm geving mehōnon, geham los

alam sën denejom rak ya vu Mehöböp los ayoj niröp lo medo jevuh ti. ²³ Genajul in alam sën denevengwëng rak gagek meris meris los kwamasën lo, in gerak ni bë ngaa nebë saga nevong balam deneggök sir in gagek. ²⁴ In Mehöböp yi hur og su neggök alam in gagek rë, gaḵ nemala yes vu alam pin. Netateḵin gagek vu sir nivesa genejom yi ahon gesu nevo loḵ yah nipaya vu sir rë.

²⁵ Log bë mehö la demehoo yi gagek, og netateḵin gagek degwa niröp vu sir los ahë yes, in Anutu maḵ rëḵ gevong bedegerin ayoj medejaḵ gagek anon ni nivesa. ²⁶ In Satan ḵo sir loḵ yi gegweeng in bë degevong noh vu kwa, rëḵ mu nabë denakah sir vër in, og mëm rëḵ kwaj bo ngaa niröp mu gökin.

3

Nгаа Nipaya Ngahiseḵë Rëḵ Berup Jaḵ Gëp Hus

¹ Sa bë gejaḵ ni nabë dus jaḵ in dob sënë govek na, og buk nipaya rëḵ berup menatök vu hil. ² Alam rëḵ kwaj bo sir mu, gemalaj sepa monë lu ngaa rot. Degeḵo sir jaḵ nabë sir alam böp gedegelë alam vahi nabë sir ngaa meris medenanër gagek nipaya jaḵ sir. Su rëḵ degebë nengaj vu amaj lu ataj hir gagek rë, log su rëḵ kwaj vesa in ngaa nivesa sën alam denevong vu sir lo rë. Gesu rëḵ degönengin Anutu rë. ³ Su rëḵ ahëj geving naluj los amaj gataj lu ngaa rë, gesu rëḵ ahëj nakul rë. Rëḵ denanër gagek kuungsën jaḵ mehönnon ngwë, log su rëḵ denajom sir ahon rë, gaḵ rëḵ desepa doḵ yö kwaj medegeḵo sir jaḵ jaḵ los ahëj sengën. Berëḵ degelë ngaa nivesa pin nabë nipaya, ⁴ log rëḵ debo hir alam doḵ na alam nij paya nemaj. Rëḵ degevong ngaa jeggin jeggin gesu degöneng in rë. Rëḵ degekuung nabë sir los bengöj, gesu rëḵ malaj sepa Anutu rë, gaḵ rëḵ malaj sepa ngaa pin sën nesemu los nereyiiv navij lo. ⁵ Rëḵ dena soda los raro bavij nanër nabë Anutu-yi-alam sir, rëḵ mu ma gerëḵ denanër nabë ngaa meris besu niwëëḵ neggëp loḵ rë. Om ham su gwa jaḵ alam nabë sënë.

⁶ Log alam la nebë sënë ving, og rëḵ denadëgek mededoḵ na beggang in bë detetuhin avëh kwaj masën bedesepa doḵ hir gagek. Avëh nebë sënë og medo mekwaj nesero aggata sën kevoh hir ngaa nipaya na lo, gemalaj anon in ngaa aggagga medenevuu rak rak. ⁷ Denevong in bë dejaḵ gagek degwa ni, rëḵ su deyoh vu bë denatök jaḵ gagek anon sënë rë. ⁸ Alam nebë sënë denevong ayej vu gagek anon nebë sën alam-yuj-töksën luu devong ayej vu Moses yi gagek wirek lo, Yanes luho Yabres. Alam nebë sënë og kwaj nesepa loḵ ngaa nipaya mu, gesu denevong ving Anutu yönon rë. ⁹ Rëḵ mu hir ngaa sënë su rëḵ na meböpata jaḵ rë, gaḵ rëḵ alam pin dejaḵ ni nabë ngaa kwamasën nebë sën Yanes luho Yabres hir ngaa wirek lo.

Genajom Anutu Yi Gagek Ahon

¹⁰ Gaḵ hongḵ genesepa sa wirek, om gerak gagek sēn sa nanēr vu mehōnon lo ni vorot, gegerak ngaa pin sēn sa nehevong lo ni ving. Gerak huk sēn sa bē gevong banon jak lo ni, gegerak ni bē sayog neya timu vu Anutu yōnon. Gerak ni bē sa su ahēg sengēn neraḵ pevis rē, gaḵ sahēg neving alam pin besa neḵerē maggin los kwag vesa. ¹¹ Gerak ngaa nipaya sēn alam dedeginengin raḵ sa lo, los vanē sēn tōḵ vu sa ggēp Antiok los Ikonium geLustra lo ni. Yōnon, gerak ngaa maggin pin sēn sa nekerē lo ni bē netōḵ vu sa, rēḵ mu Mehōbōp nevo sa vēr in ngaa pin saga. ¹² Yōnon, gerak ni bē alam pin sēn denesepa loḵ Kerisi Yesu bedenevongin bē degevong noh vu yi gagek lo, og rēḵ denatōḵ vu vanē. ¹³ Rēḵ mu alam nij paya los alam gagek kuungsēn saga rēḵ detetuhin alam vahi. Log yō rēḵ detetuhin sir geving, lob mēm rēḵ nij paya jak na verōḵ yi rot.

¹⁴ Rēḵ mu hong, og gesepa doḵ gagek sēn detahu hong loḵ begerak ni vorot bē gagek anon lo. Om kwam bo alam sēn denetahu hong lo, ¹⁵ log kwam bo nah Anutu-yi-ḵapiya vabuung, sēn wirek ngo genahēn hurmahen gegerak ni rot beberup gwēbeng agi. Ḵapiya sēnē yoh vu bē bo kwa vu hong megejak sēnē ni nabē: Bē ayom na timu vu Kerisi Yesu og mēm rēḵ geḵo hong nah vu Anutu begemedo nivesa geving yi. ¹⁶ Gagek pin sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, og Anutu yō nēr vu yi alam bedekvu yam rangah beyoh vu bē doḵ vu hil. Gagek sagi nevo kwa vu hil, genetato hil ngaa nipaya rangah vu hil, log neggērin hil yah benetato aggata nirōp vu hil, ¹⁷ in bē hil sēn Anutu-yi-alam hil lo anoh vu rot bemedo in hil gevong huk nivesa vesa pin nirōp.

4

Getateḵin Anutu Yi Gagek Anon Nirōp

¹ Kerisi Yesu rēḵ gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksēn hir gagek, om sa nanēr niwēēk vu hong gēp Anutu mala, gegēp Kerisi Yesu sēn rēḵ duḵ nom dob menatu ala lo mala nabē: ² Genanēr yi gagek rangah! Nabē alam degebē nengaj vu, ma nij dēlin, og ggovek gehongḵ pasang genanēr jak buk pin, in gwelu ayoj medegērin sir. Genanēr hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gegwejiin sir nabē desepa doḵ aggata nivesa. Su nim tebō jak, gaḵ genajom hong ahon megetahu sir nivesa. ³ In nahub rē og maḵ su rēḵ degebē nengaj vu gagek anon rē. Gaḵ rēḵ ahēj geving gagek mewis mewis begetup deserōg in nabē degebē nengaj vu tatovaha agga ti ti lo in degevong bahēj nivesa. ⁴ Lob rēḵ degemir nengaj vu gagek anon, gedegērin sir nah vu ḵeriing los gagek kuungsēn. ⁵ Rēḵ mu hong, og gwegin

hong nivesa begesepa doḵ ngaa niröp mu. Gebare niwëek megweko vanë. Gegemedo megenanër Bengö Nivesa rangah nabë sinarë lo, lob gesemu hong huk pin megwero, gesu nim tebö in.

Paulus Vongin Semu Yi Huk Begovek Na

⁶ In sa, og yik vong bë sa nig köḵ keseh nebë sën denekeseh wain tu seriveng vu Anutu lo. Yönon, sa buk ggovek ya bedus rak bë sa nadiik. ⁷ Sa nasis begö nivesa rak buk, lob ggovek ya. Gesa nig wëek mesa nesorög rot, om sëḵ sewah na. Sayog neya timu vu Yesu rot menado. ⁸ Lob sa madub nivesa sën tato nabë sa mehö yohvu lo neggëp, om Mehöböp rëḵ bo vu sa doḵ buk sën hil bare mala lo in yik rëḵ gengo mehönon hir gagek meseggi niröp. Su rëḵ gevong vu sengo timu rë, gaḵ rëḵ gevong vu alam pin sën kwaj nevo bedenevongin bë duk nom lo.

Gagek Hus

⁹ Nabë geyoh vu bë genam vu sa, og su genaköpek, gaḵ genam pevis. ¹⁰ In Demas ahë neving ngaa-dob-yi bevuu sa ya geya Tesalonika, log Kreskens ya distrik Galata, geTitus ya distrik Dalmatia. ¹¹ Gaḵ yik Lukas yö timu nahën nedo ving sa. Om gwëko Markus sepa bemelu nam, in mehö nivesa beyoh vu bë doḵ vu sa balu gevong huk doḵ ti. ¹² Gaḵ Tukikus, og sa hevong ya Epesus. ¹³ Bë genam, og gwëko tob-ayöong-yi sën sa hebë meneggëp Karpus ben vu Troas lo, los kapiya sën neggëp ving lo, megenam. Gesu kwam birek in sipsip navi sën hil neḵevu gagek rak lo, gaḵ gwëko nam geving. ¹⁴ Gaḵ Aleksander sën mehö nesemu dëḵ lu ngaa rak kopa lo, og mëm nevong paya vu sa rot, om Anutu rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu yi noh vu ngaa sën nevong lo. ¹⁵ Om ngo gwegin hong nivesa vu yi geving, in nesis begö rak he gagek benemehoo he rot.

¹⁶ Log sën sa nare gagek nyëdahis lo, og mehöti su nare ving sa meneloḵ vu sa rë. Gaḵ alam pin deveya in sa, rëḵ yik ggovek gesa najom rak vu Anutu bë su bo doḵ nah vu sir. ¹⁷ Rëḵ mu Mehöböp nedo ving sa bevo niwëek vu sa in bë mëm Bengö Nivesa berup niröp gëp savig begëp rangah vu alam dahis medegengo, lob Anutu vo sa vër in reggu bemën saga avi. ¹⁸ Lob Mehöböp rëḵ geḵo sa vër in ngaa nipaya pin sën nabë degevong vu sa lo, gegeḵo sa na yi nyëḡ nivesa vu yaḡek. Om hil gaḵo arë jaḵ na vavunë degwata los degwata. Yönon.

¹⁹ Log genanër sayeg vu Priska luho regga Akwila losho Onesiporus yi alam nabë sa kwag nevo sir. ²⁰ Erastus nedo Korint, log Tropimus og nirak, lob sa hebë meneggëp Miletus. ²¹ Nabë genam, og genam pevis doḵ buk nivesa sën ayöong yö nahën agi. Ebulus luho Pudens geLinus luho Klaudia belosho

hil arid lo pin denër bë kwaj nevo hong. ²² Mehöböp medo dok
ayom, log Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Titus

¹ Sa Paulus, Anutu yi hur sa, geYesu Kerisi yi sinarë sa, in bë sa gevong balam sën Anutu ggooin sir raḵ lo ayoj na timu vu yi medejaḵ gagek anon sën netatekin aggata niröp vu hil in hil sepa doḵ lo ni. ² Tato sa in bë sa nanër medejaḵ ni nabë deyoh vu bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata, noh vu sën Anutu nër yö wirek lo, gaḵ su nekuung raḵ rë. ³ Log Anutu sën neḵo hil yah vu yi lo nër gagek sagi yam rangah niröp loḵ buk sën yö kwa vo beggooin raḵ lo. Lob vo huk sënë loḵ sa nemaḡ bë sa nanër rangah vu mehönön.

⁴ Lob sa kevu kapiya sënë yöḵ vu hong Titus in aluu hoho nehevong ving gagek sënë, om sën getu sa nalug yönön raḵ saga. Hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën neḵo hil yom vu yi lo degevong semusemu nyëmasën nöḵ vu hong los degevong bayom gëp revuh.

Gagek Raḵ Alam Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

⁵ Sa hevu hong megenedo Krete in bë gesemu huk vahi sën nahën gesu niröp neraḵ rë lo, begwetung ggev jaḵ alam la noh vu beggang-bu pin saga in degegin Kerisi-yi-alam. Noh vu sën senër tato vu hong wirek lo bë: ⁶ Nabë alam denelë mehöti bë su nevong ngaa nipaya rë, geyiḵ venë timu. Genabë nalu lo denevong ving Kerisi ving, log gagek su neggëp vu sir bë ahëj neving ngaa nipaya jeggin jeggin genengaj dahis rë, og mëm gwetung alam nabë saga denatu ggev. ⁷ In mehö sën netu ggev lo, og tu Anutu yi hur in gegin yi alam los yi huk. Om sepa doḵ aggata niröp mu, in lob alam su denatöḵ vu ngaa nipaya gegëp vu yi. Gesu geḵo yi jaḵ jaḵ, gesu ahë sengën jaḵ pevis, gesu nanum mekeyevin, gesu ngis alam jeggin jeggin, gesu gëp natumin monë lu ngaa nabë gekol ngahiseḵë. ⁸ Gaḵ mëm gevong nivesa vu alam sën deneyam vu beggang-bu ngwë lo; gahë geving aggata nivesa pin besepa doḵ kwa nivesa mu, in bë medo niröp rot megevong noh vu Anutu kwa. Najom yi ahon, ⁹ genajom gagek anon sën denetahu yi loḵ lo ahon geving. Og mëm yi yö yoh vu bë tatekin vu mehönön megadu sir jaḵ gagek niröp pin, geyoh vu bë nanër gagek los kwa, benanër alam sën bë dedahun gagek anon na lo hir gagek tato nabë su niröp rë.

Alam Kuungsën Ngahiseḵë Denedo Krete

¹⁰ Yönön, alam ngahiseḵë rot vu saga su denesepa loḵ gagek niröp rë, gaḵ yö medo denenër gagek meris meris gedenevongin bë degekuungin alam. Lob alam sën derah* navij bedetu alam Yuda lo, denevong nebë sagi pangsën rot.

¹¹ Om gwevong balam nabë sagi avij gemir, in denetahu mehõnon loḵ gagek sën su yoh vu rë lo gedeneḵo monë rak. Lob denekepë alam ngahi rak hir gagek sagi beneggërin sir yah vu sir. ¹² In alam Krete ti sën denër yi bë hir mehõ-nenër-gagek-rangahsën ti yi lo, nër sir wirek bë, “Alam Krete sagi, og sir alam gagek kuungsën ata, gesir nebë reggu bemën nipaya, log denevong ahëjta gedeneggëp sehëb.” ¹³ Gagek sagi og yõnon rot. Om genanër niwëëk vu sir in dejak hir ngaa nipaya ni borot bedegërin sir, lob mëm degevong geving gagek anon niwëëk. ¹⁴ Gaḵ su degevong geving alam Yuda hir keriiing meris aggagga los alam sën deneruu demij vu gagek anon lo hir horek aggagga. ¹⁵ Nabë mehõti ayo niröp bekwa bo ngaa ti nabë nivesa, og ngaa saga nivesa vu yi. Rëḵ mu alam ayoj ningõhek sën su denevong ving Anutu rë lo, og denelë ngaa pin nebë su nivesa rë, gaḵ kwaj nipaya los ayoj ningõhek rak. ¹⁶ In avij nenër bë derak Anutu ni, rëḵ mu ngaa sën denevong lo netato bë deruu demij vu yi. Sir alam nij paya gedenekeyëh yi gagek, log su deyoh vu bë degevong ngaa nivesa ti rë.

2

Gagek Rak Alam Atov

¹ Gaḵ hong, og genanër Anutu yi gagek meḡetateḵin niröp vu sir megenanër nabë: ² Alam böp og su denanum medekeyevin. Gaḵ demedo revuh mekwaj bo ngaa niröp, gayoj na timu vu Kerisi niwëëk bahëj geving mehõnon, log debare niwëëk in ngaa maggin pin.

³ Log avëh böp degevong nabë saga geving. Desepa doḵ aggata sën yoh vu lo, gesu denanër gagek nah nenga jak mehõ ngwë, gesu denanum bël niwëëk pangsën begëp denatumin. Gaḵ denatu tatovaha avëh medetahu aggata niröp vu alam vahi. ⁴ Detateḵin vu avëh avõ nabë dejak reggaj log ahëj geving reggaj los naluj lo, bekwaj bo ngaa niröp gedegegin sir nivesa in ngaa nipaya. ⁵ Degegin hir huk nivesa log degegin reggaj los naluj lo nivesa, gededoḵ vu alam vahi geving, log degurek reggaj hir gagek babu. Degevong ngaa pin sënë in alam su denanër pelë jak Anutu yi gagek.

Gagek Rak Magëm Lo

⁶ Log getato aggata niröp vu magëm lo geving nabë saga, nabë degegin sir nivesa. ⁷ Lob ngaa pin sën genevong lo, og gwevong in degelë medejak ni nabë degevong nabë sënë og mëm nivesa. Log nabë getahu alam doḵ gagek, og su gesarõmin gagek nipaya geving. Gaḵ kwam bo gagek nivesa jak buk pin begenanër. ⁸ In nabë genanër gagek niröp mu nabë saga, og mëm alam sën denelë hil paya lo su rëḵ denatõḵ jak nipaya ti gegëp vu hil rë, lob nij namum.

Gagek Raḵ Hur Sēn Denevong Huk Vu Alaj

⁹ Log genanēr vu hur sēn alam denebago sir bedenetu hir ngaa meris lo nabē degurek alaj babuj in ngaa pin. Degevong huk nivesa in alaj kwaj vesa in sir, gaḵ su denanēr gagek nipaya nah vu alaj. ¹⁰ Log su degodeḵ alaj hir ngaa mahen teka, gaḵ desepa doḵ aggata nirōp mu noh vu buk pin. Loḵ mēm huk pin sēn degevong lo gēp nivesa, in lob nabē hil nanēr gagek jaḵ Anutu sēn neḵo hil yah vu yi lo, og alam degelē nivesa.

Hil Gegin Hil Nivesa Bemedo Gegin Kerisi Yi Buk

¹¹ Anutu vong yi semusemu vu hil nyēmasēn beneggēp rangah rot bē alam pin deyoh vu bē denom vu yi bedemedo nivesa geving yi. ¹² Anutu yi semusemu sagi sēn netatekin vu hil bē hil gevuu ngaa pin sēn nevong behil su nesepa loḵ Anutu nirōp rē lo na; los hil gevuu ngaa nevu nevu dob yi pin sēn hil kwad neya vu lo na. Gehil gegin hil nivesa los tetuu aggata nirōp mesepa doḵ Anutu yi ngaa noh vu buk pin sēn hil nahēn nado agi. ¹³ Gehil medo mabo kwad in Anutu yi semusemu nabē rēḵ anon jaḵ. In Kerisi Yesu diiḵ in bē geḵo hil nom. Om hil medo gegin buk sēn luho Anutu bōp denatōḵ nom rangah los arēj bōpata gelos hir vunēḵ vunēḵ yaḡek-yi lo. ¹⁴ Yōnon, Kerisi diiḵ loḵ yah hil bed in bē baḡo hil nom los bo hil vēr in ngaa nipaya pin, gejevu hil ayod mesemu. Bemēm hil natu yō yi alam, gehil malad sepa ngaa nivesa mu begevong. ¹⁵ Om genanēr gagek sagi vu mehōnon noh vu buk. Gegwee vu sir nabē desepa doḵ gagek sēnē, gegenanēr hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gelōḵ yah Anutu ben, om genanēr gagek vu sir, gemehōti su nanēr nabē hong mehō meris mekeyēh hong.

3

Hil Bare Nidwēek Megevong Ngaa Nivesa

¹ Gebēr mehōnon kwaj noh vu buk nabē degurek gavman los alam pin sēn denevong huk gavman lo babuj, gedegetung malaj in huk nivesa pin bedegevong. ² Su denanēr gagek nipaya jaḵ mehō ngwē, gesu degevong begō. Gaḵ demedo los mamer, gedegevong ngaa los malaj yes jaḵ alam pin malaj. ³ In geraḵ ni bē wirek og hil kwad ma ving. Lob hil neḵeyēh gagek. Lob Satan nekuung in hil, behil nesepa loḵ ngaa nevu nevu los ngaa sēn nesemu los nereyiiv hil navid lo mu. Hil nehevong ngaa nipaya bayod nesis yi. Alam vahi denelē hil bē hil alam nid paya, gehil nehalē sir loḵ yah bē nij paya. ⁴ Rēḵ mu Anutu sēn neḵo hil yom vu yi lo, vong Yesu yam in bē tatekin rangah nabē nelē mehōnon nivesa bekwa pesivin sir. ⁵ Su neḵo hil yom degwa raḵ huk yohvu sēn hil nehevong lo

rë, in huk yohvu su neggëp vu hil rë. Gaḵ neḵo hil yom raḵ sën yö kwa pesivin hil lo. Lob ripek hil ngaa nipaya ya, gevong behil atu mewis raḵ. Lob Anon Vabuung semu hil behil nid vesa raḵ yah. ⁶ Yönon, Yesu Kerisi sën neḵo hil yom vu Anutu lo tateḵin aggata in Anutu gevong Anon Vabuung jaḵ nam hil rot. ⁷ Vong nebë sënë in bë nanër hil nabë hil alam yohvu jaḵ yi semusën nyëmasën, getato hil nabë hil rëḵ medo maladtumsën degwata geving yi. Om sën hil navo kwad in gagek sënë bë anon jaḵ. ⁸ Gagek sagi og yönon rot.

Lob sa nehevongin bë genanër gagek sënë niwëëk, in alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo og mëm rëḵ malaj sepa huk nivesa vesa medegevong. In ngaa nebë sënë og nivesa beneloḵ vu alam. ⁹ Rëḵ mu tepëḵ kwamasën aggagga sën degwaj ma lo, los sën denetateḵin degwaj lo, gegagek ahë sengënsën, gesën denemehoo sir in horek lo, og gebeyaya in ngaa nabë saga. In ngaa sënë og su rëḵ doḵ vu hil rë, gaḵ anon ma. ¹⁰ Log mehöti sën gevongin nabë basuh Kerisi-yi-alam lo, og gwero yi gagek noh vu beron ti ma luu. Rëḵ nabë su gengo ayem rë, og ggovek, genim dël jaḵ yi. ¹¹ In geraḵ ni bë mehö nebë sagi og vuu aggata niröp ya, om rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah yi ngaa nipaya sagi.

Gagek Hus

¹² Sëḵ gevong Artemas ma Tukikus nöḵ berup vu hong, lob mëm rëḵ genam pevis vu sa vu Nikopolis. In sa kwag nevo bë sëḵ medo saga bebuk-ayöong-yi govek na rë. ¹³ Gedoḵ vu mehö-horek-yi Senas luho Apolos megwero luho hir aggata in luho su dejaḵ vu in ngaa la gëp aggata.

¹⁴ Log hil alam pin yö detahu sir doḵ huk nivesa geving in demedo nivesa, bededoḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo geving. Gaḵ su degëp sehëb behej huk anon nama. ¹⁵ Alam pin sën denedo ving sa agi kwaj nevo hong medenenër. Log genanër vu Kerisi-yi-alam sën ahëj neving he lo geving, nabë he kwamin nevo sir. Anutu yi semusën nyëmasën nöḵ gëp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Pilemon

¹ Sa Paulus, sa nado karabus rak sën sa nanër Kerisi Yesu yi gagek rangah. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sënë yök vu hong Pilemon sën alu ahëmin neving hong balöö nehevong Anutu yi huk loḵ ti lo. ² Alu kevu kapiya sënë vu melu he avëhnömin Apiya, gevu Arkipus sën tu Anutu yi mehö-begö-yi ving hil lo. Log alu kevu vu Yesu-yi-alam sën yam denesupin sir loḵ hong beggang lo pin ving. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong hir semusemu nyëmasën nöḵ vu ham beham ayomin gëp revuh.

Pilemon Ahë Naving Mehöböp

⁴ Sa kwag nevo hong mesa najom rak in hong vu sa Anutu yoh vu buk pin nebë sahëg nivesa vu yi in hong. ⁵ In sa nehangö galam denenër bë ahëm neving Mehöböp Yesu, bayom neya timu vu yi rot, log ahëm neving Anutu-yi-alam pin ving. ⁶ Log sa najom rak bë hil medo jevuh ti, in hil nehevong ving ggëp ti. Lob sënë rëḵ gevong begejak ngaa nivesa vesa pin sën tu hil ngaa in Kerisi-yi-alam hil lo ni. ⁷ Arig-e, yönon! Ahëm neving Anutu-yi-alam megeneloḵ vu sir lob ayoj sepëp rak. Gesaga vo niwëek vu sa ving besa kwag vesa rot.

Pilemon Geḵo Onesimus Nom Nabë Ari

⁸ Log sa bë ḵetaḡ ngaa ti vu hong. Kerisi yi mehö sa, om seyoh vu bë nanër los niwëek vu hong nabë gwevong nabë sënë. ⁹ Rëḵ mu su rëḵ nabë saga rë, gaḵ sëḵ nahub ḵetaḡ vu hong in alu ahëd neving hil. Yönon, sa Paulus sën sa neḵetaḡ vu hong lo! Sa atov rak, gesa nado loḵ karabus rak sën sa nanër Yesu Kerisi yi gagek rangah lo. ¹⁰ Sa ḵetaḡ vu hong nabë: Gwelë sa nalug Onesimus nivesa. In sën sa nado karabus lo, lob sehërin yi yom vu Kerisi benebë sën tu sa nalug. ¹¹ Wirekeḵ su nevong huk nivesa meneloḵ vu hong rë, gaḵ gwëbeng sënë og rëḵ gevong huk nivesa bedoḵ vu hong gesa geving.

¹² Lob sa nehevong yi yök vu hong ggök yahin, rëḵ mu sagi vong bë sa vepul sa navig len ti vër behevong yök vu hong. ¹³ Yönon, sa nado loḵ karabus rak sën sa nanër Bengö Nivesa rangah, lob sa nehevongin bë gulin yi bemedo geving sa in doḵ nah böm bemedo gegin sa nivesa. ¹⁴ Rëḵ ma gesa su rëḵ gevong jeggin rë, in su genedo in bë gengogekin rë. Gaḵ mëm nabë ngo gemedo bekwam bo nabë gwevong nivesa vu sa, og mëm. ¹⁵ Onesimus tah yi vër in hong dus teka, om maḵ ngaa saga verup in bë mëm rëḵ gweḵo yi nah gökin bemedo

degwata geving hong. ¹⁶ Om gweko yi nok vu hong, rek mu su gwelè yi nabè hur sèn tu ngaa meris mu. Gaḵ sagak maya gegwèbeng og tu arim ti, om ahèm geving yi. Yönon, sahèg ving yi rot, rek mu mèm maḵ ahèm geving yi kesuu sa, in ngo hong hur rek mèm tu arim ving. ¹⁷ Genelè sa nebè alu nehebè loḵ ti in Yesu yi huk, om gwelè Onesimus nabè sa, megweko yi nok vu hong.

¹⁸ Lob nabè vong ngaa ti paya vu hong, ma su vo loḵ hong ngaa ti wirek rè, og ggovek, getum gwebè sarèg doḵ nah in sebo doḵ. ¹⁹ Sengo kevu gagek sènè rak nemaḡ niröp bè, sa Paulus sengo rek bo doḵ nah ngaa sènè nyèvewen vu hong. (Log sa su rek nanèr vu hong nabè sa nyèvewen ti neggèp vu hong in sèn sa haḵo hong yom vu Anutu wirek lo rè.)

²⁰ Arig-e! Mehöböp yi mehö hong, om sa bè gwevong ngaa nivesa vu sa. Nabè gweko Onesimus nok vu hong los ahèm nivesa vu yi, og saga rek gevong besa kwag vesa jaḵ gesa gevong Kerisi yi huk los ayog sepèp. ²¹ Log serak ni besa kwag nevo bè rek gwevong noh vu gagek sèn sa kevu agi. Yönon, serak ni ggovek ya bè rek gwevong pangsen rot mekesuu ngaa sèn senèr vu hong gwèbeng agi.

²² Log sa gagek ngwè nahèn nebè: Gwero sa nyèg ayo ti begèp borot, in sa kwag nevo bè Anutu rek gengo ham jomraksèn, lob rek bo sa vèr besenök vu ham.

Gagek Ahè-nivesa-yi

²³ Log Epapras sènè nedo karabus ving sa rak sèn nenèr Kerisi Yesu yi gagek rangah lo. Kwa nevo hong ving benèr bè ahè nivesa in hong. ²⁴ Log sir sèn he nehevong Anutu yi huk loḵ ti lo, Markus, gAristarkus, geDemas, geLukas lo, kwaj nevo hong ving bedenènèr. ²⁵ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin anomin.

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Kō Gagek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gagek vu hil kenud lo verup alamenenër-gagek-rangahsën lo avij beron ngahisekë, geraḵ ag-gata ngahisekë. ² Rëḵ vu buk sënë sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenër gagek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooïn yi raḵ ggovek ya bë doḵ nah ben begekō ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis raḵ Nalu nema ving. ³ Nalu og yiḵ Anutu yi niwëëḵ los niḵapiik yi, beyiḵ luho Anutu neggëp ti. Lob yi gagek los niwëëḵ nevong bengaa pin sënë nedo niwëëḵ. Revu hil mehōnon hil ngaa nipaya ya raḵ yō niḵök, loḵ mēm yah nedo Mehō-los-bengō Anutu nema vesa vu vavunë.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bë arë böpata rot kesuu angër pin arëj. ⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bë: “Sa nalug hong.

Sa haḵo hong gwëbeng” rë.

Log su nër raḵ angër ti wirek bë:

“Sëḵ natu Ama,

gerëḵ natu sa Nalug” rë.

⁶ Gaḵ mēm loḵ buk sën vong Nalu Aguu luḵ yam dob lo, og mēm nër bë:

“Anutu yi angër pin denadudeḵ vu yi.”

⁷ Log nër raḵ angër lo bë:

“Vong beyi angër lo deneserög pevis nebë sang.

Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebë sën nengwah daggen lo.”

⁸ Rëḵ mēm nër raḵ Nalu bë:

“O Anutu, getu mehō-los-bengō megenedo degwata los degwata.

Gegenesepa loḵ ngaa yohvu mu megenegin hong alam niröp.

⁹ Ahëm neving ngaa niröp pangsën, genim nelëlin keyëhsën gagek.

Om Anutu sën tu hong Anutu niröp lo ggooïn hong raḵ kesuu hong alam vahi pin,

lob rikin wël* kwa-vesasën-yi raḵ hong.”

¹⁰ Log nër raḵ yi ggökin bë:

“Mehöböp, ngo getung dob sënë nyëdahis,

lob nedo niwëëḵ rot.

Geyageḵ pum raḵ nim wëëḵ ving.

- 11 Yagek los dob sënë rëk mala nama,
gak hongek ngo genedo degwata.
Kë, log yagek los dob rëk mugeng jak nabë tob siis.
- 12 Lob rëk gepesu nabë sën mehōnon denepesu tob lo,
gerëk gwetung mewis nabë sën mehōnon deneröp röpröp
mewis lo.
- Gak hong, og ngo genedo nebë saga in gemedo,
log hong buk su rëk govek na rë.”
- 13 Log Anutu su nër rak angër ti wirek bë:
“Genam gemedo sa nemağ vesa,
gesëk gevong begebakë alam sën denesis begö vu hong lo
dok na vaham gebinë” re.
- 14 In angër og yik sir nebë ngaahur bedetu Anutu yi hur,
bAnutu nevong sir ya in bë dedok vu alam sën geço sir nom
lo.

2

Sën Anutu Geço Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

1 Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo
ahon mesepa dok. In rëk hil nid yes yes, lob hil gevuu na.
2 Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë
nare niwëek. Alam pin sën denesevök medenekeyëh gagek
agi, og denetök vu nyëvewen niröp loğ yah hir ngaa nipaya sën
denevong lo. 3 Om nabë hil geruu demid vu ngaa böpata sën
Anutu vong in bë geço hil nom vu yi lo, og hil rëk beya manoh
nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëk nama! In
Mehöböp yö tatekin gagek semusën sënë rangah nyëmuginsën,
lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bë gagek
sënë yönon rot.

4 Log Anutu tato ving bë hir gagek sën agi og yönon. In nevo
niwëek vu sir bedenevong ngaa böp böp aggagga los ngaa
niwëek aggagga. Log nevong Anon Vabuong yi semusemu vu
sir nyëmasën yoh vu yö kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sën Geço Hil Nah Vu Anutu

5 Anutu su tung angër in bë degegin dob ngwë sën hil nanër
bë rëk berup vu tamusën agi rë gema. 6 In mehöti nër gagek
meneggëp loğ len ti loğ Anutu-yi-ğapiya bë:

“Mehōnon og mağ sir va, om sën kwam nevo sir-ë?

Gemehōnon og sir va, in sën genegin sir lo?

7 Ngo genevong mehōnon besir mahen, gangër denekesuu sir
dus teka mu,
loğ mëm genevong bedenetu alam-los-bengöj gelos arëj
böpata kesuu angër.

8 Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yönon, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Eë, gwëbeng og yö nahën gehil su halë bë mehönön denegin ngaa pin rë. ⁹ Gaḵ mëm hil halë Yesu bë tu mahen raḵ gangër dekesuu yi dus teka loḵ sën dahun yi mekerë vanë mediik lo, loḵ gwëbeng og tu Mehö-los-bengö barë böpata rot. Lob yik Anutu yi semusën sënë sën vong vu hil nyëmasën lo bë: Nalu nadiik doḵ nah mehönön pin bej. ¹⁰ Anutu yö tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bë geḵo nalu lo ngahiseḵë denah demedo nivesa los vuneḵ vuneḵ yaḡek yi geving yi. Nebë saga, om sën vong beYesu ḵo vanë, lob vanë sënë vong betu hil mehö muginsën beyi timu yoh vu bë geḵo hil nah. Lob ngaa sën Anutu vong agi og nivesa rot. ¹¹ In mehö sën nevong balam denetu alam nij röḵ lo losho alam sën yö vong bedenetu alam nij röḵ lo, sir pin degwaj timu. Om sën su ni nemum in sir rë, gaḵ nenër sir bë ari lo. ¹² Nër bë:

“O Anutu, sëḵ nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesëḵ gevong raro megaḵo arëm jaḵ doḵ sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bë:

“Sëḵ ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bë:

“Gwelë! He los hurmahen sën Anutu vo vu sa lo nado loḵ ti.”

Yesu Tu Mehönön Sogek Raḵ In Bë Doḵ Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehönön neggëḵ ti, lob yik Yesu tu mehönön raḵ ving benij neggëḵ ti. Vong nebë sënë in bë nadiik bebasap Satan, mehö sën nevong bemehönön denediik lo. ¹⁵ Mehönön deneggöneng in diiksën, lob ggönengsën nejom sir ahon yoh vu buk pin sën denedo dob lo, om Yesu diik in bë geḵo sir vër in ggönengsën sënë. ¹⁶ Yönön rot, su yam in bë doḵ vu angër rë, gaḵ yam in bë doḵ vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëḵ, om sën sepa loḵ metu mehönön raḵ, lob ni los vong ngaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bë natu alam-neḵo-seriveng-yuseḵë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröḵ, in bo doḵ nah mehönön hir ngaa nipaya nyëvewen gesu gëḵ vu sir. ¹⁸ In yö neḵo vanë raḵ seggisën aggagga pin sën netöḵ vu yi lo, om yö yoh vu bë doḵ vu alam sën seggisën netöḵ vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Böḵ Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sën nedo yaḡek lo ggooin ham raḵ tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneḵo-seriveng hir yuseḵë yi, lob hil nehevong

ving yi benanër arë rangah. ² Anutu tung yi huk sënë loḵ nema, lob nesepa loḵ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sën Moses nevong wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëḵ Anutu kwa vo bë Yesu yoh vu bë geḵo arë böpata kesuu Moses arë. In mehö sën nelev beggang lo arë böp kesuu beggang. ⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil naraḵ ni bë mehöti lev, log hil naraḵ ngaa pin sën nedo-ë ni ving nebë saga bë mehöti netung, lob mehö saga og yik Anutu. ⁵ Yönon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loḵ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gagek raḵ ngaa pin sën Anutu rëḵ tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëḵ Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loḵ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëek jaḵ buk, bekwad vesa geḵegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yönon.

Alam Sën Denekeyëh Anutu Aye Lo Og Su Rëḵ Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëek pangsen

nabë sën wirek alam Israel devong

loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo,

log ayoj niwëek bedeseggi sa loḵ nyëg-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sagu og ham ḵenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo

yoh vu ngebek mehödahis luu,

rëḵ ma geyö deseggi sa rot.

¹⁰ Lob sahëg sengen raḵ vu sir lob senër bë,

‘Ayoj nevuu ngaa niröp ya yoh vu buk pin,

gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loḵ rë.’

¹¹ Om sën sahëg sengen pangsen mesenër yönon venuh bë,

‘Su rëḵ dedoḵ nam sa nyëg-sewahsën-yi rë,

gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.’ ”

Hil Gegin Hil Nivesa, Gaḵ Hil Su Ḵeyëh Anutu Aye Nabë Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham ti rëḵ ayo nipaya jaḵ gesu gevong geving rë, lob geruu demi vu Anutu sën mala-tumsen degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham vewen vewen jaḵ buk mebër kwamin noh vu buk pin sën hil nado agi, in rëḵ ngaa nipaya tetuhin ham ti lob ḡerin ayo beniwëek jaḵ. ¹⁴ Gaḵ nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwëek bemedo rot benadiik na, og mëm hil rëḵ ana medo nivesa geving yi ḡep yi nyëg. ¹⁵ Hil arak ni bë gagek sënë yö nahen neggëp bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëek pangsen

nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo.”

¹⁶ Om maḵ alam tena denḡo Anutu aye wirek rëḵ deḵo sir raḵ medekeyëh aye? Gaḵ yik alam pin sën Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log maḵ Anutu ahë sengën vu alam tena yoh vu ngebek mehödahis luu-a? Gaḵ yik alam sën denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to neggëp aggatata loḵ nyëḡ-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nër vu alam tena genër yönon venuh bë su rëḵ dedoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi rë? Gaḵ yik alam Israel sën dekeyëh yi gägek wirek lo. ¹⁹ Nebë saga om hil araq ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoh vu bë rëḵ dedoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsën

¹ Anutu joo gägek vorot benahën neggëp bë hil adoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi. Om hil gegin hil nivesa in hil ti rëḵ noh paya besu rëḵ doḵ na rë. ² In hil hango Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel denḡo wirek lo. Rëḵ Bengö Nivesa sën denḡo lo su neloḵ vu sir rë, in denenḡo meris mu gesu denevong ving rë. ³ Gaḵ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëḵ adoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

“Sahëḡ sengën pangsën mesenër yönon venuh bë

su rëḵ dedoḵ na sa nyëḡ-sewahsën-yi rë, gerëḵ nama veröḵ yi.”

Rëḵ Anutu yi huk ggovek ya loḵ buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër raḵ buk nemadvahi-bevidek-luu loḵ yi ḵapiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah loḵ buk netu nemadvahi-bevidek-luu.” ⁵ Rëḵ gägek sagi lo nër bë, “Su rëḵ dedoḵ na sa nyëḡ-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.” ⁶ Gägek sënë neggëp vorot bë alam la rëḵ dedoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi, rëḵ ma galam sën denḡo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gägek, om su rëḵ dedoḵ na rë.

⁷ Loḵ tum yam beyam lob Anutu ggooïn buk ngwë raḵ ggökin benër bë ‘yik pehi sënë’ verup Davit avi loḵ gägek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwengö Anutu aye,
og ham su ayomin niwëëk pangsën.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo loḵ lo, benanër jak nabë yik yi nyëḡ-sewahsën-yi saga, og su rëḵ nanër buk ngwë vu tamusën gökin rë, gaḵ rëḵ nama. ⁹ Om hil araq ni bë nyëḡ-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu raḵ Buk-sewahsën-yi* vu hil

agi. ¹⁰ Gaḱ bē hil aloḱ ya Anutu yi nyëḡ-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëḱ sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevong huk niwëëk rot in hil adoḱ na nyëḡ-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëḱ sepa doḱ alam sënë meḱeyëh gagek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëëk. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönön ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bē gelov ḱenuj in navij gegelov seḱëj pedus in seḱëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo loḱ ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bē bun yi in yi rë, gaḱ ngaa pin netateḱin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëḱ tateḱin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneḱo-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneḱo-seriveng pin alaj, lob raḱ beya meloḱ ya yagek. Yik Yesu sën Anutu Nalu lo, om hil ngo ayod na timu vu yi rot nabë sën hil anër vorot lo. ¹⁵ In hil mehö-neḱo-seriveng sagi raḱ ngaa pin sën neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga töḱ vu yi ggovek ya beseggi yi. Rëḱ su vong ngaa nipaya ti rë, om sën kwa paya in hil in raḱ ni bē hil su nid wëëk nebë yi rë. ¹⁶ Nebë saga om hil ana dus jaḱ meketag vu Anutu sën nesemu hil lo gehil su agöneng, in hil arak ni bē kwa nevongin hil berëḱ doḱ vu hil doḱ buk sën hil su ayoh vu bē bare niwëëk in seggisën rë lo.

5

Mehö-neḱo-seriveng Yesu Yoh Vu Bē Geḱo Hil Nah

¹ Mehönön sën detu alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bē degero mehönön hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sën mehönön denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sën mehönön denevong loḱ yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sën deyoh vu bē kwaj gevongin alam sën kwaj ma lo, galam sën denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bē yik sir og nij wëëk ma ving nebë sir, om ngaa nipaya yoh vu bē kepë sir geving. ³ Nebë saga om sën denevesi seriveng in bē dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehöti su yö neḱo yi rak meneggooin yi rak bē gevong huk sënë rë. Gaḱ Anutu yö neggooin yi rak nebë sën ggoooin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebë saga ving. Su yö ggoooin yi rak tu mehö-neḱo-seriveng rë, gaḱ Anutu ggoooin yi rak in bē gevong huk sënë, lob nër vu yi bē:

“Sa nalug hong.

Sa haḱo hong gwëbeng.”

⁶ Log nēr loḵ len ngwē bē:

“Getu mehō-ḡenekō-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehōnon menedo dob, og vu buk saga nejom raḵ meneketag vu Anutu. Nesu vu Mehō sēn yoh vu bē ḡeko yi vēr in diiḵsēn lo, rot bemala ruḵ nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bē nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rēḵ neḵo vanē in bē vanē sēnē barah yi verōḵ besepa doḵ Anutu aye. ⁹ Om sēn tu mehō yohvu yōnon, log mēm ḵo alam pin sēn denesepa loḵ aye lo yah vu Anutu berēḵ demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggooin yi raḵ betung ggev bōp raḵ yi benēr yi bē alam-neḵo-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabē Hurmahen Niḵōḵ

¹¹ Melkisedek yi ḡagak ngahiseḵē negḡep, lob he bē nanēr vu ham, rēḵ gwēbeng ham ayomin dahis raḵ gesu ham yoh vu bē natōḵ jaḵ rē. Om sēn he nehevong huk bōp in bē tateḵin ḡagak sēnē degwa vu ham. ¹² Buk ggovek beyoh vu bē ham natu tatovaha, rēḵ ma geham nahēn neraḵ vu in kwa. Om mehōti maḵ rēḵ nōḵ tahu ham ḡokin doḵ Anutu yi ḡagak degwa muginsēn sēn sepēp lo rē. In ham su yoh vu bē gwa nos niwēēk rē, gaḵ ham yoh vu bē nanum rur mu.

¹³ Lob hil arak ni bē alam sēn denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij ḵōḵ besu deyoh vu bē dega nos niwēēk rē. Yiḵ sa peggin raḵ ḡagak degwa bōp bōp sēn netateḵin bē hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gaḵ nos niwēēk og alam sēn sir bōp neraḵ ggovek lo yō hir nos. Alam nebē sēnē og medo mekwaj nevong huk in ḡagak los degwa raḵ buk bedeneseḡḡi ngaa pin nirōp medeneraḵ ni bē nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wēēk

¹ Nebē saga, om hil gevuu ḡagak sepēp sēn hil anēr raḵ Kerisi lo na benōḵ ḡep, gehil adok na ḡagak degwa bōp bōp nabē sēn alam bōp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah ḡagak sepēp sēn hil nanēr bē hil gevuu ngaa wirek hen na ḡaḡerin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sēn hil naripek bēl lo, los sēn hil nehebē nemad jaḵ alam lo. Gehil su nanēr ḡokin nabē alam-diiḵsēn rēḵ dekedī jaḵ nah ḡokin, genabē mehōnon rēḵ deḡeko nyēvewen doḵ nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sagaḵ ham raḵ ni vorot. ³ Om nabē Anutu mēm yō kwa bo, og hil rēḵ adok ana ḡagak mewis. ⁴ Alam la detōḵ vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederak semusemu sēn Anutu vong yam vu yaḡek nyēmasēn lo ni ggovek ya. BANon

Vabuung nedo loḵ sir ggovek ya. ⁵ Dengo Anutu yi gagek bederaḵ ni nivesa rot, gedelē ngaa niwēēk nebē ngaa niwēēk sēn rēḵ berup doḵ Anutu-yi-nyēg vu tamusēn lo ggovek ya. ⁶ Rēḵ mu nabē dekehe sir in Anutu, og aggata ngwē su neggēp in bē depekwē sir nom gökin rē. Gaḵ ngaa sēnē og nebē sēn denesis Anutu Nalu raḵ yah ḵelepeḵo* ggökin. Derekö yi raḵ yah ggökin balam denenēr pelē raḵ yi. ⁷ Yōnon, nabē hob geto buk ngahiseḵē beduḵ na dob len ti benos ngis anon nivesa doḵ dob saga bedoḵ vu alam sēn denevaroh loḵ lo, og yiḵ hil nanēr nabē Anutu vong semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rēḵ mu nabē vos los ngaa niggin aggagga mu nakip doḵ, og dob nipaya, om hil nid dēlin, gemaḵ hil nanēr vu Anutu nabē tebē benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwēbeng senēr gagek maggin sēnē yök vu ham. Rēḵ mu he raḵ ni rot bē ham su rēḵ malamin nama nabē saga rē, gaḵ ham nesepa loḵ Anutu, om rēḵ geḵo ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehō nipaya rē, om su rēḵ kwa birek in huk sēn ham nevong lo rē. Yōnon, su rēḵ kwa birek in sēn ham ahēmin neving yi beneloḵ vu yi alam wirek lo rē. Geham nahēn medo nevong nebē sagi ving.

¹¹ Lob he ahēmin ving rot bē ham pin nimin wēēk megwevong nabē saga, beham gwevong geving niwēēk bemedo mebo kwamin in Anutu geḵo ham nah. Ham gwevong nabē sēnē rot beham nadiiḵ na los. ¹² Ham su nimin tebō jaḵ. Gaḵ ham sepa doḵ alam sēn ayoj neya timu vu Kerisi niwēēk gesu nij tebō neraḵ pevis rē lo vahaj. In alam nebē sēnē og rēḵ degeḵo semusēn pin sēn Anutu nēr wirek bē rēḵ bo vu nalu lo lo.

Hil Gevong Geving Anutu Yi Gagek Sēn Joo Lo Niwēēk

¹³ Anutu joo gagek vu Abraham wirek, rēḵ mehōti su böpata kesuu yi in bē nanēr yōnon getato nema na vavunē jaḵ arē rē. Om sēn nēr yōnon getato nema ya vavunē raḵ yō arē. ¹⁴ Nēr bē, “Sēḵ gevong semusēn böpata vu hong yōnon rot, gesēḵ gevong behong mewis ngahijsekē doḵ rot.”

¹⁵ Lob Abraham yō medo nevo kwa in gesu ni tebō neraḵ pevis rē. Loḵ mēm lē ganon raḵ yoh vu sēn Anutu nēr wirek bē rēḵ bo vu yi lo. ¹⁶ Nabē mehōnon degevongin nabē degadu hir gagek nabē yōnon, og denenēr mehōböp sēn kesuu sir lo arē ving gedenetato nemaj ya vavunē. Lob mehōti sēn nevong bē agi, og alam denevong ving bē nenēr gagek yōnon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yiḵ Anutu vong nebē saga ving. Vongin bē tato vu alam sēn joo gagek vorot vu sir bē rēḵ semu sir lo nabē su yoh vu bē rēḵ geḵo yi gagek sēnē seggi rē. Om yō nēr arē getato nema ya vavunē. ¹⁸ In Anutu su rēḵ pekwē arē los yi gagek rē, gaḵ yō rēḵ gēp degwata los degwata. Om nēr luho loḵ ti

in bē tato nabē su netetuhin rē. Om sēnē rēk bo niwēek dok hil sēn hil veyā bayam vu Anutu in bē gegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngāa sēn Anutu nēr vu hil bē rēk bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gāgek semusēn saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo dok niwēek nabē sēn yaḡ nesoo loḡ anka besu neggee rē lo. In vong bē anka sēnē nedo loḡ tob ading sēn nare loḡ dub-vabuung-bōp ayo beneruu hil lo demi, betato bē hil ayoh vu bē adok na nyēḡ vabuung soḡek. ²⁰ Lob Yesu loḡ yah hil bed bemuḡin meloḡ ya nyēḡ vabuung soḡek saga betu alam-deneḡo-seriveng pin hir yuseḡē nebē Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sēnēk alam Salem hir Mehō-los-bengō yi, gAnutu vavunē yi mehō-neḡo-seriveng. Wirek Abraham ya begō besis alam-los-bengōj geyah to beggang, loḡ Melkisedek tōk vu yi loḡ aggata lob jom raḡ vu Anutu bē semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh kupeḡ pin ya yu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwē arē Melkisedek sēnē dok ayed nabē ‘mehō-yohvu-los-bengō’ ga, ‘alam Salem hir mehō-los-bengō’ ving. Sēnē degwa nebē ‘mehō-ayo-revuhsēn-los-bengō’. ³ Ama lu ata arēj su neggēp loḡ Anutu-yi-ḡapiya sēnē rē, gedegwa ma ving. Su nēr buk sēn ata ḡo yi to lo tato rē, gesu nēr buk sēn diiḡ lo rē, gaḡ yik nebē Anutu Nalu in tu mehō-neḡo-seriveng bevong bē nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabē: Melkisedek sēnē og maḡ yi bōpata rot, in hil dobahē Abraham vasuh kupeḡ lu ngāa nivesa vesa sēn ya begō meḡo lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sēn netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngāa pin ya yu nemadluho nebē saga, lob horek neggēp bē Levi* yi mewis lo, sēn detu alam-deneḡo-seriveng lo, og deyoh vu bē dejuh yu ti in degetung seriveng jaḡ teka gela natu hir nos. Alam Israel og yik sir degwa ti in depum raḡ Abraham timu, lob sēn denēḡo seriveng vu sir agi, og sēnēk su denevong paya rē. ⁶ Rēk mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rē, rēk neḡo Abraham yi ngāa sēn netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sēnē jom raḡ in mehō sēn Anutu joo gāgek vorot meneggēp vu yi bē rēk semu yi lo. ⁷ Lob hil arāḡ ni bē mehō sēn nesemu gāgek vu Anutu in mehō ngwē lo, og kesuu mehō ngwē saga.

⁸ Lob alam* Levi* sēn denēḡo ngāa sēn netu nemadluho vu hir alam lo, og yik sir mehōnon sēn rēk denadiiḡ. Gaḡ Melkisedek, og ḡo ngāa sēn netu nemadluho lo ving, rēk gāgek su neggēp loḡ Anutu-yi-ḡapiya bē diiḡ rē, om sēnē vong bē nedo mala-tumsēn. ⁹ Nebē saga, om hil ayoh vu bē nanēr nabē: Levi* yi mehō sēn neruh ngāa sēn netu yu nemadluho

lo, rëk mu yi og vo yö yi ngaa sën netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ko Abraham yi ngaa sën netu yu nemadluho lo ¹⁰ loḵ buk sën Melkisedek töḵ vu Abraham loḵ aggata. Lob loḵ buk saga og Levi* nahën loḵ nare tava navi.

Alam Deneko Seriveng Mewis Delok Yah Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneko-seriveng bedenener Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovek. Rëk ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehö-neko-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëk mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gaḵ yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehö-neko-seriveng mewis ti yööhu verup loḵ yah mugeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu doḵ nah horek mugeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gagek raḵ yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gaḵ yi alam og sir ti su tu mehö-neko-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil arak ni bë hil Mehöböp verup loḵ Yuda yi mewis, rëk Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneko-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neko-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neko-seriveng ngwë verup, beluhu Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tatekin mehö-neko-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neko-seriveng loḵ Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggoin Levi* yi mewis mu raḵ medenetu alam-deneko-seriveng lo rë. Rëk niwëek neggëp vu yi berëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neko-seriveng. ¹⁷ In Anutu nër raḵ yi bë:

“Genatu mehö-gweco-seriveng degwata los degwata noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër raḵ gagek saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneko-seriveng lo, og niwëek ma besu yoh vu bë doḵ vu hil rë. ¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö yohvu rë. Om sën Anutu tatekin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëḵ anoh aggata sënë bana dus jaḵ vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggooin Yesu sënë raḵ tu mehö-neko-seriveng meris mu rë, gaḵ tato nema ya vavunë menër bë rëḵ natu mehö-neko-seriveng yönon. Alam-deneko-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër raḵ sir bë denatu alam-deneko-seriveng yönon rë. ²¹ Rëḵ Anutu yö ti nër yönon vavunë, log ggooin Yesu raḵ tu mehö-neko-seriveng, log nër vu yi bë:

“Mehöböp nêr yönon vavunë ggovek ya,
om su yoh vu bë rëk pamook yi gagek rë.

Gak genatu mehö-neko-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajaḡ ni nabë gagek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gagek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëk anon jaḡ yönon. ²³ Wirek og alam ngahisekë detu alam-deneḡo-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rë. ²⁴ Gak Yesu tu mehö-neko-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bë rëk doḡ nah ben rë, in yö rëk medo degwata los degwata. ²⁵ Om yö yoh vu bë rëk geḡo alam pin sën denesepa loḡ yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketaḡ vu Anutu bë doḡ vu sir.

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Doḡ Vu Hil

²⁶ Mehö-neko-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë doḡ vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gak yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yagek.

²⁷ Alam-deneḡo-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevesi seriveng ngwë mugin in bë kevoh yö hir ngaa nipaya na rë, loḡ mëm denevesi sën kevoh alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gak Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gak yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya. ²⁸ Gagek neggëp loḡ Horek bë degooḡin alam jaḡ medenatu alam-deneḡo-seriveng hir yusekë, rëk alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëek rë. Rëk gagek sën Anutu nêr genêr yönon vavunë lo verup tamusën beggooḡin Nalu raḡ tu mehö-neko-seriveng yusekë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neko-seriveng Böp Loḡ Dub-vabuung Vu Yagek

¹ Gagek sën hil anêr agi degwa nebë hil alam-deneḡo-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yagek. ² Negin Anutu yi dub vabuung vu yagek sën mëm dub-supinsën-yi sogek lo. Mehönon su delev sënë raḡ nemaj rë, gaḡ Mehöböp yö lev. ³ Deneggooḡin alam-deneḡo-seriveng hir ggev böp pin raḡ in bë degeḡo seriveng aggagga bededetung na vu Anutu. Om yik Yesu geḡo seriveng ti geving megetung nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëk natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneḡo-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu

Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevong huk loḵ dub-vabuung-böp sagi, rëḵ yik sënëḵ dub-vabuung sogek sën nedo yagek lo ḵenu los tahutahu mu. Yik nebë sën Anutu nër vu Moses wirek bë dev dub sël lo lob nër vu bë, “Gwelë megwero in gedev ngaa pin noh vu ḵenu sën sa tato vu hong ggëp ḵedu agi.” ⁶ Rëḵ mëm Kerisi ḵo huk böpata rot kesuu alam-deneḵo-seriveng pin hir huk. In Anutu joo gägek mewis nivesa rot kesuu gägek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon raḵ. Lob gägek mewis sënë degwa neggëp vu Anutu yi gägek semusën nivesa anon sën kesuu gägek semusën muḡeng lo.

Gägek Mewis Kesuu Gägek Mugeng

⁷ Bë gägek sën Anutu joo muginsën lo yoh vu, og Anutu su rëḵ najoo gägek ngwë nam gökin geving rë. ⁸ Rëḵ Anutu lë mehönön hir ngaa nipaya lob nër bë:

“Mehöböp nër bë,

‘Ham gwengo rë!

Buk ti rëḵ berup

lob sëḵ najoo gägek mewis

vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ Gägek mewis sënë su rëḵ nabë

gägek sën sejoo vu ḵenuj lo wirek lo rë.

Wirek sejoo gägek saga,

log sejom loḵ nemaj ggëp Ejep

besa heli sir yom.

Rëḵ su denesepa loḵ sa gägek

sën sejoo vu sir lo rë,

lob sa heruu demig vu sir.’

Mehöböp nër bë sënë.

¹⁰ Loḵ Mehöböp nër ggökin bë,

‘Buk sën sa heruu demig vu sir agi govek na rë,

loḵ saḵ najoo gägek ngwë vu alam Israel gökin nabë:

Sëḵ getung sa horek pin doḵ kwaj

gesëḵ ḵevu doḵ na ayoj,

log sëḵ natu hir Anutu

gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rëḵ detahu hir mehö ngwë los arij lo

bedenanër nabë, “Gejaḵ Mehöböp ni” rë!

Gaḵ vu buk sënë,

og hurmahen galam böp besir pin

yö rëḵ dejaḵ sa nig.

¹² In sëḵ kwag pesivin sir

beḵevoh hir ngaa nipaya na,

lob sa su rëḵ kwag bo ngaa nipaya

sën devong lo nah gökin rë.’ ”

¹³ Sën nër bë gagek mewis lo, lob saga tato bë gagek muginsën mugeng rak. Om ngaa sën netu mugeng rak lo, og yik medo buk dus teka mu log vongin nama na verök yi.

9

Wirek Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Denetung Kök Tu Seriveng

¹ Gagek sën Anutu joo muginsën lo, og nër horek la sepa ving betatekin aggata vu alam Israel in bë desepa dok medegetung seriveng los denajom jak lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung sën dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob delev dub-vabuung sël ti bayo luu. Lob detung ram sën nema nemadvahibevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sën nedo lo Anutu mala lo, benedo lo ayo muginsën. Lob denenër ayo ti sënë bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenër ayo ngwë sën netu luu yah tob demi lo bë mëm ayo vabuung sogek rot. ⁴ Lob desemu jepö sën denevesi kabang rak baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo rak goor. Bedetung los gagek-joosën-yi yi keröng lo ayo sënë. Depeka goor rak keröng sënë navi pin, gemana* nedo lo deg goor menedo lo keröng sënë ayo. Log Aaron yi atoheng sën ggol lo wirek lo los gelöng petes luu sën Anutu kevu Horek rak neggëp lo, neggëp lo keröng sënë ayo ving. ⁵ Angër kënu luu denare rak keröng sënë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo lo ayo vabuung sënë. Luho banisej kebu rak sëa sën denekeseh kök rak yoh vu ta in kevoh alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kë! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rëk natevin ngaa pin sënë betatekin degwa rë. ⁶ Desemu ngaa pin nebë sënë, log alam-deneko-seriveng denelo ya dub-vabuung sël sënë ayo ngwë muginsën yoh vu buk pin bedenevong huk lok. ⁷ Gak mëm ayo ngwë sën netu luu lo, og alam-deneko-seriveng hir ggev böp yö timu nelok ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neko seriveng nikök beya netetëhin rak sëa in bë kevoh yö yi ngaa nipaya na, gekevoh alam Israel pin hir ngaa nipaya sën devong rëk su kwaj nevo rë lo na geving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil rak sënë nebë: Nabë nahën denegevong huk dok dub sël ayo muginsën, og hil su ayoh vu bë adok na ayo vabuung sogek rot rë geyö rëk nahën. ⁹ Lob ayo muginsën netahu rak buk sën gwëbeng agi, in denesepa lo Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu lo ayo muginsën sënë. Rëk ngaa pin sënë su yoh vu bë gevong balam sën deneko seriveng yam lo ayoy niröp jak bedenatu alam nijvesa rë gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sënë, og horek rak nos los reggu gengaa numsen, gehorek aggagga rak sën ripeksën nemad lu ngaa lo. Rëk horek sënë og yik horek hil navid-yi mu. Rëk Anutu tung

horek pin sënë in bë desepa doḵ rot bena berup doḵ buk sën gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yö Niḵōḵ Tu Seriveng

¹¹ Rēḵ gwëbeng Kerisi luḵ yam, lob tu alam-deneḵo-seriveng yuseḵë böp benegin ngaa mewis nivesa vesa sën gwëbeng agi. Loḵ mēm loḵ ya dub-vabuung sël soḵek sën nedo yagek bemalangeri rot bekesuu muginsën lo. Mehōnon su delev dub sënë raḵ nemaj rē, besu ngaa-dob-yi rē. ¹² Rēḵ su ḵo memēk los burmakau maluh tuveḵ nij ḵōḵ betung tu seriveng rē. Gaḵ ḵo yö niḵōḵ beloḵ ya ayo vabuung soḵek rot vu yagek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah raḵ sënë in bë hil medo malad-tumsën degwata los degwata. ¹³ Nabë mehōti keyēh Horek beningōhek raḵ, og alam-deneḵo-seriveng lo deneḵo memēk los burmakau maluh nij ḵōḵ ving vewev sën denevesi burmakau avēh menetepuv lo, bedenetetēhin raḵ yi in bë navi niveseek jaḵ nah gökin gēp Anutu mala. ¹⁴ Rēḵ mu Kerisi niḵōḵ kesuu sënë in ngaa nipaya ti su neggēp vu yi rē. Lob Anon Vabuung sën nedo degwata los degwata lo loḵ vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om niḵōḵ su ripek hil navid mu rē. Gaḵ sekee hil ayod peggo ving geḵo ngaa diiḵsën vēr, gemēm hil nehevong Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi huk.

Kerisi Niḵōḵ Vo Gadu Loḵ Gagek Mewis

¹⁵ Nebë saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bë gevong begagek mewis anon jaḵ. Diiḵ in bë geḵo alam nom bekevoh hir ngaa nipaya pin sën denevong wirek loḵ buk sën gagek wirek hen yö nahën neggēp lo na. Nebë saga, om alam pin sën degengo Anutu yi ḵōōḵ medetamuin lo, og degeḵo ngaa sën Anutu nēr wirek bë bo vu nalu lo lo, bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ¹⁶ Mehō sën nenēr yi ḵupeḵ lu ngaa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bë rēḵ nadiiḵ lo, og nekevu loḵ ḵapiya menejoo niwëēk. Lob nabë mehō la sënë kwaj nevo bë degeḵo ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yö deḵaḵ ni namugin nabë mehō saga lo diiḵ ya yönon, loḵ mēm degeḵo. ¹⁷ Yōnon, mehōnon nediḵḵ ggovek loḵ mēm gagek sën lo anon neraḵ. Gaḵ nabë mehō sën lo su diiḵ rē geyō nahën nedo mala vesa, og yi gagek sën joo lo su anon raḵ rē geyō nahën. ¹⁸ Kē! Lob sën alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij ḵōḵ lo, yiḵ raḵ degwa saga in bë tato nabë gagek sën Anutu joo vu sir lo anon raḵ beneloḵ vu sir. ¹⁹ Wirek Moses nēr Horek yi gagek pin vu alam ggovek, loḵ mēm ḵo burmakau tuveḵ ti niḵōḵ los memēk ti niḵōḵ ving bël, log dagoo sipsip niviis ḵōḵ los vos ti nebë bigbig ris loḵ betetēhin raḵ ḵapiya-horek-yi, geraḵ alam pin ving. ²⁰ Log nēr bë, “Ḵōḵ sënë in bë

tato nabë Anutu joo gagek vu ham.” ²¹ Log yik Moses tetëhin kôk rak dub-vabuung sël nebë saga ving gerak gabum lu ngaa pin sën huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horek nër ngaa ngahisekë rot bë kôk gevong benij veseek jak, gak nabë kôk su keseh rë, og Anutu su nekevoh mehönnon hir ngaa nipaya ya rë.

Kerisi Yö Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

²³ Yönon, denekeseh kôk nebë sënë in bë dub los yi kupek lu ngaa pin sën nedo dob agi nijveseek* jak. Rëk mu dub sënë og dub anon sogek sën nedo yagek lo kenu mu. Om nabë dub anon sogek sën nedo yagek lo yi ngaa nijveseek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sën kesuu lo in gevong benijveseek jak. ²⁴ Hil arak ni bë Kerisi su loğ ya dub-vabuung sën mehönnon delev rak nemaj tu Anutu yi dub-vabuung kenu lo rë, gak loğ ya yagek niröp. Lob gwëbeng loğ yah hil bed menare Anutu mala in bë doğ vu hil. ²⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev böp neko kôk yoh vu ta pin in bë getung natu seriveng vu Anutu, lob neköl menelok ya dub ayo vabuung. Rëk sënë og su yö nikök rë. Rëk mu Yesu loğ ya yagek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebë sënë ggök ggökin rë. ²⁶ Bë gevong beron ngahisekë, og rëk geço kerus beron ngahisekë rot gëp sën Anutu tung dob lo benam berup doğ sën gwëbeng agi. Rëk mu ma. Gemëm gwëbeng dus rak bë dob nama na, lob Kerisi yik luk yam dob beron timu in bë getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoh hil ngaa nipaya na. ²⁷ In mehönnon pin yik denadiik beron timu, log mëm debare nam gagek. ²⁸ Om sën Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoh hil ngahisekë hil ngaa nipaya na. Log rëk nom beron ngwë gökin, rëk mu su rëk nom in kevoh mehönnon hir ngaa nipaya na rë. Gak nom in geço alam sën medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sën Wirek Lo Su Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na Rë

¹ Hil nehalë Horek nebë ngaa sën rëk berup tamusën lo kenu mu, gak su ngaa anon yönon rë. Horek nër bë degetung seriveng gëp ti noh vu ngebek pin, rëk su yoh vu bë sesor alam sën denesepa loğ lo benijvesa jak rot rë. ² Gak nabë Horek yoh vu bë gevong benijvesa jak yönon, og su rëk degetung seriveng gök gökin rë. In alam sën denesepa loğ aggata saga lo yik sir pin nij veseek jak jak yik seriveng timu saga lob su rëk kwaj bo nah nabë ngaa nipaya neggëp vu sir rë. ³ Rëk ma geseriveng

* 9:23: Niveseek sënë nër bë detetëhin kôk rak ngaa sënë gedejom rak in, in bë ngaa nipaya ti su gëp doğ. Gak natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bë degevang Anutu yi huk jak.

sënë nevang bekwaj nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo.
 4 Rêk burmakau maluh los memêk nij kôk su yoh vu bê kevoḥ
 ngaa nipaya na rë. 5 Om sën Kerisi yam dob lob sepa loḥ Saam
 sën neggëp loḥ Anutu-yi-ḳapiya lo benër raḥ Anutu bê:

“Nim lël bê su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu
 hong,

rêk mu gero navi ti in gebo vu sa.

6 Reggu sën denevesi los dahis raḥ jepö lo,
 geseriveng sën denetung in bê kevoḥ hir ngaa nipaya na
 lo,

og su ahëm neving rë.

7 Om sën senër gagek yoh vu sën dekevu raḥ sa
 meneggëp loḥ hong ḳapiya lo bê,

‘Anutu, seyam lo!

Seyam in bê sepa doḥ kwam!’ ”

8 Nër raḥ seriveng sën deneseпа loḥ Horek medenetung lo
 mugin bê, “Nim lël bê su dengis reggu los degetung seriveng
 aggagga vu hong, gereggu sën denevesi los dahis raḥ ya jepö
 lo, geseriveng sën denetung in bê kevoḥ hir ngaa nipaya na
 lo, og su ahëm neving rë.” 9 Loḥ yom nër raḥ neggëp hus bê,
 “Seyam lo! Seyam in bê sepa doḥ kwam!” Nër gagek saga in
 bê tateḳin nabë ngaa muginsën saga nöḳ gëp, gengaa mewis
 doḥ nah ben. 10 Yesu Kerisi sepa loḥ Anutu kwa betung navi
 netu seriveng yiḳ beron timu, lob sënë vong behil atu alam
 nid röp raḥ.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

11 Alam-deneḳo-seriveng pin denare medenevang hir huk
 yoh vu buk pin. Denetung seriveng yiḳ nebë sën lo loḥ yah
 yahin, rêk seriveng sënë su yoh vu bê kevoḥ ngaa nipaya na
 rë. 12 Rêk Kerisi tung seriveng yiḳ perurek timu in bê kevoḥ
 ngaa nipaya na, lob yiḳ timu sënë venuh ya meneggëp in
 gëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema
 vesa, 13 beyö nedo bemedo neḳin in bê Anutu getung alam
 sën denesis begö vu yi lo degevek na vaha gebinë. 14 Alam
 sën nevang benij röp neraḥ lo, og yiḳ vong benijvesa raḥ rot.
 Yiḳ raḥ seriveng perurek timu sënë, om rêk demedo nivesa
 degwata los degwata. 15 Lob Anon Vabuung tateḳin vu hil bê
 gagek sënë anon raḥ in nër muginsën meneggëp loḥ Anutu-yi-
 ḳapiya bê:

16 “Mehöböp nër bê, ‘Buk sënë govek na rë,

loḥ saḳ najoo gagek mewis ngwë sënë vu sir nabë:

Sëḳ getung sa horek pin doḥ ayoj,
 gesëḳ kevu doḥ kwaj.’ ”

17 Log nër ving bê,

“Sa su rêk kwag bo hir ngaa nipaya

los ngaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoh hil ngaa nipaya ya, gehil su rëk getung seriveng ngwë gökin in kevoh hil ngaa nipaya na rë.

Hil Gevong Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseh nikök in hil, om arig lo, hil ayoh vu bë adok na Anutu yi dub ayo vabuung sogek rot, gağ hil su agöneng. ²⁰ Yönon, Yesu diik rak kelepëko* betatekin aggata mewis vu hil behil ayoh vu bë geruu tob sën neruu dub ayo vabuung sogek rot lo gadok na. Aggata sënë og yik yö navi baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yik hil alam-deneko-seriveng yusekë böp ti nedo, benegin Anutu-yi-alam pin. ²² Tetëhin yö nikök lok ya hil ayod in bë jevu gekevoh ngaa nipaya sën hil arak ni bë neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid rak bël malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin ngaa kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu yönon behil ana dus jak yi. ²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sën Anutu nër bë rëk gevong vu hil lo ni bë rëk gevong yönon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa dok aggata-ahëvingsën-yi los degevonğ huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebö in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalë Soda los gevong raro lu ngaa lo, nabë sën alam vahi nij tebö rak lo. Gağ hil medo dok ti megadu hil vewen vewen. Kë, hil gevong nabë sënë rot in hil arak ni bë Kerisi yi buk yam dus rak.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabë hil arak Kerisi yi gagek anon ni vorot, rëk hil anom kwad bo besepa dok ngaa nipaya, og seriveng ngwë su neggëp in bë kevoh hil ngaa nipaya sënë na rë. ²⁷ Gağ hil rëk agöneng rot gemedo gëgin sën Anutu gengo hil gagek log getë hil dok na nengwah lo. In nengwah nikerus ata nedo in bë ga alam sën denevonğ ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil arak Moses yi Horek ni bë: Nabë mehöti keyëh, lob mehö luu ma mehö löö degelë bedenaner yi nipaya sënë rangah dok ti, og yi alam su rëk kwaj gevongin mehö sënë rë, gağ rëk dengis yi menadiik. ²⁹ Nebë saga, om ham jak ni nabë mehöti sën bakë Anutu Nalu duk kebus lo, og rëk natök vu maggin böpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bë Anutu joo gagek mewis vu hil lo vong bemehö saga niröp rak. Rëk ma gelë kök sënë nebë ngaa meris gesu vabuung rë, benër pelë rak Anon Vabuung semusën-yi. ³⁰ Hil arak Mehö sënë ni, sën nër bë, “Vo loksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk. Om ham naköök gesengo rëk bo nipaya nyëvewen dok nah.” Log nër ggökin ving bë, “Mehöböp yö rëk gengo yi alam hir gagek beseggi.” ³¹ Nabë

Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyëvewen vu hil, og hil rëḵ agöneng böpata rot in ngaa sënë.

Hil Gevong Geving Niwëëk Bemedo

³² Rëḵ mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyëdahis lo nabë ham alam vahi dedeginengin ham raḵ ngaa maggin rot beham kwerë. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenër gagek nipaya raḵ ham, gedenesis ham raḵ malaj. Gebuk la og ham nelok ya ving alam sën denekerë maggin nebë agi, beham los nekwerë menelok vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevongin alam sën deneya ḵarabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vër in ham, rëḵ mu ham kwamin vesa menelë sir mu. In ham raḵ ni ggovek ya bë ham ngaanon sën kesuu ngaa-dob-yi lo, yö nahën nedo berëḵ medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevuu sën ham nevong ving niwëëk ata lo na, in ham rëḵ gweḵo nyëvewen nivesa böpata rot. ³⁶ Ham bare niwëëk nabë sënë in nabë ham sepa dok Anutu aye, og mëm ham rëḵ gweḵo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëḵ gevong vu ham lo. ³⁷ In Anutu nër meneggëp lok yi ḵapiya bë,

“Su hus ading rë, gaḵ yik buk dus teka mu,
log mehö sën bë rëḵ nam lo vongin nam.
Su rëḵ naköpek rë.

³⁸ Salam yohvu lo rëḵ demedo malaj-tumsën in ayoj neyam timu vu sa.

Gaḵ nabë denajul medenah,
og sa su rëḵ ahëg nivesa vu sir rë.”

³⁹ Rëḵ mu hil su alam-julsën-yi sën hil rëḵ malad nama lo rë. Gaḵ hil alam-vongvingsën-yi sën hil rëḵ medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebë Sënë

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vong behil naraḵ ni bë ngaa sën hil navo kwad in bë Anutu bo vu hil lo rëḵ anon jaḵ. Gevong behil naraḵ ni ving bë ngaa sën hil su malad neraḵ rë lo nedo yönon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ḵo sir raḵ bë sir alam nijvesa. ³ Yönon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil naraḵ ni bë tung yagek los dob raḵ avi. Nesemu ngaa pin sën nedo mehil nehalë agi raḵ ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jaḵ malad rë lo.

Abel Lööho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lë yi seriveng nivesa bahë neving kesuu ari Kain hen, lob nër yi bë yi mehö yohvu. Lob Abel diik, rëḵ mu yi gagek sën ayo neya timu lo yö nahën neggëp menenër vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ƙo yi raƙ ya yaƣek gesu diiƙ rë. Mehönon desero yi rëƙ ma gesu detöƙ vu yi rë, in Anutu ƙo yi ya. In gageƙ neggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya nebë Enok yö nahën nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevong ngaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rëƙ mu nabë mehöti su ayo na timu vu Anutu rë, og su yoh vu bë rëƙ gevong bAnutu kwa vesa in yi rë. In alam sën denevong in bë dena vu Anutu lo, og degevong geving nabë Anutu nedo, gedevong geving nabë nevo nyëvewen nivesa vu alam sën denesero yi lo, loƙ mëm deyoh vu bë denatöƙ vu yi.

⁷ Log Anutu nër ngaa sën vingin berup lo vu Noa. Su mala raƙ rë geyö nahën, rëƙ vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yaƣ böpata ti in bë luho venë genalu lo bededöƙ na demedo nivesa doƙ, in su malaj nama. Noa nevong nebë sënë in ayo neya timu vu Anutu, lob sënë tato bë ngaa nipaya neggëp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nër Noa bë yi mehö yohvu, degwa raƙ sën ayo neya timu lo, lob yiƙ Anutu nenër alam sën ayoj neya timu vu yi lo pin nebë saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyëƣ ya, geya dob len ti sën Anutu nër bë rëƙ gevong vu yi bemëm natu yi niröp lo. Abraham su raƙ dob sën bë na lo ni rë, rëƙ vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu.

⁹ Ayo neya timu, om sën luƙ meya nedo dob len ti sën Anutu nër tato bë rëƙ gevong vu yi lo, lob nedo loƙ dob sënë nebë sën yi mehö nyëƣ ngwë ti. Nedo loƙ beggang sël ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehö luu sënë rëƙ degeƙo dob geving yi noh vu sën Anutu nër wirek lo. ¹⁰ Rëƙ mu Abraham yö nahën medo meƙwa nevo bë doƙ na beggang-bu soƣek los niwëëƣ sën Anutu semu vu yaƣek menero lo.

¹¹ Log venë Sara yi buk sën geƙo nalu lo maya, rëƙ mu ayo ya timu vu Anutu om sën vong beniwëëƣ yoh vu bë geƙo nalu. Kwa nevo bë Anutu joo gageƣ ggoveƣ ya bë geƙo nalu, om rëƣ gevong banon jaƣ.

¹² Nebë saga, lob yiƣ mehö timu saga sën atov ya bedus raƣ bë nadiiƣ aƣi tu alam ngahiseƣë degwaj. Yi mewis deveröng rot besir ngahiseƣë raƣ nebë betuheng sën denedo yaƣek babu lo los raggër loo nenga, lob mehönon su deyoh vu bë denetevin rë. ¹³ Alam pin sënë ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediƣ ya gesu deƣo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë bo vu sir lo vu dob rë. Gaƣ yö denare adingnë gedenele bekwaƣ vesa gedenenër bë, “He nado dob sënë nebë vatëveƣ. He yam nehaƣo loƣ dob sënë mu.” ¹⁴ Alam sën denenër gageƣ nebë aƣi, og hil ajaƣ ni nabë denevong in bë denatöƣ vu yö hir nyëƣ niröp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyëƣ sën devuu

gedeyam lo rē. Bē kwaj bo nyëg saga, og aggata neggëp beyoh vu bē denah medena gökin. ¹⁶ Gaḵ sënëḵ ayoj neya vu nyëg yö ngwë sën kesuu benivesa rot lo. Nyëg sënë neggëp vu yaḡek, om sën Anutu su ni nemum in sën denenër bē hir Anutu yi lo rē, in tongin nyëg böpata ti in bē demedo doḵ.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rëḵ Abraham ayo ya timu vu yi, om sën vongin bē getung nalu Isaak natu seriveng. Yönon, Anutu joo ḡaḡek vu Abraham ggovek ya bē, “Rëḵ denanër Isaak yi mewis lo mu nabë hong mewis sir,” rëḵ vongin bē getung nalu perurek timu sënë natu seriveng. ¹⁹ In kwa nevo bē: Nabë nadiik, og ggovek gAnutu yoh vu bē rëḵ gevong bevesa doḵ nah. Nebë sënë, om yönon, hil ayoh vu bē nanër ḡaḡek peggirinsën jaḵ sagi nabë Abraham ḵo Isaak vu diiksën yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yiḵ Isaak sënë ayo neya timu vu Anutu ving, om sën jom raḵ in nalu Yakop luho Esau bē Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sën rëḵ natöḵ vu luho vu tamusën lo raḵ ya luho.

²¹ Log yiḵ Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sën dus raḵ bē nadiik lob pesohek raḵ atoheng medudeḵ, gejom raḵ in Yosep nalu maluh luho bē Anutu semu luho.

²² Log yiḵ Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sën dus raḵ bē nadiik, lob nër bē nahub rē, rëḵ alam Israel rëḵ degevuü Ejep gedena jaḵ lob degeḵo seḵë sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sën Moses ata ḵo yi to, lob ama lu ata delë yi bē hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggöneng in mehö-los-bengö Parao yi horek rē, gaḵ devun yi meneggëp beggang ayo yoh vu kwev löö.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën yi böp raḵ lob nilël bē su denanër yi nabë Parao nalu avëh nalu yi. ²⁵ Gaḵ yö kwa vo bē geḵo maggin geving Anutu-yi-alam in nilël bē su sepa doḵ ngaa nipaya sën vongin mala nama na agi.

²⁶ Alam Ejep denenër pelë raḵ mehö sën Anutu ggooïn raḵ in bē geḵo yi alam nah lo, rëḵ Moses su neggöneng in hir ḡaḡek rē. Gaḵ nelë bē nivesa bekesuu Ejep hir monë los vunëḵ vunëḵ pin. In kwa nevo nyëvewen nivesa sën Anutu rëḵ bo vu yi lö.

²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën kedi vu Ejep meya, gesu ggöneng in mehö-los-bengö Parao bē rëḵ ahë sengën rē. Mehönon su denelë Anutu raḵ malaj rē, rëḵ mu Moses vong nebë sën lë Anutu raḵ mala, om sën niwëëḵ. ²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sën sepa loḵ Anutu aye bevong Buk-ggöksën-yi* nyëdahis, benër bederikin sipsip ḵoḵ raḵ Israel hir veluung avi in bē angër sën nesis Ejep naluj aguu lo su ngis Israel naluj aguu.

Israel Ngahisekë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kök vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rëk ma geloo yom dahun sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deko loḵ Yeriko hir ḵatum gelöng degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, log ḵatum pekëpin.

³¹ Log avëh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën loḵ vu mehö luu sën deya ḵasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

³² Log sëḵ nanër gagek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gagek jaḵ Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejaḵ Davit luho Samuel galam-denenër-gagek-rangahsën lo, og maḵ buk su yoh vu rë. ³³ Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begö niwëëk medekesuu alam-los-bengöj ngahisekë hir alam-begö-yi. Desepa loḵ ngaa niröp bedeneko ngaa sën Anutu nenër bë rëk bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpek. ³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netök vu sir medenediik rë. Nij wëëk masën, rëḵ Anutu nelok vu sir benij wëëk nerak, betum denevong begö niwëëk bedenetii alam-yu-ngwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. ³⁵ Gavëh la, og naluj nediik rëḵ ma gedenekedi rak yah ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bë gesang böpata medenadiik. In nabë degeruu demij vu Anutu, og rëḵ alam nij paya dedëin sir medena. Rëḵ ma gekwaj nevo bë rëḵ dekedo jaḵ nah gökin gëp bedub vu tamusën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon. ³⁶ La deneko maggin rak sën alam nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir rak aggis, gedeneduu sir la rak sëng medeneko sir ya ḵarabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la rak gelöng. Gedeneko segë medenehek sir la rak luu. Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneketöv la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevëh sipsip los memëk navij netu tob gedeneko loḵ loḵ. Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevo maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo su yoh vu bë losho alam vongvingsën sënë demedo doḵ ti rë. Om sën ya deneketul loḵ medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los ḵedu, gepekë len los waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rëḵ yö denahën gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëḵ bo vu sir lo rë. ⁴⁰ In Anutu kwa vo bë rëḵ gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gagek semusën

muginsën. Lob anon rak in bë mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neko hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bë hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu besepa doḡ yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gaḡ sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rëḡ kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimumsën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rëḡ mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bë ham dahun na, rëḡ mu ham ti su piv köḡ mediik rë geyö nahën. ⁵ Maḡ ham kwamin virek in gägek sën Anutu vong vu ham in bë ham ayomin niwëek jaḡ lo? Nër bë yö nalu ham. Om nër bë:

“Nalug, nabë Mehöböp gevong ngaa maggin natök vu hong in barah hong verök

og su genanöp jak nabë sënëḡ ngaa meris.

Genabë bo gägek jaḡ hong,

og ayom su ni tebö jaḡ.

⁶ In ham rak ni bë: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,

og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,

log nabë geko mehöti benanër yi nabë nalu,

og neveek yi.”

⁷ Anutu nevong bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevong ngaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yö nedo gama su nevarah yi verök rë? ⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gaḡ ham nebë hurmahen sën ataj ḡo sir duum lo. ⁹ Ham rak sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebë sënë vu hil amad dob-yi, om yik hil dahun hil bagurek hil Amad sën negin hil anod lo babu nabë sënë pangsën rot, in mëm hil medo malad-tumsën degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rëḡ Anutu og nevarah hil verök in bë doḡ vu hil behil

rëḵ nid röp jaḵ rot nabë yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bë debarah hil veröḵ, rëḵ hil su kwad vesa in rë. Gaḵ hil ayod maggin loḵ tum tamusën og nevonḡ behil nahërin hil, lob mëm hil nehevong nḡaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doḵ Bebare Niwëëḵ

¹² Om nabë ham sekëmin nama, og hameḵ ngol nimin telitek gegwevong huk niwëëḵ. Log nabë ham lupin natuugin, og hameḵ ngol ham bebare niwëëḵ. ¹³ Ham noh aggata sën neya niröp lo, in ham rëḵ kwetul vahamin vahi sën nipaya lo benipaya jaḵ. Gaḵ ham nahubin, in nivesa jaḵ gökin. ¹⁴ Ham gwevong huk niwëëḵ in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevong huk niwëëḵ in ham natu alam vabuung, in alam sën su denetu vabuung rë lo, og su rëḵ degelë Mehöböp rë. ¹⁵ Ham gwëgin ham nivesa, in ham arimin ti rëḵ bës bemala nama gesu natöḵ jaḵ Anutu yi semusën rë. Log ham gwëgin ham nivesa in ham ti rëḵ gelë ngwë paya bemedo natumin, lob böp jaḵ nabë sën kele nipaya ti kip loḵ ham vuheng basis anon ni mengëës, lob bo maggin vu ham. Lob nḡaa nebë sënë rëḵ gevong ningöhek jaḵ ham pin gëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwëgin ham nivesa in ham ti rëḵ sepa doḵ aggata baggëb-yi, log ngwë rëḵ gelë Anutu yi semusën nabë nḡaa meris, nabë sën Esau vong wirek lo. Lëëin semusemu sën alam aguu denëḵo lo yah raḵ ari amon in nos yik buk timu yi. ¹⁷ Ham raḵ ni bë Esau yom vong raḵ raḵ rot vu tamusën in bë geḵo semusën nah vu yi, rëḵ ama nër bë su yoh vu rë. Yönon, su rot bë gevong nom vu yi, rëḵ ma gesu yoh vu bë pekwë gageḵ rë.

Hil Verup Ḷedu Nivesa Sion Ggoveḵ Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu nḡaa sën ham yoh vu bë parah lo rë, nebë sën alam Israel denelë raḵ malaj ggëp ḵedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malaxenu gemala vahis, gesang niwëëḵ ata, ¹⁹ gesën avuuk nesu lo, gesën aye ti nevengwëng lo rë. Alam Israel denḡo aye sën nevengwëng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bë nij lël bë su degengö gökin. ²⁰ Deggöneng rot in gageḵ sën Anutu nër vu sir lo bë, “Nabë mehöti, ma reggu ti, na pavil ḵedu sënë, og ham tengwa yi jaḵ gelöng menadiik.” ²¹ Deggöneng rot in nḡaa sën delë lo, lob Moses nër ving bë, “Sa helëḵ anon mekenug verup.” ²² Rëḵ mu ham su ya verup vu nḡaa nebë sën sir agi rë. Gaḵ ham ya verup vu ḵedu Sion* mu, gevu Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi nyëḡ. Yik Yerusalem soḡek sën nedo vu yageḵ lo. Ham yam dus raḵ angër mehömehö sën desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ loḡo Kerisi-yi-alam

pin sën detu Anutu nalu aguu bekevu arëj neggëp yagek bë yö hir nyëg niröp lo. Log ham verup nare dus raḵ Anutu sën neseggi mehönon pin hir gagek lo, losho alam kenuj vu yagek. Sir sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu benijvesa raḵ vorot lo. ²⁴ Geham verup dus raḵ Yesu sën nare vuheng in gevong begagek mewis anon jaḵ lo. Gagek mewis sën Anutu joo lo. Yesu keseh niḵök in bë gevong behil nid vesa jaḵ. Lob niḵök sënë su nebë Abel niḵök sën ngeek in Anutu bë bo nyëvewen doḵ nah wirek lo rë. Gaḵ sënë kevoh hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rëḵ gwemir nengamin vu Anutu yi gagek. Vo gagek niwëek vu alam Israel vu dob sënë wirek, rëḵ dekeyëh aye, lom deḵo nyëvewen loḵ yah. Su deyoh vu bë debeya in hir ngaa nipaya nyëvewen bedenoh nenga in rë. Om gwëbeng Anutu nedo yagek gevo gagek niwëek ata vu hil. Rëḵ nabë hil geruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bë rëḵ beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gaḵ rëḵ nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwëng, lob dob sesësin. Loḵ gwëbeng nër vu hil bë, “Sëḵ sesësin jaḵ dob beron ngwë gökin. Lob sa su rëḵ sesësin jaḵ dob mu rë, gaḵ sëḵ sesësin jaḵ dob los yagek doḵ ti.” ²⁷ Lob gagek sën nër bë beron ngwë gökin agi tato vu hil bë: Ngaa sën Anutu tung wirek beyoh vu bë sesësin jaḵ lo, og ngaa sënë rëḵ kehe bemala nama na. Gaḵ ngaa anon sën su yoh vu bë sesësin jaḵ rë lo mu mëm yö rëḵ demedo. ²⁸ Om nyëg sën vo vu hil lo, og mehöti su yoh vu bë sesësin jaḵ mekepë rë. Om hil kwad vesa vu Anutu in sënë, behil nadudeḵ vu yi, gehil gevong yi huk noh vu sën ahë neving lo. Hil gaḵo arë jaḵ gehil agöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebë nengwah böpata sën negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahëd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahëmin geving arimin sën Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sën ham doḵ vu alam nyëg ngwë sën deneyök ham beggang lo. In ham raḵ ni bë wirek mehö la denevong nebë sënë, lob deḵo angër la loḵ ya hir beggang ayo bedegin sir. Su derak ni bë angër rë, gaḵ dekuung bë yik mehönon mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo ḵarabus lo, nabë sën ham nedo loḵ ḵarabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën denëḵo maggin raḵ navij lo, in ham raḵ ni bë yik ham los navimin neggëp ti. ⁴ Sën maluh los avëh denëḵo sir lo, og hil gaḵo jaḵ nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëh pin sën ham ḵo ham ggovek lo, ham gwegin ham nivesa gëp Anutu mala. In ham raḵ ni bë Anutu

rêk bo dok nah nyêvewen vu magëm los avö sën deneggodek sir lo, gevu maluh los avêh sën deneko sir ggevek rêk denevong baggëb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gak ngaa sën neggëp vu ham lo, og yik ham kwamin bo nabë nivesa beggovek. In Anutu nër vorot bē:

“Sa su rêk gevuu hong rē,

gesa su rêk geruu demig vu hong rē.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëek genanër nabë:

“Mehöböp nelok vu sa, om sa su göneng.

Ma mehönnon rêk degevong va vu sa? Rêk nama!”

Hil Sepa Dok Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo. Beham malamin sepa hir aggata sën denevong medenedo bedediik lo, beham ayomin na timu nabë sir. ⁸ Yesu Kerisi og yö nesepa lok aggata timu, veseveng, gegwëbeng, gerëk degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenër horek aggagga rak nos los reggu, rêk su nelok vu sir sën denesepa lok lo yönnon rē. Om ham su sepa dok gagek mewis aggagga nabë saga, in rêk geko ham vër geham ggevuu Anutu na. Gak nabë Anutu yi semusën gevong beham ayomin niwëek jak, og mëm sagak nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepö ti nedo in bē hil aga seriveng jak. Rêk mu alam-deneko-seriveng sën nahën denesepa lok alam Yuda hir Horek muginsën bedenevong huk lok dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bē dega reggu* sën tu seriveng menedo rak jepö agi rē. ¹¹ In alam-deneko-seriveng hir ggev neko reggu nij kök benelok ya ayo vabuung sogek benetung netu seriveng in kevoh ngaa nipaya na. Rêk reggu sënë anon, og denevesi ggëp dobnë menetepuv ya.

¹² Lob yik Yesu ko vanë yah katum nenga dobnë ving nebë saga, in bē nikök gevong balam nij röp jak. ¹³ Nebë saga om hil geto mana dobnë† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabë sën devong vu yi lo behil kerë maggin nabë yi. ¹⁴ In vu dob sënë, og hil nyëg böp ti su neggëp degwata in bē hil medo dok rē. Gak hil nesero nyëg böp ti sën rêk berup vu tamusën lo. ¹⁵ Nebë sënë, om hil kwad vesa vu Anutu jak Yesu arë, behil gevong kwad vesa sënë vu yi degwata los degwata nabë seriveng. Hil gako arë jak rot benanër rangah jak avid.

* **13:10:** Reggu sënë og yik peggirin rak Kerisi. Hil ayoh vu bē aga in nër vu hil bē hil gevong nabë saga. Rêk mu alam sën denesepa lok aggata muginsën in dekuung bē rêk geko sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bē dega rē, om deyoh paya. † **13:13:** Sën hil geto mana dobnë lo nër bē hil gevuu aggata muginsën na gesepa dok Yesu yi gagek.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sën ham gwevong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham doḡ vu alam sën denerak vu in ngaa lo. In Anutu ahë neving seriveng nebë sënë. ¹⁷ Ham alam ggev sën denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yö rëḡ denanër hir huk pin sën denevong lo rangah vu Anutu vu tamusën. Om ham gwebë nengamin vu ayej begurek babuj. Nabë ham gwevong nabë sënë, og rëḡ kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rëḡ ayoj maggin rë. Gaḡ nabë ayoj maggin, og sënë su rëḡ doḡ vu ham rë.

Jomraksën Sën Doḡ Vu Mehö Ngwë

¹⁸ Ham najom jaḡ vu Anutu nabë doḡ vu he. In he kwamin nevo bë he ayomin niröp raḡ ggëp Anutu mala, lob he hevongin bë sepa doḡ ngaa yohvu jaḡ buk. ¹⁹ Yönon, sa nehevong nig wëëḡ in bë ham kwetag vu Anutu nabë tatekin aggata besenök vu ham pevis. ²⁰ Anutu sën nevong bemehönon ayoj neggëp revuh lo, joo gagek mewis berëḡ gëp degwata los degwata. Lob vong beYesu keseh niḡök in bë tato nabë gagek mewis sënë anon rak. Loḡ ḡo yi yom in alam-diiksën betung yi tu sipsip alaj böpata los bengö. ²¹ Om Anutu sënë gevong ngaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevong ngaa sën kwa nevo lo banon jaḡ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yö gevong behil sepa doḡ ngaa sën ahë neving lo mu. Hil gaḡo arë jaḡ nabë yi mehö niwëëḡ los gayeheng degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²² Arig lo, sa kevu ḡapiya yik dus teka sënë vu ham, om sa bë nanër niwëëḡ vu ham nabë ham gwebë nengamin vu gagek sën sa nanër agi, in gadu ham ayomin. ²³ Ham jaḡ ni nabë devo hil arid Timoti vër in ḡarabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhoho rëḡ anök doḡ ti megalë ham. ²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵ Anutu yi semusën gëp geving ham pin.

Kapiya Sën Yakobus Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yakobus, Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir hur sa, lob sa kevu kapiya sënë yök vu ham Israel degwa nemadluho-mevidek-luu sagi, sën ham vuu ham nyëg ya geham kwetëkin ham beyök nedo nyëg ngwëga. Ham medo nivesa.

Seggisën Nevong Niwëek Vu Hil

² Arig lo, nabë ngaa maggin aggagga nam seggi ham, og ham kwamin vesa in. ³ In ham ngo rak ni bë ngaa saga tok vu ham in bë seggi nabë ham ayomin neya timu vu Yesu ma ma. Log netök vu ham in bë ham bare niwëek. ⁴ Nebë sënë, om ham bare niwëek bekwerë maggin noh vu buk in ham natu Anutu yi mehönon yohvu los dahis, geham su jak vu in ngaa nivesa ti.

Mehöti Bë Jak Vu In Kwa Nivesa Og Bengev Jak

⁵ Bë ham ti dugin mekwa kwa, og yi yö ketag vu Anutu nabë tato aggata niröp vu yi, gemëm Anutu sën nengo yi alam pin ayej gesu neggulin ngaa rë lo rëk tato vu yi. ⁶ Rëk mu mehö sën neketag lo gevong geving nabë Anutu rëk gengo aye, gak su kwa na luu luu. In mehö sën kwa neya luu luu lo, og sënë nebë loo sën nesis yam rëk sang nevë benetëe ya jeggin jeggin lo. ⁷ Alam nebë sënë og su degekuung nabë Mehöböp rëk bo ngaa ti vu sir. ⁸ Gak rëk nama, in alam nebë sënë kwaj neya jeggin jeggin bedenener ngaa rak rak.

Alam Kupek Masën Galam Los Kupek Ngahi

⁹ Log hil arid sën yi mehö meris lo, kwa vesa in Anutu ko arë rak vorot. ¹⁰ Log hil arid sën mehö bengö-ggoreksën lo, og kwa vesa in Anutu dahun yi, bemedo mala yes. In yi kupek lu ngaa su rëk dok vu yi rë, gak rëk nadiik nabë sesik sën nare vos ayo lo. ¹¹ In hes verup netum benikerus rot, lob vong bevos pin meran ya gesesik rurin to pevis beni malangeri saga mala maya. Om alam sën bengöj-ggoreksën lo og rëk nahën medo degevong hir huk lok denadiik pevis nabë sënë.

Seggisën Yi Gagëk

¹² Nabë mehöti bare niwëek mekerë ngaa maggin sën seggi yi lo, og kwa vesa. In Anutu rëk gevong nyëvewen vu bemedo mala-tumsën nabë sën nër vorot bë rëk gevong vu alam pin sën ahëj neving yi lo. ¹³ Rëk nabë mehöti kwa vo bë gevong ngaa nipaya ti, og su nanër nabë, “Anutu vong seggisën sënë vu sa!” In Anutu su kwa nevo ngaa nipaya menevong rë, log

su neli mehönnon loḵ ya ngaa nipaya in bē seggi sir rē. ¹⁴ Rēḵ mu seggisēn degwa nebē hil pin ti ti ngo kwad nevo ngaa nipaya behil nesepa loḵ in bē hil gevong. ¹⁵ Log bē hil kwad bo ngaa nipaya rot, og hil rēḵ gevong banon jaḵ benatu ngaa nipaya begēp vu hil. Lob nabē ngaa nipaya saga böpata jaḵ begērin hil ayod, og rēḵ gevong behil malad nama.

¹⁶ Sarig lo, sahēg neving ham om ham gwegin ham, beham su kwetul doḵ in gāgek sēnē. ¹⁷ Ngaa nivesa vesa los ngaa anon pin sēn netōḵ vu hil lo neyam vu hil Amad vu vavunē. Hil Amad sēnē tung hes los kwev gebetuheng pin, rēḵ buk vahi og su denetum nivesa rē. Rēḵ mu Anutu og nesepa loḵ aggata timu gesu nepekwē yi benevong ngaa nipaya yam rē. ¹⁸ Yō kwa vo lob vong yi gāgek anon yam in bē gērin hil nah vu yi bemēm hil natu yi alam muginsēn kesuu ngaa pin sēn netung lo.

Hil Pin Gango Gagek Betamuin Geving

¹⁹ Sarig lo, sahēg neving ham yōnon, om ham jaḵ ngaa sēnē ni nivesa rot. Ham semu ham pevis in gwengo gāgek, rēḵ mu ham su newa newa megwevong gāgek. Log ham su ahēmin sengēn jaḵ pevis. ²⁰ In nabē mehōti ahē sengēn, og su yoh vu bē gevong ngaa niröp gēp Anutu mala rē. ²¹ Om ham gwevuu ngaa nipaya pin sēn nahēn neggēp loḵ ham ayomin lo los ngaa sēn su yohvu rē lo na. Log ham gurek gāgek sēn Anutu yō varoh luḵ ya ham ayomin lo babu, in gāgek sēnē yoh vu bē geḵo ham anomin nah vu Anutu.

²² Ham tamuin Anutu yi gāgek. Ham su gwengo meris mu, gaḵ bē ham gwengo meris mu, og sagaḵ ham tetuhin ham. ²³ Mehōti bē gengo Anutu yi gāgek meris gesu sepa doḵ rē, og saga nebē sēn mehōti nelē mala loḵ dubdub. ²⁴ Lē mala, loḵ ya, lob pevis bekwa virekin mala ggōkin. ²⁵ Lob ngaa nipaya neduu hil ahon, rēḵ Anutu yi gāgek nivesa yoh vu bē gelov aggis gegeḵo hil vēr nah vu yi. Lob nabē mehōti sepa doḵ yi gāgek nivesa begevong noh vu, log su gengo gekwa birekin rē, gaḵ yō medo sepa doḵ, og gāgek saga rēḵ gevong bekwa vesa jaḵ buk pin. ²⁶ Log nabē mehōti kwa bo nabē, “Sa mehōbēl-yi nivesa mesengo najom raḵ vu Anutu rot!” rēḵ mu su negin daggen nivesa rē, og sagi yō kuungin yi, lom yō ḵo yi raḵ los nejom raḵ meris mu. ²⁷ Bē hil hevongin bē natu Kerisiyi-alam nivesa gehil ngaa nipaya su gēp hil Amad Anutu mala rē, og hil gevong nabē sēnē: Hil adōḵ vu hur meten losho avēh alov sēn denetōḵ vu maggin lo, log hil najom hil ahon in ngaa nipaya sēn alam-dob-yi denesepa loḵ lo.

Hil Kwad Gevongin Alam Pin Gēp Ti

2

¹ Sarig lo! Ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi, Mehöböp sën niwëek los arë böpata lo. Om ham su gwelë mehönön nij navi benapisek in vahi megweko jak, gegweruu demimin vu vahi. ² Ham kwamin bo rë! Bë ham ngupin ham dok dub in bë najom jak na vu Anutu, lob mehöti getung seges vegöv dok sekë bejöp röpröp nivesa rot benök vu ham, log mehö-kupek-masën ti jöp röpröp nipaya benök geving, ³ og ham neli mehö sën neröp röpröp los trases nivesa lo lok yök beham nenër vu bë, “Genam gemedo jak sëa nivesa sagi!” Log tum ham nenër vu mehö ngwë sën kupek masën lo bë, “Hong saga og gebare na sagu!” ma, “Genam gemedo dok sa vahag!” ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og ham neseggi ham vahi bë nijvesa gevahi bë nijpaya, geham neko ham rak in bë ham gwengo mehönön hir gagek begooin sir jak noh vu ngo kwamin nipaya saga.

⁵ Sarig lo, sahëg neving ham, om ham gwengo rë! Yik alam sën alam-dob-yi pin denelë sir bë ngaa meris in hej kupek ma lo, og Anutu ggooin sir rak in bë denatu alam-los-bengöj-vongvingsën-yi. Lob nër bë rëk gevong yi Nyëg vu alam sën ahëj neving yi lo benatu hir ngaa, om rëk gevong vu alam meris sagi. ⁶ Rëk mu ham nevong nimumsën vu alam-kupek-masën! Ham ngo rak ni ggovek bë alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denedeginengin ham medenevo maggin vu ham, gedeneko ham ya kot. ⁷ Log ham tu Yesu-yi-alam barë rak neggëp ham, rëk alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denenër pelësën rak yi, rëk ham neko sir rak in-a? ⁸ Bë mëm ham sepa dok Anutu-yi-kapiya og mëm. Sën dekevu horek los bengö meneggëp lok lo bë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong.” ⁹ Gak bë ham gwevong nivesa vu mehö ngwë geham gweruu demimin vu ngwë, og ham nevong paya begagek neggëp vu ham. Lob horek sënë tato bë ham kweyëh. ¹⁰ In nabë mehöti sepa dok horek pin rëk keyëh horek timu, og sënë nebë keyëh horek pin. ¹¹ Hil arak ni bë Anutu nër nebë sënë nebë, “Su gwevong baggëb!” Log nër ving nebë, “Su gengis mehönön medenadiik!” Om nabë su gevong baggëb rë, rëk gesis mehöti mediik, og kweyëh Anutu yi horek megagek neggëp vu hong. ¹² Ham kwamin bo nabë Anutu rëk seggi ham gagek jak horek mewis sën Yesu ko yam in bë geko hil vër in ngaa nipaya lo. Om ham nanër gagek los gwevong ngaa noh vu horek sagi. ¹³ Yönon! Nabë mehöti su kwa paya in mehö ngwë rë, og Anutu rëk gevong nyëvewen dok nah yi ngaa nipaya pin gesu rëk kwa paya in yi rë. Gak mehöti bë kwa paya in mehö ngwë, og su rëk gönengin buk sën Anutu gengo gagek meseggi lo rë.

Vongvingsën Los Huk

¹⁴ Arig lo! Ham kwamin bo rë! Mehöti bë nanër nabë nevonğ ving Kerisi rëk mu su vonğ ngaa nivesa ti in bë doğ vu mehö ngwë rë, og yi vongvingsën tu ngaa meris. Gağ su yoh vu bë geğo yi nah vu Anutu rë. ¹⁵ Bë tob nama in ham arimin ti, ma avëhnömin ti, genos namain sir geving, ¹⁶ lob mağ bë ham ti nanër betalām nabë, “Genah los kwam vesa! Log gebenguh hong nengwah gegegwa nos bahëm napup!” Geham su vonğ yönon rë, og sagağ mağ ham loğ vu yi? Ma!

¹⁷ Log vongvingsën og yik nebë sënë! Nabë gëp meris gesu gevong huk nivesa banon jağ rë, og ngaa meris geham vongvingsën sagi tu diiksën. ¹⁸ Rëk mu mehöti mağ rëk nanër nabë, “Meho la denevonğ ving gemehö la denevonğ huk nivesa.” Bë nanër nabë saga og sëk nanër nah vu yi nabë, “Getato hong vongvingsën meris sën huk nivesa vesa main agi vu sa, og mëm sëk tato sa huk nivesa vu hong in gejağ ni nabë sa nehevong ving Yesu yönon. ¹⁹ Genevonğ ving nebë Anutu timu yö nedo? Sagağ nivesa! Rëk mu Satan yi hur denevonğ ving gägek saga ving medeneggönengin sir rot, rëk su denetu yi alam rë! ²⁰ Om hong duğin megenek-wetul lok! Genevonğin bë sa tato vu hong nabë gevong ving mu, gağ su gevong huk nivesa ving rë, om hong vongvingsën tu ngaa meris-a? ²¹ Wirek hil dobahë Abraham bë nalu Isaak rağ ya jepö in bë besi yi natu seriveng vu Anutu. Nebë sënë lom Anutu nër yi loğ buk sënë bë yi mehö niröp anon, og yik degwa rağ sënë. ²² Om gerağ ni bë vonğ ving mevong huk nivesa ving. Lob yi huk sënë netato bë nevonğ ving yönon. ²³ Lob gägek sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo anon rağ. Nebë, “Abraham vonğ ving Anutu om sën nër yi nebë mehö niröp.” Log nër bë yi mehö yi. ²⁴ Om gwëbeng sënë ham rağ ni bë Anutu su rëk nanër mehöti nabë yi mehö niröp jağ yi vongvingsën meris mu rë, gağ nabë gevong huk nivesa geving og mëm.

²⁵ Log avëh-baggëb Rahap yik nebë sënë! Negin mehö luu sën Yosua vonğ beluhu deya kağom medenelë Yeriko lo nivesa, betato aggata ngwë vu luho bedeyoh medeyah. Nebë sënë lob Anutu nelë Rahap nebë yi avëh niröp rağ degwa sënë. ²⁶ Hil arak ni bë: Bë hil anod su medo doğ hil navid rë, og hil rëk nadiik. Lob yik nebë sënë. Hil bë gevong geving meris gesu gevong huk nivesa geving rë, og hil vongvingsën yik tu diiksën nebë sënë.

3

Hil Gegin Dagged Nivesa

¹ Arig lo, ham ngahisekë su kwamin bo nabë ham natu tatovaha, in hil arak ni bë Anutu rëk seggi tatovaha hir gagek bepelë sir rot kesuu alam meris. ² Lob hil ayoh paya in ngaa aggagga ngahisekë, rëk mu nabë mehöti su nanër gagek ti paya rë, og yi mehö nivesa rot beyoh vu bë gegin navi nivesa los dahis geving. ³ Ham kwamin bo hoos rë! Hil nesala aën dus teka loḵ hoos avij in bë nengaj yes jak medesepa doḵ hil kwad, lob mëm hil nepeggirin anoj pin rak ngaa mahen teka sënë. ⁴ Log ham kwamin bo jak sip geving rë! Sip sënëḵ ngaa böpata rot, log sang nevë böpata benevongin bë geko na jeggin jeggin, rëk mu sip yi gang ma aën teka sën neḵo neru seggi lo, og yik ngaa mahen teka rot, rëk nepeggirin sip meneya yoh vu sën kapten kwa nevo lo.

⁵ Lob yik hil dagged nebë sënë. Hil anod böp gedagged mahen rot, rëk mu sagi sën nevwengwëḅ böpata los neḵo hil rak nebë hil rëk geving huk böp los arë. Ham kwamin bo nengwah rë. Nengwah mahen teka, og yoh vu bë doḵ nyëḅ mega kele lu ngaa pin. ⁶ Lom hil dagged nebë nengwah ving. Nedo loḵ hil navid vuheng atov, rëk nevonḅ ngaa nipaya aggagga benevong behil nid paya nerak los dahis. Ko ngaa nipaya vu Satan benevong benegwang ya hil ayod los hil huk pin. ⁷ Hil ayoh vu bë gako reggu bemën agga ti ti lo vu vos ayo behil geving bemalaj yes jak. Sok genyël gengaa pin sën deneggëp loḵ loo ayo lo ving. Lob mehö la denevonḅ nebë sënë ggovek ya. ⁸ Alam sën denedo revuh lo denenër gagek loḵ ya alam ayoj in bë demedo jevuh geving. Yik nebë sën hil nehehin nos gahis loḵ huk lo in bë anon jak. Log nabë hil medo jevuh og yik rëk ngis anon sepasën aggata niröp. ⁹ Hil nehaḵo Mehöböp Yesu luho hil Amad arëj rak rak hil dagged, log hil nehevong nevud vu mehönon rak hil dagged ving, lom sënëḵ hil nanër gagek pelësen rak Anutu in nesemu hil mehönon behil nid nebë yi Anutu. ¹⁰ Gagek luu neverup rak hil avid timu. Ngwë sën hil nehaḵo Anutu arë rak, gengwë gagek nipaya. Om arig lo, hil su gevonḅ nabë sënë! ¹¹ Bël veduveḵ los loo ahëggin su nebegi verup loḵ len timu rë. ¹² Arig lo! Maḵ mori yoh vu bë ngis anon vud-a? Ma prut jes yoh vu bë ngis anon mori? Ma! Lob yik nebë sënë: Loo su yoh vu bë begi berup bël nivesa rë.

Huk Nivesa Neyam Vu Anutu

¹³ Maḵ ham ti yi mehö los kwa böp benerak ngaa ni? Om mëm mehö sënë sepa doḵ aggata niröp begevong huk nivesa. Su geko yi jak jak, gak gevonḅ ngaa pin los kwa in tato yi rangah vu alam pin medejak ni. ¹⁴ Rëk mu nabë ham medo los ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham gwevonḅ huk pin in bë gweḵo arëmin jak kesuu mehö ngwë, og ham su gweḵo ham

jak in ngaa saga in saga nekevoh gagek anon ya. ¹⁵ In ngaa pin sënë og su neyam vu Anutu rë, gak sënëk ngaa dob yi mu geneyam ggëp mehönön los Satan yö kwaj. ¹⁶ In nabë mehö la ayoj ngis yi vu mehö ngwë, gedevongin nabë denatu böp kesuu alam vahi, og alam nebë sënë su rëk demedo jevuh ti rë. Gak ham rëk gwelë nabë alam nebë saga yö rëk medo devong ngaa nipaya agga ti ti lo los dahis.

¹⁷ Rëk mu ngaa los kwa pin sën neyam vu Anutu lo, og sagak nivesa pin gengaa nipaya su nesarömin loḵ ving rë. Lob ngaa nebë saga nevong balam denedo revuh ti gedenahubin sir. Nevong balam malaj yes medenengo gagek medenero gekwaj pesivin alam sën denetöḵ vu maggin lo medeneloḵ vu sir. Log ngaa sën neyam vu Anutu agi nevong balam denevong nivesa vu alam pin neggëp ti, gesu ayoj luu rë. ¹⁸ Alam sën denedo revuh lo denenër gagek loḵ ya alam ayoj in bë demedo jevuh geving. Yik nebë sën hil nehehin nos gahis loḵ huk lo in bë anon jak. Log nabë hil medo jevuh og yik rëk ngis anon sepasën aggata niröp.

4

Alam Sën Ahëj Neving Ngaa-dob-yi Lo Og Denesis Begö Vu Anutu

¹ Ham nesis begö vu ham geham nenër ham los ahëmin sengën rak degwa va? Degwa nebë ham medo mekwamin nevo ngaa nipaya aggagga loḵ ayomin benekengërin ham. ² Ham ahëmin neving ngaa aggagga in bë gweko, rëk ma, om sën ham kwamin nevo bë ham ngis alam. Ham malamin anonin ngaa aggagga rëk ham su yoh vu bë gweko rë, om sën ham ahëmin sengën vu ham beham nesis begö. Log ham neraḵ vu in ngaa, in ham su nekwetag vu Anutu bë doḵ vu ham rë. ³ Yönon, ham nekwetag in ngaa bë Anutu gevong vu ham, rëk ma gesu nevong vu ham rë in ham nekwetag paya. Ham nekwetag in ngaa sën ham ahëmin neving bë semu ham navimin lo mu. ⁴ Ham alam gagek keyëhsën! Alam sën ayoj neya vu ngaa-dob-yi lo, og denelë Anutu paya bedenesis begö vu yi, ma ham su neraḵ sënë ni rë? Gak nabë mehöti ayo na vu ngaa-dob-yi mu, og nelë Anutu paya benesis begö vu yi. ⁵ Ma ham nekuung bë Anutu-yi-ḵapiya nër gagek meris mekuungin hil-a? Sën dekevu meneggëp bë Anutu tung Anon loḵ yam nedo hil lob ahë neving pangsen rot bë hil natu yi ngaa niröp lo? ⁶ Rëk mu Anutu nelöḵ vu hil yoh vu sën yi ḵapiya nër lo nebë:

“Anutu nilëlin alam sën deneko sir rak lo
geneloḵ vu alam malaj yes benesemu sir.”

⁷ Om ham malamin yes megurek Anutu babu, geham dev doḵ megwedu Satan na, og rēḵ beya in ham mena. ⁸ Ham na dus jaḵ Anutu, log rēḵ nam dus jaḵ ham. Ham alam nimin paya. Ham pesu nemamin in ngaa nipaya geham su gwevong! Ham alam sēn kwamin neya luu luu lo, ham juuk kwamin nipaya sēnē na in ham ayomin! ⁹ Ham medo los kwamin paya! Ham ngu in ham los ayomin maggin rot! Ham alam sēn nenöp gwēbeng agi, ham nöpsēn peggirin menatu susēn. Log ham sēn ham kwamin vesa agi, ham peggirin ham bayomin maggin jaḵ. ¹⁰ Ham dahun ham begurek Anutu babu og mēm Anutu rēḵ geḵo ham jaḵ.

Hil Su Tanē Gagek Jaḵ Arid Lo

¹¹ Arig lo, ham su tanē gagek nipaya jaḵ ham arimin lo. Mehöti bē tanē gagek nipaya jaḵ ari ti los nanēr yi nabē yi mehö nipaya yönon, og sagaḵ nebē sēn tanē gagek nipaya raḵ Anutu yi horek benēr bē horek nipaya. Gaḵ nabē gepelē horek og sēnē nebē su genesepa loḵ rē, gaḵ geneḵo hong raḵ in bē genatu jaas megeseḡgi horek. ¹² Gaḵ yik mehö perurek timu nedo benevo yi horek vu hil. Log mehö sēnē perurek timu tu jaas beyoh vu bē geḵo hil nah vu yi, geyoh vu bē gevong behil malad nama. Ma genekuung bē hong re om sēn bē geseḡgi hong alam-ē?

Hil Su Gako Hil Jaḵ Vu Anutu

¹³ Kē! Log ham vahi sēn ham nenēr nebē, “Pehi, ma neheng, rēḵ mēm hil ana nyēḡ böp sagu ma sēnagu, bemēm hil gevong huk bisnis noh vu ta ti behil gako monē ngahiseḵē jaḵ!” Rēḵ sa nanēr vu ham nabē, ¹⁴ “Ham su raḵ ngaa sēn rēḵ natōḵ vu ham neheng lo ni rē!” Gaḵ ham nebē beggob guggop sēn netelē in bē nyēḡ geheng benegḡep dus teka loḵ nemaya pevis lo. ¹⁵ Om mu maḵ ham nanēr nabē sēnē, “Nabē Mehöböḡ kwa, og hil medo vesad mehil gevong ngaa sēnē ma ngaa sagu.” ¹⁶ Rēḵ ham ngo neḵo ham raḵ benenēr bē ham rēḵ gwevong huk böḡ böḡ, rēḵ ngaa nebē sēnē og nipaya. ¹⁷ Om ham kwamin bo rē! Mehöti sēn neraḵ ngaa ti ni nebē ngaa nivesa rēḵ mu su nevong yoh vu rē lo, og nevong ngaa nipaya benegḡep vu yi.

5

Gagek Raḵ Alam Sēn Hir Kupeḵ Ngahi Lo

¹ Om sa bē nanēr gagek ti vu ham alam los bengömin ggoreksēn! Ham kwamin bo ngaa maggin pin sēn vongin natōḵ vu ham lo, beham ngu los gwengeeḵ pangsēn in ham. ² Ham kupeḵ los vuneksēn pin sēnē nepetar ya, log jeluj nelov ham tob lu ngaa benemaya. ³ Geham goor los seriva nipaya neraḵ, lob saga netato rangah nebē ham nevong ngaa

nipaya beham rëḵ gwëḵo nyëvewen doḵ nah. Lob nyëvewen rëḵ gevong paya vu ham navimin nabë sën monë nipaya neraḵ agi. Beyiḵ rëḵ nabë nengwah bega ham in ham ne-supin ngaa nivesa vesa vu dob sënë in ham kuung bë rëḵ doḵ vu ham vu tamusën, rëḵ mu rëḵ nama. ⁴ Om ham gwengö rë! Ham netetuhin alam sën denevong huk vu ham medenevo ham nos anon lo, geham nejom hir monë vewen ahon. Ham nevong ngaa nipaya rot nebë saga, lob alam sagi denesu böpata bededun neya vu Mehöböp Niwëëk los Gayeheng. ⁵ Ham nedo dob, lob ham ḵo ḵupeḵ nivesa vesa pin. Ham nevong ngaa pin sën ham ahëmin neving lo, geham su nehönengin ngaa ti rë. Ham newa nos ngahiseḵë rot beham nerig böpata, rëḵ buk sën dengis ham nadiiḵ lo dus raḵ geham dugin. ⁶ Ham nër alam yohvu bë nij paya, lob ham sis sir medediḵ rëḵ su denesis ham loḵ yah rë.

Hil Bare Nid Wëëk Meḵerë Maggin Geḵegin Mehöböp

⁷ Nebë sënë om arig lo! Ham naḵöök menajom ham ahon beham medo gwëgin sën Mehöböp duḵ nom lo. Ham kwamin bo mehö sën nevaroh yi nos lo rë! Nejom yi ahon beyö ḵöök medo negin hob bë geto in nos nakip bejig gengis anon in natök jaḵ nos anon nivesa. ⁸ Om ham najom ham ahon menaḵöök bemedo gwëgin Mehöböp nabë sënë! Ham medo nimin wëëk, in yi buk sën duḵ nom lo dus neraḵ.

⁹ Arig lo, ham su gwelë ham paya, beham su gwëbul nah nenga, in jaas nare yam dus in bë gengo ham gageḵ begevong doḵ nah ham nipaya saga nyëvewen. ¹⁰ Arig lo, ham kwamin bo alam sën denenër Anutu yi gageḵ rangah wirek lo rë! Maggin töḵ vu sir rot, rëḵ denejom sir ahon medenedo, om ham sepa doḵ vahaj megwevong nabë sir. ¹¹ In hil nanër nabë alam sën denejom sir ahon lo kwaj vesa. Log ham ngo Yop yi gageḵ bë maggin böpata töḵ vu yi rëḵ jom yi ahon rot. Loḵ tum vu tamusën lob Mehöböp vo ngaa nivesa vu yi ggökin yah. In Mehöböp kwa nevongin hil rot benevongin bë doḵ vu hil.

Hil Su Nanër Gageḵ Nabë Yönon Rot Gevavunë

¹² Rëḵ mu arig lo, gageḵ böp ti nahën neggëp! Gageḵ sënë nebë: Ham su nanër yageḵ los dob in bo niwëëk vu ham gageḵ, geham su nanër yönon vavunë! Gaḵ yiḵ ham ngoḵek in mu nabë, “Èë-ë!” og ggovek. Genabë ma, og ham nanër niröp nabë, “Ma!” beyiḵ ggovek. In Anutu rëḵ bo nipaya nyëvewen doḵ nah vu ham.

Alam Yohvu Hir Jomraḵsën

¹³ Bë ham ti natök vu maggin, og mëm yi yö najom jaḵ vu Anutu. Log nabë ham ti ahë nivesa los kwa vesa, og gevong raro in geḵo Anutu arë jaḵ. ¹⁴ Bë ham ti nijak, og mëm tahi

ham sën Kerisi-yi-alam lo ham ggev lo nabë nam denanër Mehöböp arë gedejikin wël* jak mehö sën niraq lo. Gemëm denajom jak na vu Anutu nabë dok vu mehö sagi benivesa jak nah. ¹⁵ Log nabë ayoj na timu vu Anutu yönon gedenajom jak nabë sënë, og mëm Mehöböp rëq gevong bevesa dok nah. Log nabë yi ngaa nipaya la neggëp vu yi, og Mehöböp rëq dahun na geving. ¹⁶ Om ham nanër ham ngaa nipaya rangah vu arimin lo, log ham najom jak na vu Anutu nabë Anutu gevong beham nimin vesa jak. In mehö sën nesepa loq Yesu yönon lo bë najom jak, og yi jomraksën sënë los niwëëk. ¹⁷ Elia og yik yi mehönon mu nebë hil, rëq mu jom rak niwëëk vu Anutu bë hob su geto jak, lob nyëg vang gehob su to rak rë yoh vu ta löö gekwev nemadvahi-bevidek-ti. ¹⁸ Lok jom rak yah, lob hob to rak ggökin, bemëm nos lu ngaa sën denevaroh loq ya dob lo nekip.

Hil Gako Mehö Sën Neketul Lok In Aggata Lo Nom

¹⁹ Arig lo, bë ham ti gërin yi nah vu ngaa nipaya rëq ngwë geko yi nom gökin, ²⁰ og ham jak ni nabë mehöti sën ko ngwë yom in yi ngaa nipaya lo, og mehö sënë yö ko anon yom vu Anutu bemëm rëq medo mala-tumsën. Lob Anutu rëq gelë mehö ngwë sën ko ngwë vër in ngaa nipaya lo nivesa bedahun yi ngaa nipaya pin na.

Ƙapiya Sɛn Pita Kevu Muginsɛn Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Pita sɛn Yesu Kerisi yi sinarɛ sa. Sa neƙevu ƙapiya sɛnɛ yɔk vu ham sɛn Anutu-yi-alam ham, sɛn ham vuu beggang degwa ya geham yɔk nedo jeggin jeggin vu distrik Pontus los Galata geKapadosia, gAsia* los Bitunia aga. ² Hil Amad Anutu raƙ ham ninin ggovek ya yɔ wirek beggoin ham raƙ tu yi ngaa. Lob Anon Vabuung vong beham tu vabuung in bɛ ham sepa doƙ Yesu Kerisi aye benikɔk jipek ham beham ninin vesa jaƙ. Anutu gevong semusemu nyɛmasɛn vu ham rot beham ayomin gɛp revuh pangɛsɛn rot.

Mala-tumsɛn Sogek Negin Hil Vu Yagek

³ Hil gaƙo Anutu arɛ jaƙ. In yi Anutu behil Mehɔbɔp Yesu Kerisi Ama yi. Kwa pesiv in hil bɔpata rot, lob vong beYesu Kerisi kedi raƙ yah vu bedub, lob vong behil atu mewis ggovek ya raƙ yi. Lob hil medo navo kwad in buk sɛn Anutu geƙo hil nah lo gehil su nehevuu rɛ. ⁴ Ggoin hil raƙ ggovek ya in bɛ hil gaƙo ngaa nivesa vesa rot vu yagek. Ngaa sɛnɛ semu yi ggovek genegin ham vu yagek. Lob su yoh vu bɛ rɛƙ petar benipaya jaƙ rɛ, gaƙ yɔ nivesa anon gesu rɛƙ mala nama rɛ. ⁵ Ham ayomin neya timu vu Anutu, lob negin ham nivesa raƙ yɔ niwɛɛk, om ham rɛƙ medo nivesa rot. Semu aggata in bɛ geƙo ham nah vu yi yɔnon, lob rɛƙ gevong sɛnɛ banon jaƙ begɛp rangah doƙ Buk-tamusɛn. ⁶ Maƙ yik ngaa maggin aggagga netɔk vu ham hus dus teka mu loƙ buk sagi meneseggi ham beham ayomin maggin teka. Rɛƙ ma geham kwamin nevo bɛ Anutu rɛƙ geƙo ham nah vu yi, lob ham kwamin vesa rot. ⁷ Anutu neseggi ham raƙ ngaa nebɛ sɛnɛ in bɛ jaƙ ni nabɛ ham ayomin neya timu vu yi ma ma. Hil arak ni bɛ goor og denevesi raƙ nengwah in bɛ ƙale ƙale geto in genivesa jaƙ, rɛƙ mu goor sɛnɛ rɛƙ mala nama vu tamusɛn. Gaƙ sɛn hil ayod neya timu vu yi lo, og su nebɛ goor sɛnɛ rɛ, gaƙ kesuu goor genivesa rot. Om nabɛ ngaa vahi seggi ham gwɛbeng in ham ayomin neya timu bevong bɛ nengwah gga ham, og sagak nevong in bɛ ham bare ninin week. Lob vu tamusɛn sɛn Yesu Kerisi natɔk nom rangah lo, og ham rɛƙ natu alam los arɛmin bɔpata bemailamin ngeri gebengomin na jaƙ sɛn ham ayomin ya timu agi. ⁸ Ham ngo nahɛn geham su malamin raƙ yi rɛ, rɛƙ ham ahɛmin neving yi. Yɔnon, ham ngo nahɛn gesu lɛ yi rɛ, rɛƙ ham ayomin neya timu vu yi los kwamin vesa in yi rot. Ham kwamin-vesa-sɛn sɛnɛ kesuu hil kwad-vesa-sɛn sɛn hil kwad vesa in

ngaa vu dob agi pin. Lob hil ayed su neggëp beyoh vu bë nanër kwa-vesa-sën sënë rangah metatekin rë, gaḁ ma verök yi. ⁹ Lob sën ham ayomin neya timu vu yi agi anon nebë: Anutu rëḁ geḁo ham anomin nah bedemedo malaj-tumsën geving yi. ¹⁰ Alam-denenër-gägek-rangahsën denesero rot medenevong huk niwëek in bë denatök vu gägek sën Anutu geḁo hil nah lo degwa, lob denër gägek rangah raḁ ngaa sën tök vu ham gwëbeng agi. ¹¹ Kerisi yi Anon Vabuung nedo loḁ alam-denenër-gägek-rangahsën sagi ayoj lob nër gägek rangah verup avij mugin rak Kerisi bë: Vanë aggagga rëḁ natök vu yi, genahub rë loḁ rëḁ natu mehö los arë böp. Lob yö medo denesero gägek sënë degwa medenelok tepëḁ in sir bë, “Vu buk tena rëḁ nam-a?” Gemak “Va ti rëḁ berup doḁ buk saga?” ¹² Anutu tato vu sir ggovek bë su denenër gägek saga rangah in bë doḁ vu sir rë, gaḁ denevong huk in bë dedoḁ vu ham. Dengo bengö sënë muginsën, lob Anutu vong Anon Vabuung yam vu yaḁek bevo niwëek vu alam vahi beyam denenër Bengö Nivesa rangah los degwa vu ham vu gwëbeng sagi ving. Lob yik angër lo ahëj neving rot bë dekeḁooin medegelë ngaa sënë geving.

Anutu Tahi Hil Yam In Bë Hil Abo Vabuung In Hil

¹³ Nebë saga, om ham su kwamin bo ngaa jeggin jeggin, gaḁ ham kwamin bo ngaa niröp geham medo revuh. Beham ayomin timu bemedo gwëgin sën Yesu Kerisi natök nom rangah begevong semusemu nyëmasën jaḁ na ham lo. ¹⁴ Ham gwevong nabë sën hurmahen denebë nengaj vu gägek mede-nesepa loḁ lo. Wirek og ham kwamin ma, om sën ham medo nesepa loḁ aggata malanon-yi. Gaḁ gwëbeng sënë og ham su sepa doḁ nah gökin. ¹⁵ Gaḁ Anutu yi mehö vabuung betahi ham ggovek ya, om ham bo vabuung in ham in ngaa pin sën ham gwevong lo nabë yi. ¹⁶ In gägek neggëp loḁ Anutu-yi-ḁapiya bë, “Sa vabuung, om ham natu vabuung geving.”

Anutu Bago Hil Yom Raḁ Ngaa Böpata Rot

¹⁷ Anutu og su kwa nevo hil arëd meneseggi bë ti tena kesuu rë, gaḁ neseggi hil ti ti raḁ ngaa sën hil nehevong lo. Om nabë ham ayemin doḁ ti benanër nabë Amamin, og ham gwëgin ham nivesa begöneng in yi noh vu buk pin sën ham nedo vatëvek mu vu dob agi. ¹⁸ Ham raḁ ni bë wirek og ham nedo los ngaa nipaya sën ham alam hib detahu ham loḁ lo, rëḁ Anutu vo ham vër in ngaa saga. Su bago ham yom raḁ seriva lu goor ma ngaa-dob-yi sën rëḁ mala nama lo ti rë. ¹⁹ Gaḁ bago ham yom raḁ Kerisi ni ḁök. Yesu ni ḁök sënë su nebë ngaa sën hil nebago raḁ monë böpata rot lo rë, gaḁ kesuu. GeKerisi sënë nebë sipsip nalu sën yö nivesa rot gesu navi len ti nipaya

neggëp rak yi rë, lob desis yi tu seriveng. ²⁰ Anutu su tung dob sënë rë geyö nahën, log yö ggooin Kerisi rak vorot in bë gevong huk sënë. Rëk mu yö nahën nedo bemëm Buk-tamusën dus rak, lob tök yam rangah in bë doḵ vu ham. ²¹ Loḵ vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu sën vong beKerisi kedi rak yah vu bedub bevong arë böp rak lo. Yönon, ham ayomin neya timu vu Anutu benevo kwamin in yi los ahëmin nivesa bë rëk nom begeḵo ham nah.

Hil Ahëd Geving Hil Arid Sën Kerisi-yi-alam Lo

²² Ham nesepa loḵ gägek anon sënë, lob vong beham ayomin nivesa rak. Lob ham los hil arid lo nelë ham nivesa. Ham su nevong los kwamin luu rë, om ham pasang gwevong huk niwëek rot beham ahëmin geving ham vewen vewen pangsën. ²³ Ham tu mewis ggovek ya nebë sën nos kip loḵ huk anon. Rëk mu ham su pum rak nos gahis sën nepetar lo rë! Gaḵ ham pum rak nos gahis sën nedo degwata lo. Nos gahis sënë og yik Anutu yi gägek, lob mala-tumsën neggëp loḵ beyö rëk gëp degwata los degwata. ²⁴ In gägek neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bë:

“Mehönon pin nebë vos.

Log hir vunek vunek nebë vos anon kweksën.

Vos nameran log anon kweksën nerurin to.

²⁵ Gaḵ Mehöböp yi gägek, og yö neggëp degwata los degwata.”
Gägek sagi og yik Bengö Nivesa sën denenër rangah vu ham lo.

2

Mehöböp Tu Gelöng Nivesa Sën Mala-tumsën-yi

¹ Om ham su gwelë ham paya, geham su tetuhin ham. Ham su gwevong kwamin luu, geham su ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham su nanër gägek nipaya nah nenga jak mehö ngwë. ² Ham nebë hurmahen nikök sën ataj nahën neḵo sir bahëj neving rur mu lo. Om yik ham pasang ahëmin geving rur sën nelok vu ham anomin lo. Ham nanum rur sën su desarömin ngaa kuungsën ving rë agi pangsën, in gevong beham jig bemedo nivesa geving Anutu. ³ Yönon, maḵ ham seggi Mehöböp ggovek ya beham rak ni bë kwa nevongin ham rot. ⁴ Om ham ngo nam vu yi in mehö mala-tumsën-yi, beniwëek rot nebë gelöng ti. Mehönon denekuung bë maḵ gelöng nipaya om sën deruuk ya. Rëk mu Anutu ggooin yi rak vorot benelë bë ngaanon benivesa rot. ⁵ Lob vong bë yik ham nebë gelöng mala-tumsën-yi saga ving, om Anutu kwa nevo bë gevong beham natu Anon Vabuung yi beggang. Nebë saga om ham natu alam-deneḵo-seriveng niröpsën-yi lo, beham ngo gwetung ayomin natu seriveng vu Anutu. Nabë

ham gwevong nabë saga, og Anutu rëk kwa bo ham nabë Yesu Kerisi yi alam ham, lob geķo seriveng saga. ⁶ In gagek rak ngaa sënë meneggëp loķ Anutu-yi-ķapiya ving nebë:

“Ham gwengo rë!

Sehooïn gelöng malangeri anon rot ti rak in gadu beggang nyë ķetu,

lob gwëbeng sa varah menare nyëg böp Sion.*

Om nabë mehöti ayo na timu vu yi,

og su rëk ni namum rë,

gak rëk nama verök yi.”

⁷ Kerisi nebë gelöng sënë lob ham sën ham ayomin neya timu vu yi lo, og ham nelë bë ngaanon benivesa rot. Gak alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og gagek rak sir meneggëp loķ Anutu-yi-ķapiya nebë:

“Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,

rëk mu mëm sënë netu gelöng niwëëk beggang nyë ķetu yi.”

⁸ Log gagek ngwë nër bë:

“Netu hir gelöng sën deketul vahaj jak lo.

Genetu hir gelöng sën detaleķ medebës lo.”

Su devong ving Anutu yi gagek sënë rë, om detaleķ medevës, in Anutu nër wirek bë rëk degevong nabë sënë.

Hil Natu Anutu Yi Hur Maluh Los Avëh

⁹ Rëk Anutu ggooin ham rak ggovek ya tu yi alam. Ham tu Mehö-los-bengö Anutu yi alam-deneķo-seriveng. Ham tu alam yu vabuung ti. Ham tu Anutu-yi-alam niröp in bë ham rëk tateķin ngaa nivesa pin sën nevong vu ham lo. In ham nedo loķ malakenu wirek, rëk tahi ham beķo ham loķ yam yi rangah nivesa anon sënë ayo. ¹⁰ Wirek og ham alam meris, rëk gwëbeng og ham tu Anutu-yi-alam. Wirek og ham nedo nenga in Anutu lob su kwa nevongin ham rë, rëk gwëbeng sënë og Anutu kwa nevongin ham.

Hil Gevong Ngaa Nabë Sën Anutu Yi Hur Hil

¹¹ Sa mehö lo, sahëg neving ham, om sa nanër vu ham niwëëk nabë: Ham nedo dob sënë nebë ham alam-nyëg-ngwë los alam vatëveķ mu. Om ham dëein ngaa malanon-yi sën hil navid nevongin lo na. In ngaa nebë sënë nesis begö vu ham ķenumin. ¹² Ham gwevong ngaa nivesa doķ alam dahis vuheng. Yönon, denenër gagek nipaya rak ham gwëbeng bë ham neseпа loķ ngaa nipaya. Rëk mu rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëk degeķo Anutu arë jak in ham huk sënë doķ buk sën natöķ nam in bo nyëvewen vu sir lo. ¹³ Ham tu Mehöböp yi alam om ham sepa doķ horek sën mehönon

* 2:6: Denenër nyëg böp Yerusalem arë ngwë nebë Sion.

denejoo lo pin. Ham sepa dok mehō-los-bengō sēn netu yusekē vu dob lo aye. ¹⁴ Geham sepa dok ggev gavman ayej nabē saga. In mehō-los-bengō ggooin sir rak in bē debo nyēvewen dok nah vu alam sēn degevonḡ ngāa nipaya lo, gedegeko alam sēn degevonḡ ngāa nivesa lo arēj jak. ¹⁵ Anutu ahē neving bē ham sepa dok ngāa nirōp nabē saga in alam kwaj masēn sēn sir duḡin gāgek lo, su denatōk vu gāgek nipaya jak ham medenanēr. ¹⁶ Ham su nabē alam sēn detu mehō ngwē hir ngāa meris balaj denedeginengin ngāa maggin rak sir gedenevasap sir lo, gaḡ ham gwevonḡ ngāa nabē alam sēn yō denegin sir lo. Rēk mu ham su gwebom navimin dok mu log ham bun ham in ngāa nipaya megwevonḡ, gaḡ ham natu Anutu yi hur yōnon. ¹⁷ Ham gweko alam pin arēj jak, geham ahēmin geving arimin lo sēn Anutu-yi-alam sir lo. Ham gōneng in Anutu, log ham gweko mehō-los-bengō sēn tu yusekē lo arē jak.

Hil Sepa Dok Kerisi Vaha Megako Vanē

¹⁸ Ham sēn hur lo, ham gōneng in alam sēn denebago ham netu hir ngāa meris medenegin ham lo, beham gurek babuj in ngāa pin. Ham su gurek alamin sēn nijvesa los malaj yes lo mu babuj. Gaḡ yik ham gurek alamin sēn denevonḡ nij paya vu ham lo babuj geving.

¹⁹ Kē! Log nabē degva nama geyō debo vanē vu ham meris mu rēk mu ham najom ham ahon geham gwengo vanē in Anutu-yi-alam ham, og yik ggovek. In Anutu ahē neving ngāa nebē saga. ²⁰ Gaḡ nabē ham gwevonḡ ngāa nipaya ti lob dengis ham rēk yik ham gwelē sir mu, og ham su vonḡ ngāa nivesa in bē degeko ham arēmin jak rē, gaḡ ma. Gaḡ mēm nabē dengis ham jak ngāa nivesa sēn ham gwevonḡ lo rēk ham gwelē sir mu, og mēm Anutu nenēr saga bē gevonḡ nivesa. ²¹ Yōnon, Anutu ggooin ham rak in bē ham sepa dok aggata saga. In Kerisi loḡ yah ham bōmin beko vanē betato saga vu ham in bē ham sepa dok vaha.

²² “Su nevonḡ ngāa nipaya rē,

log su nenēr gāgek kuungsēn ti verup avi rē.”

²³ Denēr pelē rak yi, rēk su nēr pelē loḡ yah rak sir rē. Log devo vanē vu yi, rēk su nēr gāgek ahē sengēn loḡ yah rak sir rē. Gaḡ yō vonḡ yi loḡ ya Anutu sēn neseggi ngāa pin nirōp lo nema. ²⁴ Yō ti ko nyēvewen loḡ yah hil ngāa nipaya rak yah navi bediik rak kelepeko*. Vonḡ nebē sēnē in bē hil gevuu ngāa nipaya pin na, gehil medo vesad besepa dok ngāa yohvu mu. Devasap navi lob saga vonḡ beham nimin vesa rak. ²⁵ Wirek ham nebē sipsip ata main nalu geyō vare deneya jeggin jeggin bedeneketul loḡ in aggata. Loḡ gwēbeng sēnē og ham loḡ yom vu sipsip ala sēn negin ham anomin lo.

3

Gagek Raḵ Maluh Los Avëh Sën Deḵo Sir Ggovek Lo

¹ Log ham avëh sën raḵ reggamin ggovek ya lo, og ham gurek reggamin babuj geving nabë saga. Log nabë sir la su denesepa loḵ Anutu yi gagek rë, og ham avëh sën venëj ham lo gwevong ngaa niröp jaḵ buk in degelë bedegërin sir. Gaḵ ham su nanër gagek ngahiseḵë vu sir. ² Kë! In mëm degelë nabë ham neḡin ham nivesa geham nesepa loḵ aggata niröp, lob degërin sir. ³ Ham su bunëḵ vu navimin, geham su bii yumin viis, geham su bunëḵ vu navimin jaḵ kupeḵ nivesa vesa, geham su jöp tob malangeri aggagga in nabë alam degelë ham. ⁴ Gaḵ mëm ham sejong ayomin peggo, in ngaa sën ham sejong ayomin jaḵ lo, og su yoh vu bë rëḵ nipaya jaḵ rë. In vunëḵ vunëḵ ham ayomin peggo yi sënë nebë: Ham ayomin gëp revuh, geham malamin yes. Og mëm Anutu rëḵ gelë nabë ngaanon benivesa rot. ⁵ In avëh sën ayoj ya timu vu Anutu wirek medenëgin sir nivesa lo yik denevong nebë sagi. Denesejong ayoj raḵ ngaa nebë sënë gedeneggurek reggaj babuj. ⁶ Sara nevong nebë sënë, benebë nenga vu regga Abraham aye, genenër yi bë “Mehö böp”. Om nabë ham nevong ngaa nivesa, geham su newamin neraḵ benehöneng in ngaa la rë, og ham nebë sën Sara nalu lo ham.

⁷ Log ham maluh sën avëh regga lo, ham gwevong nabë saga geving. Ham kwamin bo ham venëmin begwevong nivesa vu sir in ham los medo nivesa. Ham nahubin avëh in su nij wëëḵ nebë ham rë. Ham kwamin bo sir in yik deḵo Anutu yi semusemu ving beham rëḵ medo malamin-tumsën doḵ ti. Bë ham sepa doḵ aggata sënë, og ngaa ti su rëḵ gëp begërin ham beham gwevuu jomraḵsën na rë.

Hil Medo Los Ahëd Geving Hil

⁸ Ggovek saga, om sa bë semu gagek hus nabë ham pin medo los ahëmin geving ham gekwamin pesivin alam pin. Ham kwamin bo arimin lo besemu sir, geham gwevuu sën ham ngo neḵo ham raḵ lo na. ⁹ Bë alam degevong paya vu ham, og ham su bo nipaya doḵ nah nipaya nyëvewen vu sir. Log nabë denanër gagek nipaya jaḵ ham, og ham su nanër gagek nipaya jaḵ sir doḵ nah nyëvewen. Gaḵ ham gwevong ngaa nabë sënë doḵ nah: Ham najom jaḵ na vu Anutu nabë gevong semusën vu sir. In Anutu ggooin ham raḵ bë ham gwevong nabë saga in mëm ham gweḵo semusën vu yi geving.

¹⁰ In gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Nabë mehöti ahë neving bë medo nivesa

los kwa vesa noh vu buk pin sën nedo mala vesa agi,
gengaa maggin nama in yi,

og yö gëgin avi besu nanër gagek nipaya,

geyö gegin daggen in su nanër gägek kuungsën.
 11 Gaḵ geruu demi vu ngaa nipaya ga,
 gevong ngaa nivesa mu,
 geyö medo mala sepa sën ayo gëp revuh lo,
 bahë geving rot nabë natök jaḵ anon.
 12 In Mehöböp mala neggëp menelë alam sën nij röp lo beneloḵ
 vu sir,
 log netung nenga in hir jomraksën yoh vu buk pin.
 Rëḵ alam sën denevong ngaa nipaya lo, og Mehöböp neraḵ nij,
 lob nevo nyëvewen loḵ yah hir ngaa nipaya vu sir.”

*Hil Ayoh Vu Bë Gaḵo Vanë Jaḵ Huk Nivesa Sën Hil Nehevong
 Lo*

13 Bë ham nimin wëëk mesepa doḵ ngaa nivesa mu, og re
 yoh vu bë rëḵ gevong paya vu ham-a? Maḵ rëḵ nama! 14 Rëḵ
 mu nabë ham sepa doḵ ngaa niröp lob ham gweḵo vanë jaḵ,
 og ham kwamin vesa. Log nabë alam denanër nabë debasap
 ham in nabë ham göneng, og ham su göneng in sir benewamin
 jaḵ. 15 Gaḵ ham gwetung Kerisi timu yö natu ham Mehöböp
 bemedo doḵ ham ayomin. Ham semu ham jaḵ buk pin in
 Bengö Nivesa sën ham medo negin agi. Loḵ mëm nabë alam
 dedoḵ tepëḵ in gägek sënë degwa vu ham, og ham medo in
 nanër nah niröp vu sir. Rëḵ mu ham nahub nanër gägek ahë
 yes nah vu sir jaḵ gägek nivesa.

16 Log ham ayomin yö gëp niröp menivesa rot. In nabë
 alam denanër gägek nipaya kuungsën jaḵ ham in ngaa nivesa
 sën ham nevong menesepa loḵ Kerisi vaha lo, og degelë benij
 namum. 17 In nabë Anutu vongin bë hil gaḵo kerus jaḵ ngaa
 nivesa sën hil nehevong lo, og yik ggovek. Rëḵ mu nabë hil
 gaḵo vanë jaḵ ngaa nipaya sën hil nehevong lo, og sënëḵ su
 yoh vu rë.

Kerisi Diik In Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

18 Hil kwad bo Kerisi geving, in yik diik beron timu sënë in
 kevoh hil ngaa nipaya na. Yi mehö yohvu rëḵ loḵ yah hil alam
 nid paya bed in bë geḵo hil nom vu Anutu. Tu mehönon raḵ
 lob mehönon desis yi mediik, rëḵ mu Anon og nedo bekedi
 raḵ yah menedo mala-tumsën. 19 Log Anon sënë ya meloḵ
 ya vu mehönon kenuj sën denedo karabus vu Nyëg Nipaya
 lo menër gägek vu sir. 20 Loḵ sën Noa yi buk wirek lo, og
 alam sënë dekeyëh Anutu yi gägek, rëḵ mu Anutu su newa
 raḵ mevo loḵ yah nyëvewen vu sir pevis rë. Gaḵ yö jom yi
 ahon menedo rot, geNoa semu yaḡ loḵ buk sënë, lob yik sir yu
 mahen teka mu denedo vesaj loḵ yaḡ ayo. Sir maluh avëh yoh
 vu nemadvahi-bevidek-löö denedo mu gebël su rehöö sir rë.
 21 Bël sënë netahu bël-ripeksën sën neḵo ham yom lo. Bël sënë
 og su bël sën neḵo ham nimin ngöhek ya lo rë, gaḵ sënë sën

nevong beham netahi ya vu Anutu bē gevong beham ayomin mewis jaḵ lo. Lob neḵo ham yom degwa raḵ sēn Yesu Kerisi kedi raḵ yah lo. ²² Kedi raḵ yah beyah nedo Anutu nema vesa vu yaḡek, lob angēr los hir ggev sēn arēj bōp lo, gengaa los niwēēk vu yaḡek pin, deneggurek babu.

4

Hil Gevuu Alam Dahis Hir Ngaa Na Gehil Gaḵo Vanē

¹ Ham kwamin bo nabē Kerisi ḵo vanē rot raḵ navi, om ham kwamin na vu niwēēk megwēvong nabē yī. In nabē ham gweḵo vanē jaḵ navimin, og ham vuu ngaa nipaya yi aggata ya ggovek ya. ² Nabē saga, in lob ham su newamin jaḵ in ngaa nipaya mesepa doḵ gökin nah noh vu buk pin sēn ham medo dob agi. Gaḵ ham sepa doḵ Anutu kwa. ³ Wirek og ham nevong ngaa nebē sēnē rot menesepa loḵ ngaa sēn alam dahis ahēj neving pangsen bē degevong lo. Ngaa lo nebē sēnē: Ham su nejom ham ahon rē, geham nevong malamin anon in ngaa pin sēn su yoh vu rē lo benevong. Ham kwamin nevo baggēb lu ngaa loḵ ayomin; ham nenum raḵ buk meyummin nevong paya; geham nevong ahēmin ta menevong nos bōp genevong ngaa nipaya loḵ ayo; geham nesupin ham benenum bēl niwēēk pangsen benevong ngaa nipaya; log ham nekweyēh Anutu yi gaḡek genejom raḵ vu ḵeriing lu ngaa beneḵo sir raḵ. Rēḵ gwēbeng og ham vuu ya. ⁴ Yōnon, gwēbeng sēnē og ham su nevong ngaa nipaya benevasap ham raḵ ngaa jeggin jeggin ving alam dahis ggökin yah rē. Om sēn denelēk in ham, lob denenēr gaḡek nipaya raḵ ham. ⁵ Rēḵ mu vu tamusēn og alam dahis sēnē yō rēḵ detatekin hir gaḡek jaḵ ngaa sēnē nah vu jaas bōp sēn neseggi gaḡek lo medegeḵo nyēvewen doḵ nah gaḡek sagi. In semu yi ggovek ya menedo in gengo alam-diiksēn los alam malaj vesa hir gaḡek meseggi. ⁶ Yīḵ degwa raḵ gaḡek sēnē om sēn Bengō Nivesa tōḵ ya vu mehōnon diiksēn ḵenuj betatekin aggata vu anoj in bē denah medemedo malaj-tumsēn geving Anutu. In navij diiḵ nebē sēn Anutu nēr vu muginsēn bē mehōnon pin navij rēḵ denadiiḵ lo vorot.

Hur Nivesa Netatekin Anutu Yi Semusēn

⁷ Buk sēn ngaa pin vongin govek na lo dus raḵ, om ham kwamin bo nivesa, geyumin sepēp jaḵ, beham najom jaḵ noh vu buk pin. ⁸ Ham pasang napiiḵ vu aggata sēn ahēmin geving arimin lo lo niwēēk rot kesuu ngaa vahi pin. In nabē hil ahēd geving mehōnon, og hil rēḵ dahun hir ngaa nipaya ngahiseḵē na. ⁹ Ham gwegin arimin lo sēn yam denedo ving ham lo nivesa, geham su gwevong ayemin vu sir. ¹⁰ Ham pin ti ti ngo ḵo Anutu yi semusēn aggagga yoh vu ham nyēmasēn, om

ham gwevong huk jak in dok vu arimin lo. Lob mēm ham rēk natu hur nivesa in ham dok vu mehōnon jak Anutu yi semusēn sagi. ¹¹ Nabē mehōti tatekin gāgek, og tatekin nirōp noh vu Anutu yi gāgek. Log nabē mehōti gevong huk in dok vu mehō ngwē, og gevong huk jak Anutu niwēek sēn vo vu yi lo. Hil gaḳo Yesu Kerisi arē jak na vavunē. In niwēek pin neggēp vu yi degwata los degwata benevong semusēn saga yam vu hil in bē hil gevong bAnutu arē bōp jak rot. Yōnon.

Hil Gaḳo Maggin Geving Kerisi Nabē Sēnē

¹² Sa mehō lo-e! Vanē sēn netōḳ vu ham lo, tōḳ vu ham in bē seggi ham. Yōnon, vong bē nengwah vev raḳ ham, rēk mu ham su gwelēk in ngāa sēnē bekwamin bo nabē ngāa yō agga ti tōḳ vu ham. ¹³ Gaḳ vanē sēnē in bē ham gweḳo maggin geving Kerisi. Om ham ngo medo los kwamin vesa, log mēm arē bōp los vunek vunek yagek yi rēk natōḳ nam rangah vu tamusēn. Lob tum mēm ham rēk kwamin vesa bōpata rot dok buk saga. ¹⁴ Ham tu Kerisi-yi-alam, om nabē denanēr gāgek nipaya jak ham in saga, og ham kwamin vesa. In Anutu yi Anon Vabuung sēn vunek vunek yagek yi degwasekē yi lo yōk nedo ving ham. ¹⁵ Gaḳ ham ti su ngis mehōnon medenadiik ma, godeḳ ngāa ma, gevong ngāa nipaya aggagga ma, jak ni in mehō ngwē hir gāgek, lob debo vanē vu yi dok nah sēnē. ¹⁶ Rēk mu nabē ham ti kerē maggin in nesepa loḳ Kerisi yi aggata, og su ni namum in, gaḳ yi alam yi om geḳo Anutu arē jak. ¹⁷ In buk sēn Anutu bē geḳo huk jak megevong nyēvewen dok nah mehōnon hir huk lo yam dus raḳ ggovek ya, menevongin bē gevong vu hil sēn yi alam hil lo namugin. Om nabē gevong nabē sēnē vu hil, og maḳ rēk gevong nabē va vu alam sēn nengaj dahis vu Bengō Nivesa lo? Gaḳ rēk gevong maggin nipaya verōḳ yi rot vu sir! ¹⁸ In dekevu meneggēp loḳ Anutu-yi-ḳapiya nebē:

“Nabē huk bōp neggēp in geḳo alam sēn denesepa loḳ ngāa nirōp lo nom,

og alam sēn deneruu demij vu Anutu gedenevong ngāa nipaya lo og sir maḳ rēk nabē va?”

Gaḳ maḳ rēk malaj nama verōḳ yi. ¹⁹ Nebē sēnē, om nabē Anutu kwa bo nabē alam la degeḳo vanē, og alam sēnē yō rēk desepa dok ngāa nirōp mu, gedegevong bekenuj dok nah Anutu nema geving in gēgin. In yi yō tung hil, log yō rēk medo megevong noh vu yi gāgek.

5

Ham Ggev Gwegin Anutu Yi Sipsip Lo

¹ Log gwēbeng sa bē nanēr gāgek dus ti vu ham ggev lo nabē: Yik sa ggev ti ving ham, log sa halē raḳ malag bē Kerisi ḳo

vanë. Log sa ving ham behil pin rëk medo nivesa los vunek vunek yagek yi dok ti dok buk sën Mehöböp rëk natök nom rangah vu tamusën lo. Om sën sa bë gejiin ham ggev lo nabë: ² Ham gwegin Anutu-yi-alam sën denedo nebë sipsip loğ ham nemamin lo nivesa. Rëk mu alam su medo denajij ham nabë ham gwevong huk sënë, gağ ham ngo gweko jak megwevong nivesa los kwamin vesa. Geham su gwevong huk sënë in nabë gweko monë mu, gağ ham ayomin kedi in huk sënë nabë ham gwevong niröp. ³ Ham su gwevong nabë ham böp beham dahun alam sën Anutu tung loğ ham nemamin bë ham gwegin sir lo. Gağ ham gweli Anutu yi sipsip lo nivesa metato aggata vu sir medesepa dok ham vahamin. ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og sipsip alaj böp rëk natök nom rangah, lob ham gweko madub nivesa los vunek vunek yagek-yi sën malangeri rot besu rëk meran na rë lo.

Hil Dahun Hil Gekwad Bo Ngaa Niröp

⁵ Nebë saga, om sa bë nanër vu ham hur magëm geving nabë: Ham gurek alam ggev babuj. Rëk mu su sir magëm mu rë, gağ ham pin sepa dok aggata sën ham dahun ham lo, beham los arimin pin lo gurek babumin vewen vewen. In gagek sënë neggëp loğ Anutu-yi-kaŋiya bë:

“Anutu neruuk alam sën deneko sir rak lo,
gağ mëm nesemu alam sën denedahun sir lo.”

⁶ Anutu mehö niwëek ata, om ham dahun ham begurek babu, gedok yö yi buk sën lo, og rëk geğo ham jak. ⁷ Om ham bo ham maggin pin dok nah nema, in kwa nevo ham menegin ham.

⁸ Lob ham gwegin ham nivesa bemedo malamin ham. In ham mehö nipaya Satan neko loğ rot nebë reggu böp layon sën negga mehönon lo, lob nengeek böpata geneggevek menyam in bë pesöng jak hil. ⁹ Om ham ngo ayomin na timu vu Anutu niwëek bemedo in ham dev dok megwedu yi na. In ham nerağ ni bë ham arimin lo pin sën denedo yoh vu dob pin agi yiğ deneko vanë nebë ham. ¹⁰ Semusemu pin degwa Anutu yö tahi ham yam rak Kerisi, in bë ham medo nivesa los gweko vunek vunek yagek-yi geving yi degwata. Om yiğ ham rëk gweko vanë yiğ buk dus teka mu, log mëm Anutu rëk gevong beham nimin vesa jak gökin, bebarah ham na, begadu ham, geham medo niwëek. ¹¹ Om hil gağo arë jak nabë Mehö niwëek ata degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

¹² Sa kevu gagek dus ti sënë vu ham mesevo loğ Silvanus* nema in bë geğo nöğ vu ham. In sa nehalë yi nebë hil arid, in Kerisi yi mehö yi yönon. Sa bë bër ham kwamin jak beham najom Anutu yi semusën soğek sën senër rangah vu ham

lo ahon beham bare nimin wëëk in. ¹³ Kerisi-yi-alam vu Babulon* sën Anutu ggooin sir raḡ ggovek ya ving ham lo kwaj nevo ham medenenër.

Log Markus sën vong bë sa nalug lo kwa nevo ham menenër ving. ¹⁴ Ham najom* sir sën Kerisi-yi-alam ham lo nemaj in tato nabë ham ahëmin neving sir. Ham sën ham tu Kerisi-yi-alam lo pin ayomin yö gëp revuh.

Kapiya Sën Pita Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Yesu Kerisi yi hur los yi sinarë sa Simon Pita. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën ham ayomin neya timu vu yi nebë he behil nehevong ving ggëp ti lo. Yesu Kerisi tu hil Anutu, getu hil mehö sën neko hil yom vu yi lo. Yi mehö yohvu om sën vong behil ayod neya timu vu yi. ² Gwëbeng ham rak Anutu luho hil Mehöböp Yesu nij venuh, om luho degevong semusemu nyëmasën nökö böpata jak vu ham, gedegevong beham ayomin gëp revuh rot.

Anutu Ggoin Hil Rak Tu Yö Yi Ngaa

³ Hil arak Anutu ni in ggoin hil rak in bë hil gako niwëek los vunek vunek yagek-yi natu hil ngaa behil sepa dok yi aggata nivesa. Lob vong ngaa pin sën hil narak vu in lo vu hil in yi mehö niwëek degwa, om sën hil ayoh vu bë medo nivesa besepa dok aggata niröp mu. ⁴ Yönon, ngaa pin sën nedo dob agi og rëk petar na bemala nama na, in mehönön malaj nesepa ngaa nipaya paya mu. Gak hamek su rëk malamin nama na verök yi nabë saga rë. In Anutu rëk geko ham vër gegevong yi semusemu böp los nivesa anon sagi vu ham in ham natu yi alam benimin nabë yi. ⁵ Ham kwamin bo ngaa saga beham gwevong huk niwëek rot geving. Ham ayomin neya timu vu Yesu om ham gwegin ham begwevong ngaa nivesa vesa geving. Ham gwevong ngaa nivesa, log ham gwevong huk in gagek pin in ham natök jak degwa mejak ni geving. ⁶ Ham natök jak kwamin mejak gagek degwa ni nabë saga, log ham gwegin ayomin nivesa geving. Ham gwegin ayomin nivesa, log ham najom ham ahon bebare niwëek geving. Ham najom ham ahon mebare niwëek, log ham sepa dok Anutu yi aggata niröp geving. ⁷ Ham sepa dok Anutu yi aggata niröp, log ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa geving. Ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa, log ham ahëmin geving mehönön pin geving. ⁸ In nabë ham sepa dok ngaa pin sënë begwevong pangsen, og ham su rëk medo meris geham huk anon nama rë. Gak ngaa sënë rëk gevong beham jak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi ngaa pin ni los dahis. ⁹ Gak mehö sën su hen huk nebë agi neggëp rë lo, og yi nebë mehö mala kenod. Genebë mehö mala raru sën su yoh vu bë gelë ngaa gëp adingnë rë lo. In ggërin demi yom vu gagek sën Anutu ripek yi ngaa nipaya wirek hen ya lo. ¹⁰ Om arig lo, Anutu ggoin ham rak ggovek betato ham bë ham natu yi alam, om ham ngo pasang gwevong huk niwëek in anon jak vu ham. Nabë ham sepa dok ngaa pin

sënë, og ham su yoh vu bë rëk bës rë. ¹¹ Yönon, nabë ham gwevong nabë sënë, og rëk tatekin aggata vu ham, beham dok na hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo yi nyëg. Sën rëk gëp degwata los degwata lo. ¹² Sënëk yönon, ham rak ngaa pin sënë ni vorot. Lob ham ko gagek anon sënë rak ggovek ya, lob ham nare niwëek in. Rëk sa bë nanër vu ham gök gökin, in sebër ham kwamin beham kwamin bo gökin. ¹³ In sa kwag nevo bë ngaa sënëk nivesa, om noh vu buk sën sëk nahën nemedo vesag lo, og sëk nanër vu ham gök gökin in sebër ham kwamin. ¹⁴ In hil Mehöböp Yesu Kerisi nër rangah vu sa wirek beserak ni bë yik sa hevongin getur sa vër in navig nyë dus teka. ¹⁵ Om sën sa nehevong huk niwëek rot menekevu gagek yök vu ham, in bë nabë sa nadiik, og ham yoh vu bë rëk kwamin bo gagek sënë gökin noh vu buk pin.

He Halë Kerisi Nikapiik Ggovek Ya

¹⁶ Gagek sën he nanër agi og he su nanër keriiing tetuhinsën nebë sën mehönon los kwaj yö kwaj nevo medenenër lo rë. Gağ he halë rak malamin bë Mehöböp los bengö yönon. Om sën he nër vu ham ggovek ya beham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi niwëek ni, geham rak ni bë rëk nom gökin. ¹⁷ Yönon, Ama Anutu tato niwëek los arë böp rangah loğ buk sën gagek yam vu nikapiik degwa beko yi rak lo bë, “Sa nalug sënë, sahëg ving yi pangsen gesa ahëg nivesa rot vu yi.” ¹⁸ Alöö nado ving yi ggëp kedu vabuung wirek behango aye sënë yam vu yagek.

¹⁹ Nebë saga, lob he halë bë alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek anon rak. Om bë ham najom hir gagek ahon, og saga mëm nivesa rot. In alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek og nebë ram sën netum loğ nyëg malakenu, benedo rot benyëg neheng rak lob Betuheng Majelëe kedi netum loğ ham ayomin lo. ²⁰⁻²¹ Rëk mu ham jak sënë ni namugin rë nabë wirek og Anutu yi gagek su verup mehöti avi yoh vu yö kwa rë. Gağ Anon Vabuung yö neggee vu sir bedenener Anutu yi gagek yam rangah. Nebë sënë om hil su ayoh vu bë tatekin gagek sën neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya lo ti degwa jeggin jeggin noh vu hil ngo kwad rë, gağ Anon Vabuung dok vu hil og mëm.

2

Alam-gagek-kuungsën Hir Ngaa Nipaya

¹ Wirek og alam-gagek-kuungsën deverup loğ alam Israel, om yik tatovaha-gagek-kuungsën-yi rëk deberup dok ham geving nabë saga. Rëk debun sir gedenanër gagek kuungsën aggagga in debasap alam, geyö rëk degeruu demij vu Mehöböp sën bago sir yom lo geving. Rëk degevong

nabë sënë, rëk mu rëk malaj nama pevis avuti. ² Nebë saga rëk mu alam ngahisekë rëk desepa doḵ alam saga hir ngaa nipaya aggagga, lob tum rëk degevonḡ balam jeggin jeggin la denanër gägek nipaya jaḵ aggata-gägek-anon-yi. ³ Alam sagi malaj anöö veröḵ yi, om rëk denanër gägek kuungsën ngahisekë in degeḵo ham hömin monë lu ngaa nah vu sir. Rëk mu Anutu yö ro buk sën gengo hir gägek lo wirek meneggëp vorot bë rëk malaj nama. Lob ngaa sën basap sir lo, og su ggëp yiing rë, gaḵ yö medo negin.

⁴ Log yik angër la devonḡ ngaa nipaya wirek, rëk Anutu su nelë sir mu rë. Gaḵ duu sir loḵ ya ḵarabus ggëp Nyëḡ Nipaya loḵ waaḵ malakenu. Lob nahën denedo loḵ rot medeneḡin buk-nyëvewen-yi.

⁵ Log yik alam sën denedo wirek lo, og yik nebë saga ving. Su kwa pesivin sir rë. gaḵ vonḡ mebël vuuk böpata merehöö sir vahi sën deruu demij vu Anutu lo bemalaj maya. Gaḵ yik Noa timu sën nenër gägek yohvu yam rangah lo, om Anutu ḡin yi, gëḡin yi alam nemadvahi-bevidek-luu medenedo nivesa ving.

⁶ Log vo nyëvewen vu alam Sodom los Gomora ving nebë saga. Anutu vesi begganḡ bu böp luu sënë raḵ nengwah megga sir bemalaj maya veröḵ yi. Gevewev meris mu nedo. Nebë saga in bë nabë alam degeruu demij vu Anutu, og kwaj bo nah gägek wirek hen sagi, lob deḵaḵ ni nabë rëk denatöḵ vu nyëvewen nabë sënë. ⁷ Gaḵ Lot og yi mehö yohvu, om Anutu ḵo yi vër in Sodom los Gomora, benedo nivesa gesu mala ma rë. In Lot ayo maggin böpata in alam nij paya hir baggëb lu ngaa sën denevonḡ lo. ⁸ Yönon, mehö niröp sënë nedo ving sir beyö nelë hir ngaa nipaya los nengo hir gägek nipaya yoh vu buk pin. Yi og ayo yö neggëp niröp, om ayo maggin rot in hir ngaa nipaya sën denevonḡ medenekeyëh horek lo. ⁹ Yönon, Mehöböḡp neḵo alam sën denesepa loḵ yi lo vër in ngaa nipaya sën neseggi sir lo, genetunḡ alam nij paya medenedo rot in na berup doḵ buk sën gengo hir gägek gebo nyëvewen doḵ nah vu sir lo.

¹⁰ Lob alam-gägek-kuungsën lo saga vahi rëk degeḵo nipaya nyëvewen böpata rot kesuu. Sir sën ahëḡ neving ngaa-ningöhek-baggëb-yi mu medenesepa loḵ, gekwaj nevo Mehöböḡp aye bë ngaa meris lo. Alam nebë sënë denëḵo sir raḵ bedenesepa loḵ yö kwaj mu. Om sën su deneggöneng rë, gedenenër pelë raḵ angër yaḡek yi. ¹¹ Angër lo dekesuu alam gägek kuungsën sënë, genij wëëḵ böpata rot kesuu sir ving. Rëk mu su denenër pelë raḵ sir rë, gesu denenër sir rangah vu Mehöböḡp rë. ¹² Gaḵ alam gägek kuungsën sënë, og denenër pelë raḵ ngaa sën su derak ni rë lo. Sir nebë reggu sën kwaj masën lo, om

sën kwaj neya vu navij medenesepa loḵ ngaa-navij-yi mu. In ataj ḵo sir in bē mehōnon denajom sir ahon bedengis sir medenadiik. Om yīḵ ngaa nipaya sën denesepa loḵ lo rēḵ gevong bemalaj nama na verōḵ yi. ¹³ Rēḵ degeḵo nyēvewen nipaya doḵ nah hir ngaa nipaya. In su ahēj neving rot bē dega nos bōp los denanum bēl niwēēk pangśën buk mu rē, gaḵ denevong rangah atov ving. Log deneloḵ ya ving ham beham los newa nos-ahēvingsën-yi loḵ ti. Rēḵ mu denetetuhin ham gekwaj vesa in ngaa nipaya sën denevong vu ham agi, om sir nebē ngaa ningōhek gengaa nipaya loḵ len. ¹⁴ Malaj anon medenelē avēh yoh vu buk in bē degodeḵ sir. Lob malaj su yoh vu bē rēḵ gevuu ngaa nipaya rē, gaḵ ma verōḵ yi. Alam sēnē denepelēpin alam sën su ayoj niwēēk rē lo, bedenedadii sir ya in bē degevong ngaa nipaya geving sir. Ayoj yō tahu sir loḵ aggata sën ayoj nevu nevu in mehō ngwē hir ngaa lo, om Anutu rēḵ kevoh alam sēnē na verōḵ yi. ¹⁵ Alam-gagek-kuungsën lo sēnē deruu demij vu aggata nivesa, om sën deneketul loḵ medeneya jeggin jeggin, beya denesepa loḵ Beyor nalu Balaam sën ahē neving monē pangśën rot benēḵo raḵ terotsën lo vaha. ¹⁶ Dogi su denevengwēng rē, rēḵ mehō-nenēr-gagek-rangahsën Balaam yi dogi vengwēng nebē mehōnon benēr Balaam yi ngaa nipaya sën nevong agi rangah. Lob ggēr in ngaa kwamasën sën bē gevong lo.

¹⁷ Log alam-gagek-kuungsën nebē sēnē, og sir nebē bēl veyē sën netewii ya lo. Gesir nebē beggob sën sang neḵo meneya jeggin jeggin lo. Om Anutu ggooin nyēḡ mala vahis verōḵ yi rak vu sir in bē demedo doḵ. ¹⁸ Sir sēnē denevengwēng avij bōp medenēḵo sir raḵ in gagek meris meris sën anon ma lo. Lob denevo bēl loḵ alam sën nahēn denevuu ngaa-alam dahis-yi ya lo, lob tum newaj nerak in baggēb los navij yi ngaa nipaya aggagga beyah denesepa loḵ sir. ¹⁹ Alam gagek kuungsën sēnē denenēr vu sir bē rēḵ degeḵo sir vēr in horek pin besu deginengin sir rē. Rēḵ mu sir yō nahēn denedo los ngaa nipaya sën neduu sir lo. In degwa nebē sēnē bē ngaa sën kesuu mehōti lo, og mehō saga neggurek babu benesepa loḵ rot. ²⁰ Yōnon, derak hil Mehōbōp Yesu Kerisi sën ḵo hil yom lo ni, lob deveya in ngaa ningōhek nipaya sën neggēp dob agi bedeyom. Rēḵ mu nabē degēr in sir nah bedega jaḵ ngaa nipaya sēnē gökin menaduu sir ahon, og rēḵ demedo paya na verōḵ yi kesuu muginsën. ²¹ In derak aggata sagi ni bedēḵo horek vabuung sēnē ggovek ya, loḵ yom deruu demij vu. Gaḵ bē yō demedo duḡ in ngaa nirōp sēnē yi aggata, og sagak nivesa vu sir. ²² In devong balam hib wirek hir gagek los kwa ti sēnē anon raḵ raḵ sir nebē, “Anōō yah negga nyē mutēksën ggōkin.” Log gagek ngwē neggēp ving bē, “Bōōḵ ripek loḵ bēl

ggovek, loḵ tum yah sis madöp ggökin.”

3

Mehöböp Rëḵ Nom Yönon Rot

¹ Sa mehö lo-e! Sa ḵevu ḵapiya ngwë sënë netu luu vu ham. Loḵ ḵapiya luu sënë og sa ḵevu gagek in bë bër ham kwamin in gagek vahi gökin beham jaḵ ni nivesa. ² Log ham kwamin bo nah gagek sën Anutu-yi-alam-vabuung denenër rangah wirek bë rëḵ anon jaḵ lo. Geham kwamin bo Mehöböp sën ḵo hil yom lo yi horek sën ham sinarë lo denër vu ham lo geving.

³ Ham jaḵ sënë ni namugin nabë Buk-tamusën dus jaḵ, og alam sën denenër pelësën lo rëḵ deberup bedegevong noh vu kwaj nipaya medenanër pelë nabë, ⁴ “Nër bë rëḵ nom gökin-a? Lob maḵ yom benedo tena? Su yom rë! Alam hib wirek dediik ya, geyam beyam verup gwëbeng sënë, rëḵ mu ngaa pin yö neggëp loḵ ben nebë sën wirek Anutu tung lo.” ⁵ Alam pelësën sënë nij nelël bë su kwaj sero medejaḵ ngaa sënë ni nabë: Vu muginsën og Anutu nër, lob yagek anon rak. Log nër, lob dob ggooiin yi rak in loo benedo loḵ loo vuheng atov. ⁶ Lob dob nedo rot, loḵ mëm Anutu nër, lom mëm bël vuuḵ meggërin dob bekevoh ngaa pin ya.

⁷ Lob Anutu nër ving bë yagek los dob sën denedo gwëbeng agi, og nengwah rëḵ ga. Rëḵ mu gëp degegin buk sën Anutu nom mebo nyëvewen doḵ nah vu alam sën deneruu demij vu yi lo bemalaj nama rë. ⁸ Rëḵ mu sa mehö lo-e, ham su kwamin birek in ngaa timu sënë: Mehöböp su nelë buk timu nebë dus gengebek 1,000 nebë ading rot rë, gaḵ nelë luho bë luho neggëp ti. ⁹ Mehöböp su nesis buk rak rak in ngaa sën nenër menevenuh ya vorot lo nebë mehönon vahi sën kwaj nevo bë denanër gagek medengis jaḵ jaḵ lo rë. Gaḵ ahë neving bë alam pin degërin sir in mehöti su mala nama, om sën nahën nejom yi ahon genegin ham.

Dob Los Yagek Sënë Rëḵ Malaj Nama Na

¹⁰ Rëḵ mu buk sën Mehöböp nom lo, og rëḵ nam nabë sën alam hodeḵ deneyam. Doḵ buk sagi, og yagek rëḵ tetap böpata log mala nama na. Log ngaa mahen mahen pin sën nedo loḵ lo, og rëḵ niḵerus jaḵ bedëtek, log nengwah ga megovek na. Log nengwah rëḵ ga dob los ngaa pin sën mehönon desemu menedo loḵ lo geving. ¹¹ Ngaa pin sënë rëḵ nama na nabë sënë. Om ham pasang gwevong ngaa niröp mu, begwëgin ham gesepa doḵ Anutu yi aggata noh vu buk pin. ¹² Geham medo gwëgin Anutu yi buk sën yagek rëḵ natum doḵ benama na, log ngaa mahen mahen pin niḵerus jaḵ bedëtek benengwah ga begovek na lo. Lob ham gwetung malamin geham bo kwamin in buk sënë in lob natöḵ nam pevis. ¹³ In

hil nehegin yagek los dob mewis sën Anutu nër bē rēk getung bengaa niröp mu yö gëp doḵ lo.

Hil Malad Sepa Megegin Mehöböp

¹⁴ Sa mehö lo-e, yik ham negin ngaa sënë, om ham nimin wëek begwegin ham nivesa in vu tamusën og ngaa nipaya ti, ma gagek ti, su gëp vu ham. Gaḵ ham los Anutu medo los gagek ahë yes. ¹⁵ Rēk ham kwamin bo sën Mehöböp nejom yi ahon benahubin hil lo nabë: Sënë tateḵin aggata in bē hil agërin hil nah vu yi. Lob Mehöböp vo kwa nivesa vu hil arid Paulus sën hil ahëd neving yi lo, bekevu gagek yik nebë sënë yök vu ham ving. ¹⁶ Kë'! Log loḵ yi ḵapiya pin sën lo, og kevu gagek raḵ ngaa sënë ving. Rēk mu gagek sën neggëp loḵ yi ḵapiya agi lo la, og su degwaj neggëp rangah rē, om hil nehevong huk böp in bē natök vu degwa. Lob alam dug dug los alam sën nij wëek ma lo vahi, og deneyoh paya medeneḵo degwa yööhu verup raḵ yi gagek sënë, gerak gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya vahi lo ving. Om sënë rēk gevong bemalaj nama.

¹⁷ Sa mehö lo-e, ham raḵ ni mugin bē alam nebë sënë rēk deberup, om ham ngo gwegin ham nivesa rot. In alam sën su denebë nengaj vu horek rē lo rēk detetuhin ham mededadii ham nah, lob ham su rēk bare nimin wëek rē geham rēk bës. ¹⁸ Gaḵ ham raḵ hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neḵo hil yom lo ni beham ḵo yi semusemu nyëmasën. Nebë saga, om ham pasang gweko semusemu vu yi los gweko kwamin vu yi noh vu buk, in ham jaḵ ni rot. Hil gaḵo arë jaḵ na vavunë rot gwëbeng sënë gerëḵ gëp degwata los degwata nabë saga. Yönon!

Kapiya Sën Jon Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

Gagek Mala-tumsën-yi

¹ Ngaa sënë og yö nedo vu nyëmuğinsën. Lob he hango los halë rağ malamin. Gehe hetung malamin rağ gehe hebë nemamin rağ meparah. Ngaa sën he nanër gagek rağ agi, og yik yi mehö sën tu Gagek sën nevong behil nado maladtumsën lo. ² Lob Mehö mala-tumsën-yi sagi tu mehönon rağ, betok yam rangah, behe halë yi. Lob he nanër gagek yönon sënë rangah, banër vu ham bë nedo mala-tumsën degwata los degwata ving Ama. Rëğ tu mehönon rağ behe halë yi rağ malamin. ³ Ngaa sën he halë los hango ggovek lo, sën he nanër rangah vu ham ving, in bë hil nid ga jak hil nabë sën he los Ama luho Nalu Yesu Kerisi nimin negga rağ he agi. ⁴ Lob he kevu gagek sënë yök vu ham in bë hil ahëd nivesa rot gemaggin pin nama.

Hil Ana Jak Rangah

⁵ Lob gagek sën he hango banër rangah vu ham lo, yik nebë sënë: Anutu nesepa lok ngaa rangah-yi mu, gağ ngaa malakenu-yi teka su neggëp vu yi rë. ⁶ Bë hil nanër nabë, “Alu Anutu nimin negga rağ he”, rëğ mu hil nesepa lok ngaa malakenu-yi, og hil nehekuung rağ, gağ hil su nesepa lok gagek anon rë. ⁷ Gağ bë hil medo jak ngaa rangah-yi nabë sën yö nedo rağ ngaa rangah-yi vorot lo, og hil nid negga rağ hil vewen vewen, lob Anutu Nalu Yesu nikok yö medo neripek hil ngaa nipaya pin ya, gehil nid vesa nerak. ⁸ Bë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya rë”, og sakağ hil ngo netetuhin ayod meris mu, gağ gagek anon su nare lok hil ayod rë. ⁹ Rëğ mu nabë hil nanër hil ngaa nipaya rangah vu yi, og rëğ kevoh na, in yi og su nepekwë yi rë. Gağ yö nevong ngaa yohvu mu, om rëğ jevu ngaa nipaya pin na in hil ayod gehil medo nid vesa. ¹⁰ Anutu nër bë hil pin nehevong ngaa nipaya, om nabë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya ti rë”, og sënë nebë hil nemehoo yi gagek, benanër yah rağ yi bë yi mehö gagek tetuhinsën, log yi gagek su neggëp lok hil ayod rë.

2

Kerisi Og Hil Mehö Sën Nelok Vu Hil

¹ Nalug lo, sa nekevu kapiya sënë yök vu ham in bë ham su gwevong ngaa nipaya. Gağ nabë mehöti gevong ngaa nipaya, og hil Mehö sën nelok vu hil menenër hil gagek lo nedo ving

Ama. Mehö sënë og yik mehö yohvu Yesu Kerisi. ² Yö diik loḵ yah hil bed in bē kevoḵ hil ngaa nipaya na begagek ahē yes jaḵ in hil. Rēḵ mu su nevoḅg huk sagi in bē doḵ vu hil mu rē, gaḵ nevoḅg in bē doḵ vu alam pin sēn denedo yoh vu dob pin agi geving. ³ Nabē hil nesepa loḵ Anutu yi horek, og hil ajaḵ ni nabē hil naraḵ yi ni. ⁴ Log nabē mehōti nanēr nabē neraḵ Anutu ni, rēḵ mu su nesepa loḵ Anutu yi horek rē, og yi mehō gagek kuungsēn ala, gaḵ gagek anon su neggēp loḵ ayo rē. ⁵⁻⁶ Gaḵ nabē mehōti sepa doḵ Anutu yi gagek, og saga tato bē nesepa loḵ Anutu yi aggata ahēvingsēn-yi yönon rot. Log mehōti sēn nenēr bē luho Anutu denedo revuh ti lo, og gevong ngaa pin noh vu sēn Kerisi nevoḅg lo, in mēm hil ajaḵ ni nabē luho Anutu denedo loḵ ti yönon.

Mehōti Sēn Ahē Neving Ari Lo Lo, Og Nedo Raḵ Rangah

⁷ O sa mehō lo-e! Horek sēn sa kevu vu ham-ē, og su mewis rē, gaḵ yik horek muḅgeng sēn yik yöḵ vu ham wirek lo. Horek muḅgeng saga yik gagek sēn ham ngo nyēdahis lo. ⁸ Rēḵ horek sēn sa kevu vu ham agi, og horek mewis. In Kerisi yam nedo dob, lob sepa loḵ horek sagi beneggēp rangah, log ham nesepa loḵ ving. In malakenu maya geheng ya, berangah anon to dob beneggēp ya. ⁹ Log nabē mehōti nanēr nabē nedo raḵ rangah, rēḵ mu nelē ari paya, og mehō saga yö nahēn nesepa loḵ ngaa malakenu-yi. ¹⁰ Gaḵ mehōti sēn ahē neving ari lo, og nedo raḵ rangah, om ngaa ti su rēḵ gevong mebēs rē. ¹¹ Gaḵ mehōti sēn nelē ari paya lo, og nesepa loḵ ngaa malakenu-yi. Nesepa loḵ ngaa malakenu-yi om neketul loḵ in aggata niröp, in ngaa malakenu-yi sēnē neggērin mala.

¹² in Anutu kevoḵ ham ngaa nipaya ya raḵ Kerisi arē.

¹³ Log ham alam hib, sa nekevu gagek sēnē yöḵ vu ham, in ham raḵ Mehō sēn yö nedo wirek rot menedo gwēbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gagek sagi yöḵ vu ham hur magēm sēn ham kwesuu Mehō Nipaya Satan ggovek ya lo ving.

¹⁴ Sa nekevu gagek yöḵ vu ham hurmahen in ham raḵ Amamin vu yagek ni nivesa.

Log sa nekevu gagek sagi yöḵ vu ham alam hib in ham raḵ Mehō sēn yö nedo vu wirek rot benedo gwēbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gagek sēnē yöḵ vu ham hur magēm, in ham hur magēm los nimin wēēk, lob Anutu yi gagek neggēp loḵ ham ayomin beham kwesuu Mehō Nipaya Satan ggovek ya.

Hil Su Ahēd Geving Aggata-dob-yi

¹⁵ Ham su ahëmin geving aggata-dob-yi los ngaa-dob-yi pin. Nabë mehöti ahë geving aggata-dob-yi rot, og su yoh vu bë ahë geving Ama vu yagek rë. ¹⁶ In hil arak ngaa-dob-yi pin sagi ni bë ngaa sën hil navid nevingin lo, gengaa sën hil malad anon in lo, gengaa sën hil nehako hil rak in lo, og su yam vu hil Amad Anutu rë. Gaq yö verup rak aggata-dob-yi. ¹⁷ Rëk mu ngaa-dob-yi los ngaa sën hil malad anon in vu dob lo pin, og rëk mala nama na. Gaq mehöti bë sepa doq Anutu aye, og rëk medo degwata.

Alam Sën Denelë Yesu Paya Lo Deverup

¹⁸ Nalug lo-e! Gwëbeng og hil verup loq buk sën dob vongin govek na lo. Wirek og ham ngo gagek bë mehö sën nevingin bë dahun Kerisi na lo rëk berup. Lob gwëbeng og alam ngahi nebë saga detok yam rangah ggovek ya, om hil arak ni bë buk dus rak bevongin govek na. ¹⁹ Alam sën bë dedahun Kerisi na aga, og yik sir Kerisi-yi-alam nebë hil. Rëk dekehe sir vër in hil, om su hil alam sir niröp rë. Gaq bë hil alam sir niröp, og rëk demedo geving hil rot. Rëk ma gedevuu hil ya, om hil arak ni niröp bë su hil alam sir rë. ²⁰ Rëk mu Kerisi vong Anon Vabuung yok nedo ving ham, om ham pin rak gagek anon ni. ²¹ Sa su nekevu gagek sagi yok vu ham in bë mak ham dugin gagek anon rë! Gaq sa nekevu in ham rak gagek anon ni vorot geham rak ni bë gagek anon og su nenër gagek kuungsën ti verup loq rë. ²² Mehö re gagek kuungsën ala? Gaq yik mehö sën nelah Kerisi vun bë su yi mehö sën Anutu ggooïn rak in bë geko hil nah rë lo. Mehö saga og yik mehö sën neving in bë dahun Kerisi na lo, lob neruu demi vu Nalu gevu Ama ving. ²³ Mehöti bë geruu demi vu Nalu, og su Ama yi alam yi rë. Gaq mehöti sën nenër rangah bë neving ving Nalu lo, og Ama yi alam yi ving.

Anon Vabuung Netahu Hil Loq Gagek Anon

²⁴ Gagek sën ham ngo wirek mugin lo, og ham ngo najom ahon. Nabë ham najom gagek sën ham ngo mugin lo ahon, og ham los Ama lu Nalu rëk medo jevuh ti. ²⁵ Lob nër gagek vu hil benare vorot bë rëk gevong behil medo malad-tumsën degwata los degwata. ²⁶ Sa nekevu gagek sënë yok vu ham in bë nanër alam sën vongin degekuung in ham aga tato vu ham. ²⁷ Rëk mu ham ko Anon Vabuung vu Kerisi ggovek ya benahën nedo ving ham. Om ham su nesero mehö ngwë in bë tatekin gagek vu ham rë, gaq Anon Vabuung yö netatekin ngaa pin vu ham. Lob Anon Vabuung yi gagek og gagek anon, gaq su gagek kuungsën rë, om ham najom gagek sën netatekin vu ham lo ahon begwa jak Kerisi.

²⁸ Yönon, naluḡ lo! Ham ngo gwa jak yi rot, loḡ mēm vu tamusēn sēn natōḡ nom rangah lo, og hil bare nid wēēk los kwad vesa dok buk saga, gaḡ hil su agōneng in yi. ²⁹ Ham nerak Kerisi ni bē yi mehō yohvu, om ham jak sēnē ni geving nabē alam sēn denevongŋ ngaa yohvu lo, og detu Anutu nalu.

3

Gwēbeng Hil Atu Anutu Nalu Lo

¹ Alam-e! Ham kwamin bo nabē hil Amad Anutu ahē neving hil pangsēn rot, om sēn nenēr hil bē nalu hil lob sagaḡ yönon-Anutu nalu hil. Rēḡ alam sēn denesepa loḡ aggata-dob-yi lo, og su derak sēnē degwa ni rē, in sir dugin Anutu.

² Sa mehō lo-e! Gwēbeng sēnē hil atu Anutu nalu, rēḡ hil dugin sēn hil rēḡ nid nabē lo, in Anutu su tateḡin meneggēp rangah rē. Gaḡ hil arak ni bē tamusēn, sēn Yesu rēḡ natōḡ nom rangah gökin lo, og hil rēḡ nid nabē yi, in hil rēḡ galē anon soḡek. ³ Log alam pin sēn denevo kwaj in gagek sagi bē anon jak lo, og yö denegin sir bedenevongin bē denatu mehōnon nijvesa rot nabē sēn mehō nivesa Kerisi. ⁴ Gaḡ alam pin sēn denevongŋ ngaa nipaya lo, og denekeyēh horek, in ngaa nipaya og yikŋ ngaa sēn nekeyēh Anutu yi horek. ⁵ Lob ham rak ni bē Yesu og ngaa nipaya ti su neggēp vu yi rē, gaḡ tōḡ yam rangah in bē geḡo hil ngaa nipaya nyēvewen vēr in hil. ⁶ Mehōti sēn negga rak yi lo, og su nesepa loḡ ngaa nipaya rē. Gaḡ mehōti sēn nesepa loḡ ngaa nipaya yi aggata lo, og hil narak ni bē su nelē Kerisi rē, gesu nerak Kerisi ni rē.

⁷ Oo sa hur mahen lo! Ham gweḡin ham in mehōti rēḡ tetuhin ham. Mehō sēn yö nevongŋ ngaa yohvu lo, og yi mehō yohvu nebē sēn mehō yohvu Kerisi. ⁸ Satan ḡo ngaa nipaya rak nyēmuginsēn bemedo nesepa loḡ, om mehōti sēn nesepa loḡ ngaa nipaya lo, og Satan yi alam yi. Rēḡ mu Anutu Nalu tōḡ yam rangah in bē basap Satan gekevoh yi huk na. ⁹ Mehō sēn tu Anutu nalu lo, og su nesepa loḡ ngaa nipaya rē. Gaḡ Anutu vong beni nebē yi, om su yoh vu bē sepa dokŋ ngaa nipaya rē, in tu Anutu nalu. ¹⁰ Nabē hil nehevongin bē ajak Anutu nalu lo nij, gajak Satan nalu lo nij, og hil ajak nij nabē sēnē: Alam sēn su denevongŋ ngaa nivesa rē lo, og su Anutu-yi-alam sir rē. Log alam sēn su ahēḡ neving arij lo rē lo, og su Anutu nalu sir ving rē.

Aggata Sogek Sēn Hil Ahēd Geving Arid Lo Lo Nebē Sēnē

¹¹ Ham ngo gagek sēnē vu nyēdahis beyam bē: Hil ahēd geving hil vewen vewen. ¹² Hil su gevongŋ ngaa nabē Kain. In Satan yi mehō yi, om sēn sis ari mediik. Sis ari mediik degwa rak va? Degwa nebē yi mehō nesepa loḡ aggata nipaya, gari nesepa loḡ aggata nirōpsēn-yi.

¹³ Arig lo! Nabë alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo sënë degelë ham paya, og ham su gwelëk mejanga nemamin in ngaa saga. ¹⁴ Hil ahëd neving arid lo, om hil arak ni rak sënë bë: Hil hevuu sën hil nadiik na veröḵ yi lo ya, gatöḵ yam sën hil medo malad-tumsën degwata lo. Gaḵ mehöti sën su ahë neving ari lo rë lo, og yö nahën nedo loḵ diiksën. ¹⁵ Mehöti sën nelë ari paya lo, og sënë nipaya böpata rot nebë sën sis yi mediik. Lob ham rak ni bë alam sën denesis mehönon medenediik lo, og mala-tumsën sën gevong behil medo degwata los degwata lo su neggëp vu sir rë. ¹⁶ Yesu diik loḵ yah hil bed in bë dok vu hil, lob hil arak ahëvingsën anon degwa ni rak sënë. Om yik hil geving. Hil dahun hil badok vu arid lo nabë saga, genabë hil nadiik og yik ggovek. ¹⁷ Rëḵ mu nabë mehöti yi ngaa dob sënë neggëp, lob lë gari ti rak vu in ngaa ti, rëḵ ruu demi vu ari sënë, gesu loḵ vu yi rak yi ngaa rë, loḵ nenër bë ahë neving Anutu in va?

¹⁸ Oo sa hurmahen lo, hil su ahëd geving arid lo jak vengwëngsën los avid meris mu, gaḵ hil ahëd geving sir yönnon begevong huk madok vu sir.

Alam Sën Denevong Ving Anutu Lo, Og Su Deneggöneng In Mala Rë

¹⁹ Nabë hil gevong nabë saga, og rëḵ tato vu hil nabë: Hil nesepa loḵ gagek anon yönnon, genabë hil ayod neggëp nivesa, om hil su rëḵ agöneng in Anutu mala rë. ²⁰ Gaḵ nabë hil ayod nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya, og hil kwad bo nabë Anutu og böpata kesuu hil ayod menerak ngaa pin ni los degwa.

²¹ Sa mehö lo-e! Nabë hil ayod su nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya rë, og hil su agöneng in Anutu mala. ²² Log ngaa sën hil neketag in vu yi lo, og nevong vu hil. In hil nesepa loḵ yi horek behil nehevong ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

²³ Log yi horek nebë sënë: Hil gevong geving Nalu arë nabë yik yi Yesu Kerisi, gehil ahëd geving hil vewen vewen nabë sën nër vu hil vorot lo. ²⁴ Nabë mehöti sepa dok Anutu yi horek, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loḵ yi. Lob Anon Vabuung sën Anutu vong vu hil lo tato vu hil behil narak ni bë Anutu nedo loḵ hil ayod.

4

Anutu Yi Anon Vabuung Ga, Memö Lo

¹ Oo sa mehö lo! Alam-gagek-kuungsën ngahisekë denedo yoh vu nyëg vu dob. Nebë saga, om ham su gwevong geving mehönnon pin sën denenër bë Anon Vabuung nedo loḵ sir lo. Gaḵ ham seggi ngaa sën nedo loḵ sir lo pin mejak ni rë nabë

Anon Vabuung sën neyam vu Anutu lo yönon ma ma. ² Log ham yoh vu bë jak ni nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ mehöti og rëḵ nabë sënë: Alam pin sën denanër nabë Yesu Kerisi tu mehönon raḵ meyam dob lo og Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ sir. ³ Gaḵ alam pin sën su denenër nebë agi rë lo, og ngaa sën nedo loḵ sir lo su yam vu Anutu rë. Gaḵ yam vu mehö sën vongin bë dahun Kerisi na, beham ngo bengö wirek bë rëḵ nam lo. Lob gwëbeng yam ggovek ya benedo dob.

⁴ Oo sa hurmahen lo! Anutu yi ngaa ham, lob ham dahun alam-gagek-kuungsën lo ggovek ya. In Anon Vabuung sën nedo loḵ ham aga kesuu Memö Nipaya sën nedo loḵ alam vu dob agi. ⁵ Alam-gagek-kuungsën sën aga, og denesepa loḵ aggata-dob-yi. Lob hir gagek pin og yik denenër ngaa-dob-yi mu, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo denebë nengaj vu ayej. ⁶ Gaḵ hileḵ Anutu yi ngaa hil. Om mehöti sën neraḵ Anutu ni lo, og nebë nenga vu hil gagek. Gaḵ mehöti sën su Anutu yi mehö yi rë lo, og su nebë nenga vu hil ayed rë. Yik hil ngo rëḵ ajaḵ Anon Vabuung gagek-anon-yi ni, gajaḵ memö gagek-kuungsën-yi ni jak ngaa nabë sënë.

Ahëvingsën Degwa Sogek Anutu

⁷ Oo sa mehö lo! Hil pasang ahëd geving hil vewen vewen. In sën hil ahëd geving alam lo, og degwa vu Anutu. Om mehö sën nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi lo, og Anutu nalu yi beneraḵ Anutu ni yönon. ⁸ Gaḵ mehö sën su ahë neving ari lo rë lo, og yi dugin Anutu, in ahëvingsën degwaseḵë Anutu. ⁹ Anutu yik nalu perurek timu nedo, lob vong luḵ yam dob in bë doḵ vu hil behil medo malad-tumsën jak yi. Lob sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil. ¹⁰ Ahëvingsën degwa nebë sënë: Anutu su ahë neving hil in hil ahëd neving yi mugin rë. Gaḵ yö ahë neving hil mugin bevong Nalu luḵ yam dob in bë natu seriveng doḵ nah hil bed, bekevoh hil ngaa nipaya na.

¹¹ Oo sa mehö lo! Ngaa sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil pangsën rot, om yik hil gevong nabë saga behil ngo ahëd geving hil vewen vewen. ¹² Mehöti su mala raḵ Anutu rë. Rëḵ mu nabë hil ahëd geving hil vewen vewen, og Anutu rëḵ medo doḵ hil ayod, lob mëm hil rëḵ ahëd geving hil niröp rot nabë sën Anutu ahë neving hil lo. ¹³ Vo yö yi Anon Vabuung vu hil, lob hil naraḵ ni rak sënë bë hil los Anutu atu timu, genedo loḵ hil ayod. ¹⁴ He halë raḵ malamin bë Ama vong Nalu luḵ yam dob in bë geḵo alam vu dob nah vu yi, om sën he nanër gagek sënë rangah. ¹⁵ Nabë mehöti nanër rangah nabë Yesu sënëḵ Anutu Nalu, og Anutu nedo loḵ mehö saga, geluho mehö saga detu timu.

¹⁶ Lob hil arax ni benehevong ving bë Anutu ahë neving hil. Ahëvingsën degwaseḵë Anutu, log mehöti sën nesepa loḵ

aggata-ahëvingsën-yi lo, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loḵ ayo. ¹⁷ Nabë hil medo dob sënë begevong ngaa nabë Kerisi, og hil arak ni bë hil nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot. Om hil su rëḵ agöneng in buk böpata sën nyëvewen-yi lo rë. ¹⁸ Nabë hil ahëd geving yönon, og hil su rëḵ agöneng rë. Yönon, nabë hil sepa doḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot, og saga rëḵ juuk ggönengsën na. Ggönengsën degwa nebë mehönon kwaj nevo bë rëḵ denatöḵ jaḵ hir ngaa nipaya nyëvewen. Om nabë mehöti nahën neggöneng, og hil narak ni bë su nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot rë. ¹⁹ Ahëvingsën neggëp vu hil in degwa rak sën Anutu yö ahë ving hil mugin lo. ²⁰ Nabë mehöti nanër nabë ahë neving Anutu, loḵ hil halë bë nelë ari paya, og mehö saga yö kuung rak. In lë ari rak mala rëḵ su ahë neving yi rë, om su yoh vu bë rëḵ ahë geving Anutu sën su lë rak mala rë lo. ²¹ In hil haḵo horek sënë vu Kerisi bë: Mehöti sën ahë neving Anutu lo, og yiḵ ahë geving ari lo geving nabë saga.

5

Alam Sën Denevong Ving Lo, Og Denedahun Ngaa-dob-yi Ya

¹ Alam sën denevong ving Yesu bë yi mehö sën Anutu ggooin rak in bë geḵo hil nah lo, og alam saga detu Anutu nalu. Log alam sën ahëj neving Anutu lo, og ahëj neving nalu lo pin ving. ² Om nabë hil ahëd geving Anutu besepa doḵ yi horek, og saga tato vu hil bë hil ahëd neving Anutu nalu lo ving. ³ Bë hil ahëd neving Anutu, og hil rëḵ sepa doḵ yi horek, lob yi horek su rëḵ maggin vu hil rë. ⁴ In alam pin sën denetu Anutu nalu lo, og denevuu ngaa-dob-yi ya. Log sën yiḵ hil ayod neya timu vu Kerisi lo og vong behil hevuu ngaa-dob-yi ya gehil nare nidwëëk. ⁵ Mehö nebë tena nevuu aggata-dob-yi ya genare niwëëk-a? Gaḵ yiḵ mehö sën nevong ving Yesu bë Anutu Nalu lo.

Anutu Nër Nalu Yi Gagek Rangah

⁶ Yiḵ Yesu Kerisi sënë sën yam los bël-ripeksën-yi lo, geyam in bë keseh köḵ jaḵ kelepeḵo*. Su bël mu tateḵin yi rangah rë, gaḵ bël los köḵ detateḵin yi rangah loḵ ti. Lob Anon Vabuung tateḵin gagek rak Kerisi ving, in Anon Vabuung og mehö gagek-anon-yi. ⁷ Sir löö sënë denetateḵin yi rangah: ⁸ Anon Vabuung, gebël, geköḵ, lob yiḵ lööhoho denenër gagek neggëp ti. ⁹ Hil nehango gagek sën mehönon denenër vu hil lo benehevong ving, rëḵ mu gagek sën Anutu nenër lo kesuu gagek sën mehönon denenër agi. Lob gagek sën Anutu nër agi, og yiḵ gagek sën netateḵin Nalu rangah lo. ¹⁰ Mehöti sën ayo neya timu vu Anutu Nalu lo, og rak ni loḵ ayo bë gagek sën Anutu nër agi og yönon. Gaḵ mehöti sën su ayo neya timu vu

Anutu rë lo, og sagak nenër bë Anutu mehö gagek-kuungsën. In su nevonğ ving Anutu Nalu yi gagek anon sën Anutu yö tatekin rangah lo rë. ¹¹ Gagek anon sën Anutu nër agi nebë: Anutu vo mala-tumsën degwata los degwata vu hil, degwa rak Nalu. ¹² Mehöti sën yö negga rak Anutu Nalu rot lo, og mala-tumsën neggëp vu yi. Gak mehöti sën nedo ading in Anutu Nalu lo, og mala-tumsën sënë su neggëp vu yi rë.

Hil Ajak Ni Nabë Hil Rëk Medo Malad-tumsën Degwata

¹³ Sa kevü gagek sënë yök vu ham, in bë ham sën ham nevonğ ving Anutu Nalu arë lo jak ni borot nabë ham ko mala-tumsën degwata los degwata yök vu ham ggovek ya. ¹⁴ Bë hil ketag ngaa ti vu Anutu, og hil su agöneng in yi, in hil narak ni vorot bë: Nabë hil ketag noh vu sën kwa nevo lo, og rëk gebë nenga vu hil. ¹⁵ Yönon, hil arak ni vorot bë nebë nenga vu hil in ngaa pin sën hil neketag vu yi in lo, om hil ajak sënë ni geving nabë vong ngaa sën hil ketag in vu yi lo vu hil ggovek ya. ¹⁶ Bë mehöti lë gari vong ngaa nipaya ti, rëk mu ngaa nipaya sënë su yoh vu bë gevong bari sënë na mala nama dok Nyëğ Nipaya rë, og najom jak vu Anutu in yi, lob Anutu rëk gevong bemedo mala-tumsën. Yik senër alam sën denevong ngaa nipaya sën su yoh vu bë gevong bemalaj nama dok Nyëğ Nipaya rë lo. Gak ngaa nipaya sën rëk gevong bemehönon malaj nama dok Nyëğ Nipaya lo, og sa su nër rak saga bë ham kwetag in rë. ¹⁷ Ngaa pin sën su neyoh vu rë lo, og sagak ngaa nipaya pin. Rëk ngaa nipaya vahi og su nevonğ bemehönon malaj nema verök yi lok Nyëğ Nipaya rë. ¹⁸ Hil arak ni bë alam pin sën detu Anutu nalu lo, og su denesepa lok ngaa nipaya rë. Gak Anutu Nalu nemalain sir nivesa, om Satan su yoh vu bë gebë nema jak sir rë. ¹⁹ Hil narak ni bë hil atu Anutu nalu lo, gak Satan tu mehönon sën denesepa lok aggata-dob-yi lo pin alaj. ²⁰ Hil arak ni bë Anutu Nalu yam ggovek ya, lob tatekin hil kwad in bë hil ajak Anutu sogek ni rot. Lob hil los Anutu sogek atu timu, in hil los Nalu Yesu Kerisi atu timu ggovek ya. In Nalu og yik yi Anutu sogek, bemala-tumsën degwa neggëp degwata los degwata vu yi.

²¹ Oo sa hurmahen lo! Ham gwegin ham vu anutu-kuungsën.

Ƙapiya Sën Jon Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu ƙapiya sënë yök vu hong avëh* sën Anutu ggooïn hong raƙ tu yö yi ngaa lo. Sa kevu vu ham los nalum lo. Sahëg neving ham yönon rot, lob su sengo ti rë, gaƙ alam pin sën deneraƙ gagek anon ni lo ahëj neving ham ving. ² Sa ahëg neving ham in gagek anon neggëp vu hil, lob yö rëƙ gëp geving hil degwata los degwata. ³ Hil nesepa loƙ gagek anon bahëd neving hil. Om hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën Ama Nalu lo desemu hil los kwaj gevongin hil bedegevong behil ayod gëp revuh.

Hil Sepa Doƙ Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

⁴ Sa kwaƙ vesa rot in sa hango gagek bë nalum lo vahi denesepa loƙ gagek anon yoh vu sën hil Amad Anutu nër bë hil sepa doƙ lo.

⁵ Oo avëh-e! Sa su nekevu ƙapiya sënë yök vu hong in bë gevong horek mewis ti vu hong rë. Gaƙ yik sa nekevu horek sën hil haƙo vu nyëdahis bë hil ahëd geving hil vewen vewen lo. ⁶ Aggata ahëvingsën-yi nebë sënë: Hil sepa doƙ Anutu yi horek. Lob ham ngo horek sënë nyëmuğinsën bë ham pasang sepa doƙ bahëmin geving ham.

Hil Ngo Pasang Sepa Doƙ Kerisi Yi Gagek Niwëëk

⁷ Alam tetuhinsën ngahiseƙë detah sir in hil beyah dene-sepa loƙ aggata-dob-yi. Alam sënë su denevong ving bë Yesu Kerisi tu mehönnon raƙ yönon rë, om sir og sir alam gagek tetuhinsën ata, gesir alam sën denevongin bë dedahun Kerisi na lo. ⁸ Ham gwegin ham nivesa in ham rëƙ gwevu ngaa pin sën ham vong huk in ggovek ya lo na. Gaƙ mëm ham ngo medo niwëëk in ham natök vu nyëvewen nivesa doƙ nah. ⁹ Bë mehöti su sepa doƙ Kerisi yi gagek niwëëk rë, gepesöng loƙ ya gagek ngwë, og Anutu su nedo ving yi rë. Gaƙ mehöti bë najom Kerisi yi gagek ahon niwëëk, og Ama lu Nalu denedo ving yi. ¹⁰ Nabë mehöti nöƙ berup vu ham, rëƙ su ƙo gagek anon nebë sënë rë, og ham su gweƙo yi doƙ na ham beggang, geham su bengwëng vu yi. ¹¹ Gaƙ mehöti bë bengwëng vu yi, og nelok vu yi in yi huk nipaya saga.

Gagek Hus

* **1:1:** Jon nër bë kevu gagek vu avëh ti, rëƙ alam ngahi kwaj nevo bë maƙ kevu vu Kerisi-yi-alam yu ti loƙ beggang-bu ti, rëƙ peggirin gagek raƙ yah avëh, gesir ti ti sën denedo loƙ yu ti agi nebë nalu lo

¹² Sa kwag nevo gagek ngahisekë bë sa kevu vu ham, rëk ma gesa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. Gak sa kwag nevo bë mëm senök galë ham behil medo bengwëng dok ti, og mëm hil rëk kwad vesa rot. ¹³ Anutu ggooin arim sënë[†] rak tu yö yi ngaa, log arim sënë nalu lo kwaj nevo hong medenenër.

[†] **1:13:** Jon nër ari sënë, og mak peggirin gagek rak Kerisi-yi-alam yu ngwë sën losho yi Jon denedo lo, log nalu lo og nenër rak yi ving sir

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Löö Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong Gayus. Sa nehälë hong bë sarig sogek hong, in sahëg neving hong yönon rot.

² Oo sa mehö sogek! Sa bë ngaa pin sën genevong lo anon jak nivesa, gesa bë gemedo nivesa geving. Serak ni bë kenum nedo nivesa. ³ Hil arid lo la deverup vu sa bedenër bë genesepa loğ gägek anon, lob sa kwag vesa rot. Yönon rot, serak ni bë vare geneya los gägek anon. ⁴ Sa nehango bë sa hurmahen lo saga denesepa loğ gägek anon, og sa kwag vesa rot. Lob sa su kwag vesa in ngaa ngwë kesuu sën sa kwag vesa in sir agi rë.

Gayus Nevong Huk Nivesa

⁵ Oo sa mehö-e! Sën genelok vu hil arid lo lo, og saga genevong nivesa. Yönon, geneğin Kerisi-yi-alam sën deneyam vu nyëg vahi lo ving, om sakağ genevong nivesa rot. ⁶ Hil arid lo sënë denare Kerisi-yi-alam pin malaj medenër hong rangah bë ahëm neving sir. Om ngo gemedo gwevong nabë saga vu sir sën denah medenom lo, megedok vu sir in ngaa-aggata-yi noh vu sën Anutu ahë neving lo, og sakağ nivesa. ⁷ Alam nebë sënë deneya huk sënë in bë degeko Yesu arë jak, lob su deneko monë lu ngaa vu alam dahis rë. ⁸ Om hil adok vu alam nebë sënë megeğin sir nivesa, in hil los sir nehebë loğ ti in huk gägek-anon-yi.

Diotrepes Nevong Paya

⁹ Sa kevu gägek ti yök vu Kerisi-yi-alam saga wirek, rëk Diotrepes nevongin bë natu alaj, lob su bë nenga vu he gägek rë. ¹⁰ Om nabë senök vu ham, og mëm sëk nanër yi ngaa sën nevong lo rangah vu ham. Netanë gägek kuungsën nipaya paya rak he. Lob su nevong sënë mu rë, gağ nevong nebë sënë gesu neko hil arid sën Kerisi-yi-alam lo deneya ben menëğin sir ving rë. Lob neggërin Kerisi-yi-alam vahi ving, bë su degeko sir vahi sën deneyök vatëveğ aga dok na hir beggang, genetii sir ya in dub.

Demetrius Nevong Nivesa

¹¹ Oo sa mehö-e! Su gesepa dok ngaa nipaya nabë saga. Gağ gesepa dok ngaa nivesa. Mehöti sën gevong ngaa nivesa lo, og Anutu yi mehö yi. Gağ mehö sën nevong ngaa nipaya lo, og mehö saga su rak Anutu ni rë. ¹² Demetrius og alam pin deneko arë rak, lob Anutu yi gägek anon vong barë böp rak

ving. Gehe nehako arë rak ving, log gerak ni bë he nanër gagek og he nanër yönon.

Gagek Hus

¹³ Sa bë kevu gagek ngahisekë vu hong, rëk mu sa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. ¹⁴⁻¹⁵ Gak sa hevongin bë senök pevis balu mëm medo dok ti bebengwëng. Ayom gëp revuh. Hil alam kwaj nevo hong medenenër.

Log genanër sayeg vu sa mehö lo nabë sa kwag nevo sir menanër.

Ḳapiya Sën Yut Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yut, sën Yesu Kerisi yi hur sa, geYakobus ari sa. Lom sa kevu ḳapiya sënë yök vu ham sën hil Amad Anutu ggooin ham raḳ bahë neving ham benegin ham nivesa in Yesu Kerisi yi alam ham lo. ² Sa bë Anutu kwa paya in ham rot megevong beham ayomin gëp revuh, bahë geving ham pangsen.

*Yut Nër Gagek Raḳ Alam Sën Bë Dekevoh Bengö Nivesa Na
Lo*

³ Sa mehö lo-e, sahëg neving ham, om sa bë kevu ḳapiya ti nöḳ vu ham menanër gagek la jaḳ sën Anutu neḳo hil pin loḳ ti yom vu yi lo. Rëḳ ma gesa halë bë huk neggëp vu sa bë sa kevu gagek ngwë vu ham nabë: Anutu-yi-alam hil, behil haḳo Bengö Nivesa vorot. Rëḳ alam vahi bë dedahun na, om sën sa bë nanër vu ham nabë ham nimin wëëḳ, beham gwedu sir nah, in gagek pin sën hil nehevong ving agi bare niwëëḳ. ⁴ In alam vahi devun sir medelok yam ving ham geham su nerak nij rë. In Anutu-yi-alam dekevu gagek raḳ sir wirek meneggëp vorot bë alam nebë sënë rëḳ deberup, beham lë ggovek ya. Log gagek sagi nër bë rëḳ degeḳo nyëvewen berëḳ malaj nama. In nij nelëlin Anutu medenepekwë yi gagek semusën sën nevo vu hil nyëmasën lo, medenenër nebë hil ayoh vu bë gevong baggëb jeggin jeggin, gegagek rëḳ nama. Log deneruu demij vu hil alad perurek timu sën hil Mehöböḳ Yesu Kerisi lo.

⁵ Wirek Mehöböḳ ḳo alam Israel vër in dob Ejep gedenevom, loḳ nahub rë lob sis alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo bedediik. Sagi ham raḳ ni, rëḳ sa bë bër ham kwamin gökin.

⁶ Log sa bë bër ham kwamin jaḳ angër lo geving rë. Wirek og denedo nivesa loḳ hir huk muḡinsën, rëḳ ma gedevuu hir nyëg ya gedevongin bë degeḳo sir jaḳ. Lob Anutu duu sir raḳ sëng sën gëp degwata los degwata lo, betung sir loḳ ya denedo malakenu nipaya medeneḡin Anutu yi buk böpata sën seggi alam pin hir gagek lo.

⁷ Log wirek og alam Sodom los Gomora, galam beggang böḳ vahi sën denedo dus vu sir lo, og yik denevong ngaa nipaya nebë saga ving. Malaj nesepa baggëb gedenevong ngaa nipaya nimumsën-yi ving maluh los avëh vahi jeggin jeggin. Nebë sënë lob Anutu vo nyëvewen vu sir bedenedo loḳ nengwah sën su nekul ya rë lo degwata los degwata. Lob ngaa sënë tato vu hil in bë hil agöneng in gehil su tamu in sir. ⁸ Rëḳ mu alam vahi sën senër gwëbeng bë devun sir loḳ ham vuheng lo, og yik denevong nebë sënë ving. Vong bë deneggëp

medenepesep, om sën yö denetetuhin sir bē Anutu su rēk bo dok nah nyēvewen vu sir rē, lom denevong rii rak navij rak ngaa sën su yoh vu rē lo. Log su denebē nengaj vu hil Mehöböp yi gagek rē, log denenēr gagek pelēsēn rak angēr sën niwēek los arēj böp lo ving. ⁹ Rēk sagak su yoh vu rē. In wirek og angēr yusekē Mikael luho Satan denenēr sir bedeggök sir in Moses navi bē ngwē tena geḱo. Rēk mu Mikael su ḱo yi rak nebē sēnē menēr gagek pelēsēn rak Satan rē, gaḱ yik dahun yi menēr bē, “Mehöböp yö rēk bo gagek jaḱ hong!” ¹⁰ Rēk mu alam vahi sën senēr lo, og denenēr gagek nipaya rak ngaa pin sën su denerak degwa ni rē lo. Gaḱ ngaa sën denevong lo, og denesepa loḱ ngaa sën navij nevongin lo nebē sën böök los anöö denevong lo, lob ngaa sēnē rēk basap sir bemalaj nama. ¹¹ Om gēp in sir, in denesepa loḱ Kain vaha, log yik deneserög pevis in bē degevong ngaa nipaya nabē sën Balaam nevong wirek bemala anon in ḱupeḱ lo. Log denevong ngaa sevök sevök vu Anutu nebē sën wirek Kora nevong lo, om rēk malaj nama yönon rot.

¹² Log sën ham nedo revuh ti menevong nos böp ahēvingsēn-yi lo, og alam sagi deneluk yök ving besir nebē saap sën neggēp vunsēn loḱ loo ayo beneveröp yaḱ lo. In malaj anon in nos mu medeneyam, besir nebē anöö bekwaj nevo sir mu. Alam sagi og sir nebē beggob sën sang neḱo sir benēḱo loḱ loḱ lo, rēk mu hob su loḱ nedo meneto rē gema. Gesir nebē aperek maluh sën su denesis anoj loḱ hir buk rē lo. Aperek nebē sēnē og vong bē dediik beron luu, in ngwē sën su denesis anoj rē lo, log ngwē sën hil navuv sir ya los degwaj lo. ¹³ Log sir nebē loo. Denevong ngaa nimumsēn bekebu rak sir nebē loo nyē ḱos sën nesis böpata beberup neggērin loo rot lo. Gesir nebē betuheng sën detök vu yaḱek meto malaj nema gesu denejēh rak hil rē lo. Om alam nijpaya saga na demedo nyēg malakenu degwata los degwata nabē saga.

Alam Nebē Sēnē Rēk Degeḱo Ngaa Nipaya Nyēvewen

¹⁴ In Enok sën yi degwa vu Adam beberup yi netu nemadvahi-bevidek-luu lo tu mehō-nenēr-gagek-rangahsēn nyēdahis menēr gagek rak alam sagi bē, “Ham gwengo rē! Mehöböp losho yi alam vabuong mehōmehö rēk denam ¹⁵ in degengo mehōnon pin hir gagek bemēm bo nyēvewen gelek alam nij paya dok nah ngaa nipaya pin sën denevong lo, gevu alam sën nij nelēlin yi lo. Log rēk bo nyēvewen dok nah hir gagek pelēsēn sën denenēr rak yi lo geving.” ¹⁶ In alam sagi og denenēr gagek yah nenga rak alam, log ahēj nipaya in ngaa pin sën netök vu sir lo. Log denesepa loḱ ngaa pin sën malaj anon in lo. Log denevong taveḱ beyö denevengwēng jeggin

jeggin medeneḱo sir raḱ bē sir alam böp. Log denevong gageḱ jeji jeji vu mehö ngwē in bē dedoḱ vu sir jaḱ ngaa vahi.

Ham Ngo Gwevong Geving Bemedo

¹⁷ Rēḱ mu sa mehö lo-e. Ham ngo kwamin bo hil Mehöböḱ Yesu Kerisi yi sinarē lo hir gageḱ sēn denenēr wireḱ lo rē. ¹⁸ Denenēr bē, “Dok sēn nabē Buk-tamusēn dus jaḱ lo, og mehö la rēḱ deberup medenanöp jaḱ alam sēn denesepa loḱ Anutu lo. Alam sagi rēḱ desepa doḱ ngaa nipaya pin sēn malaj anon in lo mu.” ¹⁹ Alam sagi rēḱ dejak ngaa-dob-yi ni mu, gAnon Vabuung su rēḱ medo geving sir rē, lob degevong in nabē begö berup beKerisi-yi-alam debasuh sir. ²⁰ Rēḱ mu ham sēn sa mehö ham lo, ham nevong ving Anutu yi gageḱ vabuung vorot. Om ham najom ahon bekwamin bo jaḱ buk in ham nimin wēēḱ jaḱ. Log Anon Vabuung tateḱin ham kwamin beham medo najom jaḱ los niwēēḱ. ²¹ Ham su gwetah ham in Anutu sēn ahē neving ham lo. Geham gwegin hil Mehöböḱ Yesu Kerisi in kwa vongin ham, om rēḱ gevong beham medo malamin-tumsēn degwata los degwata. ²² Log nabē alam nij paya saga hir gageḱ gevong balam vahi kwaj na luu luu, og ham tateḱin gageḱ anon vu sir. ²³ Log vong bē alam vahi denedo loḱ nengwah, om ham gwetah sir vēr pevis. Log alam vahi og ham doḱ vu sir. Rēḱ mu ham gwegin ham nivesa begöneng in hir ngaa nipaya bemedo ading in. In rēḱ jikin ham geving, in saga nebē tob ningöhek.

Hil Ahēd Nivesa Vu Anutu

²⁴ Anutu yoh vu bē gēgin ham nivesa beham su rēḱ bēs rē, gaḱ yoh vu bē geḱo ham nah medo geving yi sēn mehö niwēēḱ los gayeheng lo. Yö yoh vu bē rēḱ gevong bengaa nipaya su gēp vu ham rē, gaḱ ham rēḱ medo geving yi los ahēmin nivesa rot. ²⁵ Anutu yik perureḱ timu sēn lo neḱo hil yom vu yi raḱ ngaa sēn hil Mehöböḱ Yesu Kerisi vong lo, om hil gaḱo arē jaḱ na vavunē rot menanēr nabē yi Mehö niwēēḱ los gayeheng, getu ngaa pin ala. Yö nedo nebē sēnē wireḱ, gegwēbeng, gerēḱ medo vu Buk-tamusēn geving, degwata los degwata. Yönon.

Gagek Sĕn Kerisi Tato Vu Jon Nebĕ Pesepsĕn

¹ Wirek gagek sĕnĕ yŏ neggĕp vunsĕn, loḵ mĕm Anutu tato yam rangah vu Yesu in bĕ tato vu yi hur lo nabĕ: Ngaa nabĕ sĕnĕ vongin anon jaḵ pevis. Lob vong yi angĕr yam vu sa Jon sĕn yi hur sa, benĕr gagek vu sa. ² Lob sa Jon, sa halĕ ngaa pin sĕnĕ beḵevu, lob senĕr rangah bĕ Anutu yi gagek los gagek sĕn Yesu Kerisi nĕr rangah lo yŏnon. ³ Gagek sĕnĕ netateḵin ngaa pin sĕn rĕḵ anon jaḵ vu tamusĕn lo. Om nabĕ mehŏti natevin og rĕḵ kwa vesa. Log alam sĕn degengŏ lo, nabĕ degebĕ nengaj vu medesepa doḵ, og rĕḵ kwaj vesa geving in buk dus raḵ.

Jon Kevu Gagek Ya Vu Kerisi-yi-alam Yu Nemadvahi-bevidek-luu

⁴ Sa Jon ḵevu gagek sĕnĕ yŏḵ vu Kerisi-yi-alam ham yu nemadvahi-bevidek-luu sĕn ham nedo ggĕp distrik Asia* aga. Anutu sĕn nedo gwĕbeng, geyŏ nedo vu nyĕdahis, geyŏ rĕḵ nam vu tamusĕn lo, losho yi ngaaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sĕn denare dus vu sĕa-los-arĕ lo, degevang semusemu los degevang beham ayomin gĕp revuh. ⁵ Log Yesu Kerisi mehŏ sĕn nenĕr Anutu yi gagek rangah nirŏp lo gevang semusemu los gevang beham ayomin gĕp revuh nabĕ saga geving. Yiḵ yi sĕnĕ sĕn kedi raḵ muḵin vu bedub tu hil arid agu lo. Lob tu mehŏ-los-bengŏ bŏpata benegin alam-los-bengŏj pin vu dob sĕnĕ. Yŏ ahĕ neving hil, lob ripek hil ngaa nipaya pin ya raḵ niḵŏḵ. ⁶ Vong behil atu Ama Anutu yi alam los yi alam sĕn nehako seriveng lo, in bĕ hil gevang huk vu yi. Om hil gaḵo arĕ jaḵ na vavunĕ rot, geniwĕĕk gĕp vu yi degwata los degwata. Yŏnon.

⁷ Ham gwengŏ rĕ! Rĕḵ nam los beggob,
lob mehŏnon pin mĕm yŏ rĕḵ degelĕ jaḵ malaj.
Alam sĕn degelu yi raḵ ḵele los detul brĕm ya yi lo,
og rĕḵ degelĕ yi geving.
Lob mehŏnon pin vu dob rĕḵ deketul newaj
gedengu rot in yi.

Ĕĕ-ĕ, sĕnĕ rĕḵ anon jaḵ yŏnon rot.

⁸ In Mehŏbŏp Anutu nĕr bĕ, “Yiḵ sengo hevong bengaa pin anon raḵ vu muginsĕn, log sĕḵ semu ngaa pin benivesa jaḵ vu tamusĕn.” Yiḵ yi sĕnĕ sĕn yŏ nedo vu gwĕbeng, geyŏ nedo vu nyĕdahis, gerĕḵ nam vu tamusĕn lo. Nĕr nebĕ sĕnĕ, in niwĕĕk pin neggĕp vu yi.

Jon Lĕ Yesu Rak Mala

⁹ Sa Jon sĕn ham arimin sa, in Yesu yi alam sa ving ham lo. Sa nehako maggin ving ham, lob setu Anutu yi alam ving ham. Lob hil pin nare niwĕĕk loĵ ti beneĵerĕ maggin. Senĕr Anutu yi gĕgĕk rangah, log senĕr Yesu yi Bengĕ Nivesa rangah ving. Senĕr nebĕ sĕnĕ, lob deruuk sa bedevong beseyam nado ĵedu loo vuheng sĕn Patmos agi. ¹⁰ Lob loĵ Mehĕbĕp yi buk sĕn Soda lo, lob Anon Vabuung yam ggĕrin sa rot. Lob sa hango mehĕti aye yam niwĕĕk ggĕp sa demig nebĕ sĕn avuuk ti, ¹¹ benĕr bĕ, “Ngaa pin sĕn gelĕ agi, og gekwevu dok na ĵapiya begwevong na vu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu. Gwevong na vu Epesus, gena vu Smurna ga, na vu Pergamum ga, na vu Tuatira ga, na vu Sardis ga, na vu Piladelpia ga, na vu Laodisea.”

¹² Lob sehĕrin yah in bĕ galĕ mehĕ sĕn nenĕr gĕgĕk vu sa agi, loĵ tum sa halĕ ram sĕn desemu rak goor lo nemadvahi-bevidek-luu medo netum. ¹³ Lob sa halĕ mehĕti nare loĵ ram saga vuheng atov. Ni nebĕ Mehĕnon Nalu, gerĕp tob adingsekĕ beggĕrin vaha, log vaĵu ĵabi goor loĵ newa. ¹⁴ Log yu og yu viis yĕ ni veroo rot nebĕ ahĕĵ niviis, genebĕ beggob veroo, log mala gahis netum nebĕ nengwah leleksĕn. ¹⁵ Log vaha nepelibin nebĕ braas, lob malangeri benikapiik rot. Log sa hango aye nebĕ lubek bĕpata dedun. ¹⁶ Nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loĵ nema vesa. Gĕpaĕp-yu-anil nevu vahi vahi ti, benevu rot bevare nesoo loĵ avi. Log mala netum nebĕ sĕn hes netum niwĕĕk rot lo.

¹⁷ Sa halĕ yi, lob sediik besevĕs beheto nahĕp loĵ vaha nebĕ sĕn heljĕng ti. Loĵ bĕ nema vesa rak sa genĕr bĕ, “Su gegĕneng! Sa mehĕ muĵinsĕn los mehĕ tamusĕn yĕnon rot. ¹⁸ Sa nado malag-tumsĕn. Wirek sediik, rĕĵ gwelĕ! Gwĕbeng sa nado malag-tumsĕn degwata los degwata. Lob kii diiksĕn-yi los Nyĕg-Nipaya-yi neggĕp vu sa besetu ala menehegin. ¹⁹ Om kwevu ngaa pin sĕn gelĕ ggovek lo, los ngaa sĕn genelĕ gwĕbeng agi, gengaa sĕn vongin berup agi geving. ²⁰ Gelĕ betuheng nemadvahi-bevidek-luu sĕn nedo loĵ sa nemaĵ vesa lo, los gelĕ ram goor nemadvahi-bevidek-luu sagi, og sĕnĕĵ tahutahu mu bedegwa nebĕ sĕnĕ: Betuheng nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu hir angĕr. Log ram nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ, og yiĵ tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu.”

2

Yesu Nĕr Gĕgĕk Rak Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ “Log kwevu gĕgĕk na vu Kerisi-yi-alam sĕn denedo Epesus agu hir angĕr nabĕ:

Mehö sĕn nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu lok nema vesa, gevare neyoh ram goor nemadvahi-bevidek-luu vuheng atov agi lo, vong gagek sĕnĕ yök vu hong bĕ: ² Serak aggata pin sĕn genesepa loĵ lo ni. Geserak hong huk niwĕĕk sĕn genevong vu sa lo ni. Geserak ni bĕ nim wĕĕk bekwerĕ vanĕ los kwam vesa, genim nelĕlin alam nij paya. Log alam vahi denĕr vu hong bĕ, ‘He alam sinarĕ ving’, rĕĵ mu sir sagak su sinarĕ yĕnon rĕ. Rĕĵ ngo geseggi hir gagek begetök rak hir ngaa sĕn denevong lo degwa bĕ sir alam tetuhinsĕn mu. ³ Alam denelĕ bĕ genesepa loĵ sa arĕĵ, lob denevong paya vu hong. Rĕĵ mu ngo genarĕ niwĕĕk begenekwerĕ maggin gesu nim tebö nerak rĕ. Besĕnĕĵ serak ni. ⁴ Rĕĵ mu sa gagek ti neggĕp rak hong nebĕ: Wirek sĕn nahĕn genevong ving mewis lo, og ahĕm neving sa pangsĕn, gak gwĕbeng og ma! ⁵ Wirek og genevong ngaa nivesa, rĕĵ gevuu aggata saga ya gegeya gevĕs. Om kwam bo nah aggata sĕn genevong wirek lo begegwerĕn hong, log gwevong ngaa nabĕ sĕn gevong muginsĕn lo. Gak nabĕ su gegwerĕn hong rĕ genama, og sĕĵ natök nöĵ vu hong besebo hong ram vĕr. ⁶ Rĕĵ mu huk nivesa ti sĕnĕ nahĕn neggĕp vu hong: Genelĕ Nikolas yi alam hir ngaa nipaya sĕn denesepa loĵ lo paya. Lob yiĵ sa nehalĕ hir aggata saga paya ving nebĕ saga.

⁷ Nebĕ saga, om nabĕ mehöti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam lo megero! Mehöti sĕn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og sĕĵ ngoĕkin yi bega kele sĕn gevong behil medo malad-tumsĕn lo anon. Kele sĕn nare loĵ Anutu yi huk anon lo.”

Yesu Nĕr Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Smurna

⁸ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Smurna hir agĕr nabĕ:

Mehö muginsĕn los mehö tamusĕn sĕn diik wirek rĕĵ gwĕbeng nedo mala-tumsĕn ggökin lo vong gagek sĕnĕ yök vu hong bĕ: ⁹ Serak maggin los nivanĕ sĕn netök vu hong lo ni, beserak ni ving bĕ devasap hĕm ngaa-dob-yi rot gegenedo paya yĕnon. Rĕĵ mu hong ngaa-yagek-yi ngahisekĕ neggĕp! Log serak gagek sĕn alam la denenĕr pelĕ rak hong lo ni. Alam sĕnĕ denenĕr sir bĕ sir degwa vu Yuda. Rĕĵ mu su degwaj vu Yuda yĕnon rĕ, gak Satan yö yi alam sir. ¹⁰ Nahub teka rĕ, loĵ ham rĕĵ gwĕko vanĕ, rĕĵ mu ham su newamin jak in ngaa saga. Ham gwengo rĕ! Satan rĕĵ naduu ham la na karabus in seggi ham. Lob ham rĕĵ gwĕko maggin los vanĕ noh vu buk nemadluho. Rĕĵ mu ngo gwevong geving rot, bena berup doĵ buk sĕn genadiik

lo, lob mēm sək gevong madub nivesa vu hong. Madub saga og yik sən gemedo malam-tumsən degwata lo.

¹¹ Nebë saga, om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sən Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi! Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og diiksën sën netu luu lo su rëk natök vu yi rë, gaḵ rëk nama verök yi!"

Yesu Nër Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Pergamum

¹² "Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sën denedo Pergamum agu hir angër nabë:

Mehö sën paëp-yu-anil benevu malangeri genevu vahi vahi bevare nesoo loḵ avi lo, vong gagek sënë yök vu hong bë: ¹³ Seraḵ hong nyëg ni bë Satan tu mehö-los-bengö benevong yi huk loḵ. Rëk genejom sarëg ahon niwëëk gayom neyam timu vu sa, gesu genelah sarëg vun rë. Yönon, wirek og Antipas nenër sa gagek rangah benedo ving ham. Yö nesepa loḵ sayeg yönon rot. Lob desis yi mediik loḵ hong nyëg sën Satan tu mehö-los-bengö benevong yi huk loḵ lo. Log loḵ buk sënë ving, og su gelah sarëg vun rë. ¹⁴ Rëk mu sa gagek la neggëp raḵ hong bë: Hong mehö la vu Pergamum denejom Balaam yi aggata ahon niwëëk. Balaam yi aggata lo nebë sënë: Tato aggata-tetuhinsën-yi vu Balak in bë tetuhin alam Israel begevong bengaa nipaya kepë sir. Lob Balak vong balam Israel degga reggu sën alam vahi denesis medetung tu seriveng vu anutu-kuungsën lo, gevong bedenevong baggëb ving. ¹⁵ Log yik hong alam la ving denejom Nikolas yi alam hir gagek nipaya ahon niwëëk rot. ¹⁶ Om gegwërin hong. Gaḵ nabë nama, og teka rëk sa hevongin nök vu hong begevong begö vu alam nijpaya saga jaḵ paëp-yu-anil sën vare nesoo loḵ savig agi.

¹⁷ Om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero! Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sək bo nos-yagek-yi sën nahën neggëp vunsën gwëbeng agi vu yi, log sebo gelong veroo ti vu yi. Sa kevu ggev mewis raḵ gelong sënë, lob mehö ngwë su rëk jaḵ ggev sënë ni rë. Gaḵ yik mehöti sën rëk geḵo gelong lo yö timu rëk jaḵ ni."

Yesu Nër Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Tuatira

¹⁸ "Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Tuatira hir angër nabë:

Mehö sën mala gahis netum niwëëk ata nebë nengwah leleksën, gevaha nebë braas beyö medo nepelibin lo vong gagek sënë yök vu hong bë: ¹⁹ Seraḵ ngaa pin sën genevong lo ni. Seraḵ ni bë ahëm neving alam, log ayom neyam timu vu sa, gegenevong huk pin in bë doḵ vu mehönon. Seraḵ

ni bē genare niwëek in maggin pin sën netök vu hong lo. Serak aggata sën genesepa lok mugin lo ni bē nivesa. Log sën gwëbeng agi, og nivesa rak ya verök yi rot. ²⁰ Rëk mu sa gagek sënë neggëp rak hong bē: Genevong bavëh ti nebë Yesebel nedo ving hong. Avëh sënë nenër bē yi avëh-nenër-gagek-rangahsën, rëk mu ma genetahu sa hur lo bē desepa dok baggëb, gedega reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo. Lob netetuhin sir rak ngaa nebë sënë. ²¹ Rëk sa hevongin bē gërin yi, om sën sa nehalë yi mu genedo buk la, rëk ma genilël bē su gërin yi begeruu demi vu yi baggëb sënë rë. ²² Om gwengo rë! Sëk gevong bavëh sënë navi gesang rot, log ni jak böpata bena megëp jak yi reek hus ading rot. Log maluh lo sën denevong baggëb vu yi lo, nabë su degërin sir bedegeruu demij vu ngaa sën avëh nevong lo rë, og sëk bo vanë böpata los maggin vu sir. ²³ Log sengis nalu lo medenadiik geving. Sëk gevong nabë sënë, lob mëm Kerisi-yi-alam pin rëk dejak ni nabë sa neseggi mehönnon pin kwaj los ayoj menehero. Gedejak ni nabë sëk bo nyëvewen dok nah vu ham ti ti lo niröp noh vu ngaa sën ham nevong lo. ²⁴ Rëk gwëbeng sa bē nanër vu ham Tuatira vahi sën ham su nesepa lok gagek nipaya agi rë lo nabë: Ham su nesepa lok rë geham su kwamin netök rak ngaa sën denenër bē Satan yi gagek vunsën los degwa lo rë, om sa su rëk gevong huk böp ngwë vu ham rë. ²⁵ Rëk ngaa nivesa pin sën ham nejom lo, og ham ngo najom ahon niwëek rot bena berup dok buk sën sa natök nom lo.

²⁶ Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, gesepa dok sa aggata rot bena berup dok sën yi buk nama na lo, og sëk gevong arë böp vu yi benatu alam-yu-ngwë alaj—

²⁷ ‘Lob rëk najom aën dus ti beegin sir jak nabë sën mehöti sis dëg sogek lob puvin teka teka.’ Huk sën sevo vu yi agi, og yik nebë huk sën Amag vo vu sa in bē sa gëgin mehönnon lo. ²⁸ Lob sëk bo betuheng Majelëë vu yi, ²⁹ om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!’

3

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Sardis

¹ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sën denedo Sardis agu hir angër nabë:

Mehö sën ko Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu, gejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu lok nema lo vong gagek sënë yök vu hong bē: Serak ngaa pin sën genevong lo ni. Denenër hong bē: ‘Kerisi-yi-alam yu ti sënë

nedo mala-tumsĕn', rĕk ma gegetu heljĕng rak. ² Om kwedi jaḵ bemalam natum! Hong aggata pin sĕn nahĕn neggĕp bevongin nadiik na lo, og gebo gadu dok. In ngaa pin sĕn genevong lo, og sa su halĕ ti meneggĕp nirĕp rot vu sa Anutu mala rĕ. ³ Wirek gĕngo Bengĕ Nivesa sĕnĕ, lob gĕko yĕk vu hong ggovek ya los kwam vesa. Om kwam bo nah gĕkin megenajom gĕgek saga ahon begegwĕrin hong. Nabĕ su kwedi malam natum rĕ, og sa hevongin natĕk nĕk vu hong nabĕ alam sĕn deneyĕk hodeḵ lo, log hong rĕk dugin buk sĕn sĕk natĕk nĕk vu hong lo. ⁴ Rĕk mu hong alam Sardis la, og yĕ denahĕn denedo gesu denevong behir tob ningĕhek nerak rĕ. Om sir sĕnĕ rĕk dejĕp tob veroo mewis behe los ana dok ti, in sir alam yohvu.

⁵ Nabĕ mehĕti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk jĕp tob veroo nabĕ sĕnĕ dok yi, log sa su rĕk jesĕo arĕ na dok kapiya-mala-tumsĕn-yi rĕ. Gaḵ sĕk nanĕr arĕ rangah jaḵ Amaḡ losho yi angĕr lo malaj. ⁶ Om nabĕ mehĕti nenga neggĕp, og gĕngo gĕgek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!"

Yesu Nĕr Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Piladelpia

⁷ "Log kwevu gĕgek na vu Kerisi-yi-alam vu Piladelpia hir angĕr nabĕ:

Mehĕ vabuung sogek, sĕn nevong yoh vu yi gĕgek besu netetuhin rĕ lo, negin Davit yi kii sĕn Yerusalem mewis yi lo. Lob netahinin reping, gemehĕti su yoh vu bĕ behii nah rĕ. Log nevehii reping, lob mehĕti su yoh vu bĕ tahinin gĕkin rĕ. Mehĕ sĕnĕ vong gĕgek yĕk vu hong bĕ: ⁸ Serak ngaa pin sĕn genevong lo ni. Om gwelĕ rĕ. Sa hebĕ veluung avi meggĕp netĕk loḵ malam, lob mehĕti su yoh vu bĕ rĕk behii nah rĕ. Serak ni bĕ nim wĕĕk teka mu, rĕk genesepa loḵ sa gĕgek, gesu genelah sarĕg vun rĕ. ⁹ Log geraḵ alam sĕn Satan yi alam sir agi nij bĕ denenĕr sir bĕ sireḵ alam Yuda. Rĕk mu ma! Sir su Yuda rĕ. Gaḵ sir alam gĕgek tetuhinsĕn. Om gwengo rĕ! Sĕk gevong balam saga nam depetev medegĕp dok malam, log dejak ni nabĕ sahĕg neving hong. ¹⁰ Ngo genesepa loḵ sa gĕgek, lob ngo genare niwĕĕk in ngaa maggin pin sĕn netĕk vu hong lo. Nebĕ saga, om sengo rĕk malagin hong rot, lob seggisĕn sĕn rĕk berup beseggi alam pin noh vu dob pin lo su rĕk natĕk vu hong rĕ. ¹¹ Sĕk natĕk nĕk vu hong pevis. Om ngaa sĕn gĕko vorot lo, og ngo pasang genapiik vu niwĕĕk. In tum rĕk degeko hong madub-kesuusĕn-yi vĕr medebo vu mehĕ ngwĕ.

¹² Nabĕ mehĕti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk barah yi nabĕ mudeng in gadu sa Anutu yi dub vabuung ahon. Lob su rĕk gevuu dub vabuung gegeto

menah dobně gökin rě. Gaḱ rěḱ nama verōḱ yi. Sěḱ ḱevu sa Anutu arě jaḱ yi, los sa ḱevu sa Anutu yi nyěḱ arě jaḱ yi. Nyěḱ böp sagi og yik Yerusalem mewis sēn sa Anutu rěḱ gevong megevu yageḱ geduḱ nam lo. Log sěḱ ḱevu sengo arěḱ mewis jaḱ yi geving. ¹³ Om nabě mehōti nenga neggēp, og gengo gageḱ sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nēr Gageḱ Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Laodisea

¹⁴ “Log kwevu gageḱ na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea hir angēr nabě:

Mehō gageḱ anon degwa sēn nenēr Anutu yi gageḱ pin niröp los nenēr gageḱ yōnon mu yoh vu buk pin lo vong gageḱ sēnē yōḱ vu hong. Ngaa pin sēn Anutu tung lo degwa yi, benēr bē: ¹⁵ Serak ngaa pin sēn genevong lo ni. Serak nim bē su ayom nikul* rě, gesu ayom niḱerus rě. Gaḱ bē mēm ngo gemedo nikul ma gemedo niḱerus los dahis og mēm! ¹⁶ Rěḱ ma gegenedo vuheng atov, geyik ayom niḱerus mahen teka mu. Gaḱ su ayom niḱerus rot rě, gesu ayom nikul rot rě. Om sěḱ namuteḱ hong nom in avig. ¹⁷ Log genenēr nebě sēnē, ‘Sa moně ngahiseḱē, gesa ngaa ngaa ngahiseḱē nedo. Sa su narak vu in ngaa ti rě.’ Rěḱ mu ma, gegenedo paya verōḱ yi, beyoh vu bē alam kwaj paya in hong. Gerak vu in ngaanon rot, gemalam ḱenod, gegenedo ahēm töksēn, gengo genedo duḱ duḱ in hong. ¹⁸ Nebě saga, om sebo kwa sēnē vu hong: Maḱ mēm gebago goor sēn nengwah gga lob tu mewis bemalangeri rak lo vu sa, lob mēm rěḱ gegoreḱ ngaanon-yageḱ-yi. Log gebago tob veroo vu sa in kwebu navim jaḱ, in su ahēm natōḱ vu alam benim namum. Gegebago marasin vu sa in gwtung dok malam, in malam natum begwelē nyěḱ. ¹⁹ Nabě sahěḱ neving alam, og sa navo gageḱ rak sir benesesor hir aggata. Om kwam bo hong beḱegwēr in hong yōnon. ²⁰ Gwelē! Sa nare bayeg nerak genavoseḱ, om nabě mehōti gengo sayeg betateḱ in ayo, og sěḱ doḱ na vu yi bemedo geving yi. Lob sěḱ ga nos geving yi, gega nos geving sa.

²¹ Nabě mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sěḱ ngogekin yi bemedo geving sa jaḱ sa sēa-los-arē, nabě sēn sa kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin wirek, lob sa nado ving Amag rak yi sēa-los-arē agi. ²² Om nabě mehōti nenga neggēp, og gengo gageḱ sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

* **3:15:** Sēn nēr bē ayoj su nikul gesu niḱerus rě lo, og nēr bē su denelēin Kerisi ya yōnon rě, gesu denepiik vu yi yōnon rě, gaḱ denedo vuheng atov.

4

Denedudek Vu Anutu Vu Yagek

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ veluung avi ti ggĕp netōk vu yagek. Lob mehōti sĕn sa hango aye wirek nebĕ avuuk nesu lo nĕr vu sa ggōkin bĕ, “Gejaḵ nam vavunĕ sĕnĕ rĕ, loḵ mĕm sĕḵ tato ngaa pin sĕn rĕḵ natōk nam vu tamusĕn lo vu hong.” ² Lob Anon Vabuung verup ggĕrin sa niwĕĕk avuti, lob sa halĕ sĕa-los-arĕ ti nedo yagek, lob Mehō lo raḵ nedo sĕa sĕnĕ. ³ Sa halĕ Mehō sĕn nedo raḵ sĕa agi ni nebĕ gelōng sekwahek veroo malangeri los gelōng kōḵ rubi, log marubggii ti varah tetup loḵ yi sĕa, lob sa halĕ gemedo nepelibin nebĕ gelōng nimewis emeral. ⁴ Log sĕa-los-arĕ mehōdahis-bevidek-lubeluu nedo tetup loḵ sĕa-los-arĕ bōp sĕnĕ, lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu raḵ denedo sĕa sagi. Ggev lo sĕnĕ derōp tob veroo, gedetung madub goor raḵ yuj. ⁵ Davĕs nevĕr raḵ sĕa-los-arĕ sĕnĕ menejĕh ya, log dedun nerak, gevaḵuvek netetap. Log detaggi dee nemadvahi-bevidek-luu mevare denetum loḵ sĕa sĕnĕ mala. Nengwah sĕnĕ og yik Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu. ⁶ Log ngaa ti nebĕ loo benedo loḵ sĕa-los-arĕ sĕnĕ mala. Ni nebĕ garas malangeri sogek sĕn denenĕr arĕ nebĕ kristel lo bemala rangah rot.

Log ngaa lubeluu denedo malaj-tumsĕn medenedo loḵ vuheng, lob detetup loḵ sĕa-los-arĕ sĕnĕ medenare, gemalaj gahis ngahiseḵĕ vunin malaj los yuj gemu. ⁷ Ngaa sĕn nedo mala-tumsĕn netu muginsĕn ni nebĕ reggu bōp layon. Log ngaa sĕn netu luu ni nebĕ burmakau maluh bōp ti. Log ngaa sĕn netu lōo mala nebĕ mehōnon. Log ngaa netu lubeluu ni nebĕ tuḡ bōpata sĕn nevĕĕng vavunĕ lo. ⁸ Ngaa lubeluu sĕn denedo malaj vesa lo banisej nemadvahi bevidek ti ti yoh vu sir. Log malaj gahis ngahiseḵĕ nedo ggĕrin anoj pin gebanisej pin ving. Lob denevong raro buk gerangah bĕ:

“Niwĕĕk pin neggĕp vu Mehōbōp Anutu. Yi mehō vabuung, yi mehō vabuung, yi mehō vabuung. Yō nedo wirek, benedo gwĕbeng, gerĕḵ nam.”

Gesu denesewah rĕ. ⁹ Ngaa la sĕn denedo malaj-tumsĕn agi, denenĕr Mehō sĕn nedo raḵ sĕa-los-arĕ benedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo rangah. Log denēko arĕ raḵ, gedeneprisek in yi, gayoj netee yi vu yi. Log yoh vu buk, og yik ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi denevong raro nebĕ sĕnĕ. ¹⁰ Lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sĕn denepetev medeneggĕp loḵ Mehō sĕn nedo raḵ sĕa lo mala medenēko yi raḵ. In Mehō sĕnĕ nedo degwata los degwata. ¹¹ Log denetĕ hir madub goor ya meto nedo loḵ mala, gedenenĕr bĕ:

“Oo Mehōbōp, he Anutu hong.

Geyoh vu rot bē alam pin denanēr nim wēēk rangah,
 los degeko arēm jak,
 gedegurek nim wēēk babu.
 In ngo getung ngaa pin.
 Ngo getung ngaa yoh vu kwam,
 lob anon rak,
 lob ngaa pin sagi nedo rot begwēbeng.”

5

Jon Lē Kapiya Ti Sēn Dejegwi Rak Kele Niķegwi Bemir Rot*

¹ Log sa halē Mehō sēn nedo rak sēa-los-arē lo jom kapiya ti loķ nema vesa, begagek neggēp rak vahi vahi. Log devevir bedemir rak kele niķegwi* loķ len nemadvahi-bevidek-luu, beķanaķ rak neggēp kele niķegwi*. ² Log sa halē angēr los niwēēk ti genetahi bōpata bē, “Mehō re yō nivesa rot, beyoh vu bē napuvin kele niķegwi* in kapiya sēn agi gegepuh-a?” ³ Rēķ mehō ti su nivesa menedo yaģek, ma nedo dob, ma nedo dob gebinē, in bē gepuh kapiya sēnē benatevin rē. ⁴ Sa halē gesu detōķ vu mehōti beyoh vu bē gepuh kapiya sēnē genatevin rē. Lob sayoģ maggin besesu rot. ⁵ Rēķ ggev ti nēr vu sa bē, “Su gengu! Gaķ gwengo rē! Reggu bōp layon sēn yi degwa vu Yuda geverup loķ Davit-yi-mewis nebē sēn meģen neggol loķ kele degwa lo nedo. Mehōti sēnē kesuu Satan los ngaa dob yi pin. Om yi sēnē yoh vu bē rēķ napuvin kele niķegwi* nemadvahi-bevidek-luu sagi na in kapiya sēnē gegepuh.”

Jon Lē Sipsip Nalu

⁶ Log sa halē Sipsip Nalu ti nare, rēķ ni nebē sēn desis mediik tu seriveng. Nare loķ sēa-los-arē sēnē gengaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi losho alam ggev lo vuheng atov. Vis nemadvahi-bevidek-luu, gemala ģahis nemadvahi-bevidek-luu. Mala ģahis sagi og yiķ Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sēn Anutu vong sir ya meyoh vu dob pin lo. ⁷ Lob mēm Sipsip Nalu sēnē ya meķo kapiya sēnē loķ Mehō sēn nedo rak sēa-los-arē lo nema vesa. ⁸ Ko kapiya sēnē ggovek ya, log ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi losho alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sēnē depetev medeneggēp loķ Sipsip Nalu mala. Alam ggev pin deķo ngaa-sengii-yi ni nebē gita, los ģabum goor yoh vu sir pin. Log kabang reggu nivesa pup ģabum pin ayoj. Yiķ sēnēķ Anutu-yi-alam hir jomraksēn. ⁹ Log devong raro mewis ti nebē:

“Geyoh vu rot bē gweķo kapiya
 beģenapuvin kele niķegwi* sēn negģerīn lo.
 In desis hong meģediik tu seriveng,
 lob gebaģo mehōnon yom vu Anutu rak nim ķōķ.
 Yōnon, gebaģo alam loķ mehōnon degwaj pin,

gelok ayej ti ti pin,
gelok dob ti ti pin.

¹⁰ Gegevong bedetu hil Anutu-yi-alam-deneko-seriveng
los detu yi alam-los-bengoj
in denatu ala bedegin dob.”

Deko Sipsip Nalu Arē Rak

¹¹ Log sa malag yah nelē, lob sa hango angēr ngahisekē rot ayej. Sir ngahisekē rot nebē sēn andet milion (100,000,000) gengahisekē rot rak neggēp mehōmehō medenare tetup sēa-los-arē sēnē gengaa la sēn denedo malaj-tumsēn lo los alam ggev. ¹² Log devong raro bōpata bē:

“Sipsip Nalu sēn desis mediik tu seriveng lo,
yoh vu rot bē geko arē bōpata rot,
gengaa nivesa vesa pin, gekwa nivesa, geniwēek bōpata.
Yi yō yoh vu rot bē mehōnon pin degeko arē jak,
gedenanēr niwēek los arē bōpata rangah,
gedenapisek in yi.”

¹³ Log sa hango ngāa aggagga pin sēn Anutu tung lo ayej rak ving. Ngāa sēn denevēeng ggēp yagek babu lo, gengaa sēn deneyoh dob lo, gengaa sēn deneggevek dob gebinē lo, gengaa sēn deneggēp lok loo lo, bayej rak medenēr bē:

“Mehō sēn nedo rak sēa-los-arē lo luho Sipsip Nalu,
hil gaoko luho arēj jak na vavunē, barēj bōp rot,
genij kapiik los nij wēek gēp degwata los degwata!”

¹⁴ Log ngāa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo deyogekin bē, “Yōnon!” Lob alam ggev depetev medeneggēp lok luho malaj medeneko arēj rak.

6

Sipsip Nalu Puvin Kele Niķegwi Nemadvahi-bevidek-ti Vēr In Kapiya*

¹ Log sa halē Sipsip nalu nejom kapiya sēn kele niķegwi* nemadvahi-bevidek-luu jegwi ahon lo, lob puvin ti ya. Lob sa hango ngāa sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vengwēng, lob aye vong bē vakuvek tetap, benēr bē, “Genam!” ² Log sa malag yah lok pevis besa halē hoos veroo ti, lob mehōti sēn rak nedo lo ko vasōl. Detung madub ti ni nebē madub sēn denevong vu alam sēn denevong begō medenekesuu lo rak yi. Log ya rak, lob vong begō mekesuu, lob yō arē in bē kesuu begō ngahisekē.

³ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sēn netu luu lo, lob sa hango ngāa sēn denedo malaj-tumsēn lo ngwē sēn netu luu lo nēr bē, “Genam!” ⁴ Lob hoos ngwē verup beniviis kōk. Lob mehō sēn rak nedo lo ko niwēek bōpata rot in bē geko mamer vēr in alam vu dob gedengis sir vewen vewen medenadiik.

Nebĕ sĕnĕ om devo paĕp-yu-anil bōpata ti vu yi in bĕ gevong huk sĕnĕ.

⁵ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* ngwĕ sĕn netu lōō lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu lōō lo nĕr bĕ, “Genam!” Lob sa malag yah loķ pevis besa halĕ hoos veriik ti. Lob mehō sĕn raķ nedo lo ķo ngaa veviisĕn sĕn hil galĕ maggin jaķ lo ti loķ nema. ⁶ Lob sa hango gagek ti yam loķ ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi vuheng benĕr bĕ, “Gebago alam hir huk jaķ nos yō meris mu. Gwevong nos wit* dĕg mahen teka sĕn noh vu buk timu lo doķ nah hir huk buk timu yi. Log gwevong nos barli* dĕg mahen teka lōō mu doķ nah hir huk buk timu yi. Rĕķ mu su gebasap wĕl* sĕn denevesi nos raķ lo los wain!”

⁷ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sĕn netu lubeluu lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu lubeluu lo nĕr bĕ, “Genam!” ⁸ Log sa malag yah, lob sa pevis behalĕ hoos nisangsang ti. Log mehō sĕn raķ nedo lo arĕ nebĕ Diiksĕn. Lob Alam-diiksĕn-hir-nyĕg ketivin yi beneyam. Lob luho deķo nij wĕĕk bōpata rot yoh vu bĕ debasuh alam vu dob na yu lubeluu bedengis yu ti. Luho rĕķ dengis sir jaķ begō medenadiiķ, gejaķ meyip, gejaķ niraksĕn aggagga, gejaķ reggu bemĕn aggagga.

⁹ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sĕn netu nemadvahi lo, loķ sa halĕ alam heljĕng la anoj nedo Anutu yi jepō degwa. Alam sĕnĕ dejom Anutu yi gagek ahon niwĕĕk wirek bedenĕnĕr rangah, lob alam sĕn denelĕ sir paya lo desis sir medediik. ¹⁰ Lob anoj sĕnĕ denĕr bōpata ya bĕ, “Oo Mehōbōp sĕn getu he alamin lo, ĕenedo vabuung, gehong aggata pin nirōp rot! Nangĕrek rĕķ mĕm gwevong gagek vu mehōnon pin sĕn denedo vu dob agi begebo doķ nah he nimin ķōķ vu sir-a?” ¹¹ Loķ devo tob veroo ading loķ yah sir ti ti, log denĕr vu sir bĕ, “Ham najom ham ahon bemedo dus teka geving rĕ. Gedengis ham vahi sĕn yiķ ham nevong huk timu lo los ham arimin sĕn Kerisi-yi-alam lo vahi geving nabĕ sĕn desis ham agi. Balam sĕn Anutu ggooin sir raķ lo pin degovek na rĕ. Loķ mĕm Anutu rĕķ bo doķ nah ham nimin ķōķ.”

¹² Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sĕn netu nemadvahi-bevidek-ti lo, lob sa malag yah loķ sa halĕ gejemapi bōpata ggee raķ dob. Log hes ggĕrin yi bemalakenu raķ nebĕ sĕn tob veriik. Log kwev mala ķōķ loķ los dahis nebĕ hil nid ķōķ. ¹³ Log betuheng vu yaģek depelubin medeyam dob nebĕ sĕn sang neggee raķ kele banon nerurin to lo. ¹⁴ Log yaģek mala maya nebĕ sĕn devevir ķanyĕ in denaduu na. Log ķedu pin los ķedu loo vuheng devuu bej gedesejun medeneya.

* **6:6:** Nos mahen ti nebĕ padi los wit, rĕķ mu yō agga ngwĕ teka

¹⁵ Log alam-los-bengöj vu dob los alam böp böp, galam-begö-yi alaj sën denegin sir lo, galam-los-bengöj ggoreksën, galam los nij wëëk, galam pin sën alaj debago sir medetu hir ngaa meris lo, galam pin sën yö denegin sir lo, og sir pin devun sir medenedo loḵ waak jeggin jeggin vu dob gebinë, gedenedo loḵ pekë len loḵ kedu babuj. ¹⁶ Lob denetahi vu kedu pin los gelöng bë, “Ham kwedub benam jak medo he begwërin he in Mehö sën rak nedo sëa-los-arë agu luho Sipsip Nalu, in luho ahëj sengën. ¹⁷ In luho hir buk böpata sën ahëj sengën medebo doḵ nah ngaa nipaya nyëvewen lo gwëbeng töḵ yam ggovek ya, lob re yoh vu bë bare mekesuu ngaa sënë?”

7

Anutu Yi Alam Israel 144,000 Rëḵ Demedo

¹ Ngaa pin sënë ggovek, log sa halë angër lubeluu denare loḵ dob nenga lubeluu, bevare denejom dob yi sang lubeluu ahon in bë su degevë dob, ma degevë loo, ma degevë kele rë.

² Log sa halë angër ngwë vu sën hes mala neverup lo merak meyam. Ko Anutu sën nedo mala-tumsën lo yi kanak sepa, log tahi ya niwëëk vu angër lubeluu sën deḵo niwëëk böpata rot in debasap dob los loo lo bë, ³ “Ham su pevis megwëvong paya vu dob, ma loo geḵele lu ngaa rë. Gaḵ he gebë he Anutu yi kanak jak yi hur lo dabaj namugin rë, loḵ mëm ham gwevong.” ⁴ Log sa hangö alam sën denëḵo kanak rak dabaj lo bë sir 144,000 deyam vu alam Israel degwaj pin.

⁵ Sir 12,000 vu Yuda yi mewis,
log sir 12,000 vu Ruben yi mewis,

log sir 12,000 vu Gat yi mewis,

⁶ log 12,000 vu Aser yi mewis,

log sir 12,000 vu Naptali yi mewis,

log sir 12,000 vu Manase yi mewis,

⁷ log sir 12,000 vu Simeon yi mewis,

log 12,000 vu Levi* yi mewis,

log sir 12,000 vu Isakar yi mewis,

⁸ log 12,000 vu Sebulun yi mewis,

log sir 12,000 vu Yosep yi mewis,

log sir 12,000 vu Benyamin yi mewis.

Besir pin deḵo Anutu yi kanak rak dabaj.

Alam Yu Böpata Rot Dejom Rak Vu Anutu

⁹ Ngaa pin sënë ggovek, log sa malaḡ yah. Lob sa halë alam ngahiseḵë rot desupin sir medenedo, rëḵ mu mehöti su yoh vu bë natevin sir rë. Alam sënë deyam vu mehönon pin, gedeyam vu dob pin, gevu mehönon degwaj ti ti lo pin, gevu ayej agga ti ti lo pin. Beyam denare sëa-los-arë mala ggëp

Sipsip Nalu mala. Deröp tob veroo adingsekë, gedeko kapah bék ris loḵ nemaj, ¹⁰ gedereseeh rur bë:

“Hil gaḵo Anutu sën nedo raḵ sëa-los-arë lo luho Sipsip Nalu arëj jak.

In luho deḵo hil yom lob gwëbeng hil nado nivesa!”

¹¹ Log angër pin denare tetup sëa-los-arë los alam ggev losho ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën lo ving. Lob depetev medeneggëp loḵ luho malaj bedebë dabaj raḵ dob gedeneḵo Anutu arë rak ¹² medenenër bë:

“Yönon rot!

Hil gaḵo hil Anutu arë jak,

behil nanër niwëëk los arë böpata rangah!

Kwa nivesa pin neggëp vu yi,

lob hil kwad vesa vu yi behaḵo arë raḵ!

Arë böpata rot geyi Mehö niwëëk ata,

gengaa pin sënë yö neggëp vu yi degwata los degwata!

Yönon rot!”

Alam Sën Hir Nivanë Maya Gwëbeng

¹³ Lob ggev ti loḵ tepëḵ vu sa bë, “Alam sën deröp tob veroo agi maḵ sir re lo? Deyam vu tena?” ¹⁴ Loḵ senër yah vu yi nebë sënë bë, “Sa Mehöböp, saḵ dugin. Gaḵ mu mëm hong mu ngo geraḵ ni.” Loḵ nër yom ggökin vu sa bë, “Alam sënë deḵo maggin los vanë böpata rëḵ denare nij wëëk, om deripek hir tob loḵ Sipsip Nalu niḵöḵ beveroo raḵ. ¹⁵ Nebë sënë, om sën denare Anutu yi sëa-los-arë mala.

Lob denevong tavë vu yi buk gerangah loḵ yi dub vabung.

Gemehö sën nedo raḵ sëa-los-arë agi yö ti rëḵ medo geving sir megegin sir.

¹⁶ Su rëḵ denadiikahëj nah gökin rë,

gesu rëḵ ayoj bev in bël nah gökin rë.

Hes su rëḵ beek doḵ navij rë,

gengaa ti su rëḵ bev jak navij rë.

¹⁷ In Sipsip Nalu sën nedo raḵ sëa-los-arë lo rëḵ natu hir mehö sën malain sir,

begeḵo sir na bël veyë beden anum bël mala-tumsën-yi.

Log Anutu rëḵ jevu malaj bël,

gesu rëḵ dengu nah gökin rë.”

8

Sipsip Nalu Puvin Kele Niḵegwi Sën Netu Nemadvahi-bevidek-luu*

¹ Log Sipsip Nalu puvin kele niḵegwi* sën netu nemadvahi bevidek luu lo, lob ngaa pin vu yaḡek deduj ma gesu denevengwëng rë yoh vu awa nyëngelë ma ngaa ti. ² Ggovek loḵ sa halë angër nemadvahi-bevidek-luu denare ggëp Anutu mala,

gedeneḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu loḵ nemaj yoh vu sir.

³ Log angēr ti verup nare loḵ Anutu yi jepō degwa. Lob ḵo gabum goor gedevo kabang ngahiseḵē vu yi in besi seriveng bereggu nivesa berup na tagwaveḵ doḵ Anutu-yi-alam pin hir jomraksēn. Besi seriveng jaḵ Anutu yi jepō sēn desemu raḵ goor yō meris menare loḵ Anutu yi sēa-los-arē mala lo, in reggu na. ⁴ Lob kabang aru reggu nivesa sēnē los Anutu-yi-alam hir jomraksēn pin devo sir vēr in angēr nema, gedeya vavunē beya deverup Anutu mala. ⁵ Loḵ angēr ḵo gabum-arureggu-nivesa-yi beḵo nengwah sēn ggēp neleleḵ lo vu jepō bepup gabum, log tē luḵ ya dob. Log pevis bevaḵuvek tetap bededun raḵ, lob davēs vēr meya, log jemapi ggee.

Angēr Lubeluu Devē Avuuk

⁶ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu lo dero sir in bē degevē. ⁷ Lob angēr muḡinsēn vē yi avuuk, lob hob lulanon los nengwah sarōmin yi ving ḵōḵ bekeseh luḵ ya dob. Lob devo den loḵ dob los ḵele ya yu löö, lob nengwah gga dob yu ti, geḵele yu ti. Log vos ris ni mewis pin, og nengwah gga ving.

⁸ Log angēr netu luu vē yi avuuk lob nengwah böp ti nebē sēn ḵedu böp ti tum loḵ, beya meto meluḵ ya loo, lob vasuh loo ya löö. Ti ḵōḵ rak nebē mehōnon nij ḵōḵ geluu denedo nivesa. ⁹ Lob ngaa malaj vesa pin sēn deneggēp loḵ loo ḵōḵ agi dediik geyu luu denedo nivesa. Log yaḡ pin ving nebē saga, yu ti ya devong paya geloo rehōö sir, geyu luu denedo nivesa.

¹⁰ Log angēr sēn netu löö lo vē yi avuuk, lob betuheng böpata ti tum loḵ meluḵ vu yaḡek meya betum nebē dee sēn denetaggi lo, bevēs meya. Lob vasuh bēl pin vu dob ya yu löö. Vēs meto meluḵ ya bēl ata los bēl veyē yu ti lob vong paya vu, geyu luu nahēn denedo nivesa. ¹¹ Denenēr betuheng sēnē arē nebē Marasin Nimengēēs, lob bēl yu ti sagi ni mengēēs rak. Lob alam ngahiseḵē sēn denenum bēl agi, og sis sir medediik ya.

¹² Log angēr sēn netu lubeluu lo vē yi avuuk, lob hes los kwev, gebetuheng pin devasuh sir ya len löö löö. Lob lej ti ti malaj ḵenu loḵ yoh vu sir gelej luu luu netum. Log devo den loḵ rangah ya löö ving. Lob len ti mala vahis loḵ ya verōḵ yi gelen luu og rangah. Log buk len ti yiḵ mala vahis loḵ nebē saga ving, gelen luu og betuheng los kwev denetum.

¹³ Log sa halē tuḡ böpata ti nevēēng meneyoh yaḡek babu. Lob sa hango ngeek bē, “Wöp-o! Wöp-o! Wöp-o! Gēpin alam sēn denedo dob agi! In angēr löö denahēn bedenevongin bē degevē avuuk gemēm maggin natōḵ nam vu mehōnon!”

9

Angër Netu Nemadvahi Vë Avuuk

¹ Angër netu nemadvahi vë yi avuuk, lob sa halë gebetuheng ti kehulek vu yagek metök meyam dob. Lob devo kii asoreng böpata sën adingsekë rot lo yi vu yi. ² Tahinin asoreng sënë, lob aru rak verup nebë sën nengwah böpata ti aru. Lob aru sën rak verup asoreng agi bom hes los nyëg bemala vahis lok. ³ Lob gab ngahisekë nebë sepaak devo sir vër in aru sënë gedeluk ya dob. Lob nij wëek nebë veveeyagek böp nij wëek medenevong rii rak mehõnon. ⁴ Rëk deko gagek bë su debasap vos ris ma ngaa nimewis aggagga sën nekip vu dob agi, ma kele ti rë. Gaç mëm dekevoh alam sën Anutu yi kanak su neggëp rak dabaj rë lo na, ⁵ gedebo vanë vu sir nabë sën veveeyagek böp. Denegga mehõnon medenevo vanë vu sir lo noh vu kwev nemadvahi, rëk mu su dengis mehõnon medenadiik. ⁶ Doç buk sënë og mehõnon rëk desero aggata diiksën yi, rëk nama gesu rëk denatök jak rë. Rëk ahëj geving nabë denadiik, rëk mu diiksën rëk beya in sir.

⁷ Sa halë sepaak lo nij nebë hoos sën denero in bë na degevong begö jak lo. Log detung ngaa ti nebë madub goor rak yuj, log malaj nebë mehõnon malaj. ⁸ Log yuj belek ading nebë avëh yuj, genevuj nebë reggu böp layon nevuj. ⁹ Log devanuh aën ahë petes ggërin newaj nebë kelenavi, gebanisej nekelö böpata nebë sën hoos denedadii karis ngahisekë medeneserög medeneya begö lo. ¹⁰ Log husej nebë veveeyagek hus. Lob hir begö sën degelu mehõnon jak lo neggëp husej, om rëk degelu mehõnon jak noh vu kwev nemadvahi benavij gesang böpata. ¹¹ Hir mehõ-los-bengö og yik angër sën negin asoreng sën luk meya rot gahë degwa ma lo. Denenër angër sënë arë loç Hibru ayej bë Abadon, geGrik ayej nebë Apolygon. Log hil pekwë doç ayed nabë Mehõ-kevohsën-ngaa-pin.

¹² Maggin böp muginsën yi ggovek ya, geham gwengo rë! Maggin luu nahën neggëp bevongin natök nam.

Angër Netu Videk-ti Vë Avuuk

¹³ Log angër netu videk-ti vë yi avuuk, lob sa hangö mehöti aye yam loç vis lubeluu sën denedo jepö goor nyëketu lubeluu benedo loç Anutu mala lo. ¹⁴ Benër yam vu angër sën nejom avuuk netu videk-ti lo bë, “Kwevelekin angër lubeluu sën deduu sir rak sëng medenedo bël ata Yupretis lo vër medena.” ¹⁵ Lob kevelekin angër lubeluu sënë vër in bë na debasuh mehõnon na yu löö, lob dengis yu ti medenadiik. Detung angër lo sënë wirek, bemedo denegin hes mala sënë los buk sënë, gekwev sënë, geyik ta sënë, in bë degevong hir huk sënë. ¹⁶ Lob sa hangö bë hir alam-begö-yi sën denerak hoos

lo sir yoh vu 200 milion. ¹⁷ Lob sa nig nebĕ sĕn sa pesep behalĕ hoos lo sĕnĕ los alam sĕn deneraḵ lo. Deröp ngaa nebĕ ḵelenavi ggĕrin newaj, benikōḵ nebĕ nengwah leleksĕn, geniraru nebĕ yagek, genisangsang nebĕ ahok kedĕ. Geyuj nebĕ reggu böp layon. Lob nengwah daggen los aru, gegelōng salpa* sĕn netum lo, raḵ verup avij begelu yi meya. ¹⁸ Lob desis mehōnon sĕn devasuh raḵ yu löö lo yu ti raḵ ngaa nipaya löö sĕnĕ medediik. Yiḵ nengwah daggen los aru ga, gelōng salpa* sĕn tum berak deverup hoos avij lo. ¹⁹ Hoos sĕnĕ nij wĕĕk neggĕp ggĕp avij los husej. Husej nebĕ nyĕl geyuj neggĕp medenegga mehōnon rak. ²⁰ Rĕḵ mu mehōnon vahi pin sĕn su dediik raḵ ngaa nipaya löö agi rĕ lo, og su deggĕrin sir bederuu demij vu ngaa sĕn denesemu rak nemaj lo rĕ. Yōnon, su denevuu sĕn denedudeḵ vu memō los anutu-kuungsĕn sĕn yō denesemu rak goor los seriva, gebraas los gelōng, geḵele lo rĕ. Ngaa sĕnĕ su deyoh vu bĕ degelĕ nyĕg los degengo gagek, gedena rĕ. ²¹ Log mehōnon vahi sĕnĕ denesis mehō la medenediik, gedenevong parahek, gedenevong baggĕb, gedenevongodeḵ ngaa jeggĭn jeggĭn, rĕḵ su deggĕrin sir mederuu demij vu ngaa sĕnĕ ving rĕ.

10

Angĕr Vo Ḷapiya MeJon Gga

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ angĕr niwĕĕk ata ti luḵ vu yagek meyam. Bom yi loḵ beggob, gemarubggii buu loḵ yu. Log mala netum nebĕ hes, gevaha netum nebĕ mudeng sĕn nengwah gga bemedo netum raḵ lo. ² Jom ḵapiya mahen teka loḵ nema, lob puh yi beneggĕp. Log varah vaha vesa raḵ loo gevaha ḵĕj nare raḵ dob. ³ Log vong aye böpata nebĕ sĕn reggu böp layon nengeḵ lo, log vaḵuvek nemadvahi-bevidek-luu detetap bedevengwĕng loḵ yō ayej. ⁴ Vaḵuvek nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ devengwĕng ggovek, lob sa hevongin bĕ ḵevu ayej sĕnĕ. Rĕḵ sa hango mehōti nĕr aye yam vu yagek bĕ, “Vaḵuvek nemadvahi-bevidek-luu sĕn detetap lo hir gagek, og genajom ahon meyō gĕp doḵ yum mu, gaḵ su gekwevu!”

⁵ Log angĕr sĕn sa halĕ genare raḵ loo los dob lo, varah nema vesa raḵ ya yagek, ⁶ genĕr yōnon vavunĕ raḵ Anutu sĕn nedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo arĕ. Yiḵ Anutu sĕnĕ sĕn tung yagek los ngaa pin sĕn denedo loḵ lo, getung dob los ngaa pin sĕn denedo loḵ lo, getung loo los ngaa pin sĕn deneggĕp loḵ lo. Log angĕr nĕr bĕ, “Buk vongin govek na pehi sĕnĕ. Anutu su rĕḵ gegĭn nah gökin rĕ. ⁷ Gaḵ nabĕ angĕr netu nemadvahi-bevidek-luu gevĕ avuuk jaḵ gĕp hus baye jaḵ, og Anutu rĕḵ gevong beyi ngaa sĕn neggĕp vunsĕn wirek lo anon jaḵ. Nabĕ

sĕn nĕr loḵ Bengö Nivesa sĕn vo vu yi hur-denenĕr-gāgek-rangahsĕn lo wirek lo.”

⁸ Log mehö sĕn aye yam vu yāgek mesa hango lo, nĕr vu sa ggökin bĕ, “Gena gweḵo ḵapiya sĕn yö puh yi meneggĕp loḵ angĕr sĕn nare raḵ loo los dob lo nema.” ⁹ Lob seya vu angĕr mesenĕr vu bĕ, “Gebo ḵapiya mahen teka saga vu sa.” Loḵ nĕr vu sa bĕ, “Gweḵo nöḵ begegwa. Saga rĕḵ nengĕn rot vu avim nabĕ beggoh. Rĕḵ mu ahĕm ḵevus og rĕḵ mengĕĕs vu.” ¹⁰ Angĕr nĕr ggovek, log sa haḵo ḵapiya mahen teka sĕnĕ vĕr loḵ nema beha. Lob nengĕn rot loḵ savig nebĕ beggoh. Loḵ tum sa hengon ya, lob nimengĕĕs rot vu sahĕg ḵevus.

¹¹ Lob denĕr vu sa bĕ, “Genanĕr Anutu yi gāgek rangah nah gökin jaḵ ngaa sĕn rĕḵ natöḵ vu alam ngahiseḵĕ vu dob ngahiseḵĕ, gayej ngahiseḵĕ, gevu alam-los-bengöj ngahiseḵĕ geving lo.”

11

Mehö Luu Denĕr Gāgek

¹ Devo ngesing ti ni nebĕ atoheng vu sa in bĕ sa tahöo ngaa jaḵ, gedenĕr vu sa bĕ, “Kwedi getahöo Anutu yi dub-vabuung-böp ayo vabuung los jepö, gegenatevin alam sĕn denesupin sir loḵ lo geving. ² Rĕḵ mu dub-vabuung-böp yi telig sĕn neyom dobnĕ lo, og su getahöo, gaḵ gwevuu menök gĕp. In telig sagaḵ alam dahis hir ngaa, om rĕḵ debarah vahaj doḵ nyĕg vabuung böp Yerusalem na menoh vu kwev mehödahis-luu-bevidek-luu. ³ Lob sĕḵ bo niwĕĕk böpata rot vu mehö luu, gegevong luho na denanĕr sa gāgek rangah. Luho rĕḵ degeveh bĕĕk nabĕ tob, in detato vu alam nabĕ degĕrin sir nah vu Anutu log denanĕr sa gāgek rangah noh vu buk sĕn 1,260 agi.”

⁴ Luho nebĕ ḵele oliv* vaha luu. Log luho nebĕ ram luu bedenare loḵ alam pin vu dob hir Mehöböp mala. ⁵ Nabĕ mehö la degevingin nabĕ degeving paya vu luho, og nengwah rĕḵ jaḵ berup luho avij bega sir sĕn denelĕ luho paya lo. Yönon rot, mehöti bĕ gevingin nabĕ kevoh luho na, og rĕḵ nadiiḵ jaḵ ngaa sĕnĕ. ⁶ Luho nij wĕĕk böpata rot neggĕp beyoh vu bĕ degĕrin yāgek gehob nama noh vu buk sĕn luho denanĕr Anutu yi gāgek rangah lo. Log luho nij wĕĕk böpata rot neggĕp beyoh vu bĕ depekwĕ bĕl pin natu ḵöḵ nabĕ mehönon nij ḵök, gedebasap alam vu dob jaḵ ngaa nipaya aggagga. Noh vu buk pin sĕn nabĕ luho kwaj bo nabĕ degeving lo, og luho deyoh vu bĕ degeving.

⁷ Luho degovek huk sĕn denanĕr Anutu yi gāgek rangah agi na, log mĕm reggu bemĕn böpata ti rĕḵ vu asoreng sĕn luḵ ya rot gahĕ degwa ma lo, mejaḵ nam vavunĕ belööho dengis sir.

Lob rĕk kesuu luho bengis luho beluho denadiik. ⁸ Lob luho navij rĕk dok ġep nyĕg bĕp sĕn hil nepeggin gagek rak bĕ Sodom los Ejep lo yi aggata bĕp. Yiĕ nyĕg bĕp saga sĕn desis luho hir Mehĕbĕp rak kelepeko* loĕ wirek mediik lo. ⁹ Alam la rĕk vu navij agga ti ti pin, gevu mehĕnon degwaj pin, gevu ayej agga ti ti pin, gevu dob pin, berĕk degelĕ luho nij hel ġep noh vu buk lĕo benyĕngelĕ. Log su rĕk dengogekin mehĕ la bededev luho nij hel rĕ. ¹⁰ Lob alam vu dob sĕnĕ rĕk kwaj vesa in luho dediik, lob rĕk dedĕo gedega nos bĕp, gedebokupek nyĕmasĕn vu sir vewen vewen. In alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn luu sĕnĕ denevo vanĕ pangsĕn rot vu alam pin vu dob wirek.

¹¹ Lob buk lĕo benyĕngelĕ ggovek ya, loĕ Anutu vong saheng mala-tumsĕn-yi loĕ ya luho ayoj. Lob luho dekedo rak bedenare. Lob mehĕnon sĕn delĕ luho lo ĕenuj verup bedeggĕneng bĕpata rot. ¹² Lob kĕok niwĕek ti yam vu yagek vu luho bedengĕ bĕ, "Melu jak nam vavunĕ sĕnĕ." Lob beggob ko luho merak ya yagek galam sĕn denesis begĕ vu luho lo, delĕ bĕ luho derak medeya. ¹³ Log pevis bejemapi ggee bĕpata, lob nyĕg bĕp saga len ti mala ma, geyiĕ len nemadvahi-bevidek-lubellu nahĕn denedo. Lob jemapi sĕnĕ sis alam 7,000 medediik. Galam vahi sĕn nahĕn denedo vesaj lo deggĕneng bĕpata rot bedeko Anutu sĕn yagek ala lo arĕ rak.

¹⁴ Maggin bĕp netu luu sĕnĕ ggovek ya. Geham gwengĕ rĕ! Buk su rĕk hus ading rĕ, gaĕ maggin netu lĕo yiĕ vongin berup pevis.

Angĕr Netu Nemadvahi-bevidek-luu Vĕ Avuuk

¹⁵ Log angĕr netu nemadvahi-bevidek-luu vĕ yi avuuk, lob mehĕ la ayej rak vu yagek medetahi niwĕek bĕ:

"Hil Mehĕbĕp tu dob pin hir Mehĕ-los-bengĕ ggovek ya,
geyi mehĕ sĕn ggooin rak in bĕ geĕo hil nah lo tu Mehĕ-
los-bengĕ ving nebĕ saga,
berĕk medo geĕin mehĕnon pin degwata los degwata!"

¹⁶ Lob alam ggev mehĕdahis-bevidek-lubellu sĕn denedo rak hir sĕa loĕ Anutu mala lo depetev medeneggĕp loĕ Anutu mala bedepeka dabaj rak dob gedeko yi rak niwĕek, ¹⁷ medenĕr bĕ:
"Oo Mehĕbĕp Anutu, niwĕek pin neggĕp vu hong.

Genedo gwĕbeng, gengĕ genedo yĕ vu muĕinsĕn.
Geĕo nim wĕek bĕpata ggovek ya,
beĕetu mehĕnon pin alaj vorot bemedo genegin sir.

¹⁸ Alam dahis pin ahĕj sengĕn, rĕk gwĕbeng,
og ahĕm sengĕn tĕk yam rangah ggovek ya.

Log buk sĕn alam-diiksĕn denatĕk nam rangah megwengĕ hir gagek lo yiĕ sĕnĕ.

Gebuk gwëbeng sënë, sën gebo nivesa nyëvewen vu hong
 hur alam-denenër-gägek-rangahsën lo,
 gevu hong alam lo,
 gevu alam pin sën deneggöneng gedeneppurek babum lo.
 Kë! Sir sën yuj ading lo, gesir sën alam meris lo ving.
 Buk yam ggovek ya in bë gekwevoh alam sën denevasap
 ngaa vu dob lo na!”

¹⁹ Denër ggovek, log Anutu yi dub vabuung sën nedo yagek
 lo tatekin yi, log keröng-horek-yi nedo rangah loḵ ayo vabuung
 sogek. Yiḵ keröng sagi sën Anutu joo gägek vu alam Israel
 wirek meneggëp loḵ lo. Lob davës vër behang meya, log
 dedun raḵ, lob vaḵuvek tetap gedob löngin, log hob lulanon
 lev ata.

12

Avëh Luho Ngaa Böpata Ti Nebë Karob

¹ Lob ngaa tahutahu-yi böp ti töḵ yam rangah ggëp yagek,
 nebë sënë: Avëh ti nedo, beröp hes mala loḵ navi nebë tob
 gerak nare kwev. Log tung betuheng nemadluho-bevidek-
 luu raḵ yu nebë madub. ² Log nalu loḵ, lob medo nevimeng
 in bë geko, rëḵ vanë nevev raḵ yi pangsën rot. ³ Log ngaa
 tahutahu-yi ngwë töḵ yam rangah ggëp yagek. Ngaa sagi nebë
 sënë: Karob böpata ti neggëp. Navi ḵöḵ geyu nemadvahi-
 bevidek-luu, gevis nemadluho. Lob tung mehö-los-bengö yi
 madub nemadvahi-bevidek-luu raḵ yu pin. ⁴ Log hus sekee
 betuheng yu ti vu yagek betë yam dob. Geyiḵ betuheng yu
 luu mu nedo yagek. Log karob böpata sënë ya nare loḵ avëh
 sën nevimeng lo mala, in bë geko nalu geto lob ga. ⁵ Lob avëh
 ḵo nalu maluh. Hur mahen sagi sën rëḵ najom aën dus ti
 megegin mehönon pin jaḵ lo. Lob avëh ḵo nalu ggovek, lob
 deḵo raḵ ya vavunë pevis, bedëḵo ya vu Anutu los yi sëa-los-
 arë, ⁶ log avëh sënë veyä meya nyëg-yumeris. Anutu ro yi nyëg
 vu sagu in bë degegin yi bedebo nos vu yi noh vu buk 1,260
 sagi.

⁷ Loḵ begö böpata verup vu yagek. Angër hir ggev Mikael
 losho yi angër vahi devong begö vu karob böp, om karob böp
 losho yi angër lo denevong begö loḵ yah vu sir. ⁸ Rëḵ mu
 Mikael losho yi angër dekesuu sir medetii sir ya in yagek.
⁹ Karob böpata sënë luḵ yam dob, yiḵ marub sën yö neggëp vu
 nyëdahis lo lob denenër arë nebë Memö Nipaya, geSatan. Sën
 netetuhin mehönon pin vu dob lo. Detë yi ya dob lob detë yi
 angër lo ya ving yi.

¹⁰ Lob sa hangö mehöti tahi niwëëk yam vu yagek bë:
 “Gwëbeng hil Anutu ḵo hil yom ggovek ya,

geniwëek tøk yam rangah ggovek betu mehö-los-bengö in
gegin mehönon!

Log yi mehö sën ggooïn rak in bë geko hil nah lo arë böp rak!
In mehö sën nenër gagek rak hil arid lo sën Kerisi-yi-alam sir
lo,

nenër gagek rak sir vu hil Anutu buk gerangah.

Rëk gwëbeng angër lo detë yi ya dob ggovek ya.

¹¹ Ngaa sën vong bedekesuu yi lo yik rak sën Sipsip Nalu nikök
keseh lo,

log rak sën denenër Yesu yi gagek rangah lo,

log rak sën su kwaj nevo navij pangsen bë demedo nivesa
vu dob sënë rë lo.

Su kwaj nevo sir rë,

gak bë alam dengis sir medenadiik og yik ggovek.

¹² Nebë sënë om ham pin sën nedo yagek lö, ham kwamin
vesa!

Rëk mu ham sën nedo dob los loo lo, ham gwegin ham!

In maggin böpata vongin natök vu ham.

Satan luk yök vu ham ggovek ya,

lob ahë sengën böpata rot,

in rak ni bë yik hen buk hus dus teka mu.”

¹³ Karob böpata sënë lë bë detë yi ya dob, lob tii avëh sën kol
nalu maluh lo besepa rot. ¹⁴ Rëk mu devo tug banis böpata
luu vu avëh sënë in bë gevëeng mena ben nyëg-yumeris, bena
medo ading in marub böp saga. Gerëk degegin yi nivesa in
nos vu sagu noh vu ngebek löö benyëngelë saga, (yik buk
1,260 sën lo). ¹⁵ Lob marub sënë mutëk bël verup avi bevaar
meya nebë bël ata betamuin avëh meya. Marub vongin bë bël
geko avëh sënë na bemala nama. ¹⁶ Rëk dob lox vu avëh bavi
tøk gengon bël sën karob mutëk verup avi lo. ¹⁷⁻¹⁸ Lob karob
böpata sënë ahë sengën rot vu avëh, lob ya in bë gevong begö
vu avëh nalu lo vahi. Sir sënë denesepa lox Anutu yi horek
medenetatekin Yesu yi Bengö Nivesa rangah.

13

¹ Log yö nare rak raggër vu loo nenga.

Reggu Bemën Böp Luu Deverup

Lob sa halë reggu bemën böp ti rak verup loo. Yu
nemadvahi-bevidek-luu gevis nemadluho. (Vis nebë bur-
makau). Lob alam-los-bengöj hir madub nemadluho nedo
rak yoh vu vis pin. Log ngaa la arëj rak neggëp yu. Arëj sënë
og gagek pelësën aggagga sën nerak Anutu lo. ² Reggu bemën
sën sa halë agi ni nebë reggu böp lepat, gevaha nebë reggu
böp bëa vaha, gavi nebë reggu böp layon avi. Lob karob sën
lo vo yi niwëek vu reggu bemën sënë. Lob tung yi tu mehö-
los-bengö nebë yi, lob vo niwëek böpata rot vu yi. ³ Lob sa halë

bē reggu bemēn yu lo ti vong bē degelu bebegō niben neggēp raḵ. Niben bōpata beyoh vu bē nadiik, rēḵ ma gebegō nyē sēnē ggov ya geniben mu neggēp. Lob alam pin ḵenuj ya in ngaa sēnē, lob desepa loḵ yi. ⁴ Denepetev medeneggēp loḵ ḵarob bōp sēnē lo mala medeneḵo yi raḵ, in vo yi niwēēk vu reggu bemēn sēnē. Gedenepetev medeneggēp vu reggu bemēn sēnē ving, gedenenēr bē, “Maḵ re luho reggu bemēn sēnē deneggēp ti? Maḵ re yoh vu bē gevong begō mekesuu yi?”

⁵ Rēḵ Anutu lē reggu bemēm bōp sēnē mu, geyō medo nevong paang menenēr pelē raḵ yi. Geniwēēk bōpata rot neggēp in gevong ngaa pin sēn kwa nevo lo noh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu (yik buk 1,260 sēn lo). ⁶ Yō avi raḵ benēr pelē raḵ Anutu. Genēr pelē raḵ Anutu arē, genēr pelē raḵ yi dub-vabuung-bōp, geraḵ yi alam sēn denedo yagek lo. ⁷ Lob Anutu lē yi mu, geyō vong begō vu Anutu-yi-alam beniwēēk mekesuu sir bedahun sir ya. Log ḵo niwēēk bōpata rot yoh vu bē natu alam pin, gedob pin, gayej pin, genavij aggagga pin, hir mehō-los-bengō. ⁸ Mehōnon pin vu dob sēn su arēj neggēp loḵ ḵapiya vu buk sēn Anutu tung dob rē lo, og rēḵ degeḵo reggu bemēn sēnē jaḵ. Ḵapiya sēnēḵ Sipsip Nalu sēn desis yi mediik wirek lo yi ḵapiya mala-tumsēn-yi. ⁹ Mehōti bē nenga neggēp, og gengo gāgeḵ sēnē nivesa megero!

¹⁰ Nabē mehōti arē neggēp bē na ḵarabus, og rēḵ na.

Log nabē mehōti arē neggēp bē dengis yi jaḵ paēp-yu-anil menadiik,
og rēḵ dengis yi menadiik.

Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon rot medekerē, gayoj na timu vu Kerisi.

¹¹ Log sa halē reggu bemēn bōp ngwē kedi loḵ dob gebinē merak verup. Vis luu nedo raḵ yu nebē sēn sipsip tuveḵ ti, rēḵ nengeeḵ aye bōp nebē ḵarob bōpata ti. ¹² Reggu bōp netu luu sēnē tu reggu nipaya muginsēn yi hur beḵo yi niwēēk bōpata pin, benevong bemehōnon los ngaa-dob-yi pin denēḵo reggu muginsēn sēnē raḵ. Yi sēn wirek begō nyē bōpata neggēp raḵ yu beyoh vu bē gevong menadiik, rēḵ ma geggov ya in yi lo. ¹³ Reggu bemēn ngwē sēn netu luu nevong ngaa bōp aggagga, lob vong ngaa bōp ti nebē sēnē: Vong benengwah luk vu yagek meyam dob raḵ alam malaj medelē. ¹⁴ Rēḵ Anutu lē yi mu, genevong ngaa bōp aggagga ggēp reggu bemēn ngwē muginsēn mala, lob netetuhin mehōnon vu dob sēnē raḵ ngaa bōp bōp nebē sēnē. Log loḵ ahēj menēr bē desemu reggu bemēn muginsēn ḵenu ti in degeḵo arē jaḵ. Reggu bemēn bōp sagi sēn paēp-yu-anil sis yi wirek, rēḵ ma genahēn nedo vesa lo. ¹⁵ Lob Anutu lē yi mu, gereggū bemēn sēn netu luu lo rov saheng loḵ ya reggu bemēn ngwē muginsēn ḵenu bevesa loḵ,

benevengwëng. Gaḵ nabë mehö la su degeḵo reggu bemën ngwë muginsën sënë jaḵ rë, og rëḵ ngis sir medenadiik.

¹⁶ Log reggu bemën sën netu luu lo nër, lob debë ḵanak ti raḵ alam pin nemaj vesa ma dabaj. Debë raḵ alam-meris los alam-yuj-ading, galam-ggoreksën los alam-ḵupeḵ-masën, galam sën alaj debaḵo sir tu hir ngaa meris lo los alam sën yö denegin sir lo. ¹⁷ Om nabë mehöti su geḵo reggu bemën sënë arë, ma yi ḵanak, jaḵ gëp yi rë, og su yoh vu bë rëḵ bago alam hir ngaa ti rë. Gesu yoh vu bë alam debaḵo hen ngaa ti rë. ¹⁸ Gaḵek sënë degwa neggëp, om ham sën los kwamin lo, og ham kwamin bo reggu bemën yi ḵanak sënë nivesa mejak ni. In yik ḵanak sënë og mehönon ti arë neggëp vunsën loḵ, lob yik nebë sënë: 666.

14

Sir 144,000 Devong Raro Mewis

¹ Log sa malag yah, lob sa halë Sipsip Nalu nare raḵ kedu Sion*, balam 144,000 denare ving yi. Lob Sipsip Nalu luho Ama arëj neggëp raḵ sir pin dabaj. ² Log sa hango dedun nivesa yam vu yaḵek. Dedun nebë sën lubek böp nevo dedun, genebë sën vaḵuvek netetap bededun böpata. Sa hango dedun sënë vong bë sën sengii aye nivesa, bevong bë sën alam denesis gita baye nivesa verup. ³ Devong raro mewis ti raḵ, raḵ Anutu yi säa-los-arë mala, gerak ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën lo malaj, gerak alam ggev malaj. Anutu bago alam 144,000 sënë vu dob yom, lob sir sënë mu deyoh vu bë dejak raro sënë ni. Gaḵ alam vahi og su deyoh vu rë. ⁴ Alam sënë og yö deleḵin sir nivesa medenedo maluh bu gavëh ma. Alam sënë medo denesepa Sipsip Nalu medeneya ving yi yoh vu nyëg sën neya lo. Anutu ggooïn sir raḵ loḵ alam vu dob ayo vuheng gebaḵo sir yom in bë denatu alam muginsën medenatu seriveng vu Anutu, om sën ḵo sir yah tu luho Sipsip Nalu yö hir ngaa. ⁵ Vu buk sën denedo dob lo, og su denenër gaḵek tetuhinsën rë, gesu denevong ngaa ti paya meneggëp vu sir rë.

Angër Löö Denër Gaḵek

⁶ Log sa halë angër ti genevëëng meneya yaḵek babu vavunë rot. Ḵo Bengö Nivesa sën neggëp degwata los degwata lo. Lob yi huk bë tateḵin Bengö Nivesa sënë vu alam pin sën denedo dob agi, genanër vu mehönon pin sën denedo vu dob pin, genavij agga ti ti pin, gayej ti ti pin, gemehönon degwaj pin lo. ⁷ Tahı niwëëḵ bë, “Buk tōḵ yam ggoveḵ ya in Anutu seggi mehönon hir gaḵek. Om ham gönengin yi gegweḵo arë jaḵ. Ham gweḵo Mehö sën tung yaḵek los dob, geloo los bël veyë pin lo arë jaḵ.”

⁸ Angër ngwë tamuïn ngwë muginsën beyam. Lob angër ngwë sën netu luu agi tahi bē, “Babulon* böp bumeng ya! Bumeng ya! Vong bē nyëg böp Babulon* vo wain niwëëk vu alam vu dob pin medenenum. Vong besir ngahisekë desepa loḵ yi baggëb lu ngaa bedenevong niwëëk ata beggërin ayoj.”

⁹ Loḵ tum angër ti tamuïn luho beberup. Lob angër netu löö sënë tahi ya niwëëk bē, “Nabë mehöti nadudeḵ vu reggu bemën sënë ma ḵenu, ma gebë yi ḵanaḵ jaḵ daba ma nema, ¹⁰ og rëḵ nanum wain ti. Wain sënë yik Anutu ahë sengën, rëḵ mu Anutu su rëḵ sarömin bël geving wain sënë rë. Gaḵ yö rëḵ keseh ahë sengën doḵ kap in bo doḵ nah nipaya nyëvewen, bemehöti sën lo nanum. Lob rëḵ geḵo vanë nipaya rot jaḵ nengwah niḵerus sën medo netum raḵ gelöng nisangsang salpa* lo, jaḵ angër vabuung lo malaj, gejaḵ Sipsip Nalu mala. ¹¹ Lob aru rëḵ jaḵ berup nengwah sën nevo vanë vu sir agi, berëḵ berup medo mena vavunë degwata los degwata. Alam sën denëḵo reggu bemën los ḵenu raḵ, gedeneḵo yi ḵanaḵ raḵ neggëp sir lo, og su deyoh vu bē rëḵ desewah rangah los buk rë.” ¹² Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon medebare niwëëk, medesepa doḵ Anutu yi horek, gayoj na timu vu Yesu medemedo. ¹³ Log sa hango mehöti aye yam vu yagek menër bē, “Kwevu gagek nabë sënë: ‘Alam sën degevong geving Mehöböp loḵ denadiik lo, og kwaj vesa!’ ” Log Anon Vabuung nër ving bē, “Yönon, kwaj vesa in rëḵ degevuuk huk ḵerus ḵerus sën denevong agi na gedesewah. In su rëḵ dena meris rë, gaḵ ngaa nivesa sën devong lo rëḵ na geving sir.”

Buk Sën Dengupin Mehönon In Bë Degeḵo Nyëvewen Doḵ Nah Hir Huk Lo

¹⁴ Log sa malag yah, lob sa halë beggob veroo ti nedo, lob mehöti raḵ nedo beggob sënë vavunë. Ni nebë Mehönon Nalu, getung madub goor raḵ yu, log kii loḵ nema. ¹⁵ Log angër ngwë vu dub-vabuung-böp sën nedo yagek lo meluḵ yam. Lob tahi ya niwëëk vu mehö sën rak nedo beggob vavunë lo bē, “Gebo nos jaḵ hong paëp babasën! Nos pin vu dob anon loḵ ggovek ya! Om vosën anon yi buk gwëbeng sënë!” ¹⁶ Lob mehö sën nedo raḵ beggob lo jom yi paëp babasën raḵ bekesik ya dob, bekesik nos sën anon loḵ vu dob lo.

¹⁷ Log tum angër ngwë luḵ vu dub-vabuung-böp sën nedo yagek lo, beḵo paëp babasën nevu malangeri ti ving. ¹⁸ Log angër ti sën negin nengwah raḵ jepö lo tah yi vër in jepö beyam. Lob tahi ya niwëëk vu angër sën ḵo paëp babasën nevu malangeri ngwë lo bē, “Gweḵo hong paëp babasën sën nevu malangeri rot aga, begena gwelov wain anon ḵod vu dob, begengupin bemedo! In anon pin moneḵ ggovek ya!” ¹⁹ Lob angër sënë ḵo yi paëp babasën raḵ bekesik ya dob,

lob lov wain anon kod pin besupin menedo. Lob tē wain anon sēnē luḵ ya gabum gelōng bōpata in napip. Sēnēḵ mu Anutu ahē sengēn.²⁰ Lob devaḵē wain sēnē luḵ gabum bōpata medepip ggēp nyēg bōp Yerusalem nenga. Lob mehōnon nij kōḵ vu gabum meto meya bevaar meneya ading rot yoh vu 320 kilomita, log vuuḵ merak verup vavunē bading yoh vu bē gēngon hil mehōnon.

15

Angēr Nemadvahi-bevidek-luu Deḵo Ngaa Maggin Rot Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa halē ngaa bōp ngwē tato yi vu yageḵ, lob sa ḵenug ya in. Sa halē angēr nemadvahi-bevidek-luu denedo bedēḵo ngaa maggin rot sēn rak neggēp hus lo in bē debasap mehōnon beron nemadvahi-bevidek-luu. Nabē ngaa maggin sēnē govek na, og la su rēḵ nom berup vu tamusēn gōkin rē. Gaḵ Anutu ahē sengēn maya verōḵ yi rak ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ² Log sa halē ngaa ti nebē loo, gevong bē desarōmin garas los nengwah. Log alam sēn devong begō medekesuu bededahun reggu bemēn nipaya agi los ḵenu, garē yi ḵanak lo, denare luḵ loo sēn nebē garas agi nenga, lob Anutu vo ngaa ni nebē gita ggelek sir bevare denēḵo. ³ Denevong Anutu yi hur Moses yi raro gedenevong Sipsip Nalu yi raro sēn nebē:

“Oo Mehōbōp niwēēk pin ala hong.

Huk pin sēn genevong lo bōpata rot behe halē,
lob he kwamin ya ngahi in.

Oo mehōnon pin hir Mehō-los-bengō hong!

Hong ngaa pin og nirōp,
beyōnon verōḵ yi!

Mehōbōp hong ngo perurek timu vabuung.

⁴ Om alam pin rēḵ degōneng in hong
gedegeḵo arēm jaḵ na vavunē!

Mehōnon pin rēḵ denam

medenadudeḵ vu hong.

In genesepa luḵ aggata nirōpsēn mu
betōḵ yam rangah ggovek ya.”

⁵ Sēnē ggovek, gesa malag yah luḵ bē ayo vabuung soḵek sēn nedo yageḵ luḵ dub vabuung sēl ayo lo tahinin. Yiḵ Anutu yi dub vabuung sēl sēn netato bē Anutu nedo ving yi alam lo sēnē. ⁶ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deḵo ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu lo, vu dub-vabuung-bōp sēnē ayo medeluḵ yam dob. Derōp tob veroo malangeri beyō niveseek, log devaḵu ḵabi goor luḵ newaj. ⁷ Log ngaa lubeluu

sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti vo gabum goor nemadvahi-bevidek-luu vu angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ. Lob Anutu sĕn nedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo ahĕ sengĕn pup gabum goor nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ. ⁸ Log Anutu niwĕĕk los yi vunĕk vunĕk yagek-yi pup dub-vabuung-bĕp ayo, lob vong baru verup ggĕrin rot, lob mehĕti su yoh vu bĕ doĕ na rĕ. Gaĕ rĕk degegin angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕn lo gedegevong huk jaĕ ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu sĕn lo begovek na rĕ, loĕ mĕm.

16

Anutu Ahĕ Sengĕn Nedo Loĕ Gabum Goor Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa hango mehĕti aye raĕ loĕ dub-vabuung-bĕp soĕek, betahi niwĕĕk ya vu angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ bĕ, “Ham na kweseh Anutu ahĕ sengĕn gabum nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ duĕ na mejak dob!” ² Lob angĕr muginsĕn ya keseh yi yi ya dob. Lob pegges nipaya verĕk yi genivĕ rot raĕ alam sĕn denĕko reggu bemĕn bĕp yi kanak raĕ neggĕp navij lo, geraĕ alam sĕn denĕko ĕenu raĕ lo.

³ Log angĕr netu luu ĕo yi yi, beya keseh luĕ ya loo. Lob loo pĕo alam-diiksĕn nij bu raĕ, log ngaa mala vesa pin sĕn denedo luĕ loo lo dediik ya.

⁴ Log angĕr netu lĕo keseh yi yi luĕ ya bĕl ata pin los bĕl veyĕ pin. Lob sir pin ĕĕk raĕ nebĕ mehĕnon nij ĕĕk. ⁵ Lob sa hango angĕr sĕn tu ala benegin bĕl lo nĕr bĕ:

“Genedo gwĕbeng, genĕo genedo yĕ vu wirek.

Hong mehĕ yohvu rot in gevong nyĕvewen nebĕ sĕnĕ loĕ yah vu mehĕnon.

⁶ Alam sĕnĕ dekeseh hong alam losho hong alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn nij ĕĕk medediik, om sĕn gevo ĕĕk vu alam nij paya sagi in bĕ denanum. Deĕo hir nipaya nyĕvewen saga ya meyoĕ vu.”

⁷ Log sa hango Anutu yi jepĕ yĕ tahi bĕ:

“Eĕ-ĕ, yĕnon, Mehĕbĕp Anutu, niwĕĕk pin yĕ neggĕp vu hong, om nyĕvewen sĕn genevong lo, og nirĕp beyoh vu.”

⁸ Log angĕr netu lubeluu keseh yi gabum raĕ hes, lob vong behes tum bĕpata megga mehĕnon. ⁹ Hes tum benikerus bĕpata rot, lob vev raĕ mehĕnon pangsĕn rot. Rĕk ma, gedenĕr pelĕ raĕ Anutu sĕn niwĕĕk bĕpata rot bevong ngaa maggin agi arĕ. Gesu deggĕrin sir medĕko Anutu arĕ raĕ rĕ.

¹⁰ Log angĕr netu nemadvahi keseh yi gabum raĕ reggu bemĕn bĕp yi sĕa-los-arĕ. Lob malakĕnu loĕ beggĕrin alam sĕn reggu bemĕn negin sir lo. Deĕo vanĕ pangsĕn rot lob deranga daggej. ¹¹ Kwaj nevo vanĕ los pegges bĕp sĕn raĕ sir lo, rĕk ma

gedenēr pelē raḡ Anutu sēn tu yagek ala lo gesu deggēr in ayoj bederuu demij vu ngaa sēn denevong lo rē.

¹² Log angēr netu videk ti keseh yi gabum luk ya bēl bōp Eprates, lob tuus ya, gaggata neggēp vu alam-los-bengōj sēn denam vu nyēg mala neverup lo. ¹³ Lob sa halē memō ningōhek lōō nij nebē deḡ, berak deverup karob bōp lōōho reggu bemēn lu mehō-nenēr-gāgēk-kuungsēn avij. ¹⁴ Memō lōō sēnē og memō nij paya ḡenuj, bedeyoh vu bē degevong ngaa bōp aggagga. Lob deneya vu alam-los-bengōj pin vu dob, in bē dengupin sir bedegevong begō doḡ Niwēek Pin Ala Anutu yi buk bōpata sēnē.

¹⁵ “Ham gwengo rē! Sēḡ nōk vu ham nabē sēn mehō hodek neyam lo. Nebē sēnē, om nabē mehōti su gēp yiing rē, geyi tob jaḡ gēp yi bemedo, og su rēḡ ahē natōḡ balam degelē beninamum rē. Gaḡ mehō saga rēḡ kwa vesa!”

¹⁶ Lob memō lo desupin alam-los-bengōj losho hir alam lo ggēp nyēg sēn Hibru denenēr loḡ ayej bē Armagedon lo.

¹⁷ Log angēr netu videk luu keseh yi gabum ya merak nyēg meris loḡ yagek los dob vuheng atov. Lob mehōti aye raḡ bōpata vu Anutu yi sēa-los-arē loḡ dub ayo vabuung soḡek metahi yam bē, “Ggovek ya saga!” ¹⁸ Log davēs vēr behang meya, gededun raḡ, lob vaḡuvek tetap, gejemapi ggee bōpata rot. Vu buk pin sēn mehōnon denedo vu dob agi, og jemapi ti su neggee bōpata rot nebē ti sēnē wirek rē. ¹⁹ Nyēg bōp Yerusalem vasuh yi ya yu lōō, lob mehōnon pin hir nyēg bōp bōp pin detamang beto denedo. Log Anutu kwa vo nyēg bōp Babulon* ving, lob vong ba, Babulon* num loḡ kap sēn wain nedo loḡ lo. Wain sēnē og yik Anutu ahē sengēn. ²⁰ Log kedu loo vuheng pin malaj maya, log kedu pin derurin to, besu denare ggōkin rē. ²¹ Log hob lulanon lev raḡ. Lob hob lulanon sēnē, og ḡemu bōp bōp beti ti hir maggin yoh vu padi bēek ti. Luḡ yam vu yagek beto nesis mehōnon, lob deḡo maggin nipaya verōḡ yi raḡ hob lulanon sēnē, rēḡ ma gedenenēr gāgēk nipaya raḡ Anutu in hob lulanon sēn to mesis sir agi.

17

Avēh Baggēb Bōp Ḳol Nipaya Nyēvewen

¹ Angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deḡo gabum nemadvahi-bevidek-luu lo ti yam vu sa benēr bē, “Dus raḡ bē avēh baggēb los bengō sēn tu ala menegin yi alam ggēp bēl ngahi nengaj lo geḡo yi nipaya nyēvewen. Om genam besa tato vu hong. ² Alam-los-bengōj pin vu dob devong baggēb ngahiseḡē vu avēh sēnē. Gemehōnon pin vu dob devong baggēb vu yi ving, lob yuj vong paya nebē sēn mehōnon denenum meyuj nevong paya lo.”

³ Log angër sënë ko sa kenug meya nyëg-yumeris ti. Lob sa halë avëh ti rak nedo reggu bemën kōk ti demi vu sagu. Lob gagek ngahisekë neggëp rak reggu bemën sënë navi beggërin pin. Gagek sënë og yik arë sën gagek pelësën nipaya aggagga. Log reggu bemën böp ti sënë yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. ⁴ Avëh sënë röp tob kōk los mala sagap beyi vunek vunek aggagga rak goor ga, vunek vunek sën denesemu rak gelōng malangeri los kumkum sën yi monë böpata lo. Log jom kap goor loḵ nema. Lob ngaa nivë aggagga sën Anutu nelë bē su yoh vu rē lo, los avëh baggëb sënë yi ngaa ningöhek aggagga, bepin pup kap sënë. ⁵ Log dekevu arë rak neggëp daba. Arë sënë og yik gagek peggirinsën mu nebë:

NYËG BÖP BABULON* AVËH BAGGËB PIN LOS NGAA NIPAYA
VERÖ K YI PIN VU DOB LO ATAJ.

⁶ Avëh sënë sis Anutu-yi-alam losho alam sën denevong ving Yesu medenenër arë rangah lo medediik. Avëh sënë num nijkōk lob sa halë bē yu vong paya nebë sën alam denenum bël mengëes lo. Sa halë sënë, lob sa helëk bekwaḡ ya ngahi.

⁷ Loḵ angër loḵ tepëk vu sa bē, “Kwam neya ngahi in va? Sengo rëk tatekin avëh sënë luho reggu bemën hir gagek vunsën degwa rangah vu hong. Yik reggu bemën sën yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho, beḵo avëh meneya agi. ⁸ Gelë reggu bemën böp sënë ggovek ya. Yö nedo vu wirek, rëk gwëbeng og su nedo rē. Rëk mu vu tamusën, og rëk yi vu asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa ma lo bejak nom vavunë, loḵ mēm mala nama na verök yi. Alam dob yi sën Anutu su kevu arëj loḵ ya kapiya-mala-tumsën-yi loḵ buk sën tung dob los yaḡek lo rē, og rëk degelë reggu bemën nipaya sënë, lob kenuj na in yi. In nedo wirek, log gwëbeng og su nedo rē, loḵ rëk nom berup gökin vu tamusën. ⁹ Mehöti sën kwa nivesa lo, og yoh vu bē rëk jak ngaa sënë ni megero. Yuseḵë nemadvahi-bevidek-luu sënë og yik nepeggin rak kedu nemadvahi-bevidek-luu, lob avëh sënë nedo rak kedu nemadvahi-bevidek-luu sënë. ¹⁰ Log yuseḵë nemadvahi-bevidek-luu sënë og yik nepeggin rak alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu. Nemadvahi malaj ma vorot, log ti nahën nedo gwëbeng, log ti nahën gesu tu mehö-los-bengö rē. Om rëk natu mehö-los-bengö vu tamusën. Govek, loḵ yik medo hus dus teka mu. ¹¹ Log reggu bemën sën nedo vesa wirek rëk su nedo gwëbeng rē agi, loḵ ya ving betu nemadvahi bevidek löö rak. Rëk mu yik alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu sënë ti yi, rëk mu rëk mala nama na verök yi.

¹² Log vis nemadluho sën gelë lo, og yik nepeggin rak alam-los-bengöj nemadluho. Rëk mu yö denahën gesu detu alam-los-bengöj rak rē. Rëk mu rëk degeḵo nij wëek böpata rot

geving reggu bemĕn bōpata sĕnĕ, medenatu alam-los-bengōj noh vu yīk hes mala timu. ¹³ Alam-los-bengōj sĕnĕ yīk kwaj nevo ngaa neggĕp ti. Niwĕĕk los niwĕĕk bōpata rot sĕn neggĕp vu sir lo, og rĕk degadu reggu bemĕn nipaya jak mededok vu. ¹⁴ Lob rĕk losho Sipsip Nalu dengis sir, lob Sipsip Nalu ngis sir mekesuu sir na verōk yi. In yi tu alam bōp bōp pin hir Mehōbōp, galam-los-bengōj pin hir Mehō-los-bengō. Lob yi alam sĕn denesepa loḵ yi lo, og rĕk degevang begō sĕnĕ medekesuu. Sir sĕn tato sir vorot beggōoin sir raḵ bedetu yō yi ngaa bedenevang ving aye lo.”

¹⁵ Log angĕr nĕr vu sa bĕ, “Bĕl ngahi sĕn gelĕ avĕh baggĕb nedo nengaj lo, og sagak yīk alam pin, gesir yu bōp bōp sĕn desupin sir medenedo lo, galam pin sĕn navij aggagga lo, gayej agga ti ti pin. ¹⁶ Log vis nemadluho sĕn gelĕ ggovek ya bĕ peggin raḵ alam-los-bengōj nemadluho lo, og sir pin losho reggu bemĕn bōp rĕk degĕrin sir medegelĕ avĕh baggĕb sĕn lo paya. Rĕk debasap yi bedenakah hen tob pin vĕr gegĕp ahĕ tōksĕn. Log rĕk dega reggos gedebesi sekĕ lu ngaa jak na nengwah. ¹⁷ Yōnon, Anutu vo kwa sĕnĕ loḵ ya ayoj in bĕ degevang ngaa sĕn kwa nevo lo. Lob kwaj bo ngaa gĕp ti. Log niwĕĕk bōp sĕn deḵo in denatu alam-los-bengōj lo, og rĕk degadu reggu bemĕn nipaya jak mededok vu rot, bena berup dok buk sĕn Anutu yi gāgek pin anon jak lo. ¹⁸ Log avĕh sĕn gelĕ lo, og yīk peggin raḵ nyĕg bōp Babulon* sĕn tu alam-los-bengōj pin vu dob hir yusekĕ lo.”

18

Nyĕg Bōp Babulon Mala Maya*

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ angĕr ti vu yāgek beluḵ yam. Yi niwĕĕk bōpata rot, genīkapiik jĕh raḵ dob bemedo nepelibin mu. ² Lob tahi yam niwĕĕk bĕ:

“Nyĕg bōp Babulon* bumeng ya! Bumeng ya!

Gwĕbeng tu memō nij paya hir nyĕg raḵ.

Memō nij ngōhek pin,

gesok nij paya pin sĕn hil nahōnengin lo bej.

³ In alam pin denevang ngaa baggĕb yi ngahisekĕ vu yi.

Lob sĕnĕ vong bĕ sĕn denum yi wain niwĕĕk beyuj vong paya.

Galam-los-bengōj lo vu dob sĕnĕ devong baggĕb vu yi ving.

Galam-dob-yi sĕn denevang huk bagosĕn lo denevang huk bagosĕn raḵ ngaa sĕn ayo nevu nevu in lo, bedeneḵo monĕ ngahisekĕ raḵ.”

⁴ Log sa hangō gāgek ngwĕ yam vu yāgek menĕr bĕ:

“Sa alam, ham gwetah ham in nyĕg bōp saga. Gemedo na nenga.

In ham los sir rĕk gwebĕ dok ti in yi ngaa nipaya saga.
Geham los sir rĕk gwebĕ dok ti begweko yi ngaa nipaya
nyĕvewen.

⁵ Yi ngaa nipaya vong bĕ sĕn yu bĕpata megelu lok ya yaĕk.
Lob Anutu medo mekwa nevo nyĕg bĕp sĕnĕ yi ngaa
nipaya pin.

⁶ Ham kwamin bo ngaa agga ti ti sĕn avĕh baggĕb agi nevong
lo,

beham bo dok nah vu yi nabĕ sĕnĕ nirĕp rot.

Ham bo nyĕvewen dok nah ngaa sĕn nevong lo nirĕp,
gegwevong la mesevok geving.

Avĕh sĕnĕ tee marasin nimengĕĕs lok kap in bĕ mehĕ ngwĕ
denanum,

om yik ham jaa ngaa ngaa nimengĕĕs nabĕ saga dok nah,
geyu ngwĕ sevok geving begwetee dok kap in nanum.

⁷ Yĕ nekerĕ arĕ rak benevong ngaa nipaya
sĕn ayo nevu nevu in lo agga ngahisekĕ.

Om ham gwevong meyĕ pasang ngu rot dok nah.

In kwa nevo lok ayo nebĕ sĕnĕ bĕ,

'Setu avĕh-los-bengĕg benado rak avĕh-los-bengĕ yi sĕa.

Sa su nebĕ avĕh sĕn regga diik genedo alov lo rĕ.

Om maggin su rĕk natok jak sa mesengu rĕ,
gak rĕk nama verok yi.'

⁸ Om ngaa maggin rot aggagga rĕk natok vu yi avuti dok buk
timu.

Niraksĕn ngahisekĕ rĕk berup,

lob yi alam ngahisekĕ rĕk pasang dengu in hir heljĕng rot,
gemeyip bĕpata rĕk berup.

Log nengwah rĕk ga nyĕg bĕp Babulon* los dahis.

Yĕnon, Mehĕbĕp Anutu yi mehĕ niwĕĕk los gayeheng,

om seggi yi benĕr vorot bĕ geko nipaya nyĕvewen dok nah.

⁹ Alam-los-bengĕj vu dob losho avĕh sĕnĕ denevong baggĕb
los denevong ngaa agga ngahisekĕ sĕn ayoj nevu nevu in lo.

Om alam-los-bengĕj sĕnĕ rĕk degelĕ genengwah natum bega
yi baru jak, lob rĕk dengu medengis sir. ¹⁰ Rĕk degĕneng rot in

vanĕ sĕn tok vu yi agi, lob rĕk debare ading gedenanĕr nabĕ:

'Wĕp-o, gĕpin nyĕg bĕp Babulon*!

Nyĕg bĕp los niwĕĕk ata hong!

Nyĕvewen nipaya tok vu hong ggovek ya yik pevis avuti!'

¹¹ Lob alam vu dob sĕn denevong huk bagosĕn lo rĕk kwaj
bo nyĕg bĕp sĕnĕ, lob rĕk dengu in, bedemedo los ayoj maggin.

In mehĕnon la su denebago hir kupek yah ggĕkin rĕ. ¹² Hir
kupek lo yik nebĕ sĕnĕ: Goor los seriva, gegelĕng malangeri

los kumkum sĕn yi monĕ bĕpata lo, getob veroo malangeri,
getob mala sagap aggagga, getob niyes yes sĕn nikapiik lo,

gejerujeng navi, gekele sĕn reggu nivesa lo, gengaa pin sĕn

denesemu raḵ reggu böp elephant vis lo, gengaa pin sĕn dene-
semu raḵ kele sĕn yi monĕ böpata lo, gedenesemu raḵ braas,
geraḵ aĕn geraḵ gelöng ni ketungsĕn lo. ¹³ Log kupek la nebĕ
sĕnĕ: Kele sinamon navi los yesek lu ngaa sĕn nos yi lo,
gekabang aru reggu nivesa ga, mur los praginsĕj*, gewain los
wĕl*-oliv-yi sĕn denevesi nos raḵ lo ga, parawa brĕt yi los wit*,
geburmakau los sipsip, gehoos los karis sĕn hoos denedadii
lo, gemehönon sĕn denebago sir in denatu hir ngaa meris lo,
log mehönon sĕn denebago sir in debasap sir noh vu yö kwaj
lo. ¹⁴ Log denĕr bĕ, 'Yönon, nos sĕn kwam nedu in bĕ gegwa
lo, og pin devuu hong gedeya. Gekupek nivesa vesa pin lu
ngaa sĕn yi monĕ böp lo, los hong vuneksĕn nivesa vesa pin
sĕn lo, og devuu hong ya. Mehönon su rĕḵ degelĕ ngaa nabĕ
sĕnĕ gökin gemedo vu hong rĕ!'

¹⁵ Yönon, alam sĕn denevong huk bagosĕn raḵ ngaa agi,
bedeneko monĕ ngahi vu nyĕḡ böp agi rĕḵ degöneng rot in
vanĕ sĕn natök vu nyĕḡ böp agi, lob rĕḵ debare ading in
yi gedengu medengis sir, gemedo los ayoj maggin. ¹⁶ Log
denanĕr nabĕ:

'Wöp-o, gĕpin nyĕḡ böp sĕnĕ!

Wirek og yö neröp tob veroo malangeri ngeri,
getob saḡap los köḵ,
genevunek vu navi raḵ goor,
geraḵ gelöng malangeri los kumkum sĕn yi monĕ böp rot
lo.

¹⁷ Rĕḵ ma gemonĕ sĕnĕ los kupek gevunek vunek bemalaj
maya yik pevis avuti.'

Log kapten los alam sĕn deneko yaḡ lo pin, galam pin
sĕn denevong huk raḵ yaḡ lo, galam pin sĕn denevong huk
bagosĕn raḵ yaḡ medeneggök loo lo, yö rĕḵ debare gĕp ading
in nyĕḡ böp Babulon*. ¹⁸ Log degelĕ nengwah sĕn negga yi lo
aru jaḵ, lob degengeek nabĕ, 'Nyĕḡ böp ti tena los arĕ böp maḵ
nebĕ nyĕḡ böp sĕnĕ menedo? Ma! Yik yö timu!' ¹⁹ Log yö rĕḵ
dejaa kebus doḵ yuj, gedengu bedengis sir bedemedo los ayoj
maggin. Log rĕḵ detahi nabĕ:

'Wöp-o, gĕpin nyĕḡ böp sĕnĕ!

Yaḡ alaj lo sĕn denedo raḵ loo lo detu alam-los-bengöj-
monĕ-ggoreksĕn raḵ nyĕḡ böp sĕnĕ yi monĕ.
Gĕpin-o! Yik mala maya verök yi pevis avuti!

²⁰ Om ham vu yaḡek los Anutu-yi-alam, geham sinarĕ los
alam-denenĕr-gaḡek-rangahsĕn lo!

Ham pin kwamin vesa in ngaa sĕn töḵ vu nyĕḡ böp agi.

Anutu seggi yi, lob vo nipaya nyĕvewen vu yi

loḵ yah ngaa nipaya sĕn nevong vu ham lo.' "

²¹ Gagek sĕnĕ ggovek, log angĕr niwĕĕk ata ti ʔo gelōng ti ni nebĕ gelōng bōp sĕn denerii wit* raʔ lo, lob vaʔu raʔ betĕ luʔ ya loo, log nĕr bĕ:

“Rĕʔ degeʔo nyĕg bōp Babulon* medegetĕ na niwĕĕk nabĕ saʒi,

gemehōnon su rĕʔ degelĕ yi nah gōkin rĕ.

²² Nebĕ sĕnĕ om gita aye, gegevĕĕg aggagga ayej, gegevĕĕg apel los avuuk ayej,

og su rĕʔ degenʒo ngaa pin sĕnĕ ayej doʔ hong nah gōkin rĕ.

Gemehōti sĕn tahu yi loʔ huk agga pin lo,

og su rĕʔ degelĕ alam nabĕ sĕnĕ demedo vu hong nah gōkin rĕ.

Gegelōng bōpata sĕn nerii wit* genesu maye neya lo,

og su rĕʔ degenʒo aye sĕnĕ gengu doʔ hong nah gōkin rĕ.

²³ Ram su rĕʔ natum doʔ hong

bahĕggi nah gōkin rĕ.

Log su rĕʔ degenʒo avĕh los maluh sĕn denĕʔo sir lo

gedebengwĕng los kwaj vesa gōkin rĕ.

Wirek hong alam lo sĕnĕ devong huk bagosĕn, lob detu bōp vu dob.

Log gekuung in alam pin raʔ hong ngaa aggagga sĕn genetung bu raʔ lo.

²⁴ Log detōʔ raʔ alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn losho Anutu-yi-alam gesir pin

sĕn denesis sir medenediik vu dob lo pin nij ʔōʔ loʔ hong Babulon,

bedegwa neggĕp vu hong.”

19

Alam Kwaj Vesa In Babulon Mala Maya*

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa hango ngaa ti nebĕ sĕn alam ngahiseʔĕ denevong raro vu yaʒek, bedenĕnĕr bĕ:

“Aleluya!

Hil Anutu, yi yō timu sĕn ʔo hil yom vu yi.

Yi mehō niwĕĕk los vunĕʔ vunĕʔ yaʒek-yi malangeri rot.

² Nengo gagek, og nesepa loʔ ngaa nirōp mu meneseggi alam raʔ,

benevong nyĕvewen loʔ yah vu sir nirōp rot.

Lob avĕh-baggĕb-los-bengō sĕnĕ nevasap alam-dob-yi pin raʔ yi baggĕb,

om sĕn Anutu vo nipaya nyĕvewen loʔ yah vu yi,

bevo nyĕvewen loʔ yah yi alam sĕn nesis lo nij ʔōʔ.”

³ Loʔ detahi yah gōkin bĕ:

“Aleluya! Hil gaʔo Anutu arĕ jaʔ!

Nengwah sĕn gga nyĕg bĕp agi aru medo neraḅ degwata los degwata!”

⁴ Log alam ggev mehĕdahis-bevidek-lubeluu sĕn lo, losho ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo, depetev medeneggĕp loḅ Anutu sĕn nedo raḅ sĕa-los-arĕ lo mala, gedeko arĕ raḅ bĕ: “Yĕnon rot! Aleluya!”

⁵ Lob mehĕti aye raḅ ggĕp Anutu yi sĕa-los-arĕ, benĕr bĕ: “Ham sĕn Anutu yi hur ham, beham nehĕnengin yi lo, geham alam yumin ading los ham alam meris, ham pin gweḅo Anutu arĕ jaḅ!”

Sipsip Nalu Ḳo Avĕh Medenevong Nos Bĕpata

⁶ Log sa hangĕ ngaa ti nebĕ sĕn alam ngahiseḅ rot desupin sir bedenĕnĕr gagek, lob dedun nebĕ sĕn lubek bĕpata. Genebĕ sĕn vaḅvek netetap bededun bĕpata lo, bedenĕnĕr bĕpata bĕ:

“Aleluya! Hil gaḅo Anutu arĕ jaḅ!

Hil Mehĕbĕp Anutu, yi mehĕ los niwĕĕk!

Gwĕbeng tu ala soḅek menengin ngaa pin!

⁷ Hil ahĕd nivesa menapisek in yi rot gegageḅ arĕ jaḅ!

In buk dus raḅ ggovek ya in Sipsip Nalu vongin geḅo avĕh.

In venĕ ro yi ggovek ya menengin.

⁸ Lob Anutu vo rĕprĕp veroo malangeri vu yi berĕp loḅ yi.

Rĕprĕp sĕnĕ yĕ mewis anon benepelibin.”

(Rĕprĕp veroo sĕnĕ yĕḅ tahu ngaa nirĕp sĕn Anutu yi alam denevong lo.)

⁹ Log angĕr nĕr vu sa bĕ, “Gekwevu gagek sĕnĕ nabĕ: Alam sĕn Anutu vong dik ya in sir bĕ denam in nos bĕp sĕn Sipsip Nalu geḅo avĕh lo, og kwaj vesa!” Log nĕr vu sa ving bĕ, “Gagek sĕnĕ og Anutu yi gagek anon.” ¹⁰ Lob sa petev loḅ angĕr vaha gesa bĕ gaḅo arĕ jaḅ, loḅ nĕr vu sa bĕ, “Su gwevong nabĕ sĕnĕ! Yĕḅ sa hur mu nebĕ ham los arim lo pin sĕn ham ayomin neya timu vu Yesu menĕnĕr yi gagek rangah lo. Yĕḅ ham gweḅo Anutu yĕ timu arĕ jaḅ. Hil arageḅ ni bĕ Anon Vabuung vong huk loḅ alam-dĕnenĕr-gagek-rangahsĕn ayoj bĕ denanĕr Anutu yi gagek rangah, genevong huk loḅ alam sĕn denĕnĕr Yesu arĕ rangah lo ving nebĕ saga.”

Mehĕ Sĕn Raḅ Hoos Veroo

¹¹ Log sa halĕ yagek tatekin gehoos veroo ti nare. Bemehĕti raḅ nedo, barĕ nebĕ “Mehĕ Sĕn Nevong Yoh Vu Yi Gagek” ga, “Mehĕ Gagek Anon Yi”. Nabĕ mehĕti sĕnĕ gengĕ gagek, genabĕ gevong begĕ, og nesepa loḅ aggata nirĕp mu menevong. ¹² Mala gahis netum nebĕ nengwah daggen, gemehĕ-los-bengĕ yi madub ngahiseḅ raḅ nedo yu. Gedekevu arĕ raḅ

neggëp navi, rëk yö timu rak arë sënë ni, gaḵ alam vahik su derak ni rë. ¹³ Generöp röpröp ading sën dedagoo loḵ kōḵ lo. Log denenër arë bē, “Anutu yi Gagek”. ¹⁴ Log alam-begö-yi vu yaḡek derak hoos veroo, bedetamuin yi medeya. Gederöp tob veroo malangeri benikapiik menepelibin. ¹⁵ Paëp-yu-anil nevu malangeri rot ti vare nesoo loḵ alaj avi, beneggëp in bē ngis mehōnon jaḵ. Log nejom aën dus ti loḵ nema in gegin mehōnon jaḵ. Anutu mehō niwëek ata, bahë sengën böpata vu alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, om rëk bakë sir na nabë sën denevakë wain anon loḵ gabum böp ayo lo. ¹⁶ Gedekevu mehō sënë arë rak neggëp yi tob los vaḡi nebë:

“ALAM-LOS-BENGÖJ PIN HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ, GALAM
BÖP PIN HIR MEHÖBÖP.”

¹⁷ Log sa halë angër ti nare loḵ hes mala. Genetahi ya vu soḵ pin sën denevëeng medeneyoh vavunë lo bē, “Ham pin ngupin ham nam in Anutu yi nos böp. ¹⁸ Ham rëk gwa alam-los-bengöj nij reggos geham rëk gwa alam yuj rëmek los alam anil degwa nij reggos gehoos los alam sën denerak lo nij reggos. Ham rëk gwa alam pin nij reggos, alam sën yö denegin sir lo, losho alam sën alam denebaḡo sir medenetu hir ngaa meris lo, galam sën yuj ading los alam meris lo.”

¹⁹ Lob sa halë reggu bemën böp galam-los-bengöj pin vu dob losho hir alam-begö-yi desupin sir yam ggovek ya in bē dengis begö vu mehō sën rak nedo hoos veroo lo losho yi alam-begö-yi. ²⁰ Rëk ma gedekesuu sir bedejom reggu bemën böp ving yi mehō sën nenër-gagek-kuungsën-rangah lo ahon mededuu luho. In wirek og reggu bemën nipaya sënë lë gemehö-nenër-gagek-kuungsën sënë nevang ngaa böp ngahisekë benetetuhin alam sën deneko reggu bemën yi kanak rak navij gedeneko kenu rak lo. Om reggu bemën luho mehō-nenër-gagek-kuungsën sënë yö nahën denedo los malaj vesa. Log detë luho luḵ ya nengwah sën böpata rot nebë ngaggee, genikerus ata gegelōng salpa* medo netum loḵ lo. ²¹ Log mehō sën nerak hoos lo sis luho hir alam vahi sën nahën denedo vesaj lo pin rak paëp-yu-anil sën vare nesoo loḵ avi lo medediik. Log soḵ pin yam degga alam sënë nij reggos bahëj pup ya.

20

Satan Nedo Karabus Ta 1,000

¹ Lob sa halë angër ti vu yaḡek meluḵ yam. Lob jom kii asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa main lo loḵ nema, bejom sëng böpata rot loḵ nema ving. ² Jom karob böp sënë ahon. Yiḵ marub sën yö neggëp vu nyëdahis lo. Yi Memö Nipaya, geyi Satan. Lob angër duu yi rak sëng niwëek in bē

medo noh vu ta 1,000. ³ Log tē yi luḵ ya asoreng sēn luḵ meya rot gahē degwa main lo, gepeḵa avi yah, basis loḵ in, gejegwi ḵele niḵegwi* rak. Om Satan su yoh vu bē tetuhin alam gōkin rē, gaḵ yō rēḵ gegin ta 1,000 sēnē begovek na rē, loḵ mēm degeḵo yi vēr beyiḵ medo hus dus teka mu.

⁴ Log sa halē sēa-los-arē la denedo bemehō la rak denedo. Anutu vo huk vu sir in bē deseggi mehōnon hir gāḵek. Gesa halē alam ngahiseḵē sēn denevong ving Yesu lo anoj. Sir sēn denenēr Yesu yi gāḵek tato, gedenenēr Anutu yi gāḵek rangah, lob alam nij paya deketōv kwaj bedenediḵ lo. Su denedudeḵ vu reggu bemēn nipaya, ma denedudeḵ vu ḵenu rē. Gesu denebē yi ḵanaḵ rak dabaj ma rak nemaj rē. Lob vesaj loḵ yah bedetu alam-los-bengōj, belosho Kerisi denegin ngaa pin yoh vu ta 1,000. ⁵ Yiḵ buk muginsēn sēn alam deked i jaḵ vu bedub lo sēnē. Rēḵ alam diiḵsēn vahi pin su rēḵ deked i jaḵ nah doḵ buk sēnē rē, gaḵ yō rēḵ degēp rot, beta 1,000 saga govek na rē. ⁶ Alam sēn deked i jaḵ nah doḵ buk muginsēn agi, og kwaj vesa bedemedo vabuung. In diiḵsēn sēn natu luu lo niwēek su yoh vu bē dahun sir rē. Gaḵ rēḵ denatu Anutu luho Kerisi hir alam-deneḵo-seriveng lo. Lob rēḵ denatu alam-los-bengōj belosho Kerisi degegin ngaa pin noh vu ta 1,000 sēnē.

Satan Kepē Ya

⁷ Ta 1,000 sēnē govek na, loḵ mēm degeḵo Satan bēr in ḵarabus, ⁸ gegeto mena in tetuhin alam pin, benoh vu alam sēn denedo dob nenga ḵetu lubeluu lo, vu Gok losho yi alam Magok. Satan rēḵ ngupin sir in na degevong begō, lob sir ngahiseḵē rot nebē sēn raggēr loo nenga. ⁹ Bededok na nyēg pin medeketumin Anutu-yi-alam doḵ nyēg sēn denedo loḵ lo. Yiḵ nyēg bōp sēn Anutu ahē neving pangsēn lo. Rēḵ mu nengwah rēḵ duḵ nam vu yagek mega sir. ¹⁰ Satan tetuhin sir, om Anutu rēḵ getē yi duḵ na ngaggee bōpata sēn nengwah niḵerus ggēp netum rak ḡelōng salpa* lo. Reggu bemēn nipaya luho mehō-nenēr-gāḵek-kuungsēn-rangah denedo loḵ sēnē vorot, om lōōho rēḵ degeḵo vanē buk gerangah degwata los degwata gesu rēḵ desewah rē.

Buk-gagek-yi Tōḵ Yam

¹¹ Log sa halē sēa-los-arē veroo bōp ti nedo, bemehōti nedo rak. Gedob los yagek veya meya in yi, genyēg meris. ¹² Gesa halē alam-diiḵsēn denare, alam yuj ading los alam meris, medenare loḵ sēa-los-arē sagi mala. Gemehō sēn rak nedo sēa lo vong medetēḵin ḵapiya la. Detēḵin ḵapiya mala-tumsēn-yi, gedetēḵin ḵapiya sēn neseggi alam-diiḵsēn rak lo la ving. Nelē ngaa pin sēn mehōnon denevong lob denekevu loḵ ya ḵapiya agi beneseggi sir rak yoh vu. ¹³ Log alam sēn denediḵ

medeneggĕp luḵ loo lo, galam sĕn denediḵ medeneggĕp luḵ dob gebinĕ lo, losho alam-diḵsĕn pin deyom, bemehō sĕn nengo gagek lo seggi sir ti ti luḵ yah ngaa sĕn denevong wirek lo. ¹⁴ Lob tĕ alam malaj-masĕn-yi los alam sĕn denedo luḵ Nyĕg Nipaya lo luḵ ya ngaggee bōpata sĕn nengwah medo netum luḵ lo. Ngaggee bōpata sĕn nengwah medo netum luḵ agi, og yḵ diḵsĕn sĕn netu luu lo. ¹⁵ Lob alam sĕn su arĕj neggĕp luḵ ḵapiya mala-tumsĕn-yi agi rĕ lo, og tĕ sir pin luḵ ya ngaggee bōpata sĕn nengwah medo netum luḵ lo ving.

21

Yagek Los Dob Mewis

¹ Log sa halĕ yagek los dob mewis neggĕp. Yagek muginsĕn los dob muginsĕn mala maya verōḵ yi. Geloo su neggĕp ggōkin rĕ. ² Gesa halĕ nyĕg bōp vabuung sĕnĕ, og yḵ Yerusalem mewis. Sa halĕ nedo ving Anutu, lob vuu yagek beluḵ yam los vunek vunek nivesa nebĕ sĕn avĕh nevunek vu yi raḵ vunek vunek nivesa in jaḵ regga. ³ Log sa hango aye bōpata ti tahi yam ggĕp sĕa-los-arĕ bĕ, “Ham gwengo rĕ! Gwĕbeng Anutu yi dub-vabuung-bōp nedo ving mehōnon! Log Anutu rĕḵ medo geving sir bedenatu yi alam. Yōnon, Anutu yō rĕḵ medo geving sir benatu hir Anutu. ⁴ Rĕḵ jevu sir pin malaj bĕl na. Galam su rĕḵ denadiḵ gōkin rĕ, gesu rĕḵ ayoj maggin gōkin rĕ, gesu rĕḵ dengu medengis sir gōkin rĕ, genavij su rĕḵ gesang nah rĕ. Gaḵ ngaa wirek hen pin maya verōḵ yi.”

⁵ Lob mehō sĕn raḵ nedo sĕa-los-arĕ lo nĕr bĕ, “Ham gwengo rĕ! Sĕḵ gevong ngaa pin natu mewis jaḵ yḵ pehiko sĕnĕ!” Log nĕr vu sa bĕ, “Kwevu gagek sĕnĕ, in gagek sĕnĕ og yōnon rot, beyoh vu bĕ alam degevong geving rot.” ⁶ Log nĕr vu sa ggōkin bĕ, “Ngaa pin sĕnĕ tōḵ yam ggovek ya! Sengo ti hevong bengaa pin anon raḵ vu muginsĕn, log saḵ semu ngaa pin vu tamusĕn sagi beggovek ya. Setu ngaa pin degwaseḵĕ los yuseḵĕ. Nabĕ mehōti ayo bev in bĕl, og sĕḵ gevong bĕl veyĕ mala-tumsĕn-yi benanum nyĕmasĕn. ⁷ Mehōti sĕn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og rĕḵ geḵo ngaa sĕn senĕr wirek bĕ rĕḵ geḵo lo natu yi ngaa, gesa natu yi Anutu genatu sa nalug. ⁸ Gaḵ alam sĕn deneggōneng medeneggĕrin sir yah lo, galam sĕn deneruu demij vu Anutu lo, galam sĕn denesepa luḵ ngaa nipaya verōḵ yi medeneḵo raḵ lo, galam sĕn denesis mehōnon medenediḵ lo, galam sĕn denevong baggĕb lo, galam sĕn denevong parahek lo, galam sĕn denedudeḵ vu ḵeriing lo, galam pin sĕn denenĕr gagek kuungsĕn los denelah gagek vun lo, og sir pin rĕḵ dedoḵ na ngaggee bōpata sĕn nengwah nivanĕ medo netum raḵ gelōng salpa* lo. Yḵ diḵsĕn netu luu lo sĕnĕ.

Yerusalem Mewis

⁹ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën deko ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu loḵ gabum nemadvahi-bevidek-luu in bē dekevoh mehōnon jaḵ lo ti yam vengwëng vu sa benër bē, “Genam rëḵ sëḵ tato avëh sën Sipsip Nalu rëḵ geḵo natu venë lo vu hong.” ¹⁰ Log angër ḵo sa ḵenug meya ḵedu böp adingsekë ti, betato nyëḡ böp vabuung Yerusalem sënë vu sa. Nedo ving Anutu, lob vuu yageḵ geluḵ yam. ¹¹ Anutu nikapiik jëh niwëëḵ raḵ nyëḡ böp sënë. Nikapiik yō agga ti nebë gelōng sën denebago raḵ monë böp lo. Kë! Nebë gelōng malangeri jaspera, gemala rangah rot nebë garas. ¹² Log ḵatum og vaha adingsekë rot, geyi veluung avi nemadluho-bevidek-luu neggëp loḵ, bangër nemadluho-bevidek-luu denare yoh vu pin. Log alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu arëj ti ti neggëp raḵ veluung avi ti ti pin. ¹³ Veluung avi löö neggëp loḵ ḵatum nenga sën neya los hes mala neverup lo, gelöö neggëp ya los sën ayöōng neyam lo. Gelöö neggëp ya los sën sang neverup lo, gelöö neggëp ya los sën hes mala nemasuseḵ ya. ¹⁴ Nyëḡ böp sënë yi ḵatum ahë degwa, og gelōng sën bo niwëëḵ vu lo nemadluho-bevidek-luu neggëp loḵ, lob Sipsip Nalu yi sinarë nyëdahis nemadluho-bevidek-luu sën lo arëj raḵ neggëp gelōng sënë.

¹⁵ Log angër sën vengwëng vu sa lo, jom atoheng goor ti in bē tahöo nyëḡ böp sënë los yi veluung avi geyi ḵatum jaḵ. ¹⁶ Nyëḡ böp sënë yi ḵatum nenga vahi vahi pin neggëp ti, nyë los kweben neggëp ti. Angër tahöo nyëḡ böp sënë nenga telësen raḵ yi atoheng, lob ading yoh vu 2,400 kilomita. Nyëḡ böp nenga vahi vahi pin ading nebë sënë, geraḵ raḵ yi bepın neggëp ti. ¹⁷ Log tahöo ḵatum ving, rëḵ adingsekë berak ya vavunë rot yoh vu 66 mita. Yiḵ angër tahöo ḵatum nebë sën yiḵ hil netahöo lo. ¹⁸ Anutu semu ḵatum sënë raḵ gelōng malangeri jaspera. Log semu nyëḡ böp sënë raḵ goor yō meris bemedo netum nebë garas. ¹⁹ Anutu vunëḵ vu nyëḡ böp yi ḵatum ahë degwa raḵ gelōng malangeri aggagga sën yi monë böpata lo.

Gelōng jaspera nedo ya ahë degwa mugin.

Log gelōng lapis lasuli sën niraru lo netu luu.

Log gelōng aget sën niraru nebë lo netu löö.

Log gelōng nimewis emeral netu lubeluu.

²⁰ Log gelōng sardoniks sën ḵōḵ los veroo nesala yi lo netu nemadvahi.

Gegelōng ḵōḵ konelian netu videk ti.

Gegelōng krisolit sën nisangsang lo netu videk luu.

Log gelōng nimewis ngwë sën beril lo netu videk löö.

Log gelōng nisangsang ngwë sën topas netu videk lubeluu.

Log gelōng nimewis ngwë sën krisopres netu nemadluho.

Log gelöng niraru ngwë sën hiasint netu nemadluho-bevidek-ti.

Log gelöng sekwahek agga ngwë sën mala sagap medenenër arë nebë ametist lo netu nemadluho-bevidek-luu.

²¹ Log vong reping nemadluho-bevidek-luu sën lo rak kumkum veroo (perl) sën yi monë böp lo nemadluho-bevidek-luu. Deço kumkum böp böp medesemu reping pin rak, gedesemu aggata pin vu nyëg saga rak goor yö meris bemala rangah rot nebë garas. ²² Log sa su halë dub-vabuung nedo loḵ nyëg böp sënë rë. Gaḵ Mehöböp Anutu, mehö los niwëëk, luho Sipsip Nalu, yiḵ detu nyëg böp sënë yi dub-vabuung. ²³ Lob alam nyëg saga su rëḵ deḵak vu in hes los kwev nabë natum vu sir rë. Gaḵ Anutu nikapiik netum rak nyëg saga, geSipsip Nalu tu nyëg sënë yi ram. ²⁴ Om alam pin rëḵ dena jaḵ nyëg böp sënë yi rangah. Galam-los-bengöj vu dob rëḵ dengupin hir kupeḵ nivesa vesa medegeḵo mededoḵ na. ²⁵ Su rëḵ debehii katum yi veluung avi rangah rë, gesu rëḵ nabuk doḵ doḵ nyëg sënë rë. ²⁶ Alam pin rëḵ dengupin hir ngaa nivesa vesa los hir kupeḵ malangeri mededoḵ na nyëg sënë. ²⁷ Gaḵ ngaa ningöhek, gemehönon sën denevong ngaa nipaya aggagga lo, gemehönon sën denenër gägek kuungsën lo, og su rëḵ dedoḵ na nyëg sënë rë. Gaḵ alam sën arëj neggëp loḵ Sipsip Nalu yi kapiya-mala-tumsën-yi bë demedo malaj-tumsën degwata lo mu mëm sën rëḵ dedoḵ na.

22

Bël Los Kele Mala-tumsën-yi

¹ Log angër sënë tato bël böp mala-tumsën-yi vu sa, lob sa halë gemala rangah nebë garas. Bël sënë nebegi verup Anutu luho Sipsip Nalu hir sëa-los-arë benevaar meneya, ² beneyoh nyëg böp yi aggata vuheng atov. Log kele mala-tumsën-yi denare loḵ bël sënë nenga vahi vahi. Lob denesis anoj beron nemadluho-bevidek-luu neyoh vu ta pin. Denesis anoj rak kwev. Lob kele sënë ris, og deyoh vu bë degevong bemehönon nijraksën nijvesa jaḵ.

³ Log gägek maggin-yi sën Anutu nër rak mehönon vu muginsën lo, og ggovek ya. Gaḵ su rëḵ medo nah gökin rë. Anutu luho Sipsip Nalu hir sëa-los-arë rëḵ medo doḵ nyëg böp sënë. Log Anutu yi hur lo rëḵ degeḵo yi jaḵ. ⁴ Log mëm rëḵ degelë mala. Log arë rëḵ jaḵ gëp dabaj. ⁵ Su rëḵ buk doḵ nah gökin rë. Log ram hen huk sën netum lo, los hes hen huk sën netum lo maya. Gaḵ Mehöböp Anutu rëḵ gevong rangah vu sir. Lob rëḵ denatu alam-los-bengöj medegegin ngaa pin degwata los degwata.

Yesu Rëḵ Duk Nom Pevis

⁶ Log angër nër vu sa bē, “Gagek pin sēnē og yōnon rot, beyoh vu bē alam pin degevang geving yi rot. Mehōbōp Anutu sēn nevang yi Anon Vabuung vu alam-denenēr-gagek-rangahsēn in bē denanēr yi gagek rangah lo, vong yi angër yam in bē nanēr ngaa pin sēn rēk anon jak pevis lo vu yi hur lo pin.

⁷ Log Yesu nēr bē, ‘Ham gwengo rē! Sēk natōk nōk vu ham pevis.’ Mehōti sēn nesepa loḵ Anutu yi gagek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-kapiya agi-yiḵ ngaa sēn rēk anon jak vu tamusēn lo-og mehō sēnē kwa vesa!”

⁸ Log sa Jon, sa hango gagek sēnē, gesa halē ngaa pin sēnē. Sa hango los halē ggovek, log sa petev menahēp loḵ angër sēn tato ngaa pin vu sa agi mala, gesa bē gaḵo yi jak. ⁹ Loḵ pevis menēr vu sa bē, “Su gwevang nabē sēnē! In sa hur ti yiḵ nebē hong ving arim lo sēn sir alam-denenēr-gagek-rangahsēn lo. Geyik hur mu sa nebē alam sēn denesepa loḵ kapiya agi yi gagek lo. Gaḵ yiḵ gwēko Anutu yō timu jak.”

¹⁰ Lob nēr vu sa ving bē, “Anutu yi gagek sēn neggēp loḵ kapiya agi, og su gegulin, in buk sēn Anutu bē gevong ngaa pin agi dus raḵ ggovek ya. ¹¹ Om mehō sēn nesepa loḵ ngaa nipaya lo, og yō medo gevong yi ngaa nipaya nabē saga rot. Gemehō sēn nesepa loḵ ngaa ningōhek lo, og yō medo gevong yi ngaa ningōhek nabē saga rot. Log mehō sēn nesepa loḵ ngaa nivesa lo, og yō medo gevong yi ngaa nivesa nabē saga rot. Gemehō sēn nesepa loḵ ngaa nirōp lo, og yō medo gevong yi ngaa nirōp nabē saga rot.” ¹² Yesu nēr bē, “Ham gwengo rē! Sēk natōk nōk vu ham pevis. Lob sēk gaḵo nyēvewen menōk vu mehōnon pin, lob sebo doḵ nah vu sir ti ti noh vu ngaa pin sēn denevang lo. ¹³ Sengo ti hevong bengaa pin anon raḵ vu muginsēn, log sēk semu ngaa pin menivesa jak vu tamusēn. Sa mehō muginsēn los tamusēn. Setu ngaa pin degwasekē los yusekē. ¹⁴ Alam sēn deneripek hir tob bemewis neraḵ lo, og kwaj vesa, in deyoh vu bē rēk dega kele mala-tumsēn-yi anon. Gedeyoh vu bē rēk dedoḵ nā katum nyēg bōp saga avi mena dedoḵ na. ¹⁵ Gaḵ alam sēn nij paya verōk yi nebē anōo lo, los mehōnon sēn denevang parahek lo, galam sēn denevang baggēb lo, galam sēn denesis mehōnon medenediik lo, galam sēn denejom raḵ vu keriing lo, galam pin sēn ahēj neving gagek kuungsēn medenenēr lo, og rēk nah demedo nenga in Anutu yi nyēg bōp sēnē.

¹⁶ Sa Yesu, sa hevong sa angër yōk vu ham in bē nanēr gagek sēnē vu ham sēn sa alam ham lo. Yiḵ sa sēnē sēn Davit* yi mewis, besa degwa vu yi. Lob yiḵ sa sēnē sēn Betuheng Majelē.”

¹⁷ Log Anon Vabuung luho Sipsip Nalu venē denēr bē, “Genam!” Lob mehōti bē gengo gagek sēnē, og nanēr nabē,

“Genam!” Log nabë mehöti ayo bev in bël, og nam, in mehöti bë nanum, og yoh vu bë nam nanum bël-mala-tumsën-yi nyëmasën.

¹⁸ Log sa bë nanër gagek niwëëk ata vu alam pin sën denengo gagek loḵ ḵapiya agi, raḵ ngaa sën rëḵ berup vu tamusën lo nabë: Bë mehöti gelu gagek ngwë doḵ na gagek sënë, og Anutu rëḵ ngupin ngaa maggin pin sën nër meneggëp loḵ ḵapiya agi nah vu yi. ¹⁹ Lob nabë mehöti gelov gagek la bër in gagek sën raḵ ngaa tamusën-yi meneggëp loḵ ḵapiya agi, og Anutu rëḵ gelov yi bër gesu rëḵ ga kele mala-tumsën-yi sënë anon rë. Gesu rëḵ doḵ na nyëg vabuung böp sën sa netateḵin meneggëp loḵ ḵapiya agi rë.

²⁰ Mehö sën nër ngaa pin bë rëḵ anon jaḵ agi nër bë, “Sëḵ nom pevis yönon rot!” Eë, oga! Mehöböp Yesu, genam!

²¹ Mehöböp Yesu yi semusemu nöḵ gëp geving ham pin. Yönon.